KÁDÁR JÁNOS
SZOVETSÉGI POLITIKA -
NEMZETI EGYSÉG

KÁDÁR JÁNOS

SZÖVETSÉGI POLITIKA – NEMZETI EGYSÉG

BESZÉDEK ÉS CIKKEK 1978–1981

KÁDÁR JÁNOS

SZÖVETSÉGI POLITIKA – NEMZETI EGYSÉG

BESZÉDEK ÉS CIKKEK
1978–1981

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ
1981

ISBN 963 09 1876 5
© Kádár János, 1981
(3344)

ELŐADÓI BESZÉD
A KÖZPONTI BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN

1978. ÁPRILIS

A Központi Bizottság ezen az ülésén tesz eleget a kongresszuson vállalt kötelezettségének. Emlékeztetem az elvtársakat: a kongresszuson a Központi Bizottság bejelentése úgy hangzott, hogy körülbelül a félidőben át kell tekinteni a kongresszus határozatainak a végrehajtását. A kongresszus óta éppen három esztendő telt el, s a következő kongresszusig még két év van hátra. Úgy vélem azonban, hogy a félidős határidőt tulajdonképpen betartottuk, hiszen a mai tárgyalás előkészítése mintegy nyolc hónapja intenzíven folyik.

A Központi Bizottság végrehajtó szervei olyan előkészítési módot választottak, hogy a Központi Bizottság e nagy kérdés tárgyalásánál ne az óhajokból, szubjektív elképzelésekből, hanem a társadalmi valóságból, a tényekből indulhasson ki. Ezért mindenféle előzetes központi következtetés és instrukció nélkül hívták fel a párt középszintű szerveit – a budapesti pártbizottságot és a megyei pártbizottságokat –, hogy értékeljék a kongresszusi határozatok végrehajtásának helyzetét, mégpedig az általános fő kérdések tekintetében és saját területük elemzése alapján egyaránt. Ezt az értékelést a párt középszintű szervei nagyon behatóan és felelősen elvégezték.

Az előkészítés ennél még szélesebb körű volt. Hiszen gyakorlatilag már az alapszervezetek ez évi beszámoló taggyűlései is ezt a célt szolgálták: nemcsak a saját munkájuk mérlegét készítették el, hanem ezúttal egy kicsit átfogóbban értelmezték feladataikat. Ezenkívül a Politikai Bizottság felkérte a Központi Ellenőrző Bizottságot, a Szakszervezetek Országos Tanácsát és a Minisztertanácsot, hogy e kérdés tekintetében a maguk mérlegét is készítsék el és tapasztalataikat bocsássák a Központi Bizottság rendelkezésére. A Politikai Bizottság tehát előzetes állásfoglalás nélkül

kért véleményt, s ezeket összegyűjtve és figyelembe véve készítette el jelentését a Központi Bizottság számára.

Napirendi pontunk címe: „Jelentés a kongresszus óta végzett munkáról és a párt előtt álló feladatokról". A Politikai Bizottság nevében jelenthetem a tisztelt Központi Bizottságnak, hogy a XI. kongresszus határozatának végrehajtása az élet minden fő területén eredményesen folyik. Szeretném megjegyezni, hogy a végrehajtás a kongresszus időpontjában előre nem látott, azóta keletkezett objektív nehézségek és részben szubjektív okok miatt helyenként egyenetlen. Megismétlem azonban: a mérlegből levonható legfontosabb következtetés, az általános tapasztalat az, hogy a XI. kongresszus határozatainak végrehajtása az élet minden fő területén eredményesen folyik. A Politikai Bizottság ezért azt javasolja a Központi Bizottságnak, hogy ezt mondja ki és tegye köztudottá mind a párttagság, mind az ország közvéleménye előtt.

Amikor a fő területekről beszélünk, a Politikai Bizottság nemcsak azokra a kérdésekre gondol, amelyeket a határozati javaslat megnevez és tárgyal, hanem olyan területekre is, amelyek nem szerepelnek az előterjesztésben. Az írásos anyagban a társadalmi élet, a párt- és az állami munka, a tömegek tevékenységének nagyon fontos területei nem kaptak helyet, vagy bizonyos okok miatt, amelyekre még ma visszatérek, nem tárgyaljuk őket részletesen. Mindent egybevetve, mégis szeretném hangsúlyozni, hogy a munka eredményeként minden területen előrehaladás történt.

A munkásosztály hatalma, népi demokratikus rendszerünk erősödött, a nép szocialista összefogása és tömörülése fejlődött. A XI. kongresszus eszmei, politikai hatásaként a belpolitikai helyzetben érezhetően jelentős, pozitív változás ment végbe. A kongresszuson meghirdetett program megvalósítására irányuló munka eredményeként államunk, a Magyar Népköztársaság és gazdaságunk alapjai tovább szilárdultak. A kultúra összes fő területén – ideértve a tudományos munkát, a közoktatást, a közművelődést, a művészeteket, az irodalmat – fejlődés érzékelhető.

Teljes felelősséggel állapíthatjuk meg, hogy minden területen előrehaladtunk. Megjegyzem, hogy a határozattervezet nem tartalmazza a gazdasági fejlődés tételes statisztikai számait, mivel azok közismertek, a kulturális területen pedig – annak természete és jellege miatt –, gyakran

nem is lehet statisztikai számadatokkal kimutatni a fejlődést. Eredményes munka folyt honvédelmünk fejlesztésében, a Belügyminisztérium nagyon szerteágazó és bonyolult tevékenységi területén és a munkásőrségnél. Nagy eredményeket ért el a szocialista brigádmozgalom. Ezeknek az eredményeknek szemléletes példája a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának tiszteletére kibontakozott munkaverseny. Jó munka folyt a párt ifjúsági szervezetében, a tömegszervezetekben és tömegmozgalmakban. Vagyis minden fő területen jelentős, elfogadható eredmények születtek.

A rend kedvéért egy más természetű kérdést is meg szeretnék említeni. A Központi Bizottság végrehajtó szervei, elsősorban a Politikai Bizottság a megfelelő időben, tehát már mai tárgyalásunk előkészítésének a kezdeti szakaszában fontolóra vette, hogy milyen formában történjék a számvetés. A testvérpártok a szocialista országokban különböző gyakorlatot folytatnak. Van, ahol ebből a célból pártértekezletet hívtak össze, és van olyan testvérpárt is, amely a Központi Bizottság ülésén vonta meg a mérlegét. A Politikai Bizottság – abból kiindulva, hogy egy nagy létszámú pártértekezlet más természetű vitát tesz lehetővé, mint amire esetleg szükség adódhat – arra gondolt: mi ezt a munkát a Központi Bizottság ülésének keretében végezzük el. Ez természetesen csak az eljárás szempontjából magyarázza döntésünket.

A másik, ennél is fontosabb meggondolásunkra a vizsgálat feltételezhető eredménye késztetett. Az, hogy a kongresszus által meghatározott fő irányon – ideértve a bel- és a külpolitikát, a gazdaság- és a szociálpolitikát, a kulturális politikát és más kérdéseket – nincs szükség gyökeres vagy lényeges változtatásra. Mivel felfogásunk szerint a pártértekezlet magasabb pártfórum, mint a Központi Bizottság ülése, márpedig ebben az esetben nem volt indokoltsága a magasabb pártfórum döntésének, a Politikai Bizottság már a munka kezdetén úgy határozott, hogy nem javasolja pártértekezlet összehívását, hanem megfelelőnek, és bizonyos tekintetben célszerűbbnek tartja, ha a mérlegkészítés a Központi Bizottság ülésén történik meg.

A Politikai Bizottság elkészítette a határozati javaslatot és megküldte a Központi Bizottság tisztelt tagjainak. A mai ülésnek az a fő feladata, hogy vitassa meg ezt az írásos határozati javaslatot. Úgy tervezzük, hogy

az elfogadott határozat legyen egyben a nyilvános állásfoglalás is. A határozati javaslat magában foglalja azokat a kérdéseket, amelyeket a Központi Bizottság mondanivalójaként célszerűnek tartunk nyilvánosságra hozni. Ezért azt javasoljuk, hogy a Központi Bizottság üléséről ezúttal csak rövid ténykommüniké jelenjék meg. A Központi Bizottság határozatának teljes terjedelmében való közzétételével adjunk tájékoztatást az ülésről.

Az írásos javaslattal kapcsolatban szeretném megjegyezni, hogy – amint ezt az elvtársak az anyag olvasása, tanulmányozása során nyilván maguk is érzékelték –, ez az okmány nem szól mindenről. Ahogyan már említettem, az előterjesztés nem tárgyalja a pártmunka, a közélet sok fontos kérdését. Ennél a munkánál az vezetett bennünket, hogy nem tartunk célszerűnek egy második, pótlólagos kongresszusi állásfoglalást. A Központi Bizottság határozatának az a célja, hogy vonja meg az eddigi munka mérlegét, s főleg azokra a feladatokra hívja fel a figyelmet, amelyeknek a megoldásához a leghatékonyabb erőfeszítések szükségesek azért, hogy a XI. kongresszus határozatait a következő kongresszusig megfelelően végrehajthassuk. Ez az indoklása annak, hogy a témákban bizonyos szelekció érvényesül.

Az elvtársak nyilván észrevették a határozati javaslat egyik fontos vonását: bár az általános mérleg a valóságos helyzetnek megfelelően pozitív, ez az okmány jelentős részben problémákkal foglalkozik. Ezenkívül, ha röviden is, de meglehetősen komoly formában, önkritika is van benne, amikor a Központi Bizottság a saját tevékenységéről mérleget készítve kimondja, hogy munkája az eredményekben is és a hiányosságokban is tükröződik. Azt hiszem, ez az önkritikus hangvétel célszerű és helyes.

A határozati javaslatról szólva annak még egy elemét szeretném megemlíteni: olyan, az egész társadalmat foglalkoztató, nagyon fontos kérdések is szerepelnek benne, amelyekben a Központi Bizottság eddig nem határozott. Ilyen például az árrendszer távlati fejlesztése. Erről majd a későbbiekben még szólni kívánok. A Politikai Bizottság azért javasolja, hogy ez is szerepeljen a határozatban, mert anélkül, hogy ezt a témát érintené, mai ülésünk nem tárgyalhatná felelősen a XI. kongresszus óta végzett munkát és az előttünk álló feladatokat. Ha pedig a Központi

Bizottság úgy ítéli meg, hogy ez igen fontos kérdés és a jövőben foglalkozni kíván vele, akkor a párt nyílt politikája megköveteli, hogy a nyilvános állásfoglalásban se hallgassunk róla, és legalább nevezzük meg mint gazdasági, társadalmi életünk egyik jelentős problémáját.

A határozati javaslat végső kicsengése persze bizakodó hangvételű. Ezt szintén szükségesnek és megalapozottnak tartjuk. A határozattervezet joggal mondhatja ki, hogy megvannak, illetve a hátralevő időszakban, menet közben megteremthetők azok a feltételek, amelyek a XI. kongresszus határozatainak sikeres végrehajtásához szükségesek. Ennyit az okmányról.

A Központi Bizottság tagjai a határozati javaslat mellékleteként kaptak egy összesítést, amely a budapesti pártbizottság és a megyei pártbizottságok észrevételeinek hű tükre. Vannak benne méltató megállapítások a párt általános tevékenységéről, a Központi Bizottság és a központi szervek munkájáról, és – persze elvtársias módon felvetve – munkánk nagyon sok hiányosságára is található benne utalás. Úgy tartottuk igazságosnak és becsületesnek, hogy a legjobb szándékkal, hűen tájékoztassuk a Központi Bizottságot: hogyan vélekednek a párt fontos vezető szervei a kongresszusi határozatok végrehajtásáról, a végrehajtás menetéről.

Bár ez az összesítés elsősorban a Központi Bizottság tájékoztatására szolgál, a Központi Bizottság minden osztályának kötelessége, hogy a benne és az alapanyagokban szereplő legfontosabb kérdéseket áttanulmányozza, a felvetett problémákat regisztrálja, a velük kapcsolatos tennivalókat számon tartsa, s vagy a központi, vagy a területi szervek munkája révén megfelelően megoldja. Ez az elgondolásunk a mellékletben összegyűjtött kérdéscsoportokkal kapcsolatban.

Végül arról szólnék néhány szót, hogy mi a célja az előadói bevezetőnek. Az írásos javaslatban azt ajánljuk, hogy a Központi Bizottság a határozatában ne vegye sorra a kongresszus összes kérdését, mert ez most nem segítené kellően a munkát. Amikor a Politikai Bizottságban konzultálva egyeztettük az előadói beszéd tematikáját, abban maradtunk, hogy itt, az ülésen nem ismertetem tételesen a határozati javaslatot, hiszen az mindenkinek a kezében van. Tekintsék ezt az okmányt a tárgyalás alapjának. Engedjék meg, hogy én a benne érintett kérdések közül téma-

csoportonként csak néhánnyal foglalkozzam, éspedig inkább érvelésként, indokolásként, esetleg kiegészítésként. Előre elnézést kérek tehát, hogy nem érintem az összes témát.

Először a benyújtott határozati javaslat fő következtetéseivel szeretnék röviden foglalkozni, mert valójában ezek az okmány legfontosabb megállapításai. Ezeket figyelemfelkeltés céljából ismétlem meg.

– Az első fő következtetés az, hogy a XI. kongresszus határozata, a kongresszus által elfogadott programnyilatkozat kiállta a gyakorlat próbáját, helyesnek bizonyult.

– Másodszor: annak idején a hazai közvélemény, párttagságunk, munkásosztályunk, népünk mellett a nemzetközi közvélemény is – elsősorban a testvérpártokra gondolok – jól fogadta a kongresszus határozatait, amikor azok nyilvánosságra kerültek. Ugyanígy a párt programnyilatkozatát is. Ezt azért említem meg, mert nem csekély dologról van szó. Hogy a hazai közvélemény hogyan és miképpen fogadta a XI. kongresszus dokumentumait, az az írásos állásfoglalásból is kiviláglik. Célszerűnek tartjuk, hogy a Központi Bizottság most térjen vissza rá, és nyilvánosan is méltassa a tömegszervezeteknek, a tömegmozgalmaknak, társadalmunk legkülönbözőbb tényezőinek a kongresszus határozataival kapcsolatos állásfoglalását.

Ami a nemzetközi fogadtatást illeti, az elvtársak bizonyosan emlékeznek rá: a szocialista országokból igen magas szintű küldöttségek vettek részt és foglaltak állást a XI. kongresszuson. Utólag nemegyszer, nagyon komoly formában kifejezésre jutott – és ez számunkra nem közömbös –, hogy XI. kongresszusunkat – elsősorban a Szovjetunió Kommunista Pártja részéről – igazi marxista–leninista párt kongresszusaként méltatták. Magát a határozatot és a programnyilatkozatot is nagyra értékelték. A mi gondolkodásunknak, azt hiszem, az felel meg, hogy tudjuk: nem egyedül a Magyar Szocialista Munkáspárt a marxista–leninista bölcsek kövének letéteményese. Meggyőződésünk és szándékunk szerint valódi marxista–leninista irányvonal érvényesítésére törekszünk, és ennek bizonnyal az is próbája, hogy politikánkról mi a testvérpártoknak a véleménye. A testvérpártok véleménye pedig önbizalmat ad számunkra és megerősít bennünket.

– Harmadik következtetésünk: a kongresszust követően a Központi

Bizottság és annak végrehajtó szervei, a kormány és a társadalmi szervek sorra napirendre tűzték azokat a fontos kongresszusi témákat, amelyekben további, konkrét döntések voltak szükségesek. A tapasztalatok alapján megállapítható, hogy ezek a döntések helyesek voltak, elősegítették, hogy a kongresszus határozatai a gyakorlatban megvalósuljanak.

– Most már a kongresszus útmutatásaira, valamint az ezeket konkretizáló központi bizottsági határozatokra is gondolva, a negyedik fő következtetés: nagy megelégedéssel és örömmel állapíthatjuk meg, hogy párttagságunk, népünk nemcsak jól fogadta a kongresszus állásfoglalásait és az azokat kiegészítő határozatokat, döntéseket, hanem cselekvően támogatta is a megvalósításukat. Ennek eredményeként erősödött az ország, növekedett pártunk és hazánk nemzetközi tekintélye.

A Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi megbecsülése nőtt azoknak a körében, akiknek a véleménye életbevágó fontosságú számunkra. Az utóbbi három esztendőben 65 testvérpárttal folytattunk megbeszéléseket. Úgy vélem, ezt most nem szükséges részletezni. A párt józan, elvi, ugyanakkor gyakorlatias, reális és rugalmas politikai vonalvezetése elismerést élvez, ami a XI. kongresszus óta tovább fokozódott. Hasonló tényeket tapasztalhatunk tömegszervezeteink és tömegmozgalmaink nemzetközi kapcsolataiban is. Ezeknek nemzetközi megbecsülése a XI. kongresszus szellemében végzett munkájuk révén ugyancsak növekedett.

Most ülésezik Prágában a Szakszervezeti Világszövetség kongresszusa. Komoly formában felvetődött, hogy a világszövetség egyik vezető posztjára magyar jelöltet kívánnak állítani. Azt hiszem, nem kell bővebben magyarázni, ez milyen elismerés számunkra.

Az elvtársak arról is tudnak, hogy a Demokratikus Ifjúsági Világszövetségben is történtek bizonyos változások a vezető tisztségekben. Ott a Chilei Kommunista Ifjúsági Szövetség képviselőjét választották meg elnöknek, főtitkárnak pedig a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetségtől kértek jelöltet. Még folytathatnám a példákat. Talán azzal fejezhetném be, hogy a békemozgalomban – amely jelenleg óriási fontosságú a világban, és a legkülönbözőbb területeken folyó tevékenysége nyilván fokozódni fog – a magyar képviselők munkáját mindenütt jónak értékelik. Ez mondható el a magyar egyházak képviselőinek nemzetközi tevékenységéről is: a prominens magyar egyházi személyiségek is igen pozitívan lépnek

fel a nagy társadalmi, nemzetközi mozgalmak keretében. Ez örvendetes. Valamiképpen ez is összefüggésben van a párt politikájával és mindennapi gyakorlati munkájával.

Azt hiszem felesleges részletezni, hogy a kongresszus óta eltelt években a Magyar Népköztársaságnak mint államnak a nemzetközi reputációja is növekedett. Ez szintén a kongresszus irányvonalának, a mi elvileg szilárd, ugyanakkor realista, hajlékony, rugalmas politikai vonalvezetésünknek köszönhető. Ezt nem kívánom külön is illusztrálni.

További, szintén rendkívül fontos fő következtetés az, hogy a XI. kongresszus határozatai és a programnyilatkozat, valamint a párt-, az állami, a társadalmi szervezetek által hozott kiegészítő döntések és intézkedések teljes mértékben, változatlanul érvényesek. A feladat ezeknek a további, eredményes végrehajtása. Erre nyomatékosan és megfelelő formában külön is fel kell majd hívni az egész párttagság figyelmét. Valakinek talán csalódást okoz, hogy most, a mérlegkészítésnél semmi szenzáció sincsen a megállapításokban. Úgy gondolom, a valóságban népünknek, szocialista szövetségeseinknek, partnereinknek éppen az a természetes és kellemes hír, hogy nincs semmi különleges szenzáció. A hazai és a nemzetközi tevékenységben, a párt munkamódszereiben semmiféle irányváltoztatásról, még ehhez hasonlóról sincsen szó.

A kongresszus határozataira azért kell utalnunk, mert azok a dolog természete szerint rendkívüli horderejűek, s nem pusztán napi érvényűek. A kongresszusi határozatokban egész sor olyan feladat is van, amelyek csak hosszú idő céltudatos munkájával oldhatók meg. Még inkább érvényes ez a párt programnyilatkozatára.

Talán nem árt röviden visszautalni és hivatkozni a kongresszus néhány alapvető megállapítására. Például arra, hogy pártunk marxista–leninista párt, a magyar munkásosztály élcsapata, fejlődésének abban a szakaszában van, amikor – természetesen egy történelmi időszak alatt – a dolgozó nép élcsapatává válik. Államunk munkáshatalom, a proletariátus diktatúrájának, a népi demokratikus rendszernek az állama, amely fejlődése során fokozatosan össznépi állammá alakul át. Ezek a fontos megállapítások továbbra is érvényesek.

A pártkongresszus határozata, még inkább a programnyilatkozat rendkívül fontos és időszerű megállapításokat tartalmaz a tulajdon- és a

termelési viszonyok helyzetéről, fejlődésének távlatairól. Ezek a megállapítások ma is változatlanul érvényesek, úgy, ahogyan azokat a kongresszus és a párt programnyilatkozata kimondta.

Az ülés előtt volt szerencsém találkozni és szót váltani olyan elvtársakkal, akik már olvasták a határozati javaslatot. Volt, aki észrevételt tett: miért nem tér vissza a határozattervezet olyan fontos kongresszusi megállapításokra, mint a tulajdon- és termelési viszonyok fejlődése. Valóban nem tér vissza rájuk, és egy-két szóval szeretném megindokolni, hogy miért nem. A programnyilatkozat teljesen világosan és kategorikusan fogalmaz és évtizedes távlatról beszél. Olyan területen, mint a tulajdonviszonyok és a termelési viszonyok fejlődése, két év vagy két és fél év tapasztalatai alapján nem várható lényeges változás. Ezért nem indokolt már most visszatérni rá. Bizonyos intézkedéseket, amelyek a távlati fejlődés szempontjából szükségszerűek voltak és amelyek a kongresszus határozatában gyökereznek, természetesen már meghoztunk és végrehajtottunk. Így például utalok az állami kézben levő földtulajdon, a termelőszövetkezeti tulajdonban levő területek további szétaprózódásának a megakadályozására.

A kongresszus határozataiban természetesen a fejlett szocialista társadalom építésének minden fő kérdése szerepelt. Ezek a határozatok változatlanul érvényesek. A kongresszus állást foglalt az ötödik ötéves terv irányelveiről is. Ez az állásfoglalás feladataink nagyon fontos meghatározása, valójában azoknak a tennivalóknak a foglalata, amelyeket a fejlett szocialista társadalom építésében ebben az öt évben el kell végeznünk. Az irányelveket bizonyos mértékben módosítanunk kellett, ezt nyilvánosan is szükségesnek tartjuk felidézni, amikor megállapítjuk, hogy az ötödik ötéves terv idejében elkészült, törvényerőre emelkedett, végrehajtása megkezdődött és eredményesen folyik. Változatlan feladatunk, hogy az ötödik ötéves tervet sikeresen és eredményesen megvalósítsuk.

Végül: a XI. kongresszus határozatai kiállták az élet próbáját, a végrehajtás menetében is megfelelő, marxista–leninista döntéseknek bizonyultak, nem kell tehát változtatni rajtuk. S ha ez így van, ebből adódik a további következtetés: feltétlenül és törvényszerűen előtérbe kerülnek a végrehajtás kérdései. Ha pedig a végrehajtás kérdései előtérbe kerülnek,

ezzel szorosan összefügg a tömegek munkája, a káderek tevékenysége, a káderkérdések megoldása.

Ezek a határozati javaslat fő következtetései. Cselekvésünk fő vonala változatlanul az, hogy a tömegek, a párttagok, a káderek munkájával is biztosítsuk a kongresszus határozatainak jobb végrehajtását.

Ezek után szeretnék rátérni a külpolitikai kérdésekre. Bár sem elemezni, sem részletesen tárgyalni nem akarom őket, bizonyos kérdésekről mindenképpen szólni kívánok a Központi Bizottság ülésén.

A párt XI. kongresszusának egyik feladata az volt, hogy elemezze a nemzetközi helyzetet és a reá meghatározóan ható fő tendenciákat. Megállapíthatjuk, hogy az elemzés helyességét az események alakulása azóta is tanúsítja. A kongresszus másik feladata az volt, hogy ismételten és nyomatékosan mondja ki: hova tartozunk, melyik oldalon állunk és mik a céljaink. A kongresszus ezt is kinyilvánította, és az élet tapasztalatai alapján ez is helyesnek bizonyult. Elnézésüket kérem, hogy személyes vonatkozású példára hivatkozom. Amikor Bonnban Schmidt kancellár közös sajtónyilatkozatot javasolt és udvariasan felkért, hogy lennék szíves értékelni tárgyalásaink tapasztalatait és eredményeit, én a XI. kongresszus állásfoglalására gondoltam, amikor azzal kezdtem, hogy a Magyar Népköztársaság a Szovjetunió szövetségese, a Varsói Szerződés, a KGST tagállama. Pártunk állásfoglalásából indultam ki, amikor szóltam politikánkról, a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének realitásáról, arról, hogy a mi képviselőink őszinte béketörekvéssel mentek el Helsinkibe, azzal érkeztek a Német Szövetségi Köztársaságba is; mi a békés egymás mellett élés politikáját képviseljük, ezen az alapon kívánjuk az őszinte és igazi együttműködést a Német Szövetségi Köztársasággal, annak népével, lakosságával is.

A világos állásfoglalásnak megvan a jelentősége. A tapasztalat szerint, amint tudják, jó néhány államban minket a nyugati oldalon is elfogadtak partnernek. Úgy fogadtak el minket és úgy is kell hogy elfogadjanak, hogy hovatartozásunkat illetően semmiféle félreértés sincsen és ne is legyen. Ne legyen kétséges, hogy melyik oldalon állunk. Hosszú távra ez az igazi elvi politika, ennek van ereje, becsülete és tekintélye még az ellentáborban is.

Bár a nemzetközi helyzet alakulását – amint említettem – nem fogom

részletesen elemezni, hiszen a fő tendenciák változatlanok, utalnék azonban rá, hogy a XI. kongresszus óta jelentős események történtek. Hiszen kongresszusunk óta jött létre a történelmi jelentőségű helsinki találkozó, amely új szakaszt nyitott Európában, és világméretekben is megfelelő hatása volt. Vietnam győzelme után Angolának és Etiópiának is sikerült megvédenie haladó rendszerét a külső katonai beavatkozástól.

A nemzetközi helyzet új vonása, hogy a helsinki értekezlet után mindazok, akik nem hívei a leszerelésnek, a nemzetközi enyhülésnek, ellentámadást indítottak. Azt hiszem, a világ közvéleménye előtt nem kell különösebben magyarázni, hogy a helsinki értekezlet létrejötte a szocializmus, a haladás erőinek, a békés egymás mellett élés híveinek a sikere volt. Ebbe a haladás, a béke ellenségei nem tudtak beletörődni. Ez késztette őket ellentámadásra például az emberi jogok ürügyén. A fő tendencia mégis változatlanul érvényesül. Ilyen értelemben helyesnek bizonyult a kongresszus elemzése a nemzetközi helyzetről. .

Változatlanok a céljaink is. A mi célunk – és ezt néha még magunk közt sem árt hangsúlyozni – egy új világháború kirobbantásának a megakadályozása. Ez a mi külpolitikánk alapvető és legfontosabb célja. További aktuális feladat a fegyverkezési verseny megfékezése, az enyhülés megszilárdítása, a békés egymás mellett élés kiterjesztése a különböző társadalmi rendszerű országok között. Ezek a fő céljaink, és továbbra is elérésükért fogunk dolgozni.

A külpolitikai kérdések közül két konkrét témát szeretnék kiemelni.

Szólni kívánok a magyar–szovjet barátságról, amelyet joggal nevezhetünk történelminek. Azt hiszem, elegendő három évszámot említenem, hogy megértsük, mi benne a történelmi vonás: 1919, 1945 és 1956. És most már 33 évi szoros együttműködésünkre is hivatkozhatunk a párt, az állam, a társadalmi szervezetek vonalán, népeink között, a politikai, a gazdasági, a kulturális és minden más területen. A magyar–szovjet barátság politikánknak, bel- és külpolitikánknak egyaránt fontos eleme.

A magyar–szovjet barátságért és annak helyes értelmezéséért a párt már megvívta, mégpedig eredményesen vívta meg a maga harcát. Különösképpen az 1956-os ellenforradalom kapcsán vívtunk nagy harcot ezért a barátságért. Politikai értelemben az 1953-tól 1957 nyaráig tartó nagy krízisre gondolok.

A magyar–szovjet barátság megítélésében általában tiszta helyzet van. A magyar–szovjet barátságnak lényegi eleme az, hogy az elveink, a céljaink és az érdekeink azonosak és egybeesnek. Mindig szeretem hozzátenni: a magyar–szovjet barátság erősítése, őrzése, építése, a minden oldalú együttműködés fejlesztése egyben a magyar nemzeti érdekek legfontosabb és legbecsületesebb képviselete. Ez a legfőbb garanciája szuverenitásunk és nemzeti függetlenségünk megőrzésének és annak, hogy mindenfajta imperialista beavatkozási lehetőséggel szemben védettek legyünk.

A magyar–szovjet barátságot ezért komolyan kell venni, azt senki sem intézheti el hamis szóval. Tudjuk, hogy társadalmunkban még akadnak emberek, akik a magyar–szovjet barátságot éltetik, noha a valóságban másként gondolkodnak és másképpen cselekszenek. Ilyen értelemben mondom, hogy a hamis szó nem engedhető meg. A magyar–szovjet barátságot is mindenkinek egybevágó szavakkal és tettekkel kell építenie és erősítenie. A Szovjetuniónak Magyarországon nem X. vagy Y. a barátja, hanem a Magyar Szocialista Munkáspárt, a magyar munkásosztály, a magyar nép. A magyar–szovjet barátságot ebben a szellemben kell becsülettel szolgálni és építeni.

Néhány szót szólnék a nyugati viszonylatokról is. A kongresszus óta eltelt évek során a Magyar Népköztársaság külpolitikai tevékenysége minden szférában aktivizálódott és szélesedett. Kapcsolataink elsősorban természetesen a szocialista országokkal fejlődtek, de az úgynevezett harmadik világ országaival és a gazdaságilag fejlett kapitalista országokkal is. Intenzívebb lett a kapcsolatunk legnagyobb nyugati gazdasági partnerünkkel, a Német Szövetségi Köztársasággal, valamint Ausztriával, Finnországgal, Olaszországgal, Franciaországgal s még számos más tőkésországgal. Több évi erőfeszítés eredményeként az utóbbi időben fejlődés van a Magyar Népköztársaság és az Amerikai Egyesült Államok kapcsolatában is. A közvélemény számára ezt nagyon szemléltetően bizonyította egy jelképes aktus: a korona visszaadása. Jelenleg pedig bizonyítja a Magyar Népköztársaság és az Egyesült Államok kormánya által aláírt kereskedelmi megállapodás, amely deklarálja a megkülönböztetésektől mentes kereskedelmet. Ennek törvényhozási jóváhagyása most folyik az Egyesült Államok kongresszusában, a képviselőházban, illetve a szenátusban.

Nyugati kapcsolatainkról általában különböző véleményeket hallani. Van olyan nézet is, hogy számunkra semmi jó sem származik abból, ha együttműködünk a kapitalista világgal, mert – úgymond – Nyugatról az inflációt importáljuk, a kapitalista válság negatív következményeit vásároljuk be magunknak, tulajdonképpen minek hát nekünk ez az egész. Önök is ismerik ezeket a nézeteket, amelyek primitív módon leegyszerűsítik a való helyzetet. Azt hiszem, ezzel a problémával kapcsolatban is nagyobb világosságot kell teremteni. Azokat, akik nincsenek meggyőződve annak szükségességéről, hogy a Magyar Népköztársaság a gazdaságilag fejlett kapitalista országok viszonylatában is aktív politikát folytasson, meg kell győzni politikánk helyességéről. Én mindössze két dologra hivatkoznék. Mind a kettő ismert, de időnként nem árt feleleveníteni őket.

Először is van egy, az általános politikánkból következő külpolitikai fő vonalunk, amelynek egyik alaptétele: a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élése. Mi az új világháború megakadályozásáért harcolunk. A világháborúnak egyetlen alternatívája van: realizálni kell a békés egymás mellett élést a kapitalista országokkal. Ez gazdasági, társadalmi, kulturális kapcsolatokat, utazásokat is jelent. E kapcsolatokkal együtt jár például az is, hogy nálunk a televízióban újabban – mint ismeretes – különböző fórumokat rendeznek, amelyeken – nagyon helyesen – a nyugati világ szószólói is megnyilatkozhatnak, mert mi, ha egyszer partnerek vagyunk, akkor korrekt partnerek vagyunk. És nem szakad le az ég, mindenki láthatja, hogy kibírjuk. Mindez együtt jár a békés egymás mellett éléssel, aktivizálódásunkkal, a kapitalista országok irányába végzett munkánkkal. A békés egymás mellett élés politikája és annak alapján a tőkésországokkal való kapcsolataink fejlesztése pártunk, kormányunk, a Magyar Népköztársaság külpolitikájának ugyanolyan tétele, mint bármely másik eleme. Ez az elem nem választható külön a többitől, csak külpolitikánk többi elemével összefüggésben lehet helyesen megérteni és megfelelően képviselni.

Másodszor kiemelném a gazdasági kapcsolatok kérdését. Aranyigazság, hogy egy kapitalista ország és egy szocialista ország között a békés egymás mellett élés nem merülhet ki formális találkozókban, politikai nyilatkozatokban. A formális megnyilatkozások önmagukban még nem jelentenek békés egymás mellett élést, legfeljebb csak kifejezik a szándékot.

A békés egymás mellett élés többet jelent. Például azt is jelenti, hogy időnként még nemzetközi politikai kérdésekben is konzultálnunk kell egymással, és meg kell próbálnunk közös nevezőre jutni. És még azt is jelenti, hogy nagyon széles körű és jelentős gazdasági kapcsolatokat kell kiépíteni. Azt hiszem, különösebb magyarázat nélkül is mindenki megérti, hogy két olyan ország, amely kölcsönösen előnyös, gyümölcsöző, széles körű gazdasági kapcsolatokat tart fenn, az kevésbé kerülhet politikai vagy esetleg háborús konfliktusba egymással, mint azok, amelyek között ilyesmi nincsen.

Gazdaságpolitikánk, nyersen megfogalmazva, nagyon reális felismerésen nyugszik: ahhoz, hogy élhessünk, létezhessünk és dolgozhassunk, a nemzeti össztermék értékének jelentős százalékát kell importálnunk, nyersanyagot, energiahordozókat, félkész termékeket, berendezéseket és egyéb szükséges dolgokat. Hogy ezeket importálhassuk, többet kell exportálnunk. Fő partnerünk e tekintetben is mindenekelőtt a Szovjetunió s a többi szocialista ország. Fejlesztjük kapcsolatainkat a fejlődő országokkal, a kölcsönös előnyök alapján együttműködünk a tőkésországokkal. Ez a mi gazdaságpolitikánk nemzetközi síkon. Felhasználva az alkalmat, arra szeretném felhívni a tisztelt Központi Bizottság figyelmét, hogy ne sajnáljuk a türelmet és a fáradságot, teremtsünk még tisztább helyzetet abban, hogy mit jelent számunkra a magyar–szovjet barátság, és mit jelent a Nyugattal való szükségszerű együttműködés, együttélés. Szükséges, hogy e tekintetben is mindenki egy irányban dolgozzék, különösen aki pártunk, államunk hivatalos képviselőjeként jár el és cselekszik.

Még egy-két dolgot a nemzetközi kommunista mozgalomról. A párt XI. kongresszusa a nemzetközi kommunista mozgalom általános jellemzésével is foglalkozott. Az akkori elemzések és megállapítások változatlanul érvényesek. Az utóbbi években is ugyanazok a tendenciák voltak jellemzőek, és a helyzet azóta is az akkori megállapításokkal összhangban alakult. A nemzetközi kommunista mozgalom, ha az egyes pártok erejét összesítem, egészében véve fellendülőben és erősödőben van. Ugyanúgy, mint ahogyan a szocialista országok is szép eredményeket elérve haladnak előre, a nemzeti felszabadító mozgalmak is előretörtek. A kapitalizmus mély krízisben van. A nemzetközi helyzet kedvező változásai természete-

sen összefüggnek a kommunista és munkáspártok céltudatos és megfelelő tevékenységével.

A világhelyzet, amelyben a kommunista és munkáspártok dolgoznak, a nemzetközi kommunista mozgalom állapotában, helyzetében is tükröződik. A világ változik, a változó világ új kérdéseire pedig olyan viszonyok között kell marxista–leninista választ adni, amikor a nemzetközi kommunista mozgalom minden egyes pártja teljesen önállóan dolgozik. Ez új követelményeket támaszt a pártokkal szemben mind az elméleti, mind a gyakorlati politikai munkában. Sok országban, sok tekintetben új helyzet van, s az új helyzet új válaszokat követel. Ez bizonyos nézetkülönbözőséggel, vitával is jár a nemzetközi kommunista mozgalomban. A nemzetközi kommunista mozgalom jelenlegi általános helyzete azonban, amint mondottam, a viták ellenére is fejlődő. A nemzetközi kommunista mozgalom vívja a harcát: egységéért dolgozni, küzdeni kell.

A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom legnagyobb problémája: a maoizmus. Teljes nyíltsággal és határozottsággal meg kell mondani, hogy a kínai vezetés antimarxista alapállásban dolgozik. Ennek legjellemzőbb kifejeződése a három világról szóló fő külpolitikai tételük. Azt hiszem, nem szükséges részletezni, hogy ez mit jelent. Ennek a „teóriának" az égvilágon semmi köze sincsen a marxizmushoz. Kína külpolitikája is ennek felel meg: a kínai vezetők szovjetellenes, nagyhatalmi külpolitikát, a munkásmozgalomban pedig szakadár tevékenységet folytatnak. A kínai vezetők objektíve és tettekkel is a világ imperialista, reakciós, enyhülésellenes politikai erőivel szövetkeznek. Azt hiszem, mindenki ismeri a tényeket. A NATO-t kitartásra biztatják, és ténylegesen militarista gyakorlatot folytatnak.

Fel kell lépnünk a kínai vezetés szakadár tevékenysége ellen. Ennek a tevékenységnek van egy határozott célzata, ami természetesen minket is érint. Jelenleg arra törekszenek, hogy leválasszák a Szovjetunióról a kommunista pártokat, a szocialista országokat, és megpróbálják izolálni a Szovjetuniót. Nekünk tisztában kell lennünk ezzel. Amikor saját gyakorlati lépéseinket meghatározzuk – és én ide értem a maoizmussal vívott ideológiai küzdelmet, a kínai külpolitika békeellenes lépéseivel szembeni harcot is –, annak is világosnak kell lenni, hogy mi elvi okokból és elvi

alapokon kivel tartunk, melyik oldalon állunk. E kérdésben sem hagyhatunk semmiféle kétséget.

Kína belső kérdéseibe nem tudunk és nem is akarunk beleszólni. Ideológiánkat azonban kötelesek vagyunk megvédeni, külpolitikai vonalunkért kötelesek vagyunk harcolni. Ha valamely területen összeütközünk velük, természetesen meg kell mondanunk a véleményünket, mégpedig oly módon, ami megfelel általános politikai gyakorlatunknak. Nem célunk a szakadás mélyítése, és az sem, hogy még messzebb taszítsuk őket magunktól, a szocialista világtól. Ha lehet, az államközi kapcsolatokat próbáljuk meg normálisan, civilizált emberek módjára javítani és fejleszteni.

A Magyar Szocialista Munkáspártra a régi szabály kötelező: elviekben nem alkudhatunk. Minden antimarxista elvvel, ideológiával szemben fellépünk. Ez az egyik alapvető feladatunk, és semmi kétséget sem szabad hagyni e tekintetben sem.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a nemzetközi kommunista mozgalom kérdéseiben is eddigi politikáját, konkrétan a XI. kongresszus útmutatásait követi. Ennek megfelelően valljuk, hogy a kommunista pártoknak, amelyek önállóan dolgoznak, vitathatatlan joguk és kötelességük, hogy a saját országukban előállott helyzetnek megfelelően keressék a szocializmus felé vezető utat. Természetesnek tartjuk, hogy eközben figyelembe veszik saját történelmi tradícióikat, s ugyanakkor a nemzetközi kommunista mozgalom tapasztalatait is. Az a véleményünk, hogy a jelenlegi fejlődési szakaszban óriási jelentősége van a tapasztalatcserének. Erre minden pártnak szüksége van, bármilyen társadalmi rendszerű országban dolgozzék is.

Pártunk kötelességének tartja, hogy a munkásmozgalom fontos elvi kérdéseiben őrködjék a marxista–leninista elvek tisztaságán. A Magyar Szocialista Munkáspárt a kapcsolatok, az eszmecserék, a kétoldalú és a sokoldalú konzultációk, a tanácskozások – amikor pedig szükséges –, az elvtársi viták híve. Ha saját történelmi tapasztalataink alapján vitatkozunk is egyik-másik testvérpártunk egyes álláspontjaival, ha bíráljuk is egyes fellépéseiket, ha kifejtjük saját nézeteinket a proletárdiktatúra, a szocialista demokrácia, a pluralizmus kérdésében, mi akkor is szolidárisak vagyunk e testvérpártok harcával, és azt kívánjuk, érjenek el sikereket,

jussanak el a szocialista fejlődés útjára. Véleményünk szerint ezekről a kérdésekről is csak azért lehet ma vitatkozni, mert győzött a Nagy Októberi Szocialista Forradalom, és a szocializmus világrendszerré vált. Tehát az internacionalizmus erősítésének a hívei vagyunk, a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom egységének szorosabbra fűzésén munkálkodunk.

Ami a perspektívát illeti, nem vagyunk sem jósok, sem próféták. Marxisták vagyunk és tudjuk, meggyőződésünk, hogy a világ sorsát a társadalmi fejlődés törvényei határozzák meg. A nemzetközi kommunista mozgalom jövőjét illetően ezért vagyunk optimisták. Meggyőződésünk, hogy a világ egykor szocialista és békés világ lesz. Ennyit akartam szólni a nemzetközi kérdésekről.

Most áttérek a belpolitika néhány kérdésére. Szocialista társadalmi rendünk, a munkásosztály hatalma szilárd. A párt vezető szerepe érvényesül. Ezt nem statisztikai mutatók jelzik. Már régen megállapítottuk és sokszor beszéltünk is róla: a párt vezető szerepének érvényesülését nem az dönti el, hogy az egyik munkahelyen több párttag van, a másikon kevesebb. A párt vezető szerepe ott érvényesül, ahol a párt politikája érvényesül. Mindenkinek és mindenütt dolgoznia kell a párt vezető szerepének érvényesítéséért. A társadalmi élet minden területén kötelességünk érvényesíteni a párt politikáját. Lehet valahol 400 tagunk is, de ha a dolgok a párt politikájától eltérően alakulnak, akkor nem mondhatjuk azt, hogy ott a párt vezető szerepe biztosított. Lehet viszont olyan hely is, ahol csak hat tagunk van, mégis kellően hatékony a párt politikája. A vezető szerepet tehát nem lehet mechanikusan felfogni és statisztikai adatokkal mérni.

A párt vezető szerepe a gyakorlatban természetszerűleg több tényezőn alapszik: mindenekelőtt marxista–leninista elméletünk alkotó alkalmazásán, kommunista politikánkon. Konkrétan: a pártszervezet ereje nyilvánvalóan nem egyszerűen csak a tagok létszámát jelenti, hanem a kommunisták együttes felkészültségét, akcióképességét, befolyását. Fejlődésünk jelenlegi szakaszában a párt vezető szerepének érvényesülését nagyban előrelendíti a párt helyes szövetségi politikája és az, hogy a párt következetesen a szocialista demokrácia szélesítésén dolgozik. Ezek összefüggésben vannak egymással. Szövetségi politikánk – mindenki tudja –,

osztályszövetség. A munkásosztály és a parasztság szövetségén alapszik, szélesebb értelemben a kommunisták és a pártonkívüliek, a különböző világnézetű emberek szövetsége.

Óriási vívmányunk az, hogy helyreállt a párt tekintélye. Mondjuk meg őszintén, ezért évekig kellett dolgozni a nagy törés után, amit 1956-ban és a hozzá közeli időszakban elszenvedtünk. A pártnak sikerült visszaállítania a tekintélyét, visszaszereznie és tovább növelnie a befolyását, kivívnia a munkásosztály, a parasztság, a dolgozó osztályok és rétegek támogatását.

Az utóbbi időszak fejlődéséről szólva most két kérdést szeretnék megemlíteni. Nagyon nagy nyereség a pártnak, hogy a magyar értelmiséget sikerült megnyerni a szocialista társadalom építése ügyének. Ez tömegbefolyásunk egyik fontos tényezője. Ennek a jelentőségét azért hangsúlyozom, mert az értelmiség szerepe a jövőben a tudományos előrejelzések és a gyakorlat tapasztalatai szerint is növekedni fog. Az értelmiségnek egyre nagyobb befolyása lesz a társadalom, a közvélemény, a közhangulat alakításában. Ez valóságos folyamat, ezért számolni kell vele. Nagy erőfeszítéseket kell tennünk, hogy az értelmiség körében tovább javítsuk politikai munkánkat, és tovább erősítsük az értelmiség elkötelezettségét a szocialista társadalom építése mellett.

Ezzel összefüggésben külön és állandó figyelmet kell fordítani az értelmiség utánpótlására. Konkrétan, szervezetten, módszeresen, kitartóan kell dolgozni az egyetemi ifjúság körében. Ha azok a fiatalok, akik ma egyetemeinken, főiskoláinkon tanulnak, s akiket társadalmunk kérdései foglalkoztatnak, nem kapnak helyes orientációt, ha az őket foglalkoztató kérdésekre nem kapnak megfelelő válaszokat, akkor úgy lépnek be az életbe, hogy növelik a gondjainkat. Ha viszont jó irányba befolyásoljuk őket, akkor pozitív erőként válnak a magyar társadalom tényezőivé.

A kongresszus óta eltelt évek fejleményeiről szólva a másik ilyen vívmányunk az, hogy Magyarországon rendezett az állam és az egyházak viszonya. Ez más tekintetben, a politika nyelvére áttéve, a különböző világnézetű emberek politikai szövetsége a szocializmus építésének céljával. Ez pártunknak, országunknak nagy eredménye. Azért érdemli meg, hogy külön is hangsúlyozzuk, mert a párt ilyen irányú munkájának a gyümölcsei már sok évvel ezelőtt is kezdtek beérni. A római katolikus

egyházzal éppen a XI. kongresszus óta sikerült rendezni több fontos kérdést, és mondhatom, hogy elvi alapon. Ez nem az ideológiák békessége és együttműködése, hanem – ahogyan a határozati javaslat is kifejezésre juttatja –: mi tiszteletben tartjuk az emberek vallásos érzését, lelkiismereti szabadságát, az egyházak autonómiáját, bizonyos funkciók betöltését kivéve, ami megállapodás tárgya. Ugyanakkor az egyházak, a hívők tiszteletben tartják az alkotmányt, a törvényeket és teljesítik állampolgári kötelességeiket. Ennek az együttműködésnek a politikai kerete elsősorban a népfront, továbbá az állam és az egyházak közötti közvetlen kontaktusok. Ezeknek a keretében természetesen szintén politikai munka folyik, hasznos és jó politikai munka az Egyházügyi Hivatal, és helyileg a pártszervezetek vonalán is. Ennek a jövőben is kellő figyelmet kell szentelnünk.

Hosszú ideig tartó tárgyalásokkal, türelmes munkával elértük, hogy a hivő állampolgár egyidejűleg lehet a progresszió, a társadalmi haladás, a szocializmus ügye mellett és ugyanakkor egyházának is híve, és nem kell, hogy ez törést okozzon benne. Ez nem csekélység.

Az állam és az egyházak viszonya fontos társadalmi és politikai kérdés. Ezt nem azért említem, hogy pusztán csak örüljünk neki – bár örülhetünk is a kérdés rendeződésének –, hanem azért, hogy ebben a tekintetben se legyen semmiféle félreértés. Pártunk materialista világnézete semmit sem változott, és az a feladatunk sem, hogy a párt- és az állami oktatásban éppúgy, mint minden számba jöhető területen a jövőben is elősegítsük a tudományos világnézet térhódítását. Külön figyelmet kell fordítani arra, hogy ifjúságunkat tudományos materialista világnézetre neveljük. Ennek a részleteire most nem kívánok kitérni.

A gazdasági építés kérdéseire áttérve felelősen kijelenthetjük: a magyar népgazdaság alapjai szilárdak. Nagyon nehéz körülmények között, a világgazdasági árrobbanás ellenére, bizonyos manőverezőkészséget is mutatva, a magyar népgazdaság képes volt a dinamikus fejlődésre. A XI. kongresszus fontos, a gazdasági fejlődésünket érintő határozatokat hozott. Van érvényes ötéves tervünk, ezen belül vannak éves terveink. A Központi Bizottság több jó határozata foglalkozik a népgazdaság kérdéseivel. Azt hiszem, fontossága miatt ezeknek a sorából is kiemelkedik a tavaly októberi határozat, mivel ez gazdasági továbbfejlődésünknek egész

tendenciáját érinti, a termelési és a termékszerkezet átalakításától egészen a külgazdasági stratégiáig. Ezt a határozatot együtt munkáltuk ki és fogadtuk el, ezért itt nem tárgyalom részletesen. A témával kapcsolatban csupán arra szeretnék utalni, hogy a belső tartalékok mozgósítása üzemi és népgazdasági méretben egyaránt nagyon fontos feladatunk.

Az iparban is, a mezőgazdaságban is és a népgazdaság minden területén vannak még tartalékaink. Erre most egyetlen példát említek. A közelmúltban a sajtóban megjelent egy írás a Bakonyi Bauxitbánya Vállalatról. Aki figyelmesen elolvasta, megállapíthatta belőle: ennek az üzemnek a vezetése, a vezérigazgató és a munkatársai a termelés helyzetének reális felmérése céljából kiválasztottak egy franciaországi bauxitbányát, amely körülbelül azonos technikai, technológiai szinten és berendezéssel dolgozik, mint ők. Megállapították, hogy az az üzem ugyanannyi bauxitmennyiséget feleannyi munkással termel ki, mint ők, vagy fordítva: ott egy-egy munkás még egyszer akkora termelékenységgel dolgozik, mint a bakonyi bauxitbányákban. Ennek alapján dolgozták ki azt a tervüket – és ezzel váltak ismertté –, hogy az üzemükben évről évre csökkentik a munkaerő létszámát. A magam részéről nagyon tisztelem ezt a megközelítést, az ilyen szemléletet. Ez a példa bizonyára nem egyedüli, vannak más elvtársak is, akik így állnak hozzá ehhez a kérdéshez. Ezt nevezem én a XI. kongresszus, a párt és az állam gazdasági határozatai igazi megértésének. Ez a magatartás mutatja, hogy a feladatok megoldásához hogyan kell hozzáfogni.

Ezt a példát azért említettem, mert mély meggyőződésem: ha a magyar ipari üzemek többsége – amelyek közül ma már szerencsére nem egy világszínvonalon dolgozik – effajta felméréseket és összehasonlításokat is végez, akkor jobban megtalálja igazi tennivalóit a továbbfejlődés útján. Ilyesmikre gondolok, amikor azt mondom, hogy fel kell tárni a tartalékainkat. Ezzel kapcsolatban ismertek az általános tennivalók. Munkánk jelenlegi szakaszában szükség van a tudományos kutatások további energikus fejlesztésére, a tudomány eredményeinek az eddiginél is gyorsabb és szélesebb körű gyakorlati alkalmazására – mint ahogyan ezt nem olyan régen részletesen tárgyaltuk ezen a fórumon –, szükség van a műszaki fejlesztésre, az üzem- és munkaszervezés tökéletesítésére és a termékszerkezet változtatására.

Szeretnék szólni a munkaerőhelyzetről is, amit különben mindenki ismer. Nálunk gyakorlatilag nincsen úgynevezett szabad munkaerő, és amennyire egyáltalán előre lehet tekinteni, belátható időn belül nem is lesz. Tehát a munkaerő gyarapodása a jövő évtizedekben csak nagyon minimális mértékben várható. Ezért óriási jelentősége van a rendelkezésre álló munkaerő lehető legjobb felhasználásának. Gazdasági terminológiával szólva: a munkaerő jobb hasznosítása, a tényleges munkaerő-gazdálkodás az alapvető kérdés, és fő tennivalónk, hogy ezt megoldjuk. Ez nem kis területeken szakmai képzést, továbbképzést is jelent. Nem utolsósorban pedig megköveteli a munkaerő ésszerű átcsoportosítását az üzemen belül – úgy, ahogyan már valamikor évekkel ezelőtt a győri vagongyár példájára hivatkoztunk –, valamint az üzemek és a népgazdasági ágazatok között is.

Mindenütt és minden tekintetben biztosítani kell a munkaidő jobb hasznosítását, a normák rendszeres karbantartását, és javítani kell a munkafegyelmet. Szélesíteni kell a teljesítménybérért dolgozók körét, vagy ahogyan mondani szoktuk, nagyobb mértékben kell érvényesíteni a szocialista bérezési elveket. Ez fokozott követelmény a fejlődés jelenlegi szakaszában.

Más kérdésekkel összefüggésben is meg szoktam említeni, itt is fölvetem – már az emberi jogok témájánál is találkoztunk ezzel a problémával –, hogy a teljes foglalkoztatottság rendszerünknek egyik óriási vívmánya. Az emberi létbiztonsághoz, az egyének, a családok normális, kiegyensúlyozott életéhez ebben az értelemben alapvetően és elsőként járul hozzá az, hogy a foglalkoztatottság biztosítva van. Gondolnunk kell viszont arra is: hogyan, miképpen van biztosítva ez a foglalkoztatottság? Ezt is tanulmányozni kell az országban létező összes szervezett munkahely számának és a rendelkezésre álló munkaerő létszámának egybevetésével, viszonyításával. Az elvtársak jól tudják: a kapitalista rendszernek egyik lényeges vonása, hogy ott mindig – még a konjunktúra időszakában is amennyire lehet, a pangás meg a dekonjunktúra idején pedig feltétlenül – lennie kell úgynevezett munkaerő-tartaléknak, amellyel nyomást gyakorolhatnak a foglalkoztatott munkásokra. Nálunk ez valahogyan fordítva van. Bár erről én nem ismerek pontos felmérést, azt hiszem, ezzel is érdemes foglalkozni. Remélem, ezt senki sem érti félre. Nem azt ajánl-

lom, hogy például két százalékkal kevesebb munkahelyet szervezzünk az országban, mint amennyi a felhasználható munkaerő, de valami józan mérték szerint kellene megállapítani, hogy mennyivel több munkahely lehet, mint a rendelkezésre álló munkaerő, és ne szervezzünk húsz százalékkal többet. Távlatban nézve, ezzel is érdemes lenne törődni, mert ha – példának okáért – 120 munkahelyre állandóan 100 munkást agitálnak, abból mindig csak zavar lesz.

Határozattervezetünk is felveti az ötnapos munkahét kérdését. A Politikai Bizottság javasolja, hogy ezt is vizsgáljuk meg, legyen ilyen célunk is. Itt az ideje, hogy ezt is fontolóra vegyük. Ezzel nem célszerű várni a kongresszusig, mert azért, hogy az ötnapos munkahét bevezethető legyen, még dolgozni, tenni kell. Helyes volna idejében hozzáfogni. Szeretném megismételni, ami a határozati javaslatban szerepel, hogy az ötnapos munkahetet a jelenlegi munkaidő megtartása mellett lehet bevezetni. Tehát a jelenlegi munkaidővel ne hatnapos, hanem ötnapos legyen a munkahét.

Gazdaságirányítási rendszerünket mindenki ismeri. Ennek a lényege a szocialista tervgazdálkodás, a központi irányítás, összekapcsolva a vállalatok önállóságával. Ez a helyzet magasabb színvonalú felső irányítást követel. Ezt határoztuk el a reform bevezetésekor. A gyakorlatban azonban még nem egészen valósítottuk meg ezt a magasabb színvonalú központi irányítást, valamint a közgazdasági szabályozók jó működését. Gazdaságirányítási rendszerünk egyébként figyelembe veszi a nálunk létező érdekeltségi viszonyokat, tehát a népgazdasági érdek, a csoportérdek és az egyéni érdek létét. Ezt kongresszusunk is elismerte. Ezzel kapcsolatosan vannak a pártnak gyakorlati feladatai: az érdekek folyamatos egyeztetése és annak biztosítása, hogy mind a népgazdasági érdek, mind a csoportérdek és az egyéni érdek a szocializmus építésének irányába ösztönözzön és hasson. Azt hiszem, ez feladatunk és kötelességünk.

Az árak maguk is szabályozók. Már a bevezetőben említettem, hogy noha a Központi Bizottságnak még nincs érvényes döntése az árrendszer távlati fejlesztéséről, a Politikai Bizottságnak az volt a véleménye, hogy ez a kérdés mégis szerepeljen az okmányban, mert ezt kívánja meg a becsületesség, a nyílt politika. Nálunk az árak nincsenek rendben, bár sok éve dolgozunk azon, hogy rendbe jöjjenek. Csináltunk is valamit,

olyasmit is persze, hogy az ismert világgazdasági árrobbanás közvetlen hatását lefékezzük és szabályozzuk, védjük tőle gazdasági rendszerünket, a termelést és külön a fogyasztókat, közben pedig valamelyest fejlesszük is árviszonyainkat. Ennek ellenére az árak több éves erőfeszítés után sem tükrözik megfelelően az önköltséget, a ráfordításokat.

A termelői árak most nem jelentéktelen termelési területeken és cikkeknél még az önköltséget sem fedezik, illetve egybeesnek az önköltséggel, ennélfogva nem ösztönöznek megfelelőképpen a hatékonyabb, a gazdaságos termelésre. Ha az összes árakat egyesítem, manapság nálunk olyan a helyzet, hogy a termelői árak általános szintje fölötte van a fogyasztói árszintnek. Ezt a helyzetet igen bonyolult dotációs és elszámolási rendszerrel tartjuk fenn, amely nagyon sok gazdasági hátránnyal jár. Így nem lehet kellő hatékonysággal gazdálkodni. Nem beszélve arról, hogy ezt adminisztrálni is kell: a lebonyolítása jelentős erőket köt le, bürokráciát is szül, és természetesen sok szubjektív tényező játszhat közre benne.

A legnagyobb gazdasági kár abból származik, hogy a jelenlegi árviszonyok mellett nem látható tisztán: mi szükséges konkrétan és pontosan az egyes területeken az októberi határozat végrehajtásához. Vagyis ahhoz, hogy az egész termelés, a termelési szerkezet ténylegesen a népgazdaságilag szükséges és hasznos termékek előállításának irányába változzék. Mivel a dotáció összevissza kuszálja, és így végső soron elmossa a tiszta képet, nehezen ítélhető meg, hogy népgazdaságilag melyik termék hasznos és szükséges és melyik nem. Amikor ezt itt jelzem, kérem, hogy a határozat mondja ki: távlatilag szükséges árrendszerünknek a gazdaságpolitikai célokkal összhangban álló tökéletesítése. Az ésszerűbb gazdálkodás megköveteli, hogy a termelői és a fogyasztói árak tükrözzék jobban a valóságos ráfordításokat.

Ezt azért kell már most megmondani, mert a mi politikánk lényegéhez és stílusához hozzátartozik, hogy idejében jelezzük a problémákat. Természetesen ezt összekapcsoljuk azzal, hogy a fogyasztókat megfelelő védelemben részesítjük. Ez magától értetődik. Ez nem elvont, hanem nagyon is gyakorlatias feladat, ebben is meghatározott politikánk érvényesül. A szükségessé váló fogyasztói árváltozásokat bér- és jövedelempolitikai intézkedésekkel ellensúlyozni kell. Továbbra is érvényesíteni

szükséges azt az elsőrendű politikai követelményt, amit pártunk már jó ideje hirdet és meg is valósít, hogy a szocializmus építésének együtt kell járnia a dolgozók életszínvonalának rendszeres emelkedésével. Természetesen ezt is meg kell mondani az embereknek.

Ugyancsak ebből következő feladat, hogy nemcsak az árkérdéseket kell tovább tanulmányozni, nemcsak azt szükséges alaposan megvizsgálni: mit, hogyan kell ezen a területen javítani, hanem a bérrendszerünket is. Bérrendszerünk szintén csak részben hatékony. Ezt is úgy kell tovább javítanunk, hogy valóban érvényesüljenek a szocialista bérezési elvek, és kellően ösztönözzenek az építőmunkára, a fegyelmezett helytállásra. Jelenleg ugyanis a gyakorlatban egalizálási törekvések is mutatkoznak, ez pedig nem helyes. Bizonyos kiegyenlítődés folyik a bérekben, és ez nem ösztönző. Nekünk megfelelő szociálpolitikánk van, törődünk a családok, az öregek helyzetével, ennek megfelelően a határozati javaslat is utal rá, hogy az idős korúak kérdésével továbbra is gondosan foglalkozni kell. Ugyanakkor a bérrendszert is körültekintően szükséges formálni, javítani.

Az életszínvonal alakulását nem fogom részletezni. Bizonyos, hogy nemcsak statisztikai adatokkal mutatható ki, hanem népünk a hétköznapok tényeiből tudja, hogy Magyarországon javult az élet, az emberek nem élnek rosszul.

Nem lebecsülendő vívmányunk az az ellátási színvonal, amelyről már sok éve folyamatosan gondoskodunk hazánkban. Tudjuk: a lehető legrosszabb módszer az, amikor olyan vásárlóerőt bocsátanak ki, olyan béremeléseket szavaznak meg és léptetnek hatályba, amelyeknek nincs fedezete. A dolgozók talán leginkább akkor bosszúsak, ha pénz van a zsebükben, de nem kapnak érte árut. Ellátási színvonalunk jónak nevezhető, és azt hiszem, ezt közvéleményünk is így értékeli.

A szociális kérdések közül még hadd említsem meg a lakáskérdés terén végzett, nagyon nagy erőfeszítéseket kívánó munkát. Ez a munka már a kongresszust megelőző években kibontakozott, és azóta is hatványozott mértékben folyik, az államkassza igen jelentős megterhelésével. Ez szükségszerűen van így. Éppen ebben az időszakban jelenthettük az országnak a 15 éves lakásépítési terv becsületes teljesítését. Most pedig feladataink között szerepel, hogy a Központi Bizottság még az idén napi-

rendre tűzi az új távlati lakásépítési tervet, mert a lakáskérdés ma is társadalmunk rendkívül fontos, eleven szociális problémája, és valószínűleg még egy ideig az is marad.

Általánosságban megállapíthatjuk, hogy a szellemi életben is nem lebecsülhető, értékelhető fejlődés van. Ez a tudományos munka, a közoktatás, a művelődés, az irodalom, a művészetek fő területeire egyaránt vonatkozik. Jó érzés erről szólni. Feltétlenül figyelembe kell vennünk, hogy ezt a fejlődést olyan viszonyok között értük el, amikor az ideológiai vita és a propagandaharc nemzetközi méretekben éleződött. Ennek persze megfelelő hazai visszatükröződése is van. Ha most azt akarnánk tömören megfogalmazni, hogy a XI. kongresszus napjaihoz képest, az elért töretlen fejlődés mellett mi az általános helyzet fő jellemzője, akkor azt hiszem, két körülményre kellene rámutatni: a számunkra nem kedvező külgazdasági fejleményekre, valamint a nemzetközi ideológiai harc és politikai vita bizonyos kiéleződésére. Ez a kongresszus idején így még nem jelentkezett.

A magyar értelmiséggel általában jól megvagyunk. Értelmiségünk elfogadja a párt fő céljait, a kongresszus irányvonalát, és a valóra váltását is támogatja. Az viszont nem vitatható, hogy az értelmiség körében is tovább kell javítani a munkánkat, fokozni kell eszméink, a marxizmus–leninizmus befolyását.

Szinte csak egy kis kitérő gyanánt, itt jegyzem meg, hogy a spanyol pártkongresszussal összefüggésben újból felbukkant a marxizmus–leninizmusnak mint elnevezésnek a kérdése. Azt hiszem, elvtársak, nekünk továbbra is a marxizmus–leninizmus elnevezést kell használnunk, mert a legpontosabban ez jelöli meg eszméink, világnézetünk tartalmát. Ez az elnevezés olyan időszakban született meg, amikor ez szakítást jelentett a II. Internacionálé opportunizmusával és szembenállást fejezett ki annak revizionizmusával. A világ legnagyobb szociáldemokrata pártjai, nem utolsósorban a német szociáldemokrata párt, már azt is deklarálták, hogy többé nem marxista pártok. Ma a marxizmus–leninizmuson kívül valójában nincsen más „tudományos marxizmus". Nem létezik többféle marxizmus. És habár – sajnálatos módon – némely szakadárok és ultraradikális csoportok is használják mind a „leninizmus", mind a „marxizmus–leninizmus" kifejezést, nekünk következetesen meg kell maradnunk

mellette. A köznapi szóhasználatban persze ezután is mondhatjuk: marxizmus, marxista világnézet, tudományos szocializmus, ezen mi mindig a marxizmus–leninizmust, tudományos világnézetünket értjük. Tehát a jövőben is tartsuk meg ezt az elnevezést. A lényeget tekintve pedig folytassuk azt, amit eddig csináltunk. Az élő marxizmust képviseljük és terjesszük, ne dogmákat tanítsunk. Ez a legfontosabb.

A párt- és KISZ-szervezetek fordítsanak az eddiginél is nagyobb figyelmet a marxista–leninista világnézet megalapozására az általános és a középfokú iskolákban. Ez nagyon lényeges a tanuló további életútja szempontjából. A középiskolásoknak ugyanis csak egy része tanul tovább, a leendő szakmunkás pedig elvégzi a szakmunkásképző iskolát és beáll a termelésbe. Ott ennek az alapozásnak már megvan a maga fontossága és gyakorlati jelentősége. Nem akarok semmiféle erőszakolt vagy rossz hasonlattal élni, de valamikor, még a régi világ iskoláiban is volt egy tantárgy, úgy hívták, hogy állampolgári jogok és ismeretek. Ezt már a 12 éves gyerekeknek tanították. Ez a maga nemében, az akkori rendszer szempontjából nem is volt olyan ostoba tantárgy. Valamit mi is elkezdtünk már néhány iskolában, de tegyük általánossá az állampolgári jogok és ismeretek oktatását, hogy a tanulók, a felnövő nemzedék tagjai ebből megismerjék és véssék a fejükbe, mik a jogaik és a kötelességeik társadalmunkban. Persze ne súlyos Marx-kötetet adjunk a kezükbe, hanem valami kis használható füzetecskét, amely a serdülő gyermeknek jól összefoglalja a tudnivalókat. Ezzel – anélkül, hogy bármiféle konkrét javaslatot tennék – mindössze azt kívánom aláhúzni, hogy a marxista képzés megalapozását is jelentő középiskolai oktatásban és a szakmunkásképzésben átgondoltabb, differenciáltabb s talán valamelyest nagyobb képzőerővel is áthatott munkát kell végezni, mint eddig.

Mivel változatlanul időszerű, nagy figyelmet kell fordítanunk a hazafias, internacionalista nevelésre, küzdenünk kell a nacionalizmus mindenfajta jelentkezése és tünete ellen. Rendkívül fontos a nemzeti és a nemzetiségi kérdés megfelelő kezelése. Pártunk álláspontja és mély meggyőződése, hogy a nemzetek és a nemzetiségek problémáit igazságosan és tartósan csak a szocializmus tudja megoldani.

Építőmunkánk hatékonyabbá tétele, világnézetünk terjesztése, népünk műveltségi színvonalának emelése érdekében továbbra is fontos felada-

tunk a tájékoztatás, a sajtó, a rádió, a televízió munkájának javítása. Megállapítható, hogy bizonyos egyenetlenségek ellenére ez a munka is fejlődik, és alapjában véve – véleményünk szerint is – betölti a feladatát, segíti kongresszusi határozataink végrehajtását, terveink megvalósítását.

Fordítsunk nagyon nagy gondot az embereknek, a széles tömegeknek a lehető legjobb tájékoztatására. Jobban éljünk a szóbeli információ lehetőségével. Az információs munkánk ne merüljön ki abban, hogy elmondjuk közlendőinket, érveinket, és már rohanunk is tovább. Legyen az embereknek alkalmuk véleményt nyilvánítani, kérdezni, és ha kérdeznek, kapjanak választ. Külön figyelmet kell fordítani a párttagság élőszóban történő informálására. Ez tulajdonképpen a nép informálása. A párttag legyen mindig jól tájékozott, hogy kellőképpen, biztonsággal, pontosan informálhassa azokat az embereket, akik nem tagjai a pártnak. Ez az információs rendszer mindig működjék. Ugyanígy a kérdések visszaáramlása is legyen biztosított. Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani az értelmiség, különösképpen a humán értelmiség tájékoztatására. Az egyetemeken, a főiskolákon, az írók, a művészek és a hasonló hivatású értelmiségiek között rendszeres politikai munkát kell végezni. Esetenként kommunista aktívákat kell összehívni, más esetekben politikai konzultációkat kell tartani. Ezt nem szükséges minden héten csinálni, lehet akár háromhavonként is, de ez legyen rendszeres. A résztvevőknek legyen alkalmuk politikai, gazdasági témákról beszélni, kérdéseket feltenni, amelyekre kapjanak választ. Az értelmiségiek minden iránt élénken érdeklődnek, amiről nincsenek pontos ismereteik, és nem tudják, hogyan állnak vele. Az élőszóban nyújtott információra és – nem szégyellem ezt a kifejezést – a politikai agitációra tehát nagy figyelmet kell fordítani.

A kulturális kérdéseknél külön szeretnék szólni az irányítási rendszerünkről. Mostanában nemigen emlegetjük azt a bizonyos három T betűt: támogatni, tűrni, tiltani. Persze a kulturális terület irányítása, sajátos jellege miatt, nem azonos és nem is lehet azonos a gazdaságirányítás rendszerével, de azért az is egyfajta irányítási rendszer, ami nálunk a kulturális élet gyakorlatában megvalósul. Ez a rendszer alapvetően bevált, a lényege megtartható és folytatni kell. Ebből az alkalomból is szeretném hangsúlyozni, hogy az alkotóműhelyek önállósága – ami irá-

nyítási rendszerünk fontos eleme – maradjon meg. A kulturális élet fejlődését azonban ne bízzuk az irányítási rendszer automatizmusára, mert ez a tapasztalat szerint ezen a területen sem oldja meg a kérdéseket, ahogyan automatikusan, önmagától a gazdaságirányítási rendszer sem oldja meg feladatainkat.

Ami a három T betűt illeti – ha szabad, ezt személyes meggyőződésként mondanám el –, azt hiszem, a T betűket nem egészen jó sorrendben valósítjuk meg. Szerintem az utolsó T-t, a tiltást megfelelően teljesítettük. Megjegyzem, Magyarországon nagyon ritkán kerül sor betiltásra, elkobzásra vagy adminisztratív intézkedésre, és ez így legyen a jövőben is. Ez a mi rendszerünk erejét bizonyítja. Úgy látom, a középső T-betűt, a tűrést teljes egészében sikerült megvalósítanunk, viszont az első T-t, a szocialista tendenciák és a szocialista művek támogatását csak gyengében. Szerintem ezt az utóbbit kell erősíteni.

A szocialista tendenciák erősítése és ösztönzése nagyon fontos feladat. Mi a jövőben sem fogunk közvetlenül beleszólni az alkotó folyamatokba. Senkitől sem fogunk kikötéssel regényeket, színdarabokat, novellákat rendelni, mert az alkotásba beavatkozó rendelésre az alkotó nem tud dolgozni. Figurákat sem fogunk rendelni, nem kötjük ki, hogy a készülő műben hány pozitív, hány negatív hős legyen. Ez így nem megy, ez már „ki van próbálva". Viszont beszélgetni kell az alkotókkal, ösztönzést kell adni nekik, közel kell hozni őket a társadalom élő kérdéseihez – ez a feladatunk. És ha szocialista szellemű művek, alkotások születnek, azokat valóban támogassuk. A támogatásra is megvan a saját eljárási rendszerünk.

A felső párt- és állami irányító szervek értékelő munkájának minden önálló művészi, kulturális alkotóterületen rendszeresnek kell lennie. Nem mi vezetjük tehát a színház előadásait, produkcióit, de az évadzárásnál a párt- és az állami szervek értékeljék a tapasztalatokat, és az óhajaiknak is adjanak hangot. Ne rendeljék el, amire törekedni kívánatos, szükséges és hasznos, de fejezzék ki. Ez más területre is érvényes.

Ki kellene ezt egészíteni a marxista kritika jobb, hatékonyabb működésével. Ma, sajnos, a kritika területén sokszor sablonok uralkodnak, és különböző modernkedés is dívik. Tehát: az alkotóműhelyek önállóságának megtartása mellett az irányító szervek javítsák az ismétlődő és rend-

szeres értékelést; erősíteni kell a marxista kritikát, ösztönözni és támogatni a szocialista alkotásokat. Ezeket tartanám fontos feladatnak.

Az alkotóműhelyek önállóságának megtartása, sőt, megerősítése azt kívánja, hogy az ilyen alkotóműhelyek élén megfelelő emberek álljanak. Nem azt mondom, hogy csak párttagok, mert ezt nem ilyen mechanikusan kell nézni. De az alkotóműhelyek élén is a céljaink irányába tekintő embereknek kell lenniük, mert meghatározó szerepük van abban, hogy mit csinálnak ott a művészek, különösképpen a fiatal művésznemzedék. Örömmel tapasztaljuk, hogy tehetséges fiatal művésznemzedék van felnövőben. Már sok szép és jó művet alkottak. Közülük sokan belépnek a pártba. Mindez nagyon jó dolog, de az eredmények sem teszik feleslegessé az önálló alkotóműhelyek vezetésének további erősítését.

A következőkben a pártról szeretnék szólni. A Magyar Szocialista Munkáspárt és a párt tagsága helytáll és betölti küldetését, szerepét. Miközben végzi a munkáját, az ereje is gyarapodik. A párt belső kohéziója szilárdul, és a párttagság számbelileg is növekszik. A mi pártunk a klasszikus meghatározás szerint ideológiailag, politikailag, szervezetileg egységes, marxista–leninista párt. Méltán viseli a magyar munkásosztály élcsapatának nevét. A párttagság folyamatosan nagy erőfeszítéseket tesz a kongresszus határozatainak megvalósításáért, odaadóan és eredményesen dolgozik. A napi tennivalók mellett a tagkönyvcserével kapcsolatos, egyáltalán nem egyszerű feladatokat is elvégezte. A tagkönyvcsere politikailag serkentően hatott, jó eredménnyel zárult. A párt szervezetei, a kommunisták, a szocialista munkaverseny ösztönzésében és vezetésében is megfelelően betöltötték a szerepüket. Párttagságunk példásan helytállt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója alkalmából oly imponáló módon kibontakozott szocialista munkaversenyben.

A pártban érvényesülnek a lenini normák, megvalósul a kollektív vezetés, a demokratikus centralizmus elve, és ami nagyon fontos, sikerült kialakítani a párton belüli rendet. Pártunkban évtizedek óta a választott szervek és nem az apparátusok irányítják a párt munkáját. Az apparátusok a párt választott szerveinek a határozatait becsülettel és kötelességérzettel hajtják végre.

A pártról szólva szintén szeretném hangsúlyozni, hogy a kongresszus határozatai helytállóak, érvényesek. Most, a hátralevő két esztendőben

pártunknak, párttagságunknak minden erőt a végrehajtás javítására kell fordítania. Ebben nagyon nagy szerepet játszik a kongresszus határozatainak, általában a párthatározatoknak az egységes értelmezése és az egységes cselekvés.

A végrehajtás a káderen múlik. Erőfeszítéseket kell tennünk a kádermunka további javítására azért, hogy a kádermunkából, amennyire ez egyáltalán lehetséges, kiküszöböljük a szubjektivitást, ne esetleges megoldások szülessenek, elfogultságok ne játsszanak szerepet. A káderképzés és az utánpótlás-nevelés legyen az eddiginél tervszerűbb. Meg kell javítanunk a tényleges, a napi értelemben vett kádermunkát, a tisztségek megfelelő betöltését.

Már többször szóltunk róla: egy időben a párt Központi Bizottságának minden erőfeszítése arra irányult, hogy stabilitást teremtsen az élet sok területén, nem utolsósorban a pártkáderek helyzetében. Úgy gondoljuk, hogy a pártnak sikerült megteremtenie ezt a stabilitást. Ha ma valaki rendesen, becsületesen helytáll, sokáig tud dolgozni egyazon területen, sőt, egyazon funkcióban, és megmutathatja, hogy a párt céljaiért harcolva mire képes. Ugyanakkor meg kell értetnünk az elvtársakkal, hogy a stabilitás bizonyos organikus és folyamatos cserét is feltételez. Ez együtt jár az élet követelményeivel. Az emberek korosodnak, kikopnak az egészségükből, vagy új, nagyobb követelményekkel kerülnek szembe, és ezeknek már nem képesek eleget tenni. Ilyen esetekben sokkal ésszerűbb és célszerűbb a maga szükségszerű menetében lebonyolítani az organikus és rendes kádercseréket, mint embereket tönkretenni egészségileg, fizikailag, erkölcsileg.

Amint a munka más területein, 1956 után a pártnak a kádermunkán is igazítania kellett. Azóta egy kicsit másképpen foglalkoznak a káderekkel: normálisabban, rendesebben, és merem állítani, hogy humánusabban. A személyi kultusz éveiben az ördög sem kérdezte, hogy tetszik-e vagy nem tetszik, ide-oda küldték, vitték az embereket. Most legalább beszélnek velük, megkérdezik és meghallgatják őket, nyomós okok esetén pedig az illető egyéni nézőpontjait, személyi vagy családi körülményeit is mérlegelik. Ennek a továbbiakban is változatlanul meg kell maradnia. Humánusnak kell lenni, figyelembe lehet és kell venni az érdemeket és más dolgokat is, de azt is meg kell mondani, hogy feltétlenül a munka követel-

ményeit kell elsődlegesnek tekinteni. Amit a munka követel, és amilyen embert a munka követel, olyan embert kell a posztra állítani. A káderkérdéseknél a feladatra való rátermettség és alkalmasság legyen a döntő. Nem lelketlenség, hanem a párt és a nép iránti kötelességünk, hogy a munkára való alkalmasságot tekintsük elsődleges követelménynek. Ez természetesen nemcsak a pártkáderekre vonatkozik.

A káderek stabilitása mellett a társadalom életének minden döntő területén gondoskodnunk kell az organikus, megfelelő kádercserékről. Ha valaki ilyen vagy olyan oknál fogva nem képes eleget tenni a rábízott és általa elvállalt feladatoknak, akkor a csere indokolt. Ez most a kongresszusi határozatok jó megvalósításának is alapvető követelménye. Nálunk az emberek döntő többsége nagyon sokat, becsületesen, jól dolgozik, ellátja a feladatát. Minden területen, az Önök által ismert területeken is vannak azonban emberek, akik ilyen, olyan vagy amolyan oknál fogva már nem képesek eleget tenni a feladataiknak. A káderállomány egyfajta frissítése, sőt, uram bocsá', fiatalítása is, szinte kötelező. Meg szeretném itt említeni – a dolgok természete miatt megint a saját nevemben kell szólnom –, hogy véleményem szerint a XI. kongresszus nagyon fontos és jó káderdöntéseket hozott. E döntések eredményeként jelentősen megerősödött a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság. Ugyancsak jólesik szólni arról, hogy a kongresszuson és az azt követő időszakban, a kongresszussal összefüggésben végrehajtott káderhatározatok is erősítették a Politikai Bizottságot, a Titkárságot, a Gazdaságpolitikai Bizottságot, az Agitációs és Propaganda Bizottságot, a Központi Bizottság osztályait. A kormány és más végrehajtó szervek területén is javult a helyzet. Ez az általános, és jó, hogy így van. Közben azonban megint eltelt három év. A munka most még nagyobb követelményeket támaszt. Munkánk mérlege a nagy eredmények mellett bizonyos hiányosságokat is mutat, és most szükségszerűen ezekkel is szembe kell néznünk.

Elsősorban a Központi Bizottság végrehajtó szerveinek a munkájáról beszélek. Némi egyenetlenség mutatkozik a munkájukban, s erről most önkritikusan is szólhatok. Jobban össze kell hangolni a Központi Bizottság osztályainak a tevékenységét, tartalmasabbá kell tenni a területi pártszervek közvetlen irányítását. Vissza kell térni a kevésbé formális,

a kevesebb papírral járó, a terjedelmes, írott előadások nélküli, élő tapasztalatcserére. Az ilyen értekezleteknek az a feladatuk, hogy felhívják a pártszervek figyelmét az időszerű kérdésekre, és adjanak rá alkalmat, hogy a végrehajtás tapasztalatait frissen lehessen kicserélni, hasznosítani és gazdagítani. Ezt azért teszem szóvá, mert valódi problémának tartom. Ezen a területen feltétlenül javítanunk kell a munkánkat.

Még két látható gyengesége van a munkának. Ezeket azonban már ne csak a pártfunkcionáriusokra értsék, ezek az állami, a gazdasági, a tömegszervezeti, a kulturális és más funkcionáriusok tevékenységében is jelen vannak. Az egyik, hogy nem teljesen kielégítő a határozatok egységes értelmezése, és nem megfelelő a cselekvés egysége. Nem akarom ezt részletezni.

A másik szimptóma – és elnézést kérek a területi szervektől, hogy ezt is megemlítem –: a területi munkában, ha nem is széleskörűen, de helyenként provincialista szemlélet mutatkozik. Az országos és az általános érdek rovására helyi érdeket érvényesítenek, vagy olykor nehezítik, akadályozzák bizonyos szükségszerű központi elhatározások végrehajtását. Amikor ezt szóvá teszem, azt is meg szeretném mondani, hogy a területi munka az utóbbi három év során is óriásit fejlődött pártunkban. És ez nagyon jó. Sok minden született helyi kezdeményezésből, ami nem jöhetett volna létre, ha a pártbizottságok, a lakosság jó értelemben vett lokálpatriotizmusa meg nem mozdul. Állami támogatással, gyakran még anélkül is, saját erőből csodálatosan szép dolgokat produkáltak. Folytatódjék ez így továbbra is. Amikor azonban a központi szervek például ipartelepítés ügyében, vagy más, jelentős problémával fordulnak Budapesthez és a megyékhez, akkor nagyobb megértést kérünk. Nem szabad csak a megye érdekeiből vagy esetleg valamilyen rosszul értelmezett érdekeltségből kiindulni. Ezt, mint szimptómát, kötelességemnek tartottam megmondani.

Még valamit el akarok mondani a pártegységről. A párt az alapvető osztálybázison, a munkásosztályon és a parasztságon kívül hovatovább az egész társadalomra támaszkodik. A szocialista nemzeti összefogás, a párttagok és a pártonkívüliek politikai szövetsége ezt is kifejezi, és ugyanez tükröződik a párt keretein belül is. Lehet, hogy ez az elért fejlődés alapján már kézenfekvő tény számunkra.

Joggal mondhatjuk, hogy népünk egységes a szocialista társadalom felépítésére irányuló óhajában és törekvésében. A népről beszélek természetesen, nem egyes állampolgárokról. Ahhoz, hogy a nép egységes maradjon és egységében még összeforrottabb legyen, mindenekelőtt a pártnak kell egységesnek lennie. Pártegység nélkül a nép sem lehet egységes. Még nem nagyon távoli a történelmi példa, amikor 1956-ban a népen belüli szakadás a párton belüli szakadással kezdődött.

Abban, hogy a párt egységes legyen, sajátos és különleges szerepe van a Központi Bizottságnak. Központi Bizottságunk egységes, pártunk is egységes. Hogy a határozatok értelmezésében és végrehajtásában is egységesek legyünk, annak érdekében még erőfeszítéseket kell tennünk. Őszintén megmondom, elvtársak, amikor ezen gondolkoztam, arra a következtetésre jutottam, hogy nekünk nehéz a történelmi örökségünk. Hogy csak a közelmúltról beszéljek, 1953 és 1957 között sok mindent átéltünk: a személyi kultusz éveit, aztán az ellenforradalmat. Azokban az években a párt szélsőséges ideológiai és politikai megnyilvánulások színtere volt. Mindez már történelem, volt és elmúlt, de a maradványai, a nehéz történelmi örökség nyomai még megvannak. Az egyik ilyen maradvány az, hogy egyes elvtársak egyoldalú érzékenységben szenvednek. Ez persze inkább az idősebbeket érinti, akik átélték végigharcolták azt az időszakot. S attól függően, hogy kinek mennyi jutott az egyikből, a személyi kultuszból, és mennyi a másikból, a revizionizmusból, olyan természetű az érzékenységük. Az egyiknek az egyikből, a másiknak a másikból jutott több, van, akinek mind a kettőből egyformán. Vannak elvtársak, akik azonnal idegesek lesznek, ha a központi irányítás erősítését szorgalmazzuk; azt mondják, hogy már megint mi lesz itt, mindent tönkreteszünk. Mások attól lesznek idegesek, ha arról van szó, hogy erősíteni kell a vállalatok önállóságát, mert arra szükségünk van és így tovább. Azt hiszem, egyik fajta érzékenységet sem kell bővebben illusztrálnom.

Mostanában ritkán emlegetjük azt a párthatározatot, amelyben pártunk kétfrontos harcot hirdetett, pedig van bizonyos aktualitása. Amikor a párt 1956 decemberében ténylegesen, majd az 1957-es pártértekezleten dokumentumszerűen is meghirdette a kétfrontos harcot, ha jól emlékszem, akkor a következő volt a helyzet: először is a marxista–leninista

bázis, őszintén szólva, meglehetősen szűk volt. Ezt így kell mondani, hogy érzékeltessem a helyzetet, még ha esetleg egy kis túlzás is van benne. Ugyanakkor számottevő volt a dogmatikus, szektás tényezők és talán még annál is nagyobb a revizionista, opportunista és egyéb elemek bázisa. Ma már nem ez a helyzet, ennélfogva a kétfrontos harc kérdése is másképpen vetődik fel. Ma a marxista–leninista bázis széles, kiterjedt, eszménk uralkodó, meghatározó, bár még léteznek dogmatikus és revizionista maradványok. Nem azt ajánlom, hogy most újból hirdessünk kétfrontos harcot, de legalább meg kell őrizni a kétirányú érzékenységet. Valaki ne mindig csak egyvalamire legyen érzékeny. Legyünk érzékenyek a dogmatikus, szektás nézetekkel szemben, és ugyanúgy a revizionista, opportunista, jobboldali vagy egyéb káros nézetekkel és megnyilvánulásokkal szemben is. Ez olyan követelmény, amelyet a Központi Bizottságnak és minden tagjának, sőt, általában minden közéleti embernek szem előtt kell tartania.

Ennél a témánál engedjenek meg nekem még egy kis történelmi visszapillantást és illusztrációt: 1956 decemberében – a meghatározó jelentőségű központi bizottsági ülés időpontjában – a Központi Bizottságnak 23 tagja volt. Ezek az elvtársak különböző utakat jártak be. Sokan hosszú-hosszú idő után ezen az ülésen találkoztak egymással először. Mind kommunisták voltak, de természetesen más-más tapasztalatok alapján gondolkodtak. A 23 ember akkor, azt hiszem, két dologban értett egyet: a szocialista, kommunista eszme híve volt, és kész volt harcolni a népi demokratikus rendszerért, a munkáshatalom megtartásáért és megszilárdításáért. Ez a vezetés azóta, sok év alatt összeforrott. Tulajdonképpen ez a vezetés és – mondjuk meg úgy, ahogy van – az 1957-es pártértekezlet alapozta meg a mi jelenlegi platformunkat. Aki ott volt azon a pártértekezleten, annak emlékeznie kell rá, hogy micsoda éles összecsapás folyt akkor a dogmatizmus fő irányzatával; az újjászervezett pártban már nem voltak revizionista tényezők. A pártértekezleten még jobban összeforrott a pártvezetés, és azt követően természetesen a párttagság is.

Megemlíteném az 1958-as decemberi vitákat a mezőgazdaság szocialista átszervezéséről. Egységesek voltunk, mindnyájan szocializmust akartunk, de azért három, egymástól világosan megkülönböztethető

nézet ütközött meg, noha egyik nézet képviselőire sem mondhatom, hogy szubjektíve nem a szocialista átszervezés hívei voltak. Emlékeznek rá: volt egy olyan irányzat, amelynek a képviselői azt mondták, hogy a középparasztot meg kell kopasztani, kemény kézzel kell bánni vele, mert csak úgy lehet és kell, úgymond, rendet teremteni, csak úgy lesz majd szocializmus a falun. Volt egy másik irányzat, amelynek a képviselői úgy vélték, hogy az átszervezéshez nincsenek meg a feltételek, és ha nem tudunk rendes, jó, szocialista nagyüzemi mezőgazdaságot létrehozni, akkor inkább hozzá se fogjunk, ne kompromittáljuk magát az eszmét. A Központi Bizottság annak idején határozott, s most a legutóbbi ülésen tárgyaltuk ennek a döntésének húszéves eredményeit. Visszagondolva arra az egykori központi bizottsági ülésre, meg kell mondanom, hogy jelentős ülés volt. Ezt azért említem, mert az ülésen nagy vita alakult ki, nézetek ütköztek össze, és végül helyes döntés született. Attól sem kell tehát félnünk, ha néha polemizálunk egy kicsit. Mi a népet, az embereket biztatjuk, hogy beszélgessenek, vitatkozzanak; biztassuk saját magunkat is! Nem kell félni attól, ha néha itt, az ülésen vitatkozunk, itt jogunk van vitatkozni egymással. Sőt, ha valaki a témával kapcsolatban jobb megoldást tud az ajánlottnál, az köteles is elmondani, és azt is, ha valami a véleménye szerint nem lesz jó.

Persze később, az 1957-es pártértekezlet és az 1958-as KB-ülés után is vitatkoztunk. Például a gazdaságirányítási reformról és más kérdésekről. Ez természetes. Mire ügyeljünk ma, amikor vitatkozunk? Most nem csak a jelenlevőkről beszélek: van egy tekintélyes, néhány ezernyi párt-, állami, gazdasági és tömegszervezeti aktívánk. Tulajdonképpen nagyon sok függ az ő magatartásuktól, így a tömegek befolyásolása is. Rájuk is érvényes, amit a vitáinkról mondok. Arra ügyeljünk, hogy vita közben senki se nevezze ki önmagát külön a munkásosztály érdekeinek képviselőjévé, senki se nevezze ki önmagát másokkal szemben a parasztság érdekeinek a képviselőjévé, vagy külön az értelmiség képviselőjévé. Úgyis ismerjük mindenkinek a hovatartozását. Senki se beszélje be magának ezt a külön képviseleti teóriát. Ilyen reszortbeosztással nem lehet élni és dolgozni. Mindenki értse meg, hogy sem a Központi Bizottság, sem a Politikai Bizottság mint testületek, sem a tagjaik nem lehetnek csak munkáspártiak, csak parasztpártiak, csak értelmiségi pártiak. Egyidejű-

leg kell munkáspártinak, parasztpártinak, értelmiségi pártinak, azaz néppártinak lennünk! Senki se nevezze ki saját magát vagy negatív előjellel a másikat ilyen vagy amolyan pártinak. Aki becsüli az állami tulajdont, az becsülje a szövetkezeti tulajdont is, és aki a szövetkezetit becsüli, az becsülje az állami tulajdont is; aki az egyik szektort támogatja, az a másikat is támogassa. Nekünk nagyon világos határozataink vannak, azokat kell végrehajtani, akkor sok minden mástól mentesülünk, ami esetleg kellemetlen lehet. Meg kell mondani, hogy mindezeket a vitákat pozitív módon zártuk le, megfelelő pártdöntésekkel oldottuk meg, bizonyos vitákat pedig nem utolsósorban a XI. kongresszus annyira fontos elvi döntésével zártunk le. Mindnyájunkra kötelező, hogy annak szellemében és betűinek megfelelően dolgozzunk.

Én nagyon sok embert ismerek, és szubjektíve mindenkit tisztelek. Azt nem tisztelem, akinek nincs nézete vagy cinikus. A mi körünkben nincs ilyen ember. A politikában, a harcban is tisztelem azt, akinek önálló nézete van és meg van győződve annak helyességéről, a maga igazságáról. Mindenki fejtse ki a nézeteit, cseréljünk véleményt, vitatkozzunk, ha kell: csapjunk össze, mert akkor megfelelő döntés születik. Mélyen meg vagyok győződve róla, hogy azok, akik részt vettek az előbb említett vitákban – visszamegyek egészen 1956 decemberéig –, szubjektíve feltétlenül tisztességes és jó szándékú emberek, pedig közülük sokan már nincsenek itt a Központi Bizottságban. Azt mondjuk: szubjektíve becsületesek, és akkor már senki sem vonhatja kétségbe az emberi tisztességüket.

Így és ilyen szellemben, a fontos kérdésekben ilyen nagyfokú érzékenységgel dolgozott a párt hosszú, hosszú időn át. És így dolgozunk a XI. kongresszus óta is, nagyon feszítetten és nem eredménytelenül. Az alapvető feladatokat meg tudtuk oldani. A XI. kongresszus elvi eligazításai pontosak, világosak, marxista eligazítások, jól szolgálják az ország, a nép érdekeit. Változatlanul, sőt, fokozott erővel és még nagyobb hozzáértéssel kell dolgoznunk ezeknek a határozatoknak mind eredményesebb végrehajtásáért.

A határozatok mindenkire kötelezőek, de senki se legyen katolikusabb a római pápánál. Ezt nem azért mondom, mert történetesen jártam Rómában. Én már annak előtte is megmondtam, hogy a Központi Bizott-

ságnál senkinek sem kell osztályharcosabbnak lennie: nekünk rendes, osztályharcos pártunk és Központi Bizottságunk van.

A következtetéseket azzal szeretném befejezni, ami nekem személy szerint is mély meggyőződésem, és a Politikai Bizottság is kifejezte ezt a meggyőződését, hogy ha megőrizzük és megerősítjük irányvonalunkat, folytatjuk a politikánkat, és ha a néppel együtt, a nép javára, jó eredménnyel megoldjuk az előttünk álló feladatokat, akkor a párt méltóképpen felkészülhet a XII. kongresszusra, és ott a Központi Bizottság nyugodt lelkiismerettel adhat majd számot a két kongresszus között végzett munkáról.

Megragadva az alkalmat, hogy ülésünkön a kongresszus másik választott testületének, a Központi Ellenőrző Bizottságnak a tagjai is jelen vannak, a Központi Bizottság nevében szeretném köszönetemet kifejezni a Központi Ellenőrző Bizottság tagjainak, akik a XI. kongresszus irányvonala alapján, munkájukkal segítik és támogatják a Központi Bizottság tevékenységét.

Azzal szeretném befejezni, hogy kérem a tisztelt Központi Bizottságot: az írásban beterjesztett határozati javaslatot vitassa meg, támogassa, fogadja el, és emelje határozattá.

BESZÉD
A HAJDÚ-BIHAR MEGYEI PÁRTAKTÍVAÜLÉSEN

1978. JÚNIUS

Örülök, hogy sor kerülhetett erre a Hajdú-Bihar megyei látogatásra, amelynek során az iparban, a mezőgazdaságban, az építőiparban, a közoktatásban és más területeken a szocialista építőmunka konkrét tényeivel ismerkedhettünk meg. Ez mindannyiunknak, akik a Központi Bizottságban dolgozunk, nélkülözhetetlen saját munkánk szempontjából. Erre is gondolva köszönöm a meghívást és a baráti fogadtatást, amelyben mindenütt részesítettek bennünket, ahol megfordultunk. Szól ez a köszönet a debreceni Magyar Gördülőcsapágy Művek, a nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezet dolgozóinak, az építőmunkásoknak, az értelmiségieknek – köztük a pedagógusoknak –, vendéglátóinknak a debreceni Református Kollégiumban, az embereknek, akikkel az utcán találkoztunk, a megye egész lakosságának. Azt hiszem, a baráti fogadtatásnak politikai értelme és jelentősége van: a sok-sok üdvözlet nemcsak nekünk, hanem a közösségért becsülettel dolgozó minden kommunistának, egész pártunknak szólt, a párt iránti megbecsülést fejezte ki, azt az egyetértést, amelyet dolgozó népünk érez a párt politikája iránt.

A Központi Bizottság áprilisi ülésén alaposan áttekintette, sorra vette több éves munkánk eredményeit, hiányosságait. A szocialista építés minden fő területén mérlegelte a helyzetet, és kijelölte azokat a soron levő feladatokat, amelyeknek megoldásával a ciklus végéig megfelelően és jó eredménnyel végrehajthatjuk a párt XI. kongresszusának határozatait. E központi bizottsági ülés egyik igen fontos megállapítása volt, hogy a párt XI. kongresszusának határozata és a programnyilatkozat a munkásosztályban, a szövetkezeti parasztságban, az alkalmazotti dolgozók, az értelmiség körében, egész társadalmunkban jó visszhangot váltott ki, politikailag egyetértésre talált. Ez az egyetértés a későbbiekben

aktív cselekedetekben nyilvánult meg. Ennek köszönhető minden eredményünk, amit elértünk, s az, hogy teljes joggal állapíthattuk meg: a fejlett szocialista társadalom építése hazánkban nemzeti programmá vált.

A Központi Bizottság – s erre szeretnék külön is utalni – a nyilvánosságra hozott határozatában nem érintett területek helyzetét is felülvizsgálta, így a tömegszervezetekben, a tudományok, a közoktatás, a várospolitika, a közlekedés, a közrend, sőt még a honvédelem – elég ritkán emlegetett, de nagyon fontos – területén végzett munkát is. Valamennyire vonatkozóan azt állapíthatta meg, hogy a XI. kongresszus által megjelölt fő irányban, annak megfelelően folyik a munka, és megfelelő eredmények születtek.

A további munka szempontjából nagyon fontos, hogy miként a XI. kongresszus határozatai és a programnyilatkozat, az elvégzett felülvizsgálat tapasztalatait összegező áprilisi központi bizottsági határozat is teljes egyetértésre talált elvtársaink, a szocializmus minden őszinte híve körében.

Belpolitikai helyzetünkkel kapcsolatban megállapítottuk, hogy a párt, a munkásosztály vezető szerepe társadalmunkban megfelelően érvényesül, szocialista rendszerünk, belpolitikai helyzetünk tovább szilárdult. A „szocialista rendszer" kifejezés történelmileg azt a társadalmi rendet jelöli, amely megszabadította a dolgozókat az embernek ember általi kizsákmányolásától, munkásosztályunkat és parasztságunkat a tőkések és a földesurak diktatúrájától, biztosítja nemzetünk szabad fejlődését és felvirágzását. A szocialista rendszer népünk saját társadalmi rendszerévé vált, amelyet értékel, óv, erősít és kész továbbfejleszteni.

Belpolitikai életünkben időszakonként más-más vonások jellemzik a fejlődést. Így az utóbbi időszaknak nagyon fontos vonása, hogy mind nagyobb társadalmi szerepet betöltő értelmiségünk egésze magáénak vallja és támogatja a munkásosztály forradalmi pártjának, a Magyar Szocialista Munkáspártnak a politikáját.

Új eleme a belpolitikai fejlődésnek, hogy rendezetté vált az állam és az egyházak viszonya. Ez a folyamat különösen az utóbbi években bontakozott ki és ment végbe, s ennek a szocialista építőmunka, a népi állam és az egyházak szempontjából is nagy a jelentősége. Új társadalmi rend-

szer, új világ született Magyarországon, s örvendetes és jó, hogy a hivő emberek és maguk az egyházak is megtalálták benne helyüket.

Jól kifejeződik ez a politikai egyetértés a Hazafias Népfront-mozgalomban, amelynek vezető testületeiben társadalmunk minden dolgozó osztálya, rétege, a párttagok, a pártonkívüliek, a különböző világnézetű emberek reprezentáns képviselői jelen vannak. Nem szabad lebecsülnünk, értékelnünk kell ezt az egyetértést, mert harcban, nehézségek leküzdése árán született. Egyes egyházakkal korábban, másokkal később rendeződött államunk viszonya. Most mindegyikkel rendezett, ami örvendetes, fontos és jó dolog, mert azt jelenti, hogy a materialisták és a hivők, a különböző világnézetű emberek egyetértésben munkálkodhatnak a közös társadalmi célért, a fejlett szocialista társadalom építésén. Mi, kommunisták, nagyra értékeljük ezt, és a tapasztalatok szerint ugyanígy az egyházak reprezentánsai is.

Belpolitikai helyzetünk tehát a XI. kongresszus óta tovább szilárdult, társadalmunk politikai viszonyai megfelelő irányban fejlődtek, és kézzelfogható, jelentős eredmények születtek a gazdasági építőmunkában. Ez utóbbiak értékét külön is növeli az a tény, hogy a nemzetközi gazdasági élet az elmúlt években számunkra kedvezőtlenül alakult, s ez nehézségeket okozott.

Nem akarok hosszan számokat sorolni, de jelentős eredményként tarthatjuk számon, hogy például a múlt esztendőben a nemzeti jövedelem 7,5, az ipari termelés 7, a mezőgazdasági termelés – 1975-höz viszonyítva – csaknem 8, a reáljövedelem pedig 4,5 százalékkal növekedett. Figyelemre méltó, hogy 1977-ben – nem minden esztendő ilyen – a lakásépítési tervet túlteljesítettük: a tervezett 88 000 helyett 93 000 lakás épült az országban.

Mint ismeretes, 1976-ban nem sikerült a népgazdasági terv valamennyi fő előirányzatát teljesíteni. Elsősorban azért nem, mert a mezőgazdasági termelés elmaradt a tervezettől. Ez nem a parasztságon, a mezőgazdasági dolgozókon, hanem a nagyon kedvezőtlen időjáráson múlott. Az 1977. évi tervet ezért kissé feszítetten kellett megállapítani, de sikerült teljesíteni. Így a kongresszus óta eltelt időben megfelelően végrehajtottuk az ötéves terv időarányos feladatait, ami nagyon fontos és jó eredmény.

Az ideológiai munkában, a közoktatásban, a szakképzésben, a világ-

nézeti oktatásban, továbbá a tudományos és a kulturális élet különböző területein és a szocialista tudat fejlesztésében is megfelelően haladtunk előre a XI. kongresszus óta. A fejlődés ezen a téren statisztikailag ugyan nehezen mutatható ki, de sokféle módon érzékelhető. A szocialista tudat erősödésének nagyszerű megnyilvánulása volt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója tiszteletére kibontakozott szocialista munkaverseny, amelyhez – a csepeli dolgozók kezdeményezésére – az ország úgyszólván minden munkahelye, egész dolgozó népünk csatlakozott. Ennek nem kis része volt abban, hogy a tavalyi esztendőt jó eredménnyel zártuk.

A gazdasági munkának mint a szocialista építés döntő területének a kérdései természetesen előtérben állnak. Hasonlóan nagy figyelmet kell azonban fordítanunk az ideológiai, a közoktatási, a kulturális munkára is, mert a fejlett szocialista társadalom építésében most már nemcsak az anyagi, hanem a szintén nélkülözhetetlen tudati feltételeket is meg kell teremtenünk. Az eddiginél jobban, komolyabban kell foglalkoznunk az ifjúság nevelésével. Fontos része ennek a szakmunkásképzés, az ipari munkásság és ma már a mezőgazdasági dolgozók utánpótlásának biztosítása. Fordítsunk kellő figyelmet a növekvő társadalmi szerepet betöltő értelmiség utánpótlására, az egyetemi, a főiskolai diákokra. S amikor az ifjúság neveléséről beszélünk, elsősorban az ifjúság munkára nevelésére gondolunk. Olykor ugyan a szabad idő helyes eltöltése lép elő központi problémává, de úgy vélem, a munkaidő megfelelő eltöltésével is foglalkozni kell. A KISZ munkája az utóbbi években fejlődött, ifjúsági szövetségünk mindjobban megtalálja a fiatalok számára megfelelő munkamódszereket. Fontos a kulturális nevelés, a színvonalas szórakozás. De még fontosabb – s ehhez kérjük a szülők, a pedagógusok s természetesen a párt- és társadalmi szervezetek segítségét is – a munkára nevelés. Úgy tűnik, a szocialista rendszerben is érvényes a bibliai átok, amely szerint mindenki csak arca verítékével, munkával keresheti meg mindennapi kenyerét.

A párt nagy figyelmet fordít társadalmunk szocialista vonásainak erősítésére. Ennek megfelelően kell foglalkoznunk az idősebb nemzedékek nyomdokaiba lépő fiatalokkal is. Tulajdonképpen nagyon könnyű szót érteni velük, főként, ha az idősebbek visszagondolnak arra, hogy fiatal

korukban nekik is minden sürgős volt, mindent komolyan vettek, s az öregeket ők is kritikus szemmel nézték. Fiataljaink azt mondják, hogy majd ők megmutatják, hogyan kell világot formálni. Mi erre azt mondjuk: helyes, de a világnak szocialistának kell lennie! És ha tudnak, alakítsanak ki még szebb szocializmust – emiatt nem fogunk irigykedni rájuk.

De tudniuk kell, hogy aki a társadalom rendes tagjaként, tisztességes emberként akar élni, annak sokféleképpen fel kell készülnie az életre. Szakmai tudásban is, társadalmi felelősségben és más tekintetben is. A régi társadalom maradványai ma még sokak szemléletében élnek. De a fiatalok ne ezek példáját kövessék, hanem azokét – és ők vannak többen –, akik tudják, hogy az egyén csak a közösséggel együtt boldogulhat igazán, az egyén a szocialista társadalomban bontakozhat ki teljesen.

Kétnapos látogatásom tapasztalatai szerint Hajdú-Bihar megye fejlődése összhangban van az ország fejlődésével. Sőt nem egy területen meghaladja az országos átlagot, hiszen tavaly a megye iparának termelése 10, mezőgazdaságának termelése 11 százalékkal nőtt, s jól indult az idei esztendő is. Mint láttuk, jó ütemben, jó eredménnyel dolgoznak a Gördülőcsapágy Műveknél, s nagy fejlesztési terveik vannak. A nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezet nagyszerű eredményeit pedig már határainkon túl is ismerik, s alig találkozni ma amolyan régi értelemben vett parasztemberrel. Találkozni viszont szocialista fejlődésünknek olyan új és nagyon fontos kezdeményezésével, mint a kukorica- és iparinövénytermelési rendszer és a hajdúsági agráripari egyesülés: valóban szocialista mezőgazdasági termelést láttunk tehát.

A két nap alatt nagyon sok emberrel váltottam szót. Találkoztam szocialista brigádvezetőkkel; nagyon hasznos, tartalmas gondolatokat vetettek föl. Általában munkásoktól, parasztemberektől, értelmiségiektől sok olyasmit hallottam, ami szocialista társadalmunk közös kérdéseit érinti. Valamennyiükből ügyünk előrevitelének szándéka sugárzott. De másképpen, nagyobb erővel, mint 30, 20 vagy 10 évvel ezelőtt. Ez – az emberek gondolkodásában bekövetkezett változás – a legfontosabb számunkra.

A Magyar Szocialista Munkáspárt sorain belüli egység és egyetértés a kiindulópontja a nemzeti összefogásnak, mert ha a párt nem volna egy-

séges, akkor a nép sem volna az. A mostani látogatás során is szinte kézzelfoghatóan érzékeltem a magyar nép szocialista összeforrottságának további erősödését. Óvnunk és gyarapítanunk kell minden eredményünket, de elsősorban a párt és a tömegek összeforrottságát, egységét, népünk egyetértését. Ez a legfőbb hajtóerő népünk számára a gyárakban és a földeken, a tudományos életben, a közoktatásban, a kultúrában. Ez a legfőbb kincsünk, vigyáznunk kell rá s törekednünk kell erősítésére.

Az országban is, Hajdú megyében is jelentős erő van a szocialista építőmunka töretlen folytatásához. Ilyen erő az, hogy a párt politikájáért egységben és összeforrottan dolgozik a párt tagsága, így dolgozunk valamennyien a központban is, a megyékben is. Nagyon fontos, talán elsődleges erőforrás, hogy jól értve a párt politikáját, még jobban alkalmazzuk azt a gyakorlatban, mint eddig. És még valamit hozzátennék: mindenki a saját munkahelyén végezze el mindenekelőtt a munkáját, és csak azután menjen – ahogy mondják – a tömegek közé. Mert csak az járjon a tömegek közé, aki előbb eleget tett kötelességének, mert ha elmulasztotta, hiába megy közéjük, nincs mit képviselnie. A helyes politikát nem könnyű kidolgozni. A reálisan lehetségesnél nem lehet gyorsabban előrehaladni, hiszen erre történelmi tanulságaink is vannak. A gyakorlati tapasztalatok szerint a pártnak a XI. kongresszuson kidolgozott irányvonala helyes. De írott malaszt maradna, ha Debrecenben, Nádudvaron s mindenütt az országban, ipari és mezőgazdasági üzemekben, tudományos és kulturális intézményekben nem követnék, ha nem teremtenének belőle valóságot.

Hajdú megyében 34 000 párttag van és 40 000 KISZ-tag. Az ipari munkások száma 100 000, a mezőgazdaságban 44 000-en dolgoznak, s 18 000 értelmiségi tevékenykedik a megyében. Jelentős részük a felsőoktatási intézményekben és a tudományos kutatásban. Tevékenységük komoly hozzájárulás előrehaladásunkhoz, hiszen a szocializmus és a tudomány szövetségesek, egymás nélkül nem létezhetnek, de együtt nagyszerű dolgokat képesek létrehozni.

Debrecennek, Hajdú megyének nagy tervei vannak, sok jelentős beruházás épül. Dolgozni tehát kell, de lehet is, hiszen van értelme az erőfeszítésnek. Láttuk az új iskolai kombinátot, s szívem mélyéből örülök

ennek a korszerű, gyönyörű iskolának, hiszen azért teremtettünk szocialista rendszert, hogy ilyesmi is szülessék.

A látottak alapján szívből gratulálok a Hajdú-Bihar megyei kommunistáknak, pártszervezeteknek, társadalmi szervezeteknek, a megye munkásságának, parasztságának és értelmiségének az utóbbi két és fél esztendőben elért nagyszerű eredményeikhez, és sok sikert kívánok további lelkesítő terveik valóra váltásához.

Az eredmények mellett gondjaink is vannak. A Központi Bizottság áprilisi ülése ezeket sem kerülte meg, mert elvi, kommunista politikánknak megfelelően, a realitásból kiindulva a valóságos helyzetet akartuk felmérni, hogy kiderüljön: hol tartjuk a lépést, hol van esetleg lemaradásunk, milyen feladatok várnak még megoldásra. Gondoljunk csak a Központi Bizottság legutóbbi négy ülésére. Tavaly októberben az egész népgazdaság gyártmányszerkezetének korszerűsítéséről, megváltoztatásáról tárgyaltunk; decemberben az éves terv teljesítését vetettük össze az ötéves terv előirányzataival; márciusban a mezőgazdaság eredményeivel és a további tennivalókkal foglalkoztunk; legutóbb pedig, az áprilisi ülésen, általános haladásunk kérdéseit elemeztük. Bőven van tehát mit elvégeznünk. A Központi Bizottság határozatait, állásfoglalásait, útmutatásait ezúttal sem elég egyszer elolvasni. Alkotó alkalmazásuk többet kíván tőlünk. Azt is, hogy gondolkozzunk rajtuk, és azt is – ami sokkal nehezebb –, hogy megkeressük: mit és hogyan tudunk a magunk területén megvalósításukért, szocialista fejlődésünk új feladatainak megfelelő megoldásáért tenni.

A gazdasági haladáshoz nélkülözhetetlen a technikai fejlődés, a termelés állandó korszerűsítése, a jobb munkaszervezés. Szűkében vagyunk a munkaerőnek, és ez belátható ideig így is marad; mert ahol még van helyi tartalék, ott is bizonyára hamar el fog fogyni. Népgazdasági méretekben a termelés növekedésének már sok éve a termelékenység fejlesztése a fő forrása, mert nincs új, szabad munkaerő. És mindenütt csak a munka termelékenységének növelésére, vagyis a technika fejlesztésére, a munka jobb megszervezésére támaszkodhatunk.

A fejlődés a termelési szerkezet változtatását, a beruházások ésszerűbb, gazdaságosabb, gyorsabb megvalósítását, a határidők és a költségek szigorúbb betartását és a munkafegyelem javítását követeli. Ha azonban a

munkafegyelemmel foglalkozunk, azt se tévesszük szem elől, hogy megvannak-e az adott helyen a jól szervezett, fegyelmezett munka feltételei. Ahol ugyanis hiányzik a szerszám, az anyag, ott nem lehet fegyelmezett munkát követelni. A munkaidő jobb kihasználásának, a teljesítménybérezés szélesebb körű, hatékonyabb érvényesítésének egyaránt sok tartaléka rejlik még a szervezésben.

Minél jobban szervezzük a munkát, annál jobbak lesznek a fegyelmezett munka feltételei. A rendes, jól szervezett munkahelyeken nincs szükség semmiféle különleges ösztökélésre, ott maga a munka dinamikája lendíti előre az embert. És ha egyáltalán akad valaki, aki kilóg a sorból, azt rendszerint a többi dolgozó igazítja helyre, sokszor még felettesre sincs szükség hozzá. Néha pedig – ha hiányzik a biztatás – biztatni kell.

Ahhoz, hogy még előbbre jussunk, jobban kell gazdálkodnunk azzal, amink van. Saját erőinket kell jobban mozgósítani, a fő területekre összpontosítani. A másik nagy lehetőségünk, hogy hatékonyan és jól használjuk ki a Szovjetunióval, a szocialista országokkal való együttműködés lehetőségeit, a szocialista integráció programjának megfelelően bővítsük, gazdagítsuk nemzetközi kapcsolatainkat.

Központi Bizottságunk mindig számon tartja, hogyan fogadják határozatait a párttagok, a pártfunkcionáriusok, az aktivisták, a különféle társadalmi tényezők, hogyan fogadják a dolgozók. Így van ez a mostani áprilisi határozattal is. Hallottuk, hogy a határozatot pozitívan, egyetértéssel fogadták, de az is eljutott hozzánk, hogy elgondolkoztatta az embereket, amit a Központi Bizottság az árakról mondott. Ez így jó, mert olyan valódi problémáról van szó, amellyel foglalkoznunk kell, mert nagyon fontos szerepe van és lehet további előrehaladásunkban. Ha pedig van ilyen probléma, az méltó a párt becsületes, nyílt politikájához, hogy köntörfalazás nélkül, nyilvánosan, népünk előtt is szóljon róla, amint azt a Központi Bizottság áprilisi ülése tette.

Kereken kimondhatjuk, hogy a népgazdaság legtöbb területén teljesen irreálisak a termelői árak, s általános szintjük fölötte van a fogyasztói árszintnek. Olyan árakkal dolgozunk, amelyek nem tükrözik pontosan sem a hazai ráfordításokat, vagyis az előállítási költségeket, sem az importárakat, amelyek az utóbbi években, mint ismeretes, nagyon nagy mértékben megváltoztak. Ez utóbbit akkor sem hagyhatjuk figyelmen

kívül, ha nem engedjük korlátlanul érvényesülni a magyar népgazdaságban a világpiac hatását. Üzemeinkben, amelyek meglehetős önállósággal dolgoznak, a legkulturáltabb, legképzettebb gazdasági vezetők sem tudják egész pontosan, hogy abból, amit ők fölhasználnak, valójában mi mibe kerül az országnak. Ugyanis nem reálisak a számítások.

A bonyolult dotációs és elvonási, elszámolási rendszer végül is teljesen összekuszálja a képet. Fontos feladat, hogy támogassuk a jobban dolgozó kollektívákat, hiszen nélkülük sem a termelésiszerkezet-változás, sem pedig jó néhány más célunk nem valósulhat meg. Arról azonban ritkán szólunk, hogy a támogatásnak volna egy természetes ellenpárja: mégpedig az, hogy a rosszul dolgozó kollektívákat csak szerényebb mértékben vagy egyáltalán nem kellene támogatnunk. Még akkor sem, ha ennek konzekvenciái vannak. Nálunk azonban manapság az a természetes, hogy a gyengélkedőket is támogatjuk, s ezért viszont a jól dolgozókat adóztatjuk meg. Sokszor még a kezdeményezéstől is elvesszük az élenjárók kedvét, a nem jól dolgozókat, a hátul kullogókat viszont szinte bölcsőben ringatjuk, hadd éldegéljenek, ahogy mondani szokták, „a szocializmus mindent kibír" alapon.

Ezért alakult ki a Központi Bizottságnak az az álláspontja, hogy a termelői árakon határozottan igazítanunk kell, s úgy kell azokat megállapítanunk, hogy jobban kifejezzék a valódi költségeket. Nem lesz könnyű, mert nagy gond, hogy valóban ösztönző, a termelést előrevivő termelői árak legyenek. Természetesen lesznek olyan termelői árak, amelyeket emelni fognak, és olyanok is, amelyeket alacsonyabbra kell a jelenleginél venni. Nyilvánvaló, hogy ez bizonyos mértékig a fogyasztói árakat is érinti. Az alapvető létfenntartási javakat általában stabil árakkal kell forgalomba hozni. Ez a jövőben is így lesz, még akkor is, ha esetleg valamelyik fogyasztási cikk termelői árának mozgása a fogyasztói árakat is érinteni fogja. Eddig is védtük, a jövőben is védjük a fogyasztót, ami azt jelenti, hogy ha valamely árintézkedésünk többletkiadást jelent a vásárlóknak, akkor ezt megfelelő módon, béremeléssel vagy valamilyen egyéb formában ellensúlyozzuk. Életszínvonal-politikánk tehát nem változik, a XI. kongresszus, a Központi Bizottság, a kormányzati szervek határozatai továbbra is érvényesek maradnak. Pártunk ügyel arra, hogy életszínvonal-politikánk céljai csorbítatlanul érvényesüljenek a gyakor-

latban. Az eddigiekhez hasonlóan ezután is azt az elvet vallja és érvényesíti, hogy a szocializmus építésének együtt kell haladnia a dolgozók életszínvonalának rendszeres emelésével.

Nekünk olyan formában is őrködnünk kell a párt becsületén, hogy semmi olyat nem mondunk, nem teszünk, ami miatt később restelkednünk kellene. Minden döntésünket úgy kell meghoznunk, hogy három–öt év múlva is emelt fővel állhassunk az emberek elé. Megérdemlik ezt a párt becsületes és aktív harcosai, akik szívvel-lélekkel képviselik politikáját, és szövetségeseink is, akik velünk együtt munkálkodnak nemzetünk fölemelkedésén, társadalomformáló céljaink megvalósításán. Jó dolog, ha az emberek érzik és látják, hogy a párt állja a szavát.

Ennek a jövőben is így kell lennie minden kérdésben, az árpolitikában csakúgy, mint az életszínvonal-politikában. Mi megígérhetjük, hogy így is lesz. De ehhez az is hozzátartozik, hogy ne hallgassuk el – és nem is hallgathatjuk el –, ha gondjaink vannak. Nem bújhatunk az asztal alá a problémák elől, amelyek közös dolgainkat, szocialista rendszerünk építését, népünk boldogulását és jövőjét érintik.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a nemzetközi kommunista mozgalom részeként aktív internacionalista tevékenységet folytat. Elveink, marxista–leninista eszméink, erkölcsi elkötelezettségünk is erre indít bennünket.

Külpolitikánkban arra törekszünk – és ennek helyességét a Központi Bizottság áprilisi határozata is megerősítette –, hogy mindenki számára legyen világos és félreérthetetlen, hová tartozunk, milyen célokat követünk. Ezért nyíltan megmondjuk mindenkinek, hogy a Szovjetunió szövetségese, a Varsói Szerződés és a KGST tagországa vagyunk. Tagja vagyunk az Egyesült Nemzetek Szervezetének is. Ehhez tartjuk magunkat, és ilyen alapon politizálunk.

Pártunk politikájának sarkalatos tétele, hogy a Magyar Népköztársaság hű szövetségeseihez; barátja a nemzeti szabadságukért, fejlődésükért küzdő volt gyarmati népeknek és korrekt partnere a fejlett kapitalista országoknak a békés egymás mellett élés elve alapján. Ez egyazon politika három – de elválaszthatatlanul összetartozó – megnyilvánulása. Meggyőződésünk, hogy továbbra is csak akkor lehetünk becsületes társai a Szovjetuniónak a közös célokért folytatott harcban, ha világos és rendít-

hetetlen a szövetségi viszonyunk és együttműködési készségünk. Azt tartjuk, hogy a harmadik világ országainak is akkor van világos képe rólunk, akkor tudhatják, mit várhatnak tőlünk, ha világos a pozíciónk. Kapitalista partnereink is ez esetben tudják, mit tartsanak rólunk. Ezért mi politikánk egyik elemét sem tehetjük ki ingadozásoknak. Éppen mert számítanak ránk, bíznak bennünk, számolnak velünk, nem tehetjük, hogy egyszer ezt, egyszer azt mondjuk. Ezért maradtunk hűek már több mint két évtizede irányvonalunkhoz, s tartunk ki a jövőben is szilárdan mellette.

A magyar–amerikai kereskedelmi szerződés megkötése a két ország viszonyának rendezésére irányuló tárgyalásokon vetődött fel. Hivatalos megnevezése „a legnagyobb kedvezmény elvének alkalmazása a kereskedelemben". Valójában nincs szó semmiféle kedvezményről, csupán diszkrimináció, vagyis hátrányos megkülönböztetés nélküli kereskedésről van szó. Ezért egyik fél sem tett engedményt a másiknak.

Az a politikai vonal, amely élvezi a magyar nép bizalmát és támogatását, és nemzetközileg is elismert, már akkor formálódott, amikor az Egyesült Államok és a NATO-tagok még bojkottáltak bennünket. S mi ezt a politikát folytatjuk a szerződéstől függetlenül is, tehát nem az Egyesült Államoknak tett engedmény vagy szívesség a szerződés megkötése, hanem a békés egymás mellett élésre törekvő politikánk része, egyenes következménye.

Persze, az emberek találgatnak – Nyugaton is: mit várunk mi ettől? A magyar–amerikai gazdasági kapcsolatok növekedését várjuk, hiszen ennek aránya ma a magyar külkereskedelemnek mindössze két százalékát teszi ki. Lehet hát ésszerűen, mindkét félnek előnyösen növelni a jelenlegi csekély forgalmat.

Kína belső helyzetét nem ismerjük pontosan, de elvi álláspontunk szerint belügyeibe nem is kívánunk beavatkozni. A kínai népnek a legjobbakat kívánjuk. Haladjon előre a szocialista forradalom útján, amelyre egykor lépett, s találja meg nemzeti boldogulását. Pártkapcsolatunk ugyan nincs – nem a mi hibánkból szakadt meg –, államközi téren azonban rendezett kontaktusokat akarunk Kínával. Diplomáciai kapcsolatot éppúgy, mint kereskedelmi forgalmat, fejlődő állami együttműködést, amennyiben ez a kínaiak szándékával is találkozik.

Sajnálatos azonban, hogy úgyszólván minden nemzetközi politikai lépésünknél szembe találjuk magunkat Kínával. Nekünk megvannak a saját politikai céljaink, elvi álláspontunkból, elvi politikánkból nem engedhetünk. Mert az nemcsak kommunista meggyőződésünkben gyökeredzik, hanem kifejezője a magyar nép jól felfogott érdekeinek is. Ebből a kínaiak kedvéért sem engedhetünk. A kínai külpolitika minden lépését a szovjetellenesség határozza meg. Kuba-ellenes, újabban Vietnam-ellenes. Együttműködést épít ki a NATO-körökkel, a Közös Piac tagállamaival, fenntartja diplomáciai kapcsolatát Pinochettel, a chilei ellenforradalmár katonai rezsimmel, s hasonló politikát folytat a világ más térségeiben is.

Mi a Szovjetunió, a testvéri szocialista országok, Kuba, Vietnam szövetségesei vagyunk. Álláspontunkat minden fórumon, tárgyaláson becsületesen képviseljük. Ez azonban nem azt jelenti, hogy élezni akarjuk a vitákat. Ellenkezőleg. Azt szeretnénk, ha csökkennének a feszültségek. Erre törekszünk, s reméljük, hogy együtt járjuk majd a szocializmus útját a Kínai Népköztársasággal. De hogy ez mikor, hogyan következik be, nem rajtunk, hanem rajtuk múlik.

Alapvető külpolitikai célunk egy új világháború kirobbantásának megakadályozása, a nemzetközi feltételek biztosítása népünk szocialista építőmunkájához. Békére törekszünk, ez politikánk sarkalatos kérdése; s természetes, hogy őrizzük, védjük, képviseljük a magyar nép jogait, függetlenségét, azt az elhatározását, hogy szocialista társadalmat épít. Ennek megfelelően dolgozunk az enyhülés megszilárdításáért, a fegyverkezési verseny korlátozásáért, azért, hogy a Szovjetunió és az Egyesült Államok között létrejöjjön a stratégiai fegyverekre vonatkozó megállapodás. Harcolunk az atomfegyverek további elterjesztése, a neutronbomba rendszeresítése ellen, küzdünk a Helsinkiben elfogadott elvek érvényesítéséért, azért, hogy a belgrádi találkozó néhány év múlva Madridban építő jelleggel folytatódjék.

A haladás erői gyarapodnak. Mély meggyőződésünk, hogy a világimperializmus soha többé nem tudja letéríteni útjukról a szocialista országok népeit. S nem fognak már visszafordulni az úton a gyarmati rendszer ellen felkelt népek sem. Szabadságukért, szuverenitásukért küzdenek, s mi szolidárisak vagyunk harcukkal. És ezek a népek – amikor

végre az önrendelkezési jog birtokába jutnak – rendre kijelentik, hogy szocialista társadalmat akarnak építeni. Mert ők is ismerik a kapitalizmust, gyarmati igában ismerték meg.

Nemrég jártak hazánkban mozambiki elvtársaink, akik tíz esztendeig harcoltak a sok száz éves portugál gyarmati iga lerázásáért, s hazafias frontjuk első kongresszusán kimondták: marxista–leninista párttá alakulnak át és szocializmust akarnak építeni. Gondjaik persze – mint nekünk is – bőven vannak. De bizakodnak, mert az ő meggyőződésük szerint sincs más útja a nép fölemelkedésének, a nemzet virágzásának, mint a szocialista társadalmi rendszer.

A szocializmus ma már világrendszer, három világrészre terjed ki. Fő ereje, a Szovjetunió, nemcsak kiheverte a második világháború súlyos veszteségeit, hanem olyan hatalmas tényezővé növekedett, amellyel az imperialisták is kénytelenek számolni. Döntően a Szovjetunió és a szocialista országok ereje folytán van reális lehetőség egy új világháború megakadályozására. Ez új körülmény az emberiség sorsában. Erőnket érezve, bizakodva tekinthetünk tehát a jövőbe. De tovább kell dolgoznunk.

Még gyermekkoromban egy öreg falusi bácsi egyszer azt mondta: fiam, tanuld meg, a szegény ember gyerekének mindig dolgoznia kell. Így lett ő az én első marxista tanítóm. Régen történt, a társadalmi rendszer azóta megváltozott, s még mindig dolgozunk. Hadd fűzzek ehhez még egy személyes emléket. Amikor megismerkedtem gyönyörű forradalmi dalunkkal, az Internacionáléval, s eljutottam ahhoz a szakaszhoz, hogy „ez a harc lesz a végső", azt mondtam magamban: de jó lesz! Ezt azóta már sokszor énekeltem, énekeltük, de úgy tűnik, egynéhány csata még hátravan. De mióta ez a dal felcsendült, a világ megváltozott, s változik továbbra is úgy, ahogyan az utóbbi 60 esztendőben, s hogy az emberiségnek nem az öngyilkosság perspektívájával kell szembenéznie, azt ennek a 60 éve volt októberi forradalomnak, a szocialista világrendszer létének köszönheti. S annak, hogy egyetértésben, összefogva harcolnak a békéért a szocializmus, a társadalmi haladás erői.

A Magyar Népköztársaság önmagában nem meghatározója a nemzetközi helyzet alakulásának. Mégis ott van a világ sorsát formáló erők között, mert társadalmi rendszerét illetően a nemzetek élvonalában halad.

Külpolitikai törekvéseink is a szocializmus és a béke következetes harcosainak élcsapatába sorolnak bennünket. A szocialista országok és a nemzeti függetlenségért, a békéért harcolók közé, együtt a világ kommunista és munkáspártjaival. Így, ezért van súlya, tekintélye a magyar külpolitikának. S szavunk hitelét azok a sikerek adják, amelyeket a hazai építőmunkában elértünk. Akinek eredményei vannak, annak a szavára odafigyelnek. Aki tehát azt szeretné, hogy békében éljen, az becsületesen végezze el a munkáját. Aki maga és gyermekei jobb sorsát szeretné, annak számára a kötelezettség: a szocializmus eredményes építése, egész népünk javára!

Azért kérünk összefogást, támogatást, megértést és segítséget a nép széles tömegeitől, mert mély meggyőződésünk: a párt azért dolgozik, hogy a munkásosztálynak, a szövetkezeti parasztságnak, az értelmiségnek, az egész nemzetnek szebb és jobb jövője legyen. Így, tiszta lelkiismerettel és becsületesen akarunk párton kívüli szövetségeseinkkel is tárgyalni és szót érteni. Lényegében a jövőben is ugyanazt kérjük tőlük, amit saját magunktól követelünk: a felismert, helyes úton haladjunk tovább, az eddigi – s ha lehet, még jobb – egyetértésben. Így még jobb eredményeket fogunk elérni.

Népszabadság, 1978. június 9.

INTERJÚ A LE MONDE-NAK

1978. NOVEMBER

Kérdés: Magyarország az utóbbi években szabályos és állandó gazdasági fellendülésben volt. Ez a siker mennyiben köszönhető az új gazdasági mechanizmusnak? Ön szerint ez a kísérlet arra van-e ítélve, hogy a magyar szocializmus sajátossága maradjon, vagy a szocialista rendszerben hasonló nagyságú országok számára mintává, azaz fejlődési modellé válhat-e?

Válasz: A magyar népgazdaság az utóbbi húsz évben valóban töretlenül és dinamikusan fejlődött. Megítélésénél mellőzhetetlen megemlíteni, hogy a magyar népgazdaság lényegét az alapvető termelési eszközök állami és szövetkezeti tulajdona, működését a szocialista tervgazdálkodás határozza meg, s ezt szolgálja a 11 évvel ezelőtt bevezetett új gazdaságirányítási rendszer. Ez az irányítási rendszer az ország szükségleteinek megfelelően működik, eredményeinket azonban mindenekelőtt népünk odaadó munkájának, továbbá a megfelelő nemzetközi háttérnek, annak köszönhetjük, hogy támaszkodhatunk a KGST tagállamaival kialakult széles körű együttműködésre.

Gazdaságirányítási rendszerünk jelentősége elsősorban az, hogy rugalmasabban segíti a szocialista tervgazdálkodást. A korábbinál jobb összhangot teremtett a gazdasági folyamatok hatékony, központi irányítása és a vállalatok önállósága, felelőssége, anyagi érdekeltsége között. Ösztönözte a kezdeményezőkészséget, a vállalkozói kedvet, és új alkotó energiákat szabadított fel. Annak érdekében, hogy ezek a pozitív hatások a jövőben is érvényesüljenek, a gazdaságirányítási rendszert az új feltételeknek, követelményeknek megfelelően folyamatosan korszerűsítjük.

A gazdaságirányítás rendszerét minden szocialista ország helyzetének és céljainak megfelelően alakítja. A miénk is természetesen saját népgaz-

daságunk adottságaihoz alkalmazkodik. Közismert, hogy Magyarország viszonylag szegény nyersanyagokban és energiahordozókban, ugyanakkor kedvezőek a lehetőségeink bizonyos iparágak, a mezőgazdaság és az élelmiszeripar fejlesztéséhez, s a külkereskedelemnek jelentős szerepe van gazdasági életünkben. Mi a hazai feltételeinkből indulunk ki, a számunkra megfelelő megoldásokat keressük, és ennélfogva természetes, hogy a magunk viszonyaira kialakított irányítási rendszerünket soha nem tekintettük modellnek más országok számára.

Kérdés: Az új gazdasági mechanizmus egyik célja, hogy elérjenek egy valóságosabb árrendszert, ami adott időpontban megkönnyítené a konvertibilitásra való áttérést. Nem tart ön attól, hogy azok az elkerülhetetlen áremelkedések, amelyeket országán belül ez a politika maga után vonna, új társadalmi igazságtalanságok forrásává válnak?

Válasz: Az árrendszer szocialista viszonyok között is a gazdasági élet fontos szabályozó eszköze. Ezért mi már jó néhány éve és folyamatosan úgy alakítjuk, hogy jobban szolgálja gazdaságpolitikai céljaink megvalósítását mind népgazdasági méretben, mind a vállalatoknál. Ennek érdekében arra törekszünk, hogy a termelői és a fogyasztói árak hitelesebben tükrözzék a valóságos ráfordításokat, segítsék elő a racionális gazdasági döntéseket.

Mint szocialista ország, az ár- és bérrendszer fejlesztésénél is a dolgozó ember érdekét tartjuk szem előtt. Arra törekszünk, hogy a bérek a végzett munkával arányosak legyenek, a jó munka az eddiginél jobban meg legyen fizetve. A társadalmi igazságosság érvényesül abban is, hogy szociálpolitikai intézkedésekkel mérsékeljük a családok közötti jövedelemkülönbségeket. Vannak és lesznek olyan áruk és szolgáltatások – néhány alapvető élelmiszer, a közlekedés, gyermekruházat, oktatás, művelődés –, amelyeket államilag tartósan támogatunk, mert azt akarjuk, hogy azokhoz a társadalom legszélesebb körei jövedelmi viszonyaiktól jórészt függetlenül hozzájuthassanak.

A nálunk alkalmazott árrendszer s az azzal egyidejűleg érvényesülő bérrendszer célja, a gazdasági hatékonyság javításán túlmenően, a magyar nép elért életszínvonalának megszilárdítása és a további emelés feltételeinek megteremtése mind a termelésben, mind a fogyasztásban.

Kérdés: Mennyi időn belül határozhatja el Magyarország valutájának

konvertibilissé tételét? Az önök országa e téren „magányos lovas"-e a KGST-ben? Nem jár-e a konvertibilitás azzal a kockázattal, hogy a magyar gazdaság a mostaninál jobban fog függeni a tőkésországok válságától?

Válasz: Már az előző kérdésnél felvetődött – s így igaz –, hogy gazdaságpolitikai céljaink egyike a valuta konvertibilissé tétele egy arra érett időpontban. Magyarország nemzetközi gazdasági kapcsolatainak azonban jelenleg nem a valuta konvertibilissé tétele a fő kérdése. Az elmúlt években enélkül is jelentősen bővültek gazdasági kapcsolataink a tőkésországokkal. Az együttműködés további szélesítésének és fejlesztésének sem a konvertibilitás hiánya a fő akadálya ma, hanem sokkal inkább bizonyos, jól ismert – s általunk gyakran kifogásolt –, alacsonyan megszabott beviteli kvóták, magas különvámok és más korlátozó intézkedések, amelyeket a tőkés partnerek, a Közös Piac döntései termékeinkkel szemben alkalmaznak.

Valutánk konvertibilissé tételére csak akkor határozzuk el magunkat, amikor ennek belső és külső feltételei létrejönnek. Egyébként e tekintetben is úgy járunk majd el, mint a szocialista gazdasági integráció, a KGST-tagországok egyike. A nemzetközi együttműködés mai, kiterjedő szakaszában az egész szocialista gazdasági közösséget foglalkoztatják e kérdések. A KGST országai egymás között már jelentős intézkedéseket hoztak a valuták átutalásának és átváltásának bővítésére és egyszerűsítésére.

A tőkés válság hatásáról. Nagy külkereskedelmi forgalmunk miatt természetesen Magyarországra sem maradtak hatás nélkül a nemzetközi gazdasági életben végbement változások, de távolról sem lehet a tőkés válságtól való függésről beszélni. A szocialista tervgazdálkodás, a szocialista országokkal való elsődleges együttműködés teszi lehetővé, hogy – ha nagy erőfeszítések árán is, de – ellensúlyozni tudjuk a válság hatását, és biztosítani a gazdaság mértéktartó, ugyanakkor töretlen fejlődését, a lakosság életszínvonalának szolid, de rendszeres emelését.

Kérdés: Kívánatosnak látja-e a KGST-n belüli integráció fokozását? Ha igen, milyen mértékben és hogyan?

Válasz: Válaszom egyértelműen: igen. A szocialista gazdasági integráció erőteljes fejlesztése ugyanis lehetővé teszi, hogy a tagországok

– köztük Magyarország – erőforrásaikat a leghatékonyabban hasznosítsák, hazai lehetőségeiket a nemzetközi együttműködés révén megsokszorozzák. Ennek jelentősége a kialakult világgazdasági helyzetben tovább növekszik. A KGST-országokkal való együttműködésünkben egyre inkább előtérbe kerülnek a hagyományos külkereskedelmi kapcsolatokon túllépő termelési, tudományos és műszaki együttműködés korszerű formái is.

Magyarország és a többi szocialista ország közös érdekei egyaránt igénylik a tagállamok közötti tervezési, termelési, sőt beruházási együttműködés fejlesztését. Az alapvető szükségletek kielégítését, a nyersanyag- és energiaellátás biztonságos megalapozását szolgálják az utóbbi időben növekvő számban kidolgozott és kidolgozás alatt álló, úgynevezett célprogramok.

Tovább kívánjuk mélyíteni a munkamegosztást, a termelési szakosítást és kooperációt számos gazdasági ágban, építve például az atomerőmű-berendezések vagy a számítástechnikai eszközök gyártásában az utóbbi időben kibontakozó együttműködés tapasztalataira is. Folytatni akarjuk az egy-egy ország erejét meghaladó óriási létesítmények közös építését – valamennyi részt vevő állam együttes hasznára. Példaként elég megemlíteni a világviszonylatban is kiemelkedő műszaki-gazdasági vállalkozásnak tekinthető 2750 km hosszúságú „Szövetség" gázvezeték építését, vagy a Szovjetunió európai részét a többi KGST-ország energiarendszereivel összekötő, 750 kilovoltos villamos távvezeték létrehozását. Állandó törekvésünk a tudományos-műszaki együttműködés nagyarányú fejlesztése, amely lehetővé teszi, hogy a tudományos-technikai forradalom vívmányait szervesen egyesítsük a szocialista rendszer gazdasági előnyeivel.

Kérdés: Milyen szerepet játszhatnak a kis és közepes országok a Helsinki utáni Európában? Helyesli ön a Duna menti együttműködés fokozását és fejlesztését?

Válasz: A béke megőrzése minden népnek egyaránt érdeke, s egyúttal minden ország kormányzatának felelőssége. A nemzetközi jog elfogadott normája az országok egyenjogúsága. Mégis, a legátfogóbb nemzetközi szervezet, az Egyesült Nemzetek Szervezete intézményesen is kifejezi öt ország különleges felelősségét a Biztonsági Tanács állandó tagságának

státusában, s ez így helyes, mert a nagy gazdasági és katonai erővel rendelkező államoknak természetesen nagyobb a tényleges hatásuk is a nemzetközi viszonyok alakítására. Az országok világpolitikai szerepét mégsem lehet csupán területük nagysága vagy lakosságuk száma alapján meghatározni.

Az országok szuverenitásának, a nemzetek függetlenségének elve nemzetközileg elfogadott, s ezen elvek tiszteletben tartása követelmény. Mégis látni való, hogy mai világunkban a béke és a biztonság, a gazdasági tevékenység tekintetében növekszik a gyakorlatban az országok kölcsönös függése egymástól; ez még a „nagy", a „közepes" s a „kis" országok viszonylatában is így van. Ezt kézzelfoghatóan mutatja az enyhülési folyamatot előrelendítő helsinki európai biztonsági és együttműködési értekezlet is, amely létre sem jöhetett volna az összes érintett – nagy és kis – ország aktív közreműködése nélkül.

A kis és közepes országok szövetségi rendszerükön belül – ha ilyenhez tartoznak –, valamint a kétoldalú kapcsolataik vonalán, továbbá az átfogó nemzetközi szervezetekben sokat tehetnek annak érdekében, hogy az ENSZ ajánlásainak s a közösen kimunkált helsinki megállapodásoknak a szellemében bővüljön a különböző társadalmi rendszerű országok együttműködése.

A Magyar Népköztársaság a Varsói Szerződés tagállamaként, a helsinki megállapodás aláírójaként, saját felelőssége tudatában tevékenykedik, akár a szövetségeseivel közösen, akár önállóan lép fel a nemzetközi életben. Helyeseljük az európai országok sokoldalú, minden érdekelt fél számára megfelelő, kölcsönösen előnyös együttműködését. Azt tartjuk, hogy az európai országok kapcsolatrendszerén belül igen fontos a Duna menti népek együttműködése, és erre jó lehetőség is van, hiszen Európa legnagyobb vízi útja évszázadok óta összeköti a folyó mentén élő népeket.

A jószomszédság és együttműködés már eddig is a Duna mentén élő népek javára vált, s meggyőződésem, hogy a jövőben is jól szolgálja az együttműködő államok érdekeit. Hozzájárulhat olyan közös gondjaink megoldásához, mint a vízgazdálkodás, az energiaellátás, a szállítás, a közlekedés, a környezetvédelem. Közös munkánk egyszersmind elősegíti az összeurópai együttműködés további erősítését. A Duna mentén ural-

kodó béke és megértés az enyhülésnek, a biztonságnak fontos alkotóeleme lehet Európában.

Kérdés: Az utóbbi években a szocialista világrendszer kibővült. Párhuzamosan mégis az internacionalizmus válsága tapasztalható (Szovjetunió–Kína-viszály, vietnami–kambodzsai konfliktus, nemzeti kisebbségek problémái). Véleménye szerint melyek az okai ennek a válságnak? Miben látja az orvoslás lehetőségét?

Válasz: A kérdés tényként említette, hogy a szocialista világrendszer kibővült, a szocialista országok családja az elmúlt néhány évtizedben nagyobb, népesebb lett. Ez a történelmi tény éppen nem az internacionalizmus „válságára", hanem az ellenkezőjére, életerejére vall. A proletár internacionalizmus fogalma a múlt század közepén jelentkezett a nemzetközi életben, a vele szemben állók azóta hangoztatják szünet nélkül az elv állítólagos válságát. Közben megszületett a világ első szocialista állama, a Szovjetunió, és a szocializmus már három földrészre kiterjedő világrendszerré vált. S ma újabb és újabb önállóvá vált országok népeinek szóvivői deklarálják, hogy a szocialista fejlődés útjára kívánnak lépni.

Egyre változatosabb az a nemzeti környezet, amelyben a szocialista építés egyetemes törvényszerűségei, a közös törekvések utat törnek, kibontakoznak, a szocialista elvek magvalósulása megkezdődik. A jelenlegi nézeteltérések objektív okai szerintem – több más mellett – az előző uralkodó osztályoktól örökölt, sokszor igen elmaradott anyagi, kulturális viszonyokban, továbbá a szocialista fejlettségi szint különböző fokában rejlenek. Szubjektív okai pedig jórészt visszavezethetők az új társadalom életében még jelenlevő és ható, néha kiújuló burzsoá nézetek – mint az egoizmus, a nemzeti korlátoltság, a faji előítéletek, a burzsoá nacionalizmus és hasonlók – maradványaira.

A magyar nép, amikor 33 évvel ezelőtt felszabadult, kapitalista értelemben is elmaradott, feudális csökevényekkel terhelt országban fogott hozzá egy új világ építéséhez, aminek első lépése a háborúban romhalmazzá vált országban az élet elemi feltételeinek megteremtése volt. Mi megismertük a nehézségek nagyságát, a tévedések lehetőségét, s az azokból származó károkat is. A nagy nehézségeken túljutottunk; ezt mi eszméink, rendszerünk erejének, népünk helytállásának tulajdonítjuk.

Minél több nép lép a maga választotta szocialista útra, annál válto-

zatosabbak a cél elérésének útjai, módjai. Az országok eltérő adottságai, a népek hagyományai, a konkrét helyzetek természetesen a közös harc körülményeit is befolyásolják, és nem teszik egyszerűvé a nemzeti és a nemzetközi érdekek egyeztetését. A szocialista közösség országai, a marxista–leninista pártok – helyzetük, munkájuk, harcuk bizonyos fokú különbözőségei mellett is – érvényesítik az alapvetően közös érdekeiknek megfelelő internacionalista szolidaritás elveit és gyakorlatát. Magam azt vallom, legyen már holnap a mainál kétszer annyi nép és ország, amelyik a szocializmus útjára lépett, még ha ez a véleménykülönbségek vagy akár viták növekvő számával jár is: vállaljuk!

Kérdés: Hogyan vélekedik ön bizonyos nyugati kommunista pártoknak bizonyos szocialista országok irányában elhangzó bírálatairól? Gondolja-e, hogy ezek a nézeteltérések elsimíthatók az európai kommunista pártok egy újabb konferenciáján?

Válasz: A kommunista pártok között voltak, vannak és lesznek is viták. Ezek mindig együtt jártak mozgalmunk közel másfél évszázados fejlődésével. Azon nincs mit csodálkozni, hogy politikai ellenfeleink igyekeznek felnagyítani a véleményeltéréseket, s azokra építve szítják az ellentéteket a szocialista országokban és a tőkés államokban működő kommunista pártok között. Számításaikban azonban hiba van: a kommunista mozgalomban az alapvető érdekek és célok azonossága nagyobb erő annál, mint ami esetenként megosztja a pártokat. Ennélfogva a véleményeltérések a kölcsönös megbecsülés, szolidaritás és támogatás, az elvtársi együttműködés talaján mérsékelhetők, megszüntethetők.

Ami a szocialista építés gyakorlatának egyes nyugat-európai pártok részéről jelentkező bírálatát illeti, én csak a magunk nevében, a magyar gyakorlatról szólhatok. Tőlünk távol áll az a szándék, hogy idealizáljuk munkánkat, országunk helyzetét. Tudatában vagyunk annak, hogy a szocializmus fejlődésben levő társadalom, amelyben ugyan egyre erősebbek az új társadalomra jellemző vonások, de jelen vannak, olykor felerősödnek nem szocialista jelenségek is. Számolunk azzal is, hogy a szocializmus felépítése hosszabb távra szóló feladat. Megoldásához nem kitaposott út vezet; ezért olykor együtt jár kényszerű megtorpanásokkal, irányváltoztatásokkal, valamint szubjektív hibákból eredő nehézségekkel is. Ezt a mi esetünkben részletezni nem kell.

A Magyar Szocialista Munkáspártnak rendezett, normális kapcsolata van kivétel nélkül minden nyugat-európai testvérpárttal, és szolidárisak vagyunk harcukkal. Eszmecseréink során mi is kölcsönösen meg szoktuk mondani egymásnak a véleményünket, amelyek természetesen nem mindig vágnak egybe. De mi ilyenkor is azt kérjük elvtársainktól: ismerjék meg jobban a szocialista országok valóságos viszonyait, vegyék figyelembe, hogy nekünk is megvolt a saját történelmi utunk, kritikai észrevételeik reálisak legyenek, s a mi mai valóságunktól ne azt az utat kérjék számon, amelyen majd ők saját történelmi fejlődésük és országuk – tőlünk eltérő – adottságainak figyelembevételével kívánnak járni. Mi nyugat-európai testvérpártjaink részéről jóindulatot tételezünk fel, ezért megjegyzéseiket mindig komolyan mérlegeljük.

Meggyőződésem, hogy a kommunista pártok közötti nézeteltérések a jövőben csökkenni fognak, áthidalhatók, s ezt elsősorban a gyakoribb találkozás, a rendszeres két- és több oldalú véleménycsere mozdíthatja elő. Úgy gondolom azonban, hogy ha sor kerülne az európai kommunista pártoknak egy újabb konferenciájára, ott elsősorban azok a kérdések szerepelnének a napirenden, amelyek a lehetséges és szükséges közös akciókat segítik elő, azok a kérdések, amelyekkel a kommunista pártok előrevihetik az enyhülés és a társadalmi haladás ügyét kontinensünkön.

Kérdés: A múltban Franciaország és Magyarország gyakran találta magát egymással szemben álló táborokban. Hogyan ítéli ön meg a jövő szempontjából a két ország közötti együttműködést párizsi látogatását követően?

Válasz: A magyar–francia kapcsolatok a múltban valóban sajátosan alakultak. A XIX. században a jobbat akaró magyar hazafiak Párizs felé, a nagy polgári forradalom fővárosa felé tekintettek, a francia kultúra mindig termékenyítően hatott a magyar irodalmi, művészeti életre, és a magyar népben sohasem volt ellenséges érzés a francia néppel szemben, ma is barátsággal gondol rá.

Ugyanakkor szólni kell arról is, hogy a magyar nép történelme során, sajnos, többször érezhette úgy, hogy az Európában mindig jelentős szerepet játszó hivatalos Franciaországtól nem kapta meg a várt segítséget a társadalmi haladásért, a nemzeti felemelkedésért folytatott harcához.

A haladó erők vereségének ezután az lett a kényszerű következménye, hogy a reakciós magyar uralkodó osztályok mind az első, mind a második világháborúban a német imperializmus szekeréhez láncolhatták Magyarországot. A múlt emlegetése azonban nem sokat használ mai problémáink megoldásában. Előre kell tekintenünk. Arról kell beszélnünk, ami összeköti országainkat és népeinket. Van közös érdek. Ilyen mindenekelőtt a béke megőrzése, országaink kölcsönösen előnyös kapcsolatainak fejlesztése. Úgy gondolom, ma megvan a lehetőség arra, hogy hosszú időre szóló jó barátság és együttműködés épüljön és erősödjék a magyarok és a franciák között.

Franciaország és Magyarország társadalmi berendezkedése eltérő; más politikai és gazdasági szövetséghez tartozunk. De ma is vannak közös céljaink és érdekeink: az emberi civilizáció további gazdagítása, a népek közötti megértés és a tartós béke előmozdítása.

Az utóbbi években francia részről nagyobb érdeklődést tanúsítanak országunk iránt, és több fontos, jóindulatú lépést tettek, amelyeket igyekeztünk hasonlóval viszonozni. Kapcsolataink alapvetően rendezettek, felfelé ívelnek. De nem élünk még az együttműködés számos lehetőségével. Mi arra törekszünk, hogy a helsinki záróokmány szellemében, a kölcsönös érdekeknek megfelelően bővüljenek politikai, gazdasági, műszaki-tudományos és kulturális kapcsolataink, szélesedjék az információcsere, népeink az eddiginél jobban megismerjék egymást.

Bízom abban, hogy közelgő látogatásom, a Francia Köztársaság tisztelt elnökével és többi vezető tényezőjével folytatandó megbeszéléseink lendületet adnak majd a biztatóan alakuló kapcsolataink sokoldalú fejlesztéséhez. Ez, a két ország érdekein túl, pozitív hozzájárulás lenne a béke és a biztonság ügyéhez.

Népszabadság, 1978. november.

POHÁRKÖSZÖNTŐ AZ ELYSÉE-PALOTÁBAN ADOTT VACSORÁN

1978. NOVEMBER

Mindenekelőtt őszinte köszönetet mondok a magam és feleségem nevében, tisztelt elnök úr, a Franciaországba szóló meghívásért, a szívélyes fogadtatásért és üdvözlő szavaiért. Örömmel teszek eleget megbízatásomnak, amikor átadom önnek, a Francia Köztársaság vezetőinek és a francia népnek a Magyar Népköztársaság vezető testületeitől és népétől hozott baráti üdvözletet, jókívánságokat.

Csak néhány óra telt el azóta, hogy munkatársaimmal Franciaország földjére léptem. Annak az országnak a földjére, amelynek történelme, nagyszerű hagyományai, népének kiemelkedő alkotásai megbecsülésnek örvendenek szerte a világon, így Magyarországon is. Megbeszéléseink jó légkörben megkezdődtek.

Meggyőződéssel mondhatom, hogy a magyar nép, amely a szocialista társadalom felépítésén munkálkodik, helyesli találkozásunkat és azt a törekvésünket, hogy Magyarország és Franciaország között az egyenjogúság és a kölcsönös előnyök alapján széles körű együttműködés bontakozzék ki.

Országaink, népeink kapcsolatai hosszú múltra tekintenek vissza. A haladó eszmék, a nemzeti függetlenség magyar hívei nemegyszer tekintettek történelmünk során reménykedve Franciaországra. A felvilágosodás gondolkodóinak, a nagy francia forradalomnak az eszméi a maguk korában visszhangot váltottak ki és követésre ösztönző példát szolgáltattak a mi hazánkban, Magyarországon is.

A francia föld századokon át sokszor adott otthont azoknak a magyaroknak, akiket hazájukból a társadalmi haladást szolgáló gondolataikért, tetteikért elűztek. Így a két világháború között sok, hazáját elhagyni kényszerülő magyar talált munkát, megélhetést Franciaországban.

Közös, haladó hagyományaink között tartjuk számon és becsüljük, hogy a második világháború éveiben a francia hazafiakkal vállvetve sok magyar küzdött francia földön a hitleri megszállók ellen a francia és egyszersmind a magyar nép jövőjéért. Mindez rokonszenvet keltett közvéleményünkben, és a magyar nép ma is baráti érzéseket táplál a nagy francia nép iránt.

Az igazsághoz tartozik, hogy a magyar–francia hivatalos állami kapcsolatok a múltban ellentmondásosan alakultak. Ez nem népeink akarata szerint volt így. Történelme során a magyar nép sok vért áldozott a szabadságért, s a túlerővel szemben rendszerint kárvallottja lett a nagy összeütközéseknek. Ennek következtében az ország akkori reakciós urai az első világháborúban a német imperializmus szekeréhez, az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság leverése után pedig a népek új veszedelméhez, a Hitler-fasizmushoz kapcsolták hazánk sorsát. Magyarország akkori urai az úgynevezett harmadik birodalom oldalán sodorták bele népünket a második világháborúba, bűnös céljaik érdekében feláldozták a lakosság százezreit, s romhalmazzá változtatták az országot.

1945-ben az antifasiszta koalíció – amelynek Franciaország is tagja volt – győzelme és Magyarország felszabadítása nyomán új korszak kezdődött hazánk történelmében. A magyar nép – annyi megpróbáltatás után – végérvényesen saját kezébe vette sorsának irányítását, s a régi helyén új ország született. Mód nyílt arra is, hogy a háború szakadéka után a magyar–francia kapcsolatok rendeződjenek, és azok kölcsönösen előnyös fejlesztésének útjára lépjünk. Mai nemzedékünknek megvan a lehetősége rá, s mi mindent meg is teszünk annak érdekében, hogy a magyar–francia kapcsolatok a jövőben harmonikusak és barátiak legyenek.

Mai törekvéseinket ez a találkozás méltóan kifejezi. Örömmel szólhatok arról, hogy kapcsolataink az utóbbi időben gyümölcsözően fejlődnek. Miniszterelnökeink, kormánytagjaink találkozói már eddig is alkalmat adtak a fontos kérdések megbeszélésére, előrelendítették kétoldalú együttműködésünket. Megfelelően demonstrálják a különböző társadalmi rendszerű és más szövetségi rendszerekhez tartozó országok békés egymás mellett élését, eredményes együttműködését.

A kölcsönös érdekeken alapuló gazdasági együttműködésünk fejlődése

örvendetes, de kereskedelmi, ipari, pénzügyi, műszaki-tudományos kapcsolatainkban még nagyon sok a kihasználatlan lehetőség. Készek vagyunk arra, hogy Franciaországnak az eddiginél nagyobb helyet biztosítsunk a Magyar Népköztársaság külgazdasági kapcsolataiban. Ehhez az szükséges, hogy meggyorsuljon az akadályok felszámolása; amint az erre irányuló óhajt korábban már kifejeztük. Csak így tudjuk elérni azt a célt, amit Barre miniszterelnök úr Budapesten vázolt, hogy rövid időn belül kétszeresére növeljük árucsere-forgalmunkat.

Kulturális együttműködésünk hosszú múltra tekint vissza és igen széles körű. Mi kormányzati eszközökkel is és más módon is segítjük, hogy a magyar társadalom legszélesebb rétegei hozzáférhessenek a francia kultúra értékeihez, kiemelkedő alkotásaihoz. A helsinki megállapodások szellemének felelne meg, népeink barátságát erősítené, ha a franciák is nagyobb lehetőséget kapnának a magyar kulturális és tudományos élet eredményeinek jobb megismerésére. Bizakodással nyugtázzuk, hogy a francia kormány kifejezte készségét ennek elősegítésére.

Bár megbeszéléseinknek még nem értünk a végére, örömmel szólok arról, hogy álláspontunk több fontos nemzetközi kérdésben egybeesik vagy közel áll egymáshoz. Enyhülést, erősödő nemzetközi biztonságot, békés együttműködést akarunk mindkét részről, nem pedig gyanakvást, a feszültség növekedését, háborús konfliktusokat. Természetesen vannak kérdések, amelyekben nézeteink eltérőek. Azt szeretnénk, ha azoknak a kérdéseknek a száma növekednék, amelyekben egyetértünk.

A Magyar Népköztársaság az enyhülés elősegítésére, a béke és a biztonság megszilárdítására törekszik. Mi itt olyan országokat képviselünk, amelyeken a történelem két legpusztítóbb háborúja söpört végig. A jelenlegi, sok bonyolult problémával terhelt korban minden erőnkkel olyan helyzet kialakításán kívánunk munkálkodni, amelyben zavartalanul és hatékonyan kiteljesedik a különböző társadalmi rendszerű országok békés együttműködése.

A program világos, Helsinkiben mindketten aláírtuk. A Magyar Népköztársaság mindent megtesz azért, hogy a záróokmányban foglalt elvek és ajánlások minél teljesebben megvalósuljanak a gyakorlatban.

Elengedhetetlennek tartjuk, hogy a politikai enyhülést katonai enyhülés, konkrét leszerelési intézkedések kövessék. Mélységesen érdekeltek

vagyunk a katonai szembenállás csökkentésére irányuló tárgyalások sikerében.

Meggyőződésünk, hogy az egyre költségesebb és veszélyesebb fegyverkezési hajsza megállítása, a béke megőrzése a világ népeivel együtt országainknak, a francia és a magyar népnek is egyaránt érdeke.

Nyugtalanítanak bennünket a békét veszélyeztető feszültséggócok. Ezek megszüntetésének módjára vonatkozó álláspontunk világos. Minden olyan törekvést támogatunk, amely a konfliktusok békés, igazságos és tartós rendezésére, a társadalmi haladás akadályainak megszüntetésére irányul a Közel-Keleten, az afrikai kontinensen és a világ bármely más részén.

Feleségem és munkatársaim nevében is még egyszer köszönöm a lehetőséget a találkozásra és a hasznos eszmecserékre. Várakozással tekintek további megbeszéléseink elé. Őszintén kívánom, hogy találkozásunk népeink javát, kapcsolataink fejlesztését szolgálja.

E gondolatok jegyében emelem poharam Giscard d'Estaing elnök úr és kedves felesége egészségére, francia vendéglátóink egészségére, a Francia Köztársaság népeinek boldogulására, a magyar–francia kapcsolatok további erősödésére, a békére.

Népszabadság, 1978. november.

SAJTÓÉRTEKEZLET A CRILLON SZÁLLÓBAN

1978. NOVEMBER

Örülök, hogy találkozhatom a francia és a nemzetközi sajtó, a rádió és a televízió tisztelt képviselőivel. Köszöntöm önöket, köszönöm érdeklődésüket.

Mint tudják, a Francia Köztársaság elnöke, Giscard d'Estaing úr meghívására érkeztem a francia fővárosba, azzal a szándékkal, hogy a Magyar Népköztársaság és Franciaország kapcsolatainak fejlesztéséről és az időszerű nemzetközi kérdésekről eszmecserét folytassunk.

Örömmel állapíthatom meg, hogy az utóbbi években, kölcsönös megelégedésünkre, kapcsolataink tartalma gazdagodott. Reméljük, hogy ez a jövőben is folytatódni fog.

Szeretnénk, ha Franciaországnak nagyobb része lenne külgazdasági kapcsolatainkban.

A Francia Köztársaság tisztelt elnökével jó légkörben tárgyaltunk minderről, s a nemzetközi élet legégetőbb kérdéseiről is. Ez természetes, mivel mindkét ország elkötelezte magát a békés egymás mellett élés, az enyhülés politikája mellett. Ez indított bennünket arra, hogy aktívan vegyük ki részünket az európai biztonsági és együttműködési értekezlet előkészítéséből és munkálataiból. Harminchárom más ország vezetőjével együtt aláírtuk Helsinkiben a záróokmányt, amelynek maradéktalan végrehajtásáért síkraszállunk.

Mindez természetesen csak rövid utalás azokra a témákra, amelyekről a két nap alatt megbeszéléseket folytattam a Francia Köztársaság elnökével, a francia kormány és politikai élet kimagasló személyiségeivel. Tárgyalásaink befejezéseként Giscard d'Estaing köztársasági elnök úrral nyilatkozatot írtunk alá. Ez a magyar–francia kapcsolatok további fejlesztésére irányuló kölcsönös szándékunkat is rögzíti. Bízom abban,

hogy tárgyalásaink eredményeképp kapcsolataink tovább bővülnek, s ez jól szolgálja népeink érdekeit, segíti a békés egymás mellett élés, az enyhülés ügyét.

A Népszabadság tudósítója: Kádár elvtárs hogyan értékeli mostani látogatását, miként illeszkedik ez a magyar–francia kapcsolatok alakulásának történetébe?

Kádár János: A nemzetközi szóhasználatban már jó ideje polgárjogot kapott a „csúcstalálkozó" kifejezés; úgy látszik ezt el kell fogadnunk. A meghívás kézhezvételekor is úgy értékeltük, hogy ha ez a találkozás létrejön, az első csúcstalálkozó lesz a magyar–francia kapcsolatok történetében. Maga a meghívás ténye politikai szándékot fejez ki a Magyar Népköztársaság iránt, olyan törekvést, amely kölcsönös: mélyítsük el a Magyar Népköztársaság és a Francia Köztársaság kapcsolatait a politikai, a gazdasági és a kulturális együttműködésben és minden más fontos területen. Tárgyalásaink eredményeként megemlíthetem: megbeszéléseink, véleményem szerint, alkalmasak arra, hogy kapcsolatainknak lendületet adjanak. Úgy gondoljuk – s francia részről hasonló szándékkal találkoztunk –, hogy a kölcsönös szándék kinyilvánítása és az egyes fő területeken a konkrét teendők kijelölése valóban lendületet adhat – s bízom abban, hogy ad is – a magyar–francia kapcsolatoknak. Ehhez természetesen az szükséges, hogy a mostani találkozást követően a hétköznapokon is mindkét fél intenzív és következetes erőfeszítéseket tegyen. A találkozót és megbeszéléseinket más vonatkozásban úgy értékelem, hogy népeink érdekeinek szolgálatán túlmenően azt példázzák: különböző szövetségi rendszerekhez tartozó európai országok is képesek aktívan dolgozni a kétoldalú kapcsolatok javításáért és egyidejűleg szolgálatot tenni a nemzetközi politika központi kérdéseinek – az enyhülés, a fegyverzetek csökkentése – megoldásáért, az európai népek, a világ népei kapcsolatainak javára.

A francia televízió riportere: Hogyan értékeli találkozását Georges Marchais-val, és mi a véleménye az „eurokommunizmusról"?

Kádár János: Csütörtökön találkoztam Marchais elvtárssal, a Francia Kommunista Párt főtitkárával és Mitterrand úrral, a Francia Szocialista Párt első titkárával is. Mindkét találkozónak volt egy közös vonása. Mi, Magyarországon, a Franciaországhoz fűződő kapcsolatainkat – a po-

litikai időszerűségen túl – történelmi fejlődésében is vizsgáljuk. Ezt otthon sem tekintjük kizárólagosan pártügynek. Reméljük, hogy a két ország és a két nép kapcsolatainak fejlesztése itt, Franciaországban sem egyszerűen pártkérdés. Ahogyan a találkozókról kiadott közleményekből is kitűnik, e két ellenzékben levő párt is támogatja a magyar–francia kapcsolatok sokoldalú fejlesztését.

Ami e két találkozó kifejezetten pártközi vonatkozásait illeti: a Francia Kommunista Párttal tartósan jó és normális a kapcsolatunk, összeköt bennünket a kölcsönös szolidaritás elve. A francia Szocialista Párttal és személy szerint Mitterrand első titkár úrral is már több éve normális kapcsolatunk van, ami beleilleszkedik a Magyar Szocialista Munkáspárt kapcsolatainak rendszerébe. Pártunk ugyanis – kommunista párt lévén – arra törekszik, hogy a közös érdekű, elsősorban az Európát érintő kérdésekben együttműködjék az arra hasonlóan kész szocialista és szociáldemokrata pártokkal is. Ezek közé tartozik a Francia Szocialista Párt. A csütörtöki találkozó tehát beilleszkedik azoknak a találkozóknak a sorozatába, amelyeket a jövőben is folytatni kívánunk. Úgy gondolom, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt és a két francia párt kapcsolatainak kérdései egyszerűek és világosak.

Az „eurokommunizmus" meglehetősen tisztázatlan és vitatott fogalom, amelyet a nyugat-európai kommunista pártokban sem egyformán magyaráznak. Vannak olyan feltételezések, hogy valamiféle eurokommunizmus kibontakozása megnehezíti majd a szocialista országok kommunista pártjainak életét. Szerintem ebben több a fantaziálás, mint a realitás.

Egy másik feltételezés és nyugtalanság, amiről ugyan ritkán esik szó, de tudjuk, hogy létezik: mi lesz akkor, ha az úgynevezett eurokommunizmus meggyökeresedik, Nyugat-Európa kommunista pártjai tovább erősödnek, kopogtatnak az ajtón, s részt kérnek a hatalomból? Ezzel azonban mi nem foglalkozunk, ott foglalkozzanak vele, ahol időszerűsége van.

A kommunista pártok ma teljesen önállóan dolgoznak. Minden más feltételezés alaptalan. Minden párt maga jelöli ki stratégiai céljait és határozza meg a taktikáját. Elveink szerint minden párt köteles figyelembe venni saját országa történelmi fejlődését, saját társadalma adott

állapotát, valamint a nemzetközi munkásmozgalom történelmi tapasztalatait. Dönteni azonban maguk döntenek.

A Magyar Szocialista Munkáspárt – elveinek megfelelően – azt a gyakorlatot követi, hogy minden nyugat-európai kommunista párttal normális, rendezett kapcsolatokat tart fenn, és erre törekszik a jövőben is. Valljuk, hogy kölcsönös szolidaritás köt össze bennünket, és azt kívánjuk, hogy a társadalmi haladásért vívott harcuk eredményes legyen. De ez minden ország és minden nép saját, belső ügye. Ellenezzük a forradalom exportját, ugyanúgy mint az ellenforradalom exportját is. Valljuk, hogy a kelet-európai szocialista országok kommunista pártjainak és a nyugat-európai fejlett tőkésországok kommunista pártjainak vannak közös feladataik. Mindezt a legutóbbi berlini találkozó alkalmával meg is fogalmaztuk.

Közös feladatunk az együttműködés az emberiség legfőbb és alapvető kérdésében: az enyhülés folytatásában, a béke megőrzésében, a társadalmi haladás, a népek barátságának előmozdítása területén és sok egyéb téren is.

Ez a politika vezet bennünket, ez a gyakorlatunk a nyugat-európai kommunista pártokhoz, köztük a Francia Kommunista Párthoz fűződő kapcsolatainkat illetően is. Ami pedig általában az ideológiai vagy más hasonló kérdésekben felmerülő nézetkülönbséget illeti, azok tisztázásának megvan a maga rendje.

Nekünk az a véleményünk, hogy az eurokommunizmus, mint olyan, fikció. Ahogy régen az iskolában tanultuk, azt valljuk, hogy Európa az Atlanti-óceántól az Urálig terjed, s mi magunk is európaiak vagyunk.

A Magyar Rádió és Televízió munkatársa: Hogyan ítéli meg a nemzetközi enyhülés perspektíváit a nemzetközi enyhülés folyamatában tapasztalható megtorpanások kapcsán?

Kádár János: Ez a kérdéskör a helsinki megállapodásokhoz kapcsolódik. A tanácskozást történelmi jelentőségű eseménynek tartjuk, amely nagy erőfeszítések eredményeként jött létre, abból a célból, hogy előmozdítsa az európai biztonság, a béke megszilárdítását, az enyhülés folyamatát. A helsinki megállapodások végrehajtásának kézzelfogható eredményei vannak. Akik figyelemmel kísérik a politikai eseményeket, tapasztalhatják például a Magyar Népköztársaság nemzetközi tevékeny-

ségét illetően is, hogy a helsinki megállapodások végrehajtása határozottan előmozdította és megkönnyítette a kétoldalú kapcsolatokat a Magyar Népköztársaság és a nyugat-európai országok között.

Giscard d'Estaing úrral, a Francia Köztársaság elnökével először Helsinkiben, a Finlandia Palotában találkoztunk, ahol ugyanazt az okmányt írtuk alá Magyarország, illetve Franciaország képviseletében. Íme, most itt, Párizsban találkozunk másodízben, és a tárgyalásokon meghívtuk, s megfelelő alkalommal üdvözölni is fogjuk a Francia Köztársaság elnökét Magyarországon. Ez is Helsinki szellemének egyik konkrét megnyilvánulása.

Engem nem lep meg különösebben, hogy az enyhülés folyamata az utóbbi időben némileg lefékeződött, és nehézségek mutatkoznak. Minden nagy ügynek vannak előmozdítói és ellenzői. A helsinki megállapodás az ott képviselt valamennyi erő együttes erőfeszítésének köszönheti létrejöttét. Ellenzői nem voltak ott, bár akkor is léteztek, azt követően pedig „ellengőzt" adtak. Aki hosszabb ideje foglalkozik nemzetközi kérdésekkel, mint jómagam is, az tudja, hogy a harcnak ez a dialektikája.

Mély meggyőződésem, hogy az enyhülés irányzata minden akadályt leküzd, és győzedelmeskedni fog. Ezt nemcsak a kommunisták, nemcsak a szocialista országok felelős vezetői, hanem sokan a józanul és reálisan gondolkodó polgári politikusok széles körében is felismerték. Annál is inkább, mert az emberiségnek nincs más alternatívája. A fő feladat egy új világháború veszélyének elhárítása. Ha ebben nem lennénk képesek egyetérteni, akkor nem tudnám elképzelni, hogy milyen távlatokról gondolkodhatnának az emberiség képviselői. Bizonyos, hogy a kollektív öngyilkosságot senki sem választja.

A TASZSZ tudósítója: Magyarország a közelmúltban lépéseket tett a leszerelés érdekében.

Kádár János: A Magyar Népköztársaság szövetségeseivel, a Szovjetunióval, a Varsói Szerződés más országaival együtt minden érdemi és az ügyet előmozdító leszerelési tárgyaláson részt vett. Azon vagyunk, hogy a fegyverkezési versenyt lefékezzük, és az egyenlő biztonság elvének megfelelően a jelenlegi erőegyensúlyt – ha lehetséges – a fegyverzetek alacsonyabb szintjén biztosítsuk.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk a hadászati támadó fegyverrendszerek

korlátozására irányuló szovjet–amerikai tárgyalásoknak, amelyekhez sikert kívánunk. Mi magunk részt veszünk a genfi leszerelési bizottság munkájában, jelen vagyunk Bécsben a közép-európai haderőcsökkentési tárgyalásokon. Ismeretes, hogy a genfi tárgyalások keretében is több kezdeményezéssel léptünk fel bizonyos fegyvertípusok betiltásáért, amit elég kedvezően fogadtak. Mostani párizsi megbeszéléseinken megfelelő időt szenteltünk a bécsi haderőcsökkentési tárgyalásoknak is. Mindkét fél egyetértően kinyilvánította, hogy azoknak fontosságot tulajdonít, s hogy elő kell mozdítani e tárgyalások előrehaladását.

A köztársasági elnök úr megemlítette, hogy a legutóbbi időben francia kezdeményezés történt bizonyos összeurópai leszerelési tárgyalás összehívására. Közöltük, hogy most tanulmányozzuk ezt a francia kezdeményezést. Hangsúlyoztuk azonban, hogy életbevágóan fontosnak tartjuk a már folyamatban levő leszerelési tárgyalások kimozdítását a holtpontról. A Magyar Népköztársaság egyébként minden reálisnak mutatkozó fegyverzetcsökkentési kezdeményezést támogat.

A Témoignage Chrétien tudósítója: Milyen az egyházak és az állam kapcsolata Magyarországon?

Kádár János: Talán kevéssé ismert, hogy Magyarországon történelmileg a katolikus egyház erős és befolyásos volt; a lakosság mintegy 65 százalékát fogta át. De igen erős protestáns – kálvinista és lutheránus – egyházak is működtek. Történelmileg ez így volt, de azt már senki sem tudja egészen pontosan, hogy milyen ma az egyházak befolyása, mert – a demokratikus haladással párhuzamosan – megszűnt minden állami, iskolai vagy egyéb olyan kérdőív, amelyen bárkinek fel kellene tüntetnie felekezetét. Az állampolgárok ilyen szempontból is teljesen egyenjogúak, nincs közöttük semmiféle megkülönböztetés.

A második világháború után mi is eljutottunk ahhoz a nagy történelmi feladathoz, amelyet a francia forradalom már 1789-ben megoldott: az állam és az egyház szétválasztásához. Ez nem ment zökkenők nélkül, de megtörtént. Magyarországon a korábbi törvények szerint az egyháznak kivételes államjogi helyzete volt. Mi, kommunisták, azt mondtuk: mi se legyünk rosszabbak, mint annak idején a polgári forradalmárok voltak, s rendezzük mi is ezt a kérdést. Ezután érdemi és sok évig tartó tárgyalások következtek valamennyi egyházzal. A munka eredményes

volt: Magyarországon az állam és az egyházak viszonya rendezett. A katolikus egyház vonatkozásában a Vatikánnal 14 éven át folytattunk tárgyalásokat, és a múlt esztendőben VI. Pál pápánál tett látogatásom alkalmával – hogy úgy mondjam – a Vatikán is áldását adta a katolikus egyház és a magyar állam rendezett viszonyára.

Az úgynevezett szabadegyházakkal is rendeztük az állam viszonyát, amit egy világszerte ismert baptista prédikátor tavalyi magyarországi látogatása is mutat.

Mi az alapja az állam és az egyházak rendezett viszonyának? Egyfelől az állam tiszteletben tartja az egyházak autonómiáját, a hitélet kérdéseibe nem avatkozik be. Másfelől egyetértés született abban, hogy az egyházak készek támogatni a maguk eszközeivel a nép szocialista építési programját. Mint bizonyára tudják, nálunk egypártrendszer van, de ez sem egyszerű módja a kormányzásnak. Segíti munkánkat a népfrontmozgalom, amelynek vannak helyi szervei és van országos vezető testülete. A mozgalom országos vezetésében részt vesznek az egyházak képviselői, közöttük az esztergomi katolikus érsek is. A rendezett viszonyokat kifejezi például az, hogy a Hazafias Népfront legutóbbi kongresszusán – amelyen a népfrontprogram lényegéről, a szocialista társadalom magyarországi felépítéséről tanácskoztak – felszólalt a magyar katolikus egyház feje is.

Mi az állam és az egyházak viszonyának rendezettségét nagy vívmánynak tartjuk. A kapitalista útról a szocialista útra való áttérés Magyarországon is harcok közepette ment végbe, és a negyvenes évek vége felé az új munkásállam szembe találta magát a régi, feudális intézményekhez – például a nagybirtok-rendszerhez – ragaszkodó egyházzal. Mi játszódott le akkoriban a hivő emberben? Ha evilági boldogulására gondolt, akkor a szocialista forradalmat szerette volna támogatni; ha viszont a túlvilági boldogságra gondolt – legalábbis én így képzelem –, akkor egyházával szeretett volna együtt haladni. Ketté azonban nem szakadhatott. Nos, a hivő magyar állampolgár nagy lelkiismereti kérdését napjainkra megoldottuk, és ez nagyon fontos. Ma a hivő ember békességben, nyugodt lelkiismerettel élhet, mert mind az állam, mind az egyház azt ajánlja, hogy támogassa a szocialista építés munkáját. Ha lelkiismerete úgy kívánja, éljen hitéletet.

A Le Monde tudósítója a bécsi tárgyalásokkal és a francia álláspontal kapcsolatban tett fel kiegészítő kérdést.

– A folyamatban levő leszerelési tárgyalások közül megemlítettük a genfi és a bécsi tárgyalásokat. Noha Franciaország nem vesz részt a bécsi tárgyalásokon, kifejezésre juttattuk, hogy minden érdemi tárgyalásnak figyelmet kell szentelni és kívánatos azok sikere. Én egyébként az elnök úrnál – mivel erre alkalmam volt – üdvözöltem a hivatalos francia álláspontban az utóbbi időben bekövetkezett bizonyos mértékű változást, a közeledést és az érdeklődést olyan leszerelési tárgyalások iránt is, amelyekkel szemben korábban Franciaország tartózkodást tanúsított.

Népszabadság, 1978. november.

BESZÉD A KÖZPONTI BIZOTTSÁG ÜNNEPI ÜLÉSÉN A KMP MEGALAKULÁSÁNAK 60. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

1978. NOVEMBER

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának mai kibővített ülésén a magyar forradalmi munkásmozgalom és népünk történetének kiemelkedő fontosságú eseményéről, a Kommunisták Magyarországi Pártjának 60 évvel ezelőtti megalakulásáról emlékezünk meg. Ebből az alkalomból szólnunk kell pártunk történelmi útjáról, a harc néhány fő tapasztalatáról, végül jelenlegi helyzetünkről, feladatainkról.

A kommunista párt létrejöttének feltételei 1918 őszén a magyar munkásmozgalom, a magyar társadalom és a nemzetközi helyzet fejlődésében történelmileg egyaránt érettek voltak, ezért a párt megalakítása a körülményekből logikusan következett, törvényszerű és a kor parancsa volt.

A magyar munkásosztály harca a kizsákmányolás ellen létével egyidős. Már az 1848–49-es polgári forradalom és szabadságharc időszakában voltak munkásmegmozdulások. A hatvanas évek végén megalakult az első szocialista munkásszervezet, az Általános Munkásegylet, majd 1878-ban Frankel Leónak, a Párizsi Kommün egyik kiemelkedő vezetőjének, Marx közvetlen munkatársának kezdeményezésére létrejött az első magyarországi munkáspárt. A II. Internacionálé megalakulása után, 1890-ben a párt felvette a Magyarországi Szociáldemokrata Párt nevet. A múlt század végén és századunk elején a szociáldemokrata párt jelentős mértékben hozzájárult a magyar munkásság osztállyá szervezéséhez és öntudatra ébresztéséhez.

A XX. század eleji Magyarország súlyos társadalmi ellentmondásoktól volt terhes. A nagybirtokosok, a nagytőkések és a bankárok uralma, a dolgozó tömegek kizsákmányoltsága és jogfosztottsága, az ország függő helyzete Ausztriától, a nemzetiségi kérdés megoldatlansága radikális vál-

toztatásokat követelt. A társadalmi feszültségeket a végsőkig kiélezte a monarchia részvétele és veresége az első világháborúban. A háború végén, 1918-ban hazánkban klasszikus forradalmi helyzet alakult ki: az uralkodó osztályok már nem voltak képesek a régi módon kormányozni, az elnyomott osztályok pedig már nem voltak hajlandók tovább a régi módon élni.

A forradalmi helyzet létrejötte Magyarországon egybeesett a világszerte kibontakozó forradalmi fellendüléssel. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom utat mutatott a kizsákmányolt osztályok, az elnyomott népek, a háború poklából szabadulni akaró emberek számára. Október példája különösen nagy hatással volt Magyarországon, ahol a társadalmi ellentmondások – a forradalom előtti Oroszországéhoz hasonlóan – a végsőkig kiéleződtek.

1918. október 31-én győzött az őszirózsás forradalom. Megdőlt a Habsburg-monarchia csaknem négy évszázados uralma, Magyarország független, demokratikus állam lett. A nép ügyével rokonszenvező, kimagasló politikus, Károlyi Mihály lett a miniszterelnök, majd a köztársaság elnöke.

Az 1918-as októberi polgári demokratikus forradalom Magyarországon kezdettől fogva népi forradalom volt, amelyet valójában a munkás- és katonatömegek, az oroszországi példa nyomán megalakult munkás- és katonatanácsok vittek győzelemre. A hatalomra jutott polgári kormány azonban nem tudta megoldani a felhalmozódott társadalmi problémákat, nem tudott és nem mert ellenállni a győztes imperialista hatalmak diktátumának. Az ország, a nép további sorsa attól függött, van-e olyan társadalmi erő, amely képes a forradalmi vívmányok megvédésére és továbbvitelére. Volt ilyen erő.

Hatvan évvel ezelőtt megtörtént a döntő lépés, létrejött az a tudatos, szervezett élcsapat, amely képes volt megfogalmazni és következetesen képviselni a munkásosztály, a nép forradalmi céljait. 1918. november 24-én Budapesten a baloldali szociáldemokraták, a forradalmi szocialisták, az Oroszországból hazatért forradalmárok megalakították a Kommunisták Magyarországi Pártját, megválasztották a párt első Központi Bizottságát, s annak elnökét, Kun Bélát. Azon a hatvan évvel ezelőtti napon ily módon létrejött a magyar munkásosztály marxista–leninista

pártja, ami máig ható fordulópontot jelentett munkásosztályunk, népünk történetében.

A kommunista párt rövid idő alatt megnyerte a munkások és a parasztok nagy tömegét. Maga mellé állította a nemzet sorsáért aggódó és a társadalmi haladásért cselekedni akaró értelmiségieket. A polgári kormány tehetetlensége és az ország válságos helyzete sürgette, a tömegek forradalmasodása, a kommunista párt és a szociáldemokrata párt egyesülése pedig lehetővé tette, hogy 1919. március 21-én a nép nagy többségének akaratából az Oroszországban győztes Nagy Októberi Szocialista Forradalom után másodikként hazánkban is győzzön a szocialista forradalom.

A Magyar Tanácsköztársaság 133 napos fennállása népünk történelmének kimagasló időszaka. Létrejötte azt jelentette, hogy hazánkban először került minden hatalom a dolgozó nép kezébe. A Tanácsköztársaság rövid fennállása alatt rendkívül nagy nehézségek közepette is bebizonyította a magyar munkásosztály államalkotó erejét, elhivatottságát a társadalom megújítására, a nemzet vezetésére.

Az első magyar proletárdiktatúrát – amelyet Európa-szerte rokonszenvvel fogadtak a munkástömegek, a népek – külső erő, a nemzetközi imperializmus fegyveres beavatkozása verte le. Az intervenció fő szervezője az antant, azon belül az európai hegemóniára törő francia imperializmus volt. Céljaihoz felhasználta a forradalomtól rettegő csehszlovák és román burzsoázia fegyveres erőit. A külső fegyveres erővel a magyar nép nyakába ültetett horthysta ellenforradalmi rendszer, a fehérterror megsemmisítette a Tanácsköztársaság vívmányait, és negyedszázadon át kíméletlenül elnyomta a népet, kegyetlenül üldözte a kommunistákat, és eltiport minden haladó törekvést.

Az ellenforradalmi rendszer 25 éves uralma, a legkegyetlenebb terror sem tudta azonban megsemmisíteni a Tanácsköztársaság emlékét. A proletárdiktatúrát akkor leverhették, az eszmét azonban nem győzhették le. A Kommunisták Magyarországi Pártja az ellenforradalmi terror ellenére Kun Bélának, a Magyar Tanácsköztársaság kimagasló vezetőjének, és Landler Jenőnek, a magyar kommunista mozgalom baloldali szociáldemokratából lett kiemelkedő személyiségének irányításával hamarosan talpra állt. Újult erővel és 25 éven át szakadatlanul foly-

tatódott az illegalitásban dolgozó kommunisták és más demokratikus erők harca a fasiszta rendszer ellen, a dolgozó nép Magyarországáért.

A második világháborúban megsemmisítő vereséget szenvedett a fasizmus. A Szovjetunió Vörös Hadserege Magyarország számára is elhozta a felszabadulást. A német fasizmus veresége kedvező nemzetközi feltételeket teremtett a demokratikus fejlődéshez, de az újjászületés belső feltételeit rendkívül nehéz viszonyok közt népünknek kellett megteremtenie.

A népi demokratikus átalakulás vezető ereje a Magyar Kommunista Párt volt, amely az illegalitás negyedszázada után is életerősen, határozott programmal, nagy szervező erővel lépett a politikai élet porondjára. Mint a népi demokratikus átalakulás legkövetkezetesebb képviselője, gyorsan növelte befolyását, és hamarosan az ország legerősebb pártja lett. Három évvel a felszabadulás után, pártunk vezetésével, az osztályharc eredményeként Magyarországon másodszor is győzött és hatalomra jutott a munkásosztály, létrejött a proletárdiktatúra, hazánk a szocialista fejlődés útjára lépett.

A szocializmus építésének kezdeti lendületét törték meg az akkori pártvezetésben eluralkodott szektás, dogmatikus hibák, amelyek súlyos politikai torzulásokhoz, a pártélet lenini normáinak semmibevételéhez, a demokratikus jogok korlátozásához, törvénysértésekhez, végső soron a párt és a tömegek kapcsolatának megromlásához vezettek. E súlyos torzulások, a revizionista árulás, a belső és a külső osztályellenség támadása együttesen tette lehetővé, hogy 1956-ban ellenforradalmi felkelés törjön ki.

A párt úrrá tudott lenni a súlyos helyzeten, és két évtizede ismét és megfelelően betölti társadalmunkban azt a vezető szerepet, amelyet a munkásosztály, a dolgozó nép elvár tőle; politikája élvezi a legszélesebb tömegek támogatását. Ennek eredményeként hazánkban ma a munkásosztály, a dolgozó nép hatalma szilárd, az ország belpolitikai helyzete kiegyensúlyozott, népgazdaságunk fejlődik, népünk életkörülményei lehetőségeinkkel arányosan javulnak. Népünk szocialista építőmunkájának eredményeit, s azt, hogy szocialista államunk, a Magyar Népköztársaság méltóan kiveszi részét a haladásért, a békéért világszerte folyó küzdelemből, nemzetközileg is széleskörűen elismerik.

Pártunk, a magyar munkásosztály a küzdelmes hat évtizedben sok győztes csatát vívott, de történelmi utunk nem volt mentes kudarcoktól és tévedésektől sem. Az egész utat áttekintve, mégis joggal és büszkén mondhatjuk: a párt harca sikeres volt, a mérleg pozitív, pártunk a munkásosztály, a dolgozó tömegek, népünk támogatásával történelmi jelentőségű eredményeket ért el. Az évforduló alkalmából szólni kell a hat évtized harcának néhány fő tapasztalatáról, hiszen ezek nemcsak maradandó eredményeink, történelmi vívmányaink fő forrásai, hanem iránymutatók pártunk tevékenységében most és a jövőben is.

Pártunk eredményeit és sikereit mindenekelőtt annak köszönheti, hogy a tudományos szocializmus, Marx, Engels és Lenin tanításait vallja magáénak, s e tanítások alkotó alkalmazására törekszik gyakorlatában. Világnézetünk és politikai gondolkodásunk elméleti alapja és tudományos módszere a marxizmus–leninizmus. A világhelyzetnek az utóbbi hat évtizedben bekövetkezett alapvető megváltozása és jelenlegi fő iránya, ezen belül a magyar párt története, országunk mai szocialista valósága, más szóval a gyakorlat bizonyítja az 1848-ban, a Kommunista Kiáltványban először meghirdetett eszmék megdönthetetlen igazságát, hallatlan életerejét, s egyben annak óriási jelentőségét is, hogy Lenin, szakítva a II. Internacionáléban eluralkodó opportunizmussal, megvédte, általános érvénnyel továbbfejlesztette, az imperializmus és a proletárforradalmak korszakára alkalmazta Marx és Engels tanításait.

Tapasztalataink alapján valljuk, hogy a marxizmus–leninizmus elmélete nélkülözhetetlen fegyver a munkásosztály forradalmi harcában. Közismert az is, hogy a marxista–leninista elmélet nem dogma, hanem a cselekvésnek, a konkrét helyzet konkrét elemzésének vezérfonala. A tudományos szocializmus megalapítói nem minden helyzetre alkalmazható sémákat hagytak ránk, hanem a társadalmi fejlődés törvényeit, az osztályharc vezetésének tudományos módszerét tárták fel. A tudományosan kidolgozott elvek és módszerek birtokában minden kor minden forradalmi pártjának magának kell eldöntenie, hogy az adott helyen és helyzetben milyen megoldások a legcélravezetőbbek.

Pártunk történetének minden szakasza, megalakításától a mai napig, azt bizonyítja, hogy a párt erejét elsősorban a tudományos szocializmus elméletének alkotó alkalmazása, az elvi alapokon nyugvó politika ki-

dolgozása és megvalósítása adja. Ez eredményezte 1918–1919-ben a tömegek megnyerését és forradalmi fejlődését, a munkásosztály hatalmának kivívását, a szocialista forradalom győzelmét, a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltását. Ez segítette pártunkat a negyedszázados ellenforradalmi rendszer elleni harcában is.

A marxista–leninista elmélet segítségével vezette pártunk a hatalomért folytatott harcot a második világháború éveiben és a felszabadulás után; ezzel jutott hatalomra másodízben 1948-ban a munkásosztály, s vette kezdetét hazánkban a szocialista társadalom alapjainak lerakása.

Az 1956 őszén kirobbant ellenforradalmi felkelés fegyveres leverése után tudományos elméletünk alkalmazása tette lehetővé, hogy úrrá legyünk a mély politikai válságon, és folytatódjék a szocializmus építése. A pártban volt annyi erő, hogy az elmélet segítségével, igazi marxista módon, kritikusan és önkritikusan vizsgálja az akkori tragikus helyzet okait és tanulságait, kidolgozza a konkrét helyzetnek megfelelő politikát és tennivalókat. A párt ennek megfelelően szakított mind a dogmatikus, szektás torzulásokkal, mind a revizionista árulással, újjászervezte sorait, nyílt elvi politikájával visszanyerte a tömegek bizalmát. Mindez lehetővé tette a gyors konszolidációt, a munkásosztály hatalmának megszilárdítását, a szocializmus építésének lendületes folytatását, a szocializmus alapjainak lerakását, s ezzel a harc hazánkban eldőlt a szocializmus javára.

A Magyar Szocialista Munkáspárt saját magára nézve kötelezőnek tartotta és tartja, hogy elméleti és gyakorlati munkájában mindenkor és egyidejűleg vegye figyelembe a marxizmus–leninizmus általános érvényű törvényszerűségeit, saját munkásosztályunk és népünk történelmi tapasztalatait, országunk adottságait, a nemzeti sajátosságokat. Igyekszünk tanulni a testvérpártoktól, különösen nagy jelentőségűnek tartjuk a Lenin alapította Szovjetunió Kommunista Pártjának tapasztalatait. Úgy véljük, hogy ma, amikor a kommunista pártok önállóan dolgozzák ki politikájukat, minden párt számára növekszik annak fontossága, hogy minél jobban ismerjék és értsék egymás harcát, tevékenységét, hiszen korunkban a kommunista és munkáspártok tapasztalatainak összessége elméletünk és gyakorlatunk fejlesztésének a fő forrása.

Gyakran hallani olyan – nem új keletű – burzsoá szólamokat, valamint

olyan „újító" okfejtéseket, amelyek a marxizmus vagy legalábbis a leninizmus „elavultságáról" szólnak, s tanúi vagyunk annak is, hogy a maoista irányzat mily messze került a tudományos szocializmus elveitől. A mi nézetünk világos: korunkban, ahogy Marx és Engels tanításai nélkül nincs, úgy Lenin tanításai nélkül sincs marxizmus. Számunkra a marxizmus–leninizmus olyan tudomány, amely a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet egész történelmi korszakának társadalmi törvényeit tárja fel, amely maga is fejlődik, lépést tart a valósággal, ezért időszerűsége egyre inkább megmutatkozik korunk nagy világfolyamataiban az egész földkerekségen.

Évtizedes történelmi tapasztalataink igazolják, hogy a munkásosztály a kapitalista kizsákmányolás elleni harcban, a hatalomért vívott kiélezett küzdelemben és a szocializmus viszonyai között csak akkor tudja társadalmi küldetését betölteni, ha harcát olyan szervezett forradalmi élcsapat vezeti, amely egyaránt képviseli napi érdekeit, és sohasem téveszti szem elől történelmi céljait.

A párt, a munkásosztály vezető szerepének érvényesülése a szocializmus viszonyai között, a hatalom birtokában is elsődlegesen a szilárd marxista–leninista elveken alapuló politikán múlik. Ahogyan a helyes politika, a szocialista forradalom fejlődési ütemének helyes meghatározása erősíti a párt vezető szerepét, úgy csökkenti azt az olyan szektás, álradikális politika, amely figyelmen kívül hagyja a tömegek napi érdekeit, számukra még nem érthető célok érdekében követel áldozatokat, és a türelmes, mindennapi felvilágosító és szervező munkát, a példaadást parancsolgatással akarja helyettesíteni. Ugyanígy gyengíti a párt vezető szerepét, tömegbefolyását, és veszélyezteti az előrehaladást az a revizionista, megalkuvó álláspont is, amely az elmaradottabb, konzervatívabb tömegek hangulatát tükrözve, a tömegek értetlenségére hivatkozva, figyelmen kívül hagyja a távlati célokat, lemond a dolgozók meggyőzéséről, mozgósításáról, és a tömegek uszályába kerül.

A párt vezető szerepét az elmélet alkotó alkalmazásán túl döntően befolyásolja, hogy a párt mennyire képes megvalósítani politikáját a gyakorlatban. Vezető szerepének érvényesülése tehát elsősorban nem azon múlik, hogy országosan vagy egy-egy munkahelyen hány tagja van

a pártnak, hanem azon, hogy az adott munkahelyen és az országban hogyan és milyen mértékben valósul meg a párt politikája.

Közelmúlt történelmünkben erre is található negatív és pozitív tapasztalat egyaránt. A párt taglétszámát tekintve az ötvenes évek elején volt a legnagyobb, amikor mintegy 900 000 tagja volt, de a politikai torzulások, a pártegység megbomlása miatt vezető szerepe nemcsak gyengült, hanem maga a párt is megbénult. Ezzel szemben az újjászervezett pártnak 1957 tavaszán lényegesen kevesebb, kereken 240 000 tagja volt, mégis eredményesen oldotta meg feladatait, mert helyes és reális politikai célokat tűzött ki, jó módszereket alkalmazott, egységes volt, és meg tudta nyerni a nép nagy többségét. Az újjászervezés óta pártunk létszámát tekintve is egészségesen fejlődött, folyamatosan kiegészült a felnövekvő fiatal nemzedékek soraiból, s ez nagy nyeresége ügyünknek.

A párt vezető szerepének betöltéséhez a forradalmi elmélet, az elvi politika, a tömegek megnyerése mellett meghatározott szervezeti elvek betartása is nélkülözhetetlen. Amikor Lenin a század elején megkezdte harcát a munkásosztály új típusú forradalmi pártjának megteremtéséért, kifejtette, hogy ez a párt nem lehet sem egyes frakcióvezetők önkényének kiszolgáltatott, részekre szaggatott szervezet, sem pedig egységes cselekvésre képtelen kispolgári, anarchikus vitaklub. A demokratikus centralizmust tekintette a meghatározó szervezeti elvnek, s ennek érvényesüléséért harcolt mindvégig.

A demokratikus centralizmus elvének helyességét a legnehezebb feltételek között is igazolta a kommunista pártok gyakorlata. Marxista–leninista pártunk eszmei, politikai, szervezeti egységét ennek az elvnek következetes alkalmazásával teremtettük meg. A demokratikus centralizmus lényege a lehető legszélesebb körű szabad vita a döntés folyamatában, és a teljes egység, fegyelem az elfogadott határozatok végrehajtásában. A demokratikus centralizmus érvényesülése felszabadította a kommunisták alkotó energiáit, tág teret nyitott a felelős kezdeményezésekhez, megóvta a pártot a nagyobb tévedésektől, lehetővé tette az új kérdések marxista megválaszolását, erősítette a párt egységét és cselekvőképességét a feladatok megoldásában.

1956 novemberében pártunk az eredményes munka nélkülözhetetlen feltételeit a pártélet lenini normáinak, a demokratikus centralizmus, a

kollektív vezetés és a végrehajtásban az egyéni felelősség elvének helyreállításával teremtette meg a Központi Bizottságban, a párt valamennyi szervében és szervezetében. Ennek kedvező hatása azonnal megmutatkozott a Központi Bizottság 1956. decemberi határozatának vitájában, s így volt ez később is a mezőgazdaság szocialista átszervezéséről, a gazdaságirányítás reformjáról, a párt programnyilatkozatáról folyó vitákban és e nagy horderejű határozatok végrehajtásában is. A pártélet lenini normáinak betartása és betartatása a jövőben is a párt eredményes munkájának elengedhetetlen feltétele.

A párt történelmi küldetése, hogy elvezesse a társadalmat a kommunizmushoz, megteremtse a dolgozók közös otthonát, amelyben az emberek békében, jólétben és szabadon élhetnek. E ragyogó cél megvalósításában a párt, a párttagság magára vállalja a munka nehezét, és ezért nem kér és nem kap kiváltságokat. Ebben az értelemben mondjuk, hogy a párt szerepe a nép önzetlen szolgálata. A pártnak ugyanakkor messzebb kell látnia, mint a tömegeknek, azon kell munkálkodnia, hogy a dolgozó osztályok felismerjék igazi érdekeiket, és vállalják a társadalom átalakításának hatalmas feladatát. Ebben az értelemben beszélünk a pártnak mint a munkásosztály, a dolgozó nép legöntudatosabb élcsapatának vezető szerepéről. Fejlődésünk mai szakaszában – mint a programnyilatkozat is kimondja – pártunk a munkásosztály élcsapatából fokozatosan az egész dolgozó nép élcsapatává válik.

A szocializmusért folytatott harcunk tapasztalatai meggyőzően igazolják azt az alapvető marxista tételt, hogy az osztályharc elsőrendű fontosságú kérdése a politikai hatalom meghódítása. A magyar munkásosztály is csak a politikai hatalom birtokában tudott véget vetni a kapitalista kizsákmányolásnak, és foghatott az új világ építéséhez. A munkásosztály politikai hatalmának konkrét formája mindig az adott történelmi helyzetnek megfelelően alakult: 1919-ben a Magyar Tanácsköztársaság a proletariátus diktatúrájának állama volt, a felszabadulás után kialakult népi demokratikus állam, a Magyar Népköztársaság pedig betölti a proletárdiktatúra funkcióit.

A marxizmus–leninizmus tanítása és a forradalmi mozgalmak gyakorlati tapasztalatai szerint a munkásosztály a hatalmat szövetségesei támogatásával, békés vagy nem békés úton ragadhatja meg. A magyar

munkásosztály 1919-ben és 1948-ban is fegyveres harc nélkül, viszonylag békés úton hódította meg a hatalmat. A történelmi viszonyok úgy alakultak mindkét esetben, hogy a burzsoázia erőtlennek bizonyult a munkásosztály politikai fellépésével szemben.

A hatalom meghódítása bármilyen úton történjék is, az osztályharcnak mindig döntő ütközete, s a burzsoázia harc nélkül sohasem nyugszik bele politikai hatalmának elvesztésébe. 1919 augusztusában a magyar burzsoázia a hazát, a nemzetet elárulva külső fegyveres erőt hívott az országba, hogy hatalmát visszaszerezze. S 1948-at követően is megragadta az első kedvező alkalmat, szította és kihasználta az országban kialakult mély politikai krízist, hogy 1956 őszén, fegyveres ellenforradalmi felkelés kirobbantásával megkísérelje hatalmát visszaszerezni. Ez a kísérlete kudarcba fulladt, mert 1956-ban a magyar munkásosztály tapasztaltabb volt, mint 37 évvel azelőtt, de jelentős mértékben azért is, mert a nemzetközi erőviszonyok időközben gyökeresen és számunkra kedvezően megváltoztak; a magyar munkásosztály vívmányai védelmében támaszkodhatott a Szovjetunió, a szocialista országok, a világ haladó erőinek szolidaritására, támogatására, és a nemzetközi imperializmusnak nem volt lehetősége beavatkozni országunk belügyeibe.

A munkásosztály szándékai szerint minden célját, így a hatalom meghódítását és megőrzését is lehetőleg politikai úton és politikai eszközökkel kívánja elérni. Ahol fegyveres harcra, polgárháborúra került sor, ott ezt mindig a reakciós burzsoázia provokálta ki, amely a haladással szemben kész volt minden eszközt, a fegyveres fellépést is igénybe venni; ez a történelem tanúsága.

A politikai hatalomnak minden országban osztályjellege van. A kapitalizmus szóvivői a hatalomra jutott munkásosztályt erőszakkal vádolják. Azok teszik ezt, akik mélyen hallgatnak arról, hogy a kapitalista rendszer államának lényege – minden változatában – a nagytőke diktatúrája az elnyomott osztályokkal szemben és a dolgozók kizsákmányolásának biztosítása.

A munkásosztály hatalma, a proletárdiktatúra állama mindenütt, ahol létrejött – Magyarországon is –, a nép túlnyomó többségének a hatalmát teremti meg. A hatalom gyakorlásába a munkásosztály bevonja a dolgozó tömegeket, és olyan széles körű demokráciát valósít meg, amelyet

a nép korábbi történelme során nem ismert. Lenin már 1919-ben, a polgárháború, a külföldi intervenció elleni harc időszakában és éppen a magyar munkásoknak küldött üzenetében mutatott rá, hogy „nem egyedül az erőszak a proletárdiktatúra lényege, és nem elsősorban az erőszak. A proletárdiktatúra legfőbb lényege a dolgozók vezető osztagának, élcsapatának, egyetlen vezetőjének, a proletariátusnak a szervezettsége és fegyelmezettsége. A proletariátus célja, hogy megteremtse a szocializmust, megszüntesse a társadalom osztályokra tagozódását, dolgozóvá tegye a társadalom valamennyi tagját, és az embernek ember által való mindenféle kizsákmányolását megfossza talajától."

A proletárdiktatúra államának működésében az elnyomó funkciók fokozatosan csökkennek, s helyükbe lépnek, növekednek az állam szervező funkciói a szocialista gazdaság és kultúra építésének területén. A Magyar Népköztársaságban, mint általában a szocialista országokban, a fejlődés fő iránya a társadalom, az állam életében a demokratizálás, a szocialista demokrácia mind teljesebb kibontakoztatása. Pártunk tapasztalatai is igazolják a marxizmus–leninizmusnak azt az általános érvényű tanítását, hogy a szocialista állam a szocializmus építésének előrehaladásával maga is fejlődik, s ennek során a proletárdiktatúra állama olyan össznépi állammá alakul át, amelyben a munkásosztály továbbra is megőrzi vezető szerepét. Végső célunk elérése, a kommunista társadalom felépítése pedig megteremti az államhatalom elhalásának feltételeit.

Ma már három világrészben vannak szocialista országok; a szocializmus világrendszerré vált. A szocialista forradalom győzelme az egykori cári Oroszországban, a Szovjetuniónak, a világ első szocialista államának létrejötte, fennállása, példája és tapasztalatai erősen hatnak a társadalmi és nemzeti felszabadulásért harcoló népekre. Mégis látni való, hogy az alapvető azonosságok mellett minden egyes mai szocialista országban másképpen, eltérő módon és formában, más-más időpontban győzött a szocialista forradalom. Az eltérő nemzeti hagyományok és adottságok, az egyes országok különböző belső erőviszonyai következtében, a nemzetközi helyzet időközben megváltozott tényezői miatt ez természetes.

A marxista–leninista elmélet alaptétele, hogy a szocialista forradalom

győzelméhez sokféle út vezet, és minél több nép választja a szocializmus útját, annál változatosabbak lesznek annak formái. Lenin már 1916-ban kifejtette: „Minden nemzet eljut a szocializmushoz, ez elkerülhetetlen, de nem teljesen egyformán fognak eljutni, mindegyik sajátos vonást kölcsönöz majd a demokrácia ilyen vagy olyan formájának, a proletárdiktatúra ilyen vagy olyan válfajának, a társadalmi élet különféle területein végrehajtott szocialista átalakítások ilyen vagy olyan ütemének. Nincs semmi, ami elméletileg nyomorúságosabb és gyakorlatilag nevetségesebb volna, mint ha valaki a jövőt ebben a tekintetben a történelmi materializmus nevében egyhangú szürke színnel akarná felvázolni." Leninnek az élet realitásain alapuló zseniális felismerését a magyarországi osztályharcok tapasztalatai, forradalmunk győzelmének és szocialista fejlődésünknek sajátosságai is megerősítik, s a győztes szocialista forradalmak példáján minden esetben igazolódott.

A szocializmus építésének egyik sajátossága, hogy a szocialista országok egy részében egy párt, másokban több párt működik. Tapasztalataink szerint a szocializmus rendszerében az egy- vagy többpártrendszer nem elvi, hanem az adott országok hagyományai, társadalmi viszonyai alapján eldöntendő gyakorlati, politikai kérdés. Elvileg lehetséges, a gyakorlatban pedig valószínű, hogy a jövőben, amikor még több nép fog a szocialista fejlődés útjára lépni, növekedni fog az olyan szocialista országok száma, ahol a történelmi tradíciók vagy más okok miatt több párt fog működni.

A mi utunk más volt. Magyarországon – rövid időszakoktól eltekintve – a polgári szabadságjogok gyakorlatilag hiányoztak, az osztályösszeütközések viszont rendkívül kiélezettek voltak. Ilyen történelmi feltételek közt alakultak ki mai viszonyaink, amelyek lényege a munkásosztály hatalma, s egyik jellemzője, hogy politikai rendszerünkben egy párt működik. Hazánkban a földesúri és a kapitalista osztályok megszűntek, társadalmunkban csak dolgozó osztályok vannak, és mi már sem tőkés bírálóink kedvéért, sem a szocialista fejlődés lehetséges új útjainak teóriái miatt nem fogunk burzsoá vagy kispolgári pártokat szervezni nálunk már nem létező osztályok képviseletére.

A mi pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt két párt, a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt egyesülésével, a marxiz-

mus–leninizmus eszmei alapjának elfogadásával jött létre. A magyar munkásosztály, népünk nagyra értékeli a kommunisták és a baloldali szociáldemokraták történelmi művét, a két munkáspárt 1948-ban megvalósított egyesítését. A munkásegység híveinek elévülhetetlen érdeme, hogy az egyesülést követő időszak durva szektás hibái, az elkövetett igazságtalanságok ellenére megvédték az egyesült pártot a revizionisták, az osztályellenség támadásaival szemben az 1953 nyarától 1957 tavaszáig húzódó politikai krízis legviharosabb eseményeinek közepette is. Ezzel döntően hozzájárultak a munkásosztály hatalmának megteremtéséhez 1948-ban, annak megvédéséhez 1956-ban, és a szocialista fejlődés feltételeinek biztosításához mindmostanáig.

A mi tapasztalataink ugyanúgy, mint az osztályharc általános, nemzetközi tapasztalatai arra mutatnak, hogy ahol két vagy több jelentős tömegbefolyással rendelkező munkáspárt van, ott ezek egyesülése nagymértékben erősítheti a munkásosztály egységét és meghatványozhatja politikai erejét. Ez lehetőség, az viszont elengedhetetlen, hogy a munkásosztály napi érdekeinek sikeres védelme, történelmi céljainak elérése érdekében a tőke elleni harcban az adott ország munkáspártjai megtalálják az együttműködés, az akcióegység alkalmas és hatékony formáit.

A társadalmi rendszerek között a demokráciáról, az emberi jogokról folyó vitában a kapitalista rend védelmezői a politikai rendszer kérdéseit előszeretettel állítják be úgy, mintha a szocialista rendszer sajátossága az „egypártrendszer és a diktatúra", a kapitalista rendszer sajátossága a „többpártrendszer és a demokrácia" volna. Ez elméletileg és a valósággal szembesítve egyaránt gyökeresen hamis és mesterkélt állítás. Mindenki tudja, hogy ma mind a szocialista, mind a fejlődő, mind a kapitalista országok között egyaránt vannak olyanok, amelyekben egy, illetve több politikai párt működik, s ez önmagában nem határozza meg az adott rendszer demokratikus vagy nem demokratikus jellegét.

A magyar kommunisták, akik egy negyedszázadon át illegalitásban, a fasiszta rendszer börtöneivel, statáriummal is dacolva harcoltak, egyáltalán nem becsülik le a polgári demokratikus szabadságjogok jelentőségét, de a rendszerek vitájában a lényegről kell beszélni.

A kapitalista országokban, ahol a nagytőke kezében van a tényleges hatalom, ahol kizsákmányolják a dolgozókat, és az emberi lét alapfel-

tételeit biztosító kérdésekben, mint például abban, hogy kapnak-e munkát, semmiféle törvényes beleszólási jogot nem biztosítanak számukra, akárhány politikai párt működjék is, ettől a rendszer még nem lesz demokratikus. Ezzel szemben a szocialista országokban, ahol megszűnt az embernek ember általi kizsákmányolása, ahol a nép a maga sorsának ura lett, ahol az állampolgárok érdekeit maga az állam is védelmezi, ahol a dolgozóknak közvetlen szavuk van az élet alapvető feltételeit biztosító kérdések eldöntésében, legyen bár csak egyetlen párt, a politikai rendszer mégis magasabb rendű és demokratikusabb.

Politikai rendszerünk képes arra, hogy a mindennapi gyakorlatban megvédje és biztosítsa a dolgozó osztályok és rétegek, sőt az egyes dolgozók érdekeinek, az alkotmányban és törvényeinkben meghatározott jogainak érvényesülését. Ennek érdekében pártunk szövetségi politikát folytat, amely megteremtette a dolgozó osztályok, a munkásság és a parasztság osztályszövetségét, az értelmiséggel, a kispolgári rétegekkel való összefogást, a párttagok és a pártonkívüliek, a materialisták és a hívők egységét a Hazafias Népfront-mozgalom keretében, a munkásosztály vezetésével, a szocialista társadalom felépítésének céljával. Politikai rendszerünk jó működését biztosítja, hogy hatékonyan, önállóan, társadalmi rendeltetésüknek megfelelően dolgoznak a szakszervezetek, az ifjúsági szövetség, az országos nőtanács és a nőbizottságok, valamint számos más tömegszervezet, tömegmozgalom és érdekképviseleti szerv.

Történelmi utunk tapasztalatairól szólva nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk, hogy pártunk megalakulásának percétől mindmáig hazafias és internacionalista párt volt, s az lesz a jövőben is.

Az osztályöntudatos munkásokat, a kommunistákat, különösképpen a munkásosztály forradalmi pártját nem átallotta hazafiatlansággal vádolni az a földbirtokos és kapitalista osztály, amely a Habsburgok hű kiszolgálója, majd a Hitler-fasiszták első és utolsó csatlósa volt, amely az első világháború és a második világháború alatt egyaránt vágóhídra hajtotta népünk millióit idegen érdekekért, a végpusztulás szakadékába vitte mindkét háborúban az országot, a nemzetet, s amely kizárólag és mindenkor saját önös osztályérdekeit tartotta szem előtt.

Ezzel szemben pártunk, a magyar munkásosztály az imperialista háborúk ellen harcolt, a Magyar Tanácsköztársaság idején forradalmi honvédő

haborút vívott, a második világháború éveiben üldözött pártként, más hazafiakkal összefogva harcolt a fasizmus ellen, a független, szabad, demokratikus Magyarországért. A felszabadulást követő időkben mint kormányzó párt, magára vette a nemzet sorsáért a felelősséget. Ma is az a legfőbb célunk, hogy népünk, nemzetünk függetlenségét, szabadságát, békéjét és boldogabb, szocialista jövőjét, a haza felvirágzását szolgáljuk.

Mint a munkásosztály marxista–leninista forradalmi élcsapata, pártunk mindig fennen hirdette a proletár internacionalizmus elvét, és hozzá való hűségét tettekkel bizonyította. Pártunk szolidáris a világ kommunista és munkáspártjaival, a Szovjetunióval, a Varsói Szerződés tagországaival, a szocializmust építő minden néppel, a szabadságukért küzdő népekkel, a világ haladó erőivel. Azok az elvtársaink, akik a polgárháború éveiben Oroszországban fegyvert ragadtak a forradalom győzelméért, akik a nemzetközi brigádokban harcoltak a Spanyol Köztársaságért, akik úgyszólván minden európai országban csatlakoztak az antifasiszta fegyveres ellenállás osztagaihoz, távol a hazától, mégis a hazáért, népünkért és a népek szabadságáért harcoltak.

Pártunk mindenkor és ma is a leghatározottabban elutasította és elutasítja mind a burzsoá nacionalizmust, mind a kozmopolitizmust. A szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus elveit követi, ennek szellemében neveli népünket, ifjúságunkat. Nézetünk szerint e két fogalom elválaszthatatlan egymástól. Jelképesen szólva, ezért vagyunk egyaránt hűek nemzetünk piros-fehér-zöld zászlajához és a nemzetközi munkásmozgalom vörös lobogójához. Népünk békéjét védi, szocialista jövőjét biztosítja, hogy óvjuk és szüntelenül erősítjük barátságunkat és szolidaritásunkat a Szovjetunióval, a szocializmus, a haladás országaival és népeivel, a világ kommunista és munkáspártjaival. A szocialista hazafiság és az internacionalizmus eszméjéhez, a népek barátságának ügyéhez való hűség a magyar nép nemzeti érdekeinek leghívebb szolgálata.

A történelmi út áttekintése, a harcok néhány fő tapasztalatának sorravétele után szólni kell pártunk jelenlegi helyzetéről, napi munkánk időszerű kérdéseiről is. Pártunk, amely ma kereken 790 000 tagot számlál, ideológiailag, politikailag és szervezetileg egységes, a tömegekkel szoros a kapcsolata, a munkásosztállyal összeforrva dolgozik, politikája a nép támogatását élvezi.

A hat évtized hosszú és nehéz küzdelmeire a párttagság, a párt harcát támogató öntudatos munkások, parasztok, értelmiségiek határtalan áldozatkészsége volt jellemző. A vad, fasiszta osztályellenséggel vívott harc útját végig az áldozatok, a mártírok sírjai szegélyezik. Ha a párt mai helyzetére, népünk mai szabad, emberhez méltó életére, országunk fejlődésére gondolunk, akkor azt kell mondanunk, hogy volt értelme a harcnak, az áldozatok nem voltak hiábavalók; eredményeink nagyok. A megfelelő irányvonal és a célok meghatározásában, a harc megszervezésében és irányításában a pártnak megvan a maga felelőssége, mással nem pótolható, döntő szerepe; de ha az eredményekről szólunk, akkor mi a történelemformáló erők, a tömegek, munkásosztályunk, népünk helytállásáról, öntudatos munkájának eredményeiről beszélünk.

A harc legnagyobb és minden másnál fontosabb eredménye hazánkban a munkásosztály hatalmának kivívása, a dolgozók államának, a Magyar Népköztársaságnak a megteremtése. A munkásosztály hatalmának védelme, országunk törvényes rendjének biztosítása ma is legfontosabb feladatunk. Ezzel védjük elért vívmányainkat, és ez biztosítja jövendő fejlődésünk alapvető feltételeit. A munkásosztály hatalmának, a népi államnak köszönhető, hogy lerakhattuk hazánkban a szocialista társadalmi rend alapjait, nagy lépésekkel előrehaladhattunk a gazdasági és a kulturális építésben, az életszínvonal emelésében, s a magyar nép ma a fejlett szocialista társadalmat építheti és bizakodva nézhet a jövőbe.

Az utóbbi két évtizedben fejlődésünk töretlen. Megvédtük és megszilárdítottuk a munkásosztály hatalmát; véghezvittük a mezőgazdaság szocialista átszervezését; továbbfejlesztettük a szocialista tervgazdálkodást megvalósító gazdaságirányítási rendszerünket; szélesítettük és mélyítettük államunk, társadalmunk egyik fő lényegi vonását, a szocialista demokráciát.

A céltudatos munka eredményeként 1977-re – 1950-hez viszonyítva – a nemzeti jövedelem négy és félszeresére, az ipari termelés nyolcszorosára, a mezőgazdasági termelés kétszeresére emelkedett; az egy keresőre jutó reálbér két és félszeresére, a reáljövedelem egy lakosra számítva több mint háromszorosára nőtt. Az 1975 végén befejezett első 15 éves lakásépítési program alapján 1 millió ötvenezer lakás épült; minden harmadik család új lakásba költözött.

Társadalmunk fejlődésével összhangban kiterjedt hazánkban az ideológiai képzés, növekedett világnézetünk, a marxizmus–leninizmus befolyása, erősödött a szocialista közgondolkodás, széles körben tudatosodtak a szocialista erkölcs és életmód normái. Ez megmutatkozik a szocialista munkaverseny, a kommunista szombatok, a szocialista brigádmozgalom fejlődésében, a lakosságnak a helyi feladatok megoldása, a környezet szépítése és védelme érdekében végzett önkéntes és egyre szélesedő társadalmi munkájában. A tudomány, az oktatás, a szakképzés, a közművelődés, a kultúra fejlődésének és terjedésének eredményeként műveltebb, felvilágosultabb, szélesebb látókörű és érdeklődőbb lett a magyar nép, mint bármikor történelmünk során.

A magyar társadalom ma eredményesen dolgozik az 1975-ben megtartott XI. kongresszuson megjelölt feladatok megoldásán. A Központi Bizottság ez év áprilisi ülésén megállapította, hogy a kongresszus irányvonala a gyakorlatban igazolódott, népünk egyetért azzal, és tettekkel támogatja megvalósítását. Jelentős eredmények születtek a szocialista építés jelen szakaszának konkrét tennivalóit törvénybe foglaló ötödik ötéves népgazdasági terv végrehajtásának eddigi menetében.

A Központi Bizottság – kötelessége szerint – rendszeresen napirendre tűzi és megtárgyalja a szocialista építőmunka fontos kérdéseit. Így kerültek megvitatásra a közelmúltban a termelési szerkezet megváltoztatásának tennivalói, valamint a mezőgazdaság és az élelmiszeripar, az építő- és építőanyag-ipar feladatai, majd az új, második, 1990-ig szóló 15 éves lakásépítési terv irányelvei. Pártunk vezető testületének tevékenységét megfelelően kiegészíti a Minisztertanács azonos irányú folyamatos munkája, és segíti az országgyűlés, amely legutóbbi ülésén – mint ismeretes – átfogóan megtárgyalta a közoktatás és a közlekedés helyzetét, feladatait s a további fejlődés irányát meghatározó távlati célokat is.

Idei népgazdasági tervünk végrehajtása a legtöbb fő területen a terv szerint halad, bár a terv külkereskedelmi előirányzatainak teljesítésében lemaradások vannak. A nemzeti jövedelem 1978-ban előreláthatóan 4,5 százalékkal lesz magasabb a tavalyinál, gyarapodnak a népgazdaság termelőerői, nő a fogyasztás, emelkednek a bérek és a keresetek, 93 000 új lakás épül. Folyamatban van az 1979. évi népgazdasági terv előkészítése. A fejlődésnek most olyan szakaszában vagyunk, amikor az anyagi terme-

lésben és népünk életkörülményeinek, életszínvonalának javításában elért eddigi vívmányaink megszilárdítása és a jövőbeni további fejlődés feltételeinek jó megalapozása a döntő feladat. Ezért jelenleg a munka kulcskérdése e területen, hogy a minőségi és hatékonysági tényezők fokozottabb előtérbe állításával biztosítsuk népgazdaságunk kiegyensúlyozott fejlődését. Minden más feladatot ennek kell alárendelni. Ez az útja az ötödik ötéves tervben s általában a szocialista társadalom építésében magunk elé kitűzött célok elérésének.

A Központi Bizottság mindig a helyzet reális megítélésére törekszik, s abból kiindulva foglalkozik tennivalóinkkal, nem tévesztve szem elől távlati céljainkat sem. Tudjuk, hogy a gazdasági és a kulturális építés soron levő feladatainak jó megoldása nem lesz könnyű, az eddiginél magasabb követelményeket támaszt a munkában, elsősorban az irányító felelős szerveknél, de nem kevésbé minden dolgozónál; mégis bizakodóak vagyunk, céljaink felemelőek, és ugyanakkor elérhetőek, mert szilárd alapokra támaszkodhatunk. Saját erőforrásaink jobb mozgósításával, pártunk és a tömegek összefogásával, szocialista nemzeti egységünk további szilárdításával, a testvéri szocialista országok együttműködésében rejlő lehetőségek még jobb hasznosításával feladatainkat megoldjuk, céljainkat elérjük.

A pártalapítástól eltelt 60 esztendő alatt a világ és hazánk helyzete is gyökeresen megváltozott. Lenin látnoki szavai beteljesülőben vannak, a világ a kapitalizmusból a szocializmus irányába halad. A szocializmus világrendszerré vált, a kapitalizmus egyeduralma megszűnt, a szégyenteljes gyarmati rendszer széthullott, és már csak maradványai lelhetők fel. A szocialista országok, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom, a nemzeti felszabadító mozgalmak mindinkább meghatározóan befolyásolják a világhelyzet alakulását, és a tudományos szocializmus az emberiség legelterjedtebb eszmeirányzatává válik.

Pártunk és kormányunk – a pártkongresszus határozatai és az országgyűlés állásfoglalásai alapján – szocialista elveinknek, országunk, népünk érdekeinek megfelelően aktív nemzetközi, külpolitikai tevékenységet folytat. Pártunk, kormányunk, tömegszervezeteink és tömegmozgalmaink, intézményeink nemzetközi tevékenységükkel a társadalmi haladás, a nemzeti függetlenség és a béke érdekében lépnek fel.

Politikánkat nyíltan és következetesen képviseljük. Külpolitikai törekvéseinket népünk helyesli és támogatja, s annak súlyát az egység demonstrálásával és a hazai építőmunka feladatainak eredményes megoldásával adja meg és növeli. A külpolitikában a Szovjetunió, a Varsói Szerződés tagállamainak szövetségeseként lépünk fel, arra törekszünk, hogy tovább erősítsük összefogásunkat a szocialista országokkal és szolidaritásunkat a szabadságukért küzdő népekkel, a fejlődő országokkal. A fejlett kapitalista országokkal – a békés egymás mellett élés elve alapján – rendezett viszonyokra, kölcsönösen előnyös és gyümölcsöző gazdasági és kulturális kapcsolatok kiépítésére és fejlesztésére törekszünk.

A nemzetközi kommunista mozgalomban célunk a marxizmus–leninizmus elvein alapuló egység és együttműködés előmozdítása. Ennek érdekében arra törekszünk, hogy elvtársi kapcsolatunk legyen minden testvérpárttal. A kétoldalú kapcsolatok mellett támogatjuk a kommunista és munkáspártok sokoldalú találkozóit és eszmecseréit, mert ezek segítik az elvi helyzetmegítélést, a haladás és a béke érdekében szükséges, egy irányba ható, közös céljainkat előmozdító akciókat. Ennek megfelelően pártunk aktívan részt vett az európai kommunista és munkáspártok legutóbbi, 1976. évi berlini értekezletének előkészítésében és lebonyolításában, és kiveszi részét az ott megfogalmazott közös feladataink megoldásából is. Testvérpártjaink tudják, hogy a Magyar Szocialista Munkáspártot hazai és nemzetközi tevékenységében egyaránt mindig a proletár internacionalizmus elve vezérelte, s biztosíthatjuk őket, hogy ez így lesz a jövőben is.

Pártunk Központi Bizottsága, kormányunk folyamatosan, idejében és félre nem érthető módon állást foglal mindenkor az aktuális nemzetközi kérdésekben. Ezek közismertek. Az emberiség legfontosabb kérdésének a békét tartjuk. A magyar népnek is mindenekelőtt békére van szüksége, hogy folytathassa szocialista építőmunkáját és élvezhesse annak gyümölcseit. Pártunk, államunk, a Magyar Népköztársaság mindent megtesz, ami rajta múlik, annak érdekében, hogy a nemzetközi helyzetben az enyhülés irányzata további tért hódítson, a vitás nemzetközi kérdések tárgyalások útján oldódjanak meg, és a béke tartós és szilárd legyen. Mindenkivel készek vagyunk együttműködni, aki ugyanerre törekszik.

Béketörekvéseinknek megfelelően képviselőink részt vettek az európai

és észak-amerikai államok Helsinkiben megtartott, történelmi jelentőségű értekezletén, annak belgrádi folytatásában, és készülünk a madridi találkozóra. Országunk közreműködött a helsinki ajánlások kidolgozásában, azokat elfogadta, és kész azok egységes megvalósításáért dolgozni.

A béke megszilárdítása, az enyhülés folyamatának továbbvitele ma mindenekelőtt a katonai feszültség csökkentését, a fegyverkezési verseny megfékezését követeli meg. Amint az egész világ, hazánk is érdekelt abban, hogy eredményesen záruljanak a szovjet–amerikai tárgyalások, és az egyenlő biztonság elvei alapján mielőbb megállapodás szülessen a stratégiai fegyverek korlátozására, és létrejöjjön az úgynevezett SALT–II megállapodás. Érdekeltek vagyunk abban, hogy a közép-európai haderő és fegyverzet csökkentéséről folyó bécsi tárgyalások is előrehaladjanak.

A közel-keleti kérdés igazságos megoldása nemcsak az ott élő népek életbevágó érdeke, ezt követeli a béke általános ügye is. Ezért elítéltük és elítéljük az izraeli agressziót. Elutasítjuk a Camp Davidben folyó izraeli–egyiptomi különutas egyezkedést, amely nem közelebb hozza, hanem nehezíti az igazságos rendezést, a valódi békét a Közel-Keleten. Támogatjuk az ENSZ határozatain alapuló genfi tárgyalások összehívását valamennyi érdekelt fél bevonásával, ideértve a palesztin arabok egyetlen törvényes képviseletének, a Palesztin Felszabadítási Szervezetnek a részvételét is.

Mélyen elkeserítőnek tartjuk azt a súlyos helyzetet, amely a kínai vezetők döntései alapján előállott Indokínában. Teljes mértékben szolidárisak vagyunk a Vietnami Szocialista Köztársasággal, annak népével, s kívánjuk, hogy az agresszorokkal vívott hosszú és dicsőséges háború után őrizze meg függetlenségét az új fenyegetésekkel szemben is, és békében építhesse szocialista hazáját.

A nemzetközi helyzet ma is bonyolult, de – történelmileg nézve – új benne az, hogy az imperializmus már nem egyedül ura a világnak, már nem teheti kényére-kedvére azt, amit akar. A békeszerető erők hatalmasak és legyőzhetetlenek. Pártunk és a magyar nép bízik abban, hogy az emberiség egyetemes érdeke és a józan ész felülkerekedik, az enyhülésért küzdők erőfeszítését siker koronázza, végképp el lehet torlaszolni egy új világháború útját, és a viharos századok után békésebb korszaknak nézhetünk elébe.

Ezekkel a gondolatokkal emlékezünk meg a nagy eseményről, a magyar munkásosztály marxista–leninista pártjának 60 évvel ezelőtt történt megalakításáról.

Végigtekintve az úton mindenekelőtt tisztelettel emlékezünk azokról az elvtársainkról, akik életüket adták az eszméért, a szocializmus ügyéért, népünk szabadságáért, boldog jövőjéért.

Tisztelettel köszöntjük veterán elvtársainkat, akik sokat harcoltak és forradalmi tapasztalatukkal ma is pótolhatatlan segítséget nyújtanak pártunknak. Köszöntjük elvtársainkat, akik a felszabadulást követően lettek pártunk tagjai, önfeláldozó munkával vettek részt a romok eltakarításában, az élet beindításában, az ország újjáépítésében, a népi hatalom kivívásában, és most a szocializmus építésén munkálkodnak. Köszöntjük pártunk fiatal tagjait, akiken nagyrészt múlik pártunk és vele együtt népünk jövője.

Emlékezünk azokra a harcostársainkra, akik történelmünk különböző korszakaiban nem voltak ugyan a párt tagjai, de megértették törekvéseinket, hozzájárultak harcunk sikereihez. Köszöntjük mindazokat a párton kívüli barátainkat, megbecsült szövetségeseinket, akikkel ma szorosan összefűz bennünket a közös munka, szocialista hazánk szeretete, népünk boldogulásának szolgálata.

Külön köszöntjük ezen a jubileumon testvérpártjainkat, a világ kommunista és munkáspártjait, azokat az elvtársainkat, akikkel összeköt bennünket a szocializmus, a kommunizmus, a proletár internacionalizmus közös eszméje, a nemzetközi küzdőtéren vívott közös harc.

Pártunk tevékenységét ma a XI. kongresszus állásfoglalásaira, a jövőbe mutató programnyilatkozatra épülő politika határozza meg. Az út világos. Központi Bizottságunk egész párttagságunk nevében kifejezheti ezen az évfordulón népünk előtt azt a szilárd elhatározását, hogy a jövőben sem fogjuk kímélni erőinket. A párt teljes odaadással küzd ezután is munkásosztályunk, népünk, nemzetünk boldogulásáért, egy békés és szocialista világ megteremtéséért.

ÜDVÖZLET
A KISZ KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK

1978. DECEMBER

A közelmúltban emlékeztünk meg a magyar forradalmi munkásmozgalom történelmi jelentőségű eseményéről, a Kommunisták Magyarországi Pártjának 60 évvel ezelőtti megalakulásáról. Most arra emlékezünk, hogy mindössze néhány héttel a párt megalakulását követően, 60 esztendeje, 1918. december 30-án megszületett hazánkban a kommunista ifjúsági mozgalom. E jeles évfordulón a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, párttagságunk nevében, és a magam részéről megbecsüléssel és szeretettel köszöntöm a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetséget, annak Központi Bizottságát és tagságát.

A párttal történelmi útján mindig együtt menetelt a kommunisták ifjabb nemzedékének csapata. Az Ifjúmunkások Országos Szövetsége megalakulása után csatlakozott a Kommunisták Magyarországi Pártjához. Ez a kapcsolat rendíthetetlen alapokra, a marxi–lenini elvekre, az emberhez méltó társadalom megteremtésének hitére és igényére, a hazánk és népünk felemelkedéséért folytatott szüntelen munkára és küzdelemre épült.

A kommunista ifjúsági mozgalom hat évtizedes múltja a mi múltunk is; népünk történelmének egy fejezete. Az ifjú kommunisták küzdelme, áldozatos helytállása értelmet nyer, testet ölt szocialista vívmányainkban, amelyeket jövőnk letéteményese, az ifjúság büszkén vallhat magáénak.

A párt fennállásának egész ideje alatt nevelte és soraiba hívta, fogadta az ifjú kommunisták legjobbjait, az ifjúsági szövetségből kapta természetes utánpótlását. A párt, a munkásosztály, dolgozó népünk a kapitalista rendszer megdöntéséért vívott történelmi harcaiban mindenkor támaszkodhatott az ifjúsági szövetségre, a haladó fiatalokra; így részesei voltak a munkáshatalom megteremtésének és megvédésének is. Pártunk, népünk

a szocialista társadalom építésének kezdetétől fogva a gazdasági és kulturális építőmunkában, a szocialista vívmányok fejlesztésében mindig számíthatott az ifjúsági szövetségre, a fiatalokra. Az ifjú kommunisták munkájukkal, tetteikkel igazolták, hogy méltóak a bizalomra. Napjainkban is – az ifjúság széles tömegeivel összefogva – tanúbizonyságát adják hazafias és internacionalista magatartásuknak. A Kommunista Ifjúsági Szövetség ma méltóan betölti a párt ifjúsági szervezetének, egyben az ifjúság tömegszervezetének szerepét, és nélkülözhetetlen pillére hazánk, a Magyar Népköztársaság politikai rendszerének.

A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetségnek, pártunk ifjúsági szervezetének feladata továbbra is tagságának nevelése, szervezése, a magyar ifjúság képviselete, érdekeinek védelme, jogos igényeinek kifejezése. Az ifjúsági szövetség fogja össze a fiatalok széles tömegeit, ugyanakkor nyújtson minden réteg – a munkás-, a paraszt-, az értelmiségi, a tanuló- és a katonafiatalok – számára sajátos és megfelelő tevékenységi lehetőséget. Az ifjú kommunisták példamutatóan teljesítsék kötelességeiket, mozgósítsák a magyar ifjúságot társadalmi céljaink elérésére.

Pártunk, dolgozó népünk bizalommal tekint és továbbra is számít a Kommunista Ifjúsági Szövetség munkájára. Kívánjuk, hogy tagságának és általában a fiataloknak a megelégedésére tevékenykedjék. Ösztönözze, támogassa előremutató kezdeményezéseiket, törekvéseiket, jobbító szándékaikat. Nevelje tagságát, ifjúságunkat azoknak a példáján, akik népünk boldogulása érdekében áldozatoktól sem riadtak vissza, önzetlenül, becsülettel teljesítették vállalt feladataikat.

Legyenek szilárdak szocialista meggyőződésükben, igaz hazafiak módjára éljenek és cselekedjenek. Tekintsék megtisztelő kötelességüknek elért eredményeink védelmét és gyarapítását, az elődök tapasztalatainak hasznosítását. Egész ifjúságunkat összefogva, közös akarattal építsék a jövőt. Internacionalista egységben haladjanak együtt a testvéri szocialista országok ifjúságával, erősítsék, fejlesszék együttműködésüket mindazokkal, akik világszerte a társadalmi haladásért, a népek szabadságáért, a békéért küzdenek.

Pártunk Központi Bizottsága az évforduló alkalmából szívből minden jót, sikereket kíván a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottságának, egész tagságának, hazánk dolgozó és tanuló ifjúságának.

POHÁRKÖSZÖNTŐ A KREMLBEN, A MAGYAR KÜLDÖTTSÉG TISZTELETÉRE ADOTT VACSORÁN

1979. MÁRCIUS

Aki ismeri a magyar–szovjet barátságot, az tudja, hogy ez a barátság nagyon szilárd alapon nyugszik: közösek elveink, közösek érdekeink. Ehhez még hozzátenném, hogy kapcsolatunk, barátságunk már történelmi jellegű. Néhány nap múlva emlékezünk meg a Magyar Tanácsköztársaság megalakulásának 60. évfordulójáról. Elmondhatom, hogy barátságunk, a magyar és a szovjet kommunisták, a magyar és a szovjet munkásosztály barátsága a Nagy Októberi Szocialista Forradalom hajnalán született meg, s azóta él.

Népünknek, munkásosztályunknak nincs megbízhatóbb, igazabb barátja, mint a szovjet nép, a Szovjetunió. Ennek felel meg az élet minden területén kialakított együttműködésünk is. Amikor pártjaink, országaink képviselői újra és újra találkoznak, mindig egy a céljuk: hogy még tovább erősítsék, mélyítsék barátságunkat. Ezzel a céllal, ezzel a szándékkal jöttünk most is Moszkvába.

Szeretnék hálás köszönetet mondani a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának és személyesen kedves barátunknak, Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársnak azért, hogy lehetőséget találtak meghívásunkra és erre a találkozóra.

Mai találkozónkon kapcsolataink széles körét érintettük. Szeretném én is hangsúlyozni, hogy ez a megbeszélés nagy jelentőségű a további együttműködés kiszélesítésében, új ösztönzést ad kapcsolatainknak az élet minden területén, s ugyanakkor kifejezi, hogy nézeteink teljesen azonosak, álláspontunk közös mind a társadalmi élet, mind a nemzetközi politika kérdéseiben.

Nem kívánok részletekbe bocsátkozni, de szeretném kijelenteni, hogy

rendkívül elégedett vagyok ezzel a megbeszéléssel, amely új lendületet ad kapcsolatainknak.

Megismétlem, amit már nemegyszer mondtam: a magyar–szovjet barátság kommunista meggyőződésünkből, a Szovjetunió iránti mély tiszteletünkből fakad.

A nemzetközi küzdőtéren együtt harcolunk, együtt küzdünk mindenfajta imperialista mesterkedéssel szemben, az enyhülés elmélyítéséért, a szocializmus és a béke ügyéért. A szovjet nép és a magyar nép a leghatározottabban elítélte a kínai vezetés agresszióját a testvéri Vietnam ellen. A magyar közvélemény is megfelelően kifejezésre juttatta ezzel kapcsolatos állásfoglalását és érzéseit. A mi népünk álláspontja ugyanaz, mint a szovjet népé: a leghatározottabban elítéljük a kínai agressziót, követeljük annak teljes megszüntetését. Szolidárisak vagyunk a vietnami néppel, amely megérdemli, hogy békében éljen. A kínai agresszió fenyegeti minden nép érdekét Délkelet-Ázsiában s az egész világon.

Meggyőződésem, hogy mai találkozónk hozzájárul kölcsönös kapcsolataink fejlesztéséhez minden téren. Barátságunk és együttműködésünk a Szovjetunióval nagy erőt és magabiztosságot ad a magyar kommunistáknak, a magyar munkásosztálynak, az egész magyar népnek.

Történetesen úgy adódott, hogy azon a napon, amikor a Szovjetunió területére léptünk, nagy ünnep volt a szovjet nép életében: az új alkotmány elfogadása óta most választották meg első ízben a Legfelsőbb Tanács küldötteit. Sok szovjet barátunkkal találkoztunk, s tapasztaltuk, milyen ragyogóan nyilvánul meg és hogyan erősödik a szovjet nép összeforrottsága a Szovjetunió Kommunista Pártjával.

Mi is nagyon vártuk – éppúgy, mint a szovjet emberek – Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs választási beszédét. Ebben a beszédben a mi népünk gondolatai, érzelmei is kifejezésre jutottak.

Gratulálunk önöknek a választás sikereihez. Tiszta szívből a legjobb kívánságainkat fejezzük ki a szovjet népnek, és azt kívánjuk, hogy sikerrel folytassák a kommunizmus építését, élvezzék gyümölcseit.

Népszabadság, 1979. március 7.

DICSŐ ÖRÖKSÉGÜNK: A MAGYAR TANÁCSKÖZTÁRSASÁG

1979. MÁRCIUS

A magyar munkásosztály harcának, népünk újkori történelmének nagy eseménye következett be 1919. március 21-én, azon a 60 évvel ezelőtti napon, amelyen a távírógépek tudtul adták a világnak: hazánkban győzött a szocialista forradalom, megalakult a Magyar Tanácsköztársaság. Magyarország történelmében először került a hatalom a dolgozó nép kezébe, és a Tanácsköztársaság fennállásának 133 napja alatt több történt a népért, mint előtte századokon át.

A Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának nemzetközi jelentősége is vitathatatlan volt. A proletariátus nagy vezére, Lenin, rögtön a hír vétele után üdvözölte a proletárkormányt, s üdvözlő táviratot küldött az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt VIII. kongresszusa is. A Kommunista Internacionálé első kongresszusán a Magyar Tanácsköztársaságot mint „Közép-Európa proletariátusának világítótornyát" emlegették. Ennek a világítótoronynak a fénye 1919 augusztusának elején kihunyt. A Magyar Tanácsköztársaságot az antant által szervezett külső fegyveres erővel döntötték meg. Az országot megszállták, a dicsőséges Magyar Tanácsköztársaságot leverték, Horthy fasiszta, ellenforradalmi rendszerét ültették a magyar nép nyakára. A Tanácsköztársaság emléke azonban a legnehezebb időkben is éltette a reményt a magyar dolgozókban.

A 25 éves ellenforradalmi terror, majd az ország Hitler-fasiszta megszállása után a dicső szovjet hadsereg adta vissza a szabadságot a magyar népnek 1945. április 4-én, amikor az utolsó fasiszta csapatot is kiverte hazánk területéről. Népünk, sorsát saját kezébe véve, jól élt a szabadság lehetőségével: 1948-ban ismét megteremtette a munkásosztály hatalmát, és visszavonhatatlanul a szocialista társadalom építésének útjára lépett.

Ma a Magyar Népköztársaságban munkásosztályunk, forradalmi párt-

ja, a Magyar Szocialista Munkáspárt vezetésével, széles népi, nemzeti összefogással, a szilárdan megalapozott, fejlett szocialista társadalom épül. Figyelmünket és erőnket társadalmunk szocialista, demokratikus vonásainak erősítésére, a népgazdaság fejlesztésére, a nép műveltségének és életszínvonalának emelésére összpontosítjuk. Hazafias és internacionalista politikánknak megfelelően a Szovjetunióval, a Varsói Szerződés tagállamaival szövetségben és szoros barátságban minden tőlünk telhetőt megteszünk népünk szocialista vívmányainak megvédése, a szocializmus, a haladás, a béke egyetemes ügyének előmozdítása érdekében.

Pártunkat, kormányunkat és közvéleményünket természetesen erősen foglalkoztatják a bonyolult nemzetközi élet aktuális eseményei. Külpolitikánk törekvéseit érti és teljes mértékben támogatja népünk. Képviselőink ennek tudatában minden fórumon világosan és következetesen fellépnek a nemzetközi imperializmus haladásellenes, a népek békéjét, az egész emberiséget veszélyeztető törekvéseivel szemben, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett éléséért, a fegyverkezési verseny megállításáért, a leszerelésért. Síkraszállunk a közel-keleti helyzet igazságos és tartós rendezéséért, a dél-afrikai fajüldöző rendszerek megszüntetéséért, a népek szabadságjogainak érvényesítéséért.

A nemzetközi feszültség enyhülését és a béke megvédését kívánó magyar nép éberen figyeli és határozottan elítéli a kínai vezetők kalandorpolitikáját. Az elvakult nacionalizmustól, nagyhatalmi céloktól vezetett kínai külpolitikának, amely a chilei fasisztáktól a NATO agresszív köreiig minden reakciós erővel nyíltan összefog, már régen semmi köze sincs a szocializmushoz. A kínai vezetők a közelmúltban az egész haladó világ által tisztelt hősi Vietnam megtámadására vetemedtek. Mi, ahogy a múltban, úgy most is teljes mértékben szolidárisak vagyunk Vietnam népével, amely kiharcolta függetlenségét a japán, a francia hódítókkal, az Egyesült Államok intervenciós csapataival szemben, s most a kínai hegemonista törekvések ellen védi hazája függetlenségét, szabad szocialista fejlődését.

Mi, magyar kommunisták – munkásosztályunk, népünk, a szocialista építés hazai feladatairól és a nemzetközi helyzet időszerű kérdéseiről meg nem feledkezve –, munkával és harccal emlékezünk történelmünk 60 évvel ezelőtti nagy napjaira. Úgy gondoljuk, ez az igazi hűség az elődök

eszméihez, ez a méltó az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság hőseinek nagyszerű helytállásához. Egy forradalmi pártnak mindenkori kötelessége a történelmi tapasztalatokat feltárni és hasznosítani. A Magyar Tanácsköztársaság harcainak számunkra mindmáig érvényes tanulságai vannak, és ezek nyilván mások számára sem haszontalanok.

A Magyar Tanácsköztársaság létrehozását a forradalomra érett belső helyzet és a kedvező nemzetközi feltételek tették lehetővé. Az első világháború évei alatt a végsőkig kiéleződtek a magyar társadalom belső ellentmondásai. A frontokon milliók estek el és rokkantak meg, a nagytőke hatalmas profitra tett szert, s ezzel kiáltó ellentmondásban volt a tömegek mérhetetlen szenvedése és nyomora. A mezőgazdaságban a félfeudális nagybirtokrendszer nyomorította meg nemcsak a nincstelen milliók, hanem a kisbirtokos parasztság életét is. Az 1918. októberi polgári demokratikus forradalomban létrejött polgári kormány nem tudta és nem is akarta kielégíteni a forradalmasodó tömegek igényeit, képtelen volt fellépni egyrészt a szervezkedő monarchista ellenforradalmi erőkkel, másrészt pedig az antanthatalmaknak az ország függetlenségét fenyegető követeléseivel szemben. Ily módon Magyarországon klasszikus forradalmi helyzet alakult ki: a kizsákmányolt tömegek nem akartak többé a régi módon élni, az uralkodó osztályok pedig már nem tudtak többé a régi módon kormányozni.

Az imperializmus helyzete meggyengült a világban, a háborútól kimerült és megcsomörlött tömegek mindenütt lázadoztak. Ez időben már másfél éve minden viharral és megpróbáltatással dacolva állt az oroszországi proletariátus nagy műve: a világ első szocialista állama. Az 1917. november 7-én győzedelmeskedő Nagy Októberi Szocialista Forradalom fénye messzi bevilágította az utat az első imperialista világháború vérzivatarából, a társadalmi elnyomásból kiutat kereső, a felszabadulásukért küzdő népek előtt. Szovjet-Oroszország sikeres küzdelme a nemzetközi intervenció ellen, valamint az orosz proletariátus győzelme nyomán világszerte kibontakozó forradalmi fellendülés kedvező külső feltételeket teremtett a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásához.

A magyar proletariátus 1919-ben azért győzhetett, mert öntudatos vezetői a forradalmi elméletet, a marxizmust, Lenin tanításait követték és alkalmazták a magyarországi viszonyokra. Lenin zseniálisan felismer-

te, hogy a forradalom először abban az országban fog győzni, ahol a kapitalista világrendszer leggyengébb láncszeme van. Kidolgozta a pártról, az államról, a demokráciáról és diktatúráról, a munkásosztályról és szövetségeseiről, a nemzetiségi politikáról szóló tételeit, és a II. Internacionálé opportunistáival vívott, megalkuvás nélküli harcban továbbfejlesztette, az imperializmus korszakára alkalmazta a marxizmust. A munkásosztály harcát vezérlő tudományos elméletünket éppen ezért ma teljes joggal és méltán marxizmus–leninizmusnak nevezzük.

A marxizmus–leninizmus elméletével a világ munkásai és elnyomott népei az új kor követelményeinek megfelelő eszmei fegyvert nyertek. Lenin alapvető tanításainak tudományos megalapozottságát és általános érvényét a Nagy Októberi Szocialista Forradalom, majd az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság és a világon azóta végbement minden egyes szocialista forradalom tapasztalata a gyakorlatban igazolta. Marx, Engels, Lenin tanításai elválaszthatatlan egységet képeznek és nem évülnek el mindaddig, amíg kibékíthetetlenül ellentétes érdekű osztályok lesznek, és amíg osztályharc folyik földünk bármely országában.

A Tanácsköztársaság leverését követő évtizedek osztályharcának tapasztalatai is bizonyítják: pártunk akkor ért el sikereket, amikor figyelembe vette és a hazai konkrét viszonyokra alkalmazni tudta a marxizmus–leninizmus általános érvényű tanításait, és kudarcot vallott, ha eltért azoktól, s elmulasztotta a konkrét helyzet konkrét elemzését.

A magyar munkásosztály 1919-ben továbbá azért tudott győzni, mert a kommunista párt megalakulásával 1918. november 24-én hazánkban is létrejött a munkásosztály marxista–leninista forradalmi élcsapata. Az első világháborút követő mély forradalmi válság időszakában a párt megalakulása a magyarországi osztályharcok szükségszerű következménye és egyben a további eredményes harc nélkülözhetetlen feltétele is volt. Létrejött az öntudatos, szervezett politikai erő, amely megfogalmazta a dolgozó osztályok érdekeit, s harcba vezette az 1918. októberi polgári demokratikus forradalommal elégedetlen tömegeket a szocialista forradalom győzelméért.

A polgári demokratikus forradalom szocialista forradalomba való átnövésének nálunk döntő feltétele volt a munkásegység megvalósulása. A kommunista párt tömegbefolyása napról napra nőtt, a munkás- és

katonatanácsok egyre inkább kommunista befolyás alá kerültek. A polgári kormány csődje egyben a jobboldali szociáldemokraták politikájának csődje is volt. A szociáldemokrata baloldal tárgyalásokba kezdett a kommunistákkal, és a centrum támogatásával létrejött a két munkáspárt egyesülése a kommunista platform alapján. A két párt egyesülése, a Budapesti Munkástanács és a Katonatanács állásfoglalása, a tömegek támogatása tette lehetővé a szocialista forradalom békés győzelmét.

A Magyar Tanácsköztársaság megalakulásának körülményei sok tekintetben eltérőek voltak a Szovjetunió létrejöttétől; bebizonyították, hogy a szocializmushoz többféle út vezethet. Lenin még az Októberi Forradalom győzelme előtt kifejtette, hogy „minden nemzet eljut a szocializmushoz, ez elkerülhetetlen, de nem teljesen egyformán fognak eljutni, mindegyik sajátos vonást kölcsönöz majd a demokrácia ilyen vagy olyan formájának, a proletárdiktatúra ilyen vagy olyan válfajának, a társadalmi élet különféle területein végrehajtott szocialista átalakítások ilyen vagy olyan ütemének".

Előállhat olyan helyzet is, amikor a burzsoázia különböző okok miatt képtelenné válik az ellenállásra, és rákényszerül a hatalom átadására. Ebben a történelmi helyzetben a szocialista forradalom a tömegek túlnyomó többségének támogatásával viszonylag békés úton, polgárháború nélkül is győzhet. Lenin ebből a szempontból is nagy jelentőséget tulajdonított a Magyar Tanácsköztársaság tapasztalatainak. Nálunk a polgári kormány rákényszerült arra, hogy beismerje politikájának teljes csődjét, és önként átadja a hatalmat a proletariátusnak. Ezzel kapcsolatban mondta Lenin: „Ám legyen Oroszországnak osztályrésze, hogy más országoknál több áldozatot kell hoznia. Ez nem meglepő, tekintve, hogy ránk csak ócska romhalmaz maradt örökségül. Más országok más, emberibb úton jutnak el ugyanahhoz... Éppen ezért lesz Magyarország példájának döntő jelentősége."

A Magyar Tanácsköztársaság példája azonban nemcsak arra tanít, hogy viszonylag békés úton is meg lehet szerezni a hatalmat, hanem arra is, hogy a hatalmat szilárdan kézben kell tartani, és minden eshetőségre készen kell lenni, mert a burzsoázia nem nyugszik bele hatalmának elvesztésébe, s minden alkalmat megragad annak visszaszerzésére. 1919-ben a megdöntött magyar kizsákmányoló osztályok sem riadtak vissza attól,

amit már a Párizsi Kommün idején a francia, 1917-ben pedig az orosz burzsoázia is megtett, hogy a nemzeti érdekeket feláldozva, tegnapi ellenségével szövetkezzen és idegen csapatokat hívjon segítségül a forradalom leverésére. Ezért a győztes népi hatalomnak mindig készen kell állnia a belső és külső ellenforradalmi támadás visszaverésére. A tanácskormány legsürgetőbb feladatának tekintette a Vörös Hadsereg felállítását és a szocialista haza védelmét a fenyegető külső támadással szemben. A külpolitikában a tanácskormány szövetségre lépett Szovjet-Oroszországgal, és épített a nemzetközi munkásosztály forradalmi szolidaritására. A történelem bizonyította be ennek helyességét, hiszen közismert, hogy a szocializmustól rettegő antantimperializmus csapatai alig néhány héttel a munkásosztály győzelme után rázúdultak a fiatal Magyar Tanácsköztársaságra.

A fiatal forradalmakkal szemben ma is megújuló ősi vád, hogy csak rombolni tudnak. A Magyar Tanácsköztársaság rövid fennállása alatt, a rendkívül nehéz viszonyok ellenére is bebizonyította a munkásosztály alkotóerejét s azt a képességét, hogy valamennyi dolgozó, az egész nép érdekét és törekvéseit méltóan szolgálja és érvényesítse.

A Tanácsköztársaság idején először szavazhatott a dolgozók, a fiatalok, a nők nagy többsége, és először iktatták törvénybe a titkos szavazást. A Forradalmi Kormányzótanács köztulajdonba vette a 20 munkásnál többet foglalkoztató ipari, közlekedési és bányaüzemeket, államosította a nagykereskedelmet, a bankokat, a nagy bérházakat. Megváltás nélkül kisajátította a 100 holdnál nagyobb földbirtokokat. Bevezették a nyolcórás munkanapot, és a háború utáni hihetetlenül nehéz gazdasági viszonyok között is javították a munkásság életkörülményeit. Minden munkásra, alkalmazottra és termelőszövetkezeti parasztra kiterjesztették a társadalombiztosítást.

A tanácskormány különös gondot fordított a gyermekekre, az oktatásügyre, a nép kulturális színvonalának emelésére, a művészetek és a tudomány szabad fejlődésére. A népi hatalom megteremtése és védelmezése, a kisajátítók kisajátítása, a szocialista társadalom megteremtésére irányuló első lépések – ez volt a proletárdiktatúra lényege 1919-ben Magyarországon.

A Magyar Tanácsköztársaság dicsőséges küzdelme a proletár interna-

cionalizmus erejét is példázza. A nemzetközi proletariátus szolidaritásával nagy erkölcsi segítséget adott Magyarország munkásainak. Lenin rendszeres kapcsolatot tartott a Magyar Tanácsköztársaság kiemelkedő vezetőjével, Kun Bélával, s mindent megtett annak érdekében, hogy az oroszországi szovjethatalom – a rendkívül nagy nehézségek ellenére – segítséget nyújtson a magyar munkáshatalomnak, és hangsúlyozta, hogy a magyar munkások ügye az egész nemzetközi proletariátus ügye.

A környező országok és szinte egész Európa munkásai tüntetések, népgyűlések során nyilvánították ki rokonszenvüket a Magyar Tanácsköztársaság iránt. A Magyarországon élő szlovák, német, ukrán, román, szerb-horvát öntudatos munkások, a külföldi önkéntesek, közöttük a volt orosz hadifoglyok, létrehozták saját internacionalista szervezetüket, a Magyarországi Nemzetközi Kommunista Föderációt, és fegyverrel is védték a magyarországi munkáshatalmat.

Pártunk, munkásosztályunk 1919-ben saját tapasztalatai alapján győződött meg a proletár nemzetköziség erejéről, s azóta is mindig hű maradt a proletár internacionalizmus eszméjéhez. Pártunk hat évtizedes történelme során mindig a nemzetközi kommunista mozgalom szerves része volt, munkásosztályunk sorsa elválaszthatatlanul összeforrt a nemzetközi méretekben folyó osztályharc ügyével.

A Magyar Tanácsköztársaság története és hazánk legutóbbi évtizedeinek eseményei ugyanakkor azt is messzeszólóan tanúsítják, hogy a proletár internacionalizmus egyik nélkülözhetetlen alkotó eleme a szolidaritás a világtörténelem első szocialista államával. Ugyanúgy, ahogy 1919 magyar márciusa elképzelhetetlen lett volna 1917 októbere nélkül, a második magyar munkáshatalom 1948-ban történt létrejötte, a fejlett szocialista társadalom építése is elválaszthatatlan a Szovjetuniónak a fasizmus felett aratott történelmi jelentőségű győzelmétől és attól a sokoldalú, önzetlen internacionalista segítségtől, amelyet pártunk, munkásmozgalmunk, dolgozó népünk a nagy Lenin hazájától és a Szovjetunió Kommunista Pártjától mindig is kapott.

*

Az intervenció fegyveres ereje 1919-ben leverte a magyar proletárdiktatúrát, de sem az intervenció, sem a belső reakció nem tudta megsemmisíteni a pártot és a lenini eszméket. Ahogy Lenin előre látta, az első, levert magyar proletárdiktatúrát követte a győztes második. Más, kedvezőbb történelmi viszonyok között 1948-ban újból megszületett a munkáshatalom, győzött a szocialista forradalom. Népünk napjainkra sikeresen teljesítette azt a feladatot, amelyet 1919 júniusában az egyesült munkáspárt programja – az első magyar kommunista pártprogram – úgy határozott meg, hogy a feladat „...a szocializmusnak mint a kommunizmus első szakaszának a megvalósítása".

A Magyar Szocialista Munkáspártnak a legutóbbi, XI. kongresszusán elfogadott programnyilatkozata már azt rögzíti, hogy hazánkban fejlett szocialista társadalom épül, s célunk a kommunizmusba való átmenet feltételeinek megteremtése. Ebben a helyzetben és ezzel köszönti népünk a 60. évforduló alkalmából a dicső örökséget, az első Magyar Tanácsköztársaságot.

Népszabadság, 1979. március 25.

A DIMITROVI HAGYATÉK

1979. MÁJUS

Örömmel értesültem a kötet szerkesztőjének és kiadójának kezdeményezéséről, hogy Georgi Dimitrovról, a bolgár és a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő harcosáról, a Bolgár Népköztársaság megalapítójáról, a magyar–bolgár barátság hívéről, az igaz emberről és kiváló személyiségről születésének közelgő 100. évfordulója alkalmából újabb összeállítás közreadásával emlékeznek meg. Néhány gondolattal szeretném én is kifejezni mélységes tiszteletemet nem halványuló személyes példamutatása és minden haladó embernek szóló nagy, ma is élő politikai hagyatéka iránt.

Georgi Dimitrov személyiségével és nevével 1933-ban, a híres-hírhedt lipcsei per kapcsán ismerkedett meg a világ. A német fasiszták akkor provokációs céllal felgyújtották a Reichstag épületét, hogy gyújtogatás ürügyén hajszát indítsanak a kommunisták ellen. Vádlottként kapóra jött volna nekik Georgi Dimitrov, akinek jelentős szerepe volt a bolgár munkások és parasztok 1923. évi szeptemberi felkelésében, majd annak leverése után halálra ítéltként emigrációba kényszerült, s illegálisan akkor éppen Berlinben élt.

Ami 45 évvel ezelőtt történt, több volt, mint egy bírósági eljárás. Az ügy messze túlnőtt a bírósági épület falán. A tárgyalóterem a kommunista és a fasiszta világnézet és erkölcs összecsapásának fórumává vált. A fasiszta barbárság és a kommunisták mély humanizmusa ütközött meg egymással. A magát kultúrállamnak tekintő hitleri harmadik birodalom akart barbár módon lesújtani egy általuk elmaradottnak tekintett, úgynevezett alsóbbrendű nép fiára, aki erkölcsileg magasan fölébe kerekedett bíráinak. A kommunista Dimitrov védőbeszéd helyett ragyogó vádbeszédben leplezte le a fasizmust. Mint bolgár hazafi s mint igaz

internacionalista, egyidejűleg védte a bolgár nép és a világ haladó népeinek érdekeit az ekkor már sajnos hatalomra került fasizmus egyre fenyegetőbb veszélyével szemben.

Amint ismeretes, a vádlottból vádló lett, és csúfosan kudarcot szenvedett a hitleristáknak az a próbálkozása, hogy a lipcsei pert egy világra szóló kommunistaellenes propaganda céljaira használják fel. Mi, akkor illegalitásban élő és harcoló magyar kommunisták, mérhetetlenül büszkék voltunk Georgi Dimitrov elvtárs hősi helytállására, és példájából új erőt merítettünk a magyar antifasiszták harcaihoz.

Amikor Dimitrov 1935-ben fellépett a Kommunista Internacionálé történelmi jelentőségű VII. kongresszusán, szavának már nagy politikai és erkölcsi súlya volt. Olyan ember hívta fel a fasizmus veszélyére a figyelmet és szólított fel ellene a legszélesebb körű antifasiszta összefogásra, aki már szemtől szemben állt vele, és látta valódi arculatát. Az általa előterjesztett elvek, a népfrontpolitika, amelyeknek kidolgozásában is fontos szerepet vállalt, lényegüket tekintve máig sem veszítettek időszerűségükből.

A széles nemzeti összefogás hirdetésére és megvalósítására nemcsak az 1930-as évek közepétől az 1940-es évek közepéig terjedő rendkívül nehéz évtizedben volt szükség. Az antifasiszta népfront tanulságai ma is figyelemre méltóak. Nemcsak azért, mert egyes országokban – lásd Chilét – a fasizmus még ma is felüti a fejét, emléke még fájón él az emberiség nagy részében, hanem azért is, mert e tanulságok ma is segítik a kommunista pártokat, köztük a mi pártunkat is a szocializmusért, a társadalmi haladásért, a békéért vívott harcban.

Az antifasiszta népfront, a széles nemzeti összefogás gondolata egy meghatározott történelmi korszakban született. De e politika lényege sokkal több, mint a demokrácia puszta védelme a fasizmussal szemben. A népi összefogás, a legszélesebb rétegekre kiterjedő, elvi alapokon nyugvó szövetségi politika mind a hatalomért küzdő, mind a hatalmon lévő kommunista pártok számára egyaránt a siker nélkülözhetetlen feltétele. A kommunista pártok csak a néptömegek támogatását élvezve valósíthatják meg politikájukat a néptömegek érdekében. A mi pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt is ezért folytatja a munkásosztály vezette

nemzeti összefogás politikáját ma is, a fejlett szocialista társadalom építésének menetében.

Dimitrov élete és munkássága az internacionalizmus erejét bizonyítja. A jogtalan perbe fogása és meghurcolása miatt világszerte kibontakozott felháborodás és szolidaritás kinyitotta a börtöncella ajtaját, a Szovjetunió pedig – mint annyi sok más üldözöttnek – neki is otthont adott. A Szovjetuniónak, a világ első szocialista államának népei segítő kezet nyújtottak a bátor harcosnak. Éveken át, hazája felszabadulásáig, otthonra talált a szovjetek országában. 1935-től 1943-ig, a szervezet megszűnéséig, a III. Internacionálé Végrehajtó Bizottságának főtitkáraként munkálkodhatott, nagy hasznára a nemzetközi munkásmozgalomnak.

Az élet – és az én szerencsém – úgy hozta, hogy a Magyar Kommunista Párt küldötteként 1947. február elején Szófiában személyesen is találkozhattam Georgi Dimitrovval. Ez számomra életre szóló élmény volt. Nagy hatást tett rám Dimitrov egyszerűsége, minden pózt és formaságot mellőző személyisége.

Máig szólóan tanulságos volt a Dimitrov elvtárssal folytatott beszélgetés. Ő azok közé a kivételes nagy emberek közé tartozott, akik percek alatt fel tudják oldani a feszélyezettséget, s akikkel már az első találkozón úgy érzi az ember, mintha sok-sok éve ismerné.

A felszabadulás utáni nagyon nehéz első években, az akkori bonyolult helyzetben szükség volt az olyan tapasztalt és tekintélyes vezető tanácsára, mint amilyen Dimitrov volt. A kommunista párt, a kibontakozást és a helyzet rendezését sürgető dolgozók képviseletében utaztunk Bulgáriába. A találkozásokon a bolgár elvtársakkal pártjaink, országaink, népeink kapcsolatait, a közös érdekű nemzetközi kérdések széles körét érintettük.

Legmaradandóbb emlékem az első találkozás volt. Azon Dimitrov elvtárs felszólított minket: tájékoztassuk őt, mi újság Magyarországon, hogyan élünk, dolgozunk? Mi vízfolyásként kezdtük felsorolni hazai gondjainkat és problémáinkat. Szóltunk az újjáépítés nehézségeiről, az ellátás szűkösségéről, a politikai harc problémáiról. Amikor lankadtunk a felsorolásban, ő bátorított bennünket a folytatásra. Amikor végleg kifogytunk a szóból és meggyőződtünk róla, hogy nincs több elmondanivalónk, egyetlen kérdést tett fel: „Mondják meg őszintén, általában mi

kommunisták, s közöttünk önök, a magyar kommunisták, mennyit harcoltak érte, és mennyi ideig vártak arra, hogy egyszer elérkezzen az az idő, amikor ilyen gondjaik és problémáik lesznek? És most panaszkodnak?" Csak ültünk vele szemben, és magunkban szégyenkezve mélységesen igazat adtunk neki. Értettünk a szóból.

Látva zavarunkat, azzal oldotta fel a feszélyezett helyzetet, hogy elmesélte: fiatal korában, még az első világháború előtt, mint szakszervezeti megbízott, átutazóban járt Magyarországon. Azt mondta, nagyon jól érezte magát nálunk, nagyon tetszett neki Budapest. Csodálatos memóriájára vallott, hogy több mint harminc év után egy sor utca nevét mondta hibátlanul.

Most, a közelgő évforduló kapcsán még erősebben hat az emberben a vele kapcsolatos felejthetetlen személyes élmény. De itt, természetesen, ennél sokkal többről van szó. A dimitrovi hagyaték ma is mélyen él pártunkban, a Magyar Népköztársaságban: él a párt szövetségi politikájában, tömegkapcsolataiban, a szocialista nemzeti egységben, pártunk hazafias és internacionalista politikájában, a nagy történelmi múltra visszatekintő, megbonthatatlan magyar–bolgár barátságban.

A magyar munkásosztályt, népünket örömmel tölti el az a tudat, hogy a testvéri Bolgár Népköztársaság, a bolgár nép nagy sikereket ér el a fejlett szocialista társadalom építésében. Bulgária dicső marxista–leninista pártja és annak Központi Bizottsága, élén népünk közeli barátjával, Todor Zsivkov elvtárssal, tántoríthatatlanul halad előre a szocializmus útján, sikeresen valósítja meg azokat a ragyogó célokat, amelyekért nagyszerű életében Georgi Dimitrov elvtárs is küzdött.

Otecsesztvo, 1979. május 25.

POHÁRKÖSZÖNTŐ AZ ORSZÁGHÁZBAN A SZOVJET KÜLDÖTTSÉG TISZTELETÉRE ADOTT VACSORÁN

1979. MÁJUS

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa és kormánya, a szocializmust építő magyar nép nevében igaz barátnak kijáró őszinte tisztelettel, szívből köszöntöm Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársat, a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának főtitkárát, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnökét, a szovjet párt- és kormányküldöttség vezetőjét. Köszöntöm a küldöttség minden tagját, kedves vendégeinket.

Köszönöm, hogy meghívásunkat elfogadva hazánkba látogattak. Mély meggyőződésem, hogy mostani budapesti találkozónk, a teljes nézetazonosságot kifejező tárgyalásaink hozzájárulnak pártjaink, országaink és népeink kapcsolatainak, együttműködésének sokoldalú fejlesztéséhez, a megbonthatatlan magyar–szovjet barátság további erősítéséhez. A magyar és a szovjet nép szoros barátságban, eredményesen építi a szocialista, a kommunista társadalmat, s a nemzetközi küzdőtéren vállvetve együtt harcol egy valóban szabad, minden elnyomástól mentes, békés világ megteremtéséért.

A magyar népet örömmel töltik el azok a hatalmas eredmények, amelyeket a Szovjetunió népei a Szovjetunió Kommunista Pártja XXV. kongresszusának határozatai alapján a társadalom sokoldalú fejlesztésében, a tudományos-műszaki haladásban, az életszínvonal emelésében elértek. A magyar nép is szocialista nemzeti egységbe tömörülve eredményesen munkálkodik pártunk XI. kongresszusa határozatainak végrehajtásán, a fejlett szocialista társadalom építésén.

Barátságunk, együttműködésünk szilárd, évről évre fejlődik, mert a Magyar Népköztársaságot és a Szovjetuniót a közös forradalmi hagyományokon, a közös eszméken és célokon, az érdekek azonosságán ala-

puló sokoldalú együttműködés, a kölcsönös bizalom köti össze. Meggyőződéssel valljuk, hogy a Szovjetunióhoz fűződő kapcsolataink további erősítése, fejlesztése megfelel népünk szocialista céljainak és igaz nemzeti érdekeinek.

A Szovjetunió, a szovjet nép – miként egész történelme során – jelenleg is kitartóan védelmezi az emberiség békéjét. Biztos támasza világszerte a társadalmi haladásért küzdő forradalmi erőknek. Ebben kiemelkedő, személyes érdemei vannak Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársnak, a Szovjetunió és a nemzetközi politikai élet kiváló személyiségének, korunk nagy békeharcosának, a magyar nép igaz, nagyra becsült barátjának.

Az emberiség sorskérdéseinek megoldásában fontos szerepe van a szocialista közösség országai egységének, együttműködésének. A Varsói Szerződés szervezetében és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsában tömörült országok együttműködése megfelel annak a legfőbb igénynek és törekvésnek, hogy népeink békében folytathassák szocialista, kommunista építőmunkájukat, Európa s általában a világ népei békében élhessenek, fejlődjenek. Nagy erőforrásunk az, hogy a Szovjetunió bölcs, megfontolt külpolitikája, a vele szorosan egyuttműködő szocialista országok összehangolt nemzetközi tevékenysége a békét védi, a nemzetközi biztonságot, az enyhülést mozdítja elő, és élvezi a világ népeinek támogatását.

A békének és a haladásnak nemcsak hívei, hanem ellenségei is vannak. A fegyverkezési hajszában érdekelt monopóliumok, a világ reakciós erői mindent elkövetnek, hogy megakadályozzák és visszafordítsák az enyhülés és a társadalmi haladás folyamatát. Ebben, sajnos, egyre jobban kezükre játszanak a kínai vezetők. Kalandor, nagyhatalmi, soviniszta politikájuk kicsúcsosodott a Vietnami Szocialista Köztársaság ellen végrehajtott agresszióban, amelyet a mi népünk is mélyen elítélt. A szocializmus, a haladás, a béke erőinek térhódítását azonban nem lehet megállítani.

A békeszerető emberiséget bizakodással tölti el, hogy a hadászati támadó fegyverek korlátozásáról folyó szovjet–amerikai tárgyalások, a SALT–II, eredményes befejezéshez közelednek. Az enyhülést szolgálják a Varsói Szerződés külügyminiszteri bizottságának minapi, budapesti ülésén közösen kidolgozott és elfogadott új javaslatok is. Várjuk a kor-

mányok, a felelős politikai tényezők kedvező válaszát rájuk, és minden erőnkkel dolgozunk megvalósításukért.

Tárgyalásaink ismételten bizonyítják, hogy azonos módon ítéljük meg a nemzetközi kommunista és munkásmozgalomnak a társadalmi haladásért és a világbéke megvédéséért vívott harcát. Szolidárisak vagyunk a tőkésországokban működő testvérpártjainknak, minden haladó erőnek a monopoltőke diktatúrája, a kizsákmányolás elleni sokoldalú küzdelmével. Szolidárisak vagyunk Afrika, Ázsia és Latin-Amerika népeinek az imperializmus ellen, a nemzeti függetlenségért és a demokratikus társadalmi átalakulásért folytatott harcával.

A jelenlevők, a magyar kommunisták és a szocializmust építő magyar nép nevében jókívánságainkat fejezzük ki, és testvéri üdvözletünket küldjük a nagy szovjet népnek. Kívánjuk, hogy lenini kommunista pártja vezetésével érjen el újabb kimagasló sikereket a kommunista társadalom építésében, a világbéke megszilárdításában, történelmi küldetésének eredményes teljesítésében.

Népszabadság, 1979. június 1.

BESZÉD
A MAGYAR RÁDIÓBAN ÉS TELEVÍZIÓBAN A SZOVJET KÜLDÖTTSÉG LÁTOGATÁSA ALKALMÁBÓL

1979. JÚNIUS

Örülök, hogy alkalmam nyílik szólni a szovjet párt- és kormányküldöttség látogatásáról, amely kiemelkedő jelentőségű politikai esemény hazánk életében. Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársnak, a szovjet párt- és kormányküldöttség vezetőjének és a küldöttség tagjainak a személyében ismerősöket, barátokat, a nagy szovjet nép tisztelt képviselőit vártuk és fogadtuk. Népeinket baráti kapcsolatok fűzik össze, ennek megfelelően mostani tárgyalásunk is barátok, küzdőtársak, testvérek találkozója.

Amikor a szovjet párt- és kormányküldöttséget hazánkban üdvözöljük, az első gondolat, ami eszünkbe jut: a felszabadulás. Annak a népnek a képviselőit köszöntjük körünkben, amely a második világháború vérzivatara, a Hitler-fasiszta megszállás, a Horthy-fasiszta terror korszaka után elhozta számunkra, a sokat szenvedett magyar nép számára a felszabadulást. Ezt soha nem felejtjük el!

A magyar és a szovjet nép, pártjaink immár 34 esztendeje, mind a mai napig, jó időben és rossz időben együtt küzdöttek, együtt dolgoztak, s ez így lesz ezután is. Ezért mondhatjuk, hogy vendégeink személyében küzdőtársainkat, testvéreinket és barátainkat köszöntjük.

Nem a véletlen szeszélyéből, nem néhány ember elhatározásából, hanem azonos szocialista, kommunista elveinkből és céljainkból, népeink közös érdekeiből következik, hogy együtt haladunk. Az elmúlt évtizedekben sokoldalú, széles körű és mély kapcsolatok épültek ki pártjaink, országaink, népeink között. Együttműködésünk átfogja a társadalom életét, kiterjed a szocialista, a kommunista társadalom építésének minden területére, a gazdasági munkára, a kultúrára és nemzetközi tevékenységünk minden kérdésére. Számunkra fontos és hasznos, hogy ebben a szellemben rendszeresen találkozunk, megbeszéljük, egyeztetjük harcunk

tapasztalatait, és véleményt cserélünk arról is. hogy miképpen haladjunk tovább.

A népeink közötti barátság mélyen él a tömegekben: sokoldalú kapcsolatainkban minden tekintetben kifejezésre jut a kölcsönösség. Ez mutatkozik meg abban is, hogy mi Magyarországon a Nagy Októberi Szocialista Forradalomról minden esztendőben állami ünnepként emlékezünk meg, s így ünnepeltük – örvendő szívvel, bizakodással és reménységgel eltelve – a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulóját is. A közelmúltban viszont nemcsak mi emlékeztünk meg a magyar munkásosztály forradalmi pártja megalakulásának 60. évfordulójáról, valamint a dicső emlékű 1919-es Magyar Tanácsköztársaságról, hanem velünk együtt ünnepelt a hatalmas, 260 milliós szovjet nép, az egész szovjet társadalom is.

Nagyon örülünk, hogy az öntudatos csepeli dolgozóknak a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója tiszteletére indított munkaverseny-mozgalma nemzetközi visszhangot keltett. A csepeli felhíváshoz egész népünk csatlakozott, és ebben szerepet játszott az az elismerés is, amellyel e kezdeményezést a Szovjetunióban fogadták. Brezsnyev elvtársnak a csepeliekhez, a magyar dolgozókhoz küldött személyes üdvözlete fellelkesítette népünket, hatalmas arányokat öltött a szocialista munkaverseny. Élve az alkalommal, ezúttal is köszönetet mondunk azért a magas kitüntetésért, amelyben a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége a kezdeményező csepeli dolgozókat részesítette, s amelyet Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs a mostani látogatás keretében adott át.

Széles körű társadalmi érintkezésünknek – a közös politikai kérdéseken túlmenően – nevezetes találkozási pontjai, megnyilvánulásai vannak kulturális téren is. A magyar alkotóművészek – köztük az írók, a zene- és képzőművészek és más művészeti ágak képviselői – számára nagyon sokat jelent a szovjet közvélemény őszinte érdeklődése és a baráti fogadtatás. Hogy csak egy példát említsek a kultúra területéről: a mostani színházi évadban 128 szovjet színház játszott magyar színdarabot, több magyar színházi társulat is szerepelt a Szovjetunióban, ahol nagy rokonszenvvel, barátként fogadták őket, s produkciójuk – ezt megelégedéssel állapíthatjuk meg – nagy tetszést váltott ki.

Áttérve érdemi munkánkra: mint mindig, ezúttal is őszintén, becsüle-

tesen és híven tájékoztattuk szovjet barátainkat helyzetünkről, feladatainkról és gondjainkról. Elmondtuk, hogy népünk minden területen lelkiismeretesen, pontosan és céltudatosan dolgozik a fejlett szocialista társadalom építésén.

Ha visszatekintünk saját korábbi helyzetünkre, megállapíthatjuk, hogy eredményeink hatalmasak, népünk példátlan előrehaladást ért el, amióta a szocializmus építésének útján jár. A fejlődés magasabb szintje azonban új, nehezebb és bonyolultabb feladatokat is elénk állít; különösen a külgazdasági feltételek számunkra kedvezőtlen változása nehezíti munkánkat. De bizakodóak vagyunk: megoldjuk feladatainkat. Fő erőforrásunk népünk szocialista egysége, a nemzeti összefogás szocialista céljaink elérése érdekében.

Arról is tájékoztattuk szovjet barátainkat, hogy a gazdasági, a kulturális építés terén minden lehetőségünket kihasználva mozgósítjuk erőinket a további fejlődés érdekében. Bizakodásunkat elért eredményeinkre és népünknek arra a szilárd elhatározására alapozzuk, hogy tovább halad az eddigi úton. Nagy biztonságot és támaszt jelent számunkra barátságunk, együttműködésünk a szovjet néppel, s az a sok lehetőség, amely a magyar–szovjet együttműködés továbbfejlesztésében, a széles körű szocialista összefogásban rejlik.

Tárgyalásaink nem ezekben a napokban kezdődtek. A folyamatos és rendszeres magyar–szovjet kapcsolatok keretében a közelmúltban tárgyaltam Moszkvában Brezsnyev elvtárssal, majd a két miniszterelnök, Koszigin és Lázár elvtárs folytatott eszmecserét időszerű kérdésekről. Mostani megbeszéléseinken is sorra vettük közös tennivalóinkat, és bizonyos vagyok abban, hogy tárgyalásaink minden területen új lendületet adnak a magyar–szovjet együttműködésnek.

Népünk biztonságát, jövőbe vetett bizalmát erősíti az a tény is, hogy a Szovjetunió és Magyarország – más szocialista országokkal együtt – tagja a Varsói Szerződésnek, amely a szó szoros értelmében védelmező pajzsa népeinknek, szocialista vívmányainknak és békénknek. A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa szintén további új lehetőségeket nyújt számunkra gazdasági munkánk fejlesztéséhez. Ez is fontos feltétele annak, hogy bizakodva nézzünk a jövőbe, és folytatódjék Magyarország töretlen fejlődése.

Mostani találkozásunkon természetesen érintettük a legfontosabb nemzetközi kérdéseket is. Megbeszéléseink első és legfontosabb jellemzője az volt, hogy a magyar és a szovjet álláspont azonos, egységes, ugyanazokon az elveken nyugszik. Küldöttségeink ezért a teljes egyetértés és a barátság légkörében tárgyaltak.

Céljaink közösek, együtt küzdünk nemzetközi síkon is a békéért és a haladásért. Együtt küzdöttünk a helsinki tanácskozás létrejöttéért, s együtt dolgozunk most is, a jövőben is a Helsinkiben elfogadott elvek mind teljesebb érvényesüléséért.

A Varsói Szerződés tagállamainak külügyminiszteri bizottsága legutóbbi, budapesti ülésén fontos új kezdeményezéssel egészítette ki korábbi javaslatainkat. Az a közös javaslatunk, hogy üljenek össze az európai országok, az Egyesült Államok és Kanada képviselői új tanácskozásra, ahol készek vagyunk megtárgyalni és előmozdítani az enyhülés, a biztonság katonai kérdéseinek megoldását is.

A magyar közvélemény nagy örömmel értesült arról, hogy a hadászati támadófegyverek korlátozásáról, az úgynevezett SALT–II-ről sok éve folyó szovjet–amerikai tárgyalások befejezéshez közelednek, és – úgy tetszik – a közeljövőben Bécsben eredményesen lezárulnak.

Az enyhülésért folytatott harcunkban természetesen naponta meg kell ütköznünk az enyhülés ellenzőivel, a monopoltőkés körökkel és – ahogy ezúttal is érintettük – a jelenlegi kínai vezetés akcióival, amelyek, bárki bármit is mondjon, objektíve a reakció erőit segítik. Népünk nagy fölháborodással fogadta és határozottan elítélte az agresszív kínai támadást Vietnam ellen. Teljes szolidaritásunkról biztosítottuk és biztosítjuk vietnami testvéreinket.

A nemzetközi helyzetnek meghatározó tényezője a szovjet külpolitika, amely a Szovjetunió születésétől, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmétől kezdve mind a mai napig töretlenül szolgálta és szolgálja a társadalmi haladás, a béke ügyét. Így van ez jelenleg is. Nemzetközileg ismert tény, hogy ebben különleges érdemei vannak Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársnak, akit népünk jól ismer és nagyra becsül.

A nemzetközi helyzet alakulásának további tényezője az együtt haladó szocialista országok egyeztetett külpolitikája. Mi, magyarok, céljainknak és érdekeinknek megfelelően teljes szívvel magunkénak vallottuk és vall-

juk a jövőben is ezt a politikát, mert az együttes föllépés meghatványozza béketörekvéseink és a haladást támogató erőfeszítéseink közvetlen hatását.

Tárgyalásainkról szólva elmondhatom: baráti érzésekkel, azzal a kívánsággal és reménnyel vártuk a Brezsnyev elvtárs vezette szovjet párt- és kormányküldöttséget, hogy körünkben, a testvéri Magyarországon, barátok között jól érzik majd magukat, és érdemi munkát fogunk végezni.

Meghallgattam Brezsnyev elvtárs értékelését találkozónkról és tárgyalásainkról. A magas értékelést azzal a jóleső érzéssel köszönöm meg, hogy a látogatással, a tárgyalással, a véleménycserével megvalósult mindaz, ami szándékunkban volt. Barátság és egység van közöttünk: minden megtárgyalt kérdésben közös az álláspontunk, amit az aláírt nyilatkozat is megfelelően tükröz.

Mély meggyőződésem, hogy a szovjet párt- és kormányküldöttség látogatása nemcsak kétoldalú kapcsolataink fejlesztésének ad újabb lendületet, hanem a látogatásnak – a Szovjetunió és Magyarország kapcsolatainak erősítésén túl – pozitív nemzetközi jelentősége és kihatása is lesz. Külön érdeme ez a nálunk tartózkodó és dolgozó szovjet küldöttségnek.

Végül én is elbúcsúzom kedves vendégeinktől. Még egyszer köszönöm látogatásukat és az itt végzett munkát. Sikereket, minden jót kívánok Brezsnyev elvtársnak, a küldöttség valamennyi tagjának. Nemcsak a magam, hanem pártunk Központi Bizottsága, a magyar kommunisták, a szocializmust építő magyar nép nevében is kérem, hogy vigyék magukkal, adják át a nagy szovjet népnek forró üdvözletünket és legjobb kívánságainkat. Az az elhatározásunk, hogy együtt haladunk a jövőben is. S az a kívánságunk, hogy a szovjet nép érjen el kommunista alkotó munkájában új, nagy sikereket, s békében élvezze annak gyümölcseit.

Népszabadság, 1979. június 2.

A BÉKE MINDEN NÉP KÖZÖS ÉRDEKE

1979. AUGUSZTUS

A történelem azt tanúsítja, hogy a háborúk egyre nagyobb pusztítást okoznak, és az országok, népek életében a békés, alkotó idők vitték előre a civilizációt, az emberi nem fejlődését. Ma, a példátlanul pusztító erejű nukleáris fegyverek korában, még nyilvánvalóbbá válik: egy új világháború megakadályozása, a béke megőrzése a szó szoros értelmében az emberiség létérdeke.

A második világháborúban átélt szörnyű szenvedések nyomán minden korábbinál hatalmasabb erővel tört fel a népek békevágya. Három és fél, négy évtizeddel ezelőtt a különböző világnézetű és eltérő politikai felfogású emberek tömegei nagy elszántsággal szálltak szembe a népeket fenyegető fegyveres erőszak híveivel. Mégis, a világháborút követően majd két évtizedre volt szükség ahhoz, hogy a felelős politikusok körében is megerősödjék a felismerés: a hidegháború zsákutcába viszi az emberiséget.

Új világhelyzet alakult ki: a szocializmus világrendszerré vált, s a klasszikus gyarmati rendszer széthullott. A tőkés világnak a realitásokkal számoló vezető körei kénytelenek voltak tudomásul venni, hogy a népek saját maguk akarják irányítani sorsukat, s egyre több nép kíván más társadalmi rendszerben, más eszmények szerint élni. Be kellett látniuk, hiú ábránd arra számítani, hogy ezen a folyamaton a fenyegetés, a kardcsörtetés, a fegyver változtatni képes.

A második világháborút követően a magyar nép történelmének új fejezete kezdődött. Hazánk a fejlődésnek olyan útjára lépett, amelynek lényege és programja két szóval kifejezhető: szocializmus, béke! A magyar nép számtalan háborús pusztítást élt át. Hazánk, amely több mint ezer éve Európa közepén, a Duna–Tisza mentén létezik, földrajzi helyze-

ténél fogva minden bizonnyal egyike a földrész háborúktól legtöbbször sújtott országainak. Az első világháborúnak még gyermekként, a második világháborúnak már felnőtt emberként, küzdő antifasisztaként magam is részese voltam. Láttam romba dőlni, porrá égni a magyar dolgozó nép munkájának eredményeit, láttam elpusztulni idegen célokért azoknak a sorstársaimnak százezreit, akiknek életükben nem jutott más, csak a szegénység és a kevesek javára végzett embertelen munka gyötrelme.

Magyarországon az emberek háborúellenessége, békeakarata az egyik legerőteljesebben ható politikai tényező. A magyar kommunisták ezért mindig szent kötelességüknek tartották, hogy a béke ügyéhez maguk is hozzájáruljanak. Meggyőződésünk – és a legkülönbözőbb országok, embercsoportok, személyek által elismert tény –, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt, a Magyar Népköztársaság kormánya nemzetközi tevékenységének minden aktusával közvetlenül vagy közvetve a békét, az enyhülés térhódítását segíti.

A béke ügyét többféleképpen lehet szolgálni. Fontos szerepet játszanak ebben a tevékenységben a nemzetközi tanácskozások s a hivatalos látogatások alkalmával sorra kerülő kétoldalú tárgyalások. Személyes tapasztalataim is megerősítik azt a meggyőződésemet, hogy a különböző társadalmi rendszerű országok vezetőinek találkozói eredményesen segíthetik a nemzetközi helyzet javulását, a biztonság megszilárdítását. A régmúltnak és a hidegháború éveinek örökségeként még Európa népei sem eléggé ismerik egymást, sőt az elfogultságból fakadó torzítások miatt rosszul ismerik egymás életét, viszonyait. Ezért mi nemcsak a felelős vezetők találkozóinak vagyunk hívei, hanem a becsületes hírközlésnek, a kulturális értékek cseréjének, a tömeges turizmusnak is, mert ezek is a népek közeledését, a békét szolgálják.

A Magyar Népköztársaság képviselőinek az a megbízatásuk, hogy minden fórumon a népek, az országok közeledésének, együttműködésének ügyét képviseljék és mozdítsák elő. Jómagam hét alkalommal jártam a magyar nép képviseletében hivatalos úton különböző kapitalista államokban. 1960 októberében a magyar küldöttséggel részt vettem és felszólaltam az Egyesült Nemzetek Szervezete közgyűlésének XV. ülésszakán. Tizenöt évvel később, 1975-ben jelen voltam a történelmi jelentőségű európai biztonsági és együttműködési értekezlet Helsinkiben megtartott

zárószakaszán. Amikor a helyzet ezt megkívánta, mint a kormányzó párt felelős tisztségviselője, közvetlenül is részt vettem országunk kétoldalú nyugati kapcsolatainak egyes aktusaiban. A kapitalista országok felelős politikusaival Budapesten létrejött számos találkozón és tárgyaláson kívül került sor külföldi útjaimra.

1973-ban Kekkonen elnök vendége voltam a pozitív semlegesség irányzatát folytató, népünkkel, országunkkal a hagyományos barátság, a rokonság szálait ápoló Finn Köztársaságban. Az ezt követő évben látogattam a szomszédos, semleges Ausztriába, majd 1977-ben és 1978-ban a NATO három tagállamába, Olaszországba, a Német Szövetségi Köztársaságba és Franciaországba. Az olaszországi út alkalmával, figyelembe véve, hogy a béke védelme és más, alapvetően közös érdekek szolgálata szerintünk – és a II. Vatikáni Zsinat szerint is – megkívánja a hívők és a nem hívők dialógusát s a lehetséges közös fellépést, látogatást tettem a Vatikánban, és fontos megbeszélést folytattunk a jó emlékű VI. Pál pápával. Ezek az utak hazám, a Magyar Népköztársaság megváltozott helyzetét és a nemzetközi életben végbement változásokat egyaránt kifejezték.

Az ENSZ-közgyűlés XV. ülésszakának évében, 1960-ban bizonyos mértékig még nagyok voltak a hidegháború megszállottainak erőtartalékai, még javában tartott a nemzetközi reakció dühödt reagálása a magyarországi haladó erők felülkerekedése, az 1956-os magyarországi ellenforradalmi lázadás leverése miatt. A közgyűlés azonban már azt is jelezte, hogy lényegében elérkezett az idő, amikor a tőkésországok kormányainak fel kell adniuk az elzárkózás és az elszigetelés politikáját Magyarországgal szemben, így az ülésszak, a jobboldal szándéka ellenére, voltaképpen fordulópontot jelentett hazánk nemzetközi helyzetében.

A világpolitikai helyzet s ezen belül hazánk nemzetközi pozícióinak lényeges megváltozását bizonyítja az 1960-as ENSZ-közgyűlés és az 1975-ös helsinki értekezlet légkörének alapvető különbsége. Amíg az ENSZ-közgyűlést a kapitalista államok még hidegháborús szólamok színhelyévé tudták tenni hazánkkal szemben is, másfél évtized múlva a magyar küldöttség már teljesen egyenjogú – s hadd tegyem hozzá: elismerten konstruktív – tényezőként vett részt az európai biztonsági és

együttműködési értekezlet előkészítésének és zárószakaszának munkájában.

Helsinkiben büszkék lehettünk arra is, hogy hazánk fővárosa, Budapest volt a kiindulópontja, a magyar kormány pedig cselekvő részese annak a nagy előkészítő munkának, amely 1975-re megfogható tartalmat nyert, világos formát öltött a Finlandia-palotában. 1969 márciusában Budapesten hangzott el a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének a felhívása a földrész békéjének és biztonságának megteremtését szolgáló értekezlet összehívására. Hat évvel később 35 eltérő nagyságú és erejű, különböző társadalmi rendszerű, különféle politikát folytató és más ideológiát követő, de a béke megőrzéséért, a biztonság megszilárdításáért egyaránt felelősséggel tartozó, egyenjogú ország a közös záróokmány elfogadásával pozitívan válaszolt a kezdeményezésre.

A Finnországban, Ausztriában, Olaszországban, a Német Szövetségi Köztársaságban, a Francia Köztársaságban tett látogatások, partnereink megítélése szerint is, hasznosak voltak: egyaránt szolgálták a magyar nép és a felkeresett országok népeinek érdekeit, kétoldalú kapcsolataink fejlesztését, s egyben hozzájárultak a béke ügyéhez, az európai s az általános enyhülés előrehaladásához is. A tárgyalások tapasztalatai megerősítették, hogy a különböző társadalmi berendezkedésű országok, sőt a más politikai, gazdasági, katonai szövetségi rendszerekhez tartozó államok között is kölcsönösen előnyös és hasznos együttműködés kialakítására van lehetőség, ha a feleket a közös érdekek keresésének szándéka és felelősségtudat vezérli.

A Magyar Népköztársaság fennállása óta az ország kapcsolatai organikusan és töretlenül fejlődtek szövetségeseivel, a velünk egy úton haladó szocialista országokkal és a gyarmati sorból felszabadult fiatal nemzeti államokkal. Ezt késve követte országunk és a fejlett kapitalista országok viszonyának rendezése. Ma azonban politikai kapcsolataink normálisak ebben a relációban is. Meg kell mondani azt is, hogy viszonyaink rendezését a mi szándékaink és az adott partnerek szándékainak találkozása, közös erőfeszítéseink eredményezték. Alapvetően azonban három tényező tette lehetővé: egyrészt népünk hazai szocialista építőmunkájának nemzetközileg is értékelt és elismert eredményei, másrészt a nemzetközi erőviszonyok megváltozása a szocializmus, a haladás, a

béke erőinek javára, valamint a békés egymás mellett élés eszméjének és politikájának térhódítása.

A második világháború óta eltelt csaknem 35 év nemzetközi politikai folyamatainak világosan felismerhető, senki által nem tagadható tendenciája a társadalmi haladás és a béke erőinek világméretű, folyamatos előretörése. A Magyar Népköztársaság külpolitikai aktivitása éppen azért lehetett eredményes, mert megfelelt ennek a tendenciának, egybeesett a népek békevágyával, az országok reális érdekeivel.

Magyarország nem nagy állam, területe mindössze 93 000 négyzetkilométer, amelyen alig több mint 10 millió ember él. Józanok vagyunk, tudjuk, hogy Magyarország önmagában a nemzetközi helyzetnek nem lehet meghatározó tényezője. De jelen vagyunk mi is a nemzetközi életben, és a magunk szavával igenis hasznosan segíthetjük és segítjük is a jó ügyet.

A Magyar Népköztársaság nemzetközi értékeléséhez hozzájárul a szilárd elvi alapokon nyugvó nyílt és őszinte külpolitikánk következetessége. Ez mindenekelőtt azt jelenti, hogy mindenki számára világos és félreérthetetlen: hová tartozunk, milyen célokat követünk. Közismert, hogy Magyarország a Varsói Szerződés tagja, a KGST tagállama. Tagjai vagyunk az Egyesült Nemzetek Szervezetének is. Ehhez tartjuk magunkat, ilyen alapon politizálunk. Mint erről fentebb már szó volt, egész nemzetközi tevékenységünk sarkköve a szövetségeseinkhez, a szocialista országokhoz fűződő baráti jó viszonyunk. Támogatjuk a nemzeti szabadságukért, fejlődésükért küzdő volt gyarmati népeket, és korrekt partnerei akarunk lenni a fejlett kapitalista országoknak a békés egymás mellett élés elvei alapján. Együttműködésre törekszünk a kapitalista országok felelős vezetői közül mindazokkal, akik reálisan látják a békét veszélyeztető tényezőket, s maguk is az enyhülést kívánják előmozdítani.

A világos, elvi állásfoglalásnak megvan a jelentősége. A világ különböző országai úgy fogadhatnak el bennünket partnernek, hogy pontosan tudják, mit várhatnak tőlünk, hovatartozásunkat illetően nincs félreértés. Politikánk nem ingadozik, tettekkel bizonyítottuk és bizonyítjuk be, hogy lehet építeni a magyar kormányzat szavára. Pártunk több évtizedes tapasztalata szerint az ilyen politika felel meg legjobban a magyar

nép érdekeinek, nemzetközi szövetségeseinknek és partnereinknek is. Nem átmeneti, látszólagos, hanem tartós előnyökkel jár és reális megítélést, megbecsülést szerez hazánknak a világ országai körében. Ezért ezt a politikát kívánjuk folytatni a jövőben is.

Hazánk nemzetközi tekintélyét annak köszönhetjük, hogy népünk figyelemre érdemes eredményeket ért el a szocializmus építésében, belpolitikai helyzetünk szilárd. A Magyar Szocialista Munkáspárt, a magyar kormány és népünk tudatában van annak, hogy a békéért, az enyhülésért folytatott eredményes külpolitikai tevékenységet mindenekelőtt a határainkon belül jól elvégzett munka alapozza meg.

Hazánkban, a szocialista Magyarországon végérvényesen megszűnt annak lehetősége, hogy az egyik ember elsajátítsa a másik munkájának eredményeit. Szilárd a munkásosztály, a dolgozó nép hatalma, az állam törvényes rendje, belpolitikai helyzetünk több mint két évtizede kiegyensúlyozott. Népünk felismerte, hogy igazi érdekeit a szocializmus testesíti meg. Ebből eredően fejlődésünk töretlen, dinamikus, sikeresen építjük a fejlett szocialista társadalmat.

Magyarországon a történelmi fejlődés eredményeként egypártrendszer alakult ki. A magyar munkásosztály, a dolgozó nép széles rétegeit képviselő Magyar Szocialista Munkáspárt egyben kormányzó párt is, amely kifejezi az egész társadalom érdekeit. Feladatát úgy fogja fel, mint a nép szolgálatát. Politikájának két alapelve: a tántoríthatatlan szilárdság az elvi kérdésekben és a nagyfokú rugalmasság a gyakorlati munkában. Pártunknak mint kormányzó pártnak gondoskodnia kell mindenekelőtt az egész nép érdekének, az össztársadalmi érdekeknek az érvényesítéséről, s egyidejűleg a társadalomban még meglevő különböző osztályok, rétegek azonos és eltérő érdekeinek figyelembevételéről és egyeztetéséről. Az 1956 utáni időszak egyik legnagyobb eredményének azt tartjuk, hogy a rendszerünkre árnyékot vető torzítások és törvénytelenségek felszámolásával, a szocializmus igazi vonásait kifejező, a távlatokat is megmutató, a dolgozók életszínvonalának emelkedését biztosító építő programjával, jó munkastílusával a párt helyreállította a tekintélyét, visszaszerezte a tömegek bizalmát, politikájával kivívta az összes dolgozó osztály és réteg támogatását.

A szocialista építés hatalmas munkáját a párt irányítja, szervezi, de

valljuk, hogy a szocialista társadalom csak az egész nép műveként jön létre. Szövetségesek, a tömegek támogatása és aktív közreműködése nélkül lehetetlen megteremteni a szocializmust. Ezért a tömegkapcsolatok szüntelen erősítése a párt számára alapvető elvi, politikai kérdés. Fejlődésünk jelenlegi szakaszában a párt vezető szerepének érvényesülését nagyban előrelendíti a párt helyes szövetségi politikája és az, hogy a magyar kommunisták következetesen a szocialista demokrácia szélesítésén dolgoznak.

Céljaink elérésének egyik legfontosabb biztosítéka a szocialista nemzeti egység megszilárdulása. A munkásosztály és annak pártja vezetésével a Hazafias Népfront keretében kikovácsolódott politikai szövetség kifejezi a társadalom minden osztályának és rétegének, a különböző világnézetű embereknek, a párttagoknak és a pártonkívülieknek, a hívőknek és az ateistáknak, a hazánkban élő nemzetiségeknek alkotó összefogását a közös, szocialista célok érdekében. Nagy eredménynek tartjuk, hogy a magyar munkásosztályt és a parasztságot követve, a népet szolgálva az értelmiség is felsorakozott a szocialista társadalom építésének ügye mellé. Ennek fontos tényezője az, hogy pártunk különös gondot fordít a nyugodt, alkotó munka feltételeinek biztosítására.

A Magyar Népköztársaságban az alkotmány s az állami szervek gyakorlati tevékenysége mindenki számára biztosítja a szabad vallásgyakorlás jogát. Mindig fontos kérdésnek tekintettük, hogy szocialista hazánk becsületes, országunk építésében derekas munkát végző vallásos állampolgárait ne állítsa feloldhatatlan lelkiismereti problémák elé az állam és az egyház konfrontációja. Hosszú ideig tartó, türelmes munkával, az állam és az egyházak viszonyának rendezésével elértük, hogy a vallásos állampolgár egyidejűleg lehet a társadalmi haladás, a szocializmus elkötelezettje és egyházának is híve. Mindez a gyakorlatban úgy valósul meg, hogy államunk tiszteletben tartja az emberek vallásos érzését, lelkiismereti szabadságát, az egyházak autonómiáját. Ugyanakkor az egyházak tiszteletben tartják az alkotmányt, a törvényeket, a hivők teljesítik állampolgári kötelességeiket.

A szocialista hatalom lényege a nép szolgálata, és ennek eszköze a demokrácia. Népünk példája is bizonyítja, hogy egy rendszer demokratizmusát nem a pártok száma, hanem mindenekelőtt az dönti el, kinek

a kezében van a politikai és gazdasági hatalom. Mivel a mi szocialista államunk a dolgozók összességének érdekeit szolgálja, ennek megfelelően az intézmények is, így a hatalom is demokratikusabb, mint bármely más típusú társadalmi rendszerben. A szocialista társadalmi rend valóban a nép demokráciája, aminek következtében objektíve az emberiség eddigi történetének legdemokratikusabb rendszere.

Bár még messze nem jutottunk fejlődésünk csúcsára, s az eredmények mellett igen sok gondunk, megoldandó feladatunk is van, azt biztonsággal elmondhatjuk: hazánkban az emberek jogai és kötelességei harmonikus egységet alkotnak, országunk életét konstruktív légkör, a vezetés és a tömegek közötti kölcsönös bizalom jellemzi. Ez a körülmény jelenti a nemzetközi színtéren eredményes békepolitikánk legfőbb hátországát. Békepolitikánk erőfeszítései ugyanakkor visszahatnak belső fejlődésünkre, kedvező feltételeket teremtenek ahhoz, hogy népünk békében, biztonságban és javuló életkörülmények között éljen.

A világ ma útválasztás előtt áll. Most dől el, hogy a béke vagy a világháború felé fordul-e az emberiség. Magyarországon a szocializmus és a béke ügye közvetlenül és konkrétan kapcsolódik egymáshoz, hiszen háborús körülmények között, vagy akár csak feszült nemzetközi helyzetben minden nép számára lehetetlen igazán eredményes építőmunkát folytatni. A Magyar Népköztársaság ezért teljes nemzetközi súlyával, minden lehetőséget kihasználva küzd a békéért, az új világháború kirobbantásának megakadályozásáért, a leszerelésért, a nemzetközi enyhülésért. A békés egymás mellett élést nem egyszerűen háború nélküli állapotnak tekintjük, hanem a különböző társadalmi rendszerű országok olyan átfogó létezési módjának, amely feltételezi a normális politikai kapcsolatokat, a legszélesebb körű gazdasági, kulturális együttműködést, az emberek közötti kontaktusokat, a kölcsönösen előnyös megállapodásokat.

Az enyhüléssel összefüggésben nem kevés kapitalista politikusnál, ideológusnál megfigyelhető manapság a lényegnek a jelenséggel való összetévesztése, a nemzetközi helyzetnek hibás megítélése. Közülük néhányan arra a következtetésre jutottak, hogy a békés egymás mellett élés, a nemzetközi enyhülés folyamata egyoldalúan csak a szocialista országoknak kedvez, következésképpen hátrányos, nehézségeket okoz

a kapitalista országok számára. Valójában a kapitalista államok jelenlegi és nem kis problémáinak gyökereit nem külső tényezőkben kell keresni, és ezeket a nehézségeket a történelem tanúsága szerint nem lehet hidegháborús és háborús módszerekkel megoldani; a nemzetközi enyhülés térhódítása a kapitalista és a szocialista országoknak egyaránt érdeke.

Természetes, hogy a két világrendszer országainak együttműködése nem változtat a közöttük meglevő jelentős elvi, politikai, gazdasági, társadalmi különbségeken, sőt ellentéteken. De az ezeken alapuló szükségszerű verseny, küzdelem nem is zárja ki a békés egymás mellett élés elveinek megfelelő viszonyt, ami az emberiség létérdekeit szolgálja.

Magyarország, mint közepes gazdasági fejlettségű, szerény anyagi eszközökkel rendelkező ország, érdekelt az államok közötti sokoldalú – különösen a gazdasági – együttműködésben. Erre nemcsak ismert gazdasági helyzetünk késztet bennünket, hanem elvi meggyőződésünk is. Mélyen hiszünk abban, hogy minél erősebb az országok közötti gazdasági együttműködés, annál szilárdabbak a politikai kapcsolatok, a javuló politikai légkör viszont kedvez a gazdasági együttműködésnek, amely – ha kölcsönös érdeken és egyenjogúságon nyugszik – minden ország és nép üdvére válik.

A világ gazdasági életében a legnagyobb terheket ma a fegyverkezésre fordított mérhetetlenül nagy kiadások jelentik. Ezért nagyon fontosnak tartjuk, hogy szűnjön meg az óriási áldozatokat követelő fegyverkezési verseny. A világ minden népének érdeke, hogy a Szovjetunió és az Egyesült Államok, a Varsói Szerződés és a NATO fegyveres erői sohase találkozzanak a harctereken. A SALT–II-nek és a remélhetőleg azt követő többi megállapodásnak nemcsak katonai vonatkozásban – a fegyverkezési verseny lefékezésében és megállításában – van fontossága, hanem jelentős lehet a nemzetközi politikai helyzet egészére gyakorolt hatása is.

Bűnösen szűk látókörű, hamis illúzió az a rosszindulatú számítgatás, hogy a Szovjetuniót, a szocialista országokat a fegyverkezési hajsza fokozásával megoldhatatlan nehézségek elé lehet állítani. A történelem tanít, emlékezni kell: kudarcot vallott ez a szándék már közvetlenül a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme után is, amikor a tőkésországok egész sorának a belső ellenség tevékenységével összehangolt

intervenciója sem tudta megsemmisíteni a cári Oroszország súlyos örökségével, az első világháborús pusztítások nyomán járó éhínséggel és más nehézségekkel küzdő fiatal szovjet államot. A Szovjetunió sikerrel állta ki a második világháború megpróbáltatásait is, amikor a tőkésországok vezető köreinek engedékeny, rövidlátó politikája folytán megerősödött, a nyugati polgári demokráciák egész sorát is elsöpréssel fenyegető fasizmus támadt rá. A szocialista országoknak a második világháború utáni években létrejött közössége is sikerrel birkózott meg a tőkésországok által rájuk kényszerített hidegháborús megpróbáltatásokkal, pedig akkor még fejletlenebbek voltak, s a jelenleginél összehasonlíthatatlanul kedvezőtlenebb feltételekkel kellett számolniuk. Még egy megjegyzést e kérdéshez: a kommunizmust, a szocializmust építő népek békében akarnak élni, és a fegyverekre költött összegeket szívesen fordítanák más célokra; de számolnia kell mindenkinek azzal, hogy szocialista vívmányaikat, a szabadságukat mindennél többre becsülik, s azt mindenkor és minden körülmények között meg fogják és meg is tudják védeni.

A népek számára megnyugtató a Szovjetunió higgadt magatartása, bölcs politikája. A békéért folytatott erőfeszítései a magyar nép óhaját és törekvéseit is kifejezik, ezért ezek támogatását alapvető feladatnak tekintjük. A többi szocialista országhoz hasonlóan azonban békepolitikánkat következetesen folytatva sem mondhatunk le arról, hogy megfelelően gondoskodjunk népünk függetlenségének, szocialista vívmányainak védelméről.

Általában nem célravezető a múlt felhánytorgatása, de arra jó a múltra való visszatekintés, hogy tanuljunk belőle. A történelem tapasztalatai pedig azt bizonyítják, hogy a hidegháború – a fegyverkezésből hasznot húzó, szűk hadiipari monopoltőkés körök kivételével – mindenki másra csak bajt hoz, s kudarca egyszer már beigazolódott. Nem lenne tehát jó az együttműködést ismét elkülönüléssel felváltani, ha egyszer már világosan kifejezésre jutott, hogy ez zsákutcába vezet.

A politikai és a katonai enyhülés, a leszerelés terén való előrehaladás együtt jár a bizalom erősödésével, s így minden más kérdés megoldására is kedvező feltételeket teremt. Manapság sok szó esik az emberi jogokról. Nézetem szerint az ember legalapvetőbb joga az élethez való jog. A há-

ború, a háborús veszélyeztetettség az ember legalapvetőbb jogát sérti meg, tehát ezt a legfontosabb emberi jogot csak a béke biztosítja. Az is nyilvánvaló, hogy feszült nemzetközi helyzetben, a fenyegetettség légkörében minden állam keményebb rendszabályokat hoz. Ha a biztonság érzése hiányzik, az országok minden apróbb kérdésre érzékenyebben reagálnak, és ezek a kérdések olykor a tényleges jelentőségüknél nagyobb dimenziót kapnak. Ezzel szemben, ha az államok biztonságban érzik magukat, akkor a belső viszonyaik is harmonikusabbak, a nemzetközi kapcsolatépítés is könnyebben megy minden területen. Aki tehát igazán szívén viseli az emberi jogokat, annak harcolnia kell az államok közötti normalizált kapcsolatokért, az enyhülésért, a békéért.

Napjainkban a szocialista országok, a béke érdekében kibontakoztatott, a népek akaratát kifejező nemzetközi tömegmozgalmak világszerte gyarapodnak, erősödnek. Mély meggyőződésem, hogy a hidegháború fogyatkozó számú hívei már nem tudják letéríteni az enyhülés útjáról a világot, és az emberiség egy békésebb jövő elé néz. Az egy úton haladó szocialista országok sorában a Magyar Népköztársaság minden erejével ennek előmozdítására törekszik, s bízunk abban, hogy ehhez a jövőben is korrekt partnereket találunk a tőkés világ reálisan gondolkodó felelős vezetői és a velünk egy célért küzdő békeszerető erői körében. Mivel a béke minden nép érdeke, közös, nagyszerű küldetésünk is lehet: a béke ügyének szolgálata.

Cikk a New Hungarian Quarterlyban.
Magyarország, 1979. 33. sz.

NYILATKOZAT
AZ ARD TELEVÍZIÓTÁRSASÁGNAK

1979. SZEPTEMBER

Kérdés: A Schmidt szövetségi kancellárral folytatandó beszélgetés során a nemzetközi helyzet és az enyhülési politika bizonyára nagy teret kap. Hogyan ítéli meg a katonai enyhülés lehetőségeit Európában a SALT–II után? Most kedvezőbb lehetőséget lát-e a már hat éve tartó bécsi haderőcsökkentési tárgyalásokhoz?

Válasz: Schmidt kancellár úr magyarországi látogatása fontos esemény a két ország kapcsolatában azért is, mert a Német Szövetségi Köztársaság kancellárja első ízben látogat Magyarországra. Ez a látogatás az enyhültebb európai helyzet eredménye, s egyszersmind – meggyőződésem szerint – a további enyhülés ösztönzője is lesz.

A hadászati támadófegyverek korlátozásáról Bécsben aláírt szovjet–amerikai megállapodás – a második SALT-szerződés – önmagában is óriási jelentőségű, de ezenkívül nagyon fontos és pozitív közvetlen és közvetett hatást gyakorol a nemzetközi viszonyokra is. Mi a szovjet–amerikai megállapodást nagyra értékeljük, és meggyőződésünk, ha hatályba lép, az enyhülés irányzatát erősíteni fogja. Ezzel együtt jó irányba ösztönöz majd minden nemzetközi tárgyalást, amely a fegyverkezési verseny megfékezését, az enyhülést, a biztonságot mozdítja elő, beleértve a bécsi tárgyalásokat is.

A bécsi tárgyalások eddigi eredményeivel mi sem vagyunk elégedettek. Nagyon vontatottan és nehezen haladnak, mégis úgy vélem, értékelnünk kell azt, hogy a találkozás létrejött és a tárgyalás folyik. Bízunk abban, hogy Bécsben sikerül majd előrelépni. Ott most a teljes jogúan részt vevő szocialista országok javaslata van a tárgyalóasztalon, s reméljük, hogy az eddiginél konkrétabb és pozitív választ kapunk a többi tárgyalófél részéről. Ennek minden bizonnyal kedvező hatása lenne.

Kérdés: A KGST és a Közös Piac, azaz a két gazdasági közösség közötti tárgyalások mellett Magyarország folytat-e közvetlen megbeszéléseket is az Európai Gazdasági Közösséggel? Ha igen, milyen célok elérésére törekszik Magyarország?

Válasz: Mi magunk mellette voltunk, hogy a KGST és a Közös Piac között közvetlen tárgyalások kezdődjenek, de azok elhúzódása miatt elégedetlenek vagyunk. Szeretnénk, ha ezek a tárgyalások előbbre jutnának és bizonyos megállapodások jönnének létre a Közös Piac és a KGST között.

Mi természetesen a Közös Piac országaival élénk és közvetlen kontaktusokat tartunk fenn, hiszen velük széles körű gazdasági kapcsolataink vannak. A legszélesebb körűek ezen belül a Német Szövetségi Köztársasággal alakultak ki. S örömmel teszem hozzá, hogy ezek a kapcsolatok lendületesen fejlődnek.

A Magyar Népköztársaság tárgyal a Közös Piaccal külön is, mert a kereskedelmi kapcsolatok fejlődésének vannak olyan akadályozó tényezői, amelyek nem szükségszerűek.

A Magyar Népköztársaság tagja a GATT-nak, a vámtarifákról és a kereskedelemről szóló általános egyezménynek. Ennek szabályzata szerint nekünk a Közös Piac országaiban több lehetőséget és kedvezményt kellene élveznünk annál, mint amennyit jelenleg élvezünk. A Közös Piac országai szintén tagjai a GATT-nak, de azt tapasztaljuk, hogy a Magyar Népköztársaságnak mégsem biztosítják a GATT-ban előírt kedvezményeket. Ezt mi diszkriminációnak tekintjük, amely lényegesen akadályozza a gazdasági kapcsolatok további lendületes fejlődését. Ezért bizonyos kérdésekben közvetlen tárgyalásokat folytatunk, és olyan megoldásokat szeretnénk találni, amelyek – addig is, amíg a KGST és a Közös Piac országai közötti kereskedelem a maga rendes menetében, szabályozottan magasabb fokra lép – rugalmasan lehetővé teszik a Magyar Népköztársaság gazdasági együttműködését a Közös Piac országaival, nem utolsósorban a Német Szövetségi Köztársasággal.

Kérdés: Minden országnak megvannak a maga nemzeti hagyományai. Létezik-e magyar út a szocializmushoz, amely ezekhez a nemzeti hagyományokhoz kapcsolódik, és ha van ilyen, mennyiben különbözik a többi ország útjától?

Válasz: Egyetértek önnel: minden országnak vannak nemzeti hagyományai és minden országnak megvannak a sajátos adottságai. A szocializmusnak mint társadalmi formációnak – amennyiben valóban megérdemli azt a nevet, hogy szocialista – bizonyos nemzetközi közös törvényszerűségei vannak. Mi a magunk munkájában a történelmi tapasztalatokat és a nemzetközi közös törvényszerűségeket figyelembe vesszük. Ugyanakkor az a meggyőződésünk, hogy minden országnak feltétlenül számításba kell vennie történelmi tradícióit, az ország sajátos adottságait – vagyis összefoglalóan kifejezve – a nemzeti sajátosságokat.

Tapasztalataink szerint Nyugaton a szocialista országok viszonyait nem pontosan ismerik. A szocializmus építése minden országban, így Magyarországon is bizonyos sajátosságokat mutat. A szocializmust nem lehet sablonok alapján vagy – hogy úgy mondjam – kopírozással felépíteni. Politikánkat realista módon alakítjuk, s szocialista céljainkat szem előtt tartva, saját adottságainkból kiindulva igyekszünk előrehaladni. Ezt nevezzük mi a politika nyelvén szocialista hazafiságnak és internacionalizmusnak.

Nekünk egy egész sor alapkérdésben sajátos megoldásaink vannak, amelyek viszonyainkból következnek. De ahogy mondottam, mi nem kopírozunk, de a megoldási módozatainkat sem ajánljuk másoknak, hiszen azok részben a mi magyar sajátosságainkban gyökereznek.

Kérdés: Feszültséghez vezet-e a szerződésrendszeren belül a nemzeti elemek hangsúlyozása az egyes államok politikájában? Az ember ennek a kérdésnek a feltevésénél az önök szomszédjára, Romániára gondol.

Válasz: Nem tudok belemenni most bizonyos kérdések vizsgálatába, hiszen erre az interjú kerete nem alkalmas. De szeretnék önnek válaszolni általánosságban.

Minden népnek, országnak megvannak a saját érdekei, így Magyarországnak is. De a szövetségi rendszerekről feltétlenül tudni kell, hogy azokba egy adott ország saját nemzeti érdekeiből kiindulva lép be. Ily módon nemzeti érdekeit képviseli magasabb szinten és hatásosabban a szövetségi rendszeren belül és általa. Ez voltaképpen minden szövetségi rendszerre vonatkozik.

Magyarország olyan szövetségi rendszereknek – a Varsói Szerződésnek, a KGST-nek – a része, amelyeknek tagjai kivétel nélkül szocialista

országok. Ezeknek az egyesüléseknek a lényegéhez tartozik, hogy a sajátos nemzeti érdekek mellett meghatározó szerepet játszanak a közös érdekek. Az érdekek egyeztetése folyamat, ami nem mellőzhető. A nemzeti érdekeket egyeztetni kell ahhoz, hogy a közösség, a szövetségi rendszer átfogó közös érdekei is megfelelően kifejezésre jussanak.

A szocialista országok elvei azonosak, a szocializmus céljai közösek és az alapvető érdekek is egybeesnek. Ugyanakkor időnként adódhatnak érdekütközések is, talán olyan esetben is, amire ön gondolt. Ezeket az érdekösszeütközéseket azonban munkánk menetében, annak rendje és módja szerint, folyamatosan egyeztetjük és a közös megoldást mindig megtaláljuk. Ebben bízunk, bármely országról is legyen szó.

Magyarország, 1979. 37. sz.

BESZÉD
A BUDAPESTI PÁRTAKTÍVA-ÉRTEKEZLETEN

1979. SZEPTEMBER

Szívből köszöntöm a budapesti aktíva minden résztvevőjét és az önök személyében Budapest kommunistáit, a főváros dolgozó népét. Átadom pártunk Központi Bizottságának szívélyes üdvözletét. Örülök, hogy részt vehetek ezen a tanácskozáson, amelynek olyan fontos napirendje van, mint a Magyar Szocialista Munkáspárt XII. kongresszusára való felkészülés. Az az álláspont, ami az előadói beszédben és a felszólalásokban kifejezésre jutott, minden tekintetben összhangban van pártunk politikájával és azzal a szándékkal, amellyel a kongresszus előkészítéséhez hozzáfogtunk.

A kongresszusnak rendkívül nagy jelentősége van pártunk, népünk és országunk életében. Nálunk a párt a társadalom irányítóereje. A felkészülés menetében minden szervezete – az alapszervezetektől a Központi Bizottságig –, majd maga a kongresszus is mérleget készít a végzett munkáról, eleget tesz beszámolási kötelezettségének. Ez – a tapasztalat szerint – minden előző kongresszusunkon a párt politikájának továbbfejlesztését, a gyakorlati munka megjavítását eredményezte. Bízunk abban, hogy így lesz ez a XII. kongresszuson is, amely kijelöli a párt feladatait és az ország további fejlődésének útját, s így a nép sorsára is hatással lesz.

A kongresszusi felkészülést bizonyos tekintetben megkönnyíti a Központi Bizottság múlt évi áprilisi ülése, amely – mint emlékezetes – a XI. kongresszus határozatainak végrehajtását vizsgálta. Hasonló vizsgálatot végzett ebben az időszakban a párt minden szervezete, ami ma is segíti a munkát. Ezért ajánlom, hogy az akkori megállapításokból kiindulva folytassuk a mostani vizsgálódást és felkészülést is.

Úgy gondolom, nyugodtan tekinthetünk a kongresszus elé. Az egész

párt a XI. kongresszus által meghatározott úton halad, s az elmúlt időszakban minden erejével az ott hozott határozatok végrehajtására törekedett. Azt is megállapíthatjuk, hogy mind pártunk tevékenysége, mind a szocializmus magyarországi építése megfelel a párt hosszú távú törekvéseit magában foglaló programnyilatkozat céljainak is.

A párt tagsága, minden szervezete, s a párt szavát követve egész dolgozó népünk hatalmas munkát végzett. Igaz, nagy nehézségeket is le kellett küzdeni, de a munka eredményei így sem csekélyek.

Külpolitikai tevékenységünket szintén a XI. kongresszuson megjelölt célok határozzák meg. Ezek summázata nemcsak hazánkban, hanem határainkon túl is köztudott: mindent meg kell tennünk egy új világháború megakadályozásáért. Küzdünk tehát az enyhülésért, az enyhülés elmélyítéséért, a tartós békéért. Mivel pártunk kommunista párt, és népünk szocializmust épít, külpolitikai tevékenységünkkel világméretekben hozzá kívánunk járulni a népek szabadságküzdelméhez, nemzeti szabadságuk kivívásához és megőrzéséhez, a társadalmi haladás előmozdításához.

Országunk egyedül nem tudja döntően befolyásolni a nemzetközi helyzet alakulását. Mégsem szabad lebecsülnünk a magyar külpolitika hatékonyságát és lehetőségeit. Mi is ott vagyunk a népek „kórusában", és nem mindegy, hogy mire adjuk le szavazatunkat a nemzetközi élet kérdéseiben.

Erőinket természetesen megsokszorozza, hogy külpolitikánk szocialista törekvéseket fejez ki: együtt haladunk, közös külpolitikai főirányt követünk legközvetlenebb és legjobb szövetségesünkkel, a Szovjetunióval, a Varsói Szerződés országaival. Ezeknek a törekvéseknek az érvényre juttatásáért összefogunk minden szocialista országgal, minden haladó erővel a világon.

A XI. kongresszus óta végzett külpolitikai tevékenységünk eredményeinek összegezéseként elmondhatjuk: mindvégig minden erőnkből nemes céljaink eléréséért, az enyhülés folyamatának erősítéséért dolgoztunk. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy az enyhülés az elmúlt évek során teret hódított. Ennek sokféle ténybeli bizonyítéka van. Maga a helsinki tanácskozás is sok-sok évi nagy erőfeszítés eredményeként jött létre. Az ott elfogadott ajánlások nemzetközi visszhangjából is megállapítható, hogy

Helsinki nem befejezője, hanem elindítója volt egy olyan folyamatnak, amely azóta is bontakozik, szélesedik, elmélyül.

Országunk kiveszi részét a helsinki ajánlások mind hatékonyabb és teljes érvényesítéséért vívott küzdelemből. Ez jellemezte szövetségeseinkkel együtt végzett külpolitikai munkánkat és a kétoldalú kapcsolatok építését célzó saját kezdeményezéseinket egyaránt. Így és ebben a szellemben lépünk fel minden nemzetközi fórumon, és így készülünk a madridi tanácskozásra is.

Minden lehetséges alkalommal hangsúlyozzuk s valamennyi partnerünk figyelmébe ajánljuk a Varsói Szerződés tagállamai külügyminisztereinek tanácskozásán született legutóbbi ajánlás jelentőségét. Meggyőződésünk, hogy ha javaslatunknak megfelelően a helsinki tanácskozáson részt vett valamennyi fél megvizsgálná: mit tudna már most, késlekedés nélkül tenni a bizalomerősítő intézkedések területén és azért, hogy katonai téren is éreztesse hatását az enyhülés, ez újabb kedvező változást eredményezne Európa s a világ politikai helyzetében. A helsinki tanácskozás nem a résztvevők egyes csoportjainak hozott előnyt, hanem valamennyi ott képviselt ország érdekeit fejezte ki. Ugyanígy a Varsói Szerződés javaslatai is valamennyi érintett nép érdekeit, az emberiség közös céljait szolgálják.

A szocialista országok törekvéseinek más – kézzelfogható és látható – eredményei is vannak az enyhülés kibontakoztatásában. Bécsben nemrégen aláírták a Szovjetunió és az Egyesült Államok második megállapodását a stratégiai támadó-fegyverrendszerek korlátozásáról. Ennek ratifikálása és hatályba lépése önmagában is óriási jelentőségű lenne és feltétlenül pozitív hatást gyakorolna az összes nyitott nemzetközi kérdés megoldására.

Eredménnyel folyik tehát a küzdelem a hidegháború maradványainak felszámolásáért, az enyhülés előmozdításáért. Európában és a világ különböző térségeiben kézzelfogható realitás a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élése. Akkor is, ha azzal jelentős erők állnak szemben, amelyekkel meg kell küzdenünk.

Álláspontunk konkrét, világos és egyértelmű. Célunk a nagyarányú fegyverkezési verseny lefékezése, korlátozása és csökkentése. Azért küz-

dünk, hogy a fegyverzet alacsonyabb fokán jöjjön létre az egyenlő biztonság.

A széles körű nemzetközi kapcsolatok korszakát éljük, s valószínű, hogy a jövőben még tovább bővülnek e kontaktusok. Országunk, népünk képviselői már ma is több száz nemzetközi szervezetben vannak jelen és fejtik ki álláspontunkat a béke, az enyhülés és a haladás érdekében. Részt veszünk például a genfi sokoldalú leszerelési tárgyalásokon, és jelen vagyunk a bécsi tárgyalásokon is, ahol a közép-európai fegyveres erők és fegyverzetek kölcsönös csökkentése a cél. Államunk, országunk, népünk képviselői tehát aktívan dolgoznak a nemzetközi politika síkján.

A Szovjetunió párt- és kormányküldöttségének idei magyarországi látogatása nagy jelentőségű esemény volt. Minden ilyen találkozó alkalmat ad arra, hogy szót ejtsünk a feleket kölcsönösen érdeklő kérdésekről. Ezúttal a sokoldalú magyar–szovjet együttműködés továbbfejlesztéséről, a közös érdekű nemzetközi kérdésekről tárgyaltunk. Arról, hogy még jobban összehangoljuk tevékenységünket, nemzetközi lépéseinket. Ország-világnak demonstráltuk, hogy a magyar–szovjet barátság megbonthatatlan! Jó alkalom volt a találkozó arra is, hogy kifejezésre juttassuk népünk őszinte tiszteletét és megbecsülését Leonyid Brezsnyev elvtárs iránt, akinek óriási szerepe van népeink barátságának elmélyítésében, a békéért, a haladásért folyó világméretű küzdelemben.

Hasonló céllal és ugyanebben a szellemben került sor a magyar párt- és kormányküldöttség látogatására Szófiában, erősítve a magyar és a bolgár nép hagyományos baráti érzelmeit, egységét és együttműködését, amely a történelmileg új viszonyok között, új alapokon teljesedett ki.

Fontosnak tartjuk Helmut Schmidtnek, a Német Szövetségi Köztársaság kancellárjának budapesti látogatását is. A tárgyalások, találkozók természetesen a két ország kapcsolatainak további fejlesztését szolgálták, de kifejeztek bizonyos közös nemzetközi törekvéseket is. Úgy tűnik, mindkét fél érdekelt az európai és általában a nemzetközi enyhülés előmozdításában, s gyakorlati példát mutattunk arra, hogy két különböző szövetségi rendszerhez tartozó, más társadalmi rendszert képviselő ország között is lehetséges, sőt szükséges és elkerülhetetlen az együttműködés.

A nemzetközi élet legfrissebb eseménye az Egyesült Nemzetek Szer-

vezetének most megnyílt, idei ülésszaka, ahol széles körű nemzetközi konzultáció folyik – hiszen már 152 ország tartozik kötelékébe –, s napirenden vannak a világ legfontosabb kérdései. Mi e fórumon is általános törekvéseinket, békeszándékunkat, az enyhülés előmozdítását, a társadalmi igazság érvényesülését képviseljük minden kérdésben.

A világ egyik neuralgikus pontja a Közel-Kelet. A helyzet itt változatlanul rendezetlen és potenciálisan veszélyes, elsősorban a Közel-Keleten élő népek, de Európa népei s a világbéke szempontjából is. Az izraeli–egyiptomi különmegállapodás nem mozdítja elő a valódi és igazságos béke megteremtését. Ennek útja: az izraeli agresszió – így a Libanon elleni jelenlegi agresszió – megszüntetése, az Izrael által megszállt területek visszaadása az arab népeknek, a palesztinai nép törvényes jogainak – így az államalapítás jogának is – elismerése és érvényesítése, valamennyi közel-keleti állam, köztük Izrael és az ott élő népek biztonságának, békés életének szavatolása. Meggyőződésünk szerint a béke csak akkor lesz igazságos és tartós e térségben, ha valamennyi érdekelt fél bevonásával és közreműködésével születik meg.

A világ másik neuralgikus pontja Dél-Afrika, ideértve Namíbiát, Zimbabwét és magát a Dél-afrikai Köztársaságot. Fekete-Afrika népei folytatják igazságos és törvényes harcukat a faji diszkrimináció ellen. Teljes mértékben szolidárisak vagyunk velük, támogatjuk őket, hiszen egy régi világ visszataszító és elviselhetetlen maradványa ellen harcolnak, amelyet feltétlenül fel kell számolni.

A burzsoá sajtóban hemzsegnek a vádaskodások arról, hogy a Szovjetunió, Kuba, a szocialista országok beavatkoznak Afrika ügyeibe. A burzsoá politikusok súlyosan tévednek, ha nem értik meg, hogy Afrika mozgásba jött, fejlődik, hogy ott harc folyik, amely a világtörténelmi viszonyok megváltozásának, a népek ébredésének következménye, nem pedig a kommunista agitációé. A népek törvényes jogaikért, szabadságukért, a gyarmati rendszer maradványainak megszüntetéséért harcolnak, azért, hogy saját maguk választhassák meg fejlődésük további útját. Az afrikai kérdés akkor oldódik meg, ha Afrika népeinek törvényes jogai maradéktalanul érvényre jutnak. Erről sohasem fognak lemondani. És igazuk van!

A bonyolult nemzetközi helyzetben a harmadik neuralgikus pont Dél-

kelet-Ázsia. Amikor erre a térségre gondolunk, elsősorban Vietnam jut eszünkbe. Álláspontunk következetes és világos. A vietnami néppel teljes mértékben szolidárisak voltunk akkor is, amikor a gyarmatosítók ellen harcolt, akkor is, amikor az amerikai agresszióval szemben védelmezte szabadságát és függetlenségét, és akkor is, amikor Kína intézett agresszív támadást ellene. Szolidaritásunk továbbra is töretlen, mert a vietnami népnek igaza van. Igazságos ügyért, törvényes jogaiért harcol. Ugyancsak szolidárisak vagyunk Kambodzsa demokratikus erőivel és Laosszal. Kívánjuk, hogy Vietnam, Kambodzsa és Laosz önálló, szabad országként élhessen, hogy népeik békében építhessék országukat, szebb jövőjüket.

Az olyan manőver azonban, mint amilyen a napokban az ENSZ-ben is történt, ugyanúgy nem segíti elő Délkelet-Ázsia problémáinak megoldását, mint a vietnami menekültek ügye körül csapott lárma. Az ENSZ-ben a mandátumvizsgáló bizottság jelentése alapján közgyűlési határozat született arra, hogy a Pol Pot-rezsim képviselői foglalják el Kambodzsa helyét. Nem sokkal előbb Havannában az el nem kötelezett országok úgy foglaltak állást, hogy Kambodzsa helyét nem töltik be. Ebből egyszerű logikával is következtethetünk arra, hogy ez a visszás ENSZ-határozat milyen erőknek köszönhető.

A Pol Pot-rezsim rövid, de dicstelen működésének korszaka alatt barbár népirtást követett el, mindvégig agresszív fegyveres provokációt folytatott Vietnam ellen. Kambodzsa demokratikus erői helyesen, népük érdekében jártak el, s Vietnam is törvényes jogait védelmezve nyújtott nekik segítséget. A Pol Pot-rezsim megbukott, s akármilyen határozatot hoznak bárhol is, ez a rezsim Kambodzsa ügyeit már soha nem fogja intézni. A politikai józanság azt diktálja, hogy a nemzetközi fórumokon is mielőbb a kambodzsai nép törvényes képviselői foglalhassák el az őket joggal megillető helyet.

Délkelet-Ázsiáról nem lehet szólni Kína nélkül. A Vietnam elleni kínai, ahogy ők nevezték: „büntető hadjáratot", pontosabban fegyveres agressziót a leghatározottabban elítéltük. A nemzetközi küzdőtéren nem keressük az összeütközéseket Kínával, mi a békéért, az enyhülésért, a népek szabadságáért, önrendelkezési jogáért, a békés egymás mellett élésért, a nemzetközi kapcsolatok gyümölcsöző fejlesztéséért küzdünk.

E küzdelmünkben azonban – akaratunktól függetlenül – minduntalan szembe találjuk magunkat Kína egyáltalán nem szocialista külpolitikai törekvéseivel. Ismeretes, hogy bizonyos nacionalista indulatoktól és gondolatoktól, hegemonisztikus törekvésektől vezettetve a szovjetellenesség s újabban a Vietnam-ellenesség áll a kínai politika középpontjában. Ehhez a világ legreakciósabb köreiben, a NATO-ban és hasonló helyeken keresik és találják meg szövetségeseiket.

Elveink szerint Kína belügyeibe természetesen nem kívánunk – nem is tudunk – beleszólni. A kínai néphez való alapvető viszonyunkat jól jellemzi, hogy néhány nap múlva megemlékezünk a Kínai Népköztársaság születéséről, a kínai forradalom győzelmének évfordulójáról. Annak idején – a világ más országaihoz hasonlóan – mi is a világhelyzetben bekövetkezett új, nagy, pozitív fordulatként ünnepeltük a kínai forradalom győzelmét, a Kínai Népköztársaság megszületését. Kína egy ideig a nemzetközi helyzetben is pozitív tényező volt. A kínai vezetés politikájának változása következtében e pozitív szerep is gyökeresen megváltozott. A Magyar Népköztársaság ennek ellenére, ebben a helyzetben is normális államközi kapcsolatokra törekszik a Kínai Népköztársasággal, s a kínai népnek minden jót kívánunk. Azt kívánjuk, hogy Kína térjen vissza a szocializmus következetes útjára, s a nemzetközi életben ismét pozitív szerepet töltsön be. Mi addig is elvi, következetes és becsületes külpolitikánkat folytatjuk a Kínai Népköztársaság irányában.

A Varsói Szerződés Szervezete és a KGST a szocialista országoknak olyan tömörülése, szövetsége, amely megfelel elveinknek, a tagállamokban élő népek alapvető, közös érdekeinek és szocialista céljainak. Általános és közös politikánk a békepolitika, a fegyverkezési verseny csökkentése, az új világháború megakadályozása, a tartós béke biztosítása. Ezeken az elveken kívül mit képvisel a Magyar Népköztársaság mint e szövetségi rendszer tagja? Természetesen nemzeti érdekeit. Kétoldalú kapcsolataiban is a szocializmust építő magyar nép nemzeti érdekeit képviseli és igyekszik érvényesíteni. Ugyanezt tesszük magától értetődően a szövetségi rendszeren belül is. A magyar nép legsajátabb nemzeti érdekeit szolgálja ugyanis az, hogy mi a Varsói Szerződés és a KGST tagországa vagyunk, mert e szervezetek segítségével szocializmust építő

népünk érdekeit magasabb szinten, nagyobb hatásfokkal képviselhetjük. Ezt fogjuk a jövőben is tenni.

A nemzetközi helyzet jelenlegi legpozitívabb tényezőjét a Varsói Szerződés általános törekvései, békés szándékai jelentik. Közösségünk – akárcsak a Szovjetunió – soha nem törekedett és most sem törekszik fegyverzeti fölényre s arra, hogy rákényszerítse akaratát a másik félre. De a szemben álló erők fegyverzeti fölényét sem nézheti tétlenül; mindig megtette és megteszi a szükséges lépéseket, hogy az erők kiegyensúlyozottak legyenek.

Mi egyoldalú fegyverzetcsökkentésre nem szánhatjuk rá magunkat. A történelem arra tanít bennünket, hogy nem szolgáltathatjuk ki népeinket az állig felfegyverzett imperialisták „humanizmusának". A fegyverkezés kivétel nélkül minden néptől hallatlanul nagy anyagi áldozatokat kíván. Ebből csak a hadiiparban érdekelt monopóliumok húznak hasznot. Tévedésen, a népek nem ismerésén alapszik az imperialistáknak az a számítása, hogy a Varsói Szerződés bármelyik országában politikai előnyük származhat a fegyverkezési verseny folytatásából. A világtörténelem kerekét nem lehet visszafordítani. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmével megszületett a szocialista rendszer, s az elmúlt több mint hatvan évben világrendszerré vált. Számos nép és ország lépett saját szabad fejlődésének útjára. Alkotóerői felszabadultak és óriási eredményeket értek el. Ezek a népek, köztük a magyar nép is, mindent megtesznek, minden szükséges terhet vállalnak azért, hogy elért vívmányaikat megvédjék. Igaz, a legfejlettebb kapitalista országok bizonyos anyagi területeken még előttünk járnak. De a szocialista országok a történelmi fejlődés rövid időszaka alatt olyan társadalmi vívmányokra tettek szert, amelyeknek a kapitalista országokban még a csírái sincsenek meg. Ezekből a vívmányokból népeink nem fognak engedni! Mint meggyőződéses ember, mint a magyar nép fia és bizonyos mértékig ismerője, népünk, az öntudatos, hazafias emberek nevében merem mondani, hogy mi így, ezzel az eltökéltséggel dolgozunk az enyhülésért, a béke megszilárdításáért és tartóssá tételéért.

Bizonyos szempontból a nemzetközi helyzet új tényezője az el nem kötelezett országok mozgalma, amely a közelmúltban Havannában tartotta értekezletét. A tanácskozást eredményesnek tartjuk. Egyetér-

tünk az el nem kötelezett országok óriási többségével a béke, az enyhülés, a népek önrendelkezése kérdésében, s ezért üdvözöljük mozgalmukat.

Minden országnak vannak sajátos érdekei, vannak azonban a világon olyan érdekek is, amelyek alapvetően fontosak minden nép, minden ország számára – függetlenül attól, hogy valamelyik szövetségi rendszerhez vagy az el nem kötelezett országok mozgalmához tartozik. A béke általánossá és tartóssá tétele mellett ilyen fontos kérdés a világ nyersanyag- és energiaproblémáinak megoldása, a természeti környezet védelme. Ha ezekben a kérdésekben nem alakul ki mielőbb nemzetközi méretekben általános egyetértés, akkor a világ iparosodott része hovatovább már tiszta vízhez sem juthat, és még az oxigént is palackban fogják árulni. Múlhatatlanul fontos a legfejlettebb és a legelmaradottabb országok életkörülményeinek közelítése, amihez a fegyverkezési verseny lefékezésével olyan anyagi eszközöket lehetne felszabadítani, hogy a legszegényebb országok is segítséghez juthatnának.

Külpolitikánk eddig is eredményes volt, növelte a Magyar Népköztársaság nemzetközi becsületét és tekintélyét. Ezt a politikát követjük a jövőben is. Szövetségi rendszerünkön belül hű szövetségesek, a fejlődő országoknak szolidáris és segítőkész barátai leszünk, a fejlett kapitalista országokkal pedig – ha megvan rá a kölcsönös szándék – korrekt partnerként dolgozunk együtt minden kérdésben, amiben lehetséges.

A Magyar Népköztársaság belpolitikai helyzete kiegyensúlyozott. Szocialista rendszerünk szilárd, a párt egységes, magáénak vallja és követi a marxista–leninista ideológiát, politikája következetes. Hazánkban – és még kevésbé pártunkban – ma nincsenek olyan irányzatok, amelyek a hajdanvolt személyi kultusz vagy az 1956-os revizionizmus vonalát támogatnák. A több mint két évtizeddel ezelőtt meghirdetett kétfrontos harc azonban bizonyos értelemben mindig érvényes: szocialista elveinkkel szemben soha ne engedjünk teret se a dogmatizmusnak, a szektarianizmusnak, se a revizionizmusnak, a megalkuvásnak. Amikor azt mondjuk, hogy politikánk nem lehet dogmatikus, akkor nemcsak valamilyen régi – mondjuk 1952-es – dogmára gondolunk. A világ halad, pártunk élő párt, s nekünk arra is vigyáznunk kell, hogy a saját, mondjuk tizenöt évvel ezelőtti megállapításunk se válhasson dogmává, s hogy állásfoglalásunk mindig megfelelően kövesse a körülmények változását.

Pártunk a munkásosztály pártja, de történelmi felelősségünk úgy alakult, hogy immár az egész népért, nemzetünkért vagyunk felelősek, és eszerint kell megoldanunk az előttünk álló feladatokat. A Magyar Szocialista Munkáspárt egész népünk érdekeit képviseli. Nem nevezheti ki magát senki a munkásérdekek vagy a parasztérdekek kijelölt képviselőjének.

Ilyen-olyan nézetek azonban nálunk is szép számmal akadnak. Egyesek azt mondják, hogy minek nekünk a Nyugattal kereskedni, hiszen a tőkés piacon mindig csak értékesítési problémáink vannak, nő az infláció. Csukjuk be az ajtót, és egyszeriben megszűnik minden gondunk. Vannak azután halkabb hangok, hogy minek nekünk a szocialista országokkal kereskedni. Nem véletlenül mondom tehát, hogy marxista–leninista elveink tisztasága fölött őrködni a mindennapok gyakorlatában nélkülözhetetlen kötelességünk. Ha pedig szektás, dogmatikus vagy revizionista felfogással, szocialista elveinkben megalkuvással találkozunk, azonnal, következetesen szálljunk vele szembe.

Belpolitikai helyzetünk szilárdságának nagyon fontos tényezője, hogy a párt vezető szerepe megfelelően érvényesül, tömegkapcsolatai élőek, fejlődnek. Munkásosztályunk, parasztságunk, értelmiségünk, népünk becsülettel helytáll kötelességei teljesítésében. És mindennek eredményeként hazánkban a munkásosztály, a nép hatalma erős. A szocialista demokrácia fejlődik, a szocialista nemzeti összefogás és egység évről évre erősödik. Bízunk abban, hogy pártunk általános politikai vonalát a párt XII. kongresszusa megerősíti, továbbfejleszti, s az töretlenül folytatódik.

A szocialista építés a gazdasági, a kulturális és minden egyéb területen eredményesen halad. Most nagy nyomatékot kapott a gazdasági munka, hiszen ettől függ az összes többi terület fejlődése is. Ez adja az anyagi alapot a kulturális, a szociális fejlesztéshez és valamennyi más tevékenységünkhöz. Most nehezebb a gazdasági munka, mint néhány évvel ezelőtt. Ennek okát az állam szempontjából világosan meg tudjuk jelölni az 1973–1974-ben bekövetkezett világpiaci árrobbanásban. Ez döntő ok, hiszen emiatt nehezebb feltételek között dolgozunk. Ha az árrobbanás nem következik be, nemzetközi kereskedelmi mérlegünk valószínűleg

egyensúlyban lenne, s most nem kellene 20 százalékkal több árut exportálnunk ugyanannyi importért, mint 1973-ban.

A nehézségeknek természetesen egyéb okai is vannak: saját munkánk gyöngéi és bizonyos örökölt elmaradottságok, amelyeket 35 év alatt sem tudtunk teljesen felszámolni. De hiába szidjuk a régi burzsoá-földesúri osztályt, hogy ilyen örökséget hagyott népünkre. Hiába ostorozzuk a később elkövetett hibákat vagy akár a jelenlegi világgazdasági helyzetet, ez kevés az üdvösséghez. Előre akkor mehetünk, ha tartós tényezőként számolunk a jelenlegi nemzetközi gazdasági viszonyokkal, ha szembenézünk a munkánkban fellelhető gyengeségekkel és felszámoljuk azokat.

A világgazdaságtól nem tudjuk függetleníteni magunkat, mert népgazdaságunk nyitott gazdaság. Termelésünkhöz, fejlődésünkhöz importálnunk kell termékeket szocialista országokból, fejlődő államokból és fejlett kapitalista országokból is, mert élni, dolgozni, fejlődni csak így tudunk. Az importért természetesen fizetni is kell, ezért van szükség exportra.

Ezzel függ össze a termelői és bizonyos értelemben a fogyasztói árak kérdése is. A magyar népgazdaságnak arra kell törekednie, hogy a termelői árak minél jobban összhangba kerüljenek a világpiaci árakkal, különben képtelenek vagyunk reális gazdasági számvetéseket készíteni. Ismeretes, hogy ennek érdekében a termelői árak rendezése napirenden van. Sajnos elkerülhetetlen, hogy a változások bizonyos mértékig a fogyasztói árakban is érvényesüljenek. Természetesen ezenkívül jobb munkára, takarékosságra is szükség van. Ésszerűen kell gazdálkodni mindenekelőtt az anyaggal, az energiával, a munkaerővel, a pénzzel és az idővel is. Mindennel takarékoskodni kell! Ha valaki megkérdezi, hogy kinek kell takarékoskodnia, azt válaszolhatjuk, hogy a termelőüzemeknek, az intézményeknek, az apparátusoknak, a családoknak. Mindenkinek meg kell tanulnia okosan gazdálkodva élni.

Ebből következik az a kérdés is, hogy meddig kell nekünk hatékonyabban termelni, az árakat igazítani, takarékoskodni, beruházásokkal kicsit jobban foglalkozni és így tovább. Csak azt tudom mondani: ameddig a szocialista fejlődés történelmi korszaka tart. Amikor értékarányos árról, hatékonyságról és egyéb hasonló fogalmakról beszélünk, a kapitalisták azt mondják, hogy lám, bár szocialisták vagyunk, kínunkban a kapita-

lista gazdálkodás módszereit alkalmazzuk. Itt megint félreértésről van szó. A szocialista társadalomban is van pénz, van árutermelés, a piacnak a szocialista társadalomban is megvannak a maga törvényei. Mi a szocialista gazdaság törvényszerűségeiből kiindulva, szocialista módon foglalkozunk ezekkel a kérdésekkel. Társadalmunk magasabb rendű, mint a kapitalizmus, s ezért a mi rendszerünkben még hatékonyabban kell dolgozni, mint a kapitalista rendszerben, mert itt a nép javát szolgáljuk és nem a kizsákmányoló osztályokét. Még takarékosabban kell bánni az anyaggal, az energiával és minden egyébbel, ha becsülettel eleget akarunk tenni a munkásosztály, a nép iránti kötelezettségünknek.

Gazdasági nehézségeinkről sokat beszélünk, de ne felejtsük el, hogy sok minden épült hazánkban a XI. pártkongresszus óta. 1976-ban, 1977-ben és 1978-ban húsz nagyberuházás lépett üzembe. Túlnyomórészt bővítésekről van szó, bár néhol a bővített rész nagyobb, mint az alapgyár, s kapacitása, technológiája is különb annál. Általában ezek a legésszerűbb beruházások. Megkezdte termelését például a Péti Műtrágyagyár, a Dunamenti Hőerőmű, a Hejőcsabai Cementgyár, valamint az Ózdi Kohászati Üzemek és a Székesfehérvári Könnyűfémmű igen jelentős új részlege. Üzembe lépett a Miskolci Húskombinát, a Zalaegerszegi Hűtőház, a Kiskunhalasi Kötöttárugyár, a solti középhullámú rádióadó és így tovább. Ebben az évben tíz nagyberuházás, köztük például a Borsodi Vegyi Kombinát új pvc-gyára, a Hajdúsági Cukorgyár készül el. Bővül a Gyulai Húskombinát, a Győri Műszaki Főiskola, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem. Méhes elvtárs részletesen szólt arról, hogy fejlődött, sok új létesítménnyel gazdagodott Budapest.

Melyek gazdasági feladataink? A szavak ismerősek: nagyobb hatékonyság, korszerűbb áruszerkezet, jobb minőség, a munkaerővel való ésszerű gazdálkodás. Rendszerünk egyik vívmánya a teljes foglalkoztatottság. Ez így lesz a szocializmus egész történelmi korszakában és a kommunizmusban is. Ugyanakkor elkerülhetetlen a munkaerő ésszerű átcsoportosítása. A gazdaságos termelés bővítése, fejlesztése, a nem gazdaságos tevékenység csökkentése és végül leépítése megköveteli a munkaerő megfelelő átcsoportosítását. Nekünk, kommunistáknak ezt kell képviselnünk, vállalva a nehezebb feladatokat is, mert ez a nép, a munkások, végső soron az érintett emberek érdekeinek is becsületes szolgálata. Ha

nincs rendben, ha nem szilárd az ország gazdasága, az végül a családok egzisztenciáját is veszélyezteti.

A terhelés persze egyenetlen lesz. Ahol bővítés és fejlesztés van, a párttitkár nyugodtan és kigombolt mellénnyel vállalhatja a feladatokat; de ahol csökkentés, szűkítés és hallatlan erőfeszítés kell, hogy a gazdaságtalan termelésből gazdaságos legyen, ahol például le kell építeni, és az embereket máshova kell vinni, ott a pártszervezetnek, a titkárnak is nehezebb lesz. De azt is vállalni kell. Tennivalóink nem annyira általánosak, hogy mindenütt ugyanazt kelljen csinálni; éppen ellenkezőleg, differenciált munkára van szükség. Vannak olyan kérdések, amelyekkel igazán csak néhány tízezer embernek kell foglalkoznia.

Az 1979-es terv feladatainak megoldásához érezhetően jobban kezdtünk hozzá, mint korábban. Úgy látszik, most már az irányító szervekben és a vállalatok vezetésében is komolyabban veszik a helyzetet, felelősebb a hozzáállás, s bizonyos javuló tendenciák tapasztalhatók. Az ipar fejlődése a jelek szerint megfelelőbb irányba terelődött, a korábban egészségtelenül felduzzadt készletek csökkentek, az import növekedésének üteme valamelyest mérséklődött, és az export emelkedett. Az év azonban még sok munkát ad. A mezőgazdaság helyzete az idén nem a legszerencsésebben alakult, jóval kevesebb búza termett a tervezettnél. A mezőgazdaság dolgozói általában helytálltak, jól dolgoztak. Pótlólagos termeléssel, másodvetéssel igyekeztek hozzásegíteni az országot ahhoz, hogy a mezőgazdasági termelés – a búza egy részének kiesése ellenére is – összességében megközelítse a tervezettet. És megvan a szándék a további jó munkára is.

Megemlítem, hogy az év hátralevő részében nagy feladat vár a közlekedés dolgozóira, az ő helytállásukra is számítunk az őszi nagy munkák idején.

Ahogy itt is elhangzott, a XII. pártkongresszus előkészítésének alapkérdése az idei terv minél jobb teljesítése, az 1980-as terv megfelelő kidolgozása és beindítása. Mély meggyőződésem, hogy ha mindenki megfelelően teljesíti kötelességét, eredményesen fogjuk megoldani feladatainkat.

Nagy erőforrás a KGST-integrációban rejlő lehetőségek jobb kihasználása. Az eddigi eredményekre is büszkék lehetünk: a Vinnyica-

Albertirsa közötti távvezeték, a Szövetség gázvezeték, az uszty-ilimszki cellulózkombinát és számos más létesítmény a gyümölcsöző együttműködés eredménye. Nagy örömmel és megelégedéssel szólhatok a Központi Bizottság nevében arról, hogy ezekben a közös szocialista nemzetközi vállalkozásokban részt vevő magyar dolgozók, köztük például a Kun Béla ifjúsági brigád is, amely a cellulózkombinát építésében jeleskedett, derekasan végezték munkájukat, megbecsülést vívtak ki maguknak. Úgy tűnik, mintha külföldön mindenki kicsit jobb hazafi lenne, többet adna a nemzeti becsületre, mint itthon, saját háza táján.

Ami a KGST-t illeti, még óriási lehetőségek vannak az integrációban, a szakosításban, a kooperációban.

Olyan értelemben is jelen kell lennünk a nemzetközi gazdasági életben, hogy megfelelően dolgozunk a fejlődő országok és a fejlett kapitalista államok irányában is. Enélkül a népgazdaság nem működhet kellő eredményességgel.

A XI. kongresszus óta erősödtek társadalmunk szocialista vonásai, nőtt a párttagság, a tömegszervezetek és a népfrontmozgalomban tömörült szövetségeseink aktivitása, társadalmi felelőssége. Hozzáteszem: az egyházak is felelősséget éreznek a közügyek, az országos ügyek iránt, s ez is fontos.

Az állami, a tanácsi tisztviselők, egész köztisztviselői karunk is becsületesen, a korábbinál nagyobb felelősséggel és hozzáértéssel teszi a dolgát. A tanácsok dolgozóin óriási terhek vannak, s akiknek ügye lassan vagy kedvezőtlenül intéződik el, mind őket szidja, de azt hiszem, sok irigyük nem lehet. Ugyanígy lehetne még számos más rétegről – például az orvosokról, az egészségügyiekről - szólni. Az utóbbiak területét is érik kritikai hangok, nem is mindig alaptalanul. De ha figyelembe vesszük, hogy az egészségügyi dolgozók az elmúlt években a technikai eszközök aránylag minimális gyarapodása mellett milyen óriási feladatokat vállaltak, becsülni és értékelni kell munkájukat. Társadalmunk szocialista vonásainak erősödését példázzák a népi ellenőrök, a szocialista brigádok erőfeszítései, a párt XII. kongresszusának, a felszabadulásunk 35. évfordulójának tiszteletére indított szocialista munkaverseny nemes felajánlásai, a kommunista szombatok.

Pár nap múlva emlékezünk meg a fegyveres erők napjáról, illő formá-

ban kifejezésre juttatva, hogy néphadseregünk becsülettel ellátja feladatát, és hozzájárul ahhoz, hogy biztonságban és békében élünk, dolgozunk. Ritkán emlegetjük a belügyi dolgozókat, a határőröket, akik szintén jól ellátják feladataikat, gondoskodnak a közbiztonságról, a rendről. Példamutatóan teljesítik önként vállalt kötelezettségeiket munkásőreink is.

Nagy ereje szocialista társadalmunknak az a fajta magatartás, az a tiszteletre méltó fegyelmezettség is, amellyel közvéleményünk, azon belül párttagságunk fogadta az áremelést. A politikánk iránti bizalom is kifejezésre jutott abban, hogy az emberek megértették: kényszerű és szükséges intézkedésről volt szó.

Erre a bizalomra és támogatásra a jövőben is számíthatunk. Ezzel élhetünk és élnünk is kell, de visszaélnünk soha, semmi szín alatt nem szabad! Azt is üdvözölnünk kell, hogy a fórumokon, ahol ezt az intézkedést tárgyalták – a pártbizottsági üléseken, a taggyűléseken, a dolgozók legszélesebb köreiben –, szinte többet foglalkoztak a termelés kérdéseivel, mint a fogyasztói áremelkedéssel. Ugyanakkor elhangzott sok kritikai észrevétel is. Ezek – lényegüket tekintve és az alapkérdésekben – hajszálra azonosak a Központi Bizottság kritikai észrevételeivel, teljesen egybeesnek azokkal. Mi is rugalmasabb, rátermettebb, jobb vezetést, jobb munkaszervezést és jobb munkafeltételek megteremtését igényeljük a vállalatvezetőktől, az irányító szervektől, mindenkitől. Ez igazságos, jogos igény és követelmény a dolgozó tömegek részéről is.

Amikor kivettem szabadságomat, találkoztam egy kertészbrigáddal, amelyet régebbről ismerek. Ez pár nappal az áremelés után volt. Megkérdeztem vezetőjüket: „Hogy vannak?" Egészségükről érdeklődtem, de a válasz egész másról szólt, mint amire számítottam. Azt mondta: „Köszönjük, aki dolgozik, az boldogul." Ezt a választ akár jelszónak is el lehetne fogadni. Megmondhatjuk minden munkaképes embernek, hogy aki dolgozik, az – mint eddig – a jövőben is boldogulni fog.

Ehhez kapcsolódik, hogy a szocialista társadalom néhány elemi normájára az eddiginél nagyobb figyelmet kell fordítanunk. Arra, hogy a közérdek elsődleges, a munkahelyet és a munkát meg kell becsülni, a munkafegyelem nélkülözhetetlen. Ez azt is jelenti, hogy aki elvállalt egy munkát, becsülettel végezze el, és csak azután van joga előállni igényekkel, panaszokkal.

A teljesítmények mérésével és a bérezéssel kapcsolatban számolni kell azzal, hogy a jövőben differenciáltabbak lesznek a keresetek. Ez a fejlődés tendenciája. A normáknak valóban normáknak kell lenniük, és a teljesítménybérezést maximálisan ki kell terjeszteni. A dolgozók elemi érdeke, hogy a bér, a jutalom, a részesedés a teljesítményhez kapcsolódjék. Önök tudják, hogy milyen a helyzete a kötött munkabérű, illetve a teljesítménybéres dolgozónak. A teljesítménybérben dolgozó, ha „ráhajt" egy kicsit, többet kereshet. Annak a szülőnek van igaza, aki olyan pályát ajánl gyermekének, ahol teljesítménybér van, mert még sokáig azé a jövő. Meggyőződésem, hogy a dolgozók maguk is felismerik ezt.

Ugyancsak elemi társadalmi normánk a köztulajdon védelme és gyarapítása. A takarékosság, s mindjárt tegyük hozzá: az ésszerű takarékosság, mert értelmetlen és ostoba takarékosságra nincs szükség. Sok mindent jobban meg kell becsülnünk és másképpen kezelnünk. Nem engedgedhető meg, hogy az élelem, például a kenyér, a szemétbe kerüljön, mivel telik rá. Sokan irigykedve beszélnek az NSZK-ban meg az Egyesült Államokban levő életszínvonalról. De nézzék meg a nyugatnémet vagy az amerikai háziasszonyt, amikor bemegy a henteshez, és szégyenkezés nélkül kér 300 gramm – mert grammban fejezik ki – húst. Nálunk pedig sokaknál elterjedt, hogy csak azt kérdezték: „Mi van? Mennyi van?", s aztán számolás és spórolás nélkül már kérték is: „Adja ide!" A pénzzel is jól kell gazdálkodni, még a háztartásban is. És ha valaki megkérdezi, hogy meddig lesz így, hogy a közérdeket, a munkahelyet is becsülni kell, hogy takarékosan kell bánni mindennel, azt mondom, hogy addig, amíg a szocializmus építése tart.

A fiatalokkal alapjában véve minden rendben van. Tanulnak, dolgoznak, eleget tesznek honvédelmi kötelezettségüknek. Velük kapcsolatos gondjaink kicsit már szocialista viszonyainkból következnek. Hosszabb ideig „fiatalok", mert hosszabb ideig tanulhatnak, amikor pedig dolgoznak már, sok szülő megelégszik azzal, ha keresetüknek csak egyharmadát adják haza, mondván: hadd öltözzön, hadd szórakozzon, nekem úgysem jutott... S nem gondol rá, hogy talán éppen ezzel rontja el gyermekének jövőjét. Hisz az is családot alapít majd, s nem kis megrázkódtatás lesz, ha maga is tapasztalja, hogy már nem elég a fizetés egyharmadát hazaadni. Bizonyos értelemben az is jobb helyzetünkből, viszonyainkból következik,

hogy az új nemzedék teherbírása, fizikuma is hagy kívánnivalót maga után.

Az ifjúság nevelésével sokat és sokan foglalkoznak: a család, a pedagógus, a KISZ, a társadalmi szervezetek, a munkahelyek. A kulcskérdés: a példa ereje. Hiába mondanak a felnőttek akármit, ha a gyermek azt látja, hogy nem úgy élnek, ahogy mondják. A jó példa erejével kell hatni az ifjúságra. Ez a leghatásosabb pedagógiai módszer.

Őszintén szólva, sajnálattal gondolok ifjúságunk egy töredékére, amely itt-ott cselleng, aluljárókban időzget. Velük is törődnünk kell. Nagy kár lenne, ha ezeknek a gyerekeknek akár csak egy részéből is cinikus, munkakerülő ember lenne. Valamiképpen meg kell nekik magyarázni: az a bizonyos aluljáró az úttest szintje alatt van, és a magyar jövő, az ő jövőjük nem ott épül. Igyekezzenek ők is a napvilágra, találják meg ott a helyüket.

A XII. kongresszusra készülődve őszinte óhajunk – és ennek megfelelően kell dolgoznunk –, hogy a kongresszus erősítse meg pártunk fő politikai irányvonalát, amelyet nem kevés idő alatt formáltunk ki. Ehhez hozzáteszem: politikánk kollektív munka eredménye. Amennyire csak lehetséges volt, a nép legszélesebb körét bevontuk kialakításába, és a tennivalókat is közösen vitattuk meg. Valójában ez az alapja a pártegységnek és a szocialista nemzeti egységnek is. Politikánk töretlensége további fejlődésünk, erősödésünk biztosítéka. E politikát marxista–leninista elveink alapján dolgoztuk ki, minden lényeges kérdés megoldásában figyelembe vettük a szocialista forradalom nemzetközileg közös, fő törvényszerűségeit, nemzeti sajátosságainkat, országunk adottságait.

Fontos törekvésünk vívmányaink, köztük az eddig elért életszínvonal megvédése, a további haladás feltételeinek megteremtése. Becsületesen, őszintén meg kell mondanunk, hogy miként a népgazdaság fejlesztésében most nem tudunk gyors tempót diktálni, az életszínvonal tekintetében is az eddigi szint megőrzése a jelenlegi feladatunk. Nem tudunk többet vállalni. Ám ez sem kevés, van mit megőriznünk.

Ami politikánk eredményeit illeti: szocialista nemzeti egység, szilárd népi hatalom van Magyarországon, pártunk egységes, a pártonkívüliek között erős a szövetségi táborunk. Ez a legfontosabb vívmányunk, amelyet meg kell őriznünk. Ennek a birtokában minden feladattal, nehézséggel szembenézhetünk.

A vívmányok között tarthatjuk számon a szocialista forradalom fejlődését is. Hiszen végre tudtuk hajtani a mezőgazdaság szocialista átszervezését, befejezve ezzel a szocialista társadalom alapjainak lerakását, s most már joggal mondjuk, hogy a fejlett szocialista társadalmat építjük.

A Magyar Népköztársaság gazdasági alapja is szilárd, az életszínvonal fejlett. A nemzeti jövedelem 2,7-szeresére növekedett nem egészen 20 esztendő alatt. Az ipari termelés háromszorosára nőtt, a mezőgazdaság – alig több mint feleannyi emberrel – a húsz esztendővel ezelőttinél 80 százalékkal többet termel. Ebben az időszakban egymillió-háromszázezer új lakás épült, csaknem négymillió ember költözött új otthonba. Az egy főre jutó húsfogyasztás 48 kg-ról 75 kg-ra növekedett. Vannak más eredményeink is: 1960-ban a családok egy százalékának volt hűtőszekrénye, 3 százalékának televíziója, 15 százalékának mosógépe. Ma a családok 80 százalékának van hűtőszekrénye, 90 százalékának mosógépe. Még egy számot említek, bár ennél „megoszlik a nemzeti egység", mert vannak birtokosok is, igénylők is: húsz évvel ezelőtt a magyar családok egy százalékának volt személygépkocsija, most pedig 30 százalékának. Általános lett a társadalombiztosítás, az egészségügyi ellátás minden állampolgárnak ingyenes járandósága, és bevezettük a gyermekgondozási segélyt; még hosszan sorolhatnám a fiatalok, az idősek érdekében tett intézkedéseinket. Ezeket az eredményeket politikánkkal értük el; nem mi, funkcionáriusok adtuk ajándékba, hanem népünk vívta ki – követve a pártot – alkotó munkájával.

Most a nemzetközi fizetési mérleg javítását – különböző okok miatt – az első helyre tesszük. Amikor azonban népgazdasági egyensúlyról beszélünk, sokféle egyensúlyra gondolunk. A belső költségvetési egyensúlyra, a rendelkezésre álló munkaerő és a munkahelyek megfelelő arányára és arra is, amire mindig vigyáztunk: hogy ne legyen nagyobb a vásárlóerő, mint amihez biztosítani tudjuk a fogyasztási cikkeket. Ha mindezt megtartjuk, az emberek továbbra is perspektívát látnak munkájukban.

A kibontakozás útját megjelöltük, de ez egyáltalán nem azt jelenti, hogy a fogyasztást akarjuk csökkenteni, vagy hogy az ország gazdasági egyensúlyát áremeléssel akarnánk biztosítani. Az áremelés azért volt elkerülhetetlen lépés, mert reális árakkal kell dolgozni. Nem azt akarjuk,

hogy most böjt következzék, hanem azt, hogy legyen tényleges termelés, s olyan vásárlóerő, amelyhez meg tudjuk teremteni a megfelelő árualapot.

Ha mindenki teljesíti kötelességét, akkor feladataink megoldhatók: a Magyar Népköztársaság töretlenül fejlődik tovább, a dolgozó ember élete nem rosszabb, hanem jobb lesz. De csak akkor, ha mindenki elvégzi feladatát. Az ország vezető politikai, kormányzó testületei, az aktivisták, a párttagok és minden dolgozó, aki munkát, kötelezettséget vállalt magára, megteszi, ami rá tartozik. Meggyőződésem: ily módon nemcsak közelgő nagy tanácskozásunkig, hanem utána is lendületesen haladunk tovább a szocialista fejlődés útján.

Készüljünk ebben a szellemben a kongresszusra. Számottevő szervező munkát kell elvégeznünk, lesznek taggyűlések és pártértekezletek is. De eközben a napi munka nem szenvedhet csorbát. Ha a kongresszusra való készülődés és a napi munka szorosan összekapcsolódik, összeforr, akkor e kettő kölcsönösen segíti, kiegészíti egymást. Így lesz kongresszusunk az élet eleven kérdéseit napirendre tűző, azokban határozottan eligazító tanácskozás.

A Központi Bizottság úgy véli – s nekem személyes meggyőződésem –, hogy van elég erőnk. Az előttünk állóknál sokkal nagyobb akadályokat is leküzdöttünk már. A gazdálkodás új, mostanában sokat emlegetett elemeit szocialista építésünk tartós részeivé kell tennünk. Ha így gondolkodunk és dolgozunk, új lendületet kaphat a szocialista társadalom építése.

Van világos célunk, van erőnk a feladatok megoldásához. Dolgoznunk kell, és előre fogunk menni. Támaszunk a párt, a nép egysége, nemzetközi téren pedig barátainkkal való internacionalista együttműködésünk. S hadd említsem külön is a főváros kommunistáit, hisz a magyar szocialista forradalom sorsa lényegében évtizedeken át az öntudatos budapesti munkásság harcain, helytállásán múlott. A Központi Bizottság a kongresszusi felkészülésben is és a napi feladatok megoldásában is számít a 210 000 budapesti kommunistára és a főváros politikailag érett, öntudatos lakosságának megértésére és támogatására.

FELSZÓLALÁS A PAKSI ATOMERŐMŰ ÉPÍTŐINEK GYŰLÉSÉN

1979. DECEMBER

A Paksi Atomerőmű építésének fő kérdéseivel rendszeresen foglalkozunk. Mégis örülök a személyes találkozónak, mert nagyon fontos az ember számára, hogy a dokumentumok, tervek és beszámolók ismeretén túl a saját szemével is lássa a papiroson lefektetett elképzelések megvalósulását, s hallja az alkotók szavát. Jóleső érzés közvetlenül tapasztalni, hogy az építkezés – a különböző sajátos okoknál fogva rendkívüli problémák és nehézségek ellenére – lendületesen halad előre.

Ez az első benyomásom. A másik, hogy itt jó szellemű, erős kollektíva született. Ez különösen fontos, mert az itt dolgozó tízezer ember sokfelől, sok helyről jött az építkezésre, hogy megalkossa Magyarország első atomerőművét.

A felszólalásokat meghallgatva úgy látom, hogy majd mindegyik felvetett kérdés valójában a fő célt, az építési terv sikerre vitelét szolgálja. Részben jobb munkaszervezést igényeltek – és ennek kapcsán más munkarendet is emlegettek –, de nem kényelmességi meggondolásból, hanem nagyobb hatékonyságra törekedve. Szóvá tettek különböző szolgáltatási gondokat is, megint csak nem valami egyéni kényelemszeretetből, hanem azért, hogy a kollektíva jobban meggyökerezhessen. Örülök neki, hogy ilyen szemlélettel találkoztam.

Csak megerősíthetem az önök szavait: úgy érzem, az itt dolgozók tisztában vannak azzal, hogy milyen nagy jelentőségű munkának a részesei. Ez az atomerőmű jelenleg a Magyar Népköztársaság legnagyobb vállalkozása, legfontosabb beruházása. Nemcsak amiatt, mert a mostani becslések szerint – adja isten, hogy ne sokkal legyen több – körülbelül 77 milliárd forintba kerül, hanem azért is, mert a jelen viszonyok elképzelhető legkorszerűbb atomerőművét építjük fel. Ez az alkotás tehát nem

csupán a mának, hanem a jövőnek, a holnapnak is készül. Nem kell sokat magyaráznom, hogy az ország életében mit jelent az energiaellátás. Enélkül az ipar, a közlekedés, de ma már a széleskörűen gépesített mezőgazdaság sem létezhet, meg az a sok háztartás sem a rengeteg rádióval, televízióval, mosógéppel, hűtőszekrénnyel és egyéb hasznos géppel, berendezéssel, ami szintén jelentős energiafogyasztó. Látva a fejlődést, biztosra vehetjük, hogy a hazai felhasználóknak öt-tíz év múlva még több energiára lesz szükségük, és erről már most gondoskodnunk kell. Tehát az épülő atomerőmű a legéletbevágóbb igények kielégítését szolgálja.

Az egyik felszólaló az építők virtusát emlegette. Elgondolkodik az ember: lám, hol tart a fejlődés! Az a bizonyos hagyományos magyar virtus ma már egy atomerőmű-építkezésen is megmutathatja magát. Azt hiszem azonban, nem bántom meg a felszólalót, ha azt mondom, hogy az építők virtusa szép erény, de pusztán belőle nem születhet meg olyan roppant bonyolult alkotás, mint amilyen egy mai színvonalon álló, korszerű atomerőmű. Ehhez szükség van tudományos felkészültségre, tapasztalatra az atomenergia békés felhasználásában, fejlett technológiára is. Ezt a vállalkozást el sem tudtuk volna kezdeni, ha szovjet barátaink nem ajánlják fel a segítségüket. Tulajdonképpen a felkínált segítséget és együttműködést magunk mögött tudva hozhattunk olyan döntést, hogy hazánkban atomerőművet létesítünk.

Ilyen magas technikai színvonalon megvalósuló atomerőmű a világon most a Szovjetunióban és Magyarországon épül. Műszaki normái szigorúbbak azokénál, amelyek jelenleg működnek. Az üzemeltetőknek és a környezetnek ez fokozott biztonságot nyújt. Az ésszerűség azt diktálja, hogy az építők ezeknek a követelményeknek – még ha nem is könnyű – feleljenek meg. Erkölcsileg is erre vagyunk kötelezve.

A mai programon részt vettek a Központi Bizottságnak az ügyben illetékes funkcionáriusai, a kormány érintett tagjai és szakemberei, a területi vezetők, az önök helyi vezetői, s a dolgozók képviselői is, tehát úgyszólván minden érdekelt. Ha a központi szervek elvégzik a maguk feladatát, a helyi vezetők célratörően, racionálisan szervezik a munkát, s minden egyes dolgozó becsülettel teljesíti saját feladatát, úgy a lendületes építési ütemet nemcsak tartani, hanem még növelni is tudjuk. Persze látni kell, hogy ennek nemzetközi összefüggései is vannak. Szovjet szál-

lításoktól, szovjet szakemberek segítségétől is függünk, lengyelek is dolgoznak itt, és mint tudják, Csehszlovákiából is bekapcsolódnak a munkába. Végül is, a Paksi Atomerőmű nagy nemzetközi, szocialista vállalkozás. Éppen ezért különös gonddal mindent meg kell tenni a munka megfelelő összehangolására, zavartalanságának biztosítására.

A közelmúltban az építkezés helyzetét áttekintette a Politikai Bizottság, az akkor látható problémák megoldására intézkedések történtek. Az önök közvetlen vezetői azt mondják, hogy érzik ennek hatását, s ma már többször hallottuk, hogy a maguk részéről gondoskodni fognak a munka eredményes folytatásáról. Teljes felelősséggel kijelentem, hogy a Központi Bizottság és a kormány is meg fogja tenni azt, ami rajta múlik.

Eddig az építkezésről, a születő atomerőműről beszéltem; most az ország belpolitikai helyzetéről szólnék röviden. Amint tudják, pártkongresszusra készülünk, többen hivatkoztak is az irányelvekre. A kommunistáktól ez rengeteg munkát, erőfeszítést követel, pedig ha nem készülnének kongresszusra, akkor is éjszakákba nyúlóan lenne dolguk. Valójában ez mégsem csupa többletteher, mert ha értelmesen csináljuk, a kongresszusi felkészülés segítheti az eszmei, politikai tevékenységet és az építőmunkát. Ha rendezvényeink – a tudomásom szerint jelenleg jó szellemben folyó alapszervezeti tanácskozások, azután a sorra kerülő pártértekezletek – rendesen elvégzik a feladatukat, és a kongresszus betölti hivatását, úgy ez évekre szólóan újabb lendületet ad hazánkban a szocialista építésnek. A kongresszus az ország életének, társadalmunk fejlődésének alapkérdéseit fogja tárgyalni. Ilyen értelemben tehát a sikeres kongresszusi munka nemcsak a párt, a kommunisták ügye, hanem egész népünké is.

A Központi Bizottság a kongresszus elé azzal a felelős számadással állhat, hogy az országban az elmúlt időszakban a XI. kongresszus határozatainak szellemében folyt a munka, és ennek alapján jelentős eredményeket értünk el a gazdasági és a kulturális építésben, az életszínvonal és az életkörülmények tekintetében, s nemzetközi síkon is helytálltunk. Párttagságunk, népünk – nem utolsósorban a megfelelő politikai felvilágosító munka eredményeként – fejlettebb, érettebb, mint a XI. kongresszus idején volt. Barátaink értékelik munkánkat, becsülik eredményein-

ket, látják, hogy megbirkózunk feladatainkkal. Ezt ellenségeink is respektálják. Megértették, hogy a magyarok ilyenek; meg tudják oldani a problémáikat.

Meg kell mondanom, hogy azt a – sajnos – elég jelentős fogyasztói áremelést, amelyre a nyáron rákényszerültünk, a szükség hozta magával. Ez is olyan módon bonyolódott le, ami azt mutatja, hogy népünk felelősen ítéli meg az ország helyzetét, reálisan számol a lehetőségekkel.

A gazdasági és a kulturális építésben nem keveset tettünk a XI. kongresszus óta. Nem akarom párhuzamba hozni az országos folyamatokat az atomerőmű építésével, de ezekben az években a párt is, a nép is új és szokatlan problémákkal találta magát szemben. Nagyobb nehézségekkel, mint amilyenekre számítani lehetett. Ezek részben összefüggnek a nemzetközi gazdasági feltételek számunkra kedvezőtlen alakulásával, részben pedig a hazai intenzív gazdasági fejlődés követelményeivel és gondjaival, a saját itthoni munkánkkal. Ebből bizony olyasmi következik, hogy a fejlődési ütem lassúbb lesz. Biztosan látták az 1980-as tervet: a nemzeti jövedelemnek 3–3,5 százalékos növeléséről lehet szó, és az egész többletet nem tudjuk itthon felhasználni – beruházásra és fogyasztásra –, nanem csak egy részét, mert nemzetközi fizetési kötelezettségeink vannak, amelyeknek mind szocialista, mind kapitalista viszonylatban pontosan eleget kell tennünk.

Ebből az következik, hogy jövőre a nép életszínvonala csak nagyon csekély mértékben javulhat, s az is csak akkor, ha becsületesen és állhatatosan dolgozunk. Biztosan látták az 1980. évi előirányzatok között, hogy a reáljövedelem – amely a reálbérnél átfogóbb mutató – százszázalékos szinten marad, a fogyasztás pedig másfél százalékkal még talán emelkedik is. Jelenleg olyanok a körülményeink és a feltételeink, hogy az elért életszínvonal védelmében és egyszersmind jövőnk megalapozása érdekében mind teljesebben eleget kell tennünk a munkánkkal szemben megnövekedett követelményeknek. Ezt mindannyiunknak tudomásul kell vennünk; hogy úgy mondjam, erre kell berendezkednünk.

Ehhez társulnak a nemzetközi teendők és kötelességek: aki figyelemmel kíséri a híreket, az újságkommünikéket, az tudja, hogy a külpolitikai feladatokkal is szünet nélkül foglalkoznunk kell, hogy népünk számára a békés, szocialista építőmunka feltételei továbbra is biztosítva legyenek.

Ismeretes, hogy minap a NATO veszélyes döntést hozott újabb amerikai atomfegyverek, újabb közép-hatósugarú rakéták európai telepítésére. Ez még nem történt meg, és a barátainkkal, szövetségeseinkkel s minden békeszerető erővel együtt harcolunk, hogy ez a békét fenyegető kalandor lépés ne is történhessen meg.

Ilyen helyzetben vagyunk. A nemzetközi életben fokozott erőfeszítésekre van szükség az enyhülés eredményeinek védelmében. Idehaza keményebb helytállást, racionálisabb munkát igényelnek a megoldandó időszerű feladatok.

A problémáinkról önök is beszéltek. Ilyen például a minőség, amely a szocialista gazdálkodásnak lényeges eleme kell hogy legyen. Takarékoskodnunk kell az anyaggal, az energiával, a szállítási költséggel, mindennel, amivel csak lehet. Ez állandó feladat. Erre nem pusztán azért van szükség, mert az ország fizetési mérlegét helyre kell billenteni, mert nemzetközi kötelezettségeink vannak. Vajon ha a tőkés világban a gyártulajdonos egy fillér pazarlást sem tűr el, akkor a mi szocialista rendszerünkben – tegyük fel – jó fizetési mérleg esetén lehetne-e pazarolni, rossz minőségű munkát végezni? Ha a kapitalista nem nézi el az anyagi javak herdálását, és a munkás kénytelen neki jól dolgozni, mert másképp nem tud létezni, akkor a szocialista rendszerben élő embernek a saját gyárainkban, saját termelőegységeinkben a közös értékeinkkel nem kell takarékoskodnia?

Többen is elmondták, hogy itt tisztességesen fizetnek, de meg kell érte dolgozni. Másképpen fogalmazva: a kereset jó, de minőséget is követelnek érte. Ez így van, magam is ezt tapasztaltam, bejárva az építkezést. Egyik-másik felszólalásban az is elhangzott, hogy könnyíteni kellene a munkarenden, a munkafeltételeken. A felszólalásokat végighallgatta minden illetékes; megvizsgálják majd, hogy ezen a téren mit lehet tenni, és amiben tudnak, segítenek.

De nekem erről is egy másfajta segítési mód jut eszembe. Ha ezen az építkezésen becsületesen fizetnek, de keményen meg kell érte dolgozni, akkor itt tulajdonképpen rendben mennek a dolgok. S az itteniek az lesz az igazi segítség, ha országosan úgy igazítunk a feltételeken, hogy máshol se lehessen jól keresni becsületes munka nélkül.

Kicsit komolyabban kellene venni a munkát, és ritkábban tekingetni

oldalra, a megszerezhető mellékesre, a különféle machinációs lehetőségekre. Lassan azt is meg kellene tanulni, hogy mit lehet egyenesen, a vállalt munka becsületes elvégzésével elérni. S ezt segítse elő a teljesítmény szerinti jobb differenciálás a bérekben, az anyagi elismerésben. Azt a fajta egyenlősdit, ami nálunk meghonosodott, nem lehet folytatni. Még a kitüntetéseknél is van egy össznépi gyakorlat: tavaly ő kapott, az idén te kapsz, jövőre majd amaz kap. Ugyanígy osztják a részesedéseket, a jutalmakat. Ennek befellegzett, ezt nem lehet tovább így csinálni.

Valahogy úgy vagyunk ezzel, hogy a teljes igazság, a közérdeket kifejező helyes álláspont még a mi szocialista rendszerünkön belül sem győzött mindenben. E téren van javítanivaló. A gyökerek visszanyúlnak a múltba. Népünk 34 évvel ezelőtt szabadult meg a kapitalizmus bilincseitől. Nem is kapitalizmus volt az, hanem sokkal inkább feudalizmus, ahol az önök édesapja vagy nagyapja kénytelen volt kezet csókolni az intézőnek, az úrnak. És a textilgyárakban a munkásnőnek a disznótoros kóstolón kívül isten tudja még mit kellett adnia azért, hogy ott dolgozhasson annál a művezetőnél.

Aztán, hogy a nagy történelmi sorsforduló lezajlott, előtérbe kerültek a jogok. Az emberek, ahogy az már lenni szokott, hamar megtanulták a jogaikat. Azt viszont csak apránként, fokozatosan értették meg, hogy a joggyakorlás és a kötelességteljesítés összetartozik. Azért, hogy ez mindenkinél összhangba kerüljön a gondolkodásban, a magatartásban és a munkavégzésben is, még sokat kell közös erővel tennünk. Természetesen minden embert meg kell hallgatnunk. Mindenkinek joga van szóvá tenni, hogy milyen javítanivalót lát a saját helyzetén meg a munkakörülményein. De szerintem ez a jog is – még a szólásszabadság is – ott kezdődik, hogy az ember becsületesen elvégzi azt a munkát, amire vállalkozott.

A mai gondokat, nehézségeket látva, amelyek megoldhatók és leküzdhetők, nekem időnként eszembe jut az a másik világ, a felszabadulás előtti. Szerencsére elmúlt, és vissza nem térhet soha. De azért nem árt néha emlékezni rá.

A fele életemet a régi időkben éltem le, műszerészsegéd voltam. Itt is sokan dolgoznak ebben a szakmában. A szülői háznál nehéz volt a sorunk. Az anyám egyedül nevelt fel két rakoncátlan fiút – az egyik én vol-

tam. Ő történetesen kiadóhivatali segédmunkás volt, és hajnali öt órától dolgozott. Reggelenként segítettem neki a munkában, aztán futottam az iskolába. Az iskola padjából ipari tanulónak szegődtem. Műszerészként reggel nyolctól este hatig dolgoztam. Akkor ilyen volt a világ. Fiatalabb lehettem, mint most önök, talán 18 éves, amikor a mozgalmi tevékenységbe bekapcsolódtam, és kommunista lettem. Esténként a munka után rohantam haza; zuhany, fürdőkád nem volt, csak kezet mostam, és siettem a szakszervezetbe, a szociáldemokrata pártba, amely legális keretek között működött; onnan tovább az illegális találkozóra, mert a kommunista pártunk törvényen kívül állt. S lévén fiatalember, siettem tovább, hogy úgy tizenegy-éjfél tájban legalább beköszönhessek a kislányhoz is. Ha az embernek van célja, s értelmét látja a munkának, a küzdelemnek, akkor mindent ki lehet bírni. Ha az ember a múltban átélt kegyetlen megpróbáltatásokra, a súlyos harcokra gondol, könnyebben és magabiztosabban néz szembe a mostani gondokkal és feladatokkal. Ezért is hasznos megosztani az élettapasztalatokat a fiatalabb korosztályokkal, a mai nemzedékkel.

Tudom, hogy itt az építkezésen az élet nem könnyű. Ez a munka egész embert kíván, későn érnek haza, esténként fáradtak. Előfordulnak kényelmetlenségek, kisebb-nagyobb bosszúságok is. Valaki megjegyezte, hogy nem tudja a tévét nézni. Isten tudja, talán nyernek vele, ha olykor nem nézik, történetesen, amikor gyenge a műsor. Komolyra fordítva a szót, normális munka- és életkörülményekre persze egy építkezésen is szükség van. Ez elvárható, ez ma már nálunk természetes igénye a munkásembernek.

Azt kérem – és tanácsolom is –, hogy azért az átmeneti kényelmetlenségek ne szegjék a kedvüket. A dolgok az építkezésen fokozatosan a helyükre kerülnek, annak ellenére, hogy még vannak gondok, nehézségek, amelyeket meg kell oldani. Ez csak akkor lehetséges, ha erőnket egyesítjük.

Egyetértek azzal, ami igényként és javaslatként is elhangzott: minden lehetőséget megragadva és ésszerűen kihasználva javítsunk tovább az itteni munka- és létfeltételeken. Ez legyen program. El kell érnünk, hogy vonzó legyen a Paksi Atomerőmű építkezés, még vonzóbb, mint most. Ma többször szót váltottam elvtársaimmal, s eszembe jutott, hogy amikor

Dunapentelén elkezdődött a Dunai Vasmű építése, én a Központi Bizottságban dolgoztam, s megbízottként foglalkoztam vele. Persze a technika akkor még alacsonyabb szinten állt, a társadalmi viszonyok is fejletlenebbek voltak. Ha ma elmondanám, hogy azokkal az első százakkal, akik ott összegyűltek, mint volt, hogy volt, sokan azt hinnék, kitaláltam. És valami abból is kikovácsolódott, életerős közösség jött belőle létre.

Emlékszem, hogy a legelején két építővállalat kezdte a munkát: a mélyépítők és a magasépítők. Amikor először beszéltünk az emberekkel, majdnem lázadás tört ki, mert a Mélyépítő Vállalat leleményesebb munkaadó volt, vaságyakat szerzett – ki tudja, honnan –, a Magasépítő Vállalatnál pedig a földön aludtak. Hiába, amikor ötven vállalat emberei dolgoznak egymás mellett, bizony számít, hogy az egyik vállalatnál okosabban intézik a dolgozók ügyeit, mint a másiknál. Ilyen az ember természete, a nehéz körülményeket viszonylag jól el tudja viselni, de azt már rosszabbul tűri, hogy a másik vállalatnál miért tudják jobban intézni a dolgokat; nem szereti, ha a saját vállalata valamiben lemarad. Itt is kell tehát összehangolás, természetesen az elvárható mai színvonalon, hogy az elszállásolási és egyéb körülményekben se maradjon el egyik vállalat a másiktól, és az emberek nagyjából hasonló feltételek között dolgozhassanak, élhessenek.

Kérem önöktől, erősítsék azt a jó szellemet, amely itt kialakulóban van. Lehet, hogy a kormánybiztosok – több is van belőlük – kicsit nyersen beszélnek, de higgyék el, ez még mindig jobb, mint ha nagyon udvariasak, és semmit sem intéznek el. Rendnek kell lenni. A kormánybiztosi rendszert meg kell tartanunk, mert ez kiemelt, nagy fontosságú építkezés, és itt kormányozni kell. Mert ha elkezdődik az egyezkedés, hogy mi ütközik, mi nem ütközik a vállalati hatáskörbe, akkor hétszámra gyűlésezhetnek, és úgy dolgozni nem lehet. A törvényeinket be kell tartani. De a kormánybiztosi rendszer törvényes rendszer, és most ez itt célravezető, mert így gyorsabban és hatékonyabban lehet intézkedni. Ha majd az építkezés eljut a kívánt szintre, és a célegyeneshez közelít a nagy munka, megszűnnek a rendkívüli intézkedések.

A családi dolgok is szóba kerültek. Jól megértem, hogy ha valaki tartósan távol van az otthonától, a szeretteitől, annak hiányzik a család, és természetesen a gyereknek is az építkezésen dolgozó szülő. A távoli

munkavállalás ilyen természetű gonddal is jár, amit el kell viselni, még ha nehéz is időnként. Ezzel nem szeretnék senkinek a személyes belső ügyeibe avatkozni. Csak hát úgy van ez, elvtársaim, hogy annak a gyereknek is építik ezt az atomerőművet, higgyék el. Tisztességes apa – mert itt többségben férfiak vannak – arra is gondol, hogyha felcseperedik a gyerek, olyan legyen az ország helyzete, hogy ő is élhessen és boldogulhasson. Erről a mostani munkaképes nemzedéknek kell gondoskodnia.

Azzal szeretném befejezni, amivel kezdtem: legyenek nyugodtak afelől, hogy minden szinten teljes felelősséggel foglalkoznak ennek az építkezésnek az ügyeivel. Így a politikai szervezeteink is, a párt, a KISZ, a szakszervezet és a kormányzati szerveink is, s ahogy ma érzékeltem, a megyei és a helyi szervek is. Ami reális és megoldható, azt megoldjuk, ami pedig nem, azt is magyarul megmondjuk. Ez becsületesebb eljárás, mint a hallgatás vagy a mellébeszélés. Bízom benne, hogy a paksi építkezés még vonzóbb munkahely lesz. Meggyőződésem, hogy az internacionalista összefogásra és segítségre támaszkodva az önök szakértelme, teremtő ereje és munkája valóra váltja elhatározásunkat: itt a tolnai tájon megszületik és üzembe lép hazánk első atomerőműve. Az elvégzendő nagy munkához jó egészséget és sok sikert kívánok.

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA A XII. KONGRESSZUSON

1980. MÁRCIUS

Hazánk kiemelkedő jelentőségű politikai eseményéhez érkeztünk el: megnyílt és megkezdte munkáját a Magyar Szocialista Munkáspárt XII. kongresszusa. Feladatom, hogy ismertessem a Központi Bizottság beszámolóját, amely a kongresszusi küldötteknek átadott előzetes írásos jelentés és a benyújtott határozati javaslat figyelembevételével készült.

A párt tagjai, alapszervezetei és irányító szervei megfelelően felkészültek a kongresszusra. A taggyűléseken, a pártértekezleteken felelősen beszámoltak a végzett munkáról, széleskörűen, nagy aktivitással megvitatták a kongresszusi irányelveket, és a szervezeti szabályzat előírásai szerint megválasztották a kongresszusi küldötteket.

A kongresszusi irányelveket megvitatták a tömegszervezetek és -mozgalmak vezetői és aktivistái, valamint a Központi Bizottság felkérésére a Hazafias Népfront Országos Tanácsa, a Szakszervezetek Országos Tanácsa, az Országos Szövetkezeti Tanács, a Magyar Tudományos Akadémia elnöksége, a Magyar Nők Országos Tanácsa és a Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottsága. Ily módon a munkában részt vettek párton kívüli szövetségeseink is. Értékes véleményükkel, hasznos javaslataikkal nagy segítséget nyújtottak a kongresszusi felkészülésben a Központi Bizottságnak, a pártnak.

A Központi Bizottság az 1978 áprilisában elvégzett közbülső számvetésében éppen úgy, mint most a felkészülés időszakában, kritikusan és önkritikusan elemezte a pártnak és vezető testületeinek munkáját, ellenőrizte a XI. kongresszus határozatainak végrehajtását. A Központi Bizottság teljes felelősséggel jelentheti, hogy társadalmunk az öt évvel ezelőtt elfogadott programnyilatkozatban megjelölt távlati célok irányában fejlődik. A párt a XI. kongresszus által kijelölt úton haladt. Az előrelátha-

tónál nagyobb nehézségeket leküzdve a szocialista építőmunkában jelentős eredményeket értünk el minden területen. Népünk előbbre jutott a szocialista társadalom építésében, hazánk, a Magyar Népköztársaság erősödött, fejlődésünk a felemelő távlati céljainkhoz vezető irányt követi.

Eredményeinkről szólva a Központi Bizottság köszönetet mond a párt tagságának és párton kívüli szövetségeseinknek, a magyar munkásosztálynak, a szövetkezeti parasztságnak, az értelmiségnek, egész népünknek azért a helytállásért, céltudatos és odaadó munkáért, amellyel a párt politikájának, a XI. kongresszus határozatainak megvalósítását elősegítette. Pártunk és népünk nevében köszönetet mondunk a szocialista országoknak, a kommunista és munkáspártoknak, a világ velünk együtt küzdő haladó erőinek, a Magyar Népköztársaság minden barátjának és jóakarójának azért a szolidaritásért, együttműködésért, amellyel népünk munkáját támogatták.

A kongresszusi irányelvek vitája a párt politikájának helyeslését fejezte ki, erősítette a párt egységét és az alapvető szocialista célokat illetően a párt és a nép összefogását. A vitát a nehézségekkel is szembenéző valóságérzék, ugyanakkor bizakodás, tettrekészség jellemezte. Sok tapasztalattal felvértezett párttagságunk és népünk a párt politikájának folytatását, a végrehajtásban a nagyobb következetességet igényli. Mindez kifejezésre jutott nemcsak az irányelvek tárgyalásakor elhangzott több százezernyi felszólalásban, hanem tettekben, az építőmunka mindennapi feladatainak megoldásában, a párt XII. kongresszusának és hazánk felszabadulása 35. évfordulójának tiszteletére indított országos szocialista munkaversenyben, amely a kongresszus előtti hetekben újabb lendületet kapott.

Párttagságunk, népünk nagy várakozással tekint a XII. kongresszusra. A Központi Bizottság javasolja a kongresszusnak, erősítse meg pártunk politikai irányvonalát, és a jelenlegi helyzet követelményeinek megfelelően jelölje ki azokat a feladatokat, amelyek megoldása biztosítja hazánkban a szocialista társadalom további töretlen fejlődését.

I.
A NEMZETKÖZI HELYZET ÉS HAZÁNK KÜLPOLITIKÁJA

Pártunk és kormányunk a beszámolási időszakban a XI. kongresszus állásfoglalásainak megfelelően végezte nemzetközi tevékenységét. Hazánk, népünk érdekeit képviselve, a proletár internacionalizmus és a békés egymás mellett élés elvét követve arra törekedtünk, hogy hozzájáruljunk az enyhülés térhódításához, a béke megszilárdításához és a nemzeti függetlenség, a szocializmus, a társadalmi haladás erőinek gyarapításához.

A Magyar Népköztársaság képviselői széles körű és aktív tevékenységet folytatnak mind a nemzetközi szervezetekben, mind a kétoldalú kapcsolatok keretében. Nagy fontosságot tulajdonítunk az Egyesült Nemzetek Szervezetében, valamint szakosított intézményeiben végzett munkának. Hazánk tagja az Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetnek (FAO), a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek (ILO), a Nevelési, Tudományos és Kulturális Szervezetnek (UNESCO), az Egészségügyi Világszervezetnek (WHO). Képviselőink több mint 900 nemzetközi szervezet munkájában vesznek részt; hazánknak 125 országgal van diplomáciai kapcsolata.

Megkülönböztetett jelentőséget tulajdonítunk a szocialista országokkal fennálló kapcsolatainknak. A szocialista közösség országai jelentős eredményeket értek el az új társadalom építésében, internacionalista összefogásuk, közös fellépésük döntő tényezője a békéért, a társadalmi haladásért vívott világméretű harcnak. Kapcsolataink a beszámolási időszakban egészségesen fejlődtek, és a jövőben is mindent meg fogunk tenni, hogy tovább erősödjék a szocialista országok egysége, politikai, gazdasági, kulturális és ideológiai együttműködése.

A Központi Bizottság nagy megelégedéssel jelenti a kongresszusnak, hogy az elmúlt öt évben tovább szilárdult internacionalista egységünk a világ első szocialista államával, az emberi haladás ügyének fő támaszával, felszabadítónkkal, a Szovjetunióval. Sokoldalú kapcsolataink lendületesen fejlődtek, népeink megbonthatatlan barátsága még erősebb lett. Ez nagyszerűen kifejezésre jutott a szovjet párt- és kormányküldöttség hazánkban tett múlt évi látogatásának minden mozzanatában. Örülünk,

hogy ebből az alkalomból ismét Magyarországon üdvözölhettük igaz barátunkat, a béke és a haladás ügyének kiemelkedő harcosát, Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársat. A magyar–szovjet barátságnak szilárd alapja elveink, szocialista céljaink, alapvető érdekeink közössége. Sokoldalú kapcsolataink, együttműködésünk további fejlesztése nemzeti érdekünk.

A világpolitikában fontos szerepe van annak, hogy a népek újabb sikereket értek el a gyarmati rendszer maradványainak felszámolásáért, az újgyarmatosító törekvések ellen vívott harcban.

A beszámolási időszak történelmi jelentőségű eseménye volt a szabadságért küzdő testvéri vietnami nép győzelme, az egységes Vietnami Szocialista Köztársaság létrejötte. Az indokínai népek sikeres küzdelme új helyzetet teremtett Délkelet-Ázsiában. Kambodzsa és Laosz népe előtt is megnyílt az önálló fejlődés, a nemzeti felemelkedés útja.

Előretörtek a nemzeti felszabadító és demokratikus forradalmi mozgalmak. Afrikában kivívták függetlenségüket Angola, Mozambik, a volt portugál gyarmatok népei. Sikeresen halad előre a maga választotta útján Etiópia, s legutóbb – sokéves küzdelem után – jelentős győzelmet értek el a zimbabwei hazafiak. Latin-Amerikában fellendült a demokratikus, forradalmi erők küzdelme a fasiszta diktatúrák, a félgyarmati elnyomás ellen, Nicaraguában győzedelmeskedett a nép ügye. Közép-Keleten az iráni monarchia bukásával az imperializmus elvesztette fontos szövetségesét. Megvédte függetlenségét a Jemeni Népi Demokratikus Köztársaság népe. Az afgán nép forradalmi erői elszánt harcot folytatnak hazájuk függetlenségének védelméért az imperialisták által bujtogatott és támogatott ellenforradalmárok ellen.

Senki sem vitathatja el a népeknek azt a jogát, hogy küzdjenek nemzeti függetlenségük kivívásáért és megszilárdításáért, a társadalmi felemelkedésért. Ismételten kifejezzük a magyar kommunisták szolidaritását Ázsia, Afrika, Latin-Amerika népeinek az újgyarmatosítók és mindenfajta agresszor ellen folytatott igazságos harcával.

A Magyar Népköztársaság a nemzetközi élet jelentős tényezőjének tekinti az el nem kötelezett országok mozgalmát. A havannai csúcsértekezlet megerősítette a mozgalom imperialistaellenes vonásait, határozatai fontos hozzájárulást jelentenek a béke védelméhez, a nemzeti függetlenség, a társadalmi haladás ügyéhez. Támogatjuk a fejlődő országoknak a

nemzeti függetlenségük megszilárdításáért, társadalmi előrehaladásukért folytatott harcát és azt a törekvését, hogy a nemzetközi gazdasági kapcsolatok rendszere a mostaninál igazságosabb feltételeket nyújtson valamennyi ország fejlődéséhez.

A nemzetközi helyzetet befolyásoló tényezők között szólni kell arról is, hogy az elmúlt években tovább mélyült a kapitalizmus általános válsága, éleződtek a tőkésországok belső ellentmondásai, erősödött az energia- és nyersanyagforrásokért, a piacokért egymással folytatott harcuk. A kapitalista világrendszert tartósan gyötrő pénzügyi válság, a legfejlettebb tőkésországokban is mutatkozó gazdasági megtorpanások, az infláció, a tartósan nagyarányú munkanélküliség következtében súlyosbodnak a dolgozókra háruló terhek, fokozódnak a politikai feszültségek. Az a körülmény, hogy a tőkésországokban erősödik az egyoldalú előnyökre való törekvés, a protekcionizmus, növeli a világgazdasági kapcsolatok bizonytalanságát. Ez kedvezőtlenül hat a tőkésországoknak a szocialista, illetve a fejlődő államokkal fennálló kapcsolataira is.

Az utóbbi időben a nemzetközi helyzet éleződött, újra a hidegháború idejéből ismert hangokat hallunk. A reakciós körök most – az afganisztáni események ürügyén – általános szovjetellenes, antikommunista, a szocialista társadalmi rend ellen irányuló propagandakampányt folytatnak, és az enyhülés ellen lépnek fel; a moszkvai olimpia elleni fellépésük is ezt a célt szolgálja. Ami Afganisztánt illeti, mindenki tudja, hogy a törvényes afgán kormány a külső fenyegetéssel szemben a két ország közötti érvényes szerződés alapján katonai segítséget kért, és ezt a Szovjetunió – a nemzetközi joggal összhangban – meg is adta. A Szovjetunió már világosan kifejezésre juttatta, hogy ha a segítségkérés és segítségnyújtás okai megszűnnek, kész csapatainak Afganisztánból való kivonására.

A nemzetközi helyzetet reálisan, a valóban meghatározó tényezőket és tényeket figyelembe véve kell megítélni. A második világháborút követően kialakult hidegháborús korszak káros és veszélyes jelenségeit felismerve, a beszámolási időszakban ült össze a történelmi jelentőségű európai biztonsági és együttműködési értekezlet Helsinkiben. Ez az eredményes tanácskozás, amelyen 33 európai állam, valamint az Amerikai Egyesült Államok és Kanada legfelelősebb képviselői ajánlásokat fogadtak el, számottevően hozzájárult a nemzetközi helyzet enyhüléséhez, az ott

képviselt államok sokoldalú kapcsolatainak fejlődéséhez, és kedvező hatással volt a világ más térségeire is.

A jelenlegi nemzetközi feszültségek előidézői valójában azok a különböző, a fegyverkezésben érdekelt, békeellenes, a társadalmi haladással szemben álló imperialista erők, amelyek nyomban Helsinki után fokozták támadásukat az enyhülés irányzatával szemben. Ezek az imperialista körök szeretnék megbontani a két világrendszer között jelenleg fennálló egyensúlyt, és az a céljuk, hogy katonai fölényre tegyenek szert. Ezt világosan jelezte már a közel-keleti helyzet rendezésére vonatkozó közös szovjet–amerikai állásfoglalás figyelmen kívül hagyása, s még inkább a NATO 1978. évi washingtoni döntése a katonai kiadások növeléséről, valamint 1979. évi brüsszeli határozata, amely új, középhatósugarú rakéták telepítését irányozza elő egyes nyugat-európai országokban. A feszültséget növelik azok az újabb törekvések, amelyek az imperializmus katonai jelenlétének további kiszélesítését és megerősítését célozzák a világ különböző térségeiben. Mindez súlyos veszélyt jelent nemcsak Európa, hanem az egész világ békéjére, és kedvezőtlenül hat az enyhülés további alakulására.

A nemzetközi feszültséget növelik a kínai vezetők külpolitikai lépései is. Nacionalista, hegemonista törekvéseiktől vezetve, a kínai nép valódi érdekeit figyelmen kívül hagyva, nyíltan együttműködnek a nemzetközi imperializmus szélsőséges, agresszív köreivel. Népünk határozottan elítélte a szocialista Vietnam elleni kínai agressziót, amely nemcsak a vietnami és a kínai népnek, hanem a szocializmus általános érdekeinek is súlyos károkat okozott.

A nemzetközi helyzet kiélezésére, egy újabb fegyverkezési hullám elindítására törekvő imperialista körök tévednek számításaikban, amikor katonai fölényük kivívását, elvesztett pozícióik visszaszerzését tervezgetik. A történelem nagy tanulsága, hogy az imperializmus igája, a kapitalista kizsákmányolás alól felszabadult népek minden körülmények között megvédik vívmányaikat. A Szovjetunió, a szocialista országok békét akarnak, és éppen ezért minden szükséges lépést megtesznek szabadságuk, függetlenségük, szocialista vívmányaik védelméért, békés építő terveik valóra váltásáért.

Pártunk és kormányunk úgy ítéli meg a nemzetközi helyzetet, hogy a

haladó és békeszerető erők összefogásával és aktív fellépésével megvan a reális lehetőség az enyhülés vívmányainak megvédésére, egy új fegyverkezési hullám elindításának, egy új világháború kirobbantásának megakadályozására. A haladó, demokratikus, békeszerető erők hatalmasak és növekszenek; a reakció próbálkozásai megtörnek rajtuk. Az emberiség egy olyan világ eljövetelében reménykedik, amelyben tartós és szilárd lesz a béke. Most minden ország, minden nép érdekének az felel meg, ha a kormányok felelősen foglalnak állást, és hozzájárulnak a feszültség csökkentéséhez, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett éléséhez, a biztonság megszilárdításához, a béke megőrzéséhez.

A Magyar Népköztársaság szövetségeseivel, a Szovjetunióval, a Varsói Szerződés többi tagállamával együtt a vitás nemzetközi kérdések politikai megoldásának híve, támogatja a fegyverkezési verseny megállítását célzó javaslatokat, azt, hogy az egyenlő biztonság valósuljon meg a fegyverzet alacsonyabb szintjén. Minden lépést készek vagyunk megtenni, amely az általános leszerelés nagy célja felé közelít. A Varsói Szerződés szervezete – amelynek keretében a Magyar Népköztársaság híven teljesíti kötelezettségeit – immár 25 éve látja el becsülettel védelmi feladatait. A Varsói Szerződés Szervezete nem törekszik katonai fölényre, nem kívánja rákényszeríteni akaratát a másik félre, és – jogosan – ilyen magatartást vár el a szemben álló erőktől is.

A Magyar Népköztársaság a helsinki ajánlások megvalósításáért dolgozik. Azt tartjuk, hogy a tervezett madridi találkozóra konstruktív szellemben kell készülni. Síkraszállunk egy olyan európai értekezlet mielőbbi megtartásáért, amely bizalomerősítő intézkedéseket tárgyalna meg, s eltorlaszolná az utat a hidegháború visszatérése előtt. Szükségesnek látjuk a SALT–II, a hadászati támadófegyvereket korlátozó szovjet–amerikai megállapodás mielőbbi törvénybe iktatását, az újabb középhatósugarú rakéták telepítésére hozott NATO-döntés végrehajtásának felfüggesztését, hogy ily módon létrejöhessenek a fegyverkezést csökkentő további tárgyalások reális feltételei.

Mi – mint ez közismert – a szocializmust építő népekkel, a világ haladó erőivel vagyunk szolidárisak. Ez érvényesül pártunk nemzetközi munkájában, kormányzatunk mindennapi külpolitikai tevékenységében is.

A szocialista országokkal szoros együttműködésre, a fejlődő, az el nem kötelezett országokkal baráti kapcsolatokra törekszünk. A fejlett kapitalista országokkal a békés egymás mellett élés, az egyenjogúság, a belügyekbe való be nem avatkozás elve alapján a kölcsönös érdekeknek megfelelő politikai, gazdasági, kulturális kapcsolatok épültek ki, és készek vagyunk ezeket továbbfejleszteni a jövőben is.

Minden országnak vannak sajátos érdekei. Vannak azonban olyan érdekek, amelyek alapvetően fontosak minden ország számára, függetlenül attól, hogy valamely szövetségi rendszerhez tartozik, vagy az el nem kötelezett országok mozgalmához, vagy semleges. A fegyverkezésre fordított óriási összegek mind nyomasztóbb terheket rónak a népekre, ezeknek csökkentésével jelentős anyagi eszközöket lehetne felszabadítani a népek javára, az emberiség égető és közös problémáinak megoldására. A béke megőrzése mellett ilyen fontos, közös erőfeszítést igénylő feladatok: a világ nyersanyag- és energiaproblémájának megoldása, a közlekedés fejlesztése, a természeti környezet védelme, a föld egyes térségeiben a súlyos népbetegségek, az éhínség és a nyomor leküzdése, az írástudatlanság felszámolása.

A Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi tevékenységét, a Magyar Népköztársaság külpolitikáját a jövőben is az internacionalizmus, a szolidaritás, a népek közötti barátság magasztos eszméje és a békés egymás mellett élés elve határozza meg. Népünk teljes mértékben támogatja nemzetközi törekvéseinket, külpolitikánkat. A jövőben is arra törekszünk, hogy jó hazai munkával adjunk súlyt szavunknak a nemzetközi életben, s így szolgáljuk népünk, hazánk érdekeit s egyben az általános haladás és a béke ügyét.

II.
A TÁRSADALMI VISZONYOK FEJLŐDÉSE, SZÖVETSÉGI POLITIKÁNK

A Magyar Népköztársaság belpolitikai helyzete kiegyensúlyozott, a munkásosztály, a dolgozó nép hatalma szilárd. Társadalmunk életében a párt vezető szerepe érvényesül, a párt és a tömegek viszonyát a kölcsönös bizalom határozza meg. A párt politikáját népünk cselekvően támogatja;

erősödik a szocialista nemzeti összefogás. Társadalmunk politikai egysége nagy történelmi vívmányunk. Ez az első számú, legfontosabb tényezője az eredményes belső építőmunkának éppen úgy, mint hazánk kedvező nemzetközi megítélésének.

Népünk a beszámolási időszak öt esztendejében is magas fokú politikai érettséget, nagy felelősségérzetet és fegyelmezettséget tanúsított politikai állásfoglalásaiban, a mindennapi szocialista építőmunkában, a bonyolult helyzetekben, a nehéz feladatok megoldásában. Ennek a helytállásnak nagyszerű bizonyítéka, az elemi kötelességteljesítésen túl, a szocialista munkaversenyben, a nemes, közösségi célú, önzetlen társadalmi munkában megnyilvánuló, növekvő számú felajánlás és ezek teljesítése.

A teljes képhez azonban hozzátartozik, hogy tapasztalunk közvéleményünkben a gazdasági problémákkal kapcsolatban s az utóbbi időben a nemzetközi feszültség növekedése következtében bizonyos aggodalmat, valamint a társadalmunkban fellelhető negatív jelenségek miatt kritikai észrevételeket is.

A párt, a Központi Bizottság, kormányzatunk a bizalom alapján a valóságos helyzetet tárja közvéleményünk elé, nyíltan szól a problémákról, a nehézségekről is, és figyelembe veszi a megalapozott, jogos bírálatot. Ettől az sem tart bennünket vissza, hogy társadalmunkban törpe kisebbségben ugyan, de akadnak olyanok is, akik szocialista rendszerünkkel, politikánkkal ilyen vagy olyan oknál fogva nem értenek egyet; sőt egyesek kritikátlanul átveszik az imperialista propaganda szólamait, lebecsülik népünk eredményeit, kételyeket igyekeznek támasztani.

A kongresszusi felkészülés időszaka, az irányelvek országos vitája megmutatta, hogy a párt és a nép egységes, eltökélt és bizakodó. Közös törekvésünk, hogy a helyes határozatokat következetesen hajtsuk végre, határozottabban lépjünk fel a szocialista építőmunkát hátráltató, a közösség érdekeit sértő jelenségekkel szemben. A párttagság, népünk kész politikánk következetes megvalósítására, azoknak a terveknek, intézkedéseknek támogatására, amelyektől várható vívmányaink megszilárdítása, az ország gondjainak megoldása, a további fejlődést és felemelkedést akadályozó kedvezőtlen jelenségek leküzdése.

Hazánkban a társadalom osztálytagozódása a legutóbbi öt évben nem változott. A munkások részaránya jelenleg kereken 59, a szövetkezeti

parasztságé 13, a szellemi foglalkozásúaké 25, a kisárutermelőké pedig 3 százalék. Társadalmunkban a kizsákmányoló tőkés-, földesúri osztályok felszámolásával megszűntek a kibékíthetetlen osztályellentétek. Hazánkban csak egymással szövetséges, dolgozó osztályok és rétegek vannak; érdekeik folyamatos egyeztetése a politika el nem hanyagolható, állandó feladata.

A társadalom osztályai és rétegei, a párttagok és a pártonkívüliek, a materialisták és a hivők ma nemzeti egységbe tömörülve, egyetértésben dolgoznak a közös szocialista célokért. Fejlődésünket a munkásosztály, a parasztság, az értelmiség alapvető érdekeinek azonossága, a szocializmus építésének fő kérdéseiben megnyilvánuló egysége, alkotó együttműködése, egymáshoz való közeledése jellemzi. A jelenlegi kedvező helyzet kialakulásában meghatározó szerepe van a Magyar Szocialista Munkáspárt következetes szövetségi politikájának, amelynek megerősítése és határozott folytatása pártunknak, népünknek egyaránt érdeke.

A munkásosztály az egész nép érdekében eredményesen tölti be vezető szerepét. Politikai súlya, állásfoglalása, aktivitása és kezdeményezőkészsége, szemlélete és magatartása jó irányban befolyásolja az egész társadalom szemléletét és magatartását. A Központi Bizottság a XI. kongresszus útmutatásait követve rendszeresen foglalkozott a munkásosztály élenjáró szerepének erősítésével, a munkások, különösen a derékhadat alkotó nagyüzemi munkások helyzetével. A szocializmus építésének elengedhetetlen feltétele, népünk érdeke, hogy a munkásosztály vezető szerepe tovább erősödjék. Gondoskodni kell arról, hogy a párt-, a társadalmi és az állami szervek vezető tisztségeiben, a választott testületekben a jelenleginél nagyobb arányban legyenek ott azok a tehetséges munkások, fizikai dolgozók, akik a társadalmi tevékenységben is aktívak, a termelésben is élen járnak.

A szövetkezeti parasztság szocialista fejlődése meggyorsult, a munkásosztálynak szilárd szövetségese, becsülettel helytáll az építőmunkában. A mezőgazdasági termelés iparosodása, a munka és az elosztás jellegében bekövetkezett változások is közelítik a parasztságot a munkásosztályhoz. A jövőben is elő kell segíteni a parasztság politikai öntudatának, közéleti aktivitásának növekedését, élet- és munkakörülményeinek javulását. Népi államunk legfőbb politikai alapja a munkás-paraszt szövetség,

amelynek további megőrzése és még szorosabbra fűzése egész népünk alapvető érdeke.

Az értelmiség tevékeny részese a szocializmus építésének, szorosan kötődik a munkásosztályhoz, a szövetkezeti parasztsághoz. Pártunk, egész népünk nagyra értékeli az értelmiségiek munkáját. Szerepük társadalmunk általános fejlődésével, a tudományos-technikai haladással, a kultúra jelentőségének növekedésével szoros összefüggésben fokozódik. Az előttünk álló feladatok megoldása szükségessé teszi, hogy szellemi erőforrásainkat, a szaktudást, a felkészültséget minden területen jobban, gazdaságosabban és szervezettebben hasznosítsuk, s fokozottan igényeljük és biztosítsuk az értelmiség részvételét a szocializmus építésében és a közéletben.

Politikánk változatlan célja, hogy az osztályok és a rétegek tovább közeledjenek egymáshoz, sajátos érdekeik a társadalmi érdek elsődlegessége alapján érvényesüljenek, tovább csökkenjen a város és a falu, a szellemi és a fizikai munka közötti különbség.

Pártunk a beszámolási időszakban is megfelelően foglalkozott a nők helyzetével. Az idei népszámlálási adatokból kitűnik, hogy a nők aránya hazánkban 51,5 százalék, közülük a munkavállalási korban levők 79 százaléka munkaviszonyban van, az aktív keresőknek pedig 45 százaléka nő. A nők a munkában, a családban, a közéletben növekvő hozzáértéssel, tiszteletre méltó szorgalommal és becsülettel teljesítik a rájuk háruló kötelezettségeket. Társadalmi egyenjogúságuk egyre jobban kiteljesedik. Mégsem lehetünk elégedettek, változatlanul nagy figyelmet kell fordítani a nők helyzetére: tovább kell javítani egyenlő esélyeiknek, valamint a kereső foglalkozás és az anyaság együttes vállalásának gazdasági, kulturális és tudati feltételeit. Ezt elő kell segíteni szakképzettségük emelésével, szociális intézkedésekkel, a szolgáltatások bővítésével, a nők társadalmi szerepét lebecsülő maradi nézetek leküzdésével. Fontos, hogy a nők aránya – a társadalomban elfoglalt szerepüknek megfelelően – növekedjék a vezető beosztásokban és a választott tisztségekben.

Pártunk megítélése szerint a magyar ifjúság döntő többsége híve a szocializmusnak, benne biztosítva látja jövőjét. Helyzetében, magatartásában a társadalom általános állapota is tükröződik. Felkészültségével és tetteivel bizonyítja, hogy lehet rá számítani, helytáll a tanulásban, a

munkában, becsülettel teljesíti honvédelmi kötelezettségét, tevékeny a közéletben. A fiatalok lendületének, kezdeményezőkészségének, új iránti fogékonyságának, tehetsége kibontakozásának tág teret nyújt szocialista rendszerünk. Az ifjúságnak ezeket a tulajdonságait az eddiginél is jobban kell fejleszteni. Úgy neveljük a fiatalokat, hogy a szocializmus rendíthetetlen hívei és lelkes építői legyenek.

Az is helyénvaló, hogy a fiatalok – életkori sajátosságaiknak megfelelően – szeretnek szórakozni, fontos azonban, hogy szabad idejüket is értelmesen és tartalmasan töltsék el; ehhez minden lehetséges támogatást meg kell adni. Ugyanakkor nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy a fiatalok körében is tapasztalhatunk olyan negatív jelenségeket, mint a közömbösség, egyeseknél a cinizmus, a könnyelmű életre való hajlam. Ezek megváltoztatható tulajdonságok. Nem szabad lemondanunk egyetlen fiatalról sem, azoknak is segítő kezet kell nyújtani, akik rossz befolyás alá kerültek, a társadalom peremére szorultak.

Az új nemzedékről történő gondoskodás, az ifjúság nevelése az egész társadalom ügye. Fontos szerepe van ebben az iskolának, a munkahelynek, a társadalmi szerveknek, és sokat tehet maga az ifjúság, az ifjúsági szövetség is. A fő felelősség azonban változatlanul a családé, amely társadalmunknak a legkisebb, de a jövő szempontjából is döntő jelentőségű közössége. Pártunk, szocialista államunk védi és támogatja a család intézményét. Arra kell törekedni, hogy növekedjék a család szerepe a személyiség kialakításában és a szocialista életforma általánossá tételében.

Pártunk ismeri a fiatalok valós gondjait. Azért tevékenykedik, és arra ösztönzi az állami és a társadalmi szerveket is, hogy a fiatalok kapjanak egyenlőbb esélyt a tanulásban, a pályaválasztásban, a képzettségüknek megfelelő elhelyezkedésben, hogy javítsák a családalapítás, a lakáshoz jutás, az otthonteremtés feltételeit.

Társadalmunk kiegyensúlyozott helyzetét tükrözi az állam és az egyházak közötti rendezett viszony is, amely sok figyelmet igényelt és igényel mind az államtól, mind az egyházaktól. Az állam az alkotmány szellemében biztosítja a lelkiismereti szabadságot és az egyházak autonóm működésének feltételeit. A vallásos emberek egyenrangú állampolgárként vesznek részt a szocializmus építésében, a közéletben. Az egyházak tisz-

teletben tartják államunk törvényeit, támogatják az országépítő munkát. Az egyházak vezetői éppen a közelmúltban állapították meg, hogy az állam és az egyházak kapcsolata az utóbbi években tovább fejlődött, és ma már nem egyszerűen rendezett viszonyról van szó, hanem a nép javára végzett közös munkáról. Az állam és az egyházak mai rendezett viszonya a közösen kialakított megállapodások korrekt megtartásának alapján jött létre, és így fejlődhet tovább a jövőben is. A magunk részéről, elvi alapokon, ezen az úton kívánunk tovább járni.

A szocialista alapokon nyugvó társadalmi összefogásnak fontos része, hogy az itt élő nemzetiségiek hazánk egyenjogú állampolgáraiként vesznek részt az építőmunkában, a politikai életben. Anyanyelvüket szabadon használják, nemzeti kultúrájuk ápolásához és fejlesztéséhez megfelelő segítséget kapnak. A nemzetiségek otthonra leltek, jól érzik magukat hazájukban, a szocialista Magyarországon. Pártunk a lenini nemzetiségi politika következetes érvényesítését fontos elvi kérdésnek tekinti. Mindent megtesz, hogy a nemzetiségiek továbbra is aktív részesei legyenek társadalmi, politikai életünknek, megőrizzék és gazdagítsák nemzeti hagyományaikat, kultúrájukat. Arra törekszünk, hogy a hazánkban élő német, szlovák, délszláv, román nemzetiségiek és a szomszédos szocialista országokban élő magyar nemzetiségiek hozzájáruljanak népeink barátságának és internacionalista együttműködésének elmélyítéséhez.

Népünk történelme úgy alakult, hogy a magyarságnak mintegy harmada az ország határain kívül él: a földkerekségnek szinte minden táján élnek magyarok. Rájuk gondolva jó tudni, hogy legtöbbjük lehetőségeihez mérten őrzi, ápolja anyanyelvét, nemzeti kultúráját, hagyományait, becsüli a szocialista Magyarországot. Tőlük azt várjuk, hogy nemzeti kultúrájukat ápolva országuk tisztességes állampolgárai legyenek, s a társadalmi haladást, a népek barátságát segítsék elő.

Szocialista hazánk demokratikus politikai rendszerében jelentős szerepük van a társadalom sok millió tagját átfogó és tömörítő tömegszervezeteknek és -mozgalmaknak. Pártunk nagyra értékeli, hogy a Hazafias Népfront, a szakszervezetek, a Kommunista Ifjúsági Szövetség, a nőmozgalom és más társadalmi és tömegszervezetek tevékenységükkel segítik a fejlett szocialista társadalom építését. Növekedett aktivitásuk és társadalmi felelősségük, erősödtek munkájuk szocialista vonásai. Alkotó mó-

don hozzájárulnak társadalmunk szocialista fejlődéséhez, a népi hatalom politikai, gazdasági és kulturális alapjainak erősítéséhez, a szocialista demokrácia kibontakoztatásához.

A társadalmi és tömegszervezetek megfelelően élnek széles körű jogaikkal: szervezik és nevelik a dolgozókat társadalmunk politikai, gazdasági erejének növelésére; képviselik tagságuk érdekeit, védik jogait; nemzetközi tevékenységük összhangban van külpolitikai céljainkkal.

A párt hazai és nemzetközi tevékenységében, történelmi feladatainak megoldásában és a mindennapi munkában egyaránt épít a tömegszervezetekre. Tiszteletben tartja önállóságukat és igényli közreműködésüket a közös célok kialakításában és megvalósításában. Pártunk a tömegszervezeteket és tömegmozgalmakat a jövőben is a lenini elveknek, a párt hagyományainak és munkastílusának megfelelően elvi-politikai útmutatással irányítja; az itt dolgozó kommunistáktól viszont elvárja, hogy a meggyőzés eszközével következetesen szerezzenek érvényt politikánknak. Ez fontos pártmegbízatás, amelynek teljesítéséért a kommunisták személyes felelősséget viselnek a párt előtt.

A párt a szocialista nemzeti egység erősítése érdekében folytatja bevált szövetségi politikáját. Ez elengedhetetlen feltétele az előttünk álló bonyolult és nehéz feladatok megoldásának. A nemzeti összefogás társadalmi céljainknak, az e célokhoz vezető utaknak, a fejlődés során felvetődő új kérdéseknek eszmei tisztázásával, a közös munkában valósul meg és erősödik. Törekvésünk, hogy jó szóval, vitával, meggyőzéssel mindenkit megnyerjünk a közös gondolkodásra, az együttes cselekvésre. A szocializmus a párt és a nép közötti kölcsönös bizalom alapján az egész nép közreműködésével, az egész nép javára épül.

A gyakorlatban igazolódott szilárd elvi álláspontunk, hogy a szocialista fejlődés egész korszakában nélkülözhetetlen az állam intézményeinek jó működése, a gazdasági, a kulturális építést elősegítő szervező munkája és védelmi funkciója. A beszámolási időszakban a XI. kongresszus határozatainak szellemében tovább erősödött az állam irányító szerepe a gazdasági és a kulturális feladatok megoldásában, a honvédelem szervezésében. Államszervezetünk intézményei rendeltetésüknek megfelelően működnek, népi államunk betölti hivatását. A Magyar Népköztársaságban tovább szilárdult a jogrend, érvényesül a szocialista törvényesség.

Hazánk állampolgárai széles körű jogokat élveznek. A munkához való jog érvényesülése az egész társadalom létének, fejlődésének, az állampolgárok létbiztonságának legfontosabb feltétele. A közügyekben való részvétel, a tanulás, a művelődés, a pihenés, az egészségügyi ellátás joga, az általánossá vált társadalombiztosítás és nyugdíjrendszer, a szociális juttatások széles köre – mindez teljesebbé és harmonikusabbá teszi állampolgáraink életét. Ezek a jogok szocialista rendszerünk lényegéből fakadnak, és olyan mértékben szélesednek, teljesednek ki, amilyen mértékben előrehaladunk a szocialista társadalom építésében.

Az országgyűlés, amely a néphatalom legfőbb szerve, az alkotmány előírásai szerint végezte munkáját. Széles körű nyílt vitákra támaszkodva a társadalom fejlődését szolgáló számos törvényt alkotott. A többi között elfogadta a társadalombiztosításról, a honvédelemről, az emberi környezet védelméről, a közművelődésről, a közérdekű bejelentésekről és az állami vállalatokról, a pénzügyekről szóló törvényeket, valamint az új Büntető Törvénykönyvet. Folyamatosan napirendre tűzte, áttekintette a törvények végrehajtását. Ellenőrizte a kormány tevékenységét. A kormány tagjai, a főhatóságok vezetői rendszeresen beszámoltak az országgyűlés előtt. A jövőben fejleszteni kell az országgyűlési bizottságok munkáját, és még szorosabbá kell tenni a képviselők és választóik kapcsolatait.

A Minisztertanács a XI. kongresszust követően munkaprogramot dolgozott ki, és a párt politikájának szellemében eredményesen tevékenykedett. Fejlődött a kormány, a kormányzati szervek irányító munkája. Javult a döntések előkészítése, a végrehajtás és az ellenőrzés szervezettsége. De arra is rá kell mutatni, hogy még gyakran késnek a szükséges döntések, az ágazati minisztériumok és a főhatóságok munkája még nincs kellően összehangolva, nem érvényesül eléggé a személyes felelősség.

A beszámolási időszak jelentős eredménye, hogy a tanácsok népképviseleti, önkormányzati és államigazgatási jellege tovább erősödött. A tanácsok megfelelően élnek önállóságukkal és hatáskörükkel. Község- és várospolitikai céljaikat egyre jobban az egész társadalom érdekeinek figyelembevételével határozzák meg. A jövőben fordítsanak még nagyobb figyelmet a hatáskörükbe tartozó szervek és intézmények irányítására,

munkájuk összehangolására, az állampolgárok ügyeinek érdemi, gyors intézésére, a lakosság ellátásának javítására.

A Magyar Népköztársaság fegyveres erői és testületei a dolgozó tömegekre támaszkodva megbízhatóan védelmezik népünk békéjét és szocialista vívmányait, méltóak a bizalomra és a megbecsülésre. Hadseregünk a mai korszerű követelmények színvonalán áll, és a Varsói Szerződésbe tömörült fegyverbarátaival jó együttműködésben őrködik békés építőmunkánkon, védi hazánk szuverenitását és függetlenségét. A belügyi szervek a lakossággal szorosan együttműködve gondoskodnak a közrendről, a közbiztonságról. Elismerést érdemelnek a munkásőrök, az önkéntes rendőrök és határőrök, az ifjúgárdisták s mindazok, akik munkájuk becsületes teljesítésén túl szabad idejükben vesznek részt a közrend védelmében.

Az ügyészségek és a bíróságok jól töltik be hivatásukat, őrködnek a szocialista törvényesség megtartásán, védik a közrendet és biztosítják az állampolgárok alkotmányos jogainak érvényesülését.

Az állami munkában is kulcskérdés a szocialista vonások erősítése, az egész nép érdekeinek becsületes szolgálata. Minden állami intézményben emelni kell a munka színvonalát, következetesebben kell érvényesíteni a társadalmi érdeket. Kívánatos, hogy a kormány még jobban összpontosítsa figyelmét a fő folyamatok irányítására, a végrehajtásra, a személyes felelősség érvényesítésére, az ágazati irányító munka és az állami fegyelem javítására. A központi és a helyi állami szervek éljenek jobban hatáskörükkel, jobban hangolják össze tevékenységüket.

Az állami munka fejlesztésének alapvető feladatai között kell számon tartani a még jócskán fellelhető bürokrácia további visszaszorítását. A lakosság elismeri az igazgatási munka fejlődését, de jogosan bírálja a gyakran hosszadalmas és olykor lélektelen ügyintézést. A munka javítása megköveteli, hogy a jogalkotásban csökkenjen a szabályozások száma, az államszervezet minden láncszemében tovább korszerűsödjék és egyszerűsödjék az igazgatási tevékenység, s növekedjék a társadalmi ellenőrzés szerepe.

Állami életünk fejlesztésének nélkülözhetetlen feltétele a törvényes rend szilárdítása, a törvények megtartása és megtartatása, az állampolgári fegyelem növelése. Közös érdekünk, hogy őrködjünk a közélet

tisztaságán, és leplezzünk le, szorítsunk vissza minden társadalomellenes magatartást.

Társadalmi rendszerünknek lényegi vonása a kapitalista elnyomástól megszabadult nép politikai aktivitását és fejlődését, alkotóerejének kibontakoztatását serkentő szocialista demokrácia. Pártunk a legutóbbi években is nagy figyelmet fordított a fejlesztésére. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy a lakosság véleményének nyilvánításával, javaslataival, kritikai észrevételeivel fokozódó mértékben vesz részt a közéletben. A XI. kongresszus határozatának megfelelően létrehozott szakszervezeti bizalmi és főbizalmi testületek jól betöltik szerepüket. Erősödött a szövetkezeti demokrácia, formái fokozatosan igazodnak a megnövekedett üzemi méretekhez. A lakóhelyi fórumok is gazdagítják a közéletet.

A szocialista demokrácia érvényesülésének eddigi eredményeivel még nem lehetünk megelégedve. Gondoskodni kell róla, hogy a szocialista demokrácia fórumai rendeltetésüknek megfelelően, tartalmasan működjenek. Minden munkahelyen, minden közigazgatási egységben növekedjék a dolgozók részvétele az ügyek intézésében, és ez egyaránt terjedjen ki a véleményezésre, a javaslattételre, az ellenőrzésre, valamint mindazokban az esetekben, ahol lehetséges és szükséges – a döntésekre is.

A szocialista demokrácia nem gyengítheti az egyszemélyi felelősséget. Nem helyes az a gyakorlat, hogy sokszor a kollektív felelősségre hivatkozva halogatják a szükséges döntéseket, vagy megfoghatatlanná válik a felelősség a rossz döntésekért. A szocialista demokrácia nem lehet a kötelességmulasztók vagy a fegyelmezetlenek mentsvára. Egyidejűleg jelent rendet és fegyelmet, összhangot a kötelességekben és a jogokban, megfontolt beleszólást a közügyekbe, tevékeny részvételt a munkában, személyes felelősségérzetet és felelősségvállalást a köz javára.

Foglalkozni kell azzal is, hogy az egyszemélyi felelősség fokozott érvényesülése mellett hogyan lehetne a kinevezett vezetők tevékenységét érdemibb társadalmi ellenőrzés alá vonni. Ennek érdekében pontosabban kell meghatározni, hogy a vezetők milyen beszámolási kötelezettséggel tartoznak a demokratikus fórumoknak, és azt is, hogy hogyan érvényesülhet a jövőben jobban a dolgozó közösségek véleménye a vezetők kinevezésekor.

Társadalmi rendszerünk hatalmas erőforrásának, a szocialista de-

mokráciának elmélyítése, formális vonásainak megszüntetése megköveteli a pártirányítás és a pártdemokrácia erősítését, a társadalmi és képviseleti szervek szerepének növekedését, a társadalmi ellenőrzés fokozását.

III.
A GAZDASÁGI ÉPÍTŐMUNKA FELADATAI

Régen feltárt igazság, hogy a társadalom fejlődését döntően két tényező határozza meg: a politikai hatalom és a gazdasági alap. Ebből következik, hogy jelenleg, a mi viszonyaink között, amikor a munkásosztálynak és szövetségeseinek a politikai hatalma szilárd, minden társadalmi kérdés megoldása, az életszínvonal emelése, a kultúra fejlesztése, honvédő képességünk és általában a fejlett szocialista társadalom sikeres építése a gazdasági munka eredményeitől függ. A gazdasági feladatok megoldása viszont csak az egész társadalom céltudatos erőfeszítéseinek eredménye lehet. Ebben fontos szerepe van a gazdaságban dolgozókon kívül a tudományos, a művelődési, az egészségügyi, az igazgatási és minden más területen tevékenykedők közös munkájának. A Központi Bizottság a beszámolási időszakban ennek megfelelően foglalkozott a gazdasági feladatokkal. A XI. kongresszus által jóváhagyott gazdaságpolitikát követtük, az ötödik ötéves terv valóra váltásáért dolgoztunk a feltételezettnél lényegesen nehezebb és bonyolultabb körülmények között.

Jelenthetjük a kongresszusnak, hogy a beszámolási időszakban a párt és a nép közös erőfeszítései nyomán a gazdasági építőmunkában is számottevő eredmények születtek. Fejlődtek a termelőerők, erősödött szocialista társadalmunk anyagi-műszaki bázisa. Gyarapodott a nemzeti vagyon, javultak az életkörülmények. Ha az idei népgazdasági terv előirányzatai teljesülnek, a nemzeti jövedelem öt év alatt 21–22, az ipari termelés 24–25, az építőipari termelés 13–14 százalékkal nő, a mezőgazdasági termékek termelése 15–16 százalékkal lesz nagyobb, mint a megelőző öt évben.

A munka termelékenysége a termelésnél gyorsabban emelkedik. Kezdeti eredmények vannak a gazdaságtalan termelés gazdaságossá tételé-

ben, illetve megszüntetésében. Az elmúlt öt esztendőben mintegy 80 olyan – egyenként a félmilliárd forintot meghaladó – beruházás valósult meg, amely lehetővé tette a termelés bővítését, és segítette a termelési szerkezet átalakítását is. Fejlődött a közlekedés és a szállítás. Fokozódott részvételünk a nemzetközi munkamegosztásban.

Mindamellett azt is jelentenünk kell, hogy a megtett erőfeszítések ellenére, döntően a számítottnál is kedvezőtlenebbül alakult feltételek miatt, gazdasági fejlődésünk várható eredményei elmaradnak az ötödik ötéves terv előirányzataitól; a nemzeti jövedelem és ennek következtében az életszínvonal emelkedésének üteme is lassúbb a tervezettnél. A helyzet ma bonyolultabb, a gazdasági munka az eddiginél nagyobb erőfeszítést, szervezettséget követel. A nemzetközi gazdasági életben 1973–1974 óta végbemenő gyökeres és tartós változások, a világpiaci árarányok bennünket hátrányosan érintő módosulása, egyes tőkésországok diszkriminációs intézkedései kedvezőtlenül hatnak a magyar népgazdaságra is. Szocialista népgazdaságunk alapjainak szilárdságát és életképességét bizonyítja, hogy az elmúlt három évtized legsúlyosabb külső gazdasági hatását is képesek voltunk elviselni.

Látnunk kell azt is, hogy a külső gazdasági feltételek kedvezőtlen megváltozása élesebben megmutatja gazdaságunk gyenge pontjait, munkánk hibáit. Felismertük ugyan, hogy a feltételek kedvezőtlen alakulásával szemben a termékszerkezet változtatásával, a szelektív iparfejlesztéssel kell és tudunk hatásosan fellépni, a gazdasági irányítás gyakorlata azonban nem tudott megfelelő mértékben, elég gyorsan és rugalmasan alkalmazkodni a megváltozott körülményekhez. Az intenzív gazdálkodásra való áttérés, a termelés hatékonyságának javulása, a termelési és a termékszerkezet korszerűsítése elmarad attól az ütemtől, amit a helyzet megkövetel, s amit népgazdaságunk jelenlegi műszaki, technikai színvonala már lehetővé tesz.

A XI. kongresszust követően a párt vezető testületei rendszeresen figyelemmel kísérték a fő gazdasági folyamatokat, és több célszerű határozatot hoztak a gazdasági munka javítására. A Központi Bizottság állásfoglalásai közül fontossága és átfogó jellege miatt kiemelkedik a termelési szerkezettel és a külgazdasággal foglalkozó 1977. évi októberi határozat, amely az új körülményeknek megfelelően hosszú távra szólóan

rögzíti a gazdaságfejlesztés irányelveit. Az 1978. évi decemberi határozat megjelölte mind a belső, mind a külső egyensúly helyreállításának érdekében követendő gazdaságpolitikai és irányítási gyakorlatot. A párt a cselekvés számára megfelelő programot dolgozott ki. A párthatározatok alapján számos jó kormányzati intézkedés született.

Az elmúlt esztendőt sikeresnek tekinthetjük abból a szempontból, hogy meggyorsult a kedvező tendenciák kibontakozásának, a világpiaci viszonyokhoz való alkalmazkodásnak a folyamata. Mindezek eredményeképpen 1979-ben javult a népgazdaság egyensúlya. Az idén és a jövőben is ezen az úton kell következetesen továbbhaladni. A következő években is nehéz külső gazdasági feltételekkel kell számolni. A világgazdaságtól nem tudjuk magunkat függetleníteni, de munkánk megjavításával lényegesen csökkenthetjük a kedvezőtlen hatásokat.

A Központi Bizottság javasolja a kongresszusnak: a hatodik ötéves terv időszakában a gazdaságpolitika fő célja az legyen, hogy lassúbb fejlődési ütem mellett, a gazdasági fejlődés minőségi tényezőinek kibontakoztatásával, a termelés nemzetközi versenyképességének fokozásával javítsuk a népgazdaság egyensúlyát, és szilárdítsuk meg az elért életszínvonalat. Most, átmenetileg, reálisan ezt a célt tűzhetjük ki magunk elé. A következő évek nagyon fontos feladata, hogy gazdaságpolitikánk következetes gyakorlati érvényesítésével javítsuk külkereskedelmi és fizetési mérlegünket, a költségvetési egyensúlyt, az árualap és a vásárlóerő, a munkaerő és a munkahelyek, a beruházásra fordítható összegek és a kivitelezési kapacitások összhangját. Ezeknek a céloknak kell alárendelni az ipari termelés növekedési ütemét, a nemzeti jövedelem belső felhasználását és elosztását. Az ipari termelés erőteljesebb növelése csak abban az esetben engedhető meg, ha jelentős eredményt sikerül elérni a termékszerkezet korszerűsítésében, a termelés és az értékesítés hatékonyságának javításában, s így számunkra kedvezőbb cserearányokat tudunk létrehozni a külkereskedelemben.

Az ötödik ötéves terv végrehajtása ez év december 31-én fejeződik be. Ennek eredménye adja meg a reális alapot az új középtávú népgazdasági terv kidolgozásához. A Központi Bizottság ezért nem tartotta célszerűnek, hogy a kongresszus elé terjessze az új ötéves tervre vonatkozó, most még kellően meg nem alapozott fő mutatószámokat. Jelenlegi becsléseink

szerint a hatodik ötéves terv időszakában a nemzeti jövedelemnek mintegy 15–17 százalékos növekedése látszik megvalósíthatónak. A mérsékelt növekedési ütem arra is lehetőséget ad, hogy műszakilag és minden más tekintetben megalapozzuk a későbbi lendületesebb, kiegyensúlyozottabb előrehaladást. Az már most is teljesen nyilvánvaló, hogy a népgazdaság fejlesztésének fő irányaként a következő ötéves tervidőszakban is a hatékonyság és a minőség javítását, a nemzetközi versenyképesség növelését kell megjelölnünk. A termelésnek rugalmasan kell alkalmazkodnia a belső és a külső piaci igényekhez. A tartósan veszteséges termelést gazdaságossá kell tenni vagy meg kell szüntetni.

Gazdasági fejlődésünket alapvetően befolyásolja a nyersanyag- és energiahelyzet. További erőfeszítéseket kell tenni az iparban, a mezőgazdaságban, a közlekedésben, a szolgáltatások, az egész népgazdaság területén a nyersanyag- és energiatakarékosságra. Fokoznunk kell energiaforrásaink, szénvagyonunk feltárását, gazdaságos hasznosítását.

Az ipar termelő alapjai az elmúlt években lényegesen korszerűsödtek, a műszaki színvonal, a dolgozók szakmai tudása, hozzáértése emelkedett. Iparunk és építőiparunk termeli a nemzeti jövedelem 61 százalékát. A kép még egyenetlen, de jó látni és tudni, hogy vannak már olyan ipari vállalatok – számuk növekszik –, amelyeknek munkája és termékei megfelelnek a kor követelményeinek, kiállják a nemzetközi összehasonlítást is. Az ipari termelést adottságaink figyelembevételével az eddiginél differenciáltabban kell fejleszteni. Mindenekelőtt azoknak a termékeknek az arányát kell növelni, amelyek kevésbé anyag- és energiaigényesek, illetve importmegtakarítást, nagyobb népgazdasági jövedelmet tesznek lehetővé. Minden ipari vállalat annak tudatában alakítsa termékszerkezetét, hogy a hazai és a világpiac egyaránt a hatékony munkát, a korszerű, jó minőségű, versenyképes terméket értékeli megfelelően. Csakis az ilyen termelésnek van jövője.

Egész társadalmi fejlődésünk szempontjából nagy jelentősége van a mezőgazdaságnak. Az élelmiszer-termelés jelentősége világszerte növekszik. Kérkedés nélkül, mégis büszkén szólhatunk történelmi vívmányainkról, a szocialista alapokra helyezett, lendületesen fejlődő magyar mezőgazdaság eredményeiről. Az országban jelenleg 131 állami gazdaság működik 143 000 dolgozóval, 1350 termelőszövetkezet 618 000 dolgozóval.

A mezőgazdaság a szocialista átszervezés előtti évekhez viszonyítva jelenleg 7 százalékkal kisebb földterületen, 48 százalékkal kevesebb dolgozóval, 61 százalékkal több terméket ad az országnak. A fejlődésről szólva elég arra utalni, hogy az ötödik ötéves tervidőszak átlagában évenként az egy főre jutó kukorica- és kalászosgabona-termelés együtt kereken 1200 kilogramm, a hústermelés pedig ugyancsak egy főre számítva vágósúlyban 190 kilogramm volt. Ez már a világszínvonalhoz mérve is élenjáró eredmény.

Hazánk kedvező természeti adottságaival és a szocialista nagyüzemi gazdálkodásban rejlő lehetőségekkel még jobban élve, a mezőgazdaság és az élelmiszeripar dolgozóinak odaadó munkájára támaszkodva, az eddiginél is nagyobb eredményeket érhetünk el.

Folytatjuk bevált agrár- és szövetkezeti politikánkat. Az állami gazdaságokra és a termelőszövetkezetekre alapozva, a háztáji és kisegítő gazdaságok lehetőségeit is kihasználva az egész élelmiszer-termelést összehangoltan fejlesztjük. Hasznosítani kell az iparszerű termelési rendszerekben, valamint a gazdasági együttműködés más formáiban rejlő lehetőségeket. A mezőgazdaságban is a fő feladat a hatékonyság növelése, a minőség javítása, a lakosság szükségleteinek jó kielégítése, a gazdaságos kivitel növelése. Ez megköveteli a termelőalapoknak, mindenekelőtt a termőföldnek a védelmét és ésszerű felhasználását. Folytatni kell a rekonstrukciót, az anyagi-műszaki bázis korszerűsítését, a mezőgazdasági termelés és az élelmiszeripar, a tárolás és a feldolgozás összehangoltabb fejlesztését. A mezőgazdaság megfelelően el van látva korszerű gépekkel, berendezésekkel, dolgozói pedig gazdag tapasztalatokat szereztek a technika, a vegyi anyagok, a tudomány eredményeinek alkalmazásában.

A gazdasági építőmunkában előttünk álló feladatok sikeres megoldása megkívánja, hogy minél teljesebben feltárjuk és hasznosítsuk azokat a tartalékainkat, amelyek minden termelő- és gazdálkodó egységben, a társadalmi tevékenység minden területén fellelhetők. Bánjunk ésszerűen és takarékosan szellemi és anyagi erőforrásainkkal. A takarékosságnak – amely az okos, ésszerű gazdálkodás követelménye – át kell hatnia egész tevékenységünket, s a gazdálkodás szerves részévé, életünk általános normájává kell válnia.

A beruházásokra fordítható anyagi eszközök a következő ötéves terv-

időszakban is jelentősek lesznek, a növekedési ütem azonban mérséklődik. Ez is szükségessé teszi a gazdaságosan üzemeltethető gépek, berendezések több műszakos működtetését, amely már számos vállalatnál gyakorlat. De elgondolkodtató, hogy a gépiparban a kapacitásokat átlagosan alig több mint egy műszakban használják ki. Abba sem nyugodhatunk bele, hogy még mindig sok anyagot és energiát használunk fel egységnyi termék előállítására. Nagy lehetőségek vannak az üzem- és munkaszervezés színvonalának emelésében, az üzemek közötti kooperáció javításában.

Fejlődésünk mai szakaszában különösen nagy jelentőségű, hogy fokozottan támaszkodjunk a tudomány erőire. A kutatási eredmények gyorsabb és szélesebb körű gyakorlati alkalmazása csak a kutatóintézetek és a termelő, gazdálkodó egységek jó együttműködésével oldható meg. Növelni kell a kölcsönös érdekeltséget a kutatási eredmények hasznosításában. Több figyelmet kell fordítani a külföldi és nálunk is hasznosítható szellemi termékek átvételére, hazai alkalmazására és továbbfejlesztésére; ez kapjon megfelelő helyet és elismerést a kutatók, a műszaki fejlesztéssel foglalkozó szakemberek tevékenységében. A tudományos és műszaki eredményeket gyorsabban kell alkalmazni a gyakorlatban.

Jobban kell gazdálkodnunk legfontosabb erőforrásunkkal, a munkaerővel, az emberek tudásával, szorgalmával nemcsak a termelésben, hanem az élet minden területén. Az utóbbi időben már több vállalatnál ésszerű munkaerő-átcsoportosítást hajtottak végre. Csökkent a munkaerőigény, kevesebb az indokolatlan munkahely-változtatás. Meg kell szüntetni azt a visszás helyzetet, hogy lényegesen több a munkaalkalom, mint a munkaerő, s míg egyes helyeken felesleg van, addig a népgazdaság más fontos területein hiányzik a munkáskéz.

Rendszerünk nagy vívmánya a teljes foglalkoztatottság. Ez így lesz a jövőben is. A gazdálkodás mai követelményei azonban szükségessé teszik a munkaerő hatékonyabb foglalkoztatását, a munka jobb megszervezését és a fegyelem megszilárdítását. A termelési és termékszerkezet átalakításával, a gazdaságtalan termelés visszaszorításával egyidejűleg gondoskodni kell a munkaerő tervszerű átcsoportosításáról, a dolgozók szervezett átképzéséről és továbbképzéséről. Ezeket a feladatokat nagy körültekin-

téssel és következetesen kell végrehajtani, a párt- és társadalmi szervek nyújtsanak ehhez messzemenő segítséget.

Gazdasági fejlődésünk, országunk adottságai egyaránt azt igénylik, hogy fokozzuk részvételünket a nemzetközi munkamegosztásban. Gazdasági, külkereskedelmi kapcsolataink ma is széles körűek, mintegy 150 országra terjednek ki. Exportunk elérte a nemzeti jövedelem 50 százalékát.

Gazdasági fejlődésünkben kiemelkedő jelentőségű a szocialista országokkal folytatott sokoldalú együttműködés. A szocialista országok részesedése Magyarország külkereskedelmi forgalmában az utóbbi években több mint 50 százalék. Külkereskedelmünknek megközelítően egyharmadát a Szovjetunióval, csaknem egynegyedét pedig a többi szocialista országgal bonyolítjuk le.

Arra törekszünk, hogy tovább erősödjék és szélesedjék a fejlődésünkben oly nagy szerepet betöltő gazdasági, tudományos és műszaki együttműködésünk a Szovjetunióval. Számunkra létfontosságú, hogy a Szovjetunió hatalmas felvevő piacára hosszú lejáratú szerződések alapján nagy mennyiségű árut exportálhatunk, ez elősegíti a hazai termelés biztonságát, gazdaságossá tételét. A Szovjetunióból szerezzük be a jövőben is a szükséges energia és nyersanyag, a műszaki fejlődést szolgáló gépek, berendezések és technológiák nagy részét. Sok kiemelt beruházásunk, köztük a Paksi Atomerőmű is szovjet tervek és technológia alapján épül.

Tavaly megemlékeztünk a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa fennállásának 30. évfordulójáról. Megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy a KGST keretében megvalósuló együttműködés jelentős mértékben hozzájárul a tagállamok, köztük hazánk gazdasági fejlődéséhez. Hazánk alapvetően érdekelt a KGST tevékenységének továbbfejlesztésében, tökéletesítésében. A Magyar Népköztársaság továbbra is kezdeményezően vesz részt a közös munkában, a hosszú távra szóló célprogramok megvalósításában.

A jövőben is azon munkálkodunk, hogy hazánknak a tőkésországokkal fennálló gazdasági kapcsolatai a kölcsönös előnyök és az egyenjogúság alapján tovább fejlődjenek. A hagyományos külkereskedelem mellett fejleszteni kívánjuk a termelésre és az értékesítésre is kiterjedő együttműködést. Ez megfelel népünk érdekeinek és a békés egymás mellett élés gyakorlati megvalósítására irányuló politikánknak is.

A világgazdaságban egyre nagyobb szerepet játszanak a fejlődő országok, amelyekkel hazai feladatainkkal és az egyes országok sajátosságaival összhangban alakítjuk együttműködésünket. A forgalom és a gazdasági együttműködés lényeges bővítésére törekszünk. A kölcsönösen előnyös gazdasági együttműködés révén is segítjük a volt gyarmati országokat termelőerőik fejlesztésében, gazdasági önállóságuk megteremtésében.

Gazdasági építőmunkánk sikere nagymértékben attól függ, hogyan tudunk a termelésben és a külkereskedelemben alkalmazkodni a külgazdaságban végbemenő gyors ütemű változásokhoz. Erősíteni kell a külkereskedelmi és a termelővállalatok közös érdekeltségét. A nemzetközi munkamegosztásban való hatékonyabb részvétel nagy feladatokat ró a külkereskedelemre a piacok megtartásában és bővítésében. A vállalt kötelezettségnek, a minőségi követelményeknek és a szállítási határidőknek a pontos megtartásával is elő kell segíteni, hogy vállalatainkat megbízható partnernek tekintsék mindazokban az országokban, amelyekkel gazdasági, kereskedelmi kapcsolatban állnak.

Gazdasági fejlődésünk megköveteli, hogy irányítási rendszerünket is jobban hozzáigazítsuk a változó viszonyokhoz. Gazdaságirányítási rendszerünk, amelynek alapelveit csaknem másfél évtizede dolgoztuk ki, figyelembe veszi a szocializmus építésének általános érvényű törvényeit és országunk sajátosságait. A társadalmi tulajdonra alapozott szocialista tervgazdálkodás, összekapcsolva a vállalatok és a szövetkezetek önállóságával, a csoportérdeket és az egyéni anyagi érdekeltséget is érvényesítve, jól segíti gazdaságpolitikánk megvalósítását. Gazdaságirányítási rendszerünk működése azonban néhány tekintetben kívánnivalót hagy maga után. Az irányítás, a népgazdasági tervezés, a szervezeti rendszer nem alkalmazkodik elég rugalmasan a változó feltételekhez, nemegyszer késnek a szükséges döntések.

Hatékonyabbá kell tenni a kormányzati szervek működését, világosan meghatározva felelősségüket az alapvető gazdaságpolitikai feladatok megoldásában, a tervek kidolgozásában, egyeztetésében és a végrehajtás feltételeinek megteremtésében. A központi gazdaságirányítás váljék rugalmasabbá és hatékonyabbá; következetes magatartással, a gazdasági döntések összehangolásával, a szükséges operativitással szervezze, irányítsa a fő gazdasági folyamatokat. Javítani kell a döntést hozók munká-

ját, csökkenteni a sok áttételt az irányításban, jobban meghatározni az egyes szervek feladatkörét és felelősségét.

Irányítási rendszerünk önállóságot biztosít a vállalatoknak és a szövetkezeteknek, érvényesíti a magasabb teljesítményhez fűződő anyagi érdekeltségüket. Mind az idei esztendő, mind a következő évek gazdasági feladatainak sikeres teljesítése döntő módon függ a vállalatok és a szövetkezetek önálló munkájától, vállalkozó szellemétől, gazdálkodásának eredményességétől, szervezetének tökéletesítésétől.

A szocialista építés korszakának is megvannak a maga szigorú gazdasági törvényei, amelyeket nem lehet figyelmen kívül hagyni. Irányítási rendszerünk lényege a szocialista tervgazdaság, amely számol azzal is, hogy az áru-, a pénz- és a piaci viszonyok szerves alkotórészei gazdasági életünknek. A termelés hatékonyságával, a jövedelmező gazdálkodással és az anyagi érdekeltséggel a szocialista gazdaság törvényszerűségeinek megfelelően foglalkozunk.

A gazdasági folyamatok szabályozásában fontos szerepe van az árrendszernek. Az áraknak megfelelően tükrözniük kell a társadalmilag szükséges és indokolt ráfordításokat. Ez nélkülözhetetlen feltétele a gazdasági tisztánlátásnak, a jó gazdasági döntéseknek, a termelés és a fogyasztás megfelelő szabályozásának. A világpiac értékítéletét is kifejező, reális termelői árak alapján ítélhető meg a termelés gazdaságossága. Csak az ilyen árakon alapuló jövedelmezőség ösztönzi megfelelően a gazdasági egységeket a hatékonyság növelésére, a műszaki fejlesztésre, a minőség javítására. Ezt figyelembe véve került sor az év elején a termelői árak átfogó rendezésére.

A fogyasztói árakat illetően nálunk szabály, hogy az alapvető létfenntartási termékek és szolgáltatások árát központilag, az életszínvonal alakulását meghatározó döntésekkel összhangban állapítják meg. Az árrendszer azonban csak akkor töltheti be eredményesen gazdasági szerepét, ha szerves a kapcsolat a termelői és a fogyasztói árak között; tartósan nem szakadhatnak el egymástól. Ez fontos feltétel ahhoz, hogy a fogyasztás és annak összetétele gazdasági lehetőségeinkkel összhangban alakuljon.

A szocializmus építésének gazdasági törvényeiből és az előttünk álló feladatokból kiindulva alkalmazzuk a gazdasági szabályozókat, amelyek az irányítás nélkülözhetetlen eszközei. Ezek az utóbbi időben minden

vállalat számára szigorúbbak lettek. Tartósan már egyetlen gazdálkodó egységet sem menthetünk fel a követelmények teljesítése alól. A vállalatoknak, a szövetkezeteknek végzett munkájuk arányában kell boldogulniuk. A jövőben még inkább arra kell törekedni, hogy a gazdasági szabályozás, az érdekeltségi rendszer a hatékonyan működő vállalatok, szövetkezetek gyorsabb fejlődését segítse, és jobban ösztönözzön a tartalékok feltárására, a jövedelmező gazdálkodásra. A szabályozók azonban önmagukban nem mindenhatóak, nem szabad csupán automatikus működésükre hagyatkozni.

A feladatok megoldásában különösen nagy terhek nehezednek a gazdasági vezetőkre. Túlnyomó többségük helytáll, megfelel a magasabb követelményeknek. A gazdasági feladatok színvonalasabb megoldása nagymértékben rajtuk múlik. A gazdasági vezetők megítélésében is nagyobb hangsúlyt kell kapniuk az olyan tulajdonságoknak, mint az új iránti fogékonyság, a felelősségvállalás, a végrehajtás színvonalas megszervezésének és ellenőrzésének a képessége. Külön is szólni kell arról, hogy növelni kell a termelés közvetlen irányítóinak, a művezetőknek a hatáskörét és – munkájukkal, felelősségükkel arányosan – anyagi, erkölcsi megbecsülésüket. Övezze nagyobb társadalmi elismerés azokat a vezetőket, akik törődnek az emberekkel, kezdeményeznek, fegyelmezettek, a nép rájuk bízott vagyonával jól gazdálkodnak, a termelési követelményeket jól teljesítik, akik a rendet, a fegyelmet másoktól is megkövetelik.

A gazdasági építőmunkában és a társadalmi tevékenység más területein is most az a legközelebbi feladatunk, hogy minden tőlünk telhetőt megtegyünk az idei, az 1980. évi népgazdasági terv sikeres teljesítéséért, és jó alapokat teremtsünk a hatodik ötéves terv megkezdéséhez.

IV.
AZ ÉLETSZÍNVONAL ALAKULÁSA

Politikánk alaptétele, hogy a szocializmus építésének menetében rendszeresen emelkednie kell a dolgozók életszínvonalának. Szabály az is, hogy előbb meg kell termelni a javakat, s csak azután lehet elosztani és fogyasztani. A megfelelő ellátási színvonal fontos feltétele, hogy egyen-

súly legyen az árualap és a vásárlóerő között. Pártunk, kormányzatunk az életszínvonalra vonatkozó politikáját megvalósította, vállalt kötelezettségeit teljesítette.

A szocializmus építésének legutóbbi két évtizedére visszatekintve azt látjuk, hogy az ország lakossága anyagiakban és szellemiekben jelentősen gyarapodott. 1960 óta a lakosság fogyasztása és az egy főre jutó reáljövedelem több mint kétszeresére nőtt. Felépült mintegy másfél millió lakás. Az ország lakosságának csaknem a fele új otthonba költözött. Általánossá vált a háztartási gépek: mosógép, porszívó, hűtőszekrény, továbbá a rádió, a televízió, a magnetofon és más tartós fogyasztási cikkek használata. Csaknem minden negyedik családnak van gépkocsija. Népünk élelmezési színvonala, öltözködési kultúrája nemzetközi összehasonlításban is jó. Egészségügyi, szociális ellátási rendszerünk összhangban van gazdasági fejlettségünkkel. Társadalmi juttatásokra – reálértékben – ma négyszer annyit fordítunk, mint két évtizeddel ezelőtt.

Az építőmunka eredményeként az elmúlt öt évben, a gazdasági nehézségek közepette is, érezhetően emelkedett az életszínvonal, javultak népünk életkörülményei. Az ötödik ötéves tervben kitűzött célokat nem érjük el teljesen, de az egy főre jutó reáljövedelem 9 százalékkal, a lakosság fogyasztása 14 százalékkal nő. Az áruellátás alapvetően kiegyensúlyozott. A termelőszövetkezeti tagok nyugdíjkorhatára ez évtől azonos a munkásokéval és az alkalmazottakéval. Felemelték a legalacsonyabb nyugdíjakat. Általánossá vált a 44 órás munkahét. Az idei előirányzatot is beleszámítva, a mostani ötéves tervidőszakban felépül 440 000–450 000 új lakás, továbbá 107 000 óvodai és 17 000–18 000 bölcsődei hely. Fejlődik az egészségügyi hálózat, javul a tömegközlekedés és a szolgáltatás.

Még nem tudtunk kielégíteni minden, önmagában indokolt igényt, de népünk életszínvonala az elmúlt öt évben is emelkedett. Ismerjük a lakásra váróknak, a pályakezdő, családalapító fiataloknak, az alacsony nyugdíj és más okok miatt nehezen élő embereknek a feszítő gondjait. Ezek megoldása nem kerülhet le a napirendről. Helyzetünket mérlegelve azonban megállapíthatjuk: népünk létbiztonságban, elfogadható életszínvonalon él, van mit félteni, megőrizni és megvédeni. Van mire építeni a jövőt.

Gazdasági helyzetünket, fejlődésünk előrelátható lehetőségeit felmérve,

a hatodik ötéves terv időszakában az életszínvonal stabilizálását, az elért eredmények megőrzését, a további emelés feltételeinek megteremtését tűzhetjük csak ki reális célként. Mai ismereteink szerint a hatodik ötéves terv időszakában az egy főre jutó reáljövedelem mintegy 6, a lakosság fogyasztása körülbelül 8 százalékkal nőhet.

Az életszínvonal-politika fő célja változatlan: a létbiztonság fenntartása a teljes foglalkoztatottság biztosításával és a szociális juttatások révén; a bérek teljesítmény szerinti differenciálása és a családi jövedelmek közötti indokolatlan különbségek további fokozatos mérséklése; az osztályok és a rétegek arányosan növekvő részesedése a társadalmi javakból.

Az elért életszínvonal megszilárdításának, jelenlegi ismereteink szerint tervezhető szerény emelésének egyetlen forrása a munka, a hatékony termelés és gazdálkodás. Tennivalóink mérlegelésekor figyelembe kell vennünk azt is, hogy az elmúlt öt évben az aktív keresők száma 3000-rel csökkent, a nyugdíjasok, a gyermekgondozási segélyen levők, a tanulók és más eltartottak száma viszont 204 000-rel növekedett. Hazánkban jelenleg az 5 083 000 aktív keresőre 5 627 000 nyugdíjas, gyermekgondozási segélyben részesülő, illetve eltartott jut.

Különösen nagy az időszerűsége, hogy a munka szerinti bérezés szocialista elve következetesebben érvényesüljön. Határozottan szembe kell fordulnunk az egyenlősdi tetszetős felfogásával és kényelmes gyakorlatával. A társadalmi igazságosságnak az felel meg, hogy a jelenleginél nagyobb különbségek alakuljanak ki a munka díjazásában a teljesítmények, a végzett munka mennyisége és minősége alapján. A munkabér nem lehet jelenléti díj. El kell érni, hogy a munkamegosztás minden szintjén, a beosztottaknál és a vezetőknél egyaránt érzékelhető különbség legyen a munkából származó jövedelmekben aszerint, ki hogyan dolgozik.

Önkritikusan meg kell mondani, hogy a pozitív törekvések és erőfeszítések ellenére még nem tudtunk kellő eredményt elérni a becsületes embereket joggal felháborító antiszociális jelenségek, az ügyeskedés, az élősdiség felszámolásában. Szocialista elveink következetes érvényesítése megköveteli, hogy korlátozzuk és szorítsuk vissza a munka nélküli vagy a vele arányban nem álló jövedelemszerzés lehetőségeit. Határozott intézkedésekkel gátat kell emelni az olyan jövedelmeknek, amelyek spekulációból, visszaélésből erednek, amelyek mögött nincs tisztességes munka.

A Központi Bizottság azt javasolja, hogy ha jobb munkával, a munkaidő teljesebb kihasználásával, a szervezettség javításával meg tudjuk teremteni a feltételeit, akkor a hatodik ötéves terv időszakában a bérből és fizetésből élőknél – a jelenlegi munkaidőalap csökkentése nélkül – térjünk át az ötnapos munkahétre.

Változatlan törekvésünk, hogy a lakosság fel tudja használni jövedelmét szükségleteinek kielégítésére, személyi tulajdonának gyarapítására. Fejlődjék tovább a kereskedelmi hálózat, szűküljön a hiánycikkek köre, bővüljön a választék, javuljon a kiszolgálás. A jövőben is támogatjuk az állami vállalatok, a szövetkezetek, a kisiparosok és más szakemberek szolgáltatói tevékenységét.

A lakáshelyzet javítását pártunk változatlanul fontos társadalompolitikai, szociális feladatnak tekinti. A hatodik ötéves terv időszakában folytatódik a második 15 éves lakásépítési program megvalósítása. Az új lakások építése mellett jelentős számú régi lakás felújítására és komfortossá tételére kerül sor. A családalapító fiatalok és az egyedülálló vagy másodmagukkal élő idős emberek részére meghatározott számú kisebb és olcsóbb lakást is szükséges építeni. Ugyanakkor növelni kell a nagyobb alapterületű lakások arányát is a többgyermekes családok, valamint az együtt élő több nemzedék lakásigényének kielégítésére. Állami intézkedésekkel a jövőben is ösztönözni, segíteni kell a saját erőből történő lakás- és családiház-építést.

Az ország lakásállománya hatalmas érték, megóvására, korszerűsítésére az eddiginél nagyobb erőt és gondot kell fordítani. A lakáselosztási rendszert úgy kell fejleszteni, hogy még jobban igazodjék a családok vagyoni, jövedelmi viszonyaihoz. Segítse elő, hogy különösen Budapesten és az ipari központokban a munkások, valamint a fiatalok lakáshelyzete tovább javuljon.

Hazánk népesedési helyzetének alakulása nagy fontosságú nemzeti és társadalmi ügy, ezért állandó figyelmet igényel. Most ismét olyan szakaszba érkeztünk, amikor – jórészt a hatvanas évek első felére jellemző alacsony népszaporulat következményeként – a születések száma csökken. Mindent meg kell tennünk, hogy e kedvezőtlen tendencia megváltozzék, és hazánk népessége egyenletesen gyarapodjék, különösen a háromgyermekes családok száma növekedjék. A jövőben is sokoldalúan kell gon-

doskodni a gyermekes családokról, emelni kell a családi pótlékot – elsősorban a három- és többgyermekes családokét –, és mérsékelni a fiatalok családalapításának anyagi terheit.

A következő években gyorsabb ütemben kell javítani az egészségügyi ellátást, különös tekintettel az alapellátásra, a betegségek megelőzésére, a rehabilitációra, a lakosság egészségügyi kultúrájának emelésére.

Társadalmunk nagy erőfeszítéseket tesz, hogy megfelelően gondoskodjék azokról az idős emberekről, akik az elmúlt évtizedekben becsületes munkájukkal hozzájárultak a szocializmus építéséhez. Nyugdíjrendszerünk, az egészségügyi és a szociális ellátás megadja nekik az alapvető létbiztonságot, de nem pótolja, nem pótolhatja családjuk, gyermekeik figyelmét és segítségét. Az idősekről társadalmunknak és a családoknak együttesen kell gondoskodniuk. A hatodik ötéves terv időszakában fel kell emelni az alacsony nyugdíjakat. Fejleszteni kell az idős emberek életét könnyítő szociális intézményeket.

Az életkörülmények javításában nagy szerepük van a helyi kezdeményezéseknek is. A jövőben még inkább támaszkodni kell a lakosság öntevékenységére, a helyi erőforrásokra az áruellátás és a szolgáltatások javításában. A párt- és a társadalmi szervek, a tanácsok ösztönözzék, támogassák az erre irányuló törekvéseket. Arra is nagy figyelmet kell fordítanunk, hogy okosan, kulturáltan éljünk, és óvjuk, ápoljuk, szépítsük otthonunkat, épületeinket, környezetünket. Pártunk mindent megtesz azért, hogy népünk a jövőben is biztonságban, kiegyensúlyozott, nyugodt alkotó légkörben élhessen és dolgozhasson.

V.

A SZOCIALISTA TUDAT FEJLESZTÉSÉÉRT

A marxizmus–leninizmus elméletével felfegyverzett, a dialektikus materializmus világnézetét valló és tudományos módszereivel dolgozó pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt mindig a szocialista építés nélkülözhetetlen feltételének tekintette az eszmei, ideológiai munkát, a társadalom műveltségi színvonalának emelését, a szocialista erkölcsi normák és életmód kialakítását és fejlesztését.

Pártunk a XI. kongresszust követően az éleződő nemzetközi ideológiai harc viszonyai és a hazai építőmunka bonyolultabb feltételei közepette is eredményesen irányította és szervezte az ideológiai és a kulturális tevékenységet. Gyarapodott a szocialista módon élő és dolgozó közösségeknek és állampolgároknak a száma. Társadalmunkban mély gyökeret eresztett és széles körben elterjedt a tudományos szocializmus eszméje, a marxizmus–leninizmus világnézete. Az emberek gondolkodását, cselekedeteit, népünk politikai, erkölcsi, tudati állapotát társadalmunk anyagi, szellemi felemelkedése, szocialista fejlődése határozza meg.

A párt ideológiai tevékenységének, szellemi életünk fejlődésének, a tudományos munka, a közoktatás, a művelődés, az irodalom és a művészetek területén elért eredményeknek jelentős hatásuk van társadalmunkra. Népünk gondolkodását és tetteit növekvő felelősségérzet hatja át, túlnyomó többsége reálisan ítéli meg társadalmi fejlettségünk jelenlegi szintjét, megbecsüli vívmányainkat, bízik abban, hogy közös erőfeszítéssel le tudjuk küzdeni a fejlődés útján mutatkozó nehézségeket, meg tudjuk valósítani szocialista céljainkat.

Az ideológia, a közgondolkodás helyzetének számbavétele megköveteli, hogy folyamatában szemléljük társadalmunk eszmei-tudati-erkölcsi állapotának fejlődését, teljes valóságában lássuk mai arculatát, és kritikusan értékeljük pártunk jelenlegi ideológiai tevékenységét.

Népünk gondolkodásában gyökeres változást eredményezett a kapitalista rendszer megdöntése, a feudális maradványok felszámolása, a munkásosztály hatalmának megteremtése, a szocialista társadalom alapjainak lerakása. Ennek a történelmi folyamatnak befejezéseként végbement a mezőgazdaság sikeres szocialista átszervezése, amely nemcsak a parasztság, hanem az egész nép gondolkodásában további, mély és kedvező változásokat eredményezett. Sok évszázados maradi szemlélet, életforma és szokások gazdasági alapja szűnt meg ezzel. A parasztság politikai, szakmai és általános műveltségének gyors emelkedése példa nélkül áll történelmünkben. A tudatot tekintve is mindinkább egységes szocialista alapra támaszkodhat azóta a munkás-paraszt szövetség.

Nagy hatással volt a társadalmi tudat fejlődésére is a több mint húsz éve követett gazdaságpolitikánk, amely az erkölcsi ösztönzés mellett fejlődésünknek fontos hajtóerejévé tette az anyagi érdekeltséget. Érzékelhe-

többé vált a szocializmus építésében való személyes érdekeltség, és nyilvánvalóbbá, hogy boldogulni csak a közösséggel együtt lehet. Az 1968-ban bevezetett gazdaságirányítási rendszer nagyobb teret nyitott a kezdeményezés, az önálló, felelős gondolkodás és cselekvés számára. Mindez újabb lépéseket tett lehetővé a szocialista demokrácia, a közélet fejlesztésében.

Társadalmunk tudatára kedvezően hatott az is, hogy sikeres hazai építőmunkánk, a szocialista országok közösségéhez való tartozásunk megváltoztatta hazánk nemzetközi helyzetét, növelte a Magyar Népköztársaság tekintélyét. Népünk látóköre kiszélesedett, reálisabban ítéli meg a világot és benne hazánk helyét. Egykor az uralkodó osztályok nacionalizmusa, más népekkel szemben tanúsított gyűlölködése befolyásolta a gondolkodást. Annál nagyobb eredmény, hogy az elmúlt évtizedekben hazánkban milliók vezérlő eszméje lett a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus.

A közgondolkodás jelenlegi helyzetét vizsgálva emlékeznünk kell arra is, hogy az ötvenes évek első felében nálunk kialakult dogmatikus és szektás politikai gyakorlat valóban súlyos hibái a szocialista eszméket is kompromittálták, s az ellenforradalom ideológiai kártevése, az imperialisták propagandája sok ember gondolkodását megzavarta. A párt akkor az ellenforradalom ellen folytatott nyílt és éles harcban megvédte a szocializmus vívmányait. Nagy ideológiai-politikai munkával megtisztította a marxizmus–leninizmust a dogmatikus és a revizionista torzításoktól, s ezzel jelentősen segítette a rövid idő alatt végbement konszolidációt.

Társadalmunk általános tudati fejlődésének, népünk politikai érettségének örvendetes tényeit megállapítva látnunk kell azt is, hogy a kapitalista és a szocialista rendszer közötti, nemzetközi méretekben folyó éles ideológiai és politikai harcnak nálunk is van bizonyos hatása. Továbbá azt is figyelembe kell vennünk, hogy a magasabb fejlődési szinten, a nagyobb követelmények hatásaként, a gazdasági és kulturális építőmunka bonyolultabb és nehezebb feladatainak láttán társadalmunk egyes, szűkebb csoportjaiban elbizonytalanodás is tapasztalható.

Nincs okunk elhallgatni, hogy a marxizmus–leninizmus elterjedése, hegemón helyzetének kivívása ellenére léteznek még, időnként felerősödnek és hatnak nálunk nacionalista, kozmopolita, revizionista, ultraradi-

kális és más káros, ellenséges nézetek. Az eszméinktől idegen, a nép ügyének kárt okozó nézetek ellen fokozni kell az ideológiai harcot, s ahogy pártunk mindig is tette, határozottan le kell leplezni őket.

Társadalmunk mai tudati állapotát alapvetően a népünk gondolkodásában végbement pozitív változások határozzák meg. Ez igaz akkor is, ha tudjuk, hogy ez a folyamat nem volt ellentmondásoktól mentes, és ma sem az. A mi gyakorlati tapasztalataink is igazolják azt a régi marxista igazságot, hogy a társadalom tudata, az emberek gondolkodása lassabban fejlődik, mint ahogy az életkörülmények változnak. Ezt azonban nem tekinthetjük mentségnek társadalmi gyakorlatunk következetlenségeire, nevelő munkánk gyengeségeire, és arra sem, hogy ideológiai tevékenységünkben számos kérdésre még nem tudtunk kielégítő választ adni. A nemzetközi ideológiai osztályharc éleződése is nagyobb követelményeket támaszt az ideológiai munkával szemben.

A szocializmus építésében minőségileg új és a korábbiaknál is bonyolultabb feladatok megoldása vár ránk. Ez megkívánja, hogy az eszmei, politikai, erkölcsi követelmények mércéjét is emeljük magasabbra. Az eszmei, ideológiai munka, a propaganda és az agitáció tartson lépést a növekvő igényekkel, legyen fogékonyabb az új problémák iránt, zárkózzék fel a gazdasági és a kulturális építésben előttünk álló nagy feladatokhoz. A figyelmet a társadalom fejlődésének szempontjából legfontosabb eszmei és erkölcsi kérdésekre kell összpontosítani: a munka becsületének növelésére, a közérdek tiszteletben tartására és szolgálatára, a közösségi szellem erősítésére, a szocialista hazafiság, a proletár internacionalizmus elmélyítésére, az ideológiailag káros, a szocialista rendszerrel szemben ellenséges, a szocialista elvekkel szemben álló, maradi nézetek leküzdésére.

Arra kell törekednünk, hogy társadalmunk erkölcsi arculatát tekintve is egyre inkább a munka társadalma legyen. Mindazt, amink van, munkásosztályunk, a magyar nép nehéz harcokban vívta ki, védte meg, és a saját keze munkájával teremtette meg. A társadalom azt várja minden tagjától, hogy óvja és gyarapítsa a közösség, a nép szocialista tulajdonát, tudása, ereje legjavát nyújtva odaadóan dolgozzék. Minden munkahelyen azoknak a dolgozóknak legyen hitelük, becsületük, tekintélyük, azok

boldoguljanak, akik eleget tesznek vállalt kötelezettségeiknek, akik tisztességesen élnek és dolgoznak.

A személyes boldogulásnak, az egyéni óhajok, tervek megvalósításának is egyetlen biztos módja van: a közérdek felismerése, tudomásulvétele és érvényesülésének elősegítése. Ez a szocialista társadalom alapvető erkölcsi normája. A közérdekben összegeződik és fejeződik ki minden tisztességes, jogos emberi igény és törekvés, amit a párt politikájában megfogalmaz és képvisel. Ha a közérdek érvényesül, az ország előbbre jut a fejlődés útján, az állampolgár nem csalatkozhat sem munkájában, sem jövőjében.

Ideológiai munkánknak elő kell segítenie, hogy társadalmunkban megvalósuljon a közélet és a magánélet harmonikus egysége. Míg azok a társadalmak, amelyeknek alapja az embernek ember által való kizsákmányolása, tagjaikat a pénzért való embertelen hajszára kényszerítik, és ezáltal eleve elidegenítik egymástól, addig a mi társadalmunk a közös munkára, a közös érdekre, egymás támogatására, az együttes érvényesülés előmozdítására épül. A társadalmi tevékenység minden területén jelen vannak azok a párttagok és pártonkívüliek, akik a szocializmus magas eszmei, erkölcsi követelményei szerint dolgoznak és élnek. Segítsük elő, hogy példájuk minél szélesebb körben követőkre találjon. Az egyének szűkebb és tágabb környezetükben, munka- és lakóhelyükön hozzájárulnak a közösségek formálásához, ugyanakkor a közösség is alakítja tagjainak magatartását és gazdagítja gondolkodását. Fokozott figyelmet érdemelnek a szocialista együttélés, az emberi kapcsolatok elemi normái; egymás munkájának megbecsülése, a segítőkészség, a kölcsönös tisztelet és figyelmesség.

Hatalmas erőforrás, építőmunkánk nagy lendítőereje a szocialista haza szeretete és a proletár internacionalizmus. Ezért ideológiai munkánkban a jövőben is megkülönböztetett figyelmet kell fordítani népünk hazafiságának és internacionalizmusának elmélyítésére. Annak tudatában végezzük munkánkat, hogy a nemzeti érdek helyes szolgálata ugyanúgy elválaszthatatlan az internacionalizmustól, mint a haladás nemzetközi ügyének előmozdítása hazánk és népünk érdekeinek szolgálatától.

A társadalmunk szocialista vonásainak erősítésére irányuló munkában a párt számít a társadalomtudományok, a propaganda, az agitáció, a

tájékoztatás, a művelődésügy területén dolgozókra. Közreműködésük fontos feltétele annak, hogy megoldjuk az országépítés nagy, közös feladatait, és az eddigieknél is eredményesebben fejlesszük a szocialista társadalmi tudatot.

A minden területre egyformán érvényes, közös feladatok mellett nagy figyelmet kell fordítani azokra a sajátos tennivalókra, amelyek a tudományos kutatásban, a közoktatásban, a művelődésben és a művészeti életben jelentkeznek.

Fejlődésünk megoldásra váró feladatai növekvő felelősséget rónak a tudományok művelőire. A tudományos kutatás eredményessége, hatékonysága elsősorban azon mérhető, milyen segítséget ad a kutatás a gyakorlatnak a társadalmi élet különböző területein. A tudomány egyre nagyobb jelentőségű termelőerővé válik. A tudományok művelői fordítsanak kiemelt figyelmet a társadalmi fejlődés, a gazdasági, kulturális építőmunka legfontosabb feladataira. A társadalmi valóság objektív feltárásával segítsék elő az új kérdések alkotó megválaszolását. A társadalomtudományi kutatóhelyeken csakúgy, mint az oktatásban és az ismeretterjesztésben, továbbra is elsőrangú feladat a marxizmus–leninizmus elveinek és módszereinek érvényesítése.

Az oktatási rendszer és az oktatás korszerűsítése egyik legfontosabb programunk. Ennek érdekében erősíteni kell a központi irányítást, s egyidejűleg bátrabban kell támaszkodni az intézmények, a pedagógusok, a tantestületek felelős öntevékenységére, kezdeményezéseire, tapasztalataira és véleményére. Az állami oktatás minden szintjén – az általános iskolától az egyetemig – változatlanul alapvető feladat a felnövekvő nemzedék általános és szakmai műveltségének megalapozása, a tehetségek kibontakozásának elősegítése, a világnézeti elkötelezettség kialakítása, a munkára és az állampolgári kötelességek teljesítésére való nevelés. Fontos társadalmi, politikai feladat a munkás- és parasztgyermekek tanulásának támogatása. Arra kell törekedni, hogy a tanulási feltételek magasabb szinten fokozatosan kiegyenlítődjenek, s ezáltal is erősödjék oktatásügyünk szocialista jellege.

Az általános műveltség, a szaktudás színvonalának társadalmi méretű emelése szocialista fejlődésünk jelenlegi szakaszában elsőrendű fontosságú követelmény. Gazdasági előrehaladásunk igen nagy mértékben függ

a termelésben dolgozók szakképzettségétől, felkészültségétől. A műveltség megalapozása, a tudásvágy felkeltése, anyanyelvünk ápolása, a kulturális értékek terjesztése, az önművelés ösztönzése nem az oktatás, a művelődés belügye, hanem elválaszthatatlan az egész társadalom fejlődésétől.

Népünk műveltségének emelésében megtisztelő, felelősségteljes és semmi mással nem pótolható szerepük van az íróknak, a művészeknek. Pártunk tudatában van annak, hogy nem könnyű feladat korunk bonyolult jelenségeinek művészi ábrázolása. Mégis azt várjuk az íróktól, a művészektől, hogy ne elégedjenek meg a felszínes általánosítással, hanem hatoljanak még jobban a jelenségek mélyére. Az emberiség sorskérdéseiben népünk törekvéseivel és állásfoglalásával összhangban a béke, a haladás ügyét támogassák. Ne a múló divatokat kövessék, ne a befelé fordulást válasszák, hanem szocializmust építő népünk múltjának és jelenének, örömeinek és gondjainak bemutatásával, minden emberi érték realista ábrázolásával segítsék elő fejlődésünket, az értelmes közösségi élet kialakítását. Társadalmunk támogatja az irodalmat, a művészeteket, ugyanakkor joggal elvárja az íróktól, a művészektől, hogy még több színvonalas alkotással fejezzék ki szocialista törekvéseinket, a valóság hű, művészi ábrázolásával gazdagítsák életünket.

Nagyobb figyelmet kell fordítani a televízió, a rádió, a sajtó kulturális munkájára, a milliók zenei szórakoztatására, a kultúra mindazon ágazataira, amelyek nagy tömegek ízlését, világnézetét, életmódját befolyásolják.

Az ideológiai és kulturális munka fokozott követelményeket támaszt a párt-, a társadalmi szervek irányító munkájával szemben. Az ideológiai és a kulturális terület pártirányításának alapelvei összhangban vannak a párt egész politikájával és munkastílusával, ezeken nem kell változtatni. Arra azonban feltétlenül szükség van, hogy meghirdetett elveink e területen is következetesebben érvényesüljenek. Ne kapjanak teret alacsony színvonalú, a jó ízlést, a szocialista életfelfogást sértő művek, törekvések.

Az irányításnak elő kell mozdítania, hogy ideológiai és kulturális tevékenységünk fokozódó mértékben segítse szocialista előrehaladásunkat. A párt támogatja, ösztönzi az önálló, alkotó gondolkodást, bízik az ideológiai, kulturális területen tevékenykedő értelmiségiekben, igényli közreműködésüket a társadalmi feladatok megoldásában, és nagyra érté-

keli, hogy túlnyomó többségük belső meggyőződésből egyetért politikai céljainkkal és módszereinkkel.

Pártunk a jövőben is támogatja a tudományos kutató- és a művészi alkotó munka szabadságát. Ez teszi lehetővé, hogy mind a tudományban, mind a művészetben a múlt és a jelen folyamatait, az egyén és a közösség problémáit mélyen feltáró alkotások szülessenek. Eddigi tapasztalataink megalapozzák bizalmunkat, hogy a magyar szellemi élet képviselőinek túlnyomó többsége felelősen tud élni az alkotói szabadsággal, s azt népünk javára, a szocializmus ügyének segítésére használja.

Népi államunk gondoskodik a tudományos, kulturális és oktatási intézmények működéséhez és fejlesztéséhez szükséges anyagi fedezetről. Ugyanakkor kötelességünk, hogy a kulturális célokat szolgáló nem csekély anyagi eszközöket rendeltetésüknek megfelelően, ésszerűen, takarékosan, a feladatokat rangsorolva használjuk fel. Szakítanunk kell azzal a gyakorlattal, hogy egyformán eltartjuk a jót, a közepeset és a gyengét, mert ez a kultúra fejlődését is akadályozza. Az irányítás kötelessége és felelőssége annak következetes érvényesítése, hogy az erkölcsi és anyagi megbecsülés legfőbb mércéje e területen is a teljesítmény legyen.

A kulturális terület irányításának fő módszere az elvi útmutatás, az alkotói munka feltételeinek a biztosítása, az értékes művek támogatása. Ahhoz azonban, hogy az irányítás ezt a feladatát következetesen el tudja látni, fokozott erőfeszítéseket kell tenni az eszmei kérdések tisztázása, a nem marxista nézetek határozottabb elvi bírálata érdekében. A marxista kritika támogassa egyértelműen a színvonalas, szocialista eszmeiségű alkotásokat, és segítse a szocialista kultúra s minden más humánus érték széles körű terjesztését. A magas színvonalú alkotások kiválasztásában és támogatásában fontos szerepe van a sajtónak, a rádiónak, a televíziónak, a könyvkiadásnak, általában minden tudományos és kulturális alkotóműhelynek. A marxista erők összefogásával, a káderkiválasztás javításával elő kell segíteni, hogy tudományos és kulturális életünknek ezek a fontos intézményei magasabb színvonalon lássák el feladataikat.

A párt eszmei, politikai nevelő munkájának fejlesztése, az ideológiai és kulturális feladatok jó megoldása, népünk politikai, műveltségi színvonalának emelése nélkülözhetetlen feltétele annak, hogy tovább erősödjenek társadalmunk szocialista vonásai.

VI.
A PÁRT MUNKÁJA ÉS NEMZETKÖZI TEVÉKENYSÉGE

Pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt a beszámolási időszakban is arra törekedett, hogy a magyar munkásosztály forradalmi élcsapatához, a dolgozó nép pártjához méltóan teljesítse kötelezettségeit. A párt szervezetei és tagjai odaadóan és eredményesen dolgoztak a XI. kongresszus határozatainak megvalósításáért. A párt irányította és szervezte a szocialista építőmunkát, nőtt szervezeti ereje és akcióképessége, fejlődött munkastílusa.

A párt vezető szerepe érvényesül. A marxizmus–leninizmus tudományos elméletére támaszkodva és a társadalom valóságos helyzetéből kiindulva, a nép véleményét és javaslatait figyelembe véve a párt jelöli ki a szocializmus építésének fő irányát és fő feladatait. Pártunk ezután is mindenekelőtt az eszmei ráhatással, az érvelés módszerével, politikai irányító és szervező munkával, a tömegek mozgósításával tölti be vezető szerepét. A párt saját tevékenységét a nép szolgálatának tekinti, irányít, de nem utasítgat; vezet, de nem uralkodik, elítéli a hatalommal való legkisebb visszaélést is.

Pártunk vezető szerepének érvényesülésében meghatározó jelentőségű, hogy eszmei-politikai és szervezeti egysége szilárd, a Központi Bizottság és a párttagság összeforrott. A párt és a dolgozó tömegek kapcsolata a korábbinál nehezebb körülmények között is kiállta a próbát. A párt bízik a tömegekben, a tömegek követik a pártot. Méltán nevezhetjük ezt a Magyar Szocialista Munkáspárt és a magyar nép közös akaratából született nagy vívmányunknak. A párt és a tömegek egysége és közös cselekvése a szocializmus sikeres építésének legfőbb záloga hazánkban.

A Központi Bizottság jelenti a kongresszusnak, hogy a beszámolási időszakban a párt belső élete egészségesen fejlődött, taglétszáma növekedett, szervezettsége erősödött, jelentősen emelkedett a párttagság eszmei, politikai, szakmai és általános műveltsége.

A pártnak öt évvel ezelőtt, a XI. kongresszus idején 754 000 tagja volt, 1979. december 31-én pedig kereken 812 000. Az új párttagok nagy többsége a tagfelvételt megelőzően önzetlen társadalmi munkát végzett

a tömegszervezetekben, szocialista brigádokban, a munkásőrségben és másutt. A tagság szociális összetétele is kifejezi, hogy pártunk a munkásosztály élcsapata, a dolgozó nép pártja, tömegpárt. Jelenlegi foglalkozása szerint a párttagságnak több mint a fele, eredeti foglalkozása szerint pedig csaknem a háromnegyed része munkás és paraszt. A nők aránya a társadalomban betöltött szerepüknek megfelelően folyamatosan emelkedett, elérte a 28 százalékot; a 30 éven aluli fiatalok aránya az elmúlt öt évben az újonnan felvetteknek 60 százalékát tette ki.

Figyelemre méltó tény, hogy a tagságnak csaknem háromnegyede 1956 után lépett a pártba. Ez nagy nyomatékkal hangsúlyozza azt a feladatunkat, hogy elősegítsük a különböző korosztályú kommunisták felkészültségének, általános és politikai műveltségének, forradalmi mozgalmi tapasztalatának egységbe ötvözését. Mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy a fiatalabb nemzedék megismerje pártunk történelmi útját s harcainak legfőbb tanulságait.

A párt erejét, egységét és akcióképességét növelte, hogy a XI. kongresszus határozatának megfelelően hajtottuk végre a párttagsági könyvek cseréjét. A párt minden tagjával folytatott személyes beszélgetések ismét bizonyították, hogy a párton belül is nélkülözhetetlen az állandó, jó emberi kapcsolat. A párttagság kívánságával egyezően, a párttagokkal való személyes foglalkozásnak, az egymással való törődésnek rendszeres feladattá kell válnia.

A két kongresszus között némileg növekedett a pártból töröltek és kilépettek száma. Ebben egyrészt a tagfelvétel hiányosságai és a párton belüli eszmei-politikai nevelő munka gyengeségei is tükröződnek. Másrészt, a tagkönyvcsere során és azt követően is a pártszervezetek jobban számon kérték a párttagsággal járó kötelezettségek teljesítését, s megváltak azoktól, akik ennek nem tudtak eleget tenni, illetve akik nem feleltek meg a politikai és erkölcsi követelményeknek.

A Központi Ellenőrző Bizottság előzetes jelentéséből is kitűnik, hogy a párt fegyelmi helyzete alapvetően jó. Megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy a párt tagságának túlnyomó többsége odaadóan dolgozik, teljesíti vállalt kötelezettségeit, megfelelően él jogaival. Akadnak azonban olyanok is, akik nem tesznek eleget kötelességeiknek, megsértik a pártban mindenkire egyformán kötelező fegyelmet. A két kongresszus között

a párt tagságának évente átlagosan mintegy 0,8 százalékát kellett fegyelmi úton felelősségre vonni, s enyhébb vagy szigorúbb pártbüntetésben részesíteni.

Továbbra is nagy figyelmet kell fordítani arra, hogy pártunk egyéni elbírálás alapján azokat vegye fel soraiba, akik meggyőződéses hívei, cselekvő részesei a szocialista társadalom építésének, tevékenyek a közéletben, vállalják a közösség önzetlen szolgálatát, s a szocialista normák szerint élnek. A párttagok soraiban növekedjék a termelésben közvetlenül részt vevők, mindenekelőtt a nagyüzemi munkások aránya, és országosan a munkások, a szövetkezeti parasztok, a fizikai dolgozók legyenek többségben. A pártban helyük van azoknak az értelmiségieknek és alkalmazottaknak, akik munkájukkal, magatartásukkal tanúsítják, hogy érdemesek a párttag megtisztelő címére. Javítsuk a pártépítést a kommunista értelmiség természetes utánpótlását jelentő egyetemi, főiskolai hallgatók körében.

Az ország előtt álló nagy feladatok megoldása, a politika következetes megvalósítása azt igényli, hogy még többet tegyünk a párt eszmei, politikai, cselekvési, szervezeti egységének erősítéséért. Az elvi kérdésekben a tántoríthatatlan szilárdság, a gyakorlati munkában pedig a rugalmasság a helyes kommunista magatartás. Ügyelnünk kell rá, hogy politikánk időálló, változatlan alapelvei csorbítatlanul érvényesüljenek, azokat senki – se a dogmatizmus, se a revizionizmus irányába – el ne torzíthassa. Azt sem engedjük meg, hogy korábbi helyes döntéseink, állásfoglalásaink dogmává váljanak. Nyitottaknak kell lennünk az új kérdések előtt, a jövőben is kezdeményezően kell fellépnünk mindenben, amiben a nép, az ország érdeke az általános előrehaladás végett változtatásokat igényel. Így fogjuk fel politikánk fő vonalának folyamatosságát; azt kell megőriznünk és továbbfejlesztenünk, ami az ország haladását segíti, a népet eredményesen szolgálja.

Pártunkban érvényesülnek a demokratikus centralizmus elvei, a pártélet lenini normái. Erősödött a kollektív vezetés és a személyes felelősség. A döntéseket minden szinten a választott szervek hozzák, ők irányítják a párt apparátusát, amely a határozatok előkészítésében és végrehajtásában becsülettel látja el feladatát. A fejlődés kétségtelen, mégsem lehetünk elégedettek. Munkánk gyengeségére mutat, hogy helyenként nem szerez-

nek érvényt a párthatározatoknak. Nem szabad megengedni, hogy bárki is önkényesen, saját szája íze szerint értelmezze a párt határozatait. A végrehajtásban nem mindig érvényesül megfelelően a személyes felelősség. A párttagság, a közvélemény részéről jogos az a bírálat, amely hiányolja a dolgozó tömegek által is célravezetőnek tartott párthatározatok következetesebb végrehajtását.

Az elkövetkező időszakban egyik legfontosabb feladatunk a végrehajtás jobb megszervezése és ellenőrzése. Miután kongresszusunk meghozza majd döntését a szocialista építőmunka feladatairól, szükségszerűen a végrehajtás kerül előtérbe. Ahhoz, hogy pártunk a jövőben is jól betölthesse vezető szerepét, magasabb színvonalon kell irányítania, szerveznie, ellenőriznie a végrehajtást a gazdaságban és a társadalmi élet minden fő területén. A pártellenőrzés lényege a határozatok végrehajtásának segítése, a helyzet hiteles felmérése, a hibák objektív és szubjektív forrásainak feltárása, a jó tapasztalatok általánosítása és reális javaslatok kidolgozása.

A pártdemokrácia további fejlesztése nélkülözhetetlen feltétele a megalapozott, a realitásokkal számoló határozatoknak, növeli a párttagság felelősségét, aktivitását a végrehajtásban. A jövőben még inkább olyan szellemnek és munkastílusnak kell érvényesülnie, hogy a párt fórumain meg lehessen vitatni minden odatartozó kis és nagy kérdést, mely a párt, az ország, a nép életét érinti. A párt minden tagja érezze kötelességének, hogy nézeteit, véleményét, álláspontját a párt fórumain fejtse ki. A párttagok viszont minden esetben kapjanak választ kérdéseikre és tájékoztatást javaslataik sorsáról.

A pártdemokrácia érvényesülése nélkülözhetetlen feltétele munkánk kritikus és önkritikus vizsgálatának. Ez megvédi a pártot és tisztségviselőit, tagjait a hibáktól, a tévedésektől, az önelégültségtől. Pártunkban a bírálat és önbírálat helyzete a fejlődés ellenére sem minden tekintetben megnyugtató. Szóban elismerik ugyan szükségességüket, de a valóságban sokan nem élnek velük.

A párt politikájának gyakorlati érvényesítésében, a korábbinál bonyolultabb feladatok megoldásában sok munka és nagy felelősség hárul a káderekre, a társadalmi élet különböző területein dolgozó vezetőkre. A vezetők többsége megfelelően látja el feladatát, képes arra, hogy a magasabb

követelményekhez igazodva dolgozzék. Akit hazánkban a bizalom vezető posztra állított – akár párttag, akár pártonkívüli –, annak tudása legjavát nyújtva, odaadással kell szolgálnia a szocializmus, a nép ügyét. Meg kell felelnie a politikai megbízhatóság, a szakmai hozzáértés és a vezetői rátermettség követelményeinek. A döntő a feladatra való alkalmasság.

A pártnak kötelessége a néppel szemben, hogy a döntésre megérett káderügyeket – a közösség érdekét szem előtt tartva – idejében megoldja. Az a helyes és igazságos, hogy aki nem tud a magasabb követelmények szerint dolgozni, aki miatt a kollektíva kárt szenved, ne maradjon vezető beosztásban. A stabilitásra törekvés csak addig helyes, amíg azokra vonatkozik, akikre építeni lehet; akik politikailag szilárdak, de nem merevek; akik szakmailag hozzáértők és széles látókörűek, kezdeményezők, de nem kapkodók; fegyelmezettek, ezt másoktól is megkövetelik, ugyanakkor tisztelik és figyelembe veszik mások véleményét, és saját gyengeségeikkel is szembe tudnak nézni; példamutatóan élnek és dolgoznak, akiket mindezért munkatársaik, a közösség tisztelete övez. Minden tisztségben ilyen vezetőkre van szükség. Itt az ideje annak is, hogy bátrabban léptessenek elő fiatalokat, olyanokat, akik már a mi rendszerünkben születtek és váltak hozzáértő, vezetésre alkalmas felnőtté.

Fokozni kell a kádermunka tervszerűségét, erősíteni demokratizmusát, ami a tapasztalható szubjektivizmus leküzdésének is fontos feltétele. Az előrehaladás érdekében – miként az irányelvek vitájában is nagy hangsúlyt kapott – a kádermunkában és az állami személyzeti munkában növekedjék az igényesség; azokat a vezetőket támogassuk határozottan, akik tetteikkel rászolgálnak a bizalomra.

A pártról szólva nem feledkezhetünk meg arról a kötelességünkről sem, hogy fejleszteni szükséges munkastílusunkat, erősíteni kell a pártmunka mozgalmi jellegét, csökkenteni formális, bürokratikus vonásait. Az előttünk álló feladatok nem a jelentések és határozatok halmazatát, hanem az eleven politikai tömegmunkát követelik. A párt politikájának megvalósításáért és tömegkapcsolatainak erősítéséért sokat tehetnek a párt alapszervezetei, a különböző szintű pártbizottságok, amelyek az elmúlt időszakban rendeltetésüknek megfelelően, eredményesen végezték munkájukat. Jogosnak kell minősíteni azt a beszámoló taggyűléseken is gyakran

elhangzott kívánságot, hogy a felsőbb pártszervek adjanak több és érdemibb segítséget az alapszervezeteknek, köztük á lakóterületi pártszervezeteknek.

A Központi Bizottság a kongresszus előkészítése során nem kezdeményezett általános vitát a szervezeti szabályzatról, mert az jól szolgálja a párt tevékenységét és fejlődését. A kongresszusi irányelvek vitájában párttagságunk ezzel egyetértett. Felvetődött azonban néhány javaslat, ezeket a Központi Bizottság megvizsgálta. Akadtak köztük olyanok, amelyeket nem ajánlunk elfogadásra. Például, hogy állítsuk vissza a tagjelöltséget, létesüljenek „nyugdíjas" alapszervezetek, a szavazáskor – a személyi kérdések kivételével – szűnjék meg a tartózkodás lehetősége.

A határozati javaslatban szereplő módosításokat viszont a Központi Bizottság támogatja. A gyakorlati tapasztalatok azt igazolják, hogy a hosszabb – ötéves – kongresszusi ciklus miatt a pártbizottságokba kooptálható tagok arányát indokolt a jelenlegi 20 százalékról 30 százalékra felemelni. Ugyancsak a gyakorlati munka követelményei miatt támogatjuk azt a javaslatot, hogy alapszervezeti vezetőségi taggá, párttitkárrá választáshoz – az eddigi három év helyett – elegendő legyen az egyéves párttagság. Kérjük annak elfogadását is, hogy a tagdíjmegállapítás kerüljön a Központi Bizottság hatáskörébe, az pedig az irányelvek vitájában elhangzott észrevételeket figyelembe véve fél éven belül határozza meg a tagdíjfizetés új rendjét. Úgy véljük, hogy ezekkel a módosításokkal szervezeti szabályzatunk még inkább megfelel rendeltetésének.

Pártunk történelmi múltjához és küldetéséhez híven a jövőben is teljesíti kötelességét: szolgálja a magyar nép érdekét, a szocializmus ügyét. Pártunknak ma súlya, szavának hitele van. Fontos, hogy minden párttag szavának is tettekkel alátámasztott hitele legyen, a párt minden tagja példamutatóan teljesítse kötelességét, éljen jogaival, és hiánytalanul tartsa meg a párt- és állami fegyelmet; erősödjék a párt tagjaiban a közösségi szellem, a kommunista szerénység és a tettrekészség.

Pártunk, amely része a nemzetközi kommunista mozgalomnak, a beszámolási időszakban a XI. kongresszus határozatait, internacionalista elveinket követve aktív nemzetközi tevékenységet folytatott. Kivette részét a békéért, a szocializmusért, a haladásért folytatott közös harcból, lehetőségeivel összhangban hozzájárult a világot átfogó marxista–leninista

mozgalom egységének erősítéséhez, és maga is erőt merített nemzetközi mozgalmunk tapasztalataiból.

A nemzetközi kommunista mozgalom az elmúlt években tovább növelte befolyását a világban. A spanyol, a nicaraguai, a hondurasi, a mexikói, az iráni és több más kommunista párt kivívta legalitását. Új pártok jöttek létre, gyarapodott a testvérpártok taglétszáma, nőtt tömegbefolyásuk.

A kommunista és munkáspártok a szocialista országokban betöltik történelmi szerepüket, irányítói és szervezői az új társadalom építésének. A kapitalista világban növekedett a kommunista és munkáspártok tömegbefolyása, társadalmi szerepe. A tőkésországokban működő testvérpártjaink élharcosai annak a küzdelemnek, mely a demokráciáért, a társadalmi haladásért, a dolgozók érdekeiért és jogaiért, a monopoltőke uralmának, gazdasági és politikai hatalmának megtöréséért, valamint a békéért folyik. Határozottan fellépnek a militarizmussal, a terrorizmussal, valamint a fasizmus újjáéledésének veszélyével szemben. A kommunista pártok a volt gyarmati országokban a nemzeti függetlenségért, a politikai, gazdasági önállóság megszilárdításáért folytatott harc jelentős tényezői. A Magyar Szocialista Munkáspárt teljes mértékben szolidáris testvérpártjainknak, a világ kommunista és munkáspártjainak a küzdelmével.

Kommunista mozgalmunk helyzetét ma az jellemzi, hogy a pártok önállóak, saját maguk dolgozzák ki és valósítják meg politikájukat. Ez növeli minden párt felelősségét a marxizmus–leninizmus alkotó alkalmazásában, a szolidaritás erősítésében, egymás tapasztalatainak tanulmányozásában és abban, hogy fejlessze együttműködését a közös célokért vívott küzdelemben. Pártunk következetesen azt az álláspontot képviseli, hogy a mozgalmunkban felvetődő eltérő nézeteket elvszerű, türelmes eszmecserékben kell tisztázni, annak szem előtt tartásával, hogy az segítse a pártok összefogását, növelje a mozgalom erejét, hozzájáruljon a marxizmus–leninizmus tudományos elméletének gazdagításához. Pártunk nemzetközi tevékenységének vezérlő gondolata a jövőben is az lesz, hogy a marxizmus–leninizmus elvi alapjain az együttes fellépések, a közös akciók, a két- és több oldalú kapcsolatok erősítése révén tovább szilárduljon mozgalmunk egysége.

Pártunk megkülönböztetett fontosságot tulajdonít a kommunista és

munkáspártok nemzetközi tanácskozásainak, amelyek lehetőséget adnak az alkotó vélemény- és tapasztalatcserére, a helyzet együttes elemzésére, az álláspontok egyeztetésére és a közös fellépések összehangolására. Pártunk képviselői tevékenyen részt vettek az európai kommunista és munkáspártok berlini tanácskozásának előkészítésében, az állásfoglalás kidolgozásában, amely megfelelő programot ad a békéért, a biztonságért és a társadalmi haladásért folytatott küzdelemhez. A magunk részéről annak érdekében tevékenykedünk, hogy a dokumentumban foglalt elvekkel összhangban hozzájáruljunk a testvérpártok közötti együttműködés további erősítéséhez. Pártunk nagy megtiszteltetésnek tekinti, hogy több elméleti, politikai tanácskozás megszervezésére hazánkban került sor. Ezeken több mint 60 kommunista és munkáspárt képviselői vettek részt.

A nemzetközi kommunista mozgalom egységéért vívott harc megköveteli a marxizmus–leninizmus alapvető tanításainak védelmét, az egységbontás elleni határozott fellépést. Pártunk következetesen harcol az álforradalmi tendenciák, a marxizmus–leninizmus jobboldali és álbaloldali torzításai, a szakadár törekvések ellen. Szembeszállunk az antikommunizmussal és a szovjetellenesség régi és új megjelenési formáival. Határozottan elutasítjuk a maoizmust mint gyökerében antimarxista ideológiát, amely már a hatvanas évek elején telítve volt nacionalista, szovjetellenes elemekkel, vezérpárt-törekvésekkel. Kezdetben leplezte lényegét, a leninizmusra hivatkozva a világszocializmus védelmezőjeként az imperializmus elleni küzdelem következetes harcosának tüntette fel magát. Azóta a kínai vezetők politikájában mind nyíltabban előtérbe került a hegemóniára való törekvés, a szovjetellenesség, az imperialistákkal való együttműködés.

Pártunk a marxizmus–leninizmus, a proletár internacionalizmus elveitől vezérelve arra törekszik, hogy ápolja, fejlessze, erősítse együttműködését minden testvérpárttal. A XI. kongresszus óta eltelt öt évben a világ különböző térségeiben működő 78 testvérpárt küldötteivel folytattunk hasznos kétoldalú megbeszéléseket.

A Magyar Szocialista Munkáspárt megkülönböztetett figyelmet fordít a Szovjetunió Kommunista Pártjához fűződő kapcsolatainak erősítésére. Pártunk, népünk számára is nélkülözhetetlenek Lenin pártjának, a szovjet kommunistáknak történelmi jelentőségű tapasztalatai. Tovább fejlőd-

tek és bővültek kapcsolataink a szocialista országok testvérpártjaival; az új társadalom építésének kérdéseiben folytatott tapasztalatcserék igen értékesek számunkra. A kölcsönös szolidaritás elvének megfelelően erősítettük és erősítjük internacionalista kapcsolatainkat a tőkés- és a fejlődő országok kommunista és munkáspártjaival.

Pártunk az imperialistaellenes küzdelem közös céljától vezetve erősítette kapcsolatait a fejlődő országok nemzeti demokratikus pártjaival, nemzeti felszabadító mozgalmaival.

Az elmúlt években tovább bővültek kapcsolataink a legtöbb nyugateurópai szocialista, szociáldemokrata párttal. Ez hozzájárult az érintett országokhoz fűződő viszonyunk javulásához és a különböző társadalmi rendszerű európai országok kapcsolatainak fejlődéséhez. Ez azt bizonyítja, hogy az ideológiai ellentétek és a politikai nézetkülönbségek nem zárják ki az együttműködés lehetőségét olyan nagy, közös érdekű kérdésekben, mint a béke, a biztonság, a leszerelés előmozdítása.

A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom korunk hatalmas és egyre növekvő ereje, amely előreviszi az egész emberi társadalom fejlődését. A kommunistáknak nincs más céljuk, mint az, hogy a szocializmus, a haladás, a béke ügyét szolgálják népük és az egész emberiség érdekében. Pártunk továbbra is arra törekszik, hogy hazafias, internacionalista politikájának megfelelően egész tevékenységével hazánk felemelkedését s egyben a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom közös céljainak elérését szolgálja.

A Központi Bizottság kéri a kongresszust, hagyja jóvá az elmúlt öt évben végzett munkát, vitassa meg és fogadja el a beszámolót és a beterjesztett határozati javaslatot. Nagy történelmi vívmányainkra alapozva, az eddigi politikai irányvonalat következetesen folytatva, a programnyilatkozatban megjelölt célokat követve haladjunk tovább. Meggyőződésünk, hogy ezzel népünknek, az országnak olyan munkaprogramot javasolunk, amelynek valóra váltásával sikeresen építhetjük tovább hazánkban a fejlett szocialista társadalmat.

Pártunk és népünk néhány nap múlva megemlékezik hazánk felszabadulásának 35. évfordulójáról. Történelmünk három és fél évtizeddel ezelőtti sorsfordulója tette lehetővé, hogy népünk elinduljon a társadalmi haladás, a nemzeti felemelkedés útján. Közelgő nemzeti ünnepünk alkal-

mából kongresszusunk a magyar kommunisták, az egész magyar nép nevében megbecsüléssel köszönti felszabadítónkat, a nagy szovjet népet, a Szovjetunió Kommunista Pártját. A felszabadulásunkért harcolók áldozatai nem voltak hiábavalók, és soha nem merülnek feledésbe. Népünk, pártunk vezetésével, élni tudott a szabadsággal. Sok nehézséget leküzdve harcol, céltudatos munkával nagyot, maradandót alkotott. A nép élete gyökeresen megváltozott, hazánk szabad, független szocialista ország.

Az előttünk álló feladatok nagyok, de megoldhatók. A jelenleginél nehezebb akadályokat is leküzdöttünk már. Van világos célunk, és van erőnk. Pártunk hat évtizedes harcban edződött, egységes, az országépítő munkában gazdag tapasztalatai vannak. A Magyar Szocialista Munkáspárt bírja népünk bizalmát és átérzi az ezzel együtt járó nagy felelősséget. A munkáshatalom, a dolgozó nép állama szilárd. A magyar munkásosztály, parasztság, értelmiség, a magyar nép számtalanszor bizonyította, hogy nemes célokért kész és tud odaadóan dolgozni. Munkánkban támaszkodhatunk népünk tehetségére, öntudatára, helytállására, tettrekészségére. Építhetünk a szocialista közösség keretében megvalósuló sokoldalú együttműködésre, a nemzetközi szolidaritásra. Megalapozottan bízhatunk abban, hogy feladatainkat közös erőfeszítéssel, a nemzet alkotóerőinek összefogásával megoldjuk, a Magyar Népköztársaság töretlenül előrehalad a szocialista fejlődés útján.

VITAZÁRÓ BESZÉD A XII. KONGRESSZUSON

1980. MÁRCIUS

Mint az elnöki bejelentésben elhangzott: a két napirendi pont vitájában 156 elvtárs kért és 57 elvtárs kapott szót. A pártélet és társadalmi életünk minden területének képviselője elmondotta véleményét. Az első felszólaló a főváros kommunistáinak nevében szólott, de az ország minden megyéje és – foglalkozás szerint is – szinte egész társadalmunk képviselve volt a vitában: munkások, bányászok, a földeken dolgozók, szellemi foglalkozásúak és művészek hangját is hallottuk a kongresszuson. Egyenruhások is beszéltek; szólt honvédelmi miniszterünk, a néphadsereg őrvezetője, a belügyiek nevében a határőrség pártbizottságának első titkára és még sokan mások.

Az egyik felszólalásban elhangzott, hogy három nemzedék szavát hallottuk itt. Azt hiszem, ezt némileg korrigálni kell, mert ha az összes résztvevőt figyelembe vesszük, a párt harcosainak talán öt nemzedéke is képviselve van kongresszusunkon. Ide sorolom egyébként azokat a nagyon kedves gyerekeket is, akik az úttörők és a kisdobosok nevében üdvözöltek minket.

Az elhangzottakból először a legfontosabbat említem. Mind az 57 felszólalót figyelemmel követtem, valamennyien elfogadták a Központi Bizottság beszámolóját, a Központi Ellenőrző Bizottság beszámolóját és a benyújtott határozati javaslatot mint alapot, ami némiképp még kiegészül.

Kongresszusunk titkársága úgy informált róla, hogy az a 99 elvtárs is elfogadta a Központi Bizottság beszámolóját, aki írásban nyújtotta be hozzászólását. Az az elvi, politikai és szervezeti egység, ami ezen a kongresszuson is érezhetően jelen van, a mi fő erőnk! De elmondhatjuk: nemcsak a kongresszus, hanem egész pártunk is egységes.

A kongresszuson kötelességszerűen figyelemmel kísértük a tanácskozás külső visszhangját is, erről a kongresszus plénuma is tájékozódott. Megállapíthatjuk, hogy közvéleményünk nagy figyelemmel kísérte a kongresszus munkáját. Hála a sajtónak, a rádiónak és a televíziónak, egész népünk követni tudta – és követte is – a kongresszus tanácskozását. A visszhangból úgy tűnik: helyesli a kongresszus irányvonalát, és támogatja munkáját. Erről az a számtalan távirat is meggyőző bizonyítékot ad, amelyet itt ismertettek. A társadalom életének legkülönbözőbb területeiről több mint 700 hazai távirat érkezett a kongresszushoz fizikai dolgozóktól, szocialista brigádoktól, szellemi dolgozóktól, tudósoktól, kutatóktól, fiataloktól, tanulóktól, úttörőktől. A jókívánságon és a sikeres munkának az óhaján kívül úgyszólván majdnem minden távirat a kongresszusi vállalások teljesítését jelentette, sőt újabb vállalásokról adott hírt. Úgy látszik, a fiatalok voltak a legfürgébbek vagy a legélelmesebbek, mert ők már a XII. kongresszusról neveztek el szocialista brigádot. Ez azt jelenti, hogy népünk, közvéleményünk nemcsak politikailag és nemcsak szavakkal, hanem tettekkel is támogatja a párt politikáját.

Az előbb szóltam a pártegységről, hiszen hazánkban ez az egység forrása. De közvéleményünk visszhangjának ismeretében, azt hiszem, megismételhetjük, amit a Központi Bizottság a beszámolójában mondott: a pártnak élő tömegkapcsolatai vannak, a párt és a tömegek összeforrottak, s a magyar dolgozók a szocializmus alapvető céljaiban – pártállástól, világnézettől, hivatástól, foglalkozástól, rangtól függetlenül – egységesek és tettre készek.

Kedves külföldi vendégeink is elmondták, mi a benyomásuk a kongresszusról, mit szólnak a vitához. Nagyon meleg, elismerő szavakat mondtak, megállapítva, hogy népünk munkájának nagy eredményei vannak mögöttünk. A Szovjetunióban és a többi szocialista országban is kedvező visszhangot váltott ki pártunk XII. kongresszusa. A nemzetközi kommunista mozgalom, a világ kommunista és munkáspártjai szolidárisan tekintenek kongresszusunkra, és – ahol ezt kifejezésre juttathatták – pozitív véleményt mondtak róla. Mi a szocialista országok testvérpártjainak és a többi európai kommunista és munkáspártnak a képviselőit hívtuk meg kongresszusunkra. De – amint itt a tanácskozáson is elhangzott, és a sajtó is hírt adott róla – a többi földrész, Észak- és Dél-

Amerika, Ázsia, Afrika, Ausztrália kommunista és munkáspártjai is kifejezték szolidaritásukat kongresszusunkkal, pártunkkal. Ez nagyszerű dolog, hálásak vagyunk érte. Ez is bizonyos alátámasztása annak, hogy pártunk XII. kongresszusa megfelelő munkát végez.

A kapitalista sajtó nagyjából a valóságnak megfelelően foglalt állást, természetesen a saját terminológiájának megfelelően. Azt mondják rólunk: „a külpolitikában fölzárkóztunk a Szovjetunióhoz". Azt is mondják: a gazdasági kérdésekben nagyon reális és bátor a kongresszus. Mi ezt is tudomásul vesszük. Az eddigi kommentárjaik summázata az, hogy a Magyar Népköztársaság megy tovább az eddigi útján. És ebben igazuk van!

Kongresszusunk állást foglalt elvi politikánk folytatása mellett. Továbbra is bevált módszereinket alkalmazzuk a párt vezető szerepének érvényesítésében; ennek fő vonása a meggyőzés.

Külpolitikánk lényege: mi a társadalmi haladás, a szocializmus, a népek szabadsága és a béke érdekében folytatjuk nemzetközi tevékenységünket. Most már három világrészen épül a kommunizmus, illetve a szocializmus. A történelem úgy hozta magával, hogy a jelenleg szocializmust építő népek többsége súlyos örökséget vett át az előző uralkodó osztályoktól. Nagyrészt ezért, de azért is, mert ezek a népek új, kitaposatlan úton járnak, nehézségek is mutatkoznak a szocializmus építése során.

A világnézetünkkel, a szocializmussal szemben álló ellenséges erők azt magyarázgatják, hogy már a szocializmus sem olyan, mint amilyennek eleinte mutatkozott, nincsenek olyan nagy sikerei, ellenben nehézségei vannak. Erre azt mondom: csemegézzenek ők napi propagandájukban, ahogyan akarnak. Nekünk mély meggyőződésünk, hogy az emberiségnek nincs más útja, jövője, reménye, mint a béke és a szocialista társadalom.

Béke kell! Amikor a beszámolóban ehhez a témához értünk, azzal kezdtük, hogy most kiéleződött a nemzetközi helyzet. Ez így van, és ez nyugtalanítja a béke őszinte híveit, nemcsak nálunk, hanem a világ minden országában. De arról is mélyen meg vagyok győződve, hogy nem lesz új világháború, azt képes megakadályozni az emberiség. Ereje abból az akaratból fakad, amely a világ népeinek jobbik felét összefogja: csak

háború ne legyen! Természetesen egy új világháború kirobbantásának megakadályozására más, nyomatékos eszközeink is vannak tartalékban.

Mi azt állítjuk – kivált arra a hétéves, keserves tárgyalásra gondolva, amellyel a Szovjetunió és az Egyesült Államok képviselői a SALT–II megállapodást kimunkálták –, hogy az erőviszonyok kiegyenlítődtek. Ez a tárgyalások alapja, és ésszerűbb az őrült fegyverkezési versenyt lefékezni. Ebben valójában korántsem csak a Szovjetunió népei, nemcsak a szocializmust építő népek érdekeltek, hanem az Egyesült Államok népe, a világ minden országának népe is. Béke legyen, erőegyensúly legyen, de a fegyverzet alacsonyabb szintjén. Érezze magát biztonságban minden állam és minden nép. Mi ezért harcolunk nemzetközi síkon.

A Központi Bizottság beszámolójában is megmondottuk, hogy mi a viták tárgyalásos megoldásának hívei vagyunk. Azt is megmondtuk – nem most először, de talán itt sem árt megemlítenünk –, hogy a munkásosztály nem megrögzött híve a fegyveres felkelésnek. A munkásosztály számára a legkedvezőbb a társadalmi rend békés módon történő megváltoztatása, de hogy ez lehetséges-e, nem rajta múlik. Azért említem ezt, mert miközben mi itt tanácskozunk, a burzsoázia megmutatta, hogyan értelmezi az osztályharcot, és milyen eszközökhöz nyúl. Gondoljanak a salvadori érsekre, akiről nem hiszem, hogy kommunista forradalmár lett volna, de mert fellépett a junta fasiszta terrorja ellen, a kápolnában – amely még a középkorban is menedékhelynek számított – orvlövészekkel meggyilkoltatták. Álláspontunk változatlan: mi nem akarjuk exportálni a forradalmat, az ellenforradalom exportálását pedig nem tűrjük.

Nyugaton sokszor úgy emlegetnek minket, mint „csatlósokat". Mi senkinek sem vagyunk a csatlósai, és senki sem követeli tőlünk, hogy csatlósok legyünk! A Magyar Népköztársaság szuverén, független, szocialista ország! Ennek tudatában él és dolgozik pártunk is, népünk is, és továbbra is így fogunk dolgozni. Politikánkat – legyen szó belpolitikáról, külpolitikáról, gazdaságpolitikáról, életszínvonalról, szociálpolitikáról, kultúráról vagy akár irányítási módszerekről – mi magunk dolgozzuk ki. Természetesen hívei vagyunk a testvérpártok, a testvéri népek tanácskozásainak, konzultációinak, tapasztalatcseréinek. Az értekezletekre nem azzal a szándékkal megyünk el, hogy mondjanak ott, amit

akarnak, a mi pozíciónk változatlan marad. Mi azért megyünk el, hogy mindenkit meghallgassunk. A kollektív bölcsesség elve alapján azért tanácskozunk, hogy okosabbak legyünk, többet lássunk, többet tudjunk, és ha kell, javítsuk a saját álláspontunkat.

A sajtó munkatársai nem szeretik és az újságolvasók is unják már a nemzetközi életben nagyon gyakori protokollközleményeket, amelyekben az áll, hogy ezek és ezek találkoztak és eszmecserét folytattak egymással. Én így szeretem, egybeírva, hogy „eszmecserét", nem úgy, hogy „eszmét cserélni", mert néha olyanokkal is kell tanácskozni, akikkel nem szívesen cserélnék eszmét... De eszmecserét folytatunk, az hasznos és szükséges. Egynémely szűkszavú protokollközlemény láttán azt mondják az emberek, hogy nem tudják meg belőle, miről volt szó a tanácskozáson. Ez igaz. Ha azonban a nemzetközi aktusokról valamennyi közleményt részletesen ki akarnánk nyomtatni, arra a lapok teljes terjedelme is kevés volna. Biztosak lehetnek benne, hogy zárt és nyílt tanácskozásokon, idehaza és külföldön, az ENSZ székhelyén, a helsinki értekezleten, Moszkvában, Varsóban, Prágában, Berlinben, Bukarestben, Belgrádban, Szófiában, Bécsben, Rómában, Bonnban vagy Párizsban – mindenütt, ahol képviselőink jelen vannak – ugyanazt a politikát, ugyanazt a pozíciót képviseljük. Ezzel azt szeretnénk, hogy a hozzánk közel és a tőlünk távol állók is értsék és tudják: ha a magyarok azt mondják, hogy „igen" – az igen! És ha azt mondják, „nem" – az nem! Amit mi elvállalunk, azt az álláspontot becsülettel támogatjuk, ha pedig valamit nem tudunk vállalni, azt is megmondjuk. A politikában felelős vezetők azért drukkolnak, hogy a partner kiszámítható legyen. Nekünk határozott törekvésünk, hogy kiszámíthatók legyünk. Mi szövetségeseinknek hű szövetségesei akarunk lenni, és azok is vagyunk! Barátainknak hű barátai akarunk lenni, és azok is vagyunk! És a másik oldallal szemben is: ha tárgyalunk és megegyezünk, korrekt, szótartó, becsületes partnerek vagyunk, és ezután is azok akarunk lenni!

Soha sehol, senki előtt nem titkoltuk, hogy hová tartozunk. Sőt ahogyan illik, a nyugati világban is ezzel kezdtük a bemutatkozást: „Önök tudják, hogy mi a Szovjetunióval szoros együttműködésben, hű barátságban, testvériségben élünk. Mi a Varsói Szerződésben vállalt kötelezettségeinknek becsülettel eleget teszünk, e szerződésnek tagállama va-

gyunk és maradunk mindaddig, amíg a szövetségi rendszerek egyidejűleg meg nem szűnnek." Aki velünk kapcsolatot teremtett, ezt tudja rólunk, és e tekintetben a jövőt illetően is megnyugtatjuk őket. Mi minden értelmes, ésszerű, a mi népünk érdekeinek vagy a kölcsönös érdekeknek, a népek általános érdekeinek megfelelő elgondolást, javaslatot illetően készséges partnerek vagyunk, és minden jó ügyben azok leszünk a jövőben is. Azt hiszem, kongresszusunk nemzetközi méretekben is meg fogja erősíteni pártunk szavának hitelét, és ez nagyszerű dolog!

Mi, kommunisták, bizakodó emberek vagyunk. Mélyen meg vagyunk győződve arról, hogy a béke és a szocializmus eszméje győzedelmeskedni fog. Ahogyan nagy klasszikusunk, Engels mondotta: az emberiség a szükségszerűség birodalmából a szabadság birodalmába jut, és majd megkezdődik az emberiség igazi története.

Nagyon sok felszólaló érintette a pártmunka kérdéseit. Érthető, hiszen ez a kongresszus központi témája. A különböző tisztségeket viselő elvtársak értelmesen, sokoldalúan világították meg a pártmunka lényegét, és elmondták, hogy további javítása tekintetében miben látják a tennivalókat. Elhangzott itt, hogy a szakszervezetek energiájának jelentős részét – sajnos – a „belső önmozgatás" emészti fel, és kevesebb jut az igazi munkára.

Ez a megállapítás pártszervezeteink, szakszervezeteink, tömegszervezeteink munkájára egyaránt érvényes. Most azon ne vitatkozzunk, hogy melyikre milyen mértékben. Mindenkinek van javítanivalója a maga munkamódszerén, munkastílusán, hogy az energia – mint a rossz kazánnál – 80 százalékban ne az önfűtésre fogyjon el, s csak 20 százalék hasson ott, ahol hatnia kellene, hanem minél kevesebb erőt fordítsunk az önmozgatásra.

Erre külön szeretném felhívni a fiatalok, a Kommunista Ifjúsági Szövetség vezetőinek figyelmét. Legyenek még határozottabbak, és küszöböljék ki munkájukból a bürokratikus vonásokat. Ehhez az itt felszólaló fiatalok hasznos tanácsokat adtak. Én még azt teszem hozzá a fiatalok számára, hogy ne a rosszat tanulják el az öregektől. Ami rossz, azt úgyis látják; itt-ott bürokratizálgatunk, papírhalmaz közepén ülünk. Ne ezt tanulják el. A jót tanulják el, és a mozgalmi munkában, különösen az ifjúsági munkában kevesebb legyen a bürokrácia.

Az egész vita során nagyon fontos politikai kérdés volt a káderkérdés. Sok felszólaló használta azt a kifejezést, hogy most döntővé válik az emberekben rejlő lehetőségek jobb kihasználása. Ez tömegméretekben is értendő, de még fokozottabb mértékben érvényes a kádermunkára. Közbevetőleg: nem vagyok nagy étkű ember, de a jó ételt szeretem. Amikor azt kérdik: mit szeretek enni, mondom: én azt szeretem, ami az, ahogyan hívják. Ha krumplilevesnek hívják, legyen az. Ezt csak a hasonlat kedvéért mondom. Olyan kádermunkát kell végezni, hogy a tisztségviselő és a vezető valóban a szó teljes értelmében az legyen, aminek hívják. Ha párttitkárnak hívják, akkor legyen az, és ne bürokrata, ha igazgatónak hívják, akkor igazgasson, ha tudományos munkatársnak, akkor tudományosan produkáljon és így tovább. Mindenki töltse be azt a funkciót, amelyet elvárnak tőle. Ezt érvényesnek tartom a párt szervezeteinek, tisztségviselőinek munkájára, áttételesen az egész társadalmi életre.

Csatlakozom ahhoz a felszólalóhoz, aki azt mondotta, hogy beruházni kell; a műszaki fejlesztésről, a tudományos munka, a közoktatás, az egészségügy fejlesztéséről sem mondhatunk le, de a rendelkezésre álló anyagi eszközök igényeinkhez mérten szűkösek, a gyorsabb javítás egyik kulcskérdése tehát most az emberi tényező kihasználása mind a kádereknél, mind tömegméretekben.

A Hazafias Népfrontról sok egybehangzó észrevételt hallottunk a vitában, elsősorban azt, hogy nálunk jó feltételei vannak a népfrontmunkának, a párt szövetségi politikája megvalósításának. Ahogyan a beszámolóban is szó volt róla, nálunk csak dolgozó osztályok vannak, és az alapvető érdekeik egybeesnek. A mi politikai hatalmunk osztályalapja a munkás-paraszt szövetség, amelyhez csatlakoznak a szellemi dolgozók, az értelmiségiek is. A feltételek tehát jók.

A Magyarországon végbement nagy történelmi fordulat, az, hogy győzött és hatalmon van a munkásosztály, és forradalmi élcsapata az ország kormányzó pártja, számos kommunistát elbizakodottá tehet. Vegyük például azt, hogy van erős hadseregünk, rendőrségünk is. Ezeknek a testületeknek a munkájáról általában keveset beszélünk. Örülünk annak, hogy majd' minden negyedik magyar családnak van gépkocsija. Arra viszont nemigen gondolunk, milyen terhet ró ez azokra, akik hivatásuk szerint fenntartják a forgalmi rendet. Egy régebbi kongresszuson

elhatároztuk, hogy a turizmus révén kinyitjuk a kaput: a mieink is lássák közelebbről az úgynevezett nyugati paradicsomot, s azután örüljenek, amikor hazajöttek. És a nyugatiak is hadd lássák, hogyan él a magyar nép, s tudják, hová tegyék az ottani lapokban Magyarországról megjelenő hazugságokat. De hogy ez a turizmus mit jelent a határőrségnek, a pénzügyőrségnek, arról fogalma sincs annak, aki nem ismeri a munkájukat.

Van tehát hatalmunk, van erőnk, biztosítani tudjuk a belső rendet, és mégis azt mondom: ne ezzel az erővel, hanem elsősorban politikával és meggyőző munkával biztosítsuk társadalmunk rendjét. Higgyék el, ma is érvényes tapasztalat, amire az egykori illegális munkában tettünk szert, hogy igazán szívből, teljes erejével az van velünk, akit meggyőztünk. Amit egy meggyőződéses ember a jó ügy érdekében teljesíteni tud, azt semmiféle parancsszóra, eligazításra, még kevésbé fenyegetésre nem fogja teljesíteni. Politikánk megvalósítását továbbra is építsük az emberek meggyőzésére.

A Hazafias Népfront különféle tisztségviselői között 500, különböző vallású egyházi ember is dolgozik. A Központi Bizottság beszámolójának kollektív elkészítése közben az elvtársak javasolták, megint vegyek bele egy mondatot arról, hogy Magyarországon – természetesen pártfunkció kivételével – minden köztisztséget pártonkívüli is betölthet. Gondoltam: miért kellene ezt elismételni? Tudniillik ez teljesen normális állapot nálunk, mindenki látja. Mégis, hogy ez a téma felvetődött, önmagában is üdvözlöm, mintegy bizonyítékát annak, hogy nálunk az állam és az egyház viszonya rendezett, és annak is, hogy Magyarországon pártonkívüli is betölthet és be is tölt bármilyen közfunkciót.

Szóba került nemzetiségi politikánk is, plasztikusan és konkrétan, a gyakorlatból bemutatva azt, amit a Központi Bizottság beszámolójában is említettünk. E gondolatokat történetesen két elvtársnő felszólalásában is hallgathattuk, akik nemzetiségek lakta községeikről beszéltek. Csatlakozom a javaslathoz: a határozat szövegébe is iktassuk be a nemzetiségi szövetségek munkájának megfelelő méltatását, mert érdemesek rá. Szeretném hozzáfűzni, hogy amint az említett felszólalásokból is kiviláglott: nálunk, Magyarországon a különböző nemzetiségű emberek, a leninI nemzetiségi politika elveinek, törvényünknek és alkotmányunknak meg-

felelően, teljes jogú állampolgárként élnek, dolgoznak és boldogulnak. Ugyanezt kívánjuk a határainkon túl élő magyarok számára is.

Arról, hogy mi is jellemzi kongresszusunkat, még nem tudtam pontos értékelést összeállítani, de azért néhány dolog máris elgondolkoztatott. Például feltűnt, hogy a felszólalók sem a belpolitikánkat, sem a külpolitikánkat nem tárgyalták részletesen, kivéve azokat a felszólalókat, akiknek ez a hivatásuk. Én ezt pozitív jelenségnek tartom. Tudniillik mély meggyőződésem, hogy pártunk bel- és külpolitikája benne él a tömegekben, jól ismerik az emberek. Népünk tapasztalatból ismeri, elfogadja, támogatja, egyetért vele, és ehhez fűzi azt a bizonyos megjegyzést, hogy „a párt határozatait, a politikát jobban hajtsák végre".

Magától értetődik, hogy a vitában nagy teret kaptak a gazdasági természetű kérdések. Ez összhangban van a Központi Bizottság állásfoglalásával. Most ez a kulcskérdés. Minden területen javítani kell a munkát, de a fő figyelmünket a gazdaságra kell fordítani.

Szóba került a képzés, a továbbképzés, a kultúra is. A műveltség és az emberi tényező szerepe is nagy hangsúlyt kapott. Örülök, hogy a Pest megyei elvtársnő és mások is, munkásemberek, akik értik az összefüggést, helyesen és részletesen foglalkoztak a kulturális kérdésekkel. Fontos ez, mert művelt, gondolkozni és utána cselekedni tudó emberekre van szükség.

Ezúttal a nők társadalmi helyzetéről alig hangzott el valami. Én ezt is úgy fogom fel, mint pozitív jelzést. Hiszen ha ez feszítő kérdés volna, ki sem lehetne szorítani az MSZMP kongresszusi terméből. Mivel ezzel összefüggésben itt alig hangzott el panasz, arra a következtetésre jutok, hogy pártunk, államunk, rendszerünk sokat tett a nők helyzetének megkönnyítéséért. Sok mindent idesorolhatunk, még az „egyenlő munkáért egyenlő bért" elv megvalósításában is előreléptünk.

Mondják, nagy probléma, hogy a nők között viszonylag kevesebb a szakképzett. Ez igaz, de tudjuk, hogy mennyi gond és tennivaló hárul a nőkre. Ezek miatt nem követelhetjük, hogy ugyanolyan arányban, ugyanolyan mértékben legyenek szakképzettek, mint a férfiak, de a jelenleginél többet próbálunk segíteni nekik.

Az óvodai helyek számának lényeges növekedése éppúgy az anyák, a gyermeknevelés terheit könnyíti, mint sok minden más, amit a társa-

dalom a nők helyzetének a javításáért tett. Ami eddig történt, azt örömmel összegezzük, ugyanakkor kongresszusunk fogadja meg, hogy ezt a törekvést folytatjuk, még tovább javítva a nők és különösen az anyák helyzetét.

Mind az 57 felszólaló tiszteletre méltó alapállásból, meggyőző erővel beszélt. A kollégákat, a megyei első titkárokat sajnálom egy kicsit, mert nekik kötelező témáik is vannak, amelyeken illik végigmenni. Minden felszólaló gazdagította a kongresszust, de, ha megengedik, néhányukat külön is megemlítem. Azt hiszem, mindannyiunk számára élmény volt az Ajkai Üveggyárból jött elvtársnő, a pécsi egyetemi hallgatónő, a budapesti tudományos kutató és a többi elvtársnő felszólalása. Úgy tűnik, hogy kiállásban, elvi szilárdságban, szókimondásban és politikai bátorságban – itt most elnézést kérek férfitársaimtól – az elvtársnők vitték el a pálmát. Ez az igazság. Ezt az egész ország látta és hallotta.

A pécsi egyetemi hallgatónőről eszembe jut: ha nem tévedek, azt hiszem, ő az, aki alig több mint egy éve párttag. Ezt a szervezeti szabályzatra vonatkozó javaslat bizonyítékaként említem: azokat is okvetlenül érdemes bevonni a munkába, akik még alig egy éve párttagok.

Valamit röviden az idősebbekről. A nyugdíjasok helyzete nagy társadalmi kérdés. Erről szó volt a Központi Bizottság beszámolójában, szó lesz a kongresszus határozataiban is. Lankadatlan erőfeszítéseket kell tenni az idős korúak, a nyugdíjasok, különösen a régi, alacsony nyugdíjúak helyzetének javításáért.

Nem tudom megállni, hogy ne mondjam meg: végtelenül örülök Andrásfi elvtárs felszólalásának. Láttam, mindenki a hatása alá került. Szavai nélkül szegényebb lett volna a kongresszusunk. Egy nemzedék nevében szólt, az idős, veterán kommunisták hangját hallatta. Nekem végtelenül imponált, én ezt tartom példás, a kommunistákra jellemző magatartásnak. Gondoljanak csak vissza, hogy miről beszélt. Elmondta, hogy volt főispán, nagykövet, sok kitüntetésben is részesült, és most nem szégyelli, hanem büszke rá, hogy egy körzeti alapszervezetben párttitkár. Ez azt mutatja, hogy az igazi kommunista nem ismeri a rangkórságot, csak az ügyet, amit szolgál, ameddig az erejéből telik.

Mi tagadás, lelkiismeret-furdalásom volt, hogy nem beszéltem a kerületi körzeti pártszervezetekről. Eddig nem tudtunk javítani e pártszer-

vezetek helyzetén. Ő viszont szépen, meggyőzően, helyettünk, a Központi Bizottság helyett megmutatta ennek a munkának a fontosságát és szépségét. Nagyon ajánlom, vegyék figyelembe, amit mondott. Látogassanak el néha a körzeti pártszervezetekbe a más pártszervezetekben dolgozó elvtársak is. Váltsanak szót az ottaniakkal, jólesik nekik a figyelem. Én is megragadom most az alkalmat, és nagyon köszönöm az idősebb kommunista nemzedéknek ezt a magatartást, azt, hogy az ügy szolgálata vezeti őket.

Az ifjúságról viszont szinte minden felszólaló beszélt. Azt hiszem, ez először is annak tulajdonítható, hogy a párttagság és az egész társadalom felismeri az ifjúság szerepének rendkívüli fontosságát. Másodszor, mintha lelkiismeret-furdalásunk is lenne, hogy az ifjúság nevelése tekintetében nem tettünk meg mindent, amit kellett volna.

Egyetértek a felszólalókkal, hogy a mi ifjúságunkat alapvetően pozitívan értékelhetjük. Az ifjúság tanul, dolgozik, eleget tesz honvédelmi kötelezettségeinek, helytáll. Mély meggyőződéssel egyetértek a felszólalókkal abban is, hogy a pártnak, a szocialista forradalomnak van utánpótlása. És jó utánpótlása van! Ennek a nagyszerű érzésnek ösztönöznie is kell bennünket, hogy még céltudatosabban és igényesebben foglalkozzunk az ifjúsággal.

A fiatalokról szólva hangsúlyoznunk kell a család nagy szerepét is. Legalább azt az egyet kérjük a szülőktől: ne tegyék tönkre a saját gyereküket azzal, hogy mindent, amit szeme-szája megkíván, kétszeresen is megadnak neki, de még az elemi, kis kötelességek teljesítését sem várják el tőle.

Novemberben olvastam egy apró hírt a Népszabadságban egy közlekedési balesetről. Így kezdődik: X. Y. 18 éves debreceni lakos, ipari tanuló gépkocsijával áttért a menetirány szerinti bal oldalra... stb. Valamikor, fiatal korunkban mi olyan követeléseket írtunk a röpcédulákra, hogy az inasokat tanítsák meg a szakmára, hogy egyenlő munkáért egyenlő bért kapjanak és így tovább, de igazában csak a burzsujok bosszantására írtuk, mert magunk sem hittük, hogy ilyesmi lehetséges. És most azt olvasom a Népszabadságban: 18 éves ipari tanuló gépkocsijával... Ha a hír nyelvtanilag helyes, akkor a gépkocsi az ő tulajdona.. És nem ő az egyetlen fiatalember az országban, akinek gépkocsija van.

Az egyik felsőoktatási intézmény rektorától hallottuk itt, hogy a fiataloknak tulajdonképpen semmit se adjunk ingyen. Idejében szoktassuk hozzá őket: valamit nekik is adniuk kell, legalább tisztességes magatartást, tanulást, hogy megkapják azt, ami a társadalomtól és a családtól jár nekik. Ami a pártot illeti, az ifjúságnak forradalmi eszmét, vezérlő életcélt kell adnia. Ez a cél a szocializmus. Ezenkívül konkrét feladatokat is adni kell nekik. Sokszor említettem: a legjobb pedagógia a példamutatás. Ezt most kiegészítem: a feladat is az. A feladat bizalmat fejez ki.

A mi fiataljaink sok mindenért morgolódnak, néha olyasmiért is, amiben nincs igazuk. Ez természetes, a korral jár. De a legkomolyabb és a legáltalánosabb panaszuk, hogy ha szünidőben munkát vállalnak – és nemcsak almaszedés vagy szüret van –, nem bíznak rájuk komoly munkát. Ezen változtatni kell.

Vezérlő eszmét, életcélt kell adni az ifjúságnak. De annál nemesebb célt, mint a szocializmus, nem tudunk ajánlani. S annál sem tudunk jobbat, mint a közösséggel együtt végzett, tisztességes munka. A fiataloknak korosztályuknak megfelelő feladatot kell kapniuk, mert akkor elégedettek lesznek.

A múltkoriban Bábolnán jártam, s feltűnt nekem két dolog. Az egyik: délelőtt 11 órakor értünk a nagyközségbe. Nézem az utcát, az üzleteket – egy teremtett lélek sem látható sehol. Bábolnán három és fél ezer ember él, ötezer ember dolgozik, de ebben a nagyközségben délelőtt utcán sétáló, lötyögő embert – se öreget, se fiatalt – nem lehet látni. És mégis jól érzik magukat az emberek, mert aki jól dolgozik, az jól keres, aki jól keres, az jól él. Talán ebből is lehet valamit tanulni.

A másik: a házigazda üdvözölt a vezérkarával. Nézem őket, hát elvtársaim, meg kell mondanom, a „veterán" a vezérigazgató volt, a vezérkar tagjainak – igazgatóknak és hasonló beosztásúaknak – a legöregebbje 43 éves, a legfiatalabbja 37 éves. Ez is tanulságos volt: a fiatalokra, a fiatal emberekre kell építeni! Feladatokat kell rájuk bízni. Őket külön is fűti az az ambíció, hogy megmutassák: jobban meg tudják csinálni. Engedjük hát, hogy megmutassák, mit tudnak.

A tájékoztatóban elhangzott, milyen kilátások vannak Bábolnán a nyereségre. És elmondták: most több az a bizonyos központi elvonás, különben nagyobb lenne a nyereség. Ezzel kapcsolatban megemlítem: van az

irányelvek vitájának egy általános tapasztalata, amit ez a kongresszus megerősített. Azt kérik tőlünk az emberek, hagyjuk már békén őket a nehézségek felsorolásával, a nyersanyagproblémákkal, az árrobbanással, a kedvezőtlen világpiaci árakkal. Hadd fűzzem hozzá: az igazgatók is hagyják abba a számítgatást, hogy ha csak a tavalyi elvonás lenne, menynyivel több volna az idei nyereségük. A nemzetközi gazdasági környezettel úgy kell számolnunk, ahogyan van. Ilyen a helyzet, így kell élni, dolgozni és boldogulni. Az üzemek igazgatóit pedig külön kérem, hogy számítsanak rá: jövőre sem lesz kevesebb az elvonás. Ha jól teljesítik az idei tervet, akkor ennyi marad, ha nem jól teljesítik, lehet, hogy még szigorúbb lesz.

Már eleget magyaráztuk, hogy milyen körülmények között élünk. Az emberek azt mondják: már hallottuk, hogy hatékonyan kell termelni, takarékoskodni kell, rossz a fizetési mérleg, és hogy csak szerény életszínvonal-emelésről lehet szó. Ehelyett joggal igénylik: mondják meg nekik, hogy mit kell csinálni! Ezt követelik vezetőiktől az emberek, és nekik kötelességük, hogy határozott választ adjanak rá.

Néha elgondolkodom rajta: miért megy olyan nehézkesen egy-egy határozat végrehajtása? Csak azzal vigasztalódhatom, hogy a bibliai legenda szerint Mózes már évezredekkel ezelőtt átvette a tízparancsolatot – talán ez volt az első „párthatározat" –, de a végrehajtása még mindig csak folyamatban van. A szükség is szorít minket, hogy egy kicsit nagyobb tempóban dolgozzunk.

Kongresszusunkon a legkülönbözőbb munkaterületeken dolgozók mondtak véleményt arról, hogy mit kell tenni a munka jobb megszervezéséért, a jobb munkafeltételek megteremtéséért. Sokan beszéltek róla, a kormány álláspontját is hallottuk erről, és most, a kongresszuson korábban nem ismert, nagyszerű emberek is kifejtették a véleményüket, akik közvetlenül a termelésben dolgoznak. A mi célunk a hatékonyság és a minőség javítása, a takarékosság. A fiktív számolgatások helyett a valódi költségeket kell számolni, meg a valódi nemzetközi árat, vagyis azt, hogy mit mennyiért tudunk beszerezni és mennyiért tudunk eladni. Ennek a követelménynek kell eleget tenni. Teljes mértékben csatlakozom ahhoz a kongresszusunkon végig uralkodó igényhez, hogy a pártnak teljes erejével támogatnia kell a kezdeményező kollektívákat és a kezdeményező

vezetőket. A termelői és a fogyasztói árak összefüggésével kapcsolatos konkrét kérdéseket meg kell vizsgálni, magán az árrendszeren azonban nem kívánunk változtatni. Ami pedig a fogyasztói árakat illeti: bizonyos alapvető közszükségleti cikkek árának megállapítása továbbra is központi kézben van, de ezeknél is szerves kapcsolatnak kell lennie a termelői és a fogyasztói árak között. Máskülönben képtelenek lennénk a vásárlóerőhöz megfelelő fogyasztási alapot teremteni, pedig ez szintén óriási vívmányunk, amelyet meg kell őrizni.

A gazdasági szabályozókat karban kell tartani. De nagyon igaza van annak is, aki szóvá tette, hogy a mezőgazdaságban ne év közben és ne is évenként változtassanak, hanem vegyék figyelembe azt a bizonyos biológiai ciklust, amivel ott számolni kell. Úgy törekedjenek stabilitásra, hogy a rugalmasságot is vállalják.

A fejlődési ütem bizonyos fokú lefékeződése szükségszerű realitás, és nem öröm számunkra. Ugyanakkor lehetőséget ad és serkent arra, hogy javítsunk a munka minőségén. Sem a szabályozórendszer, sem pedig a csökkent fejlődési ütem senkinek a dolgát sem végzi el automatikusan, nekünk kell kiaknáznunk tartalékainkat.

Az építőiparról sokszor annyi rosszat tudnak összehordani, hogy az ember utána csak bámul: honnan ez a gigászi építkezés ebben az országban? Öt év alatt 80, egyenként több mint félmilliárdos beruházást helyeztünk üzembe; lakónegyedek, városnak beillő lakótelepek születtek. Így hát mégiscsak dolgozik valahogyan az építőipar. Ugyanakkor az építési igény és a kapacitás valóban nem állt arányban egymással: az igény harminc, negyven, sőt több százalékkal is meghaladta a kapacitást.

Nekem mondhatnak a kereskedelemről bármit, egy régi, még gyerekkoromból való megfigyelésem igazsága egész életemben végigkísér: ha kevés a hús, a vevő köszön, ha sok a hús, a hentes köszön! A fejlődési ütem csökkenése is így, ösztönzően hat majd. Most kevesebb beruházó nyüzsög az építőipari vállalatok háza táján. Azután meglehet, néha a kooperálóknál is rendeléshiány mutatkozik. A kereskedelemben sem mindig jönnek sűrű, tömött sorokban a vevők. A vendéglátóipar bizonyos osztályú üzleteiben már mostanában is üresség támadt. Mindez ösztönözni fog az igazi gazdasági munkára.

Az árakat is be kell szabályozni, és még olyasmi is előfordulhat – elő is

kell fordulnia –, hogy bizonyos termelői árak és bizonyos fogyasztói árak nemcsak emelkednek, hanem lefelé is mennek. Mert az árak így is mozoghatnak, ha becsületesen és jól dolgozunk. Általános tendencia persze nem lehet, mert a nyersanyag, az energia drágul. A fejlődési ütem csökkenése és bizonyos feszítések megszűnése jó irányba fogja majd befolyásolni a vállalatokat, az ágazatokat és az embereket.

Az életszínvonallal kapcsolatban fenntartom, amit a Központi Bizottság beszámolójában mondtunk: a fő erőnket az elért eredmények megszilárdítására kell fordítani. Bizonyos szerény fejlődés lesz, de a további fejlődés megfelelő feltételeit az előttünk álló években kell megteremteni. Valószínűleg nem lesz „össznépi" egység a teljesítménybérezésben és annak érvényesítésében sem. Ezt is oda sorolom, elvtársak, ahová jó szó kell, amiért agitálni kell, politikai munkát kell végezni.

Meg kell szűnnie az olyan jövedelmek kibocsátásának, helyenként az olyan bérek kifizetésének, amelyek mögött nincs teljesítmény. Ha ezt rendesen végezzük, a szocialista építés általános szabálya fog érvényesülni. Ahogyan a szocialista építés előrehalad, úgy emelkedik rendszeresen a dolgozók életszínvonala. De mindenki tanulja meg a munkahelyét is, a munkáját is, a keresetét is becsülni.

Aki dolgozik, az érezze magát biztonságban, és legyen nyugodt, mert ezután is boldogulni fog. Aki azonban munkaképes korú, egészséges ember létére nem akar tisztességgel dolgozni, az csak legyen nyugtalan. Ennek a törekvésünknek a része az is, hogy – amint a beszámoló is említette – határozottabban és keményebben kell fellépni a közvagyon károsítói és az élősdiek ellen. Mi a beszámolóban azt mondtuk: a munkabér vagy a munkadíj nem jelenléti díj. Erre odafigyeltek az emberek, s őszinte rokonszenvvel fogadták. Ennek szabálynak kell lennie.

A tőkés sajtó most a kongresszussal kapcsolatban is felemlegette – s ennek korábban egész irodalma volt –, hogy a Magyar Népköztársaságnak ilyen-olyan gazdaságpolitikája, irányítási rendszere van, és bátran alkalmazza a kapitalista módszereket. Ők így „dicsérnek" minket. Belekötöttek, hogy nyereséget számolunk, aztán belekötöttek a győri vagongyárba, mert megvált feleslegessé vált dolgozóitól. Én erre a világnézetem alapján tudok válaszolni: ezek nem kapitalista módszerek, ezek szocialista módszerek. Először is alapvető kérdés az, hogy a burzsuj javára takarékoskod-

nak-e vagy a nép javára. Ha a munkás a burzsuj javára kénytelen takarékoskodni, az burzsoá módszer, ha a munkás a nép javára takarékoskodik, az szocialista módszer. Ha kiszámítjuk, hogy hatékony-e a termelés – ez szerintem szocialista módszer. Az, hogy jó minőségű munkát kell végezni – szerintem ez a szocializmus követelménye, mert nem mindegy, hogy a kapitalistának termelem-e a jót, a jobbat, vagy a szocialista rendszernek.

A szocialista rendszerben okosan kell gazdálkodni a nép javaival, ezekkel takarékoskodni – forradalmi, szocialista kötelesség, a szocialista állam normája! Ez nincs összefüggésben a fizetési mérleg helyzetével, amivel most nem dicsekedhetünk, legfeljebb azzal – s ez nem csekélység –, hogy tavaly, sok év után először, javítottunk rajta egy kicsit, és már ezt is becsülni kell. Szerintem ezek a szocialista normák akkor is megmaradnak, amikor a nemzetközi fizetési mérleg tovább fog javulni.

Örvendetes módon – és nemcsak a szakemberek részéről – szóba került a közoktatás, a képzés, a kultúra, az emberi tényezők szerepe. Gazdasági céljaink eléréséhez nagyobb tudású szakemberekre, szinte folyamatos továbbképzésre van szükség. Erre gondolva is üdvözlöm a közoktatás, a tudomány dolgozóit, a kultúra képviselőit. A tegnapi szünetben volt velük egy kis találkozónk. Kongresszusunkon a magyar szellemi élet színe-java vesz részt, részben vendégként. Itt vannak párton kívüli szövetségeseink, barátaink. Összetartozunk! Ugyanannak a népnek a fiai vagyunk, egy a hazánk, együtt élünk, együtt boldogulunk, gondjaink is egyek.

A feladatok nagyok, de aki a kongresszus munkáját figyelemmel követte, és a határozati javaslatot ismeri vagy tanulmányozni fogja, az látja, hogy nemcsak nagyok, nehezek, hanem világosak is. Már ez is jó indítás a munkához.

Mind a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság, mind a magam és Brutyó János elvtárs nevében őszinte köszönetet mondok a támogatásért, azért, hogy a felszólalók elfogadták a jelentésünket, és nagyon sokféle formában kifejezték, hogy készek tettekkel támogatni azt a politikát, azokat a célokat, amelyeket itt a Központi Bizottság, illetve a Központi Ellenőrző Bizottság megfogalmazott. Megítélésem szerint a beszámolókat és a határozati javaslatokat nagyszerűen és magas

színvonalon egészítették ki a vitában. Ez is egységes gondolkodásunkat, pártunk erejét, alkotóképességét, a rendelkezésre álló erőt és a már felsorakozott és idáig jutott utánpótlás tettrekészségét mutatja. A pártban egység van, a nép egyetért velünk, s kész támogatni ennek a kongresszusnak a vonalát.

Most csak annyit kérek a jelenlevőktől, hogy ugyanez az egység nyilvánuljon meg a végrehajtásban is! Mutassanak példát, mert az önök szavának különleges súlya lesz az emberek szemében, hiszen a határozatot is önök hozzák.

A pártban és a népben egyaránt bizakodás és tettrekészség él. Ez logikus kapcsolat: népünk azért bízik, mert kész a cselekvésre, és azért bízhat, mert a tettek alá fogják támasztani optimizmusunkat.

Mi, kommunisták, eleve optimisták vagyunk, mert a világnézetünk is optimista. Ezt a világnézetet választottuk. Tiszteletre méltó korelnökünk, Hunya elvtárs mindnyájunkat megelőzött, ő hatvanhárom éve tagja a pártnak, a legfiatalabb küldött meg alig több mint egy éve.

Az 1929-es világgazdasági válságra – szerencsére – itt már kevesen emlékeznek. Nagyon nehéz és komisz idő volt. Sokféle nézet felütötte a fejét, még a munkásosztály, a parasztság körében is. Kapósak voltak a nyomor szülte filozófiák, a szekták. A bajban élő ember a reményt kereste, és ki miben tudta, abban találta meg. Senkit sem akarok ezért leszólni. Hiszen aki hisz valamiben, még mindig jobb, mint a cinikus ember. Bizonyos szektákban a századok folyamán időről időre meghatározzák, hogy mikor lesz a világ vége és készülnek rá. Mi, kommunisták, nem a világ végére, hanem az életre készülünk.

A kommunista mindig bízik. Ez is megkülönbözteti a más politikai nézetet vallóktól. Persze születésekor senki nem hozza a kezében a párttagsági könyvet. A pártonkívüli csak később lesz kommunistává, párttaggá. Másik különbség is van. A kommunista azt mondja: szeretnék boldog lenni, szeretném, ha a családom boldog lenne; de nem a másik dolgozó letaposása, kizsákmányolása árán, nem a kizsákmányolónak való hízelgéssel és nem talpnyalással szeretnék boldog lenni, hanem a saját munkámmal, a saját jogomon és a saját rendszeremben, osztályos társaimmal együtt! A kommunista akarja, ami az élettől jár neki, de azt munkával, osztályos társaival együtt akarja. Úgy nem tud boldog lenni,

hogy mások nyomorúságban és elnyomásban élnek. Ez kommunista sajátosság, ezt kell megőriznünk.

A kommunista az eszmében hisz, sohasem adja fel a reményt, s mindig kész cselekedni. Azt kérem: bízzunk és cselekedjünk. És ha önök úgy döntenek, hogy elfogadják a beszámolókat és a határozati javaslatot, akkor ugyanilyen egységet tanúsítsunk a végrehajtásban is!

BESZÉD
A NÉPFRONT BUDAPESTI VÁLASZTÁSI NAGYGYŰLÉSÉN

1980. MÁJUS

Megköszönve a szíves fogadtatást, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa és kormánya, valamint a magam nevében szívből köszöntöm a nagygyűlés minden résztvevőjét, a Magyar Hajó- és Darugyár, Angyalföld és Budapest dolgozóit, a választásra készülő egész népünket.

Most, rövid idő alatt, nagyon fontos belpolitikai események mennek végbe hazánkban. Az időbeli sorrendet követve, elsőként kell szólnom társadalmunk vezető erejének, a Magyar Szocialista Munkáspártnak XII. kongresszusáról, amely fölmérte a megtett utat, elemezte a helyzetet, és feladatához híven kijelölte számunkra a tennivalókat. Ezután méltóképpen megemlékeztünk hazánk felszabadulásának 35. évfordulójáról, arról a napról, amikor a dicső szovjet hadsereg a fasizmussal vívott harc menetében teljesen felszabadította Magyarországot.

Nyomban ezután megkezdődött az idei év harmadik nagy, politikai jelentőségű eseménye, az országgyűlési és tanácsválasztások kampánya. A választásoknak meghatározott rendeltetésük van. Népünk újjáválasztja legfőbb törvényhozó testületünket, az országgyűlést, és a helyi hatalmi népképviseleti szerveinket, a tanácsokat. Az országgyűlés alakuló ülésén újjá kell választani az országgyűlés tisztikarát, az Elnöki Tanácsot és kormányunkat is.

Ezek nagyon fontos politikai események népünk életében. Hiszen központi szerveink törvény szabta kötelessége az ország ügyeinek irányítása, a tanácsoké a központi elhatározások végrehajtása és a gondos törődés a helyi érdekekkel, az adott terület lakosságának mindennapi életével.

Meggyőződésem, hogy a választás napján öntudatos honfitársaink, a Hazafias Népfront felhívását követve, méltóképpen veszik ki részüket

a fontos eseményből, megválasztják az országgyűlés és a tanácsok tagjait.

A választásokon minden országban – a társadalmi berendezkedéstől függetlenül – a politikai és társadalmi rendről is szavaznak az emberek. Ez így lesz nálunk is. A képviselőknek és a tanácstagoknak adott megbízatás mellett ez a megbízatás egyszersmind szavazás politikai intézményeinkre és rendszerünkre is.

A jelölteket mélyen demokratikus eljárás során választották ki. A választási rendszerekről, különbözőségükről természetesen vannak viták. Mi keveset beszélünk arról, hogy nálunk a demokrácia szó régi, eredeti értelmében értendő, mert a demokrácia a régi görögök nyelvén azt jelenti, hogy népuralom. Nálunk néphatalom van, és ennek jegyében választotta jelöltjeit a nép. A jelölést a Hazafias Népfront ajánlására a jelölő gyűlések résztvevői végezték. A gyűléseken több mint kétmillió-kétszázezer ember, az összes választók nagy hányada vett részt, több mint kétszázezer ember fejtette ki véleményét, majd döntött arról, kiket jelöl a képviselő- és tanácstagi választásokra.

A többes jelölés aránylag nem sok a képviselőjelöltek között. Többször fordult elő a tanácstagjelölteknél. Ez, úgy látszik, a mi, talán még nem helyes közfelfogásunk miatt alakult így. Az, akit több jelölt közül nem választottak meg, úgy tekinti, mintha bukott ember volna. Pedig szerintem tiszteletre méltó minden ember – akárhányadiknak vették fel a nevét a jelöltlistára –, akit a gyűlés felelős tisztségre méltónak tart. De aránylag azért nem sok a többes jelölés, mert az előkészítés keretében, a jelölő gyűléseken minden bizonnyal gondosan és alaposan mérlegelték a résztvevők, hogy kit tiszteljenek meg a bizalmukkal.

Mi a társadalmi rendünk lényege? Azt hiszem, az, amivel számunkra az új világ kezdődött: a munkásosztály, a nép hatalma. A választásokon ezt is megerősítjük: kiállunk a szocialista társadalmi rend mellett.

A mi pártunk, a Magyar Népköztársaság felelős vezető testületei megnyilatkozásaikban mindig tartózkodnak attól, hogy fennálló intézményeinket, így politikai viszonyainkat is abszolút tökéletesnek, mintaképnek állítsák be. Politikai, társadalmi intézményeinkre sem mondjuk, hogy már befutották a fejlődés teljes pályáját. Tudjuk, hogy tovább kell javítanunk ezeket a szocialista demokrácia jegyében. Ugyanígy tekin-

tünk országunk gazdasági alapjaira, kulturális intézményeire, amelyek nagyon sokat jelentenek számunkra, s amelyeket szüntelenül tovább kell fejlesztenünk.

De amikor mi munkánk gyengeségéről, intézményeink még javítandó oldaláról és vonásairól szólunk, akkor – és szerintem ez a dolog politikai lényege – saját rendszerünkről és saját intézményeinkről beszélünk. Bízom benne, hogy a június 8-i választás napján népünk a szavazatával a maga rendszerét erősíti tovább.

A szocializmus és a kapitalizmus szóvívői között mindig vannak viták a rendszerekről. Melyik a jobb? Vajon ki tudja igazán összehasonlítani őket? Azt hiszem, a most élő magyarok közül – hogy finoman fejezzem ki magamat – a középkorúak és az idősebbek tudnak különbséget tenni a két rendszer között, mert ők már éltek a kapitalista társadalmi rendszerben is. Különbséget tudnak és fognak is tenni – gondolom – még június 8-án is.

Nagy örömmel hallgattam, amit Bozsik elvtárs és a többi felszólaló előttem mondott. Az egyikük, Oszlánszkiné elvtársnő arról szólt, hogy 30 éve ismeri Angyalföldet. Most nem tudom, örüljek vagy sajnáljam, de én hosszabb ideje ismerem Angyalföldet, mert nyolcéves koromban lettem Hungária körúti lakos – a mai Róbert Károly körutat is úgy hívták akkor –, s bizony ennek már 60 éve. Emlékszem, hogy ifjúkoromban, felnőtt emberként sokszor, s a közelmúlt években is megfordultam Angyalföldön. Amikor először jártam itt, habár mint kisgyerek, de már sokat láttam. Akkor másfajta Angyalfölddel találkoztam. A gyerekek mezítláb jártak, éhesek, rongyosak voltak. A felnőtt emberek egy részének – munkaképes, családos, dolgozni akaró embereknek – nem volt munkájuk. Itt állt a Váci úton a Schlick–Nicholson-gyár is, amely előtt is sok esetlen, nyomorult ember ácsorgott munka nélkül. A cigarettavégeket lesték a járda szélén, hogy rágyújthassanak.

Akkor, ha az utcán ment valaki, pontosan meg lehetett mondani, mi a foglalkozása, a társadalmi állása, és milyen az anyagi helyzete. A munkásembert messziről fel lehetett ismerni. A tisztviselőt is: bár a legtöbb otthon nélkülözött, de a társadalmi norma miatt neki muszáj volt gallért és nyakkendőt felvenni, ha az utcára ment. A vagyonos embert nem ismerték fel, mert az nem szokott mutatkozni azon a tájon.

Amikor azt mondjuk, hogy nálunk szocialista társadalmi rend van, akkor kijelentjük: a kapitalista múltat végképp, örökre eltemettük. A régi világ elmúlt. Ma az öltözék alapján nem lehet megmondani, kinek mi a foglalkozása. Még kevésbé a gyermekekről, hogy mi a szüleik foglalkozása. Ez is a mi rendszerünk egyik vívmánya.

A munkáshatalom, a néphatalom a mi társadalmi rendszerünk; s ha időnként kritikus szemmel tekintünk intézményeire, akkor azt is meg kell érteni, hogy a felszabadult népnek, a munkásosztálynak nem volt tapasztalata a kormányzásban, a gazdasági munka irányításában, mert azelőtt mások irányítottak. A tandíjat meg kellett fizetni. De a munkásosztály megtanulta, hogyan kell az országot vezetni, a gazdasági munkát irányítani, a kultúrát építeni, hogyan kell a pedagógiával, az egészségüggyel és sok egyébbel foglalkozni.

Akkoriban a régi világnak a hatalomból kicsöppent emberei kárörvendve nézték a munkásosztályt, s azt mondták: „Ezek nem értenek semmihez, hogyan fogják az országot vezetni?" S bár akkor még romokban hevert az ország, népünk megmutatta, hogy tud élni a hatalommal, s megteremtette a szocialista rendszert.

A politika legfőbb tényezőjét, a hatalmat illetően pártunknak és a Hazafias Népfrontnak van választási programja. Ha a felhívásban ezt így talán nem is írtuk ki, de programunk az, hogy tovább erősítjük a munkásosztály, a nép hatalmát, szocialista rendszerünket. A választóktól azt kérjük: ezt a hatalmat támasszák alá ismét, ország-világ előtt látható módon szavazataikkal június 8-án.

A megválasztandó országgyűlés, mint legfőbb törvényhozó szervünk, határoz alkotmányos rendünkről, alkotja törvényeinket, megszabja, hogy a magyar állampolgárok milyen törvényes keretek között éljenek. A tanácsoktól is sok tekintetben függ az emberek mindennapi élete. Az a sok, látszólag apró kis ügy, amit a tanácsokban intéznek, jórészt meghatározza az emberek közérzetét, hangulatát, talán még a rendszerhez való viszonyát is. Mert néha még a rossz vízcsapért is a rendszert szidják.

Nekünk elkötelezett képviselőket kell választanunk, olyanokat, akik a Hazafias Népfront programját megvalósítva híven szolgálják népünket, a szocializmust.

Az elkötelezett emberek is többfélék: vannak közöttük párttagok és

pártonkívüliek; vannak munkások, szövetkezeti parasztok, mezőgazdasági és közlekedési dolgozók, pedagógusok, egészségügyi és más alkalmazottak, művészek, tudósok, irodalmárok. És a szocializmusnak vannak támogatói a legkülönbözőbb hitfelekezetek egyházi férfiai között is. De mindenkinek másfajta kötelmei vannak. Állami-társadalmi testületeinkben kellő számban vannak párttagok és pártonkívüliek is. A képviselő- és tanácstagjelöltek nagy többsége pártonkívüli, mint ahogy a lakosság többsége is az. A mi rendszerünkben mindenki hű lehet saját világnézetéhez, élhet bármilyen hivatásnak. De aki képviselői és tanácstagi minőségében a szocializmust építő magyar nép szolgálatára vállalkozik, annak elkötelezettnek kell lennie. Nagyjából ismerem a jelölteket, s mondhatom, elkötelezettek, bizalommal lehet rájuk szavazni. Most nem magam mellett agitálok, de saját választókörzetemben ezt mégis el kell mondanom.

A választás: számadás. Természetes, hogy a párt, a Hazafias Népfront és azoknak minden képviselője számadással is tartozik a népnek.

Teljes számadásra itt nem vállalkozom, de ez nem is szükséges. Harmincöt évvel ezelőtt szabadultunk fel, de amíg az elemi dolgokat a helyükre igazítottuk és végül is eldőlt, hogy kinek a javára kell az országot újjáépíteni, erre rámént egypár esztendő. De azután hozzákezdtünk a szocialista társadalom építéséhez, s ha harminc évet nézünk, akkor a pártnak, a Hazafias Népfrontnak van mit mondania megváltozott életünkről.

A munkásosztály hatalmát megvédtük és tovább szilárdítottuk. Befejeztük szocialista társadalmi rendünk alapjainak lerakását, és továbbfejlesztettük a szocialista társadalmi rendet. Hazánk a felszabadulás előtt elmaradott, félfeudális, agrárjellegű ország volt. Harmincöt év alatt modern iparral és mezőgazdasággal, megfelelő közlekedéssel és egyéb termelőberendezéssel ellátott, közepesen fejlett ipari országgá vált. Megvan a reményünk és a lehetőségünk, hogy Magyarországot céltudatosan, egy irányban és megfelelően dolgozva, belátható időn belül az iparilag fejlett országok sorába emeljük. Ez a mi számadásunk.

Harminc év alatt a nemzeti jövedelem ötszörösére növekedett; az ipar ma kilencszer annyit gyárt; a mezőgazdaság körülbelül 10 százalékkal kisebb területen, feleannyi dolgozóval kétszer annyit termel, mint 30 év-

vel ezelőtt. Szállításunk teljesítménye hétszeresére növekedett, és ezt az összehasonlítást hosszan lehetne tovább folytatni.

Választási programunk az, hogy hazánk tovább gyarapodjék, fejlesszük tovább a társadalmi rendszerünk gazdasági alapjait, amelyekből valójában minden érték ered, ami nélkül nem tudunk létezni.

Három évtizedre visszatekintve azt is elmondhatjuk, hogy növekedett népünk műveltsége is. Ez idő alatt a nyolcosztályos általános iskolát, illetve a vele egyenértékű iskolát végzett emberek száma megháromszorozódott, s ez most már a felnőtt korosztály 58 százaléka. A középiskolát végzettek száma ugyancsak háromszorosára nőtt, és ez ma a felnőtt lakosság 18 százaléka. A főiskolát és egyetemet végzettek száma ma szintén háromszor akkora, mint 30 éve, és most már meghaladja a felnőtt lakosság öt százalékát. Ez óriási fejlődés. A könyvek példányszáma négy és félszeresére, a szakképzett dolgozók száma körülbelül háromszorosára nőtt, és elérte az 1 millió 300 000 főt. Itt nemcsak a szakmunkásokat említettem, mert most már a mezőgazdaságban is sok szakképzett dolgozó tevékenykedik. A munkásosztály 44 százaléka már szakképzett, akik között nem kevés az érettségizett. Mindez mutatja, hogy ezen a téren is óriási a fejlődés. Választási programunk az, hogy a műveltségnek és a szakképzettségnek töretlenül és gyorsan tovább kell növekednie, mert enélkül nem oldhatjuk meg feladatainkat.

Az életszínvonalról szólva is csak azt mondhatom, amit politikai rendszerünkről, a népgazdaságról mondtam: vannak még megoldandó feladataink, szociális problémáink, amelyeket nem vehetünk le a napirendről. Ilyenek a kisgyermeket nevelő anyák vagy az idős, nehezen élő, alacsony jövedelmű nyugdíjasok és hasonlók problémái, a fiatal, házasulni akaró emberek lakásgondjai. Ezeket napirenden is fogjuk tartani, s lehetőségeinkhez képest a legközelebbi években is megteszünk mindent a gondok enyhítésére.

De hát az életszínvonalról szólva nemcsak gondokat sorolhatunk fel, hiszen biztosítottuk az életszínvonal alapját, a teljes foglalkoztatottságot. A mai nemzedék nagy része nem tudja eléggé becsülni ezt a vívmányt. Akik valaha láttak munkanélküliséget, tudják, mi az. A dolgozó embernek nincs más létalapja, mint hogy dolgozhat, és megkeresheti a mindennapi betevő falatját, gondoskodni tud a gyerekeiről. Mindez párosul azzal is

– amit én nagyon fontosnak tartok –, hogy véleményünk szerint nálunk tisztes a bér, nem rossz a közellátás, s azt is számításba kell venni, hogy az utóbbi öt évben másfél millió ember költözött az országban új lakásba. Ötszáztízezren vásároltak személygépkocsit. Évente több mint ötmillió magyar állampolgár utazott külföldre. Ezek a számok nagyon sokat mondanak az életszínvonalról!

Budapesten is sok fontos változás történt az utóbbi öt évben. Felépült 80 000 lakás. A metróvonalak hossza megkétszereződött, pedig szinte minden métere sok millió forintba kerül. Kilencszáz új iskolai tanterem készült el. Az óvodákban a korosztály 85 százalékának jut hely, és ezzel lassan megközelítjük a szükséges befogadóképességet. Az idén megkezdődik a gyógyítás a 800 ágyas Dél-pesti Kórházban, s ez figyelemre méltó javulást hoz majd a fővárosi és a környékbeli egészségügyi ellátásban. Sok más fontos létesítmény is épült és épül Budapesten, ezen belül Angyalföldön. A kedvező változás a városrész külsején is látszik. A sok egyéb között – a hajógyár segítségével – munkáslakásokkal is gyarapodott a kerület.

A Magyar Hajó- és Darugyár kilencezres kollektívája számottevő tényező Angyalföldön, és fontos szerepe van az egész népgazdaságban. Néhány évvel ezelőtt nagyon bonyolult helyzet állott itt elő. Keresniük kellett a kiutat, a kialakítandó gyártmányszerkezetet. Az erről folytatott beszélgetésekre néhány évvel ezelőtt és tavaly engem is meghívtak. És most megállapíthatjuk: jelentős és jó változások történtek itt a vezetők, a dolgozó kollektíva erőfeszítésével, a kormány és más illetékes központi szervek segítségével. Sikeresen megváltoztatták a termékszerkezetet; korszerű, jó gyártmányokat – konténereket, úszódarukat, kazánokat – állítanak elő, és más intézkedéseket is tettek a gazdálkodás javítására. Ez jó dolog, örülünk neki.

Gratulálok ahhoz az elismerő oklevélhez, amelyet a korábbi nehéz évek után, a fejlődés bizonyítékaként a gyár az idén is megkapott. Ez már az ötödik ilyen elismerő okmány az utóbbi években, de ezt különösen meg kell becsülni, mert most mindenkinek nehezebb feltételek között kell dolgoznia. Élve az alkalommal, megköszönöm és szívből viszonzom a gyár dolgozóinak jókívánságait, és jó egészséget, sok sikert kívánok a gyári kollektíva valamennyi tagjának.

Az országban végbement fejlődésben nagy szerepet töltött és tölt be

a Magyar Szocialista Munkáspárt, az országgyűlés, a kormány, a tanácsok rendszere, hiszen a párt iránymutatása, a kormány feladatmegjelölései és egyéb intézkedések nélkül nem lehetne dolgozni, előrehaladni. Maga az alkotás, a történelemformálás azonban az egész nép műve! Mindaz az eredmény, amit Angyalföldön, Budapesten, az országban elértek, az a gyár, Angyalföld, Budapest, az ország dolgozóinak, népünk szellemi és kétkezi munkájának köszönhető. Ezt az eredményt tovább gyarapítani: ez a mi szándékunk! A választás napján is fejezzük ki, hogy az ország népe támogatja ezt a törekvést.

Munkánk az életszínvonalat illetően is arra irányul, hogy megvédjük, megszilárdítsuk az elért eredményeket. A feladat: a feszítő szociális kérdéseket menet közben megoldani, s megteremteni az életszínvonal további emelkedésének anyagi feltételeit. Mert nekünk változatlanul az a programunk, hogy a szocialista társadalom építésének együtt kell járnia a dolgozók életszínvonalának rendszeres emelkedésével. Mindig is ez volt a politikánk, most is ezzel lépünk a választók elé, és kérjük támogatásukat. Néha elhangzik az is, hogy a szocializmus építésének a dolgozók életszínvonala állandó emelésével kell együtt járnia. Az ilyen megfogalmazás ellen én mindig tiltakoztam, hiszen ez nem lehetséges. Fontos viszont a rendszeres életszínvonal-emelés, s e szabályhoz az is hozzátartozik, hogy csak azt oszthatjuk el, amit megtermeltünk.

Feladataink nehezebbekké váltak. De aki figyelemmel követte a párt XII. kongresszusának átfogó helyzetértékelését, az meggyőződhetett róla, hogy mi optimistán ítéljük meg népgazdaságunk jövőjét. Igaz, hogy a fejlődés ütemét most egy kicsit mérsékelnünk kellett, de ezt is felhasználva hatékonyabban kell dolgoznunk. Most a minőségi munka időszakát éljük minden tekintetben, még a politikai munkában is. Minderről egy politikai anekdota jut eszembe. Egy japán és egy magyar tengerjáró halászhajóról van szó. A két hajó teljesítménynormái ugyanazok, az emberek képességei sem rosszabbak az egyiken, mint a másikon, a japán hajósok mégis több halat fognak. Miért van ez így? A japán erre azt mondja: „Egyszerű, mi felhúzzuk a hálót, és ha üres, újra és újra leengedjük; a magyarok pedig ilyenkor értekezletet tartanak." Hát ezért mondom, hogy talán a vezető, az irányító munkát is javítani kell, beleértve a legfelsőbb vezetést is. Céltudatos, állhatatos, szilárd vezetés szükséges.

A dolgozók részéről is még fegyelmezettebb és odaadóbb munka kell, mint amilyen eddig volt. A mi népünk sokat szenvedett a régi rendszerben, sokat nélkülözött az új világ születésének időszakában is. Infláció volt, háborús romokat kellett eltakarítani, és a néphatalom gyakorlásában sem volt tapasztalatunk. Egyesek mégis valahogy előbb tanulták meg a jogokat, azt, hogy mi jár nekik, és csak fél füllel hallották meg a kötelezettségeket. E tekintetben is van még változtatnivalónk.

A megfelelő teljesítményt kivétel nélkül mindenkitől meg kell követelnünk. De azt erkölcsileg és anyagilag jobban meg is kell becsülnünk, mint ahogy eddig tettük. És ennek együtt kell járnia azzal is, hogy az élősdiséget fel kell számolni, fel kell lépni azok ellen, akik helyzetünk nehézségeivel visszaélve, manipulációkkal igyekeznek előnyökhöz jutni.

Nálunk is vannak – ha elenyésző számban is – rablók, tolvajok, sikkasztók. Ezekkel az emberekkel a bűnüldözés, az igazságszolgáltatás foglalkozik, amely rendesen, tisztességesen elvégzi munkáját, szembeszáll az ilyenfajta társadalomellenes elemekkel.

Nagyobb számban vannak olyanok, akiket a rendőrség meg az ügyészség nem tud rajtakapni. Az ingyenélőkről és az élősdiekről van itt szó, akik miatt mérgelődik, sőt sokszor dühöng a tisztességesen dolgozó ember. Ezek az ingyenélők úgy fogják fel a szocializmust, mint egy utazást, amelyen ők a potyautasok. Nem vették meg a jegyüket, vagy elfelejtették kifizetni, s úgy ülnek a helyükön, mintha a bérlet a zsebükben volna. Holott bérlete itt senkinek sincs, őnekik a legkevésbé. Társadalmi, közösségi feladat, hogy környezetük tudtukra adja: a szocializmusban senki sem lehet potyautas. Mindenkinek eleget kell tennie elemi kötelezettségeinek!

A jövőt illetően elmondhatjuk: ráléptünk – s itt a vezetést meg a vezetetteket egyaránt értem – a helyes útra. Munkánk már a múlt esztendőben is határozottan jó irányba változott, s ez az idén folytatódik, ezen az úton kell járnunk tovább. Máris vannak eredményei ennek a munkának, annak, hogy egy kicsit komolyabban és szigorúbban vettünk olyan feladatokat, mint például a nemzetközi fizetési mérleg javítása, az energia- és anyagtakarékosság, a helyes munkaerő-gazdálkodás. Már tavaly javult a nemzetközi kereskedelmi mérlegünk, és az idén is mutatkoznak már bizonyos eredmények. Ez év első négy hónapjában – a tavalyi hasonló

időszakhoz képest – behozatalunk két százalékkal csökkent, kivitelünk pedig hat százalékkal növekedett. Ez nagyon fontos a kereskedelmi mérleg alakulása szempontjából. Javult – de természetesen még tovább javítható – a munkaerőhelyzet. A munkát szervező embereknek még meg kell érteniük, hogy nincs több munkaerő, a technikai és a műszaki színvonalat kell fejleszteni s a munkaszervezést javítani. Örvendetes, hogy javult az ipar, a mezőgazdaság, a közlekedés munkája. Az építőipar az idén az első négy hónapban – ésszerűbb és jobb munkával – hét százalékkal több lakást adott át, mint amennyit korábban, az előző év hasonló időszakában.

Az ellátás kielégítő, annak ellenére, hogy olykor ez vagy az hiányzik. De hát ha az időjárás miatt nincs annyi szántóföldi zöldség, akkor az, amit a fólia alatt termesztenek, drágább. A pénzt egy kissé jobban meg kell számolni, de a pénzért lehet vásárolni, mert általában elfogadható az ellátás színvonala.

Nálunk már évtizedek óta szabály: csak annyi – és nem több – bér és jövedelem juthat a lakossághoz, amennyihez árufedezetet tudunk biztosítani. Minden normálisan gondolkodó ember megérti: öncsalás – mondhatni népcsalás – lenne, ha megtömnénk az emberek zsebét pénzzel, de azzal semmit sem tudnának kezdeni. Ezért mondhatjuk, hogy nálunk a jelenlegi viszonyok – gazdasági lehetőségeink, életszínvonalunk, szociális helyzetünk – elfogadhatók. Mi most szocialista elveink jobb érvényesítéséért, rendszerünk szocialista vonásainak erősítéséért, a fejlett szocialista társadalom további építéséért és népünk boldogulásának biztosításáért szállunk síkra. Ezzel állunk a választók elé, és ehhez kérjük a szavazók támogatását.

A nemzetközi helyzet az enyhülés éveihez képest élesedik, feszültségek, problémák jellemzik. Kongresszusunk értékelése szerint ez arra vezethető vissza, hogy bizonyos reakciós, imperialista körök szeretnék az erőviszonyokat – főleg katonai területen – saját javukra megváltoztatni, s ebből politikai hasznot húzni, a társadalmi haladást megakadályozni, megállítani. Megpróbálják felszámolni a népek harcának eredményeit. Meggyőződésünk – és ezt kongresszusunk is világosan kifejezte –, hogy ez a reakciónak semmiképpen sem sikerülhet. Nem változtathatja meg a maga javára az erőviszonyokat, mert a szocialista országok – az eddigiekhez hasonlóan – a jövőben is gondoskodni fognak biztonságukról, önvédelmükről.

Meggyőződésünk, hogy sem az egyetemes emberi haladást, sem a társadalmi fejlődést nem lehet megállítani. A kizsákmányoltak mindig is harcolni fognak azért, hogy megszabaduljanak a kizsákmányolástól. A nemzetek szabadságtörekvéseinek sem állhatja útját senki. A népek meg akarnak szabadulni a gyarmati rendszer maradványaitól, maguk akarnak dönteni sorsukról, arról, hogy milyen úton haladjanak tovább.

A nemzetközi reakció és az imperializmus azért elégedetlen az enyhülés éveivel, mert közben Kubában megerősödött a szocializmus, Angola szabad lett, Mozambik megszabadult a gyarmati sorstól, Etiópia önálló fejlődésének útjára lépett, Dél-Jemenben szocialista célokat tűztek ki. Nem azért, mert valamilyen szovjet vagy NDK-beli ügynök márkát vagy rubelt adott valakinek, hogy „lázadjon föl", hanem mert a népek szabadságra vágynak, és ki is vívják azt. Az elnyomott osztályok akkor is felkelnének szabadságukért, ha bárki megpróbálná lebeszélni őket róla, mondván: jó úgy, ahogy van, élj továbbra is úgy, mint eddig.

A reakciónak azt is meg kell értenie, hogy a szocializmus útjára lépett népeket sem tudják soha többé a kapitalista igába visszakényszeríteni. Ma már nincs olyan hatalom, nincs olyan erő a világon, amely erre képes lenne! A volt gyarmati területek elnyomott népei sem hagyják, hogy még egyszer gyarmati sorba szorítsák őket. Akik egyszer visszanyerték emberi méltóságukat, megalkották saját arculatukat, azok soha többé nem nyugodnának bele abba, hogy letérítsék őket a nemzeti függetlenség útjáról.

Mi meggyőződéssel valljuk: a békebontó törekvések leküzdhetők, az enyhülés vívmányai megvédhetők, de nekünk keményen meg kell dolgoznunk azért, hogy a háborús törekvéseket visszaszorítsuk, az enyhülés vívmányait megvédjük. Nekünk, magyaroknak – és nemcsak magyaroknak – az a kívánságunk, hogy szilárd és tartós béke legyen a földön. A világűr pedig ne váljék atomfegyverek útjává, hanem maradjon az emberiséget szolgáló békés kutatómunka területe.

És itt egy pillanatra megállnék. Nagy eseménye életünknek, hogy a fölöttünk több mint kétszáz kilométerre keringő űrállomáson a négy űrhajós közül az egyik a honfitársunk. Büszkék vagyunk arra, hogy Popov, Rjumin és Kubászov űrhajósok mellett, az Interkozmosz-program keretében, Farkas Bertalan személyében magyar űrhajós is eljutott a világűrbe. Ez nagy elismerés számunkra.

Párt- és állami küldöttségünk, amely jelen volt a startnál, és az összekapcsolást is megvárta a Szovjetunióban, hazatérte után elmondta: a szovjet szakemberek nagyon jól vélekednek a magyar űrhajósról. Éppen úgy, mint társáról, Magyari Béláról, akivel együtt készült fel kitűnően a nagy feladatra, s aki csak azért nem repülhetett, mert kettőjüknek nem volt egyszerre hely az űrhajóban. Tudjuk azt is, hogy magyar kutatók, tudósok munkájának eredményeivel, magyar műszerekkel és más eszközökkel is részt veszünk a világűr békés kutatásában. Köszönetet mondunk a Szovjetuniónak s mindazoknak, akik ezt lehetővé tették számunkra. A Föld körül keringő négy űrhajósnak pedig jó egészséget, jó munkát, sok sikert kívánunk! Örömünk akkor lesz teljes, ha a szerencsés visszatérés után itt a Földön üdvözölhetjük majd őket.

A Szovjetunió, a Varsói Szerződés országai békét akarnak. A mi közösségünk mindenekelőtt politikai erő, de katonai erő is, amely az egész emberiség javát szolgálja. Ennek köszönhető, hogy korunkban senki sem robbanthat ki új világháborút büntetlenül. Minden nép számára nagyon fontos, hogy ez a tömörülés a béke, az enyhülés mellett lép fel, a kapitalista országokhoz fűződő kapcsolataiban a békés egymás mellett élésre, sokoldalúan gyümölcsöző kapcsolatokra törekszik, és az egyenlő biztonság elvét vallja. Mi elismerjük a másik fél jogát is a biztonságra, de azt szeretnénk és akarjuk, hogy az egyenlő biztonság ne a fegyverzet még magasabb, hanem alacsonyabb szintjén valósuljon meg. Mi a katonai enyhülés és leszerelés igazi kérdéseinek a megoldását tekintjük a központi célnak. Ezért harcolunk.

A Varsói Szerződés Szervezetének Politikai Tanácskozó Testülete a közelmúltban a szövetség jellegéhez, céljaihoz, eddigi munkásságához és fennállásának negyedszázados jubileumához méltó ülést tartott a lengyel fővárosban. A találkozón egység nyilvánult meg, s a tagországok nyilatkozata újra kifejezte békés céljaikat, szándékaikat. A világ elé tárta az egész emberiségért érzett felelősséggel megfogalmazott javaslatait. A résztvevők közös felhívása újra kifejezte, hogy a Varsói Szerződés államai – együtt és külön-külön – készek összefogni mindazokkal a haladó erőkkel, amelyek békét akarnak, békés egymás mellett élésre törekednek, készek együttműködni a kapitalista országok józan, felelős államférfiaival is.

Aki békességet, békés egymás mellett élést, enyhülést akar, aki a fegyverkezés korlátozására, a fegyverkezési verseny lefékezésére törekszik, annak a Varsói Szerződés Szervezete – s minden tagállama – készséges és jó partnere. Ez a varsói tanácskozás mondanivalója a világ számára. Az ott elfogadott dokumentum felhívja a világ különböző térségei országainak felelős vezetőit: üljenek össze, tárgyalják meg a nemzetközi helyzet megoldásra váró kérdéseit.

Küldöttségünk felhatalmazásának megfelelően vette ki részét a tanácskozás munkájából. Tevékenységünket itthon az illetékes párt- és kormányszervek teljes mértékben jóváhagyták, s határozatukban leszögezték: mindent megteszünk, ami rajtunk múlik, a közös álláspont valóra váltásáért.

Pártunk nagy jelentőséget tulajdonít a társadalmi erők mozgósításának. Üdvözölte az európai kommunista és munkáspártok párizsi tanácskozását, amely helyes álláspontot foglalt el a feszültség okainak feltárásában és az enyhülésért vívott harc kérdéseiben. A Magyar Szocialista Munkáspárt üdvözölte a Béke-világtanács elnökségének Budapesten végzett felelősségteljes munkáját.

Nagyra értékeljük a magyar társadalmi szervek nemzetközi tevékenységét, hasznosnak ítéljük erőfeszítéseiket a béke védelmében. Ezen munkálkodnak szakszervezeteink, ezért is dolgozik a Kommunista Ifjúsági Szövetség, e célt szolgálják tömegszervezeteink, tömegmozgalmaink, békebizottságaink. Az egyházak is fontos és hasznos nemzetközi tevékenységet fejtenek ki az enyhülés, a béke és a békés egymás mellett élés érdekében. Tömegszervezeteink és tömegmozgalmaink folytassák és fejlesszék tovább ezt a hasznos munkát, mert – bár nagyon fontos a béke szempontjából, hogy mit tesznek a különböző államok felelős vezetői – nem mellékes tényező a nemzetközi élet alakításában a szervezetek tömegmozgósító, közvélemény-formáló ereje.

Mi a vitás kérdések politikai rendezését szorgalmazzuk. Úgy gondoljuk, hogy az európai fegyverzetek kérdésében, a közel-keleti kérdésben is a tárgyalás, a megállapodás a megfelelő út. Ez a helyes út az úgynevezett afgán kérdésben is. Álláspontunk ez utóbbit illetően is ismert: mi az afgán nép forradalmi törekvéseivel teljes mértékben szolidárisak vagyunk, és egyetértünk azzal a sokoldalú segítséggel is, amelyet a Szovjetunió az

afgán forradalomnak nyújtott. Teljesen világosak a közelmúlt eseményei: nyilvánosságra kerültek az afgán kormány konstruktív, a rendezést magukban hordozó javaslatai, s a Szovjetunió is megfelelő módon értésére adta a világnak: az afgán nép szabadságát, függetlenségét, önrendelkezési jogát tiszteletben tartó politikai megoldást támogatja.

Mi is a konfliktusok tárgyalásos megoldásának, a politikai találkozóknak, a kontaktusoknak a hívei vagyunk. Üdvözöljük, hogy az osztrák államszerződés 25. évfordulója alkalmából Bécsben összejöttek a nagyhatalmak és az Ausztriával szomszédos országok – köztük hazánk – külügyminiszterei. Azt is helyesnek tartottuk, hogy a Szovjetunió külügyminisztere, Gromiko elvtárs és az Egyesült Államok új külügyminisztere, Muskie úr találkozott, tárgyalt egymással. Üdvözöljük és hasznosnak tekintjük azt a találkozót, amely Varsóban Brezsnyev elvtárs, a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának főtitkára, a Legfelsőbb Tanács Elnökségének elnöke és Giscard d'Estaing úr, a Francia Köztársaság elnöke között létrejött.

A nemzetközi helyzet feszültségpontjainak helyes megközelítése véleményünk szerint: tárgyalások, találkozók, eszmecserék. E kontaktusok folytatását kívánjuk. Nemzetközi tevékenységünkkel, külpolitikánkkal a jövőben is az ilyen találkozók előmozdításáért fogunk dolgozni. Külpolitikai törekvéseink, céljaink lényegét így foglalhatjuk össze: lankadatlanul és szívósan küzdjünk, dolgozzunk az enyhülésért, a béke megvédéséért és megszilárdításáért szövetségeseinkkel együtt, minden erre kész erővel összefogva.

Nemzetközi téren ez a mi választási programunk. Ezekhez a törekvésekhez is kérjük népünk eddig is tapasztalt, számunkra rendkívül fontos, odaadó támogatását.

Kérem a választópolgárokat: június 8-án támogassák, kövessék a Hazafias Népfront felhívását, szavazzanak jelöltjeire. Ez a választás legyen méltó ahhoz az ügyhöz, amit szolgálnia kell. Népünk szavazatával, a választás méltóságával is mutassa meg, hogy támogatja a Magyar Szocialista Munkáspárt politikáját. Fejezze ki a szocializmust építő magyar nép egységét, elkötelezettségét a béke és a szocializmus ügye mellett.

Népszabadság, 1980. május 30.

POHÁRKÖSZÖNTŐ A SZOVJET-MAGYAR ŰRPÁROS TISZTELETÉRE RENDEZETT PARLAMENTI VACSORÁN

1980. JÚNIUS

Ezt a ma esti baráti találkozót az első közös szovjet–magyar űrrepülést sikerrel teljesítő nemzetközi személyzetnek, a Szojuz–36 űrhajó parancsnokának és kutató űrhajósának tiszteletére hívtuk egybe. A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa és kormánya, a magyar nép nevében szívből köszöntöm körünkben Valerij Kubászov elvtársat, a Szovjetunió kétszeres hősét, a Magyar Népköztársaság hősét és Farkas Bertalan elvtársat, a Magyar Népköztársaság hősét, a Szovjetunió hősét – az első magyar űrhajóst. Tisztelettel köszöntöm Alekszej Jeliszejev elvtársat, a Szovjetunió kétszeres hősét, a szovjet küldöttség tagjait, valamennyi kedves vendégünket, találkozónk minden résztvevőjét.

A magyar nép kezdettől fogva figyelemmel kísérte az emberiség első lépéseit a világűrben, és nagy érdeklődéssel, izgalommal, a siker óhajával követte minden űrhajós útját. A szocializmust építő és a felszabadító Szovjetunió iránt igaz barátságot érző népünk örült annak és büszke volt rá, hogy az első szputnyikot és az első embert, a felejthetetlen emlékű Jurij Gagarint a szovjet nép, a szovjet tudomány bocsátotta fel a világűrbe. A Szovjetunió önzetlenségének, a szocialista országok testvéri együttműködésének új és nagyszerű példájaként üdvözöltük az Interkozmosz-programot, amelynek keretében a kisebb szocialista országok – közöttük hazánk – szakemberei, majd űrhajósai is bekapcsolódhattak a tudomány legújabb, élenjáró ágazatába, az űrkutatásba.

Mégis, bizonyára megérti mindenki, hogy milyen felfokozott érdeklődéssel fogadta minden magyar ember a Szojuz–36 űrhajó felbocsátásának hírét, amikor közismertté vált, hogy annak fedélzetén a kiváló, tapasztalt szovjet parancsnokkal együtt népünk fia, az első magyar ember

is behatol a világűrbe. S nem kis jelentőségű népünk számára az sem, hogy ezen az űrhajón magyar tudósok, technikusok, munkások által előállított műszerek és más termékek is ott voltak, és ezeket eredményesen használták.

Nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy egész Magyarország figyelte a Szojuz–36 startját, az űrállomáshoz kapcsolódás mozzanatait, az űrben végzett munkát és a visszatérést. Aki ezeket a napokat, órákat – s valljuk be –, a sokszor szívszorongató perceket velünk együtt átélte, vagy legalábbis el tudja képzelni, az meg tudja érteni azt is, milyen örömet érzünk, érez egész népünk ma, amikor az önként vállalt és példásan végrehajtott nagy feladat sikeres teljesítése után itt, szocialista hazánk fővárosában, Budapesten üdvözölhetjük hőseinket, Valerij Kubászov és Farkas Bertalan űrhajós elvtársakat.

A magyar nép mély megelégedéssel, büszkén, hazafias és internacionalista érzésekkel köszönti ma az első közös szovjet–magyar űrutazás megvalósítóit, és hálával gondol mindazokra, akik ezt a világraszóló teljesítményt lehetővé tették. Forró üdvözletünket, testvéri jókívánságainkat küldjük mindenekelőtt a nagy szovjet népnek, a Szovjetunió kommunistáinak, vezetőinek, nagy barátunknak, Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársnak. Elismerésünket fejezzük ki és köszönetet mondunk a legfejlettebb űrtechnikát megteremtő szovjet tudósoknak, technikusoknak, munkásoknak, az Interkozmosz-program minden közreműködőjének.

Üdvözletünket küldjük és köszönetet mondunk az űrhajósok nagy családjának, a mi űrhajósainkat kiképző elvtársaknak. Külön köszönetet mondunk Jeliszejev elvtársnak és az űrrepülést közvetlenül irányító munkatársainak. Minden jót, további sikereket kívánunk Leonyid Popov és Valerij Rjumin elvtársaknak, akik a Szaljut–6 űrállomás fedélzetén fogadták űrhajósunkat. Köszöntöm a feladatra példásan felkészült Magyari Béla kiképzett űrhajós elvtársat és szovjet társát, Vlagyimir Dzsanibekov elvtársat, akik a maguk részéről mindent megtettek a Szojuz–36 űrhajó sikeres útjának érdekében. Élve az alkalommal, gratulálok Malisev és Akszjonov űrhajós elvtársaknak, akik azóta a Szojuz–T–2 űrhajóval eredményes kísérletet hajtottak végre.

Az első magyar űrhajós nagyszerű tette szimbólum is, amelyben kifejeződik az a nagy történelmi változás, ami hazánkban a felszabadulás

óta eltelt 35 év alatt végbement. Hiszen felszabadulásunk nélkül, a társadalmi rend gyökeres átalakítása nélkül, a szocialista építőmunka hatalmas eredményei nélkül még álmodni sem lehetett volna arról, hogy a XX. század utolsó negyedében magyar űrhajós köszöntse honfitársait a világűrből. Csak szocialista rendszerünk, népünk alkotó munkája, szellemi és anyagi gyarapodása tette lehetővé, hogy minden elismerést megérdemlő tudósai, mérnökei, technikusai, munkásai révén, s immár űrhajósaival is bekapcsolódhatott a világűr békés célú, az egész emberiség érdekeit szolgáló feltárásának és meghódításának nagy munkájába.

Kedves Kubászov és Farkas elvtárs!

Önök nagyszerű helytállásukkal méltán érdemelték ki a Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság megbecsülését, a szovjet és a magyar nép tiszteletét, a világ közvéleményének elismerését. Űrpárosuk teljesítménye az egyetemes tudomány fejlődését, az egész emberiség, egyben hazájuk érdekeit szolgálta. Tovább mélyítette népeink egységét, együttműködését, a megbonthatatlan magyar–szovjet barátságot. Büszkék vagyunk önökre, hősi tettükre, amelyhez még egyszer szívből gratulálunk.

Farkas Bertalan elvtárs, ön dicsőséget szerzett a Magyar Népköztársaságnak. Kitartó szorgalma, tudása, fegyelme, bátorsága ösztönző példa lehet ifjúságunk számára. Ön valóban rászolgált a bizalomra és arra a tiszteletre, elismerésre és szeretetre, amely személyét és nevét ma övezi. Szocialista társadalmi rendszerünk lehetővé teszi, hogy az ember szabadon kifejleszthesse egyéniségét, tudását, képességeit, de ehhez a szűkebb környezet, mások segítsége is kell. Ezért, amikor önt köszöntjük, tisztelettel köszöntjük szüleit, tanítóit, a Magyar Néphadsereg tisztjeit, oktatóit, kommunistáit, akik kiváló repülővé nevelték; feleségét, aki támasza önnek – mindnyájan joggal büszkék lehetnek az ön nagy teljesítményére.

A magyar nép azokban a napokban is, amikor figyelemmel követte a szovjet–magyar űrpáros égi útját, odaadóan és eredménnyel végezte mindennapi munkáját, és június 8-án megválasztotta az országgyűlés, a tanácsok új tagjait. Ezen a választáson népünk imponáló módon kifejezte egységét, rendszerünk, a szocializmus, a béke melletti elkötelezettségét, bizodalmát, hogy feladatainkat megoldjuk, s előrehaladunk történelmi utunkon, a fejlett szocializmus építésének útján.

A szovjet űrkutatásnak, az Interkozmosz-programnak, az első szovjet–magyar páros űrutazásának sikere is nagy bizakodással tölt el bennünket, hogy célunkat elérjük: a kozmosz is, a Föld is a békés alkotó munka színtere marad, az egész emberiség javára és boldogulására.

Népszabadság, 1980. június 17.

FELSZÓLALÁS AZ ORSZÁGGYŰLÉS 1980. ÉVI ŐSZI ÜLÉSSZAKÁN

1980. SZEPTEMBER

A kormány munkaprogramja elvi, reális, előremutató, megfelel a Magyar Szocialista Munkáspárt XII. kongresszusa útmutatásainak és a Hazafias Népfront választási felhívásában megfogalmazott céloknak. Ezért a Lázár elvtárs által előterjesztett programmal egyetértek. Amikor a tisztelt országgyűlés a Magyar Népköztársaság kormányának programját tárgyalja, valójában politikánk, szocialista építésünk, jövőnk alapkérdéseit vizsgálja. Ezekhez kívánok – az előttem szólókhoz hasonlóan – én is hozzászólni.

A programbeszéd fölvázolta a nemzetközi helyzetet, a világ jelenlegi politikai állapotát. A nemzetközi események közül kiemelhetjük az öt évvel ezelőtt Helsinkiben tartott európai biztonsági és együttműködési értekezletet, amely bizonyos tekintetben új szakaszt nyitott földrészünk politikai életében. Befejezését jelentette a hidegháború kiélezett szakaszának, s egyben kezdete is volt egy pozitív folyamatnak, amelynek során a Helsinkiben elfogadott elvek nagy hatással voltak a világ, s különösképpen Európa politikai helyzetére. E folyamat eredményeképpen erősödtek az európai országok – közöttük természetesen a különböző társadalmi rendszerű államok – politikai kapcsolatai, és kedvező változások következtek be a világpolitikai helyzet alakulásában is. Ezzel magyarázható, hogy a különböző társadalmi rendszerű országokban élő emberek, a népek világszerte üdvözölték a helsinki értekezletet és annak kedvező nemzetközi kihatását.

A nemzetközi helyzetben időközben változás következett be. Megítélésünk szerint ezt az Egyesült Államok, a NATO lépései idézték elő. Idesoroljuk az 1978. évi washingtoni NATO-döntést, amely a fegyverkezés új hullámát indította el, és a NATO múlt év decemberi brüsszeli

ülésének határozatát az új típusú amerikai közép-hatósugarú nukleáris rakéták gyártásáról és Nyugat-Európába történő telepítéséről. De sok más hasonló kedvezőtlen fejlemény is hozzájárult ahhoz, hogy újból hidegháborús szelek fújnak a világon. Ilyen körülmények között joggal állíthatjuk, hogy a nemzetközi helyzetben egyidejűleg vannak jelen az enyhülés és a feszültség tényezői.

Nem javult a helyzet a világ különböző feszültséggócaiban sem. A közel-keleti problémák továbbra is megoldatlanok és veszélyesek. Közép-Keleten sem rendeződtek a viszonyok, sőt – ezt sajnálattal kell említenem – Irak és Irán fegyveres konfliktusa tovább élezi a helyzetet a Perzsa-öbölben és környékén. Ez nem szolgálja Irak és Irán népeinek javát, ezzel szemben a nemzetközi imperializmus malmára hajtja a vizet. Éppen ezért őszintén helyeseljük az ENSZ Biztonsági Tanácsának felszólítását a fegyverszünetre. Azt kívánjuk, hogy Irak és Irán tárgyalások útján találjon politikai megoldást a közöttük fennálló vitás kérdések rendezésére.

Délkelet-Ázsiában is csak lassan és nehezen oldódnak a feszültségek. Növeli a helyzet bonyolultságát a jelenlegi kínai külpolitika, amely alapvetően szocialistaellenes, szovjetellenes, s ebből kiindulva a legkülönbözőbb kérdésekben és területeken a feszültség növelésére törekvő imperialista körök kezére játszik.

Ilyen a mai világ, amelyben élünk, dolgozunk és harcolunk. Célunk világos, a fő nemzetközi kérdésekben álláspontunk közérthető: az enyhülésért, egy békésebb világért küzdünk. A fegyverzet alacsonyabb szintjén megvalósuló egyenlő biztonság hívei vagyunk. Változatlanul az a nézetünk, hogy a nemzetközi életben szükségszerűen jelentkező minden vitás kérdést tárgyalásos, politikai úton kell megoldani.

Pártunk és kormányunk külpolitikai tevékenységét ebben a bonyolult helyzetben is az a törekvés vezeti, hogy megőrizzük az enyhülés vívmányait, fenntartsuk nemzetközi kapcsolataink kialakult rendszerét.

Rendkívül fontos eseményként tartjuk számon Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársnak, a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága főtitkárának, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnöksége elnökének találkozóját Giscard d'Estaing-nel, a Francia Köztársaság elnökével Varsóban, valamint Helmut Schmidttel, a Német Szövetségi Köztársaság

kancellárjával Moszkvában. Ugyanígy üdvözöljük a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok külügyminiszterének csütörtökön megtartott tárgyalásait is.

A magyar diplomácia is ugyanezen célokért, a kapcsolatok fenntartásáért és a további eszmecserék folytatásáért dolgozott az elmúlt hónapokban. Ezt szolgálta külügyminiszterünk látogatása, tárgyalása a Német Szövetségi Köztársaságban. Mi a békés tárgyalások útját járjuk a jövőben is.

Sokat várunk az Egyesült Nemzetek Szervezetének most folyó ülésszakától. Reméljük, hogy az ott napirenden levő legfontosabb kérdésekben, így a leszerelés ügyében hozzájárul az érdemi előrehaladáshoz. Meggyőződésünk, hogy ezt nagyban elősegíti Gromiko elvtárs beszéde, amely a legfontosabb nemzetközi kérdésekben a szovjet álláspontot kifejtve, a Varsói Szerződés tagállamainak nézeteit is képviselve, a reálisan gondolkodó emberek által elfogadható javaslatokat tett. Hangsúlyozta, hogy a Varsói Szerződés országai nem törekednek katonai fölényre, és senkire sem kívánják rákényszeríteni az akaratukat. Készek együttműködni a leszerelés megoldásában, a feszültség csökkentésében, elmenve egészen odáig, hogy – amennyiben a NATO-országok részéről is megvan rá a készség – hajlandók akár a két szervezet egyidejű feloszlatására is.

Ugyancsak üdvözöljük a szovjet külügyminiszter azon javaslatát, hogy valamennyi állam, de legfőképpen a Biztonsági Tanács állandó tagjai és a hozzájuk katonai szerződéssel kötődő országok 1981. január elsejétől ne növeljék fegyveres erőiket és fegyverzetüket.

A közelmúltban megkezdődtek a helsinki értekezleten részt vevő államok madridi találkozójának az előkészületei. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozni szeretném, hogy mi a helsinki értekezleten elfogadott ajánlások teljes körének tényleges érvényesítéséért dolgozunk. Az a véleményünk, hogy a madridi tanácskozásnak is konstruktív munkával elő kell segítenie a záróokmány megvalósulását. Ez a célja az előkészítő értekezleten beterjesztett magyar napirendi javaslatnak is. Véleményünk szerint a madridi tanácskozáson tárgyalni kell a helsinki értekezlet résztvevőit érintő összes fontos kérdésről. Ezen belül kiemelten üdvözölnénk, ha Madridban egyetértés születne abban a nagy fontosságú kérdésben, hogy

1981-ben megtartsák a katonai enyhülés és leszerelés kérdéseivel foglalkozó európai konferenciát.

Támogatjuk a Szovjetuniónak azt a rendkívül fontos döntését – amelyet Leonyid Brezsnyev a Schmidt kancellárral folytatott tárgyalások során terjesztett elő –, hogy minden előfeltétel nélkül kész tárgyalni a közép-hatótávolságú nukleáris fegyverekről és az előretolt állomásoztatású amerikai fegyverrendszerekről, minthogy ezek a kérdések szükségszerűen összetartoznak. Számtalanszor hangsúlyoztuk, hogy ugyancsak hívei vagyunk a Szovjetunió és az Egyesült Államok képviselői által Bécsben aláírt SALT–II szerződés hatályba léptetésének, amellyel megnyílhatna az út a más fegyverekre is vonatkozó SALT–III szerződés megtárgyalása előtt.

Ezek a mi alapvető külpolitikai törekvéseink, amelyekről nyugodtan elmondhatjuk, hogy bennük nemcsak pártunk és kormányunk hivatalos álláspontja, hanem egész népünk őszinte óhaja is kifejezésre jut. Mi, a szocializmust építő magyar nép, a világtól semmi mást nem kívánunk, mint azt, hogy béke legyen, és folytathassuk építőmunkánkat. Mindaz, amiről eddig szóltam, természetesen magyar állásfoglalás, de nemcsak egyedül a miénk, hanem kifejezi a szövetségeseinkkel azonos platformunkat is.

Nagyra értékeljük a Varsói Szerződést, amely a mi védőpajzsunk, de még ennél is több: a világimperializmust féken tartó leghatalmasabb erő, amely ma létezik. Ennek megfelelően mi a Varsói Szerződés országaival külpolitikai kérdésekben tanácskozunk, és széles körű, összehangolt együttműködésre törekszünk. Együttműködésre, álláspontunk egyeztetésére törekszünk kivétel nélkül az összes szocialista országgal is. Ez a szocialista országok nagy többségével meg is valósul, és ahol nem így van, az nem a mi hibánk.

A szocialista országok közül kettőről külön is szeretnék szólni. Lengyelországról, amellyel az utóbbi időben a nemzetközi és a magyar közvélemény is sokat foglalkozik. Mint ismeretes, Lengyelországban a társadalom életében felhalmozódott különböző problémák miatt július végén, augusztusban széles körű munkabeszüntetésekre, sztrájkokra került sor, politikai konfliktusok támadtak. Ezeket az eseményeket egész népünk nagy figyelemmel és bizonyos aggodalommal kísérte. Mi szolidá-

risak vagyunk a testvéri lengyel néppel, lengyel testvérpártunkkal, a Lengyel Népköztársasággal, s ennek több oka is van. Egyrészt a történelmi, hagyományos lengyel–magyar barátság, amely az utóbbi évtizedekben szocialista alapon tovább erősödött és szilárdult. A lengyel nép nehéz történelmi útján – a mi népünkhöz hasonlóan – sokat szenvedett, és alapvető törekvése, hogy a megtalált igaz úton, a szocialista építés útján békében haladhasson előre.

A Lengyel Népköztársaság és a Magyar Népköztársaság között sokoldalú együttműködés van. Politikai, gazdasági és kulturális kapcsolataink, a tömegek széles körű érintkezésének révén mint partnerek is érdekelve vagyunk abban, hogy a Lengyel Népköztársaság helyzete szilárd legyen. Ezt az elvtársi, testvéri kapcsolatrendszert, sokoldalú együttműködést a jövőben még tovább akarjuk fejleszteni.

Hazánk és Lengyelország a Varsói Szerződés Szervezetének tagállama. A Varsói Szerződés egysége, ereje létfontosságú a magyar és a lengyel nép, valamennyi tagállam népének, sőt a világ népeinek szempontjából is. Szolidaritással, együttérzéssel, ésszel és szívvel lengyel barátaink mellett állunk. Erről a miniszterelnöki programbeszéd is hangsúlyozottan szólt. Még azt fűzném hozzá, hogy a társadalom fejlődési problémáit a lengyel népnek magának kell megoldania, a Lengyel Egyesült Munkáspárt vezetésével. Mi teljes sikert kívánunk lengyel elvtársainknak, barátainknak, a testvéri lengyel népnek. Ahogyan Lázár elvtárs is megfogalmazta, azt kívánjuk, hogy valamennyi fontos és aktuális kérdésre igazi szocialista megoldást találjanak.

A másik szocialista ország, amelyről szólni kívánok, Jugoszlávia. A közelmúltban teljes együttérzésünket fejeztük ki Jugoszlávia népeivel abban a nagy veszteségben és gyászban, amely őket Tito elnök elhunytával sújtotta. Ezt az alkalmat és az azóta létrejött kapcsolatainkat is felhasználtuk arra, hogy nyomatékosan hangsúlyozzuk: miként eddig, úgy a jövőben is arra törekszünk, hogy sikerrel építsük a kölcsönösen hasznos magyar–jugoszláv politikai, gazdasági, kulturális és sportkapcsolatokat, a lakosság szélesebb körű érintkezését, az egymás belügyeibe való be nem avatkozás elve alapján, kiindulva abból, hogy mi a Varsói Szerződés tagállama vagyunk, Jugoszlávia pedig el nem kötelezett ország. Kapcsolataink jelenlegi állapotával elégedettek vagyunk, és úgy tapasz-

taljuk, hogy mindkét fél részéről megvan az akarat kapcsolataink további kiszélesítésére, elmélyítésére. Érdekeltek vagyunk abban, hogy szomszédságunkban egységes, szocialista Jugoszlávia fejlődjék. Ez nemcsak a két ország népének válik javára, hanem ennek még szélesebb nemzetközi jelentősége is van.

Szolidárisak vagyunk Vietnam, Laosz, Kambodzsa népeivel abban a harcban, amelyet függetlenségükért, szuverenitásukért, felemelkedésükért vívnak. Kiállunk az afgán forradalom mellett. Támogatjuk a Közel-Kelet arab népeit – külön is említve a palesztin népet –, amelyek harcolnak a minden népnek kijáró törvényes jogok érvényesüléséért, az agresszió következményeinek felszámolásáért. A Palesztinai Felszabadítási Szervezetet a palesztin nép egyedüli törvényes képviselőjének ismerjük el.

Szolidárisak vagyunk Ázsia, Afrika, Latin-Amerika népeivel, amelyek igazságos harcot folytatnak szabadságukért, függetlenségükért, egy új gazdasági világrend kialakításáért. Bővülnek kapcsolataink a gyarmati sorból nemrég felszabadult valamennyi fejlődő országgal – ezt kifejezi Losonczi elvtárs mostani afrikai látogatása is. Értékeljük az el nem kötelezett országok mozgalmát, mindazt, amivel ez a mozgalom hozzájárul a világbékéért folytatott küzdelemhez. Támogatjuk az el nem kötelezett államok minden olyan lépését, amely az imperializmus megfékezését szolgálja. Az utóbbi években a politikában – a nemzetközi politikában is – gyakran találkozunk az emberi jogok fogalmával. Ez valóban fontos, tiszteletre méltó gondolat, de talán szükség volna az emberi jogok fogalmának bizonyos tisztázására is. Ami bennünket illet, készek vagyunk ehhez hozzájárulni, és a jogok érvényesülését mindenütt a világon elősegíteni.

Meggyőződésünk, eddig a szocialista országok tették a legtöbbet ezen a téren, mert az élet nélkülözhetetlen alapfeltételeit jelentő emberi jogokat – mint például a létbiztonsághoz, a munkához való jogot – mi jobban biztosítottuk, mint a kapitalista országok. Ezzel kapcsolatban azért meg kell említeni egy-két dolgot mindazon jóindulatú emberek számára, akik a tőkés világban is meggyőződésből vallják az emberi jogok szükségességét. Mi nem helyeseljük például, ha valaki valamely ország nevében egy másik országban akarja biztosítani az emberi jogo-

kat. Azt tartjuk, hogy a felelős tényezőknek saját országukban kell érvényesíteniük az emberi szabadságjogokat.

Az emberi jogok kapcsán a népek jogára is gondolni kell, mert a kettő nagyon nehezen választható el egymástól. Miféle emberi jogokról lehet beszélni olyan népek esetében, amelyek elnyomás alatt élnek, és a világnak még mindig nem jelentéktelen részén kénytelenek elszenvedni a faji elnyomást és üldözést, a bőr színe alapján való megkülönböztetést, vagy a külföldi imperialista fegyveres beavatkozást? Érvényesülhetnek-e az emberi jogok ott, ahol az imperializmus megakadályozza, hogy nemzeti kincseikkel maguk rendelkezzenek, s elnyomják a népek elemi törekvéseit a szabadságra, a szuverenitásra, a gazdasági egyenlőségre? Figyelmükbe ajánljuk mindazoknak, akik az emberi jogokat a szívükön viselik: a népek jogait kell biztosítani ahhoz, hogy az emberi jogok a világ valamennyi országában ténylegesen érvényesüljenek. A népek jogaihoz pedig hozzátartozik a társadalmi cél és rend szabad megválasztása is. Egyaránt ellenezzük a forradalom és az ellenforradalom exportját. Teljes szolidaritást vállalunk a gyarmati elnyomás, az újgyarmatosítás ellen küzdő népekkel. Elutasítjuk azt a rögeszmét, hogy Dél-Afrika színes bőrű lakossága, Namíbia népe vagy más országok népei azért küzdenek a kolonializmus ellen, mert valamiféle kommunista ügynökök uszítják őket. Ez nem igaz, s ezt azok is tudják, akik ezt a rágalmat terjesztik. Mi, kommunista meggyőződésű emberek, lehetőségeinkhez mérten, a nemzetközi jog tiszteletben tartásával segítjük a harcoló népeket.

Nekem egyébként is mély meggyőződésem, hogy ha valaki közülünk Dél-Afrika színes bőrű lakóinak, Namíbia népének vagy a politikai terrorgyilkosságokkal fenyegetett latin-amerikai haladó embereknek azt mondaná – ami persze a mi oldalunkról kizárt dolog –, hogy tűrjetek, ne harcoljatok, akkor sem hallgatnának ránk. Mert – s ezt mindenkinek meg kellene értenie – új világ született, amelyben a szocializmus világrendszerré vált, a gyarmati rendszer klasszikus formájában egyszer s mindenkorra megsemmisült, és az újgyarmatosítás minden formája is pusztulásra van ítélve. A népek többé nem viselik el az idegen igát. Éppen ezért harcukat minden tisztességes embernek támogatnia kell.

Szólni kívánok – mégpedig megelégedéssel – a fejlett tőkésországokkal

fennálló kapcsolatainkról is. Mi, a békés egymás mellett élés elvét a gyakorlatba átültetve, jó kapcsolatokra törekszünk ezekkel az államokkal. Ezt sok országgal sikerült megvalósítani. Ezek közé tartozik például Finnország, a szomszédos Ausztria, a Német Szövetségi Köztársaság, Franciaország, Olaszország – és így lehetne még sorolni tovább. Az Amerikai Egyesült Államokkal is rendezni tudtunk több – s ezen belül két lényeges – vitás kérdést. Kapcsolatunk normalizálódott. A haladás erőivel való teljes szolidaritásunk mellett a fejlett tőkésországokkal békés egymás mellett élésre, sokoldalú, gyümölcsöző kapcsolatokra törekszünk. Ide sorolhatók a politikai kontaktusok, a szükségszerű eszmecserék, a kölcsönösen előnyös gazdasági és kulturális kapcsolatok, sőt a lakosság széles körű érintkezése is. Tapasztalataink szerint ez a politika nem válik hátrányunkra. A lakosság széles köreinek kölcsönös látogatása is a mi igazságunk felismerését szolgálja. Ennek hatására nálunk eltűnnek a nyugati paradicsomról kialakult illúziók, a nyugati látogatókban pedig szertefoszlanak az életünkkel kapcsolatosan a burzsoá propaganda által táplált rémképek, s inkább azon csodálkoznak, hogy milyen emberi és nyugodt élet van Magyarországon.

Amikor hangsúlyozzuk, hogy készek vagyunk az együttműködésre minden reálisan cselekvő politikai tényezővel, akkor hozzátesszük: a tőkés világban ilyen kapcsolat csak azokkal alakulhat ki, akik valóságunkat, a Magyar Népköztársaságot a tényeknek megfelelően fogadják el, akik tiszteletben tartják, hogy népünk a szocializmus építésének útján jár, és azon fog járni a jövőben is. Akik ezt tudomásul veszik – s nekünk egyéb feltételünk nincs –, azokkal készek vagyunk mindenféle értelmes együttműködésre, beleértve azt a törekvést is, hogy a világon béke legyen.

A világhelyzet áttekintése erősíti azt a mély meggyőződésünket, hogy az enyhülés az egyetlen ténylegesen járható út. A feszültség növelése, a hidegháború: zsákutca. Ennek a zsákutcának a végén egy erős fal van, amelyen még a kalandorlépésekre leginkább hajlamos imperialisták sem hatolhatnak át. Mert ennek a zsákutcának a torlasza: a világ összes népeinek békeakarata! Ha egyszer megszavaztatnák a világ népeit, akkor minden országban minden nép – társadalmi rendszerétől függetlenül – a békére szavazna. Ezt jól kifejezi a jelenleg Szófiában ülésező Népek világparlamentje a békéért, amelyen 120 országból több mint kétezer

résztvevő – politikai hovatartozására, világnézetére, hivatására való tekintet nélkül – az emberiség elszánt békeakaratát képviseli. A békéért és a társadalmi haladásért folyó küzdelemnek óriási a jelentősége, mert nincs olyan ország, amelynek kormánya figyelmen kívül hagyhatná a közvélemény szavát. Ez a mi külpolitikai elvünk és gyakorlatunk. Minden tettünket az a mély meggyőződés vezérli, hogy nemzetközi harcunk összhangban áll szocialista célkitűzéseinkkel, népünk elemi érdekeivel és akaratával.

Belpolitikai kérdésekre rátérve szeretném én is kiemelni, amit Lázár elvtárs programbeszéde is hangsúlyozott: a Magyar Népköztársaság belpolitikai helyzete kiegyensúlyozott, szilárd, s ez a jövőben is így lesz. Egyetértve mindazzal, amit Lázár elvtárs belpolitikánkról és törekvéseinkről mondott, szólni kívánok néhány más természetű kérdésről, s ennek során ismerős dolgokról is. Hiszen sokszor a régi dolgok sem vesztik el aktualitásukat. Gondolok egyebek között arra, hogy megéri a fáradságot, ha a csaknem negyedszázaddal ezelőtt népünknek tett ígéretünket – amikor nagyon nehéz belpolitikai helyzetben voltunk és kiutat kerestünk – összevetjük azzal, amit abból megvalósítottunk.

Először a Magyar Szocialista Munkáspártról szeretnék szólni. Jól ismert, hogy alkotmányunk is rögzíti: társadalmunk vezető ereje a magyar munkásosztály marxista–leninista pártja. A vezetést mi eszmeipolitikai irányításnak tekintjük, melynek az a funkciója, hogy szervezze és mozgósítsa a tömegeket az építőmunkára. Ezt értjük a vezetésen, hozzátéve, hogy a pártnak az alkotmányban is rögzített szerepe számunkra természetesen végtelenül megtisztelő, de egyben nagyon nehéz és felelős szolgálat is. Nem uralkodás, hanem a nép ügyének becsületes szolgálata. Ez a lényege a párt vezető szerepének.

Legfőbb módszerünk a meggyőzés, nem a parancsolgatás. Különleges történelmi helyzetekben egy nép forradalmi erőinek arra is készen kell lenniük, hogy a haladás ügyét erővel védelmezzék. De ez a történelem ritka pillanataira vonatkozik. A konszolidált építőmunka korszakában másra van szükség. Azt valljuk – s ezt vallottuk a kapitalista rendszer, a tőkéshatalom ellen vívott harc idején is –, hogy mi annyian vagyunk, ahány embert igazunkról és a szükséges tennivalókról képesek vagyunk emberi szóval meggyőzni. Ez vezérel bennünket a jövőben is.

Ebben a politikában és az ilyen módszerekben van pártunk ereje. Amit annak idején megfogadtunk, azt ma az ország egész népe a gyakorlatban tapasztalja: mindig csak olyan határozatokat hozunk, amelyek kizárólag a párt tagjaira és a Kommunista Ifjúsági Szövetségre kötelezőek, hiszen ez a párt ifjúsági szervezete. Ha a párt vezető testületeiben az ország alapvető, fő kérdéseiről tárgyalunk, vagy bármilyen más témát megvitatunk, mindig figyelembe vesszük és tiszteletben tartjuk az állami szervek, valamennyi társadalmi szerv és mozgalom önállóságát, felelősségét. Eddig is erre törekedtünk, és erre törekszünk a továbbiakban is.

Társadalmunk politikai rendszerének fontos eleme az állam, amellyel a marxista–leninista elmélet tudományos alapossággal, sokat foglalkozott. Megállapította, hogy az állam az osztálytársadalmak szülötte, amely meghatározott körülmények között majd el fog halni. De a történelmi fejlődés jelen szakaszában is szükséges pontosan meghatároznunk az állam szerepét. A szocialista rendszerben az állam funkciója és tevékenysége megváltozik. Magyarországon a szocialista fejlődés jelenlegi szakaszában nincsenek antagonisztikus, kibékíthetetlen osztályellentétek, nincsenek kizsákmányoló osztályok. Az állam elnyomó funkciója – belpolitikai értelemben – elhalványult, s már-már eltűnőben van. Növekszik viszont – és véleményünk szerint a szocialista építés egész szakaszában növekedni és erősödni fog – az állam szervező funkciója a gazdasági és kulturális építés legfontosabb területein. Mi így fogjuk fel az állam szerepét, amely egyben országunk szabadságát, szuverenitását, nemzeti függetlenségünket is védelmezi, amire a jelenlegi világhelyzetben szükség van.

Politikai rendszerünkben a tömegszervezetek, a tömegmozgalmak nélkülözhetetlenek. Munkájukban a párt tagjai minden szinten részt vesznek. Ezek a szervezetek önállóak, és rendeltetésüknek megfelelően működnek. Így például a szakszervezetek – amint ezt tegnapi felszólalásában Herczeg elvtárs nagyon helyesen megemlítette – önállóan dolgoznak, végzik a maguk – a mi viszonyaink között több irányú – feladatait. Fundamentális támaszai a nép hatalmának, és segítik az anyagi javak létrehozását. Másfelől védik, képviselik tagságuk mindennapi érdekeit. Ez nem üres szó, hanem valódi igény és szükséglet.

Irányítási rendszerünk a gazdasági életben – de nemcsak ott – de-

centralizált, nagy önállóságot biztosít az egyes gazdasági szerveknek, üzemeknek és vállalatoknak. Ez nemcsak az állami, gazdasági vezetők önállóságát és felelősségét fokozza, hanem az ott dolgozó pártszervezetekét, szakszervezetekét, KISZ-szervezetekét is. Hiszen egy jóravaló igazgató mellett, aki elsősorban a termelékenység fokozását, a vállalat nyereségét tartja szem előtt, kellenek olyan intézmények, amelyek révén ellenőrizhető a politika helyessége, és lehetővé válik a dolgozók elemi, napi érdekeinek védelme és képviselete. Így működik politikai rendszerünk, és ugyanezen az úton akarunk továbbhaladni.

Vannak-e hibák politikai intézményeink működésében? Úgy gondolom, vannak, ezt a pártkongresszus is megállapította. Ez alól a párt, a szakszervezet, az ifjúsági szövetség sem kivétel. Miféle hibák ezek? A gyakorlat hibái, a határozatok végrehajtásának gyengeségei, de akadnak másfajta hibák is. A pártszervezetek, a tömegszervezetek és a tömegmozgalmak munkájában a konszolidált helyzetből fakadó betegségeket is fölfedezhetünk. Elfeledkeztünk bizonyos tanulságokról, és egy kicsit túlszerveztük saját magunkat és társadalmunkat is. Egy ülésre – legyen az párt-, szakszervezeti vagy KISZ-ülés – szinte már csak tudományos felkészüléssel lehet elmenni. Annyi papírt és statisztikai adatot kell elolvasni, hogy szédül tőle az ember. Mindig eszembe jut, hogy milyen nehéz helyzetben lehet egy fiatal magyar állampolgár, például egy leány, aki párttag, szakszervezeti tag, KISZ-tag, s talán még a népfrontban is aktíva. Vajon hányszor magyarázzák meg neki – és sajnos ugyanazokkal a szavakkal –, hogy mi a helyzet és mi a tennivaló?

Nehezítő tényező a helyenként növekvő bürokrácia is. Ez, úgy látszik, nemcsak a kapitalista rendszer sajátossága, hanem, sajnos, valamelyest kitermelődik a szocialista rendszerben is. Olyan ez, mint amikor az eleven vízfolyás nyomán lerakódások, vízkövek képződnek. Tehát tartsuk mindig kéznél a drótkefét, és távolítsuk el ezeket a lerakódásokat.

Külön szeretnék szólni a nemzeti egységről, a Hazafias Népfront néhány kérdéséről. Mi azt valljuk, hogy megszületett, növekszik és erősödik népünk szocialista nemzeti egysége. Ez osztályok szövetsége, hiszen társadalmunkban vannak még – bár nem ellentétes érdekű – osztályok, rétegek. Vannak párttagok és pártonkívüliek, különböző világ-

nézetű, nemzetiségű emberek, akiknek összefogása a népfrontmozgalom keretében a nemzeti egység fontos eleme. És ez jó dolog.

A nemzeti egységről szólva gyakran említjük a szocialista jelzőt. Ez helyes, mert ezzel meghatározzuk a nemzeti egység célját, történelmileg új vonásait. Mert milyen tartós nemzeti egység lehetett, mondjuk, egy kizsákmányoló tőkés és a kizsákmányolt proletár, a nagybirtokos és a jobbágy között? Most a nemzeti összefogásnak új és szilárd alapjai vannak, az új, szocialista rendszerben mindnyájan közelebb kerültünk egymáshoz. Mi ezt a folyamatot, a szocialista nemzeti összefogást, a szocialista demokráciát erősíteni, fejleszteni akarjuk. A szocialista rendszer nem egy véglegesen befejezett épület, nem egy kifaragott kőszobor, amely így marad az idők végezetéig. A szocialista társadalmi rendszer élő társadalom, amelynek szünet nélkül fejlődnie kell.

Belpolitikai fejlődésünk fő iránya a szocialista demokrácia további kibontakoztatása, másképp kifejezve, szövetségi politikánk folytatása. Ez a számunkra oly fontos szocialista nemzeti egység, a párt és a tömegek összeforrottsága nem egy pillanat alatt született meg, ezért óvnunk, erősítenünk kell. Ahogyan Bíró plébános úr is említette, a minap emlékeztünk meg az állam és a katolikus egyház viszonyát 30 éve rendező nagy jelentőségű megállapodásról. Ez idő alatt kialakult az állam és az egyház rendezett viszonya, amely rendszerünk nagy történelmi vívmánya. Az, hogy az egyház az új társadalom viszonyai között is megtalálja a maga helyét, egyrészt népünk érdeke, államérdek, de érdeke az egyháznak is. Emellett külön is érdeke a hivő embereknek. Nincs és nem is lehetséges olyan statisztika, amelyik kimutatná, hogy hány hivő és nem hivő van nálunk; ez magánügy. De tény, hogy jelentős számban vannak hivők Magyarországon. Engem különösképpen nem zavar, hogy valaki vasárnap az öregfiúk csapatában futballozik vagy misére megy. Sokkal fontosabb, hogy eljutottunk odáig: a vallásos emberek meggyőződéssel szolgálhatják a haladás, a szocializmus ügyét, miközben hitükhöz is hűek maradnak. Nem kell, hogy emiatt lelkiismereti válságba kerüljenek. Ezt az eredményt nagyra értékeljük, és ha lehet, tovább erősítjük. Vallása, hite miatt senkit sem érhet semmiféle társadalmi hátrány. Hazánkban teljes a lelkiismereti szabadság, mindenki maga dönti el világnézeti hovatartozását.

Nálunk teljes mértékben érvényesül az állampolgári egyenlőség, pártállásra, világnézetre, nemzetiségi hovatartozásra való tekintet nélkül. A közfunkciók is nyitva állnak mindenki előtt. E tekintetben elég körülnézni e teremben. A párttagok mellett jelentős számú párton kívüli képviselő ül itt. Képviselve vannak a dolgozó osztályok és rétegek: munkások, parasztok, értelmiségiek, alkalmazottak, nők, a legkülönbözőbb korosztályok, valamint az egyházak, a nemzetiségek. Országgyűlésünk, legfőbb törvényhozó szervünk híven tükrözi szövetségi politikánkat, szocialista nemzeti egységünket, összefogásunkat.

Nyugaton azzal gyanúsítanak minket, hogy a másként gondolkodók, a belső ellenzék nem nagy csapatával, úgymond, szerződést kötöttünk, bizonyos „tabukat" kikötve, például azt, hogy nem szabad támadni a párt vezető szerepét, a szocialista rendszer alapjait, szövetségi rendszerünket. Persze, ilyenfajta szerződések vagy tárgyalások nem voltak, de úgy látszik, tényleg van egyfajta hallgatólagos egyetértés a másként gondolkodók nem különösen nagy számú táborával, amit talán úgy lehet a legérthetőbben kifejezni, hogy jobb a békesség.

Időszakonként – jelenleg a nemzetközi helyzet kapcsán – azt mondják, hogy a magyar politika most „keményedni" fog. Erre csak azt válaszolhatjuk, amit már a pártkongresszus is hangsúlyozott, hogy Magyarországon a nagy osztályharcok időszaka befejeződött. Magyarország dolgozó osztályai legyőzték és megsemmisítették a volt kizsákmányoló osztályok hatalmát. Nekünk osztályharcot ebben az értelemben már nem kell folytatnunk. De még ennek a harcnak a menetében is az volt a munkásosztálynak és forradalmi élcsapatának az elve, hogy ne törekedjünk a helyzet élezésére. A harcot akkor éleztük, amikor minket erre rákényszerítettek. Most erre semmiféle jelentős társadalmi tényező sem késztet bennünket, politikánkat sem kell „keményítenünk", a pártnak nincs is ilyen szándéka. De figyelnünk kell bizonyos dolgokra, például a nemzetközi helyzet éleződésére. Ilyenkor a világ minden államában arra intik az állampolgárokat, hogy kicsit szorosabbra zárják soraikat.

Így tehát nekünk semmiféle belpolitikai okunk és szándékunk sincs a dolgok élezésére, és bízunk abban, hogy erre nem is kerül sor. De azt is meg szeretném mondani, hogy aki az alapvető vívmányainkat támadja, annak csak egy régi magyar mondás szerint válaszolhatunk: amilyen

az adjonisten, olyan lesz a fogadjisten. Mi tehát nem keressük az összeütközést, de szükség esetén nem is térünk ki előle, mert vívmányainkat, amelyekért az egész nép megszenvedett és megdolgozott, senkinek a világon nem engedjük bántani. És amikor azt mondjuk, hogy mi a szocialista demokrácia útját járjuk, akkor a magunk, pártunk, munkásosztályunk, népünk útjára-feladataira gondolunk. Kívülről senki ne próbálja továbbfejleszteni szocialista demokráciánkat.

Már jó néhány éve a gazdasági építés új szakaszában járunk. A szocialista fejlődés jelenlegi szintjén megszűntek az extenzív fejlődés lehetőségei, a továbbiakban már csak intenzív fejlődésre van mód. Ennek rendeljük alá a növekedési ütemet is. Korábban gyakran büszkélkedtünk azzal, milyen gyors ütemben fejlődött szocialista gazdaságunk. Tény, hogy a kezdeti szakaszban mindig könnyebb egy kicsit gyorsabban haladni, mint később, egy bizonyos szint elérése után. Gondoljunk csak az élsportolókra: a futónak, aki a 100 métert 11 másodpercen belül futja, minden további tizedmásodpercért nagyon meg kell küzdenie. Így van ez a gazdasági munkában is. Ma a nyereséget újabb egy-egy százalékkal növelni már nehezebb, mint valamikor 10 százalékkal. A világgazdaságban is új helyzet állt elő. Bekövetkezett az 1973–1974. évi óriási árrobbanás, amely minket hátrányosan érint. De érezhetők általános problémák is, ilyenek a különféle pénzügyi nehézségek, diszkriminációk, a kapitalista világ recessziója.

Exportunk értéke ma már eléri a nemzeti jövedelem 50 százalékát. A világgazdasági körülményeket megváltoztatni nem tudjuk. Olyan feltételek között kell élnünk, dolgoznunk, előrehaladnunk és boldogulnunk, amilyenek a mai helyzetből adódnak. Az elmúlt másfél évben a korábbinál szigorúbb feltételek között kellett gazdálkodnunk. Ennek bizonyos eredményei már mutatkoznak. A fő célunk a népgazdaság s főként a nemzetközi fizetési mérleg egyensúlyi helyzetének javítása volt. Kemény munkát végeztünk, és a legkényesebb, legfontosabb területen, az ország fizetési mérlegének alakulásában sikerült bizonyos javulást elérnünk. Tőkés külkereskedelmi forgalmunk idén eddig csaknem egyensúlyban van, exportunk több mint 90 százalékban fedezte az importot. Ez jelentős előrelépés a korábbi évekhez képest, ezt a munkát folytatnunk kell.

A javulás lényeges tendenciái mutatkoznak a népgazdaság többi, nem

kevésbé fontos egyensúlyi kérdésében is. Az ipar, a mezőgazdaság, a közlekedés dolgozói a terv szerint végezték munkájukat. Üzemeink kisebb létszámmal – mintegy százezerrel kevesebb emberrel – oldották meg feladataikat, a munkaerőhelyzet feszültsége tehát valamelyest csökkent. Az energiafelhasználás is jobb volt az elmúlt másfél évben, mint annak előtte. Korábban évente mintegy hat százalékkal növekedett az ország energiafogyasztása, másfél év óta viszont – részben az ütem csökkenése, részben a takarékosabb energiagazdálkodás miatt – az energiafelhasználás nem növekedett. A jövőben tovább kell takarékoskodnunk az energiával.

Gazdasági helyzetünkről beszélve érdemes szóba hozni azt is, hogyan tanácskozunk mi mostanában. A Központi Bizottság és végrehajtó szervei, a megyei pártbizottságok, a Minisztertanács, a Gazdasági Bizottság olykor olyan üléseket tart, amelyekre ha fekete hajjal megy be az ember, akkor megőszülve jön ki, mert ott többnyire bajokról, nehézségekről, problémákról, az elmaradó üzemekről, ágazatokról tárgyalnak. Bizonyos mértékig ugyanígy van ez nyilvános tanácskozásainkon is. A sajtó, a rádió, a televízió jószándékúan még hozzá is tesz sok más bajt és problémát.

Tudjuk, hogy üzemeink fejlődése egyenetlen; vannak kiválóak, élenjárók, mások megütik a mércét, eleget tesznek a kötelezettségeknek, és vannak gyengék is. A közvéleményt általában a problematikus vállalatok foglalkoztatják, de nekünk szólnunk kell azokról is, amelyek kiemelkedőek, hatékonyan dolgoznak, a helyes irányban haladnak, s jó eredményeket érnek el. Ilyen a Magyar Vagon- és Gépgyár, a Csepel Autó, az Ikarus, az Alumíniumipari Tröszt és annak több gyára – amelyek közül tegnap itt veszprémi üzemről is hallottunk –, továbbá a Chinoin, a Kőbányai Gyógyszerárugyár, a Medicor, a Borsodi Vegyi Kombinát, a Tiszai Vegyi Kombinát. Említésre méltó a Péti Nitrogén Művek műtrágyatermelése és az Egyesült Izzó kiváló minőségű árui. Ezek az üzemek jól példázzák, hogy megfelelő hozzáállással nagy eredmények érhetők el. Azt kívánjuk, hogy folytassák ezt a munkát, a többiek pedig kövessék őket.

Ilyen üzemek természetesen más ágazatokban is vannak. Ezek a példák is azt mutatják, hogy nem kevés az, amit már elértünk. Az ország

lélekszámát figyelembe véve, az autóbuszgyártásban ma Magyarország az első a világon; a termelés 80 százaléka export, a világ autóbusz-exportjának egyötödét hazánk adja. Az izzólámpagyártásban az egy főre számított termelést tekintve ugyancsak elsők vagyunk, s a termékünk 85 százalékát exportáljuk. Svájc után a második helyen állunk a nemzetközi gyógyszerexportban. Az egy főre számított bauxit-timföld termelésben a világ hatodik-hetedik helyét foglaljuk el. A műanyag-, a műtrágya-, a kénsav-, a cement- és az acélgyártás terén az első húsz ország között vagyunk.

Mezőgazdaságunkról szólva sem lehetne felsorolni azokat az üzemeket, amelyekben a sok becsületes törekvés nyomán már szép eredmények születtek. Csak a nagyságrend miatt említem Bábolnát, a nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezetet. A magyar mezőgazdaság dolgozói, a földek művelői és mindazok, akik részesei az eredményeknek – a tudományos kutatók, technikusok és a magyar munkások – rövid történelmi időszak alatt elérték, hogy Magyarország ma lényegesen kisebb földterületen kétszer annyi szemes terményt állít elő, mint a háború előtti utolsó békeévben. Az egy főre jutó szemestermény-termelésben pedig – több éves átlagot nézve – túlhaladta az egy fő–egy tonna arányt. Ezt sok ország még csak célkitűzései között tartja számon.

A búza és a kukorica egy hektárra számított átlagtermésében a világ első öt országa között van a magyar mezőgazdaság. Az egy főre jutó hústermelésben Európában a második-harmadik helyet foglaljuk el. És lehetne még tovább sorolni a mezőgazdaság szép eredményeit. Mindez a szocialista gazdálkodás, szocialista forradalmunk számottevő eredménye. Ezeket a sikereket a szocialista nagyüzemek, az állami gazdaságok, a termelőszövetkezetek és a háztáji gazdaságok érték el, s hozzájárultak a maguk módján ezekhez még a kisegítő gazdaságok, sőt a kertbarátok is. Feladatunk, hogy még ezeket az eredményeket is túlszárnyaljuk. Ennek érdekében a jövőben is minden lehetséges támogatást megadunk mind a szocialista nagyüzemek, mind a háztáji és kisegítő gazdaságok munkájához, mert mindezekre szükség van.

Az utóbbi években a közlekedésben is jelentős eredményeket értünk el. A teljesség igénye nélkül: nagymértékben korszerűsítettük a vasutat, dízel- és elektromos mozdonyok váltották fel a gőzösöket, javultak a pá-

lyatestek, és kicserélődött a vagonpark egy része. Ez az ágazat megfelelően elégíti ki a népgazdaság szükségleteit, ami azért is fontos, mivel Magyarország jelentős tranzitút, nagy nemzetközi forgalmat bonyolít le. Ugyancsak számottevőek az eredmények a személyszállításban. Nem egy nyugati ország várospolitikusát hallottam némi irigységgel beszélni fővárosunk és általában országunk tömegközlekedéséről. Az előrelépés valóban jelentős, s nemcsak a metróról van szó, hanem a vasútról és az autóbusz-közlekedésről is. Nem hiszem, hogy sok olyan ország lenne, ahol, mint nálunk, úgyszólván minden lakott területet el lehet érni autóbusszal. A közlekedés dolgozóitól – az eddigiekhez hasonlóan – az árués személyszállítási feladatok megoldását bizalommal várjuk a jövőben is.

Előreléptünk az életszínvonal terén is. 1979-ben és 1980-ban becsületesen, nyíltan megmondtuk, hogy ebben a szakaszban csak az életszínvonal elért szintjének védelmét ígérhetjük, s ehhez is komoly erőfeszítések kellenek. Amit ígértünk, azt megtartottuk. Az elmúlt több mint másfél évben megőriztük a reáljövedelem szintjét, s lehetőségeinknek megfelelően emeltük az alacsony nyugdíjakat, javítottuk a három- és több gyermekes családok, valamint a segélyezésre szorulók helyzetét.

Több évet, nagyobb szakaszt áttekintve megállapíthatjuk: növekedett a kereslet, a jövedelem, a fogyasztás, fejlődött és megfelelő színvonalú volt az ellátás. Tartós gazdaságpolitikai elhatározásunk, hogy olyan béremeléseket, juttatásokat a jövőben sem szavazunk meg, amelyek fedezetéül nem tudjuk biztosítani a megfelelő árualapot! Ami fizetés és jövedelem formájában a lakossághoz jut, annak árufedezetét is meg kell termelnünk.

Gyarapodik tehát az ország. Vonatkozik ez a családi házak, az öröklakások, a magángépkocsik, a háztartási gépek számának növekedésére, s fölösleges is lenne tovább sorolni a bizonyító tételeket. Ha visszaemlékezünk rá, annak idején, körülbelül negyedszázada azt mondtuk: elvünk az, hogy a szocialista építésnek együtt kell járnia a dolgozók életszínvonalának rendszeres emelésével. Becsülettel eleget tettünk tehát a rendszeres emelésre vállalt erkölcsi kötelezettségünknek. Az emberek ma másképpen élnek, mint 10–20 évvel ezelőtt. Sajnos, ennek a változásnak kedvezőtlen hatása is volt: erősödött az egyénieskedés, az önzés, a szerzési vágy. Ezek valóban gondok, de az életszínvonal emelkedése nyomán eze-

ket a problémákat vállaljuk, mert biztosak vagyunk abban, hogy leküzdjük őket.

Fontos, hogy népünk érezze: alkotás, munka nélkül nincs életszínvonal-emelkedés! De ennek a fordítottja is igaz, hiszen, ha jól halad az ország építése, akkor az életszínvonal is emelkedni fog. Ez a lényeges része gazdaság- és szociálpolitikánknak. Eddigi eredményeink is szocialista rendszerünknek, céltudatos politikánknak és mindenekelőtt munkásosztályunk, parasztságunk, értelmiségünk, egész népünk odaadó munkájának köszönhetők.

Jelenleg a gazdasági építés olyan szakaszában vagyunk, hogy csak alacsonyabb növekedési ütemet tudunk elérni. A hatodik ötéves tervidőszakban a nemzeti jövedelem évi háromszázalékos növekedése látszik reálisnak. Ezzel a népgazdaság egyensúlyi helyzetének további javítását akarjuk elérni, amibe beletartozik a nemzetközi fizetési mérleg javítása, a vásárlóerő és a fogyasztói árualap egyensúlya és sok más tényező. Ezek a népgazdaság alapvető kérdései, amelyek a családok életkörülményeit is meghatározzák.

A hatékony, nyereséges termelés biztosításában nagy szerepet játszanak a kormány által meghatározott gazdasági szabályozók, valamint a termelői és fogyasztói árak. A termelői árakat úgy kell szabályozni, hogy azok ne szakadjanak el a világpiaci áraktól. A fogyasztói árakat pedig úgy kell megállapítani, hogy azok is tükrözzék az önköltséget. Mindemellett a kormánynak bizonyos folyamatokat, köztük az életszínvonalat befolyásoló árakat nagyon pontosan kell szabályoznia, hogy a fejlődésünkkel, lehetőségeinkkel összhangban tervezett életszínvonal-emelést megvalósíthassuk.

Úgy is, mint XIII. kerületi képviselő, egy kéréssel fordulok a Minisztertanácshoz. Javaslom, hogy bizonyos területeken vizsgálják meg az árképzést. Akadnak ugyanis olyan ipari ágazatok, ahol szinte kizárólag csak hazai nyersanyagokkal dolgoznak. Mégis, amikor árképzésről van szó, mintha rendkívül meg lennének olajozva a számológépek kerekei, s mintha a számítógépek is több áramot kapnának, akkora summa jön ki az önköltségre. Magyarázatként azt mondják, hogy magas a világpiaci ár, de valójában nagyon kevés közük van az importanyagokhoz. Esetenként a nyereség kiszámítása megalapozatlan, amit nem szabad hagyni! Az ön-

költséget az ipari vállalatoknak nem egyszerűen kiszámítaniuk, hanem – ahol lehet – csökkenteniük kell. A haszonkulcsot sem lehet felelőtlenül megállapítani. Reális számítás és szolid haszonkulcs alapján kell dolgozniuk a vállalatoknak.

Egyetértek Lázár elvtárssal és a többi felszólalóval, akik kiemelték: a bátor és kezdeményező embereket, kollektívákat a kormányzatnak teljes erővel és minden fenntartás nélkül kell támogatnia. Eredményeink nemzetközileg is elismertek. Még a nyugati kommentárok is azt mondják, milyen bátor ez a magyar kormányzat, amikor hozzá mer nyúlni a kényes gazdasági kérdésekhez is. Aztán hozzáteszik, hogy kapitalista módszereket alkalmazunk – ők így „dicsérnek" minket –, pedig mi csak azt mondjuk, hogy nyereségesen kell termelni, vigyázva a minőségre is. Rendszerünk szocialista, és a módszereink is azok. A döntő, hogy nálunk a termelőeszközök köztulajdonban vannak, s amit megtermelünk, az is a népé. Hazánkban nincs kizsákmányoló osztály, és nemzetközi monopóliumok sem zsákmányolják ki a munkást, a népet.

Szocialista a mi rendszerünk abban az értelemben is, hogy nálunk minden gazdasági egység szocialista tervgazdálkodást folytat. Amikor több mint tíz évvel ezelőtt bevezettük a gazdaságirányítás új rendszerét, egyesek csak azt harsogták, hogy nincs a vállalatokra felbontott kötelező terv. Ez igaz, és valóban nagy a vállalatok önállósága. Az összes beruházásnak a fele a központi, állami szervekben, a másik fele pedig a vállalatoknál dől el. Ez már nagyfokú önállóság, de a vállalatok ezzel együtt is kötelezve vannak arra, hogy elkészítsék a saját tervüket. A vállalatok tervszerű gazdálkodása is része az országos, népgazdasági méretű szocialista tervgazdálkodásnak.

A szocialista rendszerben ezekkel a módszerekkel értük el eredményeinket. Behoztuk az ország százados elmaradottságát, s Magyarország már az iparilag közepesen fejlett országok közé tartozik. Célunk az, amit a pártkongresszus is kimondott, hogy az iparilag fejlett országok közé küzdjük fel magunkat. Ez a belátható jövőben elérhető. Ha a szocialista társadalomban – amely hosszú történelmi korszak és átmeneti szakasz az emberiség fejlődésében – árutermelés van, akkor piac is van, a piaci törvények hatnak, és léteznek árak is. Ez nem kapitalista vagy szocialista módszerek kérdése: a szocializmusban is nyereségesen kell termelni. Ha

a tőkéseknél kegyetlen szabály, hogy a kezükben levő termelőeszköz és a rendelkezésükre álló munkaerő a maximumot adja számukra, akkor miért nem lehet a szocializmus viszonyai között kimondani, hogy a vállalatvezetés rendelkezésére álló termelőeszközöknek és munkaerőalapnak a legtöbbet kell hoznia a szocializmus, a nép javára? Ha ezt kimondjuk és megköveteljük, attól még nem hatalmasodik el rajtunk a kapitalista szemlélet. S vajon a minőség, a márka jó híre csak a kapitalistának fontos? Szocialista viszonyok között a rossz is lehet jó? Ezt mi nem tűrhetjük, van még behoznivalónk, ez számunkra politikai, erkölcsi és gazdasági kérdés.

Eszembe jut erről, hogy egy meglehetősen ismert vezető nyugat-európai nagytőkés, amikor szakembereinkkel tárgyalt, meglepő kijelentést tett: „Tönkre fognak menni." Amikor megkérdezték, hogy miért, így válaszolt: „Mert a munkás azt akarja, hogy a legfejlettebb ipari ország legmagasabb bérét fizessék neki, ő viszont csak azt a munkatempót teljesítse, ami maguknál megszokott." Vagy eszébe jut az embernek az egykori disszidens álma, amely szerint tulajdonképpen az lenne jó, ha itthon dolgozna, fizetést azonban Nyugaton kapna, s azt itthon költhetné el. Jó lenne, ha egy idő után senkinek sem lenne alapja az ilyen összevetésekre.

Hogyan javítsunk a helyzeten? Talán nem árt, ha azt hangsúlyozzuk, hogy mi nem több fizikai erőfeszítést, nem vért és verejtéket követelünk a dolgozóktól. Nem azt hajtogatjuk, hogy dolgozzatok többet – mert az emberek nagy része enélkül is tisztességgel és becsülettel dolgozik –, hanem azt, hogy jobban kell dolgoznunk. A termelékenységet kell emelni, jobb üzemszervezésre és irányításra van szükség, a műszaki színvonalat kell fejleszteni, és természetesen jobban ki kell használnunk a munkaidőalapot is. Ezek a mi fő eszközeink.

Előrehaladásunkban építünk a szellemi erők, értelmiségünk nélkülözhetetlen közreműködésére és egész társadalmunk alkotóerejére. Csatlakozom ahhoz, ami itt tegnap elhangzott, hogy társadalmunk nagyon sokat fejlődött, és magas fokú érettségről tett tanúságot a közelmúlt évek politikai és gazdasági feladatainak megoldásában. Enélkül nem is tudtunk volna megbirkózni megnövekedett feladatainkkal. Helyeslem, hogy a jövőben is a nemzeti jövedelem három százalékát fordítjuk a kutatásra és a fejlesztésre. Számítunk a műszaki és a humán értelmiség munkájára,

a közoktatás dolgozóira, a pedagógusokra, akik sokat tesznek azért, hogy világnézetileg egészséges, szocialista gondolkodású és a szocialista erkölcs szellemében nevelt ifjúsága legyen a magyar népnek.

A közvélemény formálásában fontos szerepük van az íróknak, a művészeknek, a kiadóknak, a sajtó, a rádió és a televízió dolgozóinak is. Nem akarok belemerülni egy ilyen kényes terület problematikájába, de azt hiszem, hogy az irodalom, a művészetek is a dialektika, az élet törvényeinek megfelelően hullámvonalban fejlődnek. Az előrehaladást olykor megtorpanások követik. Ez a dolgok természete. Az irodalom, az egyes művészetek terén tapasztalható visszahúzódás, begubózás, sőt még peszszimista hangvétel is. Egyes fontos s néha költséges művészeti ágakban bizonyos művészek azt mondják, hogy fő törekvésük az önmegvalósítás. Ez néha több millió forintba is belekerül, de én nem is ezt akarom szóvá tenni. Inkább azt szeretném kérni a művészektől, az íróktól, a közvélemény-formálás valamennyi tényezőjétől, hogy törekedve önmaguk megvalósítására, mert másképpen alkotni nem is lehet, szolgálják népünk önmegvalósítását, mert népünk a kapitalista igától megszabadulva a szocialista rendszerben kibontakoztatta alkotóerőit, és valóban megvalósítja önmagát.

A pesszimizmus sokszor hangulattól s talán néha az életkortól is függ. De egy másfajta pesszimizmusról is szó van. Az irodalomban, a művészetekben vannak nemzetközi irányzatok, amelyek hullámzanak, váltogatják egymást. A nyugati világ igazi alkotói teljes joggal pesszimisták, ha saját kapitalista világuk jövőjére gondolnak. De divatból ezt nem kell átvenni, mert a szocialista és a kapitalista rendszer problémáit illetően két különböző dologról van szó. A szocializmus problémái – bár néha igen fájdalmasak – esetenként szülési fájdalmak, máskor gyermekbetegségek vagy a fejlődés betegségei. A kapitalista társadalmi rendszer betegségei pedig egy elöregedő és – mély meggyőződésem szerint – pusztulásra ítélt társadalmi rend tünetei.

Tehát azt kérném íróinktól, művészeinktől, hogy tükrözzék népünk valóságát. Ezt szoktam kérni akkor is, amikor egy-egy külföldi diplomatával találkozom. Ismerkedjen meg a magyar valóság tényeivel, és erről adjon hiteles tájékoztatást kormányának. Se rózsaszínűre, se feketére ne fesse Magyarország képét, mert mind a kettő a valóság torzítása. Az írók

és a művészek is a valóságot adják vissza, mert ezzel segítik a legjobban törekvéseinket, népünk szocialista terveinek valóra váltását. Viszonzásul pedig azt tudom ígérni, hogy irányítási gyakorlatunk változatlan marad, itt sincs szó a vonal semmiféle „keményedéséről". A művelődés területén is megfelelő decentralizációt hajtottunk végre. A kormányzati szervek természetesen kötelességük és felelősségük szerint járnak el, amikor területük átfogó és fontos kérdéseivel foglalkoznak. Ezek közé sorolom a Nemzeti Színház és az Operaház kérdéseit is. Mi nem írjuk elő sem az alkotói stílust, sem azt, hogy mit írjanak vagy milyen szobrot készítsenek. A művészeti feladatok végrehajtása a művészre marad. Ez továbbra is így lesz, mert így helyes.

Iránymutató elvünk a marxista–leninista tudomány. Ez jó irányú, ezért ezt követjük. Az elveket a valósággal egybevetjük, tehát reális célokat tűzünk ki, vagyis csak olyanokat, amelyek megvalósításához megvannak a feltételek. Politikánk iránya, jellege, a szövetségi politika, a párttagok és pártonkívüliek, a különböző világnézetű emberek összefogása bevált. A párt a nép nélkül nem létezhet, s a kormánynak is szüksége van a tömegek támogatására. Törekvéseinket, cselekedeteinket megértik az emberek, s a helyes felvilágosító szó is formálja a közgondolkodást. Az emberekben nagy a tettrekészség, cselekedni akarnak szocialista céljainkért, ennek érdekében jó vezetést követelnek, és főleg azt, hogy mondják meg nekik, mi a feladatuk.

Meggyőződésem, hogy céltudatos, állhatatos munkával tovább haladhatunk előre. Ehhez egységre van szükség és a nemzet haladó alkotó erőinek összefogására. Így haladhat népünk továbbra is előre a szocialista társadalom építésének útján. Kormányunk, az állami és a gazdasági vezetők, a tanácsok és a közalkalmazottak lelkiismeretesen végzik a maguk munkáját, és feladataik jó megoldására törekszenek. Bízunk bennük, mert megérdemlik!

Befejezésül még egyszer el szeretném mondani, hogy Lázár elvtárs programbeszédével egyetértek, a kormány munkaprogramját a Központi Bizottság és a magam nevében elfogadom, az országgyűlésnek elfogadásra ajánlom. Szeretném biztosítani a tisztelt országgyűlést és a kormányt, hogy ennek a kormányprogramnak a megvalósításáért a Központi Bizottság és a párt valamennyi szervezete becsülettel fog dolgozni!

FELSZÓLALÁS A BELÜGYMINISZTÉRIUM PARANCSNOKI ÉRTEKEZLETÉN

1980. NOVEMBER

Üdvözlöm az értekezlet minden résztvevőjét, és átadom önöknek pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának elvtársi üdvözletét. Örülök, hogy részt vehetek tanácskozásukon, amely a XII. kongresszus határozatainak végrehajtásával összefüggő fontos kérdésekkel foglalkozik.

Ha értekezleteken ritkán találkozunk is, igyekszem folyamatosan informálódni az önök munkájáról, és munkaköri kötelességemnek tartom, hogy időnként a Belügyminisztérium ilyen rendezvényein is részt vegyek. Hozzá szeretném fűzni, hogy most is szívesen jöttem ide.

A közelmúltban úgy adódott, hogy részt vettem a Fegyveres Erők Napja alkalmából a kitüntetések átnyújtásának ünnepségén. Sok személyes ismerősöm is volt a katonák, a belügyesek, a munkásőrök között. Elnéztem őket, és arra gondoltam, hogy jó gárda ez, tartja magát. Pedig mintha most fehérebb vagy ritkább lenne egyikük-másikuk haja, mint volt pár évvel ezelőtt. Az sem kizárt, persze, hogy az én hajam is fehérebb vagy ritkább lett az idők folyamán. Az ügyszeretetet, a harci szellemet, ami ezt a gárdát jellemzi, át kell plántálni a fiatalokba. Kötelességünk az utánpótlásról is gondoskodni, a fiatalokat beléptetni a sorba, hogy együtt dolgozzanak a régiekkel, vegyék át a jó tapasztalatokat. Ilyen gondolatokkal jöttem ma ide, hogy közvetlenül is találkozzunk, mert néha erre is szükség van.

Most pedig rátérek tulajdonképpeni témánkra, a XII. kongresszus határozataira, a végrehajtás helyzetére, feladataira.

A kongresszus világos utat mutatott mindannyiunk számára. Fő feladatul azt tűzte ki, hogy tovább szilárdítsuk politikai és társadalmi rendszerünket, következetesen erősítsük szocialista vonásait, és biztó-

sítsunk minden feltételt a fejlett szocializmus építésének eredményes folytatásához.

A gazdasági program végrehajtásával a társadalom életének fundamentumát alkotjuk meg. Pártunk ennek tudatában készítette elő a hatodik ötéves népgazdasági tervet is, amelynek irányelveit a Központi Bizottság már jóváhagyta, és amely rövidesen az országgyűlés elé kerül. Erőnk és lehetőségeink tárgyilagos felmérése alapján mérsékelt ütemű fejlesztést tudtunk csak felelősséggel tervezni. A nemzeti jövedelem évi háromszázalékos növekedését irányozhattuk elő, a belső felhasználás pedig még ennél is szerényebb mértékben nőhet.

Ez a háromszázalékos növekedés nem nagy, de jelenleg a világban olyan gazdasági viszonyok uralkodnak, hogy sok ország örülne, ha reálisan hasonlót tervezhetne. A rendelkezésünkre álló erőforrásokat most elsősorban arra használjuk fel, hogy népgazdaságunk egyensúlyi helyzetét javítsuk. Ilyen egyensúlyi kérdés – sorrendben most az első – az ország fizetési mérlegének helyzete. E vonatkozásban nem kevés erőfeszítést tettünk tavaly és az idén, aminek bizonyos érzékelhető eredményei is vannak. Ez évben nagyjából már megközelítettük a nemzetközi kereskedelmi forgalom egyensúlyát, de a fizetési mérleg egyensúlyát még nem sikerült elérni. Az nehezebb dolog. Ezzel egyenrangú követelmény a belső gazdasági egyensúlyi helyzet biztosítása. Az egyik kardinális népgazdasági igény a termelés növelése oly módon, hogy a szükséges berendezések, élőmunka és energia is biztosítva legyen. Azzal a több évtizedes, bevált gyakorlattal sem hagyunk fel, hogy csak olyan mértékű jövedelemnövelő vagy bérfejlesztő intézkedést hozunk, aminek megvan az árufedezete. Az áruellátás színvonala elfogadható, és rendkívül fontos, hogy ezt a továbbiakban is biztosítsuk. Mert akkor is bosszankodik valaki, ha venne valamit, de nincs rá pénze. Ám kétszeresen bosszús, ha van pénze, de nem kap érte semmi olyat, amit szeretne.

Az életszínvonalról szólva egyenesen és világosan meg kell mondani, hogy e tekintetben más programot nem tudtunk meghirdetni, mint az elért szint megőrzését, megszilárdítását és egy későbbi fejlődés feltételeinek megteremtését. Ennek nem mond ellent, hogy a kongresszus határozatának megfelelően az életkörülményeken javítanunk kell és javítani is fogunk. Óvodákat, iskolákat, egészségügyi és kulturális létesítményeket

építünk, és nagyobb figyelmet fordítunk az idősek, a kis nyugdíjból élők, a többgyermekes családok, a pályakezdő fiatalok problémáinak megoldására.

A külpolitikára áttérve a Központi Bizottság megítélése szerint a nemzetközi helyzetben jelenleg együttesen hatnak az enyhülés és a feszültség elemei, tényezői. Érzékelhető azonban, hogy 1980 elejétől bizonyos mértékben a feszültség elemei növekedtek.

Nemzetközi méretű vita folyik imperialista körökben, hogy mi idézte elő a jelenlegi feszültségeket. Óriási propagandaapparátust állítottak arra, hogy az afganisztáni eseményekkel magyarázzák a nemzetközi helyzet éleződését. Ily módon akarják azt a valóságot elkendőzni, hogy az Egyesült Államok és a NATO már jó néhány év óta a feszültség növelésére törekszik, s a többi között új fegyverkezési hullám elindítását határozta el.

Nyilvánvalóan több cél lebeg a szemük előtt. A fegyverkezésből a monopóliumok számára hatalmas profit származik. Katonai fölényt szeretnének elérni abból a célból, hogy érdekeik szerint helyi háborúkat kezdeményezzenek, hogy úgymond „visszaüthessenek" a szocialista világnak. Végső fokon pedig olyan fölényt szeretnének elérni a fegyverzetek terén, amellyel politikai diktátumokat tudnának rákényszeríteni a Szovjetunióra, a szocialista országokra. Ez a cél azonban ésszerűtlen, irreális. A szocialista közösség országai nem fogják megengedni az imperialista köröknek, hogy erőfölényre tehessenek szert. A világban most globálisan erőegyensúly van, és ennek meg kell maradnia.

A feszültséghez az is hozzájárul, hogy a nemzetközi életnek vannak régi válsággócai. Ilyen a Közel-Kelet, ahol immár hosszú idő óta kiélezett a helyzet; az Egyesült Államok az általa létrehozott Camp David-i megállapodásokkal nem tudta elérni, amit akart. A céljai szerint kialkudott egyezség, az arab népek érdekeit sértő különalku kudarcot vallott.

Az Egyesült Államok vietnami veresége után abban reménykedtünk, hogy Indokínában nyugodtabb esztendők következnek, és az ott élő népek végre saját helyzetük javításával foglalkozhatnak. De nem így történt. Az Egyesült Államok veresége után a békebontó szerepében teljes aktivitással színre lépett Kína. A maoista vezetés minden lehetséges módon támogatta a maga képére formált Pol Pot-féle kambodzsai rezsimet,

amelynek semmi néven nevezendő köze nem volt a szocializmus, a kommunizmus eszméihez, és kegyetlen dolgokat művelt, a népirtástól sem riadt vissza. Ugyanez a kínai vezetés fegyverrel támadt a szocialista Vietnamra s annak sokat szenvedett népére.

Az új, a születőben levő demokratikus, szabad Kambodzsában, amely élvezi a Vietnami Szocialista Köztársaság testvéri segítségét, most javul a helyzet. Mint tudják, itt van Budapesten a Heng Samrin vezette kambodzsai küldöttség, s tárgyalásokat folytatunk velük. A tőlük kapott tájékoztatásból kitűnik, hogy Kambodzsában konszolidációs folyamat bontakozik ki, de tartósan azzal kell számolni, hogy ott még sokára lesz nyugodt és békés a helyzet, mert Kína egyelőre nem mondott le hegemonisztikus törekvéseinek érvényesítéséről.

A Közép-Keleten, Iránban az elmúlt években lezajlott az úgynevezett iszlám forradalom. Sokat lehetne beszélni e forradalom jellegéről, a jelenlegi iráni belső helyzet bonyolultságáról; de a tény az, hogy a sah rendszerét megdöntötték, s ez nagy csapást jelentett a nemzetközi imperializmus fő erejére, hiszen Irán a sah idején az Egyesült Államok fontos katonai és politikai bázisa volt.

Az elvtársak előtt az afganisztáni események is jól ismertek. A Szovjetunió becsületesen és egyértelműen járt el: internacionalista szándéktól vezettetve az afgán forradalomnak a kért segítséget megadta, és ahhoz nyíltan hozzáfűzte, hogy a segítségnyújtásra vonatkozó elhatározásában jól megfontoltan saját biztonsági érdekei is szerepet játszanak.

A térség általános helyzetét tovább bonyolítja a sajnálatos módon kirobbant és jelenleg is tartó iraki–iráni háború, amelyben a Szovjetunióval együtt a Magyar Népköztársaság is pártatlan és semleges. Közös óhajunk, hogy ez a mindkét országnak és népnek súlyos véráldozatokat és nagy anyagi veszteségeket okozó öldöklés és pusztítás mielőbb befejeződjék, s a problémákat a két fél tárgyalásokon rendezze.

Az Egyesült Államok részéről az eseményekkel kapcsolatban fokozódó katonai aktivitás tapasztalható. Egyiptomban amerikai egységek vannak, Szaúd-Arábiában a Pentagon szintén a legkorszerűbb hadfelszerelést telepítette operatív céllal, s a térség vizein a nyugati imperialista országok most már huzamos idő óta nagy flottát összpontosítanak.

A Szovjetunió részéről egyébként a Perzsa-öbölre vonatkozóan na-

gyon komoly és igen politikus hangvételű és tartalmú megnyilatkozás hangzott el. Brezsnyev elvtárs januárban a *Pravdá*nak adott interjújában – a többi között – azt mondta: a nyugati államok biztosítani szeretnék az olaj útját a maguk számára, és azt is hozzátette, hogy ez még érthető is volna. De ha az olajellátás annyira izgatja és nyugtalanítja őket, akkor miért aknázzák alá végig az olaj útját? Nos, az említett térségben jelenleg ilyen a helyzet.

Földrészünkről szólva azt kell mondanom, hogy az a bizonyos helsinki folyamat megy a maga útján, annak ellenére, hogy az enyhülésellenes erők minden lehetséges módon megkísérlik feltartóztatni, megállítani. A biztonsági és együttműködési konferencia történelmi fontosságú esemény volt, mert új, jobb politikai helyzetet teremtett Európában, és a világ más szféráira is kedvezően hatott ki; de a nemzetközi helyzet problémái jelen vannak ebben a folyamatban is.

Most Madridban újabb tanácskozás folyik, újabb nagy vitákkal, politikai, diplomáciai összecsapásokkal, melyekben szembesülnek egymással a különféle nézetek és törekvések. Már a napirend körül elvitatkoztak a delegátusok vagy két hónapig, hogy melyik kérdésnek mennyi időt szenteljenek. A Szovjetunió és mi – más szocialista országokkal együtt – azért harcoltunk, hogy a konstruktív kérdésekre szánjanak több időt, mint a pereskedésekre és a számonkérésekre. Szövetségeseinkkel együtt nekünk világos elképzelésünk és határozott törekvésünk van e tanácskozással kapcsolatban. Mi becsületes szándékkal a helsinki folyamatot szeretnénk továbbvinni. Az Egyesült Államok viszont mint propagandafórumot szeretné felhasználni ezt a tanácskozást, de nem vállalhatja annak ódiumát, hogy megszakítsa. Emellett bizonyos realistább felfogású nyugat-európai tőkés érdekeltségek is hatnak a nyugati országok nézeteire, álláspontjára; olyan körök, amelyek szeretnék, ha nem éleződne tovább a helyzet, mert érdekük fűződik ahhoz, hogy Európában normálisabbak legyenek a kapcsolatok. Gondolom, a madridi tanácskozás végül is – viták, harcok közepette – csak megoldja a feladatát, mert a tárgyalóasztalnál, noha különböző erők képviselői foglalnak helyet és eltérő álláspontot vallanak, valahogy mindegyik abban érdekelt, hogy ott legyen.

Ma is nyugodtan hirdethetjük – mint ahogy azt a XII. kongresszus is

megállapította –, hogy egy új világháború megakadályozható. A békéért azonban aktívan kell dolgoznia és harcolnia minden politikai tényezőnek és elsősorban a békét akaró tömegeknek.

Pártunk, kormányunk, népünk számára alapvető fontosságú feladat, hogy tovább szilárdítsuk a békét, állhatatosan küzdjünk az enyhülés folytatásáért, a feszültség leküzdéséért. Ez a mi programunk, ez a Szovjetuniónak és a szocialista országoknak az egyetemes nemzetközi irányvonala. Ez olyan teendőt is jelent számunkra, hogy országunk honvédelmi képességét megfelelő színvonalon kell tartanunk. Nem követjük a régi latin közmondást: ha békét akarsz, készülj a háborúra; de azért kísértésnek sem szabad kitenni a béke ellenségeit. Országunknak és a Varsói Szerződés Szervezetének szüksége van arra, hogy megfelelő szinten tartsa védelmi képességét.

Európában most van egy újabb gond, a feszült lengyel helyzet, amely szintén nem az általános nemzetközi stabilitás irányában hat. Ennek néhány vonatkozásáról külön is szólnom kell.

A lengyel helyzet okait érintve természetesen a lengyel elvtársak megállapításaiból indulok ki, hiszen elsősorban az ő dolguk elemezni, hogy mi történt és hogyan történt. Ők két okot neveztek meg, mindkettő valós és igaz. Az egyik, hogy az utóbbi esztendőkben olyan óriási gazdasági fejlődési ütemet diktáltak, amelynek nem volt stabil alapja. Az ország erejét meghaladó mértékben költöttek beruházásra, sőt hozzá kell tennem, hogy olyan bérfejlesztéseket és jövedelemnövelő intézkedéseket határoztak el, amelyeknek az áruellátásban nem volt fedezetük. Az erőltetett ütemen kívül a másik ok a politikai vezetési hibákból adódott.

Ezek komoly hibák voltak, és ezt maguk a lengyel elvtársak is így látják. Hozzáteszem ehhez harmadik okként a mezőgazdaság állapotát. Ha a mezőgazdaság nincs szocialista alapokra helyezve, a népgazdaság féllábon áll, és ez nemcsak termelési, hanem társadalmi, politikai kérdés is. Erre a három okra vezethető vissza az előállott helyzet.

A nyugati burzsoá hírközlő szervek azt terjesztik, hogy a lengyel események idegességet váltottak ki több európai szocialista országban, mert a ragály átterjedésétől félnek. Ez részükről propagandafogás. Bennünket, Központi Bizottságunkat a lengyel események belpolitikai szempontból nem hoznak izgalomba, a mi belső helyzetünk stabil, rendszerünk szilárd.

Bennünket a lengyel helyzet elsősorban mint nemzetközi kérdés foglalkoztat és nyugtalanít. Álláspontunk, amelyet már nyilvánosságra hoztunk a Központi Bizottság közleményében, a vezetők felszólalásaiban, az országgyűlésben, néhány szóban összefoglalva a következő: mi szolidárisak vagyunk a lengyel kommunistákkal, az igaz lengyel hazafiakkal, és azt kívánjuk, hogy a fejlődés során előállott feszültségekre a párt vezetésével találják meg a szocialista megoldást.

Lengyelországban a szocializmusnak sok híve van, s mi bízunk benne, hogy kialakul a szükséges, előremutató platform. Lengyelországot nem lehet kiszakítani a Varsói Szerződés országai közül. Ez úgy is értendő, hogy a szocialista országok vívmányai, népeink kiküzdött eredményei, mindaz, amit a nemzeti függetlenség, a szabadság, a társadalmi haladás útján elértek, külön-külön is és együttesen is, visszavonhatatlanok. Ezt a történelemben soha senki többé nem tudja megmásítani.

Történelmi tapasztalataink szerint bonyolult helyzetben mindenekelőtt a pártban kell egységet teremteni. Ehhez viszont elengedhetetlen a világos, a konkrét helyzetnek megfelelő politikai platform, amely a kivezető utat mutatja. Csak így alakítható ki a valódi egység. Mert ha csak mondom, hogy legyen egység, hogy az egység nagyon fontos, hogy egység nélkül semmit nem lehet elérni – ebből még nem lesz egység. A lényeg az, hogy milyen kérdésekben legyen egyetértés a párt Központi Bizottságában, az egész pártban – és természetesen a párt és a nép között. Ezt kell megfogalmazni és képviselni. És itt nem az a fontos, hogy a politikai program az adott pillanatban népszerű-e, vagy sem. 1956 után mi elég sok népszerűtlen feladatnak vágtunk neki a szocialista konszolidációért, s az emberek csak később értették meg, hogy a párt helyes célokért lépett fel, hogy a pártnak igaza volt, s akkor elismeréssel szóltak arról, amit korábban jórészt a közhangulat ellenére hirdettünk és valósítottunk meg.

Mi a legnehezebb helyzetekben is azt vallottuk és hirdettük: nem az a legfőbb kérdés, hogy hányan vagyunk, hanem az, hogy ha a párt kiadja a jelszót: „Előre!", akkor tudnia kell, hányan követik és miben követik. Különösen a kritikus pillanatokban fontos tudni, hogy mennyien és kik állnak a helyes törekvések mögött, s ezt csak egyértelmű politikai platformmal lehet elérni.

Rátérve hazánk jelenlegi belpolitikai helyzetére elmondható, hogy pártunk egységes, vezető szerepe érvényesül, államhatalmunk szilárd. Szocialista tartalommal él és működik a munkás-paraszt szövetség, az értelmiség támogatja a szocializmus építését. Belpolitikai helyzetünk szilárdságát bizonyítják az idén lejátszódott nagy politikai események, a kongresszusra való felkészülés során az irányelvekről folytatott országos vita, a képviselő- és tanácstagi választások, a Hazafias Népfront és népünk állásfoglalása a pártkongresszus határozatában foglalt fő feladatok mellett. Az ágazati szakszervezetek kongresszusai is jó szellemről tanúskodtak. Hasonlóan pozitívan kell értékelnünk a hatodik ötéves terv koncepciója iránti széles körű érdeklődést és a segítő szándékú észrevételeket. Népünk kiállta azt a nagy teherpróbát is, amire tavaly a szokatlan, mintegy kilencszázalékos fogyasztói árszínvonalemeléssel rákényszerültünk.

Nagy eredményeket hozott egyházpolitikánk is. Az állam és az egyházak viszonya rendezett. A népfront országos irányító testületében ott vannak az egyházak vezetői, a népfronttanácskozásokon felszólalnak és támogatják a szocialista építés programját. A nemzetközi színtéren is népünk érdekeinek megfelelően hallatják a szavukat.

A harc természetesen folyik a marxista, materialista és az idealista világnézet között. Ez a dolgok logikája és rendje. Nekünk az egyházi emberekkel nem világnézeti kérdésekben kell megegyeznünk. Ez, tekintettel ideológiánk különbözőségére, lehetetlen lenne; politikai kérdésekben kell – s mint a gyakorlat mutatja, lehet is – szót értenünk. A magyar állam polgárai ők is. A fő kérdés az, hogy támogatják-e azt a politikát, amely a nép, az ország érdekét, a béke ügyét szolgálja. S pozitív válaszukat mi megfelelően értékeljük.

Az a tényleges, nemcsak papíron, hanem a valóságban is létező szocialista nemzeti tömörülés, ami Magyarországon ma van, és népünk nagyfokú politikai érettsége, ami állandóan erősödik, történelmi vívmányaink megdönthetetlen gránitpillére.

Engedjék meg nekem ezzel kapcsolatban egy személyes élmény felidézését. Legutoljára, amikor Győrben jártam, két gyárba is ellátogattam. Ott, helyben is elmondtam – és nem pusztán udvariasságból –, hogy meghallgattam tíz felszólalót, s kiderült: amit a győrieknek én akartam

megemlíteni országos problémaként és törekvésként, azt ők maguk hozták szóba. Alapvető céljainkat, programjainkat – és közös gondjainkat is – a dolgozó emberek értik. Ezt felelősen, nyugodtan megállapíthatjuk, ez nem öncsalás, ez valóság, és mindenképpen nagy politikai vívmány.

Szocialista rendszerünknek természetesen vannak ellenségei is. A világban osztályharc folyik. Mi a saját viszonyainkról már a XII. kongresszust megelőzően kimondtuk, hogy Magyarországon a nagy osztályösszeütközések korszaka lezárult. Az eredmény ismeretes, de ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy figyelmen kívül hagyhatjuk a nemzetközi méretekben folyó éles osztályharcot, aminek Magyarországon is van visszahatása.

Szervezett osztályellenség nálunk nincs, de helyileg akadnak problémák, vannak ellenséges és ellenzéki elemek, kisebb csoportok. Munkás- vagy parasztrétegekből nem kapnak támogatást, és kapcsolataik sincsenek velük. Ami a feladatainkat illeti, egyaránt szükség van aktívabb politizálásra és éberségre.

Nekünk a szocialista demokráciát kell fejlesztenünk azért, hogy az emberek mind nagyobb számban szólhassanak bele a közügyekbe. A szocialista demokráciát azonban mi magunk fogjuk fejleszteni, és ehhez nekünk külső tanácsadókra semmi szükségünk nincs, és nem is fogjuk a segítségüket igénybe venni. Az ellenséges akciókkal kísérletezőknek meg azt mondjuk: amilyen az adjonisten, olyan lesz a fogadjisten.

Éberségre, politikus gondolkodásra és higgadt magatartásra van szükség a Belügyminisztériumban és szerveinél is. Semmi okunk sincs nyugtalankodni, de ahol cselekedni kell, ott határozottan lépjünk fel, és olyan eszközt alkalmazzunk, amilyet az eset, a helyzet kíván. Nemegyszer megmondtuk, most megismétlem: mi nem keressük az összeütközést, nem provokálunk, de ha bennünket provokálnak, akkor nem fogunk kitérni, és megfelelő választ adunk.

A Belügyminisztérium tevékenysége és a hozzá tartozó szervezetek munkájának együttes hatása az egész társadalmat érinti. A belügyi munka tartalma és színvonala összességében az egész ország állapotát, politikai hangulatát jó vagy rossz irányban befolyásolja. Erre figyelemmel kell lennie mindenkinek, minden vezetőnek és minden beosztottnak.

Örömmel és legjobb meggyőződéssel jelenthetem ki, hogy a Belügy-

minisztérium általános tevékenységét a Központi Bizottság pozitívan értékeli, és nagyra becsüli azt a munkát, amit a minisztérium vezetői, parancsnokai, pártszervezetei, KISZ- és más társadalmi funkcionáriusai és az egész személyi állomány végzett és végez.

A Belügyminisztérium szívós és odaadó munkája – idesorolva az összes irányított terület tevékenységét – jelentős hozzájárulás nagy történelmi vívmányaink eléréséhez: konszolidált politikai helyzetünkhöz, a belső biztonsághoz, a szocialista törvényességhez, ideértve annak mindkét oldalát. Ezt az értékelést elfogadja közvéleményünk is, amely tiszteli, becsüli a Belügyminisztériumot, annak minden intézkedő szervét, köztük az állambiztonságot védő vagy a sarkon álló rendőrt, a baj esetén emberi életeket, anyagi értékeket mentő tűzoltót.

A XII. kongresszus határozata kimondja – és a határozat végrehajtására gondosan elkészített belügyi irányelvek is fontos helyen említik –, hogy növelni kell a munka hatékonyságát. Ezt azonban nem az amúgy is túlzottan megterhelt állomány további igénybevételével kell megoldani. Ehelyett megfontoltabb, átgondoltabb munkára van szükség. Vizsgáljuk felül saját gyakorlatunkat, hogy amit valamikor bevezettünk és jónak tartottunk, kell-e még, és ha igen, tudunk-e rajta valamit egyszerűsíteni, racionálisabbá tenni. Gondolkodni kell azon is, hogyan lehetne élőmunkát megtakarítani és embereket, létszámot a szükség szerint átcsoportosítani.

A jobb, hatékonyabb munka mellett nagy jelentősége van az emberi magatartásnak is. Ez különösen vonatkozik a Belügyminisztérium személyi állományára, minden vezetőre és beosztottra, mert hatalmi szervnél dolgozik. Fontos, hogy intézkedéseik és fellépéseik során soha ne éljenek vissza a rájuk bízott hatalommal, mert a hatalom nem az intézkedő személyé, hanem a munkásosztályé, szélesebb értelemben a dolgozó népé. Az egyéni magatartás tehát politikai kérdés is. Ha egy dolgozójuk helytelenül jár el, nem megfelelően lép fel, nemcsak őt fogják elmarasztalni – persze őt is –, hanem a pártot, a kormányt, a rendszert is. És még valamit: egy kommunista – hozzáteszem, egy belügyi dolgozó – véleményem szerint inkább egy kicsit kisebb mértékben éljen mindazzal a törvény adta lehetőséggel, ami neki mint állampolgárnak jár, mint hogy egy hajszálnyit is visszaéljen ezekkel a jogaival, lehetőségeivel.

Nagyon fontos az egységes szemlélet erősítése, a belügyi munka összehangolása. A Belügyminisztériumban nincsenek fontos vagy kevésbé fontos szervek, minden szervnek megvan a maga funkciója, és a belügyi rendszer csak akkor dolgozik hatékonyan, ha a szervezet minden ágazata és minden eleme szorosan együttműködik.

Jó kapcsolatokra van szükség a többi bűnüldöző szervvel, továbbá a néphadsereggel, a munkásőrséggel és azokkal a minisztériumokkal, vállalatokkal, intézményekkel, amelyekkel munkájuk során együtt kell tevékenykedni. Valódi harcostársakként, kipróbált bajtársakként, egymásra utalva és olykor egy kicsit egymással vitatkozva is mindegyik a maga feladatkörének jó ellátásáért dolgozik, mert ez másképp nem igazi egység. A legszorosabb együttműködést kell kialakítani – szinte magától értetődően – a társadalmi szervekkel, valamint a tanácsokkal, a tiszteletre méltó munkát végző önkéntes segítőkkel, a lakossággal. A millió-szemű lakosság a legspeciálisabb rendőri munkában is nagy segítőerő lehet. A Központi Bizottság nevében arra kérem és hívom fel önöket, munkatársaikat, a belügyi terület minden dolgozóját, hogy őrizzék meg és erősítsék a kölcsönös bizalomra épülő kapcsolataikat népünkkel, s ebben a szellemben neveljék továbbra is az egész személyi állományt.

A Központi Bizottság nagyra értékeli a belügyi szervek erőfeszítéseit és munkáját. Eddig is számított a Belügyminisztérium dolgozóira, és nem csalódott bennük. Bízik abban, hogy a jövőben is igyekeznek becsülettel ellátni a szolgálatot, és teljesítik feladataikat a mi nagy ügyünk, a szocializmus és népünk javára. Befejezésül jó egészséget és sok sikert kívánok a tanácskozás résztvevőinek és azoknak, akiket a megjelentek képviselnek.

BESZÉLGETÉS AZ OGONYOK MUNKATÁRSÁVAL

1980. NOVEMBER

Ogonyok: Az ön nemzedéke két korszak fordulóján él, ön még látta a régi félfeudális magyar falut, hiszen gyermekkorát egy kis faluban töltötte el. Érdekelne, hogyan maradt ez meg emlékezetében.

Kádár János: Emlékszem egy kis szalmatetős kunyhóra, a petróleumlámpára az asztalon. Emlékszem arra, hogy szalmazsákon ülök, s este egy bajszos ember így szól hozzám: „Jani, mondd, uramjézus, és eredj aludni." A bajszos embert Sándor bácsinak hívták, és apámként tiszteltem, mert pici koromtól az ő házában éltem. Édesanyám cselédlányként dolgozott Budapesten. A gazdák ugyanis nem szerették a gyermekes cselédeket, s édesanyámnak ezért egy időre falura kellett engem küldenie, ehhez a gyermektelen családhoz. Anyám sokat mosott és takarított, hogy valami kis pénzt küldhessen Sándor bácsinak is. Ennek már több mint hatvan éve, de jól emlékszem arra a szegény falura. Cseréptető csak a templomon, a községházán és a helyi kisbirtokos házán volt, a többit szalmával fedték be...

A faluban nagyon szegény emberek éltek. A parasztoknak jóformán nem volt saját földjük. Nyáron a földesúr földjén dolgoztak, télen pedig fát vágtak. Szegény emberek között nőttem fel, és korán megértettem, mit jelent a szükség, korán megismerkedtem a paraszti élettel. Hogyan is tanított engem Sándor bácsi? Emlékszem egy esetre, akkor ötéves voltam. Mint a többi falusi, nyaranta Sándor bácsi is még sötéttel kelt fel, s a mezőre indult. A gyerekek, az olyan kölykök is, mint én, a felnőttekkel együtt mentek a mezőre. Megvolt a magunk munkája: ivóvizet hordtunk, segítettünk a marokszedőknek – nekünk kellett csinálnunk a szalmakötelet, a kévét. Egy hajnalon fölébreszt engem Sándor bácsi, és azt mondja: „Jani, gyorsan kelj fel, már el is késtünk." Nekem arra sem volt

erőm, hogy kinyissam a szemem, és így feleltem: „Nem akarok dolgozni! Aludni akarok!" Erősen megrázott. „Ide figyelj, te gyerek, tanuld meg, hogy a szegény embernek mindig dolgoznia kell!" Ezt jól megtanultam tőle! Nem emlékszem, tudott-e írni. Azt hiszem, olvasni tudott, mert előfizetett egy újságra; de hogy írni tudott-e, nem tudom, pedig fontos igazságokra tanított meg engem. Azok az emberek, akiknek családjában felnőttem, nagyon megszerettek, s örökbe akartak fogadni, de édesanyám nem egyezett bele, és ragaszkodott ahhoz, hogy városi iskolába járjak. Így azután 1918 őszén, amikor hatéves voltam, a fővárosba kerültem.

Ogonyok: S ettől az időtől kezdve azután Budapest lett az élete?

Kádár János: No nem, ez nem egyszerre történt. Néhány évig idegennek éreztem magam a városban. Alig győztem kivárni a nyarat, amikor elutazhattam a falura, ahol minden fát ismertem, minden patak oly kedves volt nekem. Budapest eleinte megfélemlített. Addig csak egyszer láttam emeletes házat, itt meg olyan csodák is voltak, mint a villanylámpa, a villamos, az autók, sőt még repülőgépek is! Édesanyám nem volt képzett asszony, s alig tudott abban segíteni, hogy eligazodjam a városi életben. Kora reggeltől késő estig mosott, takarított idegeneknek, hogy enni adhasson nekem és öcsémnek. Én pedig nemcsak iskolába jártam, hanem otthon is segítettem rendet csinálni, megetettem az öcsémet, elfutottam az üzletbe. Tizennégy éves koromig így éltem: télen a fővárosban tanultam, nyáron pedig falun dolgoztam, segítettem a disznópásztornak, s lisztet és szalonnát kaptam fizetségül. Így nemcsak az elemi iskola négy osztályát tudtam elvégezni, hanem a négyosztályos polgári iskolát is, ami akkoriban nagy eredmény volt az olyan szegényeknek, mint amilyen én voltam. Azután három évig inaskodtam egy iparosnál, és írógépműszerészsegéd lettem. Kis családunk már türelmetlenül várta azt a napot, amikor munkához jutok. De alig kezdtem el dolgozni, amikor kirobbant a gazdasági válság, és én is a munkanélküliek közé kerültem.

Ogonyok: Hogyan találta meg az ellenforradalmi rendszer sötét éveiben az utat a kommunistákhoz?

Kádár János: Kora gyermekkoromtól sokat kellett dolgoznom, s láttam, hogy sokféleképpen lehet élni. Ha engedelmesen vigyázzba vágom magam a gazda előtt, ha minél gyakrabban kezet csókolok a feleségének, ha besúgom neki a munkatársaimat, akkor a gazda kedvel, és könnyeb-

ben élek. Én azonban nem így akartam élni! Becsületesen akartam dolgozni, becsületesen keresni, segíteni a családomat. De ez lehetetlennek bizonyult: rettentő nagy volt a munkanélküliség. Képzelje csak el, a munkások negyven százaléka maradt munka nélkül! Édesanyám is elvesztette a helyét, kiraktak bennünket a lakásból, mert nem volt miből házbért fizetni. Hogyan éljünk tovább? Sokat, nagyon sokat gondolkodtam erről. Meg kell mondanom, hogy a munkapiacon, ahova naponta eljártam, a kommunista agitátorok igen értelmesen dolgoztak, arra biztatták az olyan fiatalokat, mint amilyen én is voltam, hogy gondolkodjanak el az életről.

Ogonyok: Ez volt a legelső találkozása a kommunistákkal?

Kádár János: Igen, a legelső. És azt hiszem, hogy már akkor be akartak vonni az illegális ifjúsági szervezetbe. Kaptam is egyszer egy címet, ahová el kellett mennem, de senki sem jött oda hozzám. Nem értettem, mi történt. Akkoriban egyébként két szórakozásom volt: a könyvek – jószerével mindent elolvastam, de a legszívesebben Jack Londont – és a sakk. Egy vasárnapon az egyik ismerősöm elhívott a fiatal sakkozók versenyére, amit a vasasszakszervezet rendezett. A szervezők között nyilván kommunista is lehetett, mert az első díj Engels „Anti-Dühring"-je volt – s a könyvet én nyertem meg. Természetesen nyomban elolvastam és... semmit sem értettem meg belőle, holott ezt a könyvet magyarul adták ki. De nem adtam fel: egy álló éven át olvastam ezt a könyvet, amíg kezdtem belőle egyet s mást megérteni. Akkor jutott eszembe egy gyerekkori barátom, akivel valaha együtt futballoztunk. Úgy hallottam, hogy kommunista lett. Elmentem hozzá, és szinte már a küszöbről nekiestem: „Azt hallottam, hogy kommunista lettél. Igaz ez?" Kitérően válaszolt. Erre elmondtam, hogy én is kommunista akarok lenni. Elmagyaráztam: megértettem, hogy nekünk, munkásoknak, harcolnunk kell. Figyelmesen megnézett, s ennyit mondott: „Hadd gondolkozzam." 1931 szeptemberében megadott egy címet, ahová el kellett mennem. Jól emlékszem, csütörtök este volt, s az illegális KIMSZ egyik alapszervezetének gyűlésén vettem részt. Ezen a gyűlésen fel is vettek a szövetségbe. Azután két kérdést vitattak meg. Az első a konspiráció volt. Amikor megkérdeztem, mit jelent ez az ismeretlen szó, kiderült, hogy a fiúk közül egyik sem tudja pontosan. Én is csak szótár segítségével tudtam megfejteni. A másik

téma a nemzetközi helyzet volt. Az alapszervezet titkára, egy fiatal lány, így kezdte a beszámolóját: „A nemzetközi helyzet bonyolult..." Később azután nekem is sokszor kellett ugyanezekkel a szavakkal kezdenem a beszámolómat, s mindig visszaemlékeztem erre az első gyűlésre. Hát így történt. Az illegális kommunista párt szervezte a proletariátust, a szegényparasztság és az értelmiség legöntudatosabb képviselőit. A baloldali szociáldemokratákkal szövetségben és a szakszervezetekben dolgoztunk.

Ogonyok: A párt azokban az években nyilván kis létszámú volt?

Kádár János: Igen, egészen kicsiny volt. Ezzel kapcsolatban szeretnék röviden emlékeztetni munkásmozgalmunk történetére. Mint ismeretes, Magyarország volt Oroszország után a második állam, ahol győzött a proletárforradalom, és 1919 márciusában kikiáltották a Magyar Tanácsköztársaságot. De az antant csapatai már augusztusban megdöntötték a tanácshatalmat. Visszaállították a kapitalisták és a földesurak rendjét, fehérterrorral torolták meg a proletariátus ébredését. Képzeljenek el egy olyan országot, ahol a munkásosztály háromszázezer emberből állt, s ebből néhány ezret meggyilkoltak, százezret pedig emigrációba kényszerítettek! A munkásosztályt lefejezték, hosszú évek kellettek ahhoz, amíg az illegális mozgalom erőt gyűjtött.

Egy másik fontos körülményt is számításba kell venni: a megriadt magyar burzsoázia, amely keserves leckét kapott 1919-ben, elhatározta, hogy kegyetlenül leszámol a kommunistákkal és azokkal, akik együttéreztek velük. A fasiszta rendszer 25 éves éjszakáján az embereket a félelem hatotta át. De a párt élt és harcolt! Mi, kommunisták, nem sokan voltunk, elvtársaink kétharmad részét állandóan letartóztatták, egy részüket megölték... De az elesettek helyére új harcosok álltak, bár a sorainkba is beépült árulók és besúgók nagyon jól tudták a dolgukat. Másfél hónappal azután, hogy felvettek a Kommunista Ifjúsági Szövetségbe, engem is letartóztattak. A rendőrség még nem ismert, így hamar kiengedtek, de nem sokáig voltam szabadon. Ismét letartóztattak, de akkor már hosszabb időre... Attól kezdve többet nem dolgozhattam a szakmában, mert mint kommunistát, feketelistára tettek. De azért folytattam a pártmunkát, és mindennel megpróbálkoztam, hogy megéljek: voltam segédmunkás, útépítő, raktári munkás. Így ment ez 1942 májusáig, amikor sok elvtársunk lebukása után a párt úgy határozott, hogy vonul-

jak illegalitásba. Ahogy már mondottam, a párt sohasem tette le a fegyvert. Vezette az ellenállási harcot a fasiszta erők ellen. Ez a harc különösen azután szélesedett ki, hogy megkezdődött a Szovjetunió elleni háború, majd tovább fokozódott, amikor a fasiszták megszállták hazánkat, és a Szálasi-hordák kerültek hatalomra.

Ogonyok: Ön most már eljutott 1945-höz... Saját tapasztalatomból mondhatom, hogy bárkivel is találkoztunk Magyarországon, emlékezett az 1945-ös évre és első találkozására a szovjet emberekkel.

Kádár János: Igen, mi felszabadítókként vártuk a szovjet hadsereget. Népünk nem akart részt venni a szovjetország elleni háborúban, de a fasiszta rendszer mégis erre kényszerítette az embereket. Előbb-utóbb mindenki megértette, hogy népünk saját erejéből nem vívhatja ki a szabadságot, és a segítséget a Szovjetuniótól várták. Ezt teljes felelősséggel mondhatom. Voltak persze, akik támogatták a fasiszta rendszert, de azok a német és a magyar csapatokkal együtt elmenekültek. Aki pedig itthon maradt, beleértve még a hazafias érzelmű burzsoáziát is, az a szovjet hadseregtől várta a felszabadítást.

Ogonyok: Mikor és hol találkozott először Kádár elvtárs szovjet emberrel?

Kádár János: Ez külön történet! 1944 karácsonyán Budapestet körülzárták a szovjet csapatok. A párt határozatot hozott arról, hogy a Központi Bizottság három tagja – köztük én is – menjen át a frontvonalon, és lépjen kapcsolatba pártunknak az emigrációban élő vezetőivel. Nekünk, az itthon illegalitásban működő Központi Bizottságnak, gyakorlatilag nem volt velük kapcsolatunk... Elindultunk a Hungária körúton, volt ott egy illegális lakásom. Azon a környéken akartunk átkelni a fronton. De a front váratlanul megállt, és a frontvonal teljes két héten át pontosan azon az utcán húzódott, ahol mi megbújtunk. Egy félig kész épületben hármunkon kívül ott lakott a tulajdonos, egy építészmérnök, a felesége és a házmesternő. Egyik napon nyilasok törtek be a házba, és a falak mögött aranyat kerestek! Aranyat ugyan nem találtak, de szerencsére úgy siettek, hogy elfelejtették ellenőrizni az igazolványainkat. Ez mentett meg minket. Egy másik napon meg egy német harckocsi állt meg a háznál. Személyzete lejött a pincébe, és közölte velünk, hogy ott maradnak, amíg a helyzet tisztázódik. Képzelje el ezt a helyzetet. A pin-

ce padlóján ott ült az illegális kommunista párt Központi Bizottságának három tagja, és a német harckocsizók cigarettával kínálják őket! Végül is sikerült megszabadulnunk tőlük, hála a szovjet tüzérségnek, amely erre a területre jól belőtte magát. Ugyanígy távoztak a magyar hadsereg tüzérei is, akik itt akarták elhelyezni messzehordó lövegüket. Aztán végre csend támadt, teljes csönd. Kijöttünk a pincéből, sehol senki! Se magyar, se német, se szovjet katonát nem láttunk. De a távolban, a házak között futott egy ember, utána meg egy másik... Elhatároztuk, hogy eléjük megyünk, a vasúti töltés irányába. S egyszerre csak azt látjuk, hogy katonák raja közeledik, és egy szovjet őrmester vezeti őket, egy olyan jól megtermett férfi, fél fejjel magasabb mindenkinél. „Hát ti kik vagytok?" – érdeklődött szigorúan. Elmagyaráztuk neki, s akkor ez az őrmester – az első szovjet ember, akivel Budapesten találkoztam – eljött velünk Kőbányára. Ott, az egyik házon megláttuk a plakátot: „Kommunisták, itt gyülekezzetek!"

Ogonyok: Cikkeiben, beszédeiben gyakran találkozni a „bizalom" szóval. S ezt akkor mondta, amikor a bizalomról nem volt egyszerű beszélni...

Kádár János: Igen fontos dologról kérdezett, az emberek iránti bizalomról. Mielőtt válaszolnék, hadd emlékeztessek arra, milyen volt a felszabaduláskor az országunk. Az amúgy is fejletlen ipar egyharmada megsemmisült. Felrobbantottak minden hidat. Súlyosan megsérültek a lakóépületek. A föld nagy része megműveletlen maradt. Az állatállomány jelentős részét elhajtották. Az emberek éheztek, a legszükségesebb is hiányzott. A harcok idején és a fasiszta haláltáborokban félmillió ember pusztult el. Ez sokakat megzavart, nem látták a kiutat. Emellett az emberekben még élt a félelem: nem jönnek-e vissza a korábbi urak?

A kommunista párt volt az a vezető erő, amely mozgósította a tömegeket. Arra törekedett, hogy egyesítsen minden hazafias erőt, megvalósítsa a demokratikus átalakítást. A párt arra szólította a népet, hogy fogjon össze, és építse fel az új hazát. Kegyetlen osztályharcban kellett megsemmisítenünk a nagytőkések és a földbirtokosok hatalmának gazdasági és társadalmi alapjait. Államosítottuk a bányákat és az üzemeket, felosztottuk a földet. A hatalmuktól megfosztott osztályok azonban nem tűntek el nyomtalanul. Arra törekedtek, hogy visszaszerezzék elveszett

uralmukat, kihasználták a párt korábbi vezetésének szektás hibáit. Ezután Nagy Imre, aki revizionista irányvonalat követett, még jobban kiélezte a helyzetet, és 1956 őszén kirobbant az ellenforradalmi lázadás.

Ez nagyon nehéz idő volt, mert a kommunistaellenes hullám sok embert sodort el, sok ember megtévedt. A legfontosabb az volt, hogy leválasszuk az ellenforradalmárokról azokat, akik csak véletlenül csapódtak hozzájuk. A nyíltan színre lépő ellenséggel megbirkóztunk. Azokban a napokban sokfajta olyan alakkal kellett találkoznom és beszélnem, aki különböző, első hallásra egészen tisztességes elnevezésű csoportosulást vagy pártot képviselt. De ha az ember alaposan megnézte őket, kiderült, hogy céljaikat tekintve ezek ellenforradalmi szervezetek voltak. Tagjaik között voltak ugyan bányászok, munkások; igaz, elmaradott, osztályöntudat nélküli emberek, de korántsem volt mindenki közülük a néphatalom ellensége. Nem volt szabad megengednünk, hogy a munkásság egy része hátat fordítson a néphatalomnak! És a parasztok – vajon ők nem szövetségeseink? Földet, mindenféle segítséget kaptak. Vagy vegyük az értelmiséget. Hiszen az értelmiség is hatalmas támogatást kapott a néphatalomtól. Ha pedig ez így van, akkor a többségnek velünk, kommunistákkal kell haladnia, bármennyire is összezavarodott a tudata. A bizalom az az út, amelyen – így gondoltam – egyesülhetünk mindazokkal, akik valóban együttéreznek a szocializmussal.

A bizalom az én hitvallásom. Meggyőződésem: ha bármilyen emberhez fordulunk, olyanhoz is, aki kevéssé ismeri a kommunista eszméket, és elmondjuk neki, hogy szükségünk van rá, az ő segítségére, bízunk benne, ez feltétlenül lelkesítőleg hat rá, és arra törekszik, hogy igazolja a bizalmat. Sok példát tudnék felhozni ennek a társadalmi tapasztalatokkal megalapozott tézisnek az igazolására. A legragyogóbb példa a munkásőrség létrejötte 1957 februárjában. Amikor azt javasoltam, hogy az ellenforradalom elleni harcra szervezzük meg a munkásőrséget, ez önkéntes fegyveres testület legyen, és alapvetően munkásokból álljon, egyesek tiltakoztak. Úgy gondolták, hogy ez veszélyes, mert a lázadás napjaiban minden fegyverraktárt kifosztottak, és 450 000 különböző fajta fegyver maradt ismeretlenek kezében. Vitatkoztunk, s végül mégis arra a következtetésre jutottunk, hogy megalakítjuk a munkásőrséget. Amikor megállapodtunk, azt mondtuk ezeknek az embereknek: a párt rátok bízza a rend

védelmét. És tudja, mi volt számomra a legörvendetesebb? Ezekből a fegyverekből, amelyeket az emberekre bíztunk, egyetlenegy lövést sem adtak le a néphatalomra.

Ogonyok: Amikor a magyar űrhajós elindult a világűrbe, hallottam, hogy a moszkvaiak, kinyitva újságjukat, Farkas Bertalan fényképére ezt mondották: „Nézzétek csak, milyen szimpatikus fiú. Tipikus magyar!" Úgy veszem észre, az emberek hajlamosak arra, hogy egy ember külsejét összefüggésbe hozzák a nemzeti karakterrel. Mit lehet ma ilyen esetekben mondani a magyarok nemzeti jellegéről?

Kádár János: A nemzeti karakter... Véleményem szerint ez filozófiai kérdés. Gyakori, hogy egy-egy népet valamiféle tulajdonsággal ruháznak fel. Bár elismerem, hogy van ebben igazság. Az orosz nép nemzeti karakteréről szólva például azt a vonását szokták emlegetni, hogy az emberiesség és a jó ügy érdekében kész feláldozni magát. Való igaz, a szovjet emberek hatalmas áldozatokat hoztak, életek millióival fizettek nemcsak saját országuk, hanem sok más ország szabadságáért is. Emlékezünk erre, és sohasem fogjuk elfelejteni!

Ami pedig a magyar nemzeti karakter lényegét illeti, vissza kell tekinteni a távoli történelemre. Korábban Magyarországon gyakran mondogatták, hogy a magyar nép árva nemzet, egyedül áll a világban. Nyilván ennek a történelmi egyedülállásnak az érzete hatott arra, hogy a magyarok nagyon érzékenyek a sértésekre és a dicséretekre. A magyarok robbanékonyak, s ha fellelkesülnek, akkor ez a lelkesedés határtalan. Országunk nagyszerű költőket, zeneszerzőket, tudósokat adott a világnak, és ez a magyar nép nagy szellemi erejéről tanúskodik. Különösen nagyra értékelik a magyarok a barátságot, az igazi, nehéz napokban kipróbált barátságot. Magyarország ma nincs egyedül, népe nem elszigetelt. Megbízható barátaink vannak, testvéri kapcsolatokat tartunk fenn a szocialista országokkal, a szovjet néppel.

Ogonyok: A burzsoá propaganda szószólói, a szocialista Magyarország ellenségei nemegyszer próbálkoztak azzal, hogy az emberekben nacionalista érzelmeket keltsenek, a hazafiságot nacionalizmusra váltsák fel. A magyar kommunisták az ideológiai munkában, az oktatás rendszerében nagy figyelmet szentelnek a hazafiság és az internacionalizmus problémájának. Mit kívánna elmondani erről?

Kádár János: Úgy gondolom, hogy a nacionalizmus igen veszélyes ideológia, s ezért határozottan, kompromisszumok nélkül kell harcolni ellene. A nemzeti érzelmekhez viszont óvatosan, tisztelettel kell viszonyulnunk. Úgy vélem, hogy országunkban a helyesen értelmezett, nemzedékről nemzedékre fölgyülemlett hazafias érzelmek és a szocializmus eszméi fokozatosan egységes egésszé ötvöződnek. Ennek alapján válnak Magyarország öntudatos állampolgárai a szocializmus híveivé, internacionalistákká. Így fér össze ez a két fogalom: hazafiság és internacionalizmus. Joggal vagyunk büszkék mindarra, amit népünk létrehozott, s ennélfogva büszke hazafiak lehetünk.

Ogonyok: A szocialista Magyarország melyik eredményét értékeli a legtöbbre?

Kádár János: A szocialista építésben megvalósult nemzeti egységet és azt, hogy ennek az egységnek a kezdeményezője és építője a párt.

Ogonyok: Magyarország jövője... Milyen is lesz? Erről szóltak a Magyar Szocialista Munkáspárt legutóbbi, XII. kongresszusán. Ma a gazdaságirányítás tartalékainak feltárása az a konkrét feladat, amelynek megoldásán az ország dolgozik, és a probléma kulcskérdése az emberi tényező, vagyis a minden emberben meglevő lehetőségek maximális kihasználása. Idén tavasszal voltam a Bábolnai Mezőgazdasági Kombinátban. Elmondhatom Kádár elvtársnak, úgy éreztem, hogy ebben a kombinátban egy kicsit bepillanthattunk Magyarország jövőjébe.

Kádár János: Így is van! Bábolna valóban a jövőt testesíti meg. Éppen ezért hoztuk létre negyedszázaddal ezelőtt az állami gazdaságokat, amelyeknek alkotóműhelyekké kell válniuk a korszerű magyar mezőgazdaság új formáinak kialakításában. De vannak nálunk más termelőszövetkezetek és vállalatok is, amelyeknek élenjáró tapasztalatai idővel közkinccsé válnak. Egyelőre azonban a kép nem egységes. Vannak ilyen gazdaságok, de vannak mások is... Arra törekszünk, hogy nagy önállóságot adjunk a vállalatok, szövetkezetek vezetőinek. A beruházásoknak mintegy felét például kormánydöntések alapján valósítják meg, a másik felét viszont az egyes gazdasági egységek saját elképzelései szerint, természetesen megadott pénzügyi keretek között. Ha az egyik vagy másik vállalat sikerrel oldja meg feladatait, akkor jogot kaphat az önálló külkereskedelmi tevékenységre...

Ogonyok: Épp úgy, mint Bábolna, amely ma sikerrel versenyez Anglia, az NSZK, Hollandia, Spanyolország legnagyobb tőkésvállalataival?

Kádár János: Igen, ez jó példa. Miből indultunk ki, amikor ezt elhatároztuk? Abból a törekvésből, hogy a gazdaság központi irányítását rugalmasabbá tegyük. Úgy véljük, hogy meg kell szüntetni a gazdasági folyamatok irányításában a túl sok fokozatot. Az a vállalat, amely lehetőséget kap az önálló döntésekre, nem veszít időt a „nekikészülődéssel", vagyis operatívabban dolgozik. Minden vezetőnek lehetősége van arra, hogy bebizonyítsa alkotóerejét, képességeit.

Ogonyok: Ön ismét visszatér a bizalomról szóló kijelentéseihez. Úgy tűnik, hogy éppen ebből, az emberek képességeibe, tudásába vetett nagy bizalomból születik meg a szocialista világ új embertípusa.

Kádár János: Pontosan így van! És véleményem szerint ez a megközelítés eredményesebbé teheti a kádermunkát.

Ogonyok: A Magyar Szocialista Munkáspárt XII. kongresszusán sok szó esett az ország fiatal nemzedékéről. Mi a véleménye a mai ifjúságról és konkrétan a magyarok új nemzedékéről?

Kádár János: Meggyőződéses kommunista, a szocializmus híve vagyok: meggyőződésem, hogy a kommunista eszménynél nincs jobb a világon, és éppen ezért vonzza magához és fogja vonzani a jövőben is a világ ifjúságát, az új és új nemzedékeket. Ez természetesen néha bonyolult úton megy végbe. Az ifjúkor fontos időszak az ember életében; az a korszak, amikor viszonylag nem nagy élettapasztalat birtokában kell olyan nagy kérdésekben állást foglalnia, amelyek egész további életére kihatnak. Ezért az ifjúságnak úgy kell élnie, hogy – magáévá téve az idősebb nemzedékek harcának tapasztalatait – fontos, komoly feladatok megoldására vállalkozzék.

Az ifjú nemzedék egy része túlságosan is nagy jelentőséget tulajdonít a külső megjelenésnek, az öltözködésnek, a divatnak. Véleményem szerint legyen a divat bármilyen, a legfontosabb az, hogy együtt járjon a tisztasággal és az egészséggel. Emlékszem, hogy az illegális időszakban ifjúsági szervezetünk harcot indított az akkor divatos bő nadrág ellen. És mi történt? Az eredmény nulla volt. Aztán a szűk nadrág jött divatba, majd ismét visszatért a bő...

A legfontosabb kérdésekről, az élethez kialakított viszonyról azonban

komolyan és becsületesen kell beszélni a fiatalokkal. Meggyőződtem arról, hogy az ifjú nemzedékkel sem lehet magas lóról beszélni, és nem elég, ha kinyilvánítjuk az igazságokat és a jelszavakat. Természetesen szólni kell nekik a múltról is – de okosan.

Miért mondom mindezt? Mert olyan fiatalok állnak előttünk, akik már egészen más világban nőttek fel. Ezért a mi nemzedékünk életéről úgy kell beszélnünk, hogy szavainkat megértsék, elhiggyék. Ha azt mondom nekik, hogy éheztünk, gondolom, nem értenek meg teljesen. A mai fiatal életében ugyanis az éhség azt jelenti, hogy valakinek nem volt ideje ebédelni. Hogyan magyarázzuk meg, hogy az éhség régebben egészen más dolog volt, hogy az emberek évek hosszú során át nem tudtak jóllakni. És melyik fiatalembernek van fogalma arról, mit jelent „rongyos ruhában járni"? Ma a fiatalemberek megveszik az új farmert, köveken dörzsölik végig, és csak az ilyen „megdolgozás" után veszik fel, mert ez a divat. Az ilyen ifjúnak nyilván érthetetlen lehet az, hogy ha az ember dolgozott, akkor sem volt rendes ruházata. Harmincéves voltam, amikor először jutottam hozzá két öltönyhöz, egy ünneplőhöz és egy munkaruhához, és ezen egyáltalán nem ütköztem meg.

Így hát beszélnünk kell a fiataloknak a múltról; de a legfontosabb, hogy komolyan és nyíltan beszéljünk velük a jelenről, a világ helyzetéről, és mi meg is tesszük ezt. A fiatalok nevelésében fel kell használnunk azt, ami véleményem szerint a legnehezebb pedagógiai feladat: személyes példát kell mutatnunk, és nem engedhetjük meg, hogy szavaink elváljanak a tetteinktől. Igaz, manapság azt akarják, hogy minden gyorsan teljesüljön, de ez nem mindig valósítható meg. Meg kell tanítani a fiatalokat az állhatatosságra, arra a képességre, hogy erős akarattal érjék el céljaikat.

Befejezésül ahhoz térek vissza, amit az első gyűlésen hallottam az ifjúsági szervezetben: a nemzetközi helyzet bonyolult, de a világ megváltozott. Akkor, a harmincas években a Szovjetunió volt az egész földkerekségen az egyetlen szocialista ország, és ellenséges környezet vette körül. Ma a szocializmus világrendszerré vált, a klasszikus gyarmati rendszer szétesett. Az imperializmus még erős, van anyagi ereje, katonai hatalma, de már nem képes mindazt megtenni, amit akar. És éppen ez a legfontosabb.

Ami a nemzetközi helyzetet illeti, én mindig optimista voltam, és az is maradok. Hosszú életem során a világ nagy fejlődésének voltam tanú-

ja. Olykor talán úgy tűnik, hogy a változás lassú; a valóságban azonban lenyűgöző. Azóta, amióta kommunista lettem, nemegyszer tartóztattak le, börtönöztek be. A börtönben töltött évek alatt arra gondoltam: eljön-e valaha is a felszabadulás? Saját magamnak válaszoltam: igen, eljön ez az idő. Amikor megkezdődött a háború, különböző üzemekben dolgoztam. Dolgoztak ott nyilasok és kommunisták is. A háború korai szakaszában heves vitákat folytattunk arról, hogyan fog majd véget érni az élethalál-küzdelem. Ezt akkor nehéz volt előre látni, hiszen a szovjet csapatok visszavonultak, de én hittem abban, hogy a Szovjetuniót a fasiszták nem tudják megsemmisíteni. Biztos voltam abban, hogy végül is a szovjet hadsereg mégiscsak eljön ide, és elhozza nekünk a régen várt szabadságot. És el is jött! Én alig hittem, hogy megérem! S hadd mondjam el: ha valaki nekem 1931-ben, amikor az első gyűlésre mentem a KIMSZ-be, lerajzolta volna a világ mai politikai térképét, s azt mondta volna, hogy ez a bonyolultabb világ 1980-ra megvalósul, két kézzel szavaztam volna erre.

Bármennyit szidják is ellenfeleink a szocializmust, nem tudják visszafordítani a történelmet. Az emberiségnek nincs más jövője és reménysége, mint a béke és a szocialista társadalom. És az imperialistáknak nincs módjuk arra, hogy kirobbantsák az új, pusztító világháborút. Persze minden eszközt bevetnek terveik megvalósítására, ezt nem szabad számításon kívül hagyni. De az emberiség képes arra, hogy megakadályozza a világháborút. Erről meg vagyok győződve.

Sohasem tagadom, hogy optimista vagyok. Optimista voltam a legnehezebb helyzetekben is, s ezt mindenekelőtt annak tulajdonítom, hogy a tudományos világnézet híve vagyok, kommunista vagyok. Aki pedig kommunista, az optimista is.

Ogonyok: Az *Ogonyok* olvasói nevében köszönöm az érdekes beszélgetést. Befejezésül még arra kérem, válaszoljon egy utolsó kérdésre: Mi a legkedvesebb elfoglaltsága?

Kádár János: Az olvasás. Ez kora gyermekkoromtól kezdve szenvedélyemmé vált. Szabad időmben mind a mai napig az olvasás a legkedvesebb elfoglaltságom.

Ország-Világ, 1980. november 5.

FELSZÓLALÁS
A SZAKSZERVEZETEK XXIV. KONGRESSZUSÁN

1980. DECEMBER

Köszöntöm a magyar szakszervezetek XXIV. kongresszusának küldötteit, a meghívottakat, a külföldi vendégeket. Átadom önöknek pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának üdvözletét és jókívánságait.

A magyar szakszervezetek társadalmunk rendkívül fontos intézményei, ezért kongresszusunk kiemelkedő jelentőségű belpolitikai esemény.

A kongresszushoz benyújtott írásos anyagokat, a Szakszervezetek Országos Tanácsának beszámolóját jónak tartom, ezekkel egyetértek. A kongresszus vitájához, fő kérdéseihez kapcsolódva szeretnék szólni belpolitikai helyzetünkről, a fejlett szocialista társadalom építésének előttünk álló szakaszáról, a szakszervezetekről és a nemzetközi helyzetről.

A magyar munkásosztály marxista–leninista forradalmi élcsapata, a Magyar Szocialista Munkáspárt, társadalmunk vezető ereje ez év tavaszán tartotta XII. kongresszusát, amely foglalkozott életünk minden lényeges kérdésével, és fontos határozatokat hozott.

A kongresszus megállapította, hogy hazánkban a belpolitikai helyzet kiegyensúlyozott, megfelel a szocialista társadalom követelményeinek. Ezt ma is megismételhetjük, hogy barátaink és ellenségeink egyaránt tudják: a Magyar Népköztársaságban a belpolitikai helyzet szilárd, és az is marad!

A kongresszus alapvetően fontos határozata, hogy pártunk folytatja a most már több évtizede követett, a gyakorlatban bevált bel- és külpolitikai fő irányvonalát, népünk építi a fejlett szocialista társadalmat. Pártunk politikája nyílt, a tömegekkel szoros kapcsolatban formálódik, a megoldandó kérdésekről, problémákról, nehézségekről őszintén szól. A párt a népet felnőttnek tekinti, és ennek megfelelően tárgyalja meg vele

a közös gondokat. Ezt a gyakorlatot, amit más szóval úgy hívunk, hogy a párt munkastílusa, folytatnunk kell. Amit ugyanis a politikában eddig elértünk, azt a helyes elvi, kommunista politikánknak és ennek a nyíltságnak köszönhetjük. A jövőben is a tömegekkel együtt, a bevált szövetségi politikát érvényesítve haladunk tovább.

Szövetségi politikánk, mint azt már többször hangsúlyoztuk, osztálypolitika, vagyis a dolgozó osztályok és rétegek összefogása, munkásparaszt szövetség, a munkásság, a parasztság és az értelmiség tömegeinek egységbe tömörítése. Politikailag ez a párttagok és a pártonkívüliek szövetségét, a különböző világnézetű emberek együttműködését jelenti, ideértve az egyházak felelős, hazafias elemeit, vezetőit és tagjait, mindazokat, akik hajlandók velünk együtt dolgozni szocialista céljainkért. Ennek a szövetségi politikának a zászlajára ezt írtuk: egyesüljenek a nemzet összes alkotóerői, mindazok, akik azt akarják, hogy népünk és hazánk a szocializmus építésének útján haladjon előre, ezen az úton boldoguljon a jövőben. Egyenrangú szövetségesnek tekintünk mindenkit, aki ezt vallja és így cselekszik.

A közös munkából mindenki kiveheti a részét, és joga van ahhoz, hogy az eredményekből is a végzett munka arányában részesüljön. Így lesz ez a jövőben is, ebben a szellemben dolgozunk, támaszkodva azokra a nagy eredményekre, amelyeket a politikában, a népgazdaság, a műveltség, a kultúra fejlesztésében és az életszínvonal növelésében elértünk.

Az eredményeket pártunk kongresszusa nagyra értékelte, és – a helyzettel számot vetve – úgy határozott, hogy most minden erőnket elért eredményeink megvédésére, megszilárdítására kell összpontosítanunk. Ily módon minden téren megteremtjük annak a feltételeit, hogy a lendületes fejlődés újabb esztendői következzenek.

Pártunk Központi Bizottsága és egész párttagságunk úgy vélekedik, hogy elért eredményeinket becsülnünk kell, mert ezek – pártunk politikai iránymutatásával – az egész dolgozó nép együttes erőfeszítésével jöhettek létre. Joggal mondhatjuk, hogy nagy utat tettünk meg, de helyzetünket idealizálnunk egyetlen területen sem szabad. Nem mondjuk azt, hogy nálunk már minden tökéletes, és már nincs mit javítani. Legyen szó a politikáról és a politikai munkáról, a munkamódszerről vagy a gazdasági építésről, a művelődés, a kultúra, az életszínvonal kérdéseiről, mi mindig

azt hangsúlyozzuk, hogy sok még a megoldatlan feladatunk. Ez nagyon fontos, mert arra indít bennünket, hogy ne álljunk meg egy pillanatra sem, hogy mindig előrehaladjunk.

Eredményeinket úgy összegezhetjük, hogy a fasiszta diktatúra kegyetlen rendszerében leigázott népünk megteremtette a saját hatalmát, élni tudott a szabadságával, és néhány évtized alatt hatalmas alkotó munkával százados elmaradottságot hozott be. A feudalizmus igája alatt nyögő országból alapjaiban és intézményrendszerében szocialista állam, közepesen fejlett ipari ország lett. S ha továbbra is céltudatosan dolgozunk, akkor belátható időn belül szocialista alapon felemelkedhetünk a fejlett ipari országok sorába.

Ezeket az eredményeinket becsüljük, örüljünk nekik. De eközben ne csak magunkra gondoljunk. Pártunk, munkásosztályunk, népünk erőfeszítéseit, munkáját, harcát 35 év óta a világ népei figyelik. Sokan közülük még kegyetlen körülmények között élnek. Számukra, csakúgy, mint a világ minden népének, mi azzal nyújtunk a legnagyobb segítséget, ha becsületesen helytállunk a szocialista építőmunkában. Ma szerte a világon ez a leghatásosabb propagandája a szocialista társadalmi rendnek és a szocialista eszméknek. Amikor tehát népünkkel együtt népünkért dolgozunk, akkor nemzetközi kötelezettségeinket is teljesítjük.

Az elmúlt 35 esztendőben hazánkra azonban nemcsak barátaink figyeltek, hanem az imperialisták, a szocialista eszme és rend ellenségei is. Ők természetesen másképpen értékelik a magyar nép felszabadulását és vívmányainkat, mint a jóakaratú emberek. A felszabadulást közvetlenül követő években idehaza is, Nyugaton is nagy hangerővel bírálták viszonyainkat, a Magyarországon végbement eseményeket. Azután, az idő előrehaladtával, itthon elcsitultak a szocializmus ellenségei, egy részük el is hagyta az országot, de az imperialisták változatlanul foglalkoznak hazánk belső viszonyaival, s ajánlatokat is tesznek, hogyan kellene, szerintük, problémáinkat megoldani.

A nyugati propaganda kezdettől fogva azt hangoztatja, hogy Magyarországon „kommunista diktatúra" van, az államnak „túl nagy a hatalma", a szakszervezeteket „államosították". Ezek a propagandaszervek élénken „törődnek" a munkások élet- és munkakörülményeivel, az emberi jogokkal, és erősen foglalkoztatja őket „a magyar nép sorsa".

De miről is van szó valójában? A felszabadulás előtt az ellenforradalmi rendszer kegyetlen elnyomással sújtott mindenkit, aki szót emelt az emberek jogaiért, majd ugyanez a rendszer belekényszerítette az országot a magyar nép nemzeti érdekeivel ellentétes fasiszta háborúba. Akiknek akkor nem fájt sem a munkások szociális helyzete, sem az emberi jogok igazi hiánya, sem pedig a magyar nép sorsa, azoknak ma sem az a gondjuk, hogyan él a magyar munkás, és vannak-e nálunk a szakszervezeteknek jogaik. Az imperialistákat – még ha újabban némileg másképpen is fogalmaznak – valójában csak az foglalkoztatja, miként lehetne visszafordítani a történelmi fejlődés kerekét.

De mivel egy bolygón lakunk, s a különböző társadalmi rendszereknek egymás mellett kell élniük, az imperialistáknak tudomásul kell venniük: Magyarországon győzött a munkásosztály, és a népi demokratikus rendszer formájában megteremtette a saját hatalmát. Ez a magyar nép első számú és visszavonhatatlan vívmánya. Magyarországon soha többé nem lesz földesúri, kapitalista rendszer! A termelési eszközök társadalmi tulajdonban maradnak, s az embernek ember általi kizsákmányolását nálunk soha senki vissza nem állíthatja!

Nem kevésbé fontos, nagy vívmányunk a szocialista nemzeti egység, ez a mi legfőbb politikai erőnk. Amikor azt mondjuk: belpolitikai helyzetünk szilárd, létrejött és erősödik a szocialista nemzeti összefogás, akkor arra gondolunk, hogy a párt irányításával a párt és a tömegek, beleértve a korábban különböző pártállású és az eltérő világnézetű embereket is, közösen dolgoznak a nép javára, a fejlett szocialista társadalom felépítésén, országunk, nemzetünk felvirágoztatásán. Ezt az egységet és összeforrottságot senkitől sem hagyjuk megbontani, s minden erőnkkel azon dolgozunk, hogy a jövőben még tovább erősödjék.

A szocialista nemzeti összefogás élén a munkásosztály forradalmi pártja és maga a munkásosztály halad. Ennek az összefogásnak további szilárdítása és gyarapítása a legfontosabb feladatunk. A tömegeket pedig csak nyílt politikával, meggyőző érvekkel nyerhetjük meg.

Van történelmi tapasztalatunk is éppen elég, s ne felejtsük, nem könnyen jutottunk hozzá. Mi már sokféle csatát láttunk, és érdemes jól megjegyeznünk, hogy az ellenség, ha megfeszül is, nem tud nekünk annyit ártani, mint ha saját magunk hibázunk.

Az ország helyzetének elemzését, értékelését állandóan napirenden tartjuk, a fejlődés adott szakaszában felmerülő kérdésekkel szembenézünk, azokat nem söpörjük a „szőnyeg alá", mert maguktól nem oldódnak meg. Keressük a megoldások útját-módját, azt, hogyan tudnánk jobban dolgozni, még több eredményt elérni a politikai munkában, a gazdasági építés területén, a szociális és kulturális kérdések megoldásában.

Nálunk nem a kevesek diktatúrája érvényesül, népi demokrácia van, a szó legjobb értelmében. Társadalmi rendszerünk sajátos vonása, hogy előrehaladásunk menetében államunk fokozatosan össznépi állammá alakul át. A jövőben is a szocialista demokrácia fejlesztésének útját járjuk. Hogyan és miként fejlesztjük tovább a szocialista demokráciát Magyarországon minden területen – a párt munkájában, az állam tevékenységében, a társadalom életében, a szakszervezetekben –, azt nem a szocializmus ellenségei fogják eldönteni, hanem mi magunk. És hogy a magyar szakszervezetek hogyan, miképp bontakoztatják ki az üzemi, munkahelyi demokrácia útjait, módjait és lehetőségeit, azt a magyar szakszervezetek fogják meghatározni, kidolgozni, megoldani és nem mások.

Nagy vívmányunk és erős támaszunk, hogy internacionalista barátságot és szövetséget építettünk ki a Szovjetunióval, a szocialista közösség többi országával, a világ haladó erőivel. Ez nagy erő, eddigi eredményeinknek hatalmas segítője. Magyarország internacionalista kapcsolatait a jövőben is erősíteni kívánjuk, megbontani senkitől sem hagyjuk.

A fejlett szocialista társadalom építésének előttünk álló szakaszát illetően a XII. pártkongresszus megfelelő eligazítást adott. Hazai lehetőségeinket és a nemzetközi körülményeket elemezve dolgozta ki alapvető útmutatásait. Figyelembe kellett venni a szocialista fejlődés hazánkban elért szintjét és a nemzetközi gazdasági viszonyokat, amelyek bennünket alapvetően érintenek, hiszen exportunk értéke ma már eléri a nemzeti jövedelem 50 százalékát. Mindezeket felelősségteljesen mérlegelve, a kongresszus egy szolid fejlődési ütemet ajánlott: a következő öt évre a nemzeti jövedelem évi 3 százalékos növekedését tűzte ki célul. Ez azt jelenti, hogy 1981 és 1985 között a nemzeti jövedelem 14–17, a reáljövedelem 6–7, a lakosság fogyasztása 7–9 százalékkal növekedhet.

Ezeket a számokat azonban nem szabad mechanikusan értelmezni minden területre. A termelés például nem mindenütt fog 3 százalékkal növekedni, mert erősen differenciált fejlesztésre kell törekednünk. A mérsékelt ütem mellett is erőteljes műszaki, technológiai fejlesztést kell elérnünk.

A kongresszus azt a feladatot is kitűzte, hogy megőrizzük az életszínvonalban elért eredményeket és javítsuk az életkörülményeket. Ez azt jelenti, hogy a lakásépítést lényegében az eddigi lendülettel folytatjuk, és új kórházakat, iskolákat is építünk. Fejlesztjük az egészségügyet, és meg kell oldanunk bizonyos nehéz szociális problémákat. Foglalkoznunk kell a legalacsonyabb összegű nyugdíjak emelésével, könnyíteni akarunk a gyermeknevelés gondjain, javítani kívánunk a pályakezdő családalapító fiatalok helyzetén. Az életkörülményeket jelentősen javítja majd az ötnapos munkahét bevezetése is.

Megfelelő programunk van a kultúra és a műveltség fejlesztésére. Ezzel kapcsolatban megemlítem – hiszen a szakszervezetek nem kevés kulturális intézményt tartanak fenn, és még többre van befolyásuk –, hogy a kultúra fejlesztése nem mindig jelent új létesítményeket, a meglevőket is lehet a jelenleginél sokkal jobban kihasználni. Jobban kell gazdálkodnunk azzal a pénzzel is, amit művelődésre és kulturálódásra költünk.

Gondoskodnunk kell hazánk, szocialista vívmányaink védelméről is. Népünk békéje és biztonsága, ennek megőrzése elsőrendű feladatunk, mert csak békében és biztonságban építhetjük a szocialista társadalmat. Nekünk, szövetségeseinkkel együtt, olyan védelmi erőt kell alkotnunk, amely visszatartja a NATO urait attól, hogy „kísértésbe" essenek.

A programunk tehát megalapozott, reális, lelkesítő. Nagy dolog, hogy az adott viszonyok között, hazai lehetőségeinket és a nemzetközi viszonyokat számba véve, ilyen célt tűzhettünk ki. Gáspár elvtárs is utalt rá: még a legfejlettebb kapitalista országok között sincs sok, amely jelenleg ilyen pozitív ötéves programot tud nyújtani lakosságának.

Nagy megelégedéssel és örömmel mondhatom – és nemcsak a magam, hanem a Központi Bizottság nevében is –, nagy erőforrás számunkra, hogy a kongresszus útmutatásait az ország közvéleménye megértéssel és egyetértéssel fogadta, és kész dolgozni a megvalósításáért. Ez óriási hajtóereje fejlődésünknek.

Terveinkben a nemzetközi fizetési mérleg egyensúlyának helyreállítását tettük az első helyre. De az egyensúly megszilárdítása fontos feladat a termelés és az energiaráfordítás, a munkaerőkereslet és -kínálat, a költségvetés vonatkozásában is. Ezek olyan minőségi feladatok, amelyek fontosabbak egyes mennyiségi előirányzatoknál, mert ezek megoldásával erősíthetjük az egész népgazdaság és az elért életszínvonal alapjait.

Külön is szólnék arról, hogy becsüljük meg ellátási színvonalunkat, életkörülményeinket. A kibocsátott vásárlóerőnek és a rendelkezésre álló fogyasztási árualapnak egyensúlyban kell lennie. Aki a dolgozó ember javát akarja, az elfogadja és követi azt a szabályt, hogy a kibocsátott vásárlóerő nem haladhatja meg a rendelkezésre álló fogyasztási cikkek mennyiségét. Ezt a szabályt mi nem egy éve, hanem több mint két évtizede követjük, és nagyon jól bevált. Mert igaz, hogy mérgelődik a munkásember, ha valamit meg akar venni, és nincs meg a hozzá való pénze, de még inkább mérgelődne, ha a pénz a zsebében volna, és nem tudna érte vásárolni. Ha árualap nélkül emelnénk a névleges béreket, attól a dolgozó ember nem kerülne jobb helyzetbe, csak az ellátás romlana. Számunkra fontos politikai kérdés, és ez a dolgozó ember érdekeinek becsületes szolgálata, hogy csak olyan mértékben emeljük a béreket, amilyen mértékben megtermeljük annak anyagi fedezetét. Bár a bérfejlesztéssel összefüggésben tegnap itt gyári vezetőket bíráltak – s az illetékesek nézzenek is utána a felvetett kérdéseknek –, mi továbbra is az eddigi tisztességes eljárás folytatására törekszünk.

A népgazdaság jövőjét illetően is bizakodó vagyok, mert az alapok egészségesek, szilárdak. Most csak arra az egy tényre utalok, hogy 1973-ban, tehát hét évvel ezelőtt rohamosan emelkedni kezdtek a nyersanyag- és energiaárak a világpiacon, hatalmas terhet rakva a mi népgazdaságunkra is. Ezzel együtt értékesítési problémák is adódtak. A magyar népgazdaság azonban hét éve állja ezt a hatalmas nyomást, s ez nem akármilyen eredmény.

Derűlátó vagyok azért is, mert reális szemlélet, felelős gondolkodás és cselekvőkészség tapasztalható. Nem csekély az az erő, amely anyagiakban, termelőberendezésekben, valamint emberi tudásban, képességben, akaratban rejlik.

Nagy támaszunk a KGST-országokkal való együttműködés és az ab-

ban rejlő további lehetőségeink kihasználása. Ezekkel jobban kell élnünk, fejlesztenünk kell a kooperációs és más együttműködési formákat. A fejlődő országokkal is széles körű gazdasági kapcsolatokat tartunk, amelyeket tovább akarunk bővíteni. Kereskedünk a fejlett kapitalista országokkal is, mégpedig – e tekintetben minden „félelmet" eloszlathatok – kizárólag a kölcsönös érdekek, előnyök alapján. Ezen a téren a követelmények egyre nőnek, minden – szocialista és nem szocialista – viszonylatban csak olyan üzletkötés jöhet létre, amely mindkét fél érdekének megfelel, s csak olyan árut vesznek át, amely megüti a mértéket. Szívességből rossz minőségű árut mi sem veszünk át, tőlünk sem fogadnak el.

Az élet minden területén van értelme az erőfeszítéseknek. Most két esztendeje, hogy a kormányszervek kicsit szigorúbban szabályozták a vállalati jövedelmeket. Az elején bizony nagyon panaszkodtak a gyárigazgatók, s ennek én örültem, mert addig csak a pénzügyminiszter sóhajtozott, hogy kevés az állami bevétel. A vállalati vezetők azonban lassan hozzáedződtek az új viszonyokhoz, s ma már a vállalati nyereség kezdi megközelíteni a korábbit. Mindez azt jelzi, hogy vannak még tartalékok! Ezek között is a legnagyobb: a munka. Az iparban, a mezőgazdaságban, a szolgáltatásban, minden területen becsületesen dolgozik, helytáll az emberek nagy többsége. Ennek eredménye, hogy a nemzetközi fizetési mérlegünk idén a tervezettnél jobb lesz.

Jobban takarékoskodtunk az energiával. A beruházásokat kicsit jobban megfogtuk, most ésszerűbben, összehangoltabban építkezünk. A munkaerő-gazdálkodás is javult. Régebben például nem volt olyan összejövetel, ahol ne panaszkodtak volna a munkaerő hiányára. Most megváltozott a helyzet. Ma már a vállalatok olyan terveket is készítenek, amelyek munkaerő-csökkenéssel számolnak. Ez gazdasági és politikai kérdés, mert az érintettek átcsoportosítását tisztességesen, becsületesen fogjuk megoldani. Építési terveink évtizedekre biztosítják az általános foglalkoztatást. Ezen a téren akkor lesz minden rendben, ha munkahelyén mindenki tisztességesen, fegyelmezetten dolgozik.

A mezőgazdaságban a kedvezőtlen időjárás nehézségeivel kellett megküzdeni. A dolgozók nagy munkát végeztek. Kitalálták például, hogy helikopterekkel fújják le a havat a kukoricáról, mert akkor a gép be tudja takarítani a termést. Ez persze nem olcsó megoldás, de fontos, hogy

semmi se menjen veszendőbe, amiben munka, érték van, amit megtermeltünk, amire szükségünk van. Minden reményünk megvan arra, hogy a korai tél és a többi időjárási nehézség ellenére mezőgazdasági tervünket – a dolgozók áldozatos munkájával – teljesíteni tudjuk.

A fejlett szocialista társadalom építésében a gazdálkodásnak nem könnyű szakasza áll előttünk. Gőzerővel kell dolgoznunk, de meggyőződésünk, hogy érdemes. Szocialista hazánkért, népünkért tesszük.

Magyarországon a szakszervezetek hagyományosan erős szervezetek. Alapjaikat még a monarchia idején rakták le, s a régi társadalmi viszonyok között is igazi harcostársai voltak a munkásosztály forradalmi pártjának. Mi, kommunisták, mindig támaszkodtunk a szakszervezetekre mind a munkásosztály napi érdekeinek védelmében, mind a munkásosztály történelmi céljaiért folyó harcban, vagyis a szocialista forradalom győzelméért vívott küzdelemben. Ma is építünk rájuk az új, a szocialista viszonyok fejlesztésében. A szakszervezetek szocialista társadalmi rendünk keretei között is nagyon fontos, nélkülözhetetlen funkciókat töltenek be.

A Magyar Szocialista Munkáspárt politikája a szakszervezetek tekintetében is csaknem negyedszázada egyértelmű. A történelmi harcban és a mindennapi építőmunkában egyaránt támaszkodott és a jövőben is támaszkodik a szakszervezetekre, mert pártunk politikája mindenekelőtt a munkásosztályra, a tömegek támogatására épül.

A szakszervezetek sok képviselője tagja a párt vezető testületeinek – a Központi Bizottságnak, a Politikai Bizottságnak –, és szoros az együttműködés a párt más szervezeteivel is. Ott vannak legfőbb államhatalmi szervünkben, az országgyűlésben is. Részt vesznek – s ez nem formaság – a párt gazdaságpolitikai bizottságának és a Minisztertanácsnak az ülésein, valamint több más fontos tanácskozáson. Évtizedek óta hatásosan működik ez a rendszer, s ugyanígy kell működnie a jövőben is.

Egy rendes gyárigazgató természetesen szem előtt tartja a munkások érdekeit, de elsőrendű gondja mégis a termelési terv megvalósítása. A feladatait jól ellátó szakszervezeti főbizalmi mindent megtesz, hogy a gyár teljesítse a tervét, de ő mindenekelőtt a munkások helyzetével törődik. Ebből az együttműködésből alakul azután ki a helyes szemlélet és gyakorlat, ami gazdaságirányítási rendszerünk sajátossága miatt kü-

lönösen fontos. Nálunk ugyanis a beruházási alapok jelentős részével az üzemek rendelkeznek, ők döntik el, hogy azokat mire használják fel. A megadott kereten belül a bérgazdálkodásban is önállóak, az üzemek döntenek a szociális, kulturális és sportcélra fordítható összegek felhasználásáról is. Ez pedig azt jelenti, hogy üzemeinkben a pártszervezetek és a szakszervezetek felelőssége, önálló cselekvési lehetősége igen nagy. Vagyis a szakszervezetek megfelelő módon bele tudnak szólni az ország és a vállalatok ügyeibe, s erre szükség is van.

Éppen ezért a párt nemcsak ma dolgozik jól együtt a szakszervezetekkel s tekinti őket munkatársnak, harcostársnak, hanem a jövőben is támaszkodik rájuk országos és helyi ügyekben egyaránt. Véleményünk szerint a szakszervezeteknek önállóan kell dolgozniuk, csak így lehetnek erős támaszai nagy, közös szocialista ügyünknek. Munkájukban természetesen és helyesen érvényesül a párt vezető szerepe. Ennek módja, hogy a szakszervezetekben is dolgoznak párttagok, s az ő feladatuk, hogy érvekkel érvényt szerezzenek a párt álláspontjának. A párt is, a szakszervezet is a munkásosztály szülötte. A népfrontban is együtt dolgozunk, és közösen munkálkodunk a tömegek javára. Szorosan együvé tartozunk, és jó szellemben dolgozunk közös céljaink eléréséért.

A szocialista rendszerben s így hazánkban is a szakszervezeteknek kettős funkciójuk van. Az egyik a munkáshatalom erősítése és a szocialista építés programjának megvalósítása; a másik a szervezett dolgozók érdekeinek védelme, képviselete. E kettős funkció megvalósítása értelmes, szép feladat. Szakszervezeteink – a párttal és minden más aktív társadalmi erővel szoros egyetértésben – tevékenyen harcolnak a békéért. Ennek szolgálatába állítják nemzetközi munkájukat, amely jó, hasznos és további lehetőségeket kínál, s nemcsak itthon, hanem külföldön is nagy elismerésnek örvend. Felszólalt itt a Szakszervezeti Világszövetség megbízott főtitkára, aki méltatta azt a tényt, hogy a Szakszervezeti Világszövetség magyar elnököt választott. Ez is egyfajta elismerése a magyar szakszervezetek gyakorlatának, munkájának. Őrizzék továbbra is ezt a megbecsülést, gyarapítsák tovább nemzetközi tekintélyüket.

Az MSZMP Központi Bizottsága rendszeresen foglalkozik a nemzetközi helyzet kérdéseivel. Alig egy hete a Varsói Szerződés tagállamainak

vezetői Moszkvában találkoztak és – miként a közleményben is olvashatták – megtárgyalták a világpolitika néhány fő problémáját.

A nemzetközi helyzetet ma az jellemzi, hogy világméretekben folyik a küzdelem az imperializmus és a haladás erői között. Egyidejűleg jelen vannak és hatnak az enyhülés és a feszültség elemei. Vannak – sajnos – régi feszültséggócok a Közel-Keleten és másutt. Az utóbbi időben ilyennek számít a Perzsa-öböl vidéke is, ahol Irak és Irán háborúzik. Meggyőződésünk, hogy ez a háború az egyik félnek sem előnyös, csak az imperializmus malmára hajtja a vizet.

A nemzetközi helyzetet károsan befolyásolja a NATO vezető köreinek az a több évvel ezelőtti elhatározása, hogy új fegyverkezési hullám elindításával katonai fölénybe próbálnak kerülni a szocialista világgal szemben. Fel akarják borítani azt az egyensúlyt, ami ma többé-kevésbé elismert. Mi ellenezzük ezt a próbálkozást, mert mérhetetlen anyagi terheket ró a világ valamennyi népére, elképesztő mennyiségű fegyverzet felhalmozódására vezet, és növeli a háborús konfliktus veszélyét.

A NATO törekvéseivel mi saját politikai álláspontunkat szegezzük szembe, amely a moszkvai közleményben is kifejezésre jutott.

Valamennyi vitás nemzetközi kérdés tárgyalásos megoldásának hívei vagyunk, ellenezzük a fegyverkezési versenyt. Hozzátesszük ugyanakkor: a NATO részéről illúzió, hogy erőfölényre tehet szert. Mi az egyenlő biztonság elvét valljuk, és ajánljuk a NATO-nak is, hogy ezt valósítsuk meg a fegyverzet alacsonyabb szintjén. Ez mérsékeltebb terhet róna az emberiségre, és csökkentené a háborús veszélyt.

Ez a mi külpolitikánk, amelyet népünk helyesel és támogat. Ezt képviseljük az Egyesült Nemzetek Szervezetében, a bécsi és a madridi tanácskozáson, és ezt fejtettük ki legutóbb Moszkvában is.

A moszkvai találkozó egységes volt a helyzet megítélésében, és abban az eltökéltségben, hogy tovább folytatjuk harcunkat az emberiség létérdekéért: az enyhülés megszilárdításáért és a veszélygócok felszámolásáért. Ezt fejezték ki Brezsnyev elvtárs Indiában elhangzott javaslatai a Perzsa-öböl és az Indiai-óceán problémáinak igazságos megoldására. A szocialista országok készek a szemben állók érdekeit is figyelembe venni, s mindkét fél számára elfogadható megoldást találni. Ebből indulnak ki a szovjet javaslatok is, amelyekkel teljes mértékben egyetértünk.

Külpolitikai tevékenységünkben a jövőben is építünk népünk támogatására, támaszkodunk szocialista szövetségeseinkre. Az el nem kötelezett országokkal együttműködésre törekszünk. Az enyhülésért folytatott küzdelemben számítunk a fejlett kapitalista országok reálisan gondolkodó polgári politikusaira is, akikkel készek vagyunk partneri viszonyt folytatni, hogy keressük a mindkét fél számára elfogadható megoldásokat. Mély meggyőződésünk, hogy az enyhülésért folytatott küzdelem Európa és a világ összes népeinek közös érdeke.

Külön kívánok szólni a lengyelországi helyzetről, amelyről – mint ismeretes – Moszkvában is beszéltünk. Valójában érthető, hogy jelenleg mind a világ haladó erőinek, mind a szocializmus ellenségeinek a figyelme – természetesen más-más előjellel – Lengyelország felé fordul. Mi azt tartjuk szem előtt, hogy Lengyelország szocialista állam, a Varsói Szerződés tagja, az európai béke egyik fontos tényezője. Álláspontunk világos, nyilvánosan is kifejtettük a központi bizottsági állásfoglalásban és az országgyűlés előtt.

A magyar és a lengyel népet hagyományos baráti érzelmek fűzik összse. Mi ezt nagyra értékeljük és őrizzük. Még fontosabb és meghatározóbb, hogy a magyar és a lengyel munkásosztály között osztályszolidaritás van, a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Lengyel Egyesült Munkáspárt testvérpártok. Összeköt bennünket az érdekek, a szocialista célok és világnézetünk azonossága. Ezért vagyunk teljes mértékben szolidárisak a Lengyel Egyesült Munkáspárttal, a lengyel munkásosztállyal és néppel.

A Magyar Népköztársaság és a Lengyel Népköztársaság között a kapcsolatok széles körűek és sokoldalúak. A gazdasági együttműködés szoros szálai fűznek össze bennünket, és ezért is érdekeltek vagyunk abban, hogy Lengyelországban szilárd szocialista viszonyok legyenek.

Azt kívánjuk, hogy a lengyel munkásosztály, a lengyel nép, pártja vezetésével, találja meg a szocialista megoldást azokra a problémákra, amelyek Lengyelországban az idők folyamán felhalmozódtak, feszültséget okoztak, és ma jelentkeznek. Kívánjuk, hogy a párt vezetésével a lengyel munkásosztály és a lengyel nép maga oldja meg ezeket a problémákat, és biztosítsa Lengyelország továbbhaladását a szocializmus útján. Úgy véljük, hogy ehhez a lengyel kommunistákban, munkásokban, a lengyel hazafiakban megvan az erő. A moszkvai találkozó közleménye is ki-

fejezte, hogy miként a lengyel elvtársak meghatározták, Lengyelország szocialista állam, a szocialista országok közösségének szilárd tagja, az volt és marad a jövőben is. Ezt kívánjuk mi is!

Olyan világban élünk, amelyben a szocializmus világrendszerré vált, és mind több ország vallja magáénak a szocializmus programját. Még van gyarmati uralom, faji diszkrimináció Dél-Afrikában és másutt, de a gyarmati rendszer végérvényesen összeomlott. A népek elszánt harcot folytatnak a neokolonializmus ellen, mert saját országuk, sorsuk urai, a nemzeti szuverenitás birtokosai akarnak lenni. Az imperializmus már régen nem egyedül ura a világnak. Minden nép szabad akar lenni, és saját sorsát önmaga akarja irányítani. A föld urai egyre inkább a föld népei lesznek! Nincs a világon olyan erő, amely a történelem kerekét vissza tudná fordítani.

Ezek a világ realitásai. Ilyen körülmények között javasoljuk a békés egymás mellett élést. A két társadalmi rendszer folytasson békés versenyt, és végül is az eszmék, a példa ereje győzzön.

Addig pedig működjünk együtt minden olyan kérdésben, amely valamennyi népnek egyformán érdeke: a béke megtartásában, a fegyverkezés lefékezésében és a leszerelésben. Ez a mi politikánk!

Nehéz, áldozatos munkát kívánó belső feladatokat kell megoldanunk, és bonyolult nemzetközi helyzetben kell élnünk és dolgoznunk. A szocialista társadalom a munka társadalma, mi csak a munkából élhetünk, nem úgy, mint a kizsákmányolók. Mai viszonyaink között elsősorban munkával kell nemes céljainkért küzdeni.

Feladataink megoldásához van erőnk és nemzetközi hátterünk, támaszunk. A szakszervezeti mozgalom, egész népünk számíthat arra, hogy a párt betölti történelmi hivatását. A párt pedig számít és támaszkodik a szakszervezetekre, a munkásosztályra, a szövetkezeti parasztságra, az értelmiségre, dolgozó népünkre.

A párt és a nép – s elmondhatjuk, hogy a szakszervezet és a tagság – között az első törvény a kölcsönös bizalom legyen. Ez politikánk alapkérdése. A bizalom hatalmas erő, amelyet meg kell őriznünk a jövőben is. A bizalom, a nyílt és az őszinte beszéd jó befektetés. A párt továbbra is ezt a gyakorlatot akarja követni, és nagyra értékeli a nép fejlődő poli-

tikai érettségét és felelősségét, amely minden fontos kérdésben megmutatkozott. Biztosak vagyunk abban, hogy ez a jövőben is így lesz.

Végezetül engedjék meg, hogy a Központi Bizottság nevében még egyszer sok sikert kívánjak önöknek és az önök személyében mindazoknak, akiket képviselnek.

Népszabadság, 1980. december 14.

FELSZÓLALÁS
AZ SZKP XXVI. KONGRESSZUSÁN

1981. FEBRUÁR

A Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttsége nevében tisztelettel köszöntöm a Szovjetunió Kommunista Pártja XXVI. kongresszusának küldötteit és minden résztvevőjét. Teljes sikert kívánok a kongresszus nagy fontosságú munkájához, amely lelkesíteni fogja és új erővel tölti el mindazokat, akik világszerte a szocializmus és a béke ügyéért küzdenek. Átadom önöknek és az önök személyében a kommunizmust építő nagy szovjet népnek a magyar kommunisták, a szocializmust építő magyar nép testvéri üdvözletét és legjobb kívánságait.

Mély benyomást tett ránk a Központi Bizottság beszámolója, amelyet Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs ismertetett. A Lenin alapította párt és a forradalmi élcsapatát híven követő szovjet nép munkája nyomán hatalmas politikai, gazdasági és kulturális eredmények születtek. Elmondható, hogy a XXV. kongresszus határozatait végrehajtva jelentősen megnövekedett a Szovjetunió belső szilárdsága, gazdasági, tudományos ereje, honvédő képessége, nemzetközi tekintélye és befolyása. A tizenegyedik ötéves terv előirányzatai jelzik, hogy a most megnyílt évtized újabb fontos szakasz lesz a kommunizmus anyagi-műszaki alapjainak kiszélesítésében, a társadalmi viszonyok fejlődésében, az emberek életkörülményeinek javításában, az új ember formálásában. A magyar kommunisták nevében szívből gratulálunk szovjet barátainknak a nagyszerű eredményekhez, és teljes sikert kívánunk a kommunista jövőt formáló tervek valóra váltásához.

A szélsőséges, imperialista elemek nem titkolt szándékai szerint, a NATO vezető köreinek konkrét lépései nyomán, az utóbbi években megtorpant az enyhülés folyamata, éleződött a nemzetközi helyzet, ismét hallhatók a hidegháborús idők hangjai, felerősödött a szovjetellenesség,

az antikommunizmus. Sajnos, a hidegháborús erők malmára hajtja a vizet a kínai vezetők jelenlegi külpolitikája is.

Az imperialisták, kiforgatva értelmükből a szavakat, egyirányú utcának minősítik a békés egymás mellett élés politikáját, rágalmazzák a Szovjetuniót, a szocialista országok bel- és külpolitikáját, terrorizmussal vádolják a szabadságukért küzdő népeket. Valójában arról van szó, hogy az emberi társadalom fejlődésének törvényei senkinek a szubjektív óhajától nem függnek; az elnyomottak fel akarnak szabadulni, a népek nem mondanak le nemzeti függetlenségükről, a társadalmi fejlődés terén elért vívmányaikról, törvényes jogaikról; az emberiség nem hajlandó saját sírját megásni a fegyverkezésen milliárdokat kereső monopóliumok profitjáért.

A Szovjetunió szándékai és törekvései egyértelműek és világosak. A történelem már számtalanszor bebizonyította, hogy a Szovjetunió, amely őrködik saját maga és szövetségesei biztonságán, a haladásért, a nemzeti függetlenségért küzdő erők támasza, egyidejűleg a népek békéjének védelmezője. Itt, a kongresszuson Brezsnyev elvtárs új, nagy horderejű javaslatokat és kezdeményezéseket ismertetett, amelyekkel mi a magunk részéről teljes mértékben egyetértünk. Ezek ismételten bizonyítják, hogy a Szovjetunió kész tettekkel hozzájárulni a nemzetközi biztonság megszilárdításához, a béke megőrzéséhez. Mindezért a Szovjetuniót a népek tisztelete övezi.

A jelenlegi helyzetben különösen fontos az önállóan tevékenykedő kommunista és munkáspártoknak a közös ügyért érzett felelőssége, a marxizmus–leninizmus elvein nyugvó internacionalista összefogása. A Magyar Szocialista Munkáspárt a maga részéről ennek előmozdítására törekszik. A kommunisták, az összes haladó, békeszerető erő együttműködése biztosíthatja és biztosítani is fogja a fegyverkezési őrületnek, az imperialisták népellenes mesterkedéseinek visszaszorítását és kudarcát.

A magyar nép helyesli a Magyar Szocialista Munkáspárt múlt év márciusában megtartott XII. kongresszusának határozatait, és azok megvalósítását tettekkel támogatja. Tovább haladunk a kipróbált lenini úton, a szocializmus és a béke útján. Népünk a párttal összeforrva, szocialista nemzeti egységben, a szélesedő és mélyülő szocialista demokrácia körülményei között eredményesen folytatja a fejlett szocialista társadalom

építését. Tudjuk, hogy sok és bonyolult problémán kell még úrrá lennünk, de bizalommal tekintünk előre, mert bízunk a szocializmus ügyét tudatosan magáénak valló, dolgozó nép alkotó, teremtő erejében.

Építőmunkánkban éppen úgy, mint általános nemzetközi tevékenységünkben, támaszkodunk a szocialista közösség, a Varsói Szerződés Szervezetében, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsában egyesült országok együttműködésében rejlő hatalmas erőre. Bővítjük kapcsolatainkat a fejlődő országokkal, és a békés egymás mellett élés tisztességes normáinak betartásával készek vagyunk a kölcsönösen előnyös kapcsolatok bővítésére a fejlett kapitalista országokkal is. Külpolitikai törekvésünk legfőbb célja – szövetségeseinkkel együtt – a fegyverkezési verseny megfékezése, a feszültség csökkentése, a béke védelme, egy nyugodtabb világ megteremtése. Európában a helyes utat a helsinki jó kezdet folytatásában látjuk. Ezzel összefüggésben a most Madridban folyó tárgyalások – valamennyi résztvevő érdekében álló – konstruktív befejezését kívánjuk.

A baráti szocialista országokkal megvalósuló szoros együttműködésben különleges jelentőséget tulajdonítunk a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Szovjetunió Kommunista Pártja, a magyar és a szovjet nép sokoldalú kapcsolatainak, megbonthatatlan barátságának, amelynek erősítésében kiemelkedő érdemei vannak a szovjet és a nemzetközi kommunista mozgalom kimagasló harcosának, népünk nagyra becsült, igaz barátjának, Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársnak. A magyar kommunisták, dolgozó népünk őrzi, gondosan ápolja s tovább mélyíti a történelmi magyar–szovjet barátságot.

A Szovjetuniót és a Magyar Népköztársaságot, a szocialista közösség országainak népeit összeköti céljaink és alapvető érdekeink azonossága. Közösek örömeink, gondjaink is. Mindnyájan tudjuk, hogy összefogásunk, egységünk, együttműködésünk meghatványozza erőinket, ezért minden igyekezetünkkel annak bővítésére törekszünk. Az utóbbi hónapokban sokan és sokat foglalkoznak a lengyelországi eseményekkel. Ellenségeink a szocializmus pozícióinak gyengülését várják. Pártunk és a magyar nép lengyel testvérpártunkkal, a szocializmus lengyel híveivel szolidáris. Bízunk abban, hogy a Lengyel Egyesült Munkáspárt vezetésével a lengyel nép megtalálja a nehéz helyzetből a szocialista kibontako-

zást. Ahogy lengyel elvtársaink maguk is megfogalmazták: Lengyelország a szocialista országok családjának tagja volt, s az is marad.

A kongresszus eddigi munkája is fényesen bizonyítja, hogy a szovjet kommunisták mai nemzedéke méltó örököse a bolsevikok lenini nemzedékének, a szovjet nép eredményesen viszi tovább a Nagy Október diadalmas ügyét.

A Magyar Szocialista Munkáspárt, a magyar nép nevében újabb kiemelkedő sikereket kívánok a Szovjetunió Kommunista Pártjának, a testvéri szovjet népnek a kommunista társadalom építésében, a XXVI. kongresszus határozatainak megvalósításában, a béke megvédésében.

Népszabadság, 1981. február 25.

FELSZÓLALÁS
A HAZAFIAS NÉPFRONT VII. KONGRESSZUSÁN

1981. MÁRCIUS

A Hazafias Népfront VII. kongresszusának munkáját meghatározóan befolyásolják azok a viszonyok, amelyek jelenleg hazánkban és a nemzetközi életben uralkodnak. Belpolitikai helyzetünk pontos felméréséhez elég gondolatban felidézni az elmúlt év legfontosabb politikai eseményeit. Néhány nap híján egy esztendeje tartotta XII. kongresszusát a magyar társadalom vezető ereje, a Magyar Szocialista Munkáspárt. A kongresszus gondosan elemezte az ország helyzetét, és kijelölte a fejlődés további útját. Megállapításait, határozatait helyesléssel fogadta az ország lakossága, és magáévá tette a népfrontmozgalom, amiért itt külön is szeretnék köszönetet mondani. Az egyetértést tükrözte a Hazafias Népfront programja is, amellyel a tavalyi képviselő- és tanácstag-választásokon az állampolgárok elé állt. Ezt követően az újjáválasztott országgyűlés előtt a kormány felvázolta programját.

Az őszi hónapokban lezajlottak a szakmai szakszervezeti tanácskozások, majd decemberben összeült a magyar szakszervezetek kongresszusa. Mind a választásokon, mind a szakszervezeti kongresszuson kifejeződött a párt XII. kongresszusán elfogadott fő irányvonallal való általános egyetértés. Ez milliók támogatását jelenti, mégpedig nemcsak szavakban, hanem tettekben is. Bizonyítja ezt az elmúlt esztendőben végzett eredményes építőmunka.

Az év végén elkészült a hatodik ötéves terv, illetőleg az 1981. évi népgazdasági terv, amelyek a párt XII. kongresszusának határozataival összhangban konkrétan kijelölik a legközelebbi évek gazdasági és egyéb feladatait.

Mindezt átgondolva teljes bizonyossággal állapíthatjuk meg, hogy a Magyar Népköztársaság politikai helyzete szilárd, társadalmi rendünk

szocialista intézményei jól működnek, megkezdődött és folyik a pártkongresszus határozatainak végrehajtása.

Megvannak tehát a belpolitikai feltételek, hogy eredményes, jó munkát végezzen a Hazafias Népfront VII. kongresszusa, amely nagy eseménye társadalmunknak. A népfrontmozgalom kifejezője a szocialista nemzeti összefogásnak, annak a tömörülésnek, amely előrehaladásunk nélkülözhetetlen feltétele. A kongresszusi dokumentumokkal, az Országos Tanács jelentésével, Sarlós elvtárs beszámolójával egyetértek, azok jó alapot adnak az eredményes tanácskozáshoz.

A kongresszus valamennyi küldöttjét és résztvevőjét szívből köszöntöm, megköszönöm a baráti fogadtatást, s átadom önöknek a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának szívből jövő üdvözletét.

A vita keretében először a nemzetközi helyzetről szeretnék szólni. Mivel szocialista rendszerünknek manapság nagyon sok éber figyelője, kritikusa van, talán nem árt, ha szó esik arról is, hogy a gazdaságilag fejlett tőkésországoknak is megvannak a maguk, a miénknél bizony nagyobb gondjai. A kapitalizmus mély politikai, gazdasági, pénzügyi és szociális válságban van. A tőkés rend saját ellentmondásaival küszködik, a kapitalista országokban élő dolgozókat satuként szorítja az infláció és a a munkanélküliség.

A szocialista országok viszont az utóbbi években is erősödtek, gyarapodtak. A haladás erői előretörtek, a népek nemzeti szabadságküzdelme sorra számolta fel a gyarmati rendszer maradványait. Az imperializmus vezető tényezői maguk is elismerik, hogy rossz a mérlegük, nehéz és romlik a helyzetük. Ebből a maguk módján keresik a kiutat, amit – úgy tűnik – a fegyverkezési verseny fokozásában, a nemzetközi helyzet élezésében vélnek megtalálni. Ez szükségszerűen a világ népeinek, sőt saját országuk lakosságának rovására megy. Alig leplezett céljuk, hogy a fegyverkezési verseny révén katonai erőfölénybe kerüljenek. E törekvéseik következtében az enyhülés megtorpant, a helyzet éleződött.

Mély meggyőződésünk, hogy az imperializmus tervei irreálisak és kudarcra vannak ítélve. A népek nem mondanak le elért vívmányaikról, senki sem kényszerítheti erre őket. A még elnyomott, rabságban sínylődő nemzetek sem adják fel azt a törvényes, elemi jogukat, hogy küzdjenek szabadságukért.

Amikor valamelyik nép megrázza bilincseit, hogy megszabaduljon az imperializmustól, a kapitalizmus védőügyvédei azt állítják, hogy valamiféle ügynökök uszítják őket. Ez nem igaz. Ha ezeknek a népeknek bárki azt tanácsolná, hogy törődjenek bele a rabságba és úgy éljenek tovább, nem hallgatnának rá. És természetesen nekik van igazuk! A népek azért harcolnak, mert emberi módon, szabadon akarnak élni. A társadalmi fejlődés folyamata megállíthatatlan, alapvető törvény, és nem függ senkinek a szubjektív elhatározásától.

Az előttem szóló költő engem is megihletett, és arra gondolok, hogy az emberi géniusz csodálatos dolgokat alkotott a tudományban, a technikában, a társadalom életében, s még nem fejezte be teremtő munkáját, még nagyszerű távlatok elé néz. De, sajnos, az emberiség már létrehozta azokat a fegyvereket is, amelyekkel képes megsemmisíteni a saját civilizációját, sőt létét. Ez is hozzátartozik a mai világ képéhez, erről sem feledkezhetünk meg, és nem is feledkezünk meg. Ha ugyanezeket a tudományos és technikai vívmányokat teljes mértékben a békés élet szolgálatába állítanák, csodálatos jövőt lehetne biztosítani az emberiségnek a földön.

Mi így látjuk a jelenlegi helyzetet és a perspektívát. Ami pedig a népeket illeti, az emberiség nem akar kollektív öngyilkosságot elkövetni a fegyverkezés mögött álló monopoltőke profitjáért. Mi politikánkat erre a meggyőződésre alapozzuk, és biztosak vagyunk abban, hogy az emberiség fejlődése nem a vége felé jár, hanem éppen ellenkezőleg, most olyan sorsforduló van, amikor – ahogy a marxizmus halhatatlan megalapítói mondották – átléphet a szükségszerűség birodalmából a szabadság birodalmába.

A közelmúltban a nemzetközi élet kiemelkedő eseménye volt a Szovjetunió Kommunista Pártjának XXVI. kongresszusa. A szovjet nép életében történelmi jelentőségű s külpolitikailag is óriási hatású kongresszus meghallgatta Brezsnyev elvtárs beszámolóját, és széles körű vita után meghozta határozatait. A Szovjetunió belső helyzetével reálisan számot vetve kidolgozta és elfogadta a békés kommunista építés hatalmas programját. Miként kongresszusi felszólalásunkban is kifejeztük, őszintén, szívből kívánjuk, hogy a szovjet nép sikerrel valósítsa meg a XXVI. kongresszus határozatait, és békében élvezhesse munkájának gyümölcsét.

A kongresszus ismét messzehangzóan hirdette a Szovjetunió békepolitikáját. Óriási horderejű javaslatokat tett a szovjet–amerikai viszony rendezésére, az összes vitás nemzetközi kérdés megoldására, beleértve a Perzsa-öböl problémáját, a Távol-Kelet biztonságát és békéjét, Afganisztán nemzetközi vonatkozásait, a hadászati támadófegyverek s a középhatósugarú rakéták ügyét is. A kongresszus a fegyverkezési verseny megfékezését, a fegyverzet csökkentését javasolta a világnak, azon az elvi alapon, hogy az egyenlő biztonság a fegyverzet alacsonyabb szintjén valósuljon meg.

E javaslatok, amelyekkel a Szovjetunió a nemzetközi élet felelős tényezőihez fordult, mély benyomást keltettek az egész világon. Sőt azt is mondhatjuk, s nem alaptalanúl, hogy az SZKP XXVI. kongresszusának külpolitikai állásfoglalásai bizonyos mértékig máris enyhítették a nemzetközi feszültséget. Mi szívből üdvözöljük, támogatjuk ezeket a javaslatokat, amelyek teljesen egybeesnek a Magyar Népköztársaság törekvéseivel, a magyar nép érdekeivel. A javaslatok további sorsát illetően most a Nyugaton a sor. Az ottani közvélemény s a szocialista világ népei is joggal várják el, hogy érdemi válaszok szülessenek.

A Magyar Népköztársaság külpolitikája – úgy is mondhatom, hogy a szocialista országok egyeztetett nemzetközi irányvonala – háborúellenes, és síkraszáll az enyhülésért, a béke megszilárdításáért, a fegyverkezés megfékezéséért, az egyenlő biztonságért. Kiállunk a különböző társadalmi rendszerű országok közötti békés egymás mellett élésért, a sokoldalú és kölcsönösen előnyös kapcsolatok fejlesztéséért. E politika megfelel elveinknek, érdekeinknek, élvezi népünk egységes támogatását. Mi ezekért a célokért dolgoztunk eddig is, és ezt tesszük a jövőben is. Megingathatatlan hitünk, hogy a béke erői hatalmasak, külpolitikai kérdésekben mindenütt diadalra jut a józan ész, győzni fognak azok a tényezők, amelyek eddig is a népek javára alakították a nemzetközi helyzetet, s békésebb világot, nyugodtabb nemzetközi légkört teremtenek.

A népfront céljainak eléréséhez a hazai feltételek kedvezőek. Népünk – s ezt is világosan látjuk – olyan évek előtt áll, amelyek nem lesznek könnyűek. De dolgozni fogunk, és biztonságban élve előre fogunk haladni a legközelebbi esztendőkben is.

A belpolitikai feladatokról szólva – részletezés nélkül – szeretnék né-

hány szót szólni a pártról, mert úgy gondolom, hogy a Hazafias Népfront munkája elválaszthatatlan az MSZMP tevékenységétől. Nemcsak azért, mert a párt is részese a Hazafias Népfront-mozgalomnak, hanem más tekintetben is. Szeretném ismét hangsúlyozni pártunk XII. kongresszusának azt a megállapítását, hogy a párt, amely az alkotmányban rögzítetten is a társadalom vezetőereje, mindig azon dolgozott és a jövőben is arra fog törekedni, hogy méltóképpen töltse be nem könnyű, de felelősségteljes és megtisztelő funkcióját.

Ebben az összefüggésben is szeretném hangsúlyozni, hogy a párt politikájának és munkájának vannak eredményei. Ezekről nem szabad megfeledkeznünk, hiszen a nép a szocialista építés eredményeiben látja munkája értelmét. Ugyanakkor azt is hangsúlyozom: sikereink nem jelentik azt, hogy most már megpihenhetünk. A párt a maga feladatát úgy fogja fel, hogy mindig megfelelő, elvi, reális és gyakorlatilag helyes választ adjon a ma és a holnap kérdéseire. Ez így lesz a jövőben is.

Az MSZMP gyakorlatában mindenki előtt világos – de azért nem árt ismételten és ezen a helyen is hangsúlyozni –, hogy eddig a párt minden politikai kérdést politikai eszközökkel oldott meg, és a jövőben is erre törekszik. A párt a tömegekkel összeforrva él és dolgozik, és ezt a gyakorlatot fogja követni ezután is.

Az MSZMP, mint azt a XII. kongresszus is hangsúlyozta, folytatja szövetségi politikáját. Ezt haladásunk nagyon fontos tényezőjének és politikánk lényeges elemének tartjuk. Ezt a politikát kell folytatnunk, mégpedig jól.

Szövetségi politikánk osztályszövetség, a munkásosztály, a szövetkezeti parasztság és az értelmiség szövetsége. Emellett a párttagok és a pártonkívüliek, a különböző hivatású és foglalkozású, életkorú és világnézetű emberek politikai szövetsége is.

Mi mindig arra törekedtünk és törekszünk, hogy a párt nevében szólva egyértelmű fogalmakkal dolgozzunk, álláspontunk világos és tiszta legyen minden kérdésben.

A felszabadulás óta eltelt több mint három és fél évtizedben Magyarországon nagy társadalmi változások zajlottak le. A szocialista forradalom eredményeként korszakos történelmi vívmányok születtek, ame-

lyek sok tekintetben százados elmaradottságot szüntettek meg. Ezt népünk jól tudja, és még az ellenségeink sem tagadhatják le.

Politikánk eredményeiről a pártban, a szakszervezetben, a Hazafias Népfrontban, gazdasági és kulturális területen egyaránt beszámolhatunk. Ezzel együtt – s ezt mindig hangsúlyozzuk –, nem tartjuk se csalhatatlannak, se tévedhetetlennek magunkat. Tudjuk, hogy a munka során hibákat is elkövetünk, olykor késlekedünk. Politikai, gazdasági, kulturális viszonyainkat nem idealizáljuk, nem hirdetjük, és a jövőben sem mondjuk Petőfi szavaival, hogy itt van már a Kánaán, tehát megállhatunk. Feladatunk: társadalmunk szocialista vonásainak további erősítése. Ennek egyik nagyon fontos elemeként kell továbbfejlesztenünk, még szélesebben kibontakoztatnunk és elmélyítenünk a szocialista demokráciát.

Ezen a fórumon is szólni kell a társadalomban fellelhető visszásságokról, amelyek tagadhatatlanul léteznek, és a legkülönbözőbb természetűek. Szólni kell a bürokratizmusról, a szocialista erkölccsel összeegyeztethetetlen jelenségekről, a helyenként megmutatkozó felelőtlenségről, a gazdasági visszásságokról, visszaélésekről. Ezekkel szemben megalkuvás nélküli, kérlelhetetlen harcot kell folytatnunk. Mert jogos az embereknek az az igénye, hogy szocialista társadalmunkban ne csak az alapvető nagy kérdésekben, hanem minden területen és minden kérdésben, országosan és helyileg érvényesüljön és győzzön az igazság. E cél csak közös erőfeszítéssel érhető el. Szüntelenül dolgoznia kell érte a pártnak, a társadalmi szervezeteknek, s nem utolsósorban a Hazafias Népfrontnak, a kormánynak, gazdasági-kulturális intézményeinknek, egész lakosságunknak.

A kongresszus első felszólalója a viták szükségességéről beszélt. Üdvözlöm ezt a felszólalást, és megismétlem: mindenki tapasztalhatta, hogy a párt és a kormány is minden kérdésben széles körű tanácskozásra törekszik, ha lehetséges, még a döntés meghozatala előtt. A párt, hogy más példát ne említsek, a kongresszus mondanivalóját meghatározó irányelveket is országos és nyilvános vitára bocsátotta. Ebben a vitában milliók vettek részt, párttagok és pártonkívüliek egyaránt.

A kormány szintén arra törekszik, hogy a törvényjavaslatokat minden lehetséges esetben még a végleges döntés meghozatala előtt bocsássa vitára a szakemberek, némelyiket pedig az érdekeltek még szélesebb köré-

ben, akár országos méretekben is. A kormány – és ezt üdvözöltük – ezúttal a népgazdasági tervről is széles körben konzultált. Tanúsíthatom, hogy a kongresszus állásfoglalása, a törvényjavaslatok, az alapvető és fontos rendelkezések, a népgazdasági tervek a vita eredményeképpen javultak.

Csak úgy kitérésképpen mondom: már régóta vagyok pártmunkás, többféle ciklusban dolgoztam, korszakonként a pártmunka stílusa is változott. Mindig azt hangsúlyoztam, hogy a magyarázatot, az agitációt, az érvelést, a meggyőzést nem lehet megtakarítani. Lehet egyszerűen rendelkezéseket hozni, közzétenni, de akkor utána kell az észrevételeket hallgatni, az embereket meggyőzni, hogy legyenek szívesek elviselni azt az intézkedést.

Ez így nem jó, nem vezet sehová. Sokkal többet kell beszélni és sokkal rosszabb hatásfokkal lehet érvelni, vitatkozni, magyarázni, ha mindezt a döntés meghozatala után, s nem előtte csináljuk. Az utólagos megvitatás megfoszt bennünket egy nagyon értékes dologtól, a legjobb hozzáértők véleményétől is. Ezért a jelenlegi gyakorlatot – az előzetes beható eszmecseréket – erősítjük és fejlesztjük tovább.

Mai helyzetünket vizsgálva azt is számításba kell vennünk, hogy a vezető imperialista hatalom szóvivőjének szájából és általában az imperialisták politikája nyomán hideg fuvallatok járják át a világot. Ezenkívül – úgy is mondhatnánk – családi problémánk is akad: a lengyelországi nehéz helyzet. Tudatában vagyunk annak is, hogy a szocializmusnak Magyarországon voltak és elszigetelten ma is vannak ellenségei, nagyon megfogyatkozva és nagyon szórványosan. Nyíltan fellépni nem tudnak, mert a nép óriási többsége a szocialista rendszert és a szocialista programokat támogatja. Vannak zavaros fejű emberek, és vannak, akik szereplési viszketegségben szenvednek, hírosztratoszi „hőstettre" pályáznak. Ezek – mert pozitívan nem tudnak hozzájárulni a társadalom ügyéhez – legalább valami negatív cselekménnyel szeretnének nevezetessé válni. Vannak felelőtlen emberek, akik nem gondolnak arra, hogy a közügy mindenekelőtt való. Ezek az emberek az utóbbi időben egy kicsit felélénkültek.

Mi szép nyugodtan dolgozunk tovább; politikánk, programunk világos és tömegtámogatást élvez. A pozitív vitáktól nem félünk, azokat

szükségesnek tartjuk és igényeljük. De azt is meg kell mondanunk, hogy vívmányaink destruktív támadását sehol sem tűrjük el. A fellépés az ilyen támadások ellen az egész társadalomnak, így a népfrontnak is feladata. Mi mindig világosan szoktunk beszélni, itt is meg szeretném említeni: vívmányainkat megőrizzük, gyarapítjuk, de a nép, az ország sorsával játszani senkit nem engedünk, azzal játszani nem szabad. Úgy gondoljuk, hogy ez nálunk társadalmi egyezség, amit mindenkinek meg kell tartania.

A népfrontmozgalom nagy történelmi utat tett meg fejlődése során. Más társadalmi viszonyok között, a Horthy-rendszer idején született, a felszabadulás után is élt a népfrontgondolat, majd elsorvadt, de szerencsére már jó pár éve újjászületett, napjainkban pedig újabb virágzását éli. Erősebb, nagyobb a befolyása, a tömeghatása, mint korábban. Ennek így is kell lennie, és arra kell törekedni, hogy befolyása tovább növekedjék. A Hazafias Népfront-mozgalom – amely a párt oldaláról nézve szövetségi politikánk megvalósításának kerete – a nemzeti összefogás intézménye, képviselője és hordozója mindenütt. Szocialista rendszerünk nélkülözhetetlen alkotóeleme, és az is lesz nagyon-nagyon sokáig!

Ez a mozgalom is sokat tett és tesz azért, hogy a szocialista nemzeti egység ma erősebb, mint valaha. Nemzeti összefogás az ország történelmében más-más időszakokban is létrejött. Ilyen erős, mint ma, azonban nem lehetett soha, hiszen mai társadalmunkat dolgozó osztályok alkotják, amelyeknek alapvető osztályérdekei egybeesnek, a nagy osztályösszeütközések korszaka befejeződött, győzött a szocializmus.

A Hazafias Népfront-mozgalom a magyarok és a hazánkban élő nemzetiségek összes alkotóerejét tömöríti. Hasznos nemzetközi tevékenységet is folytat. Jól ismertek olyan intézményei, mint például az Országos Béketanács, a papi békemozgalom. Az egyházak a Hazafias Népfront keretében nemzetközileg is jó ügyért szállnak síkra, amikor a békéért, a népek barátságáért munkálkodnak. Folytassák ezt bizakodva, még nagyobb lendülettel.

Magyarországon az állam és az egyház viszonya rendezett. Ezt még azok is tudják, akik rendszerünkkel nem rokonszenveznek. Ez ténylegesen rendezett viszony, ami egyfelől azt jelenti, hogy az egyházak képviselői letették az esküt a Magyar Népköztársaság alkotmányára, és azt

tiszteletben tartják. Vállalják a nép munkájának célját: a szocialista társadalomnak, a nemzet jobb jövőjének építését, s szavakkal, tettekkel segítik azok megvalósítását. Másfelől az állam tiszteletben tartja a lelkiismereti szabadságot és az egyházak autonóm működését. Ez így van most és így lesz a jövőben is, mert ez is fontos tényezője a szocialista nemzeti egységnek. Célunk, hogy a továbbiakban is szorosan összefogjunk mindazokkal, akik tudatosan vallják a szocialista nemzeti egységet, és ennek szellemében cselekednek. Bízom abban, hogy ez a kongresszus is tovább erősíti ezt az egységet, és új lendületet ad a Hazafias Népfront-mozgalom munkájának.

Mindazok az eredmények, amelyeket a politikában, a gazdasági és kulturális életben, az életszínvonal emelésében elértünk, azt hiszem, jelentős mértékben három dolognak köszönhetők. Először, hogy helyes utat választottunk, a szocializmus útján járunk, s ebbe azt is beleértem, ahogyan nálunk a szocializmus a gyakorlatban megvalósul. Eredményeinket köszönhetjük továbbá népünk fizikai és szellemi alkotó munkájának, végül egységünknek. A jövőben is arra kell ügyelnünk, hogy a választott úthoz tartsuk magunkat, népünk folytassa alkotó munkáját, és erősítsük egységünket. S akkor meg tudunk birkózni nehéz politikai, gazdasági, kulturális, hazai vagy nemzetközi feladatokkal is. Bízom abban, hogy a Hazafias Népfront kongresszusa ezt elősegíti.

Az elmúlt öt év eredményeiről mérleget készítettünk, amelynek számai már ismertek. A nemzeti jövedelmet 17 százalékkal növeltük, a lakosság fogyasztása 13,5 százalékkal emelkedett, s 453 000 lakás épült, több, mint bármelyik korábbi ötéves időszakban. Mindez azért is említést érdemel, mert eredményeinket olyan években értük el, amikor a külső gazdasági körülmények miatt példátlanul nagy terhek nehezedtek a magyar népgazdaságra. Ez egyben meggyőzően bizonyítja, hogy a Magyar Népköztársaságban szilárd és erős alapokon nyugszik a társadalmi rend, nagy terhelést is kibír a magyar népgazdaság. Még rengeteg a teendőnk, a javítanivaló, de érezni, tudni kell, hogy a gazdasági munkában is szilárd talaj van a lábunk alatt.

A gazdasági helyzet elemzése alapján a XII. pártkongresszuson is megfelelő következtetéseket kellett levonni. Mérsékelt fejlődési ütemet tudtunk csak javasolni a termelésben és sajnos, az életszínvonal, az életkörül-

mények javításában is. Nyíltan meghirdettük, hogy a gazdasági munkában most döntő a népgazdaság egyensúlyi helyzetének javítása. Mert ha ezt nem tartjuk megfelelően kézben, akkor tönkreteszünk mindent, amit az életszínvonal terén, jövőnk megalapozásában eddig elértünk. Alapvető feladat, hogy rendkívül nagy felelősséggel kezeljük a gazdasági egyensúly kérdéseit. Ide tartozik a külkereskedelmi mérleg, a költségvetés, a vásárlóerő és az árukínálat egyensúlya csakúgy, mint az energiamérleg és más tényezők. Csak e feladatokat megoldva tudunk előrehaladni, és tudjuk növelni az ország gazdasági erejét.

Bár a növekedési ütem most alacsonyabb, megfelelő fejlődést kell elérni a hatodik ötéves tervidőszakban az iparban, a mezőgazdaságban, a szolgáltatásokban, a közlekedésben és az életkörülmények javításában egyaránt. A fejlődésről, a technikai haladásról tehát továbbra sem mondhatunk le, mert akkor lemaradunk. De a fejlődésnek differenciáltnak kell lennie. Ez a termelési ágazatok között már egy kissé érzékelhető. A mezőgazdaságra büszkék vagyunk, mert olyan fórumon is, mint az SZKP XXVI. kongresszusa, elismeréssel szóltak róla, és megszívlelendő, jó tapasztalatként említették. De teendőink ebben az ágazatban is vannak, mert a döntő kérdés az, hogy mi mibe kerül, és mekkorák a hozamok.

A kulturális életben is sok még a teendő. Most százszorosan igaz, hogy a tudomány közvetlen segítségére nagy szükség van a technika fejlesztésében, új eljárások, újítások, szabadalmak kidolgozásában és azok minél gyorsabb hasznosításában.

Egy fejlett iparral és mezőgazdasággal rendelkező ország, amilyen hazánk is, mind több és kvalifikáltabb, nagyobb műveltségű, jobban képzett és kulturáltabb embert kíván. Ebben nagy szerepük van a termelés, a tudomány, a technika, a kultúra és a közoktatás területén dolgozó értelmiségieknek. Kérjük, hogy dolgozzanak nagy lendülettel e feladat megoldásán, s bízunk is benne, hogy segíteni fognak. E téren sokat tehetnek a népfront aktivistái is.

Az életszínvonalat illetően most csak azt tűzhetjük magunk elé, hogy megőrizzük az elért szintet, és mihamarabb megteremtsük a további emelkedés feltételeit. Az egyik tsz-közgyűlésen hangzott el: az életszín-

vonallal meg vagyunk elégedve, már meg is szoktuk, ezt meg akarjuk tartani, és ha kell, még többet és jobban fogunk dolgozni érte. Ezt a szellemet, nézetet kell terjeszteni, támogatni mindenütt.

Nagyok a feladatok és a lehetőségek az életkörülmények javításában. A beruházási tervek is jelentős eszközöket szánnak ilyen célokra. Az egészségügyi beruházások például – az egyéb fejlesztések ütemét messze meghaladva – csaknem 40 százalékkal emelkednek öt év alatt. Az életkörülmények javítását úgy is értjük, hogy továbbra is segítséget kell nyújtanunk a gyermeknevelésben az anyáknak, a családoknak, továbbá az alacsony jövedelmű nyugdíjasoknak s a pályakezdő fiataloknak. Mindenre nagy figyelmet kell fordítanunk a jövőben is.

Az MSZMP XII. kongresszusának visszhangja is azt fejezi ki, hogy a párt legfelsőbb fóruma jó, reális programot hirdetett meg, amiért érdemes dolgozni. Bizonyos értelemben szigorú ez a program, mert nagyok a követelmények. Mivel a beruházási lehetőségek, az anyagi eszközök korlátozottak, az emberi tényezők, a hozzáállás, a szándék, a tudás, a fegyelem és a rend jelentősége még nagyobb hangsúlyt kap. Népünk bizakodva tekinthet a legközelebbi évekre is. Természetesen a munkaképes embereknek dolgozniuk kell.

Amikor a népről beszélek, nem szeretem azt a kifejezést használni, hogy többet kell dolgozni. Persze, egyeseknek ezt sem árt emlegetni. De a népről szólva inkább azt mondanám, hogy hatékonyabban és ésszerűbben kell dolgozni. Itt még nagyon nagyok a tartalékok. A szocializmus alapjai lerakásának, a szocialista építésnek a kezdeti korszakában még azzal törődtünk, hogy amire szükségünk van, az legyen, és senki se számolta, hogy mi mibe kerül. Ezen a korszakon túl vagyunk. Továbbra is fontos, hogy ami szükséges, az rendelkezésünkre álljon, de most már az is számít, hogy mibe kerül, mennyi élőmunka, anyag és energia kell hozzá, s milyen a minőség.

A minőségnek már csak azért is nagy a jelentősége, mert szinte az egész világgal kell kereskednünk. Nyilvánvaló, hogy szívességből senki sem vesz át tőlünk rossz minőségű árut, a tőkés cégek néha még jó minőségűt is csak nehezen. A szocialista építés előrehaladtával a szocialista országokban is alaposabban megnézik, hogy a számukra felkínált termék

mibe kerül, milyen a minősége. Mi magunk is ilyen igényekkel lépünk fel, amikor partnereinkkel tárgyalunk.

Mindent egybevetve tehát: társadalmunk gondoskodni fog mindenkiről, akiről gondoskodni kell. A munkaképes embereknek azonban dolgozniuk kell, és munkából kell megélniük. Aki dolgozni akar, annak lesz munkája, és aki dolgozik, az keresni fog, és aki becsületes bérét megkereste, az meg is tudja vásárolni azt, amire szüksége van. Ez program és feladat is számunkra, amit meg kell és meg is fogunk oldani. Társadalmunk munkája, megélhetése, szociális ellátása biztosított, népünk biztonságban élhet, bizakodással nézhet a jövőbe. A jövőt azonban mindnyájan formáljuk.

Kállai Gyula elvtárs elnöki megnyitójában említette nemzeti ünnepünket, március 15-ét, a múlt században, a nemzet születésének korszakában kibontakozó forradalom évfordulóját. Százharminchárom éve annak, hogy a piros-fehér-zöld zászlót a márciusi ifjak magasba emelték. Azóta lobogónkat sokfelé meghurcolták, sok mindenen átment.

Ma együtt van a vörös és a piros-fehér-zöld lobogó. Öt világrészben, a magyar követségeken, konzulátusokon, más intézményeken jelképezi a Magyar Népköztársaságot a piros-fehér-zöld zászló. Eleink harcaira és mai valóságunkra gondolva mérhetjük fel, hogy népünk milyen nagyot lépett előre. A fejlett szocialista társadalmat építi, az élen haladó népek sorában van, becsülettel megoldja történelmi feladatait. Ezért övezi tisztelet hazánkat külföldön, a világ minden táján. Van tekintélyünk és becsületünk. Olyan a helyzetünk, hogy a magyar embernek, aki külföldön jár, nem kell elhallgatnia, hogy a Duna–Tisza tájáról jött, hogy a Magyar Népköztársaság állampolgára, ahol sok, nagyon nehéz feladatot erős akarattal, életrevalóan megoldottak. Népünkben él a bizalom és az akarat, hogy terveinket a jövőben is végrehajtjuk. Így hát minden alapunk megvan arra, hogy őrizzük és gyarapítsuk a szocializmust építő magyar nemzet becsületét.

Végezetül a kongresszusnak jó munkát kívánok. Tiszteletemet fejezem ki a Hazafias Népfront több százezer aktivistájának, és kívánom, hogy jó egészségben, sikerrel dolgozzanak határozataik megvalósításán.

Biztosíthatom önöket, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt a helyén van, dolgozik. A Hazafias Népfront-mozgalom építhet rá. A párt a jövőben is becsülettel betölti történelmi hivatását. A kommunisták áldozatkészen, nagy felelősséggel szolgálják népünket mindenütt, így a Hazafias Népfront-mozgalomban is.

Népszabadság, 1981. március 15.

BESZÉD
A MAGYAR NÉPHADSEREG PARANCSNOKI ÉRTEKEZLETÉN

1981. MÁRCIUS

A Központi Bizottságban és a Minisztertanácsban dolgozó jó néhány elvtárshoz hasonlóan valójában gyakran foglalkozom a hadsereg kérdéseivel, de ritkán van alkalom személyes találkozóra. Ezért örülök, hogy ma sikerült ide eljönnöm és meghallgatnom önöket. Megragadva az alkalmat, megköszönöm a meghívást, a fogadtatást. Köszöntöm a miniszter elvtársat, az értekezlet minden résztvevőjét, s átadom önöknek és az önök személyében a Magyar Néphadsereg parancsnokainak, tisztjeinek, egész személyi állományának a Központi Bizottság üdvözletét és legjobb kívánságait.

Czinege elvtárs beszédét és a felszólalásokat nagy figyelemmel hallgattam végig, és az elmondottakkal egyetértek. Jó benyomást tett rám az a felkészültség, felelősség és realitás, ahogyan önök a feladataikkal foglalkoztak. Külön örültem annak, hogy a szakmai, katonai feladatok vizsgálatakor számba veszik ezek politikai oldalát, a nép életének alapkérdéseivel való összefüggését. S annak is örültem, amilyen felelősséggel és szellemben itt az eszközök célszerű felhasználásáról és a takarékosságról beszéltek.

A napirenden szereplő kérdésekhez kapcsolódva először általában is szeretnék néhány szót szólni néphadseregünkről.

Ma eszembe jutott, hogy éppen 33 éve, 1948 tavaszán ebben a laktanyában jártam mint a kommunista párt képviselője. Részt vettem a hadsereg születésének egy fontos mozzanatában, aminek hatása mindmáig aktuális. Bizonyára vannak önök között, akik emlékeznek erre az eseményre: akkor tették itt le az esküt és kezdték meg szolgálatukat a dolgozó nép fiaiból lett első tisztek. Nagyon szép, politikailag felemelő és mondhatnám, megható nap volt, hiszen a hajdanvolt magyar hadsereg

tisztikarának kasztszelleme ezzel az eseménnyel tört meg. Akik ezt látták, köztük viseltes ruhában megjelent idős munkásemberek, fejkendős parasztasszonyok, azok megértették, hogy mit jelent ez az esemény a hadsereg, a nép életében. Eszembe jutott az az időszak is – 1956 végére, az 1957–1958-as évekre gondolok –, amikor néphadseregünket szinte alapjaiban kellett újjászerveznünk. Az e periódusban elvégzett munka időtállónak bizonyult.

Ezeket a régebbi dolgokat érdemes számon tartani, hogy lássuk azt a hosszú és nehéz utat, amelyet meg kellett tennünk a mai napig ahhoz, hogy elérjük hadseregünk fejlettségének jelenlegi színvonalát.

Rátérve az aktuális kérdésekre – ahogyan önök is tudják –, most a tervkészítés időszakában vagyunk, s a katonai fejlesztés kérdéseinek megtárgyalásába az illetékes pénzügyi szakértőkkel és másokkal együtt nekünk is be kellett kapcsolódnunk. Ez a munka tehát folyik.

Sokszor és sokat hall az ember a Magyar Néphadseregről. Népünknek, a gyárak, a földek, a tervezőirodák dolgozóinak, kialakult képzeteik vannak a Magyar Néphadseregről. Ugyancsak mérlegelik hadseregünk állapotát és fejlődését az arra illetékesek, így a Varsói Szerződés főparancsnoka, törzse. Tőlük is hallok időszakonként véleményt. E különböző forrásokból származó vélemények és benyomások egységes képet mutatnak. A Magyar Néphadsereg jól szervezett, szilárd és a korunk színvonalán álló hadsereg. Az Egyesített Fegyveres Erők főparancsnoka törzsének képviselői nemegyszer elismeréssel szóltak arról, hogy a közös gyakorlatokon és a Magyar Néphadsereg egységeinek kiképzési gyakorlatain a katonák, az alegységek jó minősítést, sokszor kiváló értékelést kaptak. Természetesen örömmel és megelégedéssel tölt el bennünket, hogy a néphadsereg alapvető funkcióját ellátja, a követelmények színvonalán áll és fejlődik.

Közismert, hogy néphadseregünk egységei kiveszik részüket az országépítő munkából is. A legtöbbet az építőiparnak és a mezőgazdaságnak segítenek, de néhány területen még a kutatómunkában is érzékelhető a hadsereg tevékenysége és közreműködése. Ország-világ tudja és látja, hogy az időszakonként előállt rendkívüli helyzetben – például árvízveszély idején – a Magyar Néphadsereg parancsnokai, tisztjei, tiszthelyettesei,

harcosai becsülettel helytállnak, felelősséggel teljesítik hazájuk, népük iránti kötelezettségeiket.

Ugyancsak rendkívül fontos az a munka, amit a hadsereg önmagának, de tulajdonképpen az egész népnek is végez az ifjúság nevelésében. A nép érdekében kifejtett felbecsülhetetlen értékű munka és olyan szolgálat ez, amelynek az egész társadalom hasznát látja. Élve az alkalommal, örömmel jelentem ki, hogy a Központi Bizottság és a kormány nagyra értékeli a hadsereg építésében, a honvédelmünk megalapozásában és erősítésében, a kiképzésben és a nevelésben folytatott áldozatos, sikeres tevékenységet. Népünk tiszteli és becsüli hadseregét.

A párt Központi Bizottsága, a kormány, gazdasági szerveink ebben a folyamatos munkában szintén elvégezték a reájuk eső részt. Biztosították és ezután is biztosítják a hadsereg számára szükséges politikai és gazdasági feltételeket, anyagi-technikai eszközöket. Ezek nélkülözhetetlenek. Mégis, ha egész pontos akarok lenni, ezen a hosszú úton és nehéz körülmények között elért nagyarányú fejlődésen belül – bár ennek rendkívül sok összetevője és tényezője van – a fő érdem hadseregünk vezetőié, parancsnokaié, tiszti állományáé, a hivatásos katonáké, azoké, akik ezt a munkát folyamatosan és mindennap végzik.

A Központi Bizottság és a magam nevében szívből gratulálok a Magyar Néphadsereg vezetőinek, parancsnokainak, a tiszteknek, a tisthelyetteseknek, a politikai munkásoknak, a párt- és KISZ-szervezeteknek, az egész személyi állománynak az eddig elért eredményekhez. Ez a nagy munka szép sikerként értékelhető.

A Magyar Néphadsereg fejlődése elválaszthatatlan attól a sokirányú segítségtől, amelyet a Szovjet Hadseregtől kapunk. Hálásak vagyunk és őszinte köszönetet mondunk a Szovjet Hadsereg vezetőinek, a Déli Hadseregcsoport parancsnoki karának, valamint a Varsói Szerződés Egyesített Fegyveres Erői főparancsnokának, törzsének, állandó képviselőjének a részükről biztosított jó együttműködésért, a tapasztalatok átadásáért, a kiképzéshez nyújtott, számunkra nélkülözhetetlen segítségért, a korszerű technikáért, amit hadseregünk rendelkezésére bocsátanak.

Ezt a témát azzal szeretném befejezni, hogy becsülnünk kell mindazt, amit a hadsereg fejlesztésében elértünk, és a jelentős eredményeket óvnunk és gyarapítanunk kell a jövőben is.

Más kérdésekről is szólnék néhány szót. Népünk közérzete ma jó. Ennek egyik eleme az, hogy megfelelő színvonalú néphadseregünk van. Ezt népünk is jól tudja, bár erről ritkábban szoktunk beszélni. Szeretném azt is hangsúlyozni, hogy hadseregünk számára viszont politikai és katonai szempontból is nagyon fontos, hogy a Magyar Néphadseregnek erős, jó hátországa van. Hazánkban a politikai helyzet szilárd, a Magyar Népköztársaság biztos alapokon nyugszik, amelyre néphadseregünk mindenkor támaszkodhat. Népünk politikailag egységes, a párt XII. kongresszusának megállapításait egyetértéssel fogadta, a legközelebbi évekre körvonalazott programját tettekkel támogatja.

Az elmúlt egy év során, kezdve a párt XII. kongresszusától az országgyűlési és tanácstagi választáson át, a szakszervezeti – és a most vasárnap befejeződött – népfrontkongresszusig sok fontos politikai esemény zajlott le. Aki ezeket az eseményeket figyelemmel kísérte, és jelentőségüknek megfelelően értékelte, az bizonyítva látja, hogy nem üres szó, hanem tényekkel alátámasztott valóság, amikor azt mondjuk: Magyarországon a belpolitikai helyzet szilárd.

Az így jellemezhető belpolitikai életnek meghatározó összetevője, erős és kikezdhetetlen tartópillére a szocialista nemzeti egység. Jól tükrözte ezt a Hazafias Népfront kongresszusa, amelynek munkájában részt vehettem. A küldöttek között alkalmam volt találkozni társadalmunk minden osztályának, rétegének képviselőivel – és természetesen az egyházak képviselőivel is –, mint ahogy az életben, a valóságban is jelen van és tömörül a népfrontmozgalom keretében a társadalom egésze. Élő mozgalom ez, amelyben a szocialista célok jegyében valódi egyetértés egyesít különböző világnézetű, hivatású és foglalkozású embereket közös munkára, alkotásra. A kongresszus vitája, légköre élményszerűen dokumentálta a társadalom életének minden lényeges kérdésére és területére kiható, cselekvő nemzeti összefogást. És ez nagy erőt jelent.

Munkásosztályunk, szövetkezeti parasztságunk, értelmiségünk egységes erőfeszítéseinek eredményeképpen az elmúlt évben igen nehéz feltételek között végzett gazdasági építőmunka jelentős előrehaladást mutat azokban a fontos kérdésekben, amelyek jelenleg a gazdasági feladatok középpontjában állnak. A nemzetközi fizetési mérlegben

és az egyensúly más kérdéseiben is érezhető a jó irányú változás. Emögött hatalmas és fegyelmezett munka van.

Dolgainkat minden vonatkozásban reálisan értékeljük. Teljes joggal mondhatjuk, hogy az országban politikai szempontból jó a helyzet. Gazdasági és kulturális ügyeinket kézben tartjuk.

Pártunk betölti a társadalom vezetéséből reá háruló feladatokat, a tömegekkel összeforrva dolgozik; a párt és a tömegek kapcsolatában a kölcsönös bizalom érvényesül. Ez a mi legfőbb fegyverünk.

A nép alapvető tömegeinek felelős, rendkívül pozitív a magatartása. Úgy is mondhatnám, hogy a politikai közgondolkodás az utóbbi esztendőkben óriásit fejlődött, és ez megmutatkozik mind az ország helyzetének reális felfogásában, megértésében, mind a tennivalókhoz való hozzáállásban.

Ugyanakkor meg kell mondani, hogy társadalmunkban egyéb jelenségek is mutatkoznak. Czinege elvtárs is utalt rá beszédében és más elvtársak is szóltak róla, hogy bizonyos körülmények folytán, így a hazai gazdasági fejlődés és az életszínvonal-fejlesztés korábbi gyors ütemének lefékeződése, a nehezebb feladataink miatt, valamint a nemzetközi helyzetet szándékosan élező imperialista törekvések miatt társadalmunkban aggodalom is van. Tudjuk, hogy a lengyelországi események is foglalkoztatják közvéleményünket. Ez érthető. S ez alapvetően pozitív szándékú és irányú megnyilvánulás: a szocializmussal, a béke ügyével való azonosulás inspirálja. Imitt-amott azonban másfajta véleményekkel, hangokkal is találkozni lehet. Egy törpe ellenzéki kisebbség, bizonyos ellenzékieskedő kis köröcskék felélénkülése is érzékelhető.

A párt politikájával, a kongresszus alapvető állásfoglalásaival, választási platformunkkal, gazdasági, kulturális terveinkkel szemben az országban nyílt politikai fellépés nincsen. Azért nincs, mert a közvélemény egységes, és a közvélemény jelenlegi állapota senkinek sem teszi lehetővé, hogy nyílt fórumon ágáljon alapintézményeinkkel szemben. De azért észben kell tartani, hogy vannak olyan elemek, akik bizonyos körülményeket kihasználva szeretnének ostobaságaikba belerántani másokat. A felelőtlen próbálkozásokra hajlamos „okoskodóknak" meg kell ismételnünk régi álláspontunkat: Magyarországon a nép, a szocializmus alapvető vívmányaihoz senki a világon nem nyúlhat. Ezeket a vívmányokat

mi mindig, minden körülmények között és mindenkivel szemben, minden eszközzel meg fogjuk védeni, és tovább fogjuk gyarapítani.

A párt szilárd a meggyőződésében, és folytatja politikáját, amelyet a gyakorlat igazol a szocialista építés valamennyi fő területén.

Fejlődésünk távlatait olyan címszavakkal jelezzük, mint rendszerünk szocialista demokratizmusának elmélyítése, a munka szerinti elosztás jobb érvényesítése, a differenciált gazdasági fejlesztés. A szerényebb fejlődési ütem tehát nem mindenre egyformán érvényes, hanem a meghatározott átlagon belül az iparban és a mezőgazdaságban a hatékonyabb gazdálkodás gyorsabb fejlesztését jelenti. Az alapellátást illetően – hogy csak egyetlen példát mondjak – az egészségügyi fejlesztés és beruházás mintegy 40 százalékkal fog növekedni, mert ez szükséges. Honvédelmünkre, hadseregünk fejlesztésére is többet kell áldoznunk. Úgy gondoljuk, hogy ezt parancsolóan megkövetelik a nép alapvető érdekei.

Gazdasági dolgainkról, ha röviden is, annyit el kell mondanom, hogy változatlanul igen nehéz külső feltételek között dolgozunk. Adottságunk és sajátosságunk, hogy fejlődésünket, a nemzeti jövedelem növelését erőteljesen befolyásolják a nemzetközi gazdasági körülmények. Most már huzamos idő óta – 1974-től kezdve – nagy terhek nehezednek gazdaságunkra. Ez következik országunk viszonylagos energia- és nyersanyagszegénységéből, továbbá abból – noha ez pozitív tényező, de néha még ez is problémát jelent –, hogy viszonylag fejlett termelőberendezéseink vannak, és ahhoz, hogy ezek működhessenek, a belföldi felhasználás mintegy harmadának megfelelő importra van szükségünk. Importunkat jelenleg úgy kell szabályoznunk, hogy az ne rontsa tovább nemzetközi fizetési mérlegünket. Ismeretes, hogy a mérlegromlást sikerült megállítanunk. Most azon kell dolgoznunk, hogy ezt a jó pozíciót megtartsuk, és további javulást érjünk el.

A magyar népgazdaság szilárdságának, nagy teherbíró képességének bizonyítéka, hogy az elmúlt öt évben ilyen nehéz körülmények között is 17 százalékkal növekedett a nemzeti jövedelem, és reálisan számítva a hatodik ötéves tervidőszakban is 14–17 százalékos nemzetijövedelem-növekedést tervezhetünk és valósíthatunk meg. Ezek a százalékok egyben azt is jelentik, hogy a szubjektív tényezőknek óriási szerepük lesz. Annak például, hogy milyen a hozzáállás a feladatokhoz, ki hol, miképpen fogja

meg a munkát, mert eszerint lehet előrelépni, fejlődni. A közelmúltban az ipar irányítását is azért változtattuk meg, hogy növekvő és felelős vállalati önállóság mellett dinamikusabb, jobb általános vezetést biztosítsunk. A mezőgazdaságban pozícióink nem rosszak, bár kétségtelen, hogy itt is sok a tennivalónk. Bizonyára önök is örömmel hallották vagy olvasták, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártjának XXVI. kongresszusán a magyar mezőgazdaság munkáját és eredményeit a szocialista építés fontos, pozitív tapasztalataként említették. Ez számunkra jóleső elismerés.

Nem olyan régen mezőgazdaságunk vezetőivel találkoztam és beszélgettem. Mondtam nekik: eddig óriási tempót diktáltunk, nagyon nagy beruházásokat hajtottunk végre, hogy a mezőgazdaság mennyiségi eredményeit növeljük. Ez jó és fontos dolog volt, a termelés növelésében szép eredményeket értünk el. A termésmennyiséget, az egységnyi hozamokat tovább lehet és kell még növelni, de most már a mezőgazdaságban is jobban meg kell néznünk, hogy mi mibe kerül. A hatékonyság, a gazdaságosság javításában nagy lehetőségeink vannak. Ezekkel kötelességünk megfelelően élni.

Az itt felszólalóktól is hallottuk, hogy egy ilyen szorosan szervezett tevékenységben is, mint a katonai harckiképzés és szolgálat, van mit megtakarítani. Képzeljék el, milyen nagy lehetőségek vannak a takarékosságra és a rendelkezésre álló nyersanyag és energia jobb felhasználására az ipar és a mezőgazdaság területén!

Olyan nógatásoknak, olyan gépiesen leegyszerűsített tanácsoknak, hogy „dolgozz többet", sok haszna vagy értelme aligha lenne. Ezt csak annak a lézengő dolgozónak kell mondani – ott helyben, a műhelyben –, aki azt hiszi, hogy majd eltartják a többiek. Azt kell szorgalmazni, hogy ésszerűbben, jobban, okosabban dolgozzunk az egész népgazdaságban és a társadalmi tevékenység minden területén. Ez legyen a mindenütt követendő emberi magatartásnorma; ezt terjesszük, ezt tegyük általánossá.

Az életszínvonallal kapcsolatban ugyancsak megvannak a terveink. A kongresszus által meghirdetett terv bizony szerény; tartsuk meg és biztosítsuk az elért szintet, és teremtsük meg a feltételét egy további előrelépésnek. Most ilyen periódusban vagyunk, mást felelősen célul kitűzni nem tudunk. Az életszínvonal fejlesztésére is vonatkozik, hogy a szem előtt tartandó követelmény: a népgazdasági egyensúly javítása. Mi eddig

sem csináltuk és a jövőben sem tesszük, hogy felelőtlenül pénzt, olyan vásárlóerőt bocsássunk ki, ami mögött nincsen árufedezet. Az persze kellemetlen, ha az embernek idő előtt elfogy a pénze. De ha történetesen dugig van tömve a zsebe pénzzel, és semmi olyat nem kap érte, ami alapvetően szükséges a létezéshez, úgy ez háromszoros átok a nép számára. Ezt az utat mi nem fogjuk járni.

Az emberek nálunk tudják, hogy az életszínvonal, az életkörülmények terén mit értünk el, képesek összehasonlításokat tenni, utazhatnak is, látnak sok mindent. Megismerték a valamikor paradicsomnak elképzelt Nyugatot is. A magyar dolgozók értékelik, amit elértünk, és készek munkálkodni annak megszilárdításáért, megőrzéséért és majdani továbbfejlesztéséért. Most ez a programunk. Mint általános cél szerény, mégsem lebecsülni való. Magában foglalja egyes társadalmi rétegek helyzetének napirenden tartását és javítását is. Az alacsony jövedelmű nyugdíjasok, a többgyermekes családok, a pályakezdők, az önálló életüket megalapozó fiatalok problémáival foglalkozunk, és javítani kell bizonyos, őket érintő dolgokon.

Van tervünk a tudomány, a közoktatás, a kultúra terén is, ahol alapjában véve rendben mennek a dolgok, fejlődés mutatkozik, és a további munkához is biztosítottak a feltételek. Nagy szükség van a képzés, a kultúra színvonalának emelésére. A magasabb követelmények, amelyek elé az élet állított bennünket, a hadseregben is olyanok, hogy azoknak csak képzett, művelt emberek tudnak eleget tenni. Ez így van általában is.

Belső helyzetünket illetően bizakodóak vagyunk. A pártban megvan az eltökéltség, általános politikánk élvezi a nép támogatását, a népben megvan a tettrekészség, a cselekvési kedv. Ez természetesen még jobb, pontosabb irányítást és vezetést igényel a társadalom életének minden területén. Biztosak vagyunk benne, hogy előrehaladunk, és a szocialista építést – a fejlett szocialista társadalom építését – jelentős eredményekkel tudjuk folytatni.

A nemzetközi helyzetre rátérve elmondhatjuk: a tőkés világban politikai és gazdasági válság van. A fejlődés megtorpant, pénzügyi krízisek, infláció szorongatja a nyugati kapitalista országokat, és növekszik a munkanélküliség. Vezetési problémáik súlyosbodnak. Önök jól ismerik

azokat az országokat, amelyekben katonai vezetést léptettek életbe. Puccskísérletekről tudósításokat láthattunk a tévében is.

Az imperialista körök szembefordultak az enyhüléssel. Arról van szó, hogy a helsinki konferencia óta jó néhány esztendőn keresztül érvényesült, az egész nemzetközi életben polgárjogot nyert az enyhülés. Ők is elkészítették a maguk mérlegét az enyhülés éveiről, és ez számukra nagyon negatívnak tűnt. Számvetésük így fest: Délkelet-Ázsiában, Vietnamban alulmaradtak. Ott a világ legerősebb kapitalista országa harcolt egy nehéz körülmények között küzdő néppel, és politikai céljait katonai eszközökkel sem tudta érvényesíteni, a háborút elvesztette, ki kellett vonni az erőit. Kambodzsában is megfordult a helyzet. A Közel-Keleten a Camp David-i alku csődbe jutott, Iránban kitört az iszlám forradalom, ami mindenképpen csapás volt az imperialisták számára, mert – önök ezt nagyon jól tudják – ott egy amerikai katonai bázis esett ki. Ingataggá vált számukra az egész Perzsa-öböl térsége. Latin-Amerika népe forrong. Nicaraguában népforradalom győzött. Nemzeti szabadságharcok törtek ki Afrikában. A szocialista országok minden tekintetben erősödtek és fejlődtek.

Az imperialisták természetesen nincsenek megelégedve a mérleggel, s ezért elhatározták, hogy új fegyverkezési versenyt indítanak, keresik a maguk imperialista kiútját a válságos helyzetből. Gondolom, nem adták rá a fejüket, hogy világháborút robbantsanak ki, mert az erőviszonyok nem úgy alakulnak, hogy sok jóval kecsegtetnék őket, de veszélyessé teszi a nemzetközi helyzetet maga a puszta fegyverkezési verseny, a nemzetközi helyzet tudatos élezése.

Önöknek, katonáknak, nem fogom magyarázni, hogy milyen hatalmas pusztító fegyverzet halmozódott fel a világon, nem utolsósorban Európában, az atlanti zónában. Ehhez a szélsőséges imperialista körök még hozzáfűzik azt a reményüket és tervüket, hogy fegyverkezési fölényt szeretnének kiharcolni. Úgy gondolják, hogy ennek elérése esetén megzsarolhatnák a szocialista országokat, és korlátozhatnák a népek szabadságtörekvéseit.

Bizonyos, hogy az imperialista terveket kudarc fogja érni. A társadalomnak megvannak a saját fejlődési törvényei. Azok nem függnek sem X., sem Y. óhajától és akaratától. Ezeknek a fejlődési törvényeknek a köznapi

politikai megjelenése az, hogy ha egy adott országon belül léteznek elnyomott osztályok, azok föl szeretnének szabadulni a kizsákmányolás rendszere alól; ahol pedig népeket és nemzeteket nyomnak el, azok is a szabadságra vágynak. És ahol megvan a politikai szabadság, mint ahogy ez Afrika és Ázsia számos országában megszületett az elmúlt évtizedekben, ott a népek tovább kívánnak haladni, urai akarnak lenni sorsuknak, ragaszkodnak ahhoz a jogukhoz, hogy maguk választhassák meg a fejlődés útját.

Senki sem tudja a fejlődés törvényeit és a jogos törekvéseket megváltoztatni. Az imperialisták olykor abszurd dolgokhoz folyamodnak. Önök emlékezhetnek rá: az utóbbi esztendőben például Afganisztánról mit ki nem találtak! Majd fölfedezték, hogy Kubában van egy 1500 főnyi szovjet harci egység, és ez fenyegeti a nyugati földteke biztonságát. Salvadorról is sokat beszélnek. Aztán mi derült ki? Nos, a minap meghallgatta a szenátus a hosszú ideig Salvadorban akkreditált, majd leváltott USA-nagykövetet, hogy tájékozódjon a salvadori dolgokról. Ez az amerikai szemtanú elmondta, hogy egy tízéves folyamatról van szó, abba senki kívülről bele nem avatkozott, hanem Salvadorban olyan viszonyok voltak, hogy a nép nem bírta, fellázadt, mert úgy nem lehet népet kormányozni, ahogyan ott teszik. Ilyeneket mond még egy amerikai nagykövet is, aki ott szolgált.

A beosztásommal jár, hogy gyakran kell találkoznom nyugati államférfiakkal is. Ilyenkor megpróbálom megmagyarázni, amit ők nem egészen értenek. Ahhoz például, hogy a salvadoriak ne tűrjenek tovább és a jogaikért síkraszálljanak, nem kellenek ügynökök, se szovjet, se kubai, se NDK, se magyar ügynök. Az emberek fellázadnak, ha elviselhetetlen körülmények közé szorítják őket, s akkor politikai, erkölcsi vagy egyéb segítséget kérnek mindenkitől, akiről csak elképzelhető, hogy rokonszenvez velük és támogatja harcukat. Ha a Szovjetunió vagy bármelyik szocialista ország ezeknek a népeknek azt mondaná: „nyugodjanak bele, ne lázongjanak, mert most békés egymás mellett élés van", azok akkor is felkelnének és lázadoznának, mivel törvényszerű, hogy a népek fel akarnak szabadulni, és nem tűrik az igát örökké. Most már ideje lenne nagyobb távlatokban is gondolkodni az emberiség sorsáról. Miközben ugyanis a tudósok még mindig az emberiség életkoráról vitatkoznak,

aközben az emberiség fennmaradásához, normális, mindennapos életéhez, a fejlődéshez szükséges egyes eszközök már fogytán vannak. Az olaj mint energiaforrás kezd kiapadni, aztán vannak országok, ahol az ivóvizet palackban, pénzért árusítják, hovatovább már az oxigént is úgy fogják kiporciózni. Hogyan vagy meddig élhet így az emberiség? Holott kezében van az a technika, amivel nemcsak a saját civilizációját teremtette meg, hanem azokat a hadieszközöket is, amelyekkel esetleg önnön létét is képes elpusztítani. Ugyanezzel a technikával, a tudomány vívmányaival „paradicsomot" varázsolhatna a Földön az emberiség, ha békében hagynák élni és dolgozni, és a társadalmi fejlődés akadálytalanul haladhatna a maga útján.

Ilyen ellentmondásos napjainkban a világ. De az imperialistákat – úgy látszik – mindez kevésbé izgatja és foglalkoztatja. Képzeletükben és kalandor, felelőtlen lépéseikkel az erőfölényt kergetik, amit a valóságban – a jelenlegi viszonyok között – nem érhetnek el. Igaz, néhány évtizede volt a hadtörténelemben olyan időszak, amikor a második világháború éveiben megteremtett atomfegyverük révén átmenetileg és rövid időre valamilyen előnyre tettek szert; akkor még volt bizonyos lépéselőnyük, de tiszavirág-életűnek bizonyult, volt és többé nem térhet vissza, hiába álmodoznak róla. A Szovjetunió, amely a szocialista és a békeszerető erők fő bázisa, közösségünk egyesített ereje nem fogja megengedni, hogy az imperialisták erőfölénybe kerüljenek!

Azt persze nem tudni pontosan, hogyan alakul a fegyverkezési verseny. De tudjuk, és ezt meg kell értenie mindenkinek, hogy a népek drágán megszerzett vívmányaikról nem mondanak le, azokat minden körülmények között és minden eszközzel megőrzik és megvédik. Megvan az erejük, a felkészültségük hozzá, képesek rá. Jó, ha ezt az imperialisták tudják. S azok a népek, amelyek még ma is szabadságukért harcolnak, erről semmiféle imperialista érdekek és óhajok kedvéért nem fognak lemondani.

A nemzetközi helyzetben az utóbbi időszakban külön kérdésként és problémaként jelentkeztek az ismert lengyelországi fejlemények. Lengyelországban nagyon súlyos problémák halmozódtak fel, rendkívül bonyolult a helyzet, és ebből nem könnyű a kibontakozást megtalálni. Ezzel kapcsolatban mi ismételten azt kívánjuk, hogy a Lengyel Népköztársaság szocialista erői a Lengyel Egyesült Munkáspárt vezetésével talál-

ják meg a felgyülemlett súlyos, nehéz kérdésekre a megfelelő szocialista megoldást. Önök tudják, hogy a decemberben Moszkvában megtartott szélesebb körű tanácskozáson is valamennyi résztvevőnek ez volt az álláspontja. A résztvevők kijelentették: a szocializmus ügyéért harcoló lengyel kommunistáknak, hazafiaknak készek segíteni minden lehetséges és szükséges módon, de a kívánatos az, hogy az előállott helyzetet maguk a lengyelek oldják meg.

Sok minden történik a világban. Így például 1919-ben már volt egyszer Magyarországon proletárdiktatúra, a Magyar Tanácsköztársaság, amit külső intervenciós erőkkel vertek le. A hazai burzsoázia és nagybirtokos osztály a kiváltságainak, elnyomó uralmának, önös érdekeinek a védelmében nem restellt a nemzetközi burzsoáziától segítséget kérni. Erre is emlékezve mi 1956-ban úgy gondoltuk, hogy az adott helyzetben a szocialista rend, a népi hatalom és nemzeti érdekeink védelmében jogunk és kötelességünk internacionalista támogatásért és segítségért fordulni a magyar dolgozók osztálytestvéreihez. S ezt meg is tettük.

Ez akkor történelmileg szükségszerű és helyes lépés volt. Már maga az a puszta tény, hogy a Szovjetunió, barátaink készek voltak a kért segítség megadására, lényegében eldöntötte a helyzetet, s az ellenforradalmi felkelés végét jelentette. De társadalmunk problémáit ilyen körülmények között is nekünk, magyaroknak, magyar kommunistáknak kellett megoldanunk, a szocializmus híveivel összefogva, népünket mozgósítva és tömörítve a szocialista társadalmi konszolidáció programja köré.

A lengyel társadalom problémáit is maguknak a lengyeleknek kell megoldaniuk. Ezt helyettük más nem teheti meg, nem képes elvégezni. Mi bízunk benne, hogy ez így lesz, s erre megfelelő módon sor kerül. Ahogy maguk a lengyel vezetők is megfogalmazták a decemberi moszkvai találkozón: Lengyelország szocialista ország, és az marad a jövőben is.

Az elmondottakkal együtt is mi általában bizakodóak vagyunk a nemzetközi helyzet alakulását illetően. Ez természetesen úgy értendő, hogy közben kellő éberséget tanúsítunk, és megtesszük mindazt, ami hazánk és a szocialista közösség biztonságához múlhatatlanul szükséges.

Képzett katonák előtt nem kell különösebben hangsúlyozni, hogy a világhelyzet alakulását – jelenleg is és a jövőben is – alapvetően az erőviszonyok döntik el. Az utóbbi évtizedekben létrejött erőviszonyok nap-

jainkban is fennállnak, és alapvető összetevőiket, tendenciájukat tekintve hasonlóan fognak fejlődni a jövőben is.

A világban a szocializmusért, a haladásért, a békéért küzdőknek igazságos pozíciójuk van. Rendelkeznek azzal az erővel is, ami ezt az igazságos pozíciót alátámasztja. Ami bennünket illet, szövetségeseinkkel, barátainkkal együtt folytatjuk külpolitikai vonalunkat, a békét következetesen védelmezzük, állhatatosan törekszünk az enyhülés vívmányainak megőrzésére; s minden fórumon és területen harcolunk a nemzetközi kérdések tárgyalásos rendezéséért és a fegyverkezési verseny lehetséges korlátozásáért.

Külpolitikai törekvéseink egyik elve a jelen szakaszban: egyenlő biztonságot a fegyverzet alacsonyabb szintjén. Ezért küzdünk a politika síkján. Nemzetközi tevékenységünkben egyértelmű megerősítés, óriási ösztönzés és segítség számunkra, hogy népünk egységesen támogatja pártunk és kormányunk külpolitikai vonalát és gyakorlati lépéseit.

A másik, a döntő tényező a szocialista közösség összefogása. Nemzetközi fellépésünkhöz és küzdelmünkhöz most újólag nagy erőt és támogatást nyertünk a Szovjetunió Kommunista Pártja XXVI. kongresszusától, amely reális és nagyszabású programot tűzött ki. Ezt mi őszintén és szívből üdvözöljük. Azt kívánjuk, hogy a szovjet nép érjen el további nagy sikereket a gazdasági és a kulturális építésben. Ehhez baráti szóval és érzelmekkel hozzáfűzzük, hogy azt is kívánjuk: élvezzék békében becsületes munkájuk gyümölcsét a Szovjetunió népei.

Nemzetközileg is nagyszerű volt ennek a kongresszusnak a fellépése. Küpolitikai állásfoglalásban óriási horderejűek azok a javaslatok, amelyeket Brezsnyev elvtárs a Központi Bizottság beszámolójában ismertetett. Ez a szocialista, lenini külpolitika töretlen folytatása. Megalkotójuk és képviselőjük, a szovjet testvérpárt, a szovjet vezetés határozott, higgadt és magabiztos. Ugyanakkor normális kapcsolatokat és jó együttműködést ajánl a nyugati világ vezetőinek, kormányzati tényezőinek, s most már rajtuk áll, hogyan válaszolnak erre. Végső fokon nincs más út a fejlődés jelenlegi szakaszában, mint a békés egymás mellett élés a különböző társadalmi rendszerű országok között. Erre az útra azoknak is vissza kell térniük, akik a béke és a népek rovására ma más módszerekkel próbálkoznak.

Lényegében ezeket kívántam elmondani mai találkozásunk alkalmából. Örömmel és felelősen jelenthetem ki: a Központi Bizottságnak, pártunknak az a meggyőződése, hogy a Magyar Néphadsereg megbízható, szilárd támasza politikánknak, szocialista építőmunkánknak.

A párt és a kormány ezután is számít a Magyar Néphadsereg helytállására és további fejlődésére. Örömmel hallottam Czinege elvtárs előadásából – csakúgy, mint a felszólalásokból – azt a magas fokú hivatástudatot, ahogyan munkájukat végzik. Ezt csak üdvözölni lehet. Bizonyos, hogy meg is tudják oldani feladataikat.

A miniszter elvtárs előadásának szakmai kérdéseihez nem kívánok hozzászólni. A beszédben felvázolt alapos és megfontolt terveket meg lehet és meg is kell valósítani. Szeretném kiemelni, amit itt kivétel nélkül minden hozzászóló hangsúlyozott, hogy a párt és a kormány számíthat a hadseregben dolgozókra. Köszönöm, hogy ez így van, és szükséges is, hogy így legyen. Ennek másik oldalaként elmondhatom: a párt Központi Bizottsága, a kormány és minden illetékes szerv a jövőben is fokozott figyelemmel kíséri néphadseregünk fejlődését, és biztosítja azokat a feltételeket, amelyek a honvédelem feladatainak megoldásához nélkülözhetetlenek. Egyetértek azzal a javaslatukkal is, hogy tájékoztassák jobban a közvéleményt a honvédelmi feladatokról és a néphadseregben folyó munkáról.

Az előttünk álló öt évben jelentős összeget fordítunk a néphadsereg fejlesztésére. Kérem, hogy ezt a pénzt jó gazda módjára, lelkiismeretesen használják fel, mert ezek megdolgozott forintok, amiről mi elszámolási kötelezettséggel tartozunk a népnek.

Erősítsék tovább a hadsereg rendjét és fegyelmét, amelynek általános állapota elfogadható, de ezt mindig karban kell tartani és lehet javítani. Ápolják, fejlesszék tovább néphadseregünk jó szellemét, katonafiaink hazafiságát és internacionalizmusát. Azt is kérem – elhangzott már előttem is –, hogy erősítsék a bajtársi szellemet a Szovjet Hadsereggel és a Varsói Szerződés többi hadseregével. A jelenlegi nemzetközi helyzetben rendkívül nagy jelentősége van a szocialista közösség egységének és összefogásának, ezen belül a Varsói Szerződés létének és működésének. Ez kijózanítólag hat a szélsőséges imperialista körökre, és sok kalandorságtól visszatartja őket.

Népünk békében és biztonságban él. Megvan egzisztenciális biztonsága is. Aki munkaképes és dolgozni akar, az dolgozhat, lesz megélhetése és keresete. Hazánkban a magyar nép szándékai szerint alakul az élet a jövőben is!

Ha a hadsereg vezetői ennek szellemében dolgoznak és ezt tudatosítják beosztottaik körében is, akkor nemcsak a hadsereg fejlődése lesz ütemesebb, de erősödik a szocialista közösség összefogása, és tovább javul a közös tevékenység hatékonysága is. Ha egységünket, közös szándékainkat megőrizzük, erősítjük, továbbfejlesztjük, megtanulunk még jobban dolgozni, akkor előbbre fogunk lépni a hadsereg fejlesztésében és a fejlett szocialista társadalom építésében.

Ehhez még egyszer szeretnék önöknek, néphadseregünk vezető gárdájának a Központi Bizottság nevében szívből jó egészséget, sok sikert kívánni, és kérem, hogy ezt továbbítsák az egész személyi állománynak.

FELSZÓLALÁS
A KÖZPONTI BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN

1981. MÁRCIUS

Az előadói beszéddel egyetértek, és a vitát figyelve úgy látom, hogy a felszólalók is alátámasztották az elhangzottakat. Természetesen ki-ki a saját gondja, tapasztalata szerint a hangsúlyt kicsit egyik vagy másik kérdésre helyezte. Úgy gondolom, hogy ez az egészében hasznos és jó vita megerősíti annak a korábbi elhatározásunknak a helyességét, hogy tűzzük időnként a Központi Bizottság ülésének napirendjére az időszerű belpolitikai kérdéseket. Úgy vélem, helyénvaló belpolitikai életünkkel az eddiginél is rendszeresebben foglalkoznunk.

A Magyar Népköztársaság belpolitikai helyzete szilárd, s ez napjainkra éppúgy értendő, mint a beszámolóban tárgyalt egyéves időszakra. Általánosabb megfogalmazásban ez azt jelenti, hogy közvéleményünk a XII. kongresszus határozatait elfogadja, valóra váltásukat cselekvően támogatja. A belpolitikai helyzetünk szilárdságára és kiegyensúlyozottságára utaló megállapítás azonban nemcsak az utóbbi egy esztendőre vonatkozik; egy hosszabb időszakot felölelő folyamatot is jelez, amely az elmúlt negyedszázadban bontakozott ki. Teljesebb értelemben pedig arról van szó, hogy a magyar közvélemény helyesli és támogatja a párt bel- és külpolitikáját.

A belpolitikai helyzet egyik fontos eleme az életszínvonal alakulása. A kongresszuson nyíltan megmondottuk, hogy most – és előreláthatólag a legközelebbi években – életszínvonal-politikánk általános célja az elért szint megtartása. Ezt a közvélemény elfogadja, és a vitában elmondott tapasztalatok is azt mutatják, hogy ezzel a céllal szemben nincs közhangulat az országban. Van viszont aggodalom, hogy a cél vajon reális-e, megvalósítható-e. A válaszunk erre az, hogy igen, de figyelembe véve

a nemzetközi és a hazai gazdasági feltételek alakulását, jobban meg kell dolgozni érte, mint eddig.

Ugyanakkor meg kell említeni – mert ezzel később is számolnunk kell –, hogy értékarányos árakra törekszünk, ami a termelői és a fogyasztói árakra egyaránt vonatkozik. Ez gazdaságpolitikánk része, s ezt a gyakorlatot a továbbiakban is folytatnunk kell. A teljes realitáshoz az is hozzátartozik: közvéleményünktől nem kívánhatjuk, hogy helyeselje a fogyasztói árak emelését. Az áremelést elfogadja vagy tudomásul veszi, de helyeselni nem fogja sohasem. Ennél többet az árak tekintetében nem várhatunk el, és nem érhetünk el.

E gyakorlattal párhuzamosan és egyidejűleg viszont nagyon komolyan, sokat és sokáig kell dolgoznunk azért, hogy lefékezzük azt a folyamatot, ami az árakba beépül, de nem oda való. Tehát, hogy visszafogjuk az árak növelésének – most természetesen elsősorban a termelői árakról van szó – azt a részét, ami lényegét tekintve a rossz munkát takarja. Mert nem lehet gépies gyakorlat, hogy a termelői ár az annyi, mint önköltség plusz valamennyi haszonkulcs. Így mindent a világon föl lehet számítani és azután beépíteni a fogyasztói árakba. Ezért újra hangsúlyozom, hogy a tisztességes munkán alapuló, a nagyobb hatékonyságra, a jobb gazdálkodásra építő felelős vállalati árkalkuláció nemcsak gazdasági kérdés, és nem valamiféle vállalati belső ügy. Ennek népgazdasági összefüggései és a közhangulatot befolyásoló fontos társadalmi kihatásai vannak. Így kell tehát ezt a dolgot felfogni.

Belpolitikai helyzetünk szilárdságában természetesen az is benne van – és itt már egy hosszabb folyamatra gondolok –, hogy az alapvető dolgozó osztályok, rétegek szövetsége eleven erőként működik és hat. Napjainkban a munkás-paraszt szövetség, ahhoz képest, ahogyan róla egykor beszéltünk, magasabb színvonalon áll, mert most már a szocializmus talaján, szocialista programunk alapján egészségesen és jól fejlődik. Az értelmiség a politikában és a munkában is szövetségese a munkásosztálynak és a termelőszövetkezeti parasztságnak. Szövetségi politikánk részelemeiben is teherbírónak bizonyult, mint ahogyan egész politikánk, s ezen belül gazdaságpolitikánk is, olyan viszonyok között, amikor az ország gazdasága jelentős terhelésnek volt kitéve. A próbát kiállottuk, és ezzel hazánk nemzetközi elismerést vívott ki minden irányban. Tehát politikán-

kat, ideértve a szövetségi politikát is, az összes fő területen következetesen folytatnunk kell. A XII. kongresszus, amely munkánkhoz fontos elvi, politikai útmutatásokkal szolgált, ehhez megerősítő jóváhagyását adta.

Rám jó és nagyon mély benyomást tett a Hazafias Népfront közelmúltban megtartott kongresszusa, amelynek munkájában az első napon részt vettem. A küldöttek soraiban társadalmunk minden rétege képviselve volt: munkásemberek, szövetkezeti parasztok, értelmiségiek, alkalmazottak, kisiparosok, hivatás és foglalkozás szerint a legkülönbözőbb emberek, párttagok és nagy tömegben pártonkívüliek, köztük az egyházak képviselői is. A kongresszusnak széles nyilvánossága, nagy sajtója volt, tanácskozását mindenki nyomon kísérhette. Ezért most csak egy fontos személyes élményemet említem meg, amely az ottani felszólalásommal kapcsolatos. Amikor az ember ilyen nagy fórumon beszél, érthetően a mondanivalójára összpontosít, s nem a környezetére figyel, de azért a hallgatósággal természetesen kontaktusban van. A kongresszus – a magyar közvélemény állásfoglalását és akaratát tükrözve – imponáló erővel, egységesen és a leghatározottabban arra reagált, hogy az elért történelmi vívmányainkat megőrizzük, mindenkivel szemben megvédjük, és a közös munkában tovább gyarapítjuk. Ez politikailag sokat mond.

S itt engedjenek meg nekem egy további megjegyzést a népfrontkongresszus visszhangjával kapcsolatban. Egyes vélemények szerint az egyházak ezen a tanácskozáson túl nagy szerepet játszottak. Szerintem, aki így vélekedik, az nem érti egészen a kérdés lényegét és jelentőségét. Az egyházak lojális magatartása, vagy másképpen fogalmazva pozitív közéleti szerepvállalása ugyanis nagy jelentőséggel bír, s a megőrizendő vívmányok közé tartozik. Alig lehet felbecsülni, hogy mit jelent a gyakorlatban, hogyan segíti politikánkat idehaza és nemzetközileg az a tény, hogy az állam és az egyházak viszonya Magyarországon rendezett, mégpedig elvi alapon, a nép szocialista építőmunkájának és céljainak platformján rendezett. Államunk elvi politikánkból következően biztosítja az egyházak autonóm működését, minden polgárának a lelkiismereti szabadságot, beleértve a vallás szabad gyakorlását is. Az állam és az egyházak viszonya kétoldalú, és mindkét fél részéről vállalható; a kérdés elvi rendezettségében ez is benne van.

Jelenlegi belpolitikai helyzetünkben tartós pozitív tényezők és hatások érvényesülnek.

Óriási vívmányunk és egyben eredményeinknek is meghatározó forrása elvi alapokon újjászervezett pártunk, amelyben érvényesülnek a lenini normák. A Magyar Szocialista Munkáspárt mind mostanáig egységes volt, egységesen küzdött, tevékenykedett. Ezt a jövőre vonatkozóan is meg kell őriznünk, a hozzá kapcsolódó munkastílussal együtt.

A párton belüli eszmei, politikai és cselekvési egység – ha ezt pontosan és jól értjük – jelenti természetesen a politika folyamatosságát is. Ebben a teremben jelen vannak egy fontos esemény – negyedszázad távlatából úgy is mondhatnánk, fontos párttörténeti esemény – aktív résztvevői. A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának az 1956. decemberi ülés idején 23 tagja volt, és közülük nem kevesen most is itt vannak. Bizonyára emlékeznek rá, hogyan, milyen körülmények között született az az alaphatározat, amely mai politikánk forrása. Most már nem tudom pontosan felidézni, meddig üléseztünk akkor, de emlékezetem szerint eltartott három napig is. Reggeltől estig vitatkoztunk, minden résztvevő többször is felszólalt, kifejtette nézetét. Nagy és szenvedélyes vita volt. Egyesek még éjszaka is fáradtan, álmossággal küszködve figyeltek a szövegezésre, hogy a dokumentumban az legyen, ami megfelel véleményüknek, meggyőződésüknek. Azon túl, hogy mindnyájan a kommunista eszme hívei voltunk, igazában egyetlen dologban értettünk egyet: a munkáshatalmat meg kell menteni, az ország szocialista jellegét meg kell őrizni, a szocialista jövőt biztosítani kell. Az összes többi kérdésben eléggé eltérőek voltak az álláspontok. Ma is érdemes ennek az ülésnek a tanulságára gondolni: mai szóhasználattal élve eltérő álláspontok ütköztek, és mi addig vitatkoztunk, amíg egyetértésre nem jutottunk. Végül is a legfőbb, a döntő kérdésben egységes álláspont alakult ki. Tartós, valódi egység így születik, eleven, nyílt, elvszerű vitában. A többi ebből következett. Miután a vitát lezártuk és egységes álláspontra jutottunk, hosszú-hosszú időn keresztül biztosítani tudtuk a közösen megfogalmazott álláspont egységes, következetes képviseletét. Ennek a mára és a jövőre szólóan is maradandó az értéke.

A másik dolog, amire utalni kívánok, a párt és a tömegek viszonyának rendezése, és vele összefüggésben a párt munkastílusának fejlesztése.

A tömegekkel a viszony rendezése elsősorban politikai munkát jelentett, de ez összekapcsolódott a munkastílus kiigazításával is. És nagy eredmények születtek minden területen. Jelentőségénél fogva külön is kiemelést érdemel a hatalom megvédése és a mezőgazdaság szocialista átszervezése; a gazdaságirányítási reformot is ide kell sorolni, mert – szerintem – az is jelentős eredmény.

Méltán tartjuk számon a korszakos nagy eredményeink között a szocialista tudat kibontakozását, a szocialista hazafiság és az internacionalizmus megerősödését a magyar közgondolkodásban, amit szélesebb értelmezésben úgy mondanék, hogy a szocialista közgondolkodás sokkalsokkal érettebb, mint korábban volt. Közvéleményünknek van megfelelő látóköre, meglehetősen informált minden kérdésben, és van álláspontja, szocialista álláspontja. Ez szintén nagy eredmény.

A jelenünket és a jövendőnket is formáló szocialista társadalmi folyamatról, a pozitív tényezőkről szólva, azt is meg kell mondanom, hogy közgondolkodásunkat nem a múlt esztendő és nem is két év óta, hanem egy korábbi súlyos időszakból eredően, negatív hatás is érte. Ez is ténybeli dolog, és a teljes igazsághoz hozzátartozik. Mire gondolok? A szocializmusnak arra a mély krízisére, amely 1953 nyarától tulajdonképpen 1957 nyaráig ment végbe Magyarországon, és amelynek kulminációs pontja az ellenforradalmi felkelés és lázadás volt 1956 októberében.

Ennek a helyzetnek talán a legsúlyosabb következménye, hogy a közvéleményben a szocialista eszme és gyakorlat kompromittálódott. Ez volt a legnagyobb veszteség. A párt szavának a hitele meggyengült. Csorbát szenvedett a Szovjetunió helyes megítélése, elhalványult a marxista álláspont, és sok más fontos kérdés háttérbe szorult. Ez volt akkor a helyzet. Gondolják el, mennyit kellett azért dolgozni, és mit jelent számunkra az, hogy Magyarországon helyreállt a szocializmus tekintélye, a párt szavának hitele, a Szovjetunió becsülete. Mindez a Magyar Szocialista Munkáspárt harcainak és politikájának köszönhető nagy történelmi tett.

A negatív hatás, amire gondolok, az volt, hogy büntetőkamatot kellett fizetnünk a személyi kultusz sok torzításáért, hibájáért. Ezt úgy értem, hogy amikor például az elgörbült lemezt ki akarjuk egyenesíteni, azt is előbb túl kell hajlítani a másik irányba, csak utána lehet a helyes irányba beállítani. S amíg ez végbement, majdnem minden lényeges kér-

désben engedményeket kellett tenni. Ezt nevezem én büntetőkamatnak a személyi kultusz kártevéséért. S innen erednek bizonyos negatív hatások, amelyek mindmáig érződnek. Ezek az emberi normákat is érintik. Nagyon jól tudják, hogy a személyi kultusz utolsó időszakában milyen helyzet alakult ki Magyarországon. Személyi biztonság nem volt, rendes családi élete és magánélete az embereknek nem volt, és megélni is nehezen lehetett. Mindezért később törleszteni kellett.

Nem akarom azt mondani, hogy ezek után kiadtuk a jelszót: „gazdagodjatok, gyarapodjatok". De az embereknek meg kellett adni a lehetőséget, hogy annyi szűk esztendő után anyagilag is összeszedjék magukat.

Aztán arra is sokan emlékeznek még, hogy más téren is, a propagandában, az agitációban, de például a nevelésügyben is mennyi formális, hibás és túlhajtott módszert alkalmaztak, kezdve a *Szabad Nép*-félóráktól odáig, hogy az óvodistákat is politikai szövegekkel okították. Ezért is büntetőkamatot kellett fizetni, mert olyan mértékben kellett visszavonulnunk, ami talán túlment a helyes határon. Úgyhogy a károsodás, amit a szocialista eszme, sok fontos szellemi, erkölcsi értékünk szenvedett, és a büntetőkamat, amit fizetni kellett, együttesen olyan hatással járt, hogy először majdhogynem azt kellett bizonygatnunk: nyugodjatok meg emberek, a szocializmusban is lehet élni, létezni. Ilyen mélypontról indultunk el. Magyarul, védekező pozíciót kellett elfoglalnunk sok kérdésben, köztük ideológiai, politikai és propagandakérdésekben is. Ennek bizonyos hatása volt a közvéleményben, és utóhatásával ma is találkozunk. A szocialista ideológia mellett teret kaptak kispolgári nézetek is.

Egyrészt végbement társadalmunkban a szocialista eszme és öntudat hallatlan méretű kiterjedése, fejlődése. Ezt meggyőzően tanúsítja a párttag és pártonkívüli száz- és százezreknek a gondolkodása és helytállása, akik az építőmunka különböző területein, a társadalmi és tömegszervezetekben tudásuk legjavát nyújtva példásan dolgoznak. És nemcsak a munkásságról, a szocialista brigádokról, a munkásőrökről, az ifjúgárdistákról, hanem a termelőszövetkezeti parasztságról, az értelmiségről is hasonló pozitív értelemben szólhatunk.

Másrészt elterjedt az önzés, a harácsolás, a flanc, a státusszimbólumok hajszolása is; némely emberek olyasmik után törték és törik magukat ma

is, amire sokszor igazában nincs is szükségük, de meg kell szerezniük, mert a szomszédnak, az ismerősnek vagy a rokonnak van.

Ezek kompromisszumok voltak, amelyeket tudatosan vállaltunk. Én a kompromisszum szótól nem félek a jövőben sem. Van egy igazodási szabály, hogy milyen kompromisszumot köthetnek a szocialista forradalom hívei. Minden kompromisszum elfogadható, hasznos és jó, ami a szocialista forradalom fejlődését segíti. Egyetlen olyan kompromisszum sem jó és nem fogadható el, amelyik a szocializmus ügyének árt. Mi sok elvileg helyes, politikailag hasznos kompromisszumot kötöttünk, ami segítette a társadalmi konszolidációt, előmozdította a forradalmi erők talpraállását és a további helyes irányú szocialista fejlődést. De előfordult, hogy a nagy zűrzavarban olyanokat is kötöttünk, amelyekről ugyanez ilyen egyértelműen nem mondható el. Ezt akkor nem lehetett annyira pontosan felmérni és megítélni. A kispolgári nézetek – általam már említett – terjedésében ennek is szerepe volt és van. Ez olyasmiben is megmutatkozik, mint az ifjúság egy részénél tapasztalható politikai közömbösség.

Az átalakuló életszokásokkal, az életmóddal kapcsolatban manapság egyre többet hallunk a növekvő szabad idő hasznos vagy kevésbé hasznos eltöltésének sokféle lehetőségéről, formájáról, a munka, a művelődés és a szórakozás kölcsönviszonyáról, egymásra hatásáról. Ami engem illet, én a munka híve vagyok, azoknak a nézetét osztom, akik azt mondják, hogy a munkát és a kultúrát nem szabad egymással szembeállítani. Ha valaki történetesen házat épít és vasárnap téglát hord ahelyett, hogy színházba menne, csinálja, tegye jó lelkiismerettel. S ha emiatt a színházba nem jut el, mert minden idejét leköti a munka, igaztalan lenne ezért megszólni. Majd elmegy utána a kész házból, a kulturáltabb otthonból és környezetből, amiért törte magát, amiért megdolgozott, és amit megteremtett magának. Akkor lenne jogos a bírálat, az elmarasztalás, ha kocsmázna, korhelykedne.

Itt jegyzem meg: annak, hogy a szabad időben mit csináljanak az emberek – köztük a fiatalemberek –, milyen szórakozásoknak hódoljanak, szinte tudományos igényű irodalma van. Ifjúsági mozgalmunk is talán a kelleténél egy kicsit több figyelmet fordít arra, hogyan szórakozzanak a fiatalok, mint például arra, hogyan tanuljanak, ami elemi kötelességük.

Természetesen a szórakozásban is lehet és kell értelmesen segíteni, de nem szabad, hogy ez legyen a fő gondunk. És itt érez az ember egy kis arányeltolódást, amin korrigálni szükséges.

Aztán vannak nálunk olyan búsongó széplelkek is, akik egyik szemükkel mindig odaátra pillantanak, Nyugat felé, hogy a válságokkal küszködő polgári társadalomtól mit lehetne ellesni, átvenni. Úgy hiszik, ha a pesszimizmus az ottani intelligenciában felülkerekedett, akkor ez bizonyosan divatos, ezt utánozni illik. Mi sem lehetünk – úgymond – roszszabbak, és a mi intelligenciánknak egy része is rögtön búnak ereszti a fejét. Sajnos, a sajtóban, a rádióban és a tévében is sok az olyan sötét színezetű elmélkedés, fejtegetés, amely sem politikánknak, sem világnézetünknek, sem életszemléletünknek, de még az emberi normáknak sem felel meg. Ha az ember történetesen kézbe vesz egy novellás gyűjteményt, három novellából az első arról szól, hogyan kell öngyilkosnak lenni, a második arról, hogyan öli meg egyik ember a másikat, és csak a harmadik szól az életről. Mostanában a külföldi íróktól összeállított novellás kötetek is tele vannak borongással, komor hangulatot, kiábrándultságot árasztó írásokkal, mert a szerkesztők nem veszik figyelembe, hogy a válogatás a magyar olvasóknak szól.

Felfedezték nekünk „újdonságként" a gyérülő lakosságú, elhagyott falvak témáját is, Penészleket és a többit. Ilyen volt, van és lesz. A szerzők nem társadalmi folyamatot ábrázolnak, hanem egy belőle kiragadott, momentán lehangoló képből akarnak szenzációt csiholni. Vagy ha nagy példányszámot akarnak elérni, másik szívfacsaró problémához nyúlnak: elrohannak vagy a javítóintézetbe, vagy a szellemileg elmaradott gyerekek iskolájába, vagy az aggok házába. Ezt lehet látni, hallani, olvasni a tévében, a rádióban, a folyóiratokban is. Az országos orgánumokkal az országos szerveknek, a megyeiekkel – ha már kiharcolták őket maguknak – a megyéknek kell felelősen foglalkozniuk, javítani a tartalmat, emelni a színvonalat.

Tegnap meghívót kaptam a Szociológiai Társaság ülésére. Téma: a többszörösen hátrányos helyzetűek szociális problémáinak vizsgálata. Ez a téma a Szociológiai Társaság ülésén valószínűleg a helyén van. De hát akiknek illene, miért nem veszik észre, hogy ez a kérdéskör egész publicitásunkban az indokoltnál nagyobb teret kap? Restelkednünk kel-

lene mint szocialistáknak, marxistáknak, kommunistáknak? Van annyi eredmény a párt mögött, meg a párt és a szövetségesei mögött, hogy le lehessen írni: ez a politika, amit mi folytatunk, marxista–leninista politika, a mi társadalmi rendünk szocialista! Eleinte hozzáragasztották a szocialista jelzőt mindenhez a világon, például a kereskedelemhez, s mivel korán írták oda, én majd elhűltem akkor, gondolván: istenem, ez a szocializmus a kereskedelemben!? És sok mindenre rámondták, hogy szocialista, ami persze nem volt szocialista. De hát ma már legalább a rendszerhez tegyük hozzá, hogy szocialista, ha erről beszélünk vagy írunk! Mert a mi rendünk szocialista társadalmi rendszer, és mint ilyennek, van életereje, van történelmi távlata.

Ami pedig a negatívumokat illeti, azokat mi sok éve – tulajdonképpen 1956 óta – cipeljük magunkkal, és természetszerűleg ezek is hatnak a tudatra, a szemléletre, nemcsak a pozitív tényezők. És hogyha e helyzeten javítani akarunk, világosan látnunk kell: most már nem szükséges a személyi kultuszért büntetőkamatot fizetni, ezt már letudtuk, ennek a szezonja lejárt. Most már felemelt fejjel mondhatjuk ország-világ előtt, hogy marxisták vagyunk, kommunisták vagyunk, marxista világnézetünk és szocialista társadalmi rendszerünk van, s hogy ez minden problémájával együtt is a legmagasabb rendű társadalmi berendezkedés, amelyet az emberiség ez ideig megteremtett. Ilyen tisztességes, nyílt és becsületes politika, amely minden helyzetben és kérdésben emberként tiszteli az állampolgárt, aligha képzelhető el bármilyen rendszerben a szocialistán kívül.

A jelenlegi nehézségek több forrásból származnak, összetettek és egyszerre hatnak. Számomra ezek között az első: fejlődésünk viszonylagos lelassulása, mert akármiről legyen szó, én mindig az itthoni dolgokból indulok ki. A másik: a még mindig éleződő nemzetközi helyzet, és az ezzel tulajdonképpen összefonódó lengyelországi események.

Történelmi tapasztalataink azt bizonyítják, hogy igazi program nélkül nem teremtődhet valódi egység, és nem lehetséges szocialista irányú kibontakozás sem. Megfelelő programmal és fellépéssel viszont a helyzet jó irányba fordítható. A Lengyel Egyesült Munkáspárt vezetőivel folytatott megbeszéléseken szóltam a negyedszázaddal ezelőtti régi dolgainkról, pártunknak a súlyos órákban szerzett tapasztalatairól. A tanulságo-

kat megosztva a lengyel elvtársakkal, egyszersmind óvtam őket attól, hogy az elmondottakból bármit is gépiesen másoljanak. Konkrét helyzettől és időtől elvonatkoztatott sablonokkal ugyanis nem lehet dolgozni.

A mostani lengyel eseményeket és a mi történelmi tanulságainkat együtt említve felidéződik bennem az emlékezetes 1957-es budapesti május elseje. A nagygyűlésre összesereglett félmillió ember, hogy hitet tegyen a szocialista eszme és rendszerünk mellett. Bizonyára sokan emlékeznek rá, hogy oda csak egyénileg jöhettek az emberek, nem vonultak fel se üzemek, se más szervezett kollektívák. Ezt kikötöttük, hogy lássuk, hányan jönnek el önszántukból. Mégis egybegyűlt félmillió budapesti dolgozó ember, hogy kiálljon ügyünk mellett és kifejezze, kész részt vállalni a társadalmi konszolidációért indított harcból. Ezzel szemben az ötvenhatos események idején a legnagyobb tömeg, amelyet az ellenforradalmi lázítók meg tudtak mozgatni, a Bem téren, majd a Kossuth téren ennél lényegesen kisebb volt. Akkora tömeget, amelyet újjászervezett pártunk hívó szava vonzott, képtelenek lettek volna bármilyen jelszóval, szervezéssel megmozgatni, egybegyűjteni. Mélyen meg vagyok győződve, hogy a mai Lengyelországban is a szocializmus hívei vannak többségben.

Nagy történelmi tanulságainkból, de végső soron még a mostani lengyel helyzetből is – amely a helyes elvektől, gyakorlattól és a realitásoktól való eltérés miatt következett be – azt a következtetést vontam le, hogy a mi rendszerünk magasabb rendű, mint a kapitalista rendszer. Sok vihart, megpróbáltatást kiálló erős és jó rendszer, némi kis sajátos vonásokkal ugyan, amelyeket én nem szeretek. Például: a jó felismerések olykor nehezen törnek utat, lassú a döntési folyamat. Bár azt hiszem, ezek nem gyógyíthatatlan betegségek. Ezeken lehet segíteni, törekszünk is rá. A másik, hogy nincs olyasfajta gőzkibocsátó szelep, ami a kapitalizmusban megvan. Lényegében mindegyik polgári politikai párt ugyanazt a rendszert képviseli, mégis, ha a nép az egyikből valami miatt kiábrándul, akkor a másikat választja, és azzal megnyugszik, a feszültség legalábbis átmenetileg csökken. Emellett más manipulációs eszközökkel, lehetőségekkel is rendelkezik a polgári rendszer.

Ezzel szemben a mi szocialista demokráciánk a valódi demokrácia intézményrendszere. Idesorolom tömegszervezeteink, tömegmozgalmaink és az egyéb közösségek önálló, sajátos, valódi működését, az előze-

tes konzultációkra, az érdekeltek meghallgatására épülő döntési rendszert is. Ha ezek megfelelően, rendeltetésszerűen működnek, akkor rendben mennek az ügyek. Mondjuk meg úgy, ahogy van, itt még sok a javítani való. Ha történetesen egy választásnál az előzetesen kialakított jelöltlistával szemben elhangzik valami észrevétel, gyakran kiderül, hogy az így szóba hozott személy jobb, mint akire az előkészítő szerv gondolt. Az ilyen dolgoktól nem szabad megijedni vagy húzódozni. A szocialista demokrácia, ha jól működik, az alkotó folyamatokat is segíti, és a nézeteknek, véleményeknek egy bizonyos szabadságot, a kollektív tapasztalatoknak pedig teret ad a társadalomban.

Az előbbiekben említett és több forrásból származó nehézségekkel, sajnos, együtt jár, hogy a tömegekben van bizonytalanság és aggodalom is az életszínvonal megőrzésének lehetőségét illetően. Az értelmiségnél ehhez még egy külön probléma is járul, a perspektíva kérdése. Sokan azt kérdezik, hogy a mostani országos átlagban mérsékeltebb gazdasági növekedés mellett mi lesz velünk, nem maradunk-e le a fejlődésben. Erre bármilyen formában hangozzék is el, figyeljünk oda. S válaszoljunk rá megalapozottan, kezdeményezésre, racionálisabb munkára serkentve; annak tudatában, hogy ezt az emberekkel a holnapért érzett felelősség és a nagyobb feladatvállalás készsége fogalmaztatja meg.

Az ifjúságnál – úgyszólván életkori sajátosságként – megmutatkozik a politikai iskolázottságnak és a történelmi tapasztalatnak a hiánya. A fiatalok egy része a jelenlegi nehezebb körülmények között bizonytalannak érzi személyes jövőjét, holott erre nincs ok. Aki megfelelő tudást gyűjtve, felkészülten vág neki az életnek, és a tanulást, a munkát, az életet komolyan veszi, képességeit a társadalomnak szükséges és hasznos területen igyekszik kifejteni, annak nincs mitől tartania a mi rendszerünkben. Fejlesztve fiataljaink ön- és társadalomismeretét, segítsünk nekik a pályaválasztásban, a munkában való elhelyezkedésben, a közösségi beilleszkedésben.

Az ellenzéki elemekkel, az ellenzékieskedőkkel nem kívánok foglalkozni. Erről annál többet, mint amit a parlamentben és a népfrontkongresszuson nyilvánosan is megjegyeztem, most sem szükséges mondanunk. A valóságos helyzet az, hogy a magyar belpolitikai életre, de még az értelmiség gondolkodására, hangulatára sem képesek különösebb hatást

gyakorolni. Természetesen nagyon körültekintően és megfontoltan különbséget kell tenni közöttük, hogy – úgymond – ki a tudatos ellenség, ki az ellenzéki, és ki a megtévesztett; kivel nem érdemes szóba állni, és kivel lehet vagy érdemes beszélni, vitatkozni. Ehhez annyit tennék még hozzá: minél világosabban megértetjük, hogy vívmányainkhoz nem lehet nyúlni, történelmi eredményeinket, rendszerünket mindenkivel szemben és minden eszközzel megvédjük, annál tisztább és egyszerűbb lesz a helyzet.

Befejezésül azt kívánom mondani, hogy a beszámolóban vázolt helyzetképpel és a megjelölt feladatokkal is egyetértek. Az eddigi vita alapján úgy tűnik, hogy itt, a Központi Bizottság ülésén, egységes a belpolitikai helyzet megítélése. Ennek a további eredményes belpolitikai tevékenység szempontjából megvan az elvi fontossága és természetesen a gyakorlati jelentősége is. Megint csak a múltbeli példára hivatkozom, arra, amit már az előzőekben elmondtam: amiről kell, inkább itt vitatkozzunk három nap, három éjjel, és jussunk közös nevezőre. De ha ebből a teremből kilépünk, a Központi Bizottság álláspontját – amit közösen alakítottunk ki – képviseljük mindenütt egységesen. Ily módon biztosítva lesz a párt egysége, s ezt még megtoldanám azzal, hogy a párt és politikai szövetségeseink egysége is. Ha a pártban egységesek vagyunk és szövetségeseinket megfelelően tájékoztatjuk, állásfoglalásunk bizonyára náluk is támogatásra talál.

Most, amikor a XII. kongresszus határozatainak végrehajtásáért dolgozunk, azokhoz a felszólalókhoz csatlakozom, akik azt hangsúlyozták: amiről mi magunk kijelentettük a kongresszuson, hogy figyelmet fordítunk rá, arra fordítsunk is figyelmet, és amit meg kell oldanunk, azt igyekezzünk minél előbb és minél jobban megoldani. Ne vesszen el a drága idő, ne késlekedjünk, ne tűrjük meg a huzavonát különösen olyan kérdésekben, amelyekben kötelezettséget vállaltunk a cselekvésre.

FELSZÓLALÁS
A KISZ X. KONGRESSZUSÁN

1981. MÁJUS

Először egy megtisztelő és szívesen vállalt kötelezettségemnek teszek eleget: átadom önöknek a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága üdvözletét és jókívánságait. Köszöntöm a Kommunista Ifjúsági Szövetség X. kongresszusának küldötteit és meghívottait, a Lenini Komszomol és más külföldi testvérszervezetek, mozgalmak képviselőit. Üdvözlöm e jeles nap alkalmából a Kommunista Ifjúsági Szövetség egész tagságát, hazánk ifjúságát.

A KISZ Központi Bizottságának beszámolója, a benyújtott határozati javaslatok – miként az eddig elhangzott felszólalások is bizonyítják – jó alapot adnak a kongresszus munkájához. Bizonyos vagyok abban, hogy a tanácskozás betölti hivatását, új lendületet ad a Kommunista Ifjúsági Szövetség, a magyar ifjúság munkájának, s hozzájárul szocializmust építő népünk további előrehaladásához.

Néhány gondolattal én is szeretnék a kongresszus napirendjén levő kérdésekhez kapcsolódni.

A nemzetközi helyzet – az enyhülés igen jó és hasznos időszaka után – az utóbbi években éleződött, s egyszerre vannak jelen az enyhülés eredményei és az új feszültségek. Az utóbbiak egyik fontos oka minden bizonnyal az a széles körű, mély, átfogó társadalmi, gazdasági-pénzügyi, valamint politikai-vezetési válság, amellyel a kapitalista rendszer küszködik. Ez még a legfejlettebb tőkésországokat is gyötri. Gazdasági fejlődésük üteme megtorpant, infláció, munkanélküliség és más negatív jelenségek jellemzik életüket. Kifejezésre jut ez kormányok és kormányzati rendszerek bukásában, katonai hatalomátvételekben, a közelmúlt fasiszta puccskísérleteiben és a merényletekben is. A terrorcselekmények megmutatják a világnak, az emberiségnek, milyen is a kapitalizmus igazi arca.

Az imperializmus a fő oka annak is, hogy a világ különböző térségeiben az utóbbi években nem csökkent a válsággócok száma. A Közel-Keleten – gondoljanak csak a legutóbbi libanoni eseményekre – még dörögnek a fegyverek. Dél-Afrikában még dühöng a fasiszta fajüldöző rendszer. Latin-Amerikában és Ázsiában is sok feszültség halmozódott fel. A kapitalisták megkísérelték, hogy a maguk módján és hasznára oldják meg a problémákat, de nem sikerült nekik, sőt azok tovább bonyolódtak, s még inkább élezték a nemzetközi helyzetet.

A tőkések társadalmi rendszerük kibékíthetetlen belső ellentmondásaiból, megoldhatatlan problémáiból kapitalista kiutat keresnek, s úgy vélik, hogy azt a fegyverkezés fokozásában, a katonai erőfölény megszerzésében, a diktátumpolitikában fogják megtalálni. Ez a kiútkeresés megnyilvánul az utóbbi időben erősödő szovjetellenességben, antikommunizmusban, a népek szabadságtörekvéseinek elnyomásában, a haladás erőivel szembeni harc fokozásában és a béke elleni támadásokban.

A tőkés világ agresszív körei politikai, anyagi, sőt katonai eszközökkel segítik az indokínai népek elleni támadásokat, Afganisztán ellen hadüzenet nélküli háborút folytatnak, szítják a szabadságukért küzdő latinamerikai népek, a nicaraguai, a salvadori nép elleni agressziót. Odáig elmennek, hogy a haladó erők, a népek szabadságtörekvéseit is terrorizmusnak bélyegzik. Sokszor burkoltan, áttételesen és közvetve, máskor nyíltan lépnek fel Lengyelország szocialista rendszere és vívmányai ellen.

A helyzet reális vizsgálata alapján állíthatjuk, hogy az imperialisták tervei, újabb keletű „mozgolódásai", kampányai – bár nagy veszélyeket hordoznak – teljes kudarcra vannak ítélve. A tőkések arról álmodoznak, hogy mint egykoron, újra a világ urai lehetnek. De ez nem lehetséges többé, mert a világ megváltozott. Ez a változás történelmileg a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmével, az imperializmus világuralmának megszűntével kezdődött. A szovjethatalom, a világ első szocialista országa minden megpróbáltatást kiállt, erőssé és legyőzhetetlenné vált. A szocialista társadalmi rend világrendszer lett. Az utóbbi évtizedben egész sor újonnan felszabadult ország hirdette meg, hogy a szocializmus útján haladva kívánja megtalálni népe boldogulását.

Ilyen a világ, és ezt mindenkinek reálisan kell látnia: a világpolitika alapvető erőviszonyai a haladás és a béke javára változtak. De továbbra

is küzdeni kell, most különösen szükség van a népek éberségére, országaink védelmi képességének erősítésére, a haladás és a béke minden hívének aktivitására. Az enyhülés eredményeit meg kell védeni, amelyek jelentős tényezői a világpolitikának. Ezek az eredmények annak is köszönhetők, hogy a haladás erői, a béke őszinte hívei mellé álltak olyan polgári politikusok, akik megértették: korunkban, a különböző társadalmi rendszerek fennállása idején nincs más út, mint az országok békés egymás mellett élése. És az emberiség perspektívája nem is lehet más, mint a béke és a társadalmi haladás.

Az imperialista vezető körök azonban kitérnek a tárgyalások elől, és csökönyösen ragaszkodnak az amerikai rakéták Nyugat-Európába telepítésének tervéhez. Az Egyesült Államok elnöke a napokban azt mondotta, hogy tárgyalni szándékozik a Szovjetunióval, de az erő pozíciójából. Ez a szándék a világ valóságos helyzetének félreértésén alapszik. A Szovjetunióval, a szocialista országokkal az erő pozíciójából nem lehet tárgyalni, és nem diktálhat senki. Velük tárgyalni csak az egyenjogúság, a közös felelősség alapján és a megegyezés szándékával lehet. Ennek megértése szükségszerű, ezt előbb-utóbb be is fogják látni. Az sem ártana, ha a nyugati világ vezetői jobban hasznosítanák a történelmi tapasztalatokat. Hiszen a második világháború óta az imperialisták többször meghirdették, hogy fel kell számolni, blokád alá kell venni a kommunista rendszereket – de aztán mindig kénytelenek voltak rájönni, hogy a valóságos viszonyokat nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Az imperialistáknak azt is tudomásul kell venniük, hogy a népek – s elsősorban a Szovjetunió és a többi szocialista ország népei – az elért vívmányokról nem mondanak le, azokból nem engednek. Az emberek, a nemzetek elvitathatatlan joga, hogy megszabaduljanak az elnyomástól, a kizsákmányolástól és a gyarmati rendszer maradványaitól. A népek addig nem nyugszanak, ameddig nem rendelkezhetnek saját sorsuk és és hazájuk kincsei felett. Ez a világ fejlődése, az emberiség, az élet egyetlen útja. Más út nincs.

Napjainkban – s ezt a magunk számára is tudatosítanunk kell – a haladás, a béke minden hívének nagyobb aktivitására van szükség. Egyesítenünk kell erőinket, hogy az emberiséget megóvjuk a háborútól. Fontos, hogy a tőkésországok kormánykörei ugyanúgy politikai józanságot és

felelősségtudatot tanúsítsanak, mint a szocialista országok vezető tényezői.

Ebben a helyzetben a mi politikánk változatlan. Valljuk, hogy a nagy nemzetközi kérdések közül az első és a legfontosabb, amelyben az egész emberiség, a világ összes népe érdekelt: a világháború elkerülése. Ennek lehetősége adott, s ez nem más, mint a béke megszilárdítása, az enyhülés elmélyítése és kiterjesztése. A konkrét feladat a fegyverkezési verseny megfékezése, a békés egymás mellett élés és a kölcsönösen hasznos, gyümölcsöző kapcsolatok fejlesztése. El kell érni, hogy a nemzetközi politika fő eszköze minden vitás kérdésben a tárgyalás, valamint az érintett felek érdekeinek megfelelő megállapodás legyen.

A szocialista országok becsületes, korrekt politikát folytatnak. Azt vallják, hogy az államok egyenlő biztonságát a fegyverzet alacsonyabb szintjén kell megvalósítani. Ez volt politikánk lényege eddig, és ez lesz a továbbiakban is. Nagyszerűen kifejezték ezt az SZKP XXVI. kongresszusán Brezsnyev elvtárs által előterjesztett széles körű tárgyalási javaslatok s a legfontosabb nemzetközi kérdésekkel, a háborús veszély elhárításával kapcsolatos szovjet állásfoglalások. Különösen nagyra értékeljük, hogy az utóbbi időben durvább imperialista propaganda ellenére az SZKP kongresszusának hangvétele nyugodt, magabiztos, józan és mérsékelt volt, s ilyen hangú volt Brezsnyev elvtárs legutóbbi, grúziai beszéde is.

A Varsói Szerződés többi tagállamának is vannak változatlanul érvényes és tárgyalást igénylő javaslatai. A széles közvélemény – nemcsak a szocialista, hanem a kapitalista országokban is – tudja, hogy az emberiség alapvető érdekét, a békét érintő kérdésekben most az Egyesült Államokon, a NATO-országokon, a kapitalista világ vezető tényezőin van a sor, nekik kell a Szovjetunió, a szocialista országok javaslataira méltó választ adniuk.

Pártunk, kormányunk, valamint országunk közvéleménye melegen üdvözölte és teljes mértékben támogatja a szovjet javaslatokat. Hazánk a Varsói Szerződés országaival, a haladás és a béke összes erőivel együtt dolgozik és küzd ezeknek a javaslatoknak a megvalósításáért. Ennek szellemében lépnek fel képviselőink az Egyesült Nemzetek Szervezetében, a madridi tanácskozáson, a bécsi tárgyalásokon és a kétoldalú kapcso-

latokban is. Pártunk, kormányunk e célokért, ebben a szellemben végzi nemzetközi tevékenységét. Joggal mondhatjuk, hogy népünk teljes mértékben támogatja ezeket a külpolitikai célokat. Bízunk abban, hogy meg tudjuk akadályozni az új világháborút, a nemzetközi helyzetben folytatódik az enyhülés, és megőrizzük a békét.

Szólni szeretnék néhány hazai kérdésről is. Belpolitikai helyzetünk kiegyensúlyozott, a párt és a nép összeforrott, együtt dolgozik, erősödik a szocialista nemzeti egység, társadalmunk politikai, gazdasági alapjai szilárdak. A gazdasági, kulturális építőmunkában jelentős eredményeket értünk el. Ezek jellemzik belső helyzetünket, s ezt tudják barátaink, sőt bizonyos mértékben a velünk szemben állók is.

Rendszerünk szilárdságát több nagy társadalmi megmozdulás is bizonyítja. Elsőként említem a XII. kongresszus kedvező fogadtatását. Ezt követték az országgyűlési és tanácstagi választások, a szakszervezeti kongresszusok, a Hazafias Népfront kongresszusa és ez a mostani kongresszus is. Az itt felszólaló fiúk és lányok – csakúgy, mint a korábbi fórumok résztvevői – a valóságos helyzetről és tennivalókról szóltak, teljes felelősséggel és bizakodással. Ahhoz, hogy eredményesen dolgozhassunk, sok mindenre, egyebek közt anyagi eszközökre is szükség van. De a legfontosabb és legnagyobb erőnk a szilárd belpolitikai helyzet és a szocialista nemzeti egység.

A legutóbbi tapasztalatok is azt bizonyítják, hogy egy országban szocializmust építeni, sikerrel előrehaladni csak akkor lehet, ha a társadalom erőit olyan forradalmi élcsapat vezeti, amelyet tudományos elmélet irányít, s amely valódi programot tud adni az ország népének; ha van olyan szilárd népi hatalom, amely érvényesíteni tudja a szocialista törvényességet és képes önmagát megvédeni; ha a tömegek támogatják a pártot és a népi hatalmat. S további fontos tényező, hogy dolgozni kell! Ez a fontos, s nem az elosztásra kell új szervezeteket kitalálni. Az elosztást persze mindenki szívesen vállalja magára, legyen az a párt Központi Bizottsága, a szakszervezet, a KISZ vagy egy vállalatvezető. De elosztani csak azokat az anyagi és kulturális javakat lehet, amelyeket a nép létrehozott. Tehát: erős, jól vezető párt, szilárd népi hatalom, tömegtámogatás és munka. Ezek a tényezők a Magyar Népköztársaságban megvannak, működnek és tovább fognak erősödni!

Most ilyenek a viszonyok nálunk. Ennek ellenére az utóbbi években, részben „önerőből", részben nemzetközi hatások alapján, többfelé kicsit kritikusabb nézetek is jelentkeznek. Ezzel kapcsolatban csatlakozom az előttem szólókhoz, Fejti elvtárshoz és a többiekhez, mert úgy igaz, hogy nekünk minden kendőzés és mellébeszélés nélkül a valódi problémákat kell napirendre tűznünk. És ha valami javításra szorul, akkor cselekednünk kell. Ez a mi viszonyunk a hibákhoz, a hiányosságokhoz, fejlődésünk gondjaihoz. S szívesen veszünk minden olyan bírálatot, vitát, amely előbbre viszi ügyünket.

Az ilyen építő szándékú viták és bírálatok mellett különböző helyeken és területeken pesszimista nézetekkel is találkozunk. Nemrégiben kezembe került egy előadássorozat a halálról. Ez a probléma tudományos – orvostudományi, pszichológiai vagy filozófiai – szempontból érdekes. Szívesen hozzáírtam volna egy bekezdést arról, hogy én egész életemben az élet problémáival foglalkoztam. Tudom, vannak olyanok, akik állandóan a halálra készülnek. De az emberek többsége nem ilyen, hanem az élettel törődik, mint ahogy népünknek is az élet, az előrehaladás a fontos.

A helyenként jelentkező pesszimista hangulatok miatt nem fölösleges vívmányainkról is szólni. Ez nem a hiányosságok elhallgatása. Azért beszélünk az eredményekről, mert tudnunk kell, mit értünk el azon az úton, amelyen népünk évtizedek óta halad.

Hatalmas történelmi vívmányaink vannak. Magyarországon, miután a szovjet hadsereg felszabadította hazánkat a hitlerista megszállás alól, népi hatalom jött létre. Leraktuk a szocializmus alapjait, eljutottunk a fejlett szocialista társadalom építésének szakaszába. Ez azt jelenti, hogy felszámoltuk a feudalizmust, a nagybirtokrendszert, a kapitalizmust és mindent, ami azzal jár. Megszüntettük az embernek ember által való kizsákmányolását.

Népünk bebizonyította, hogy a köztulajdonban levő termelőeszközökkel, a közös gazdálkodással az iparban és a mezőgazdaságban hatalmas alkotásokra képes. Ugyanilyen történelmi vívmány a volt uralkodó osztályok műveltségi monopóliumának megszüntetése. Köztudott, hogy Magyarországon nagy volt az analfabetizmus, a gyermekek közül sokan még az elemi iskola padjába sem jutottak el, a középiskoláról és a főisko-

láról nem is beszélve. Azóta nemzetünk birtokba vette a kultúrát: műveltté vált a magyar nép!

A felszabadulásunk óta eltelt 36 év alatt történelmi elmaradottságot küzdöttünk le. Bár ezekben az esztendőkben éles harcot kellett vívnunk a hatalomért, azért, hogy kinek épüljön ez az ország, s nem kevés hibával kellett megküzdenünk, mégis elmondhatjuk: évszázadnyi elmaradást hoztunk be, népünk elérte mindazt, amit a kapitalizmus nem tett lehetővé. Sőt még ennél is többet: továbbment a szocialista fejlődés útján.

Történelmi vívmányunk az is, hogy a világban helyreállott a magyar nép és Magyarország becsülete. Népünk felzárkózott az élen haladókhoz, és biztos jövendőjét a szocialista társadalmi rend keretében építi. Ezek a mi történelmi vívmányaink, amelyeket az idősebb nemzedék számon tart. A fiatalok azonban nem nagyon ismerik ezeket, de kérjük, hogy néha gondoljanak arra, hogy ami ma nekik a világ legtermészetesebb dolgának tűnik, az néhány évtizeddel ezelőtt a mi számunkra, akik akkor hasonló korú ifjúmunkások voltunk, még vágyálomnak tűnt.

A párt távol áll attól, hogy a helyzetünket idealizálja. Nem állítjuk, hogy ami ma nálunk van, az már maga a tökéletesség, hogy nincsenek hibáink és gyengeségeink. Ilyenek bőven vannak, s nyíltan szoktunk róluk beszélni. Pártunk szembenéz a valósággal, s ennek alapján dönt arról, mit tegyen; s hogyan haladjon tovább. A párt XII. kongresszusa is teljes valóságukban tárta fel gyengeségeinket és problémáinkat, valamint számba vette azt is, milyen terveket tudunk most magunk elé tűzni. Mind a kongresszus, mind a hatodik ötéves terv szigorú programot hirdetett meg, mert a valóságos helyzetből indult ki. Mérsékeltebb növekedési ütem mellett óriási feladatokat jelölt meg a termékszerkezet korszerűsítésében, a gazdasági munka és a kulturális tevékenység javításában, valamint az emberek alkotóképességének kibontakoztatásában.

Nyíltan beszéltünk arról is, hogy az életszínvonallal kapcsolatban jelenleg felelősen és tisztességgel csak azt tudjuk az ország népének mondani, hogy most az elért szint tartása és megszilárdítása a központi feladat, s a legközelebbi években új erőt kell gyűjtenünk az életszínvonal további emeléséhez. A következő esztendőkben tehát hatékonyabb gazdasági munkára, jobb tudományos, közoktatási, kulturális tevékenységre van szükség, és fokozottabban kell mozgósítani az emberi tényezőt, mert

bonyolult világpolitikai helyzetben, számunkra kedvezőtlen nemzetközi körülmények között élünk. Erről is őszintén beszélünk, nem idealizáljuk viszonyainkat, s a helyzet megkövetelte feladatokat tűzünk magunk elé. S amikor azt mondjuk, hogy szilárd nálunk a belpolitikai helyzet, akkor ebbe beletartozik az is, hogy nagyot léptünk előre viszonyaink reális megítélésében, népünk ismeri a valóságos helyzetet, és ennek alapján adta támogatását a XII. kongresszuson kitűzött feladatok megvalósításához.

A valósághoz az is hozzátartozik, hogy a munka hatékonysága nem kielégítő. Ez egyaránt vonatkozik a politikai, a gazdasági és a kulturális munkára s a tudat fejlesztésére. Eredményeink elmaradnak mind a szükségletek, mind a lehetőségek mögött. A vezetésnek is vannak hiányosságai. Én ilyennek tartom döntési rendszerünk nehézkességét, lassúságát és a bürokratikus vonásokat, amelyekkel különböző területeken még találkozhatunk. Ilyen továbbá a felelősség elmosása, amelyből számos hiba adódhat, s idesorolom a rendelkezésre álló eszközök nem megfelelő kihasználását is. A vezetés e hibáiról szólva nemcsak a Központi Bizottságra és a kormányra gondolok, hanem a legkisebb egység vezetőire is. Mindenkinek meg kell tanulnia, hogyan küzdje le ezeket a hibákat. Kiváltképpen azért, mert a szocialista építés olyan szintet ért el Magyarországon, amelyről a további fejlődésért már nagyon meg kell dolgozni. Korábban, amikor az alapokról indultunk, tervezhettük az ipari termelés évenkénti 15 százalékos növelését, s ezt meg is lehetett valósítani. De amikor egy bizonyos fejlettségi szintet elérünk – és ez nemcsak az iparra vonatkozik –, akkor az eredményekért már nagyobb erőfeszítéseket kell tenni. Önök nagyon jól tudják, hogy a sportolók eleinte könnyen javítják meg korábbi eredményeiket, de utána már a századmásodpercekért is vért kell izzadni. Ez egy kicsit így van a társadalom fejlődésében is.

Világosan kell tehát látnunk, hogy mi is elértünk egy olyan fejlettségi szintet, amely után – a további előrehaladásért – alaposan meg kell küzdeni. Talán keményebben és jobban, mint eddig. Ugyanígy tudatában kell lennünk annak is, hogy a bonyolult nemzetközi viszonyok és a kedvezőtlen világgazdasági körülmények között hiányosságaink és nehézségeink erőteljesebben éreztetik hatásukat.

Meg vagyok győződve arról, s pártunk Központi Bizottsága is azt

vallja, hogy – miután az utóbbi két évben szigorúbb követelményeket állítottunk magunk elé – most kicsit jobban dolgozunk. Bizonyos eredmények már mutatkoznak, s ez azt bizonyítja, hogy erőfeszítéseinknek megvan az értelme. Továbbra is követnünk kell azt a gyakorlatot, hogy problémáinkkal szembenézünk, új és korszerű megoldásokat kutatunk fel, keményen és fegyelmezetten dolgozunk hibáink és hiányosságaink felszámolásáért, nagy terveink megvalósításáért. Ezek a tervek öltenek testet a párt programnyilatkozatában, a XII. kongresszus határozataiban és a hatodik ötéves tervben.

A hatodik ötéves terv jó és fontos terv. Az eredmények még kezdetiek, de azt már elmondhatjuk, hogy az indulás biztató volt. Sok területen mutatkoznak máris az ésszerű munka eredményei, s megvan a reményünk arra, hogy tovább tudunk haladni a fejlődés útján.

Az eredményekről szólva gondoljunk a mezőgazdasági dolgozók helytállására. Tavaly a mostoha időjárás miatt késett az érési folyamat, összetorlódtak a munkák. Mindezek tetejébe szokatlanul korán állt be a tél. Amit az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek dolgozói a múlt év őszén és a keserves, hosszú telet követő tavaszon végeztek, azért minden elismerést megérdemelnek. Le a kalappal előttük! Becsülettel, erőfeszítéssel az összes időbeli hátrányt leküzdötték, és most a mezőgazdasági munkák előbbre tartanak, mint más években. Ebből is látható, hogyha valami rajtunk múlik, akkor az igyekezet és a szorgalom meghozza az eredményét. Érvényes ez a termelésre és sok más területre is, így például a politikai munkára, a tudományra, az oktatásra, a kultúrára és minden alkotó tevékenységre.

A becsületes igyekvésnek is köszönhető, hogy bár a nemzetközi gazdasági körülmények tovább romlottak az utóbbi másfél évben, az életszínvonalat eddig sikerült tartanunk, s ha a jövőben kicsit még jobban dolgozunk, akkor tartani is tudjuk. Az életszínvonal megőrzése és megszilárdítása nagyon komolyan vett programunk.

Ezzel kapcsolatban hangsúlyozni szeretném, hogy a jövőben jobban kell érvényesíteni a teljesítmény szerinti elosztás elvét. Népünk túlnyomó többsége becsülettel, tisztességgel dolgozik az iparban, a mezőgazdaságban, a közlekedésben, a szolgáltatásban és más területeken. De még nem mindenki végzi így a munkáját. Ahogy ez a nagyobb menetelésnél lenni

szokott, vannak, akik húzzák és tolják a kocsit, és vannak, akik közben fenn üldögélnek a vendégoldalon, és vitetik magukat. Ez így nem megy! Az embereknek a teljesítmény alapján kell az anyagiakból részesülniük. Társadalmi méretekben jobban és hatékonyabban kell érvényt szerezni a szociális igazságnak és a szocialista erkölcsnek, amelynek legfőbb követelménye, hogy a mi társadalmunk a munka társadalma, itt dolgozni kell, ha valaki boldogulni akar, mert a nép is ezt teszi.

Belpolitikai törekvéseinket illetően jó programunk és helyes politikánk van: sikeresen építjük a fejlett szocialista társadalmat, és védelmezzük a békét. A mi programunk: a szocializmus és a béke – a haza felvirágoztatása. Ebben bízni kell, ezért dolgozni kell, és az eredmények nem maradnak el.

A Kommunista Ifjúsági Szövetség a párt ifjúsági szervezete, s e minőségben betölti funkcióját. Kereken 850 000 tagja van, s ezenkívül – helyes, hogy itt erről szó esett – egymilliós az úttörők mozgalma. A KISZ az úttörőktől kapja az utánpótlást, a párt pedig a KISZ-től. A pártnak más utánpótlási forrásai is vannak, gondolok a szocialista brigádmozgalomra, a munkásőrségre és a népfrontra, de jelenleg az új párttagok 75 százalékát felelős KISZ-ajánlásra veszik fel a pártba.

A KISZ mint az ifjúság tömegszervezete is betölti funkcióját. Magában foglalja a társadalmilag aktív ifjúság nagyobbik felét, politizál velük, képviseli érdekeiket. Hogy hol és hogyan kell javítani a munkán, ezt a KISZ-esek nálam jobban tudják. A KISZ-nek természetesen minden ifjúsági rétegre nagy figyelmet kell fordítania, de különösen a munkásifjúságra. Azért emelem ki ezt, mert pártunk – a forradalmi élcsapat – a munkásosztály programját hirdeti és valósítja meg. Legfontosabb utánpótlási forrása a munkásifjúság, minthogy a munkásosztály egésze az a bázis, amely nélkülözhetetlen a párt egészséges továbbépítéséhez.

Mint önök is tudják, a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Kommunista Ifjúsági Szövetség elnevezésének történelmi előzményei vannak. Ebből egyes KISZ-isták, akikkel vitatkoznunk kellett, arra a hibás következtetésre jutottak, hogy szűk, elit ifjúsági szövetséget kell szervezniük, és ezért alig akartak felvenni fiatalokat. Vitákban tisztáztuk ezeket a kérdéseket. Az ifjúság soraiból a jelenleginél szélesebb körű KISZ-tagságra van szükség.

Az az egészséges, ha a KISZ minél több fiatalt tömörít, hogy kommunistákat neveljen belőlük. A szocialista építés kezdeti időszakában Magyarországon tapasztalható volt egy hibás felfogás, amit úgy nevezhetünk, hogy kommunista gőg. Voltak olyan párttagok, akik mindenkinél különbnek tartották magukat. Ez hiba volt, és ilyenre nincs szükség sem a pártban, sem a KISZ-ben. Meg kellett magyarázni, hogy minden ember pártonkívülinek születik, és azután lesz valamilyen úton-módon kommunista. E tekintetben tehát az emberek egyformák.

De amikor a KISZ a pártnak utánpótlást nevel, akkor gondoljon arra, hogy mégis van valami, ami csak a kommunistát jellemzi. Ez pedig alapvetően az, hogy a kommunista a szocializmus, a kommunizmus eszméjére teszi fel az életét, és számára a közösség érdeke és boldogulása, a dolgozó osztályok és a nagy közösség, a nemzet felemelkedése a legfontosabb.

Hazánkban a szocialista közgondolkodás tért hódít, erősödik a szocialista öntudat és áldozatkészség. Erről tanúskodnak a szocialista brigádmozgalom és munkaverseny eredményei is. De ezzel egyidejűleg – aminek bizonyos társadalmi okai is lehetnek – erősödött az egyéni gyarapodásra való hajlam, az önzés. Ugyanaz az ember néha a kollektívában szocialista módon, a saját szűkebb körében viszont egoista módon gondolkodik. Amikor társadalmi, közösségi célokról és érdekekről van szó, bizony akadnak, akik megkérdezik: mit kapunk érte? Ez így nem jó! A kommunista számára az eszme és a közösség az elsődleges, és annak rendeli alá saját egyéni érdekeit, céljait, életmódját, életstílusát. Erre kell nevelni a fiatalt, ha azt akarjuk, hogy valóban kommunista legyen belőle. Remélem, hogy a KISZ a továbbiakban is ennek szellemében végzi munkáját.

Az ifjúság életkörülményei és életszínvonala elválaszthatatlan a nép életkörülményeitől és életszínvonalától. Magyarországon az életszínvonal nem alacsony, és az életkörülmények nem rosszak. Ezt állapítják meg a külföldiek is, akik szép számmal jönnek-mennek, s egyöntetűen azt mondják, hogy nem élünk rosszul. Ez vonatkozik a fiatalságra is, hiszen van ennivalója, tud öltözködni, van munkája. Nem akarom a kapitalizmussal ijesztgetni az ifjúságot, mert hazánkban soha többé nem lesz kapitalizmus. De a fiatalok utaznak és látnak eleget, és nézzék meg, hogyan

élnek kortársaik a tőkés világban. A munkanélküliek között igen magas a fiatalok aránya, s munka nélkül nincs igazi élet. A mi fiataljaink számára biztosított a munkalehetőség, és ha dolgoznak, akkor megfelelő bért kapnak, amiért vásárolni is tudnak.

A fiatalnál a műveltség megszerzése nem ugyanazt jelenti, mint a felnőtt embernél. Számára a tanulás egy életre szóló beruházás, amellyel a saját jövendőjét építi. Hazánkban az általános iskola nyolc osztályát az adott korosztály szinte teljes egészében elvégzi. Középfokú képzésben a megfelelő korosztály 96 százaléka részesül, amihez mindjárt hozzáteszem, hogy a középiskolai tanulók száma most a hétszerese, az egyetemi és a főiskolai hallgatóké pedig csaknem a tízszerese annak, amennyien a Horthy-rendszerben voltak. Ez is mutatja, hogy ifjúságunk birtokába veszi a műveltséget, a kultúrát.

Mint tudják, a pártkongresszus is foglalkozott az ifjúság problémáival. Ezek közül kettőt említek: az egyik a lakáskérdés, a másik a pályakezdés. Mindkettőt napirenden tartja a párt, a kormány és a társadalom, és mindnyájan javítani szándékozunk a helyzeten.

De a lakásgondokról szólva azért ne felejtsék el, hogy a tanácsi lakások 57 százalékát ifjú házasok, fiatal családok kapták. Öt év alatt 200 000 fiatal család költözött új lakásba. Mindamellett jogos igény, hogy javuljon a helyzet, s üdvözlöm a KISZ-nek azt a szándékát, hogy maga is próbál kezdeményezni. Nem ismerem annyira a mai ifjúság gondolkodását, mint maguk a fiatalok. De annak idején szóba sem kerülhetett, hogy mindjárt kétszobás, összkomfortos lakásban induljon a családalapító fiatal ember élete. Akkor az volt a fiatal vágya – talán még most is az –, hogy akármilyen kicsiny, de saját otthona legyen, ahová mint fiatal házas hazamehet. Ezt kell nekünk mindenekelőtt elősegíteni többféle módon és formában, mert ez jogos igény.

De ezeket a jogos igényeket is helyesen kell értelmezni. Elhiszem, hogy egy fiatal ember önálló, komfortos lakást szeretne, autóra és külföldi utazásra vágyik. Ezek jogos igényei lehetnek, de ne felejtsék, hogy ezt így egy csapásra egyetlen társadalom sem tudja megadni. Lehetetlenség, hogy mi egy fiatalnak húsz vagy huszonegy éves korára garantáljuk a lakást, a gépkocsit, a külföldi utazásokat. Nem mondhatjuk neki: „Ülj

be, testvér, a készbe, éljen a szocializmus." Ez így nem megy, ezért neki is kell valamit tennie.

A jogos igényeket számon tartjuk, és azok teljesítésére törekszünk. Ezért dolgozik a párt, a kormányzat és a társadalom is. Egészében véve – azt hiszem – ifjúságunk helyzete, jelene elfogadható, jövője szép és biztos.

Ifjúságunk erkölcsi, politikai állapota megfelelő. A fiatal korosztályok óriási többsége tanul, dolgozik. Részt vesznek a szocialista munkaversenyben és brigádmozgalomban, önkéntes építőtáborokban. Itt már szóba hozták a védnökségeket, amelyek nagyon fontos segítői a szocializmus építésének. Megemlítem Paksot, bár sok más példa is van a jó vállalásokra. Pasztuhov elvtárs is szólt arról, hogy fiataljaink Uszty-Ilimszkben és az orenburgi vezeték építésében is becsületet szereztek a magyar névnek. Sőt van olyan tapasztalat, hogy a magyarok külföldön jobban igyekeznek, és a nemzet becsületére többet adnak, mint itthon. A világban sokfelé dolgoznak magyar munkások, és általában dicsérik a munkájukat. De jó lenne, ha itthon is mindenütt ugyanezt tehetnénk!

Teljesítik a fiatalok a honvédelmi kötelezettségeiket is. És ez nagyon fontos, mert megfelelő színvonalon kell tartani hazánk és a szocialista országok védelmi erejét. Nem engedhetjük meg, hogy a kapitalisták fölénybe kerüljenek, és a maguk akaratát erőszakolják rá az emberiségre. A népek már tudják, hogy mit várhatnak a kapitalizmustól és az imperializmustól. Mindent meg kell tennünk és meg is teszünk a megfelelő színvonalú honvédelemért. A fiatalokat is ilyen szellemben kell nevelnünk. Minél erősebb a védelmi képességünk, annál inkább elejét vehetjük az imperialisták mindenféle vérmes reményeinek és kalandor akcióinak. Ez is a béke szolgálata és védelme!

Mindent összevetve, én a szerény megfogalmazás híve vagyok: az ifjúság általános helyzete, anyagi, erkölcsi és politikai állapota jobb még lehet, rosszabb ne legyen soha!

A KISZ feladatai között az első helyre teszem az eszmei-politikai nevelést, tudományos világnézetünk, a marxizmus–leninizmus terjesztését és a párt politikájának megvalósítását. Sok vita volt annak idején a pártban is arról, hogy mikor erős a párt, milyen szerepe van ebben a taglétszámnak. Mi úgy véljük, hogy a párt ereje valamely területen – bár nem teljesen független a taglétszámtól – elsősorban ott mutatkozik meg, ahol

politikája érvényesül. Ez bizonyos értelemben az ifjúsági munkára is vonatkozik, vagyis a KISZ a maga jó munkájával is elősegítheti, hogy a párt politikája minden kérdésben és mindenhol megfelelően érvényesüljön. Ennek érdekében elveink, rendszerünk, eszméink mellett ki kell állni.

A KISZ-kongresszus elé terjesztett jelentés és az elnöki megnyitó is említést tett arról, hogy a tanácskozást megelőzően helyenként éles, élénk viták voltak. Itt hozom szóba azt a jelenséget, hogy a párt politikájának helyeslése, a széles körű egyetértés nyomán a felnőttek egy része elszokott a vitától, attól, hogy szembeszálljon a zavaros nézettel, rámutasson az igazságra.

A felnőttek és a fiatalok határozott kiállására van szükség, a helytelen nézetekkel vitatkozni, és velük szemben érvelni kell. Ezek között található olyan, ami a nyugati világból származik, tőlünk idegen, sőt esetenként ellenséges. A fiatalokat különösképpen segíteni kell abban, hogy felismerjék az ellenséges, antikommunista, antiszocialista nézeteket. Hiszen előfordulhat, hogy valamely nézet ellenséges tartalmát az a fiatal sem ismeri fel, aki azt terjeszti, hát még az, aki hallja. Meg kell tanulni szilárdan kiállni és vitatkozni, érvelni és meggyőzni.

A tanulás, a munka, a honvédelem, a művelődés, a sport nemcsak a társadalomnak, hanem elsősorban magának a fiatalnak az érdeke. Hallani olyan esetről, hogy a tizenéves gyerek kijelenti az apjának, nem tanulok neked tovább. Az ilyen fiatalnak meg kell magyarázni, hogy végső soron nem az apjának, nem a pártnak, nem a KISZ-nek, hanem elsősorban saját magának tanul. S nemcsak a társadalomnak, hanem önmagának is dolgozik, saját jövőjét is építi. Ugyanígy a honvédelmi kötelezettség becsületes teljesítésével saját életét és jövőjét is védelmezi.

Az eszmei, erkölcsi nevelésben nagy szerepe van a családnak, az iskolának, a társadalomnak, amibe természetesen beleértem a pártot és a KISZ-t is. Amikor az ember világra jön, nem több, mint természeti lény. Ahhoz, hogy emberré váljon, hogy az emberi magatartási normákat megtanulja, a társadalom hatása szükséges. Az első, aki neveli, tanítja, a szülő; a második a tanító és a tanár; a harmadik a KISZ, a párt, a felnőtt-társadalom, az idősebb nemzedék. Az embereket szocialista öntudatra, hazafiságra és internacionalizmusra, a munka megbecsülésére, politikai és erkölcsi igényességre, bátorságra kell nevelni. A fiatal ebben

az értelemben legyen „idealista", és harcoljon az eszmék tiszta érvényesüléséért. Később rá fog jönni, hogy ez nehéz dolog, sokat kell érte küzdeni.

A nevelésben nagy a példa ereje. Mert ha valaki nem úgy él és nem úgy cselekszik, ahogy hirdeti, akkor szavának nincs hitele. S rendkívül fontos nevelési módszer, hogy a fiataloknak feladatokat adjunk, s bízzunk bennük. Ha a fiatal emberben ambíció van, arra építeni lehet, mert többre képes, mint az előző nemzedék. Már az indulásnál nagyobb az alapműveltsége, több az ismerete, a tárgyi tudása.

A KISZ X. kongresszusának eredményes, jó munkát kívánok. Úgy gondolom, hogy miként a párt XII. kongresszusa, az országgyűlési és tanácsi választások, majd a szakszervezeti és a népfrontkongresszus, akként a KISZ X. kongresszusa is bizonyítja belső helyzetünk szilárdságát, ifjúságunk tettrekészségét, és újabb lendületet ad a szocialista építéshez. Amit eddig itt láttam és hallottam, az biztató. A pártszervezetek eddig is segítették és a jövőben is segíteni fogják a KISZ munkáját. Államunk, az egész társadalom is támogatja a KISZ nemes célkitűzéseit. Az idősebb generációnak nagy öröm, hogy méltó nemzedék állt és áll a helyére.

Az MSZMP Központi Bizottsága nevében kijelenthetem – s gondolom, Lázár elvtárs is egyetért vele –, hogy a KISZ a jövőben is bizton számíthat a pártra és a kormányra a magyar ifjúság nemes céljainak valóra váltásában. Azt kérem a Kommunista Ifjúsági Szövetség tisztségviselőitől, tagjaitól, valamennyi fiataltól, hogy dolgozzanak becsülettel, s bízzanak abban, hogy a szocializmus és a béke győzni fog. A magyar nép ennek jegyében él és dolgozik, s ifjúságunknak is ezek az eszmék teremtik meg a boldog életet.

Népszabadság, 1981. május.

TARTALOM

Előadói beszéd a Központi Bizottság ülésén *(1978. április)* 5
Beszéd a Hajdú-Bihar megyei pártaktívaülésen *(1978. június)* 42
Interjú a Le Monde-nak *(1978. november)* 56
Pohárköszöntő az Elysée-palotában adott vacsorán *(1978. november)* 65
Sajtóértekezlet a Crillon Szállóban *(1978. november)* 69
Beszéd a Központi Bizottság ünnepi ülésén a KMP megalakulásának 60. évfordulója alkalmából *(1978. november)* 77
Üdvözlet a KISZ Központi Bizottságának *(1978. december)* 98
Pohárköszöntő a Kremlben, a magyar küldöttség tiszteletére adott vacsorán *(1979. március)* 100
Dicső örökségünk: a Magyar Tanácsköztársaság *(1979. március)* 102
A dimitrovi hagyaték *(1979. május)* 110
Pohárköszöntő az Országházban a szovjet küldöttség tiszteletére adott vacsorán *(1979. május)* 114
Beszéd a Magyar Rádióban és Televízióban a szovjet küldöttség látogatása alkalmából *(1979. június)* 117
A béke minden nép közös érdeke *(1979. augusztus)* 122
Nyilatkozat az ARD televíziótársaságnak *(1979. szeptember)* ... 133
Beszéd a budapesti pártaktíva-értekezleten *(1979. szeptember)* ... 137
Felszólalás a Paksi Atomerőmű építőinek gyűlésén *(1979. december)* 156

A Központi Bizottság beszámolója a XII. kongresszuson *(1980. március)* 165
Vitazáró beszéd a XII. kongresszuson *(1980. március)* 213
Beszéd a népfront budapesti választási nagygyűlésén *(1980. május)* 231
Pohárköszöntő a szovjet–magyar űrpáros tiszteletére rendezett parlamenti vacsorán *(1980. június)* 245
Felszólalás az országgyűlés 1980. évi őszi ülésszakán *(1980. szeptember)* 249
Felszólalás a Belügyminisztérium parancsnoki értekezletén *(1980. november)* 271
Beszélgetés az Ogonyok munkatársával *(1980. november)* 282
Felszólalás a szakszervezetek XXIV. kongresszusán *(1980. december)* 294
Felszólalás az SZKP XXVI. kongresszusán *(1981. február)* 308
Felszólalás a Hazafias Népfront VII. kongresszusán *(1981. március)* 312
Beszéd a Magyar Néphadsereg parancsnoki értekezletén *(1981. március)* 325
Felszólalás a Központi Bizottság ülésén *(1981. március)* 340
Felszólalás a KISZ X. kongresszusán *(1981. május)* 352

A kiadásért felel a Kossuth Könyvkiadó igazgatója 81.1081/1– Zrínyi Nyomda. Felelős vezető Vágó Sándorné vezérigazgató. A kötetet szerkesztette Réz Miklósné. A kötésterv Erdélyi János munkája. Műszaki vezető Aranyi Imre. Műszaki szerkesztő Gyuska Györgyi. Terjedelme 23 (A/5) ív